

Tecavüze uğrayanların suçu ne?

- Allah neden tecavüzleri önlemiyor?
- Tecavüze uğramak büyük bir imtihan. Peki tecavüze uğrayan bir insan ne yapmalı?
- Bu çok büyük bir imtihan değil mi?
- Burada tecavüzcü kötü birisi olabilir ama tecavüze uğrayanın suçu ne?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

- Şüphesiz Allah her kötülük gibi tecavüz suçunu da engelleyebilir. Çünkü Allah ezeli ilmiyle - geçmiş ve gelecek- her şeyden haberdardır.

Fakat Allah, insanlar için açtığı imtihanı her şeyi kuşatan ezeli ilmine göre değil, **insanların kendi özgür iradeleriyle yaptıkları işlerin durumuna göre** değerlendirir. Çünkü böyle olması **imtihanın âdil olmasının** gereğidir.

Öyleyse, **Allah imtihanı kazandıran işlerin yapılmasına izin** verdiği gibi, **kaybettiren işlere de izin** verir.

Eğer, Allah, katilin elinden tutsa, hırsızın elinden tutsa; dedikodu yapan, gıybet eden, fitne fesadı teşvik eden insanların ağızına kilit vursa, bu takdirde **açılan imtihanın kaybedeni olmaz** ve imtihan, imtihan olmaktan çıkar.

O halde, güzel işler yapan kimselere fırsat verildiği gibi, kötü işler yapan kimselere de fırsat verilmesi adaletin gereğidir.

- Bilindiği gibi, **din bir imtihandır**. İmtihanalarda herkesin özgür iradesiyle hareket etmesine fırsat vermek esastır.

Atomlardan galaksilere, bir sivrisineğin kanadından en büyük yıldızlara kadar her dakika her saniyede bütün kâinatın nabzını tutan, bütün kâinatı idare eden, bütün varlıkları bir anda gören ve bütün canlıların rızkını veren **Allah'ın sonsuz ilim ve kudrete sahip olduğu** açıktır. Aksini düşünen kimseyi tüm varlıklar tekzip edecektir.

- **İyilik ve kötülük ölçüsü bizzat dinin kendisidir**. Din olmadan ne iyilik ne de kötülük diye bir olgu olurdu. Dinin emirleri ve yasakları din imtihanının yegâne malzemesidir. Bu emir ve yasaklara riayet edenler iyi insan unvanını alır. Bunlara uygun davranmayanlar da kötü insan lakabını alır. Bu ölçüler çerçevesinde cennete eleman alınır...

Eğer *-sizin arzu ettiğiniz gibi-* Allah herkesin yapacağı günahına mani olursa, o zaman imtihan diye bir şey ortada kalmaz. **Çalışkanlarla tembeller, elmas ruhlu kimselerle kömür ruhlu kimseler aynı seviyede olurlar** ki, bu büyük bir **haksızlık** olur.

- Allah'ın uygulamaya koyduğu dinin esaslarına göre hareket etmemizi istemesi, imtihanı kazanmamızı istemesindedir. Bu ise onun kullarına karşı gösterdiği **şefkat ve merhametin** göstergesidir.

Elbette her imtihanında olduğu gibi, din imtihanında da başarısız olanlar da olacaktır. İmtihani kazanan iyilerle imtihanı kaybeden kötülerini birbirinden ayırmak için **insanların özgür iradeleriyle yapmak istediklerine müdahale etmemek** gerekir.

Bununla beraber, Allah bazen **kötülük yapmak isteyen elinden tutup mani de oluyor**. Bu husus, imtihanında başarılı olması için kişiye pozitif bir müdahaledir.

Fakat **Allah iyilik yapmak isteyen hiç kimsenin bu isteğine mani olmaz**.

- Kim bilir, belki de o tecavüz suçunu işleyen kimsenin daha önce değişik suçları işlemek istediği halde Allah ona defalarca mani olmuştur.

- **“Tecavüze uğrayanın ne suçu var?”** şeklindeki sorusunun cevabı şunlar olabilir:

a) Tecavüze uğrayan kimsenin bu mağduriyetini engellemek, bu suçun işlenmesine mani olmak demektir. Buna mani olmak ise **-az önce işaret edildiği gibi-** imtihanın sırrına aykırıdır. Çünkü bu suçun gaddar zalimi varsa mağduru olacaktır.

Böyle bir suçun işlenmesine izni olmadığı halde, yine de Allah sonsuz merhametiyle mağdur olanların **mağduriyetlerini telafi edecek uhrevi mükâfat** verir.

Bir saat içinde işkence yapılarak zalimce öldürülmesine mukabil, milyarlar sene en mutlu bir hayatı temin etmek, ölümsüz bir yerde sonsuza dek sürecek bir mutluluk temin etmek, **şüphesiz bütün dünyadaki sıkıntıları unutturacak** bir mükâfattır.

b) Bir kimsenin özgür iradesiyle bilinçli olarak işlediği suçun faturasını Allah’a kesmek büyük bir hatadır.

c) Her imtihanın önemini, imtihanın sonucu belirler. Sonucunda cennet ve cehennem bulunan bir imtihanın önemi de ona göre belirir.

İşte bu büyük sonuçlara götüren bir imtihan olduğu için, Allah insanlara **“kendisini inkâr etmek”** gibi en dehşetli bir suçun işlenmesine de izin vermiştir.

Sorudaki suçlar gibi dehşet verici cinayetler de bu özgür iradenin tezahürü olarak gerçekleşmektedir.

- Evet, bir kıza tecavüz eden ve onu öldüren kimsenin cezası cehennemdir.

İslam inancına göre, Allah bu caniyeye cehennem azabını çekirtmek suretiyle o kızın **intikamını bin kat daha fazla alacağı** bilinmektedir.

Buna mukabil, birkaç saat zulme uğramış ve hunharca katledilmiş bu kıza, **ebedi kalmak üzere cennet gibi bir saadet yurdunda sayısız nimetler** verilmek suretiyle, onun çektiği acılarına mukabil çok büyük bir mükâfat verilir. **“Biri veren bini kazanan zarar etmez.”**

Cehenneme girmek mi, yoksa yok olmak mı daha iyidir?

Soru Detayı

- Cehennem kâfirler için bir merhamet midir?

- Diyelim bir adam ömrünü küfürle geçirmiş. Bu adamın ölümden sonra yok olması

*cehennemden daha iyi değil mi; cehennem azbından kurtulup gidecek?
- Buna rağmen niye cehennem kâfirler için bir merhamettir deniliyor?*

Cevap

Değerli kardeşimiz,

İnsanlar işledikleri suçlarının cezasını, bu suçu işledikleri zaman süresi kadar çekmiyorlar; işledikleri suçun sonuçlarına göre cezasını çekiyorlar. Bir adamı bir saniyede öldüren bir katilin bir saniye ceza çekmesi adalet değildir. Kafirin kısa gibi görünen bir zamanda işlediği cinayet çok büyüktür. Bu nedenle ebedi ve sonsuz olarak cehennemde kalması gerekir ki işlediği suçuna karşılık bir ceza olsun.

Esasen küfür öyle büyük bir cinayettir ki affedilmemesi gerekir. Ancak Allah'ın rahmeti gazabını geçtiği için o kafirleri yok olmaktan kurtarıp hayatta kalmalarına müsaade ediyor. **Nitekim bir tek adamı öldüren birisini idama mahkum etseler, tam idamını beklerken cezasının müebbet yani ömür boyu hapse çevrildiğini duysa elbette sevinecektir.**

Bunun gibi yok olmayı hak etmiş bir kafirin cezasının müebbet yani ebediyen cehennemde kalmaya çevrilmesi de bir ikramdır.

- Kafirin işlediği cinayet nedir?

Kainatta bulunan bütün varlıklar Allah'ın varlığına ve birliğine şahittirler. Bunları inkâr eden bir adam kainat kadar cinayet işlemiş demektir. Ayrıca o varlıkların hukukuna bir hürmetsizlik ve saygısızlık olduğundan nihayetsiz bir cinayettir.

Bildiğiniz gibi, elmasla kömürün aslı karbondur. Ancak diziliş farklılığından dolayı biri elmas diğeri kömür oluyor. Şimdi kömür olmuş bir şeyin artık elmas olma ihtimali kalmamıştır. Ne kadar kalırsa kalsın o kömürdür. İşte insanın aslıda birdir. Babası Adem (as), yapısı topraktır. Ama diziliş farklılığından biri elmas gibi, diğeri de kömür gibi oluyor. İşte kafirliği seçip kafir olarak ölen birisinin mayası bozulduğundan ne kadar yaşarsa yaşasın elmas yani iman sahibi olma özelliğini kaybetmiştir. Bu nedenle ebedi de kalsaydı kafir olarak yaşayacaktı. **Demek ki kafirin cinayeti sonsuzdur.**

Allah insana sonsuz nimetler vermiştir. Örneğin bunlardan birisi sonsuzluk duygusudur. Bu duygu sonsuz olan Allah'ı ve ebedi yaşayacağımız ahiret alemlerinin varlığını anlayalım diye verilmiştir. Böyle sonsuz bir duyguyu inkar etmek ve bu nimete gerekli şükür yapmamak sonsuz bir cinayettir.

Allah'ın zatı, sıfatları ve isimleri sonsuzdur. Sonsuz bir zatı ve sıfatlarını inkar etmek sonsuz bir cinayettir.

Bunlar gibi sonsuz cinayetleri işleyen birisine sonsuz bir cazanın verilmesi adalettir; yok etmeyerek müebbet çevirmesi ise Allah'ın bir ikramı ve lütfudur.

- İnsan yok olmak ister mi?

1. İnsan şuurlu ve bilinçli düşününce sonsuz duygu ve düşüncelere sahip olduğunu görecektir. Yani ruhunda, ebedi ve sonsuz kalmak ve dostlarıyla devamlı beraber olmak arzusunu taşımaktadır. Bu nedenle şuurlu ve bilinçli olarak yok olmayı istemesi mümkün değildir. Nitekim idamı istenen bir adam, müebbet cezası verilmesini bir ikram olarak görmektedir. Nasıl ki uyku hissi gelince istemediği halde uyuyup kalıyor ve sorsanız uyumak istemediğini ve şoför ise kaza yapacağını bilir. Ancak o hisse dayanamayıp uyur ve kaza yapar. Yapacağı iş arabayı durdurup dinlenmek ve sonra yola çıkmaktır. Bunun gibi ölümü isteyen insanlar bir hastalık veya musibete dayanamadıkları için sanki yok olmak istediklerini zannederler. Halbu ki, manen biraz dinlenseler ve istirahat etseler, yokluğun ismini bile

akıllarına getirmeyeceklerdir. Ayrıca yokluğu isteyenler sadece dünya hayatı açısından düşünüyorlar. Nasıl olsa ebedi bir hayat var diyerek içten içe bir ebedi ve sonsuz alemin hasretini çekerek bunu yapmak istiyorlar.

2. İnsanın inanmasını hiçbir kimse yok olmayacaktır. Cennete veya cehenneme giden her insan ve cin ebedi olarak var olacak ve kendine verilen sonsuz duyguların karşılığını görecektir.

3. İnsan şuurlu düşününce yok olmak istemeyecektir ki, Allah yok etsin. Her çekirdekte bir ağaç olma özelliği vardır. Buna rağmen bir çekirdeğin torbada dururken toprağa girip ağaç olmayı istememesi görünüşte normal görülebilir. Halbuki, ağacı görünce ne kadar yanlış düşündüğünü anlayacak ve özür dileyecektir. Burada dünya torbasında çekirdek gibi olan insanın, ebediyette ağaç olduğunu görünce nasıl özür dileyip yalvaracağını şimdiden anlamak zor değildir.

Kâfirlerin haşırde toprak olmak istemeleri:

Bir insan akıl ile değil, his ile hareket ettiği zaman ne yapacağını bilmemekte, kendi lehinde ve aleyhinde bulunan bir şeyin farkına varamamaktadır. Bu nedenle ehl-i küfür olduğu halde, ahireti bilmediği halde, intihar edenlerin durumunun izahını bu şekilde yapmak mümkündür. Çünkü, bir hayvan bile hayatından memnun olsa, *-mesela onu döveceğini ya da öldüreceğini bilse, kaçmaya çalışır. Demek hayatını sever-* elbette insanların hayatından memnun olmaları daha çok beklenmektedir.

Ölümü isteyen akıl ve idrak değil, aksine akibeti görmeyen his ve hevestir.

Amme suresinde kâfirlerin toprak olmayı istemeleri, yok olmayı istemek değil *"keşke toprak gibi olsaydık da bu duruma düşmeseydik"* anlamındadır. Nitekim yok olaydık değil, toprak olaydık diyecekler. **Toprak olmak da bir var olmaktır.**

Toprak olmayı istemeleri ikinci bir mana olarak, tevazulu olmayı arzulamak anlamında da olabilir. Yani: **"Keşke dünyada gururlanmasaydım, azgınlıkla kafa tutmasaydım, alçak gönüllü olup Allah'a iman ve itaat etseydim."** demektir.

Üç yaşında küçük bir kız çocuğuna tecavüz edilip, yakılarak öldürüldüğünü düşündüğümüzde buna nasıl mücadele ediliyor..

Üç yaşında küçük bir kız çocuğuna tecavüz edilip, yakılarak öldürüldüğünü düşündüğümüzde Allah bu acıya karşılık ona cennet bile vermiş olsa, bu çocuğun hiçbir günahı olmadığı halde bu acıyı çekmiş olması değişmeyecektir; ona verilen cennet bu gerçeği hiçbir zaman değiştirmeyecektir.

- Bu durum Allah'ın adalet anlayışı ile çelişmez mi, hangi günaha karşılık o acıyı çekti o çocuk?

- Her şeye gücü yeten Allah, böyle bir şeye neden mücadele etmektedir, sonsuz formda yaratıp bizi sınav edebilecekken neden böylesine iğrençliklere mücadele etmiştir, tüm bunlar Allah'ın merhameti ile çelişkili değil midir, bütün bunlar cennete rağmen Allah'ı zalim yapmaz mı?

- Ayrıca bu tür olayların imtihan boyutunu anlamakta zorlanıyorum. Masum çocukların bu imtihanla ne ilgisi vardır?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Cevap 1:

Allah insanları imtihan etmek üzere yaratmıştır. Bu imtihanın adalet anlayışına uygun olması için, imtihana tabi tuttuğu herkese iyi ile kötüyü fark edecek bir akıl, istediğini yapabilecek bir özgür irade vermiştir. Delilerin, çocukların ve iradesi dışında zorlanarak bir kötülüğü yapan kimselerin sorumlu tutulmamasının anlamı da budur.

Eğer Allah adam öldürmek isteyen elinden tutup engellese, bir kız çocuğuna tecavüz edip öldüren kimseye mani olsa, ortada imtihan diye bir şey kalmaz. O zaman imtihanı kaybedecek kimse kalmaz. Bu durumda imtihanın bir anlamı kalmaz.

Bu sebeple, ortada akli başında insanların özgür iradeleriyle yaptıkları kötülüklerin faturasını Allah'a çıkarmak yerden göğe bir haksızlık ve adaletsizliktir.

Adalet demek, aynı zamanda her şeyi dengede tutmak demektir. Evrenin milyarlarca bölümü, ünitesi, sisteminin harika bir düzen içinde, harika bir dengede varlıklarını sürdürmekte olduklarına göre, ortada Allah'ın sonsuz bir adaleti vardır.

Ayrıca, Hz. Âdem'den beri bir çok zalimi tokatlayan bir adaletin, bir çok masumu kurtaran bir merhametin varlığını gösteren binlerce olay tarihçe sabittir. Ancak bu dünyadaki imtihan sebebiyle ve bu dünyanın adaletin tamamen tecellisine kabiliyeti olmadığı için, bunun başka bir yerde tecelli etmesi gerekir.

Bu sebeple, haşrin varlığına en büyük delillerden biri olan Allah'ın adaletine saldırmak, pek yakında bizi de yakalayacak olan ölümden sonra o adaletin peçesinden kimse bizi kurtaramaz.

Haksızlığa uğrayanlara cennet gibi bir mükâfatın verilmesi bile onlar için bir huzur temin etmez manasına gelen itiraz ise ne ilmen ne aklen kabul edilen bir şey değildir.

Çünkü bugün haksızlığa uğrayan yüzlerce insan tıbbi bir terapi sonucunda iyileşiyorlar. Keza, bilerek veya bilmeyerek bir kimsenin sakat kalmasına sebep olan insanlar tarafından maddi bazı imkanlar sağlanmak suretiyle bir derece onların huzuruna katkı sağlandığı kabul edilmektedir.

Şimdi hiçbir yönüyle kıyaslanamaz bir farkla ebedi bir cennet hayatını vermek, her türlü manevi yarayı iyileştirecektir. Bir saat içinde işkence yapılarak zalimce öldürülmesine mukabil, milyarlar sene en mutlu bir hayatı temin etmek, ölümsüz bir yerde sonsuza dek sürecek bir mutluluk temin etmek, şüphesiz bütün dünyadaki sıkıntıları unutturacak bir mükâfattır.

Kaldı ki, her şeye gücü yeten **Allah cennete koyduğu insanlardan sıkıntı verecek bütün hatıraları silebilecektir. Bütün yaraları tedavi edebilecektir. Huzurun yeri olan cennette huzursuzluk unsurlarına asla yer vermeyecektir.** Bu konuda bir çok ayet ve hadis vardır.

Cevap 2:

İmtihan geniş bir yelpazede sürmektedir. Bazen doğrudan kişi imtihana tabi tutulur ve ona göre başına bazı şeyler gelir. Bazen de başkasının imtihanından dolayı o da o imtihanın içinde bir figür olarak yer alır.

- Örneğin, bir adam bir adamı öldürse, buradaki imtihan yalnız **katil olan adama** yöneliktir. Çünkü öldürülen maktulün imtihanı diye bir şey söz konusu olamaz.

Bunun gibi, küçük yaşta, daha sorumluluk çağına gelmemiş bir kızın tecavüze uğraması onun imtihanı değil, müteceviz olan o şerefsiz kimsenin imtihanıdır.

- Önemle vurgulanması gereken bir hakikat da şudur ki: hiç bir günah bizzat Allah tarafından imtihana konu edilmez. Çünkü Allah, küfre razı olmadığı gibi, günahların işlenmesine de razı değildir.

“Eğer inkâr edecek olursanız bilin ki Allah sizden müstağnidir, hiç kimseye ve hiçbir şeye ihtiyacı yoktur,ama kullarının küfre / inkâra sapmalarına razı olmaz.” (Zümer, 39/7)

mealindeki ayet ve benzerlerinde bu gerçeğe işaret edilmiştir.

Peki imtihan nasıl olur?

İmtihan iyi insanlarla kötü insanları birbirinden ayırt etmek için yapılır. Bu sebeple, imtihanın eşit şartlarda adil bir şekilde cereyan etmesi için, imtihana tabi tutulan bütün insanlara akıl ve özgür bir irade verilmiştir. Bu özgür iradenin kullanılması insanın kendi sorumluluğundadır. Ancak imtihanın olabilmesi için onun olumlu ve olumsuz yanlarının olması gerekir. Çünkü kazananların yanında kazanmayanlarında olması gerekir. Bunun için Allah, örneğin konumuzda olduğu gibi, insanlarda şehvet duygusunu yaratmış ve onlara “sakın gayr-ı meşru yolda bunu kullanmayın” diye emretmiştir. İmtihanın malzemesi: şehvet duygusu ve karşı cinslerin varlığıdır. Gayr-ı meşru bir şekilde bu şehveti tatmin etmek ise, bu imtihanın bir sonucudur.

Bu sebeple, diyebiliriz ki, bir küçük kıza tecavüz etmek imtihan değildir. İmtihanın malzemesi olan şehvet duygusunu yanlış kullanan bir kimsenin elde ettiği olumsuz imtihan sonucudur.

- Tabii ki bu konuda erkek için söz konusu olan bu “**şehvet imtihanı**”olumsuzlukla sonuçlanmış ve o adam imtihanı kaybetmiştir. Ancak, bu imtihanın olumsuz yan etkilerinden o kız çocuk da etkilenmiş olabilir ve hayatında bazı zihinsel sıkıntılar çekebilir. Fakat, o da şunu düşünmelidir ki, rızası dışında başına gelen hiç bir gınahtan dolayı kendisi sorumlu değildir. Ve başkasının kaybettiği bu imtihanın yan etkilerinden dolayı kendisine sevaplar yazılır. Belki bu olumsuzluk hayatının geri kalan kısmında daha dikkatli olmasını ve bazı günahlardan daha fazla uzak durmaya gayret etmesini sağlar. Bu da onu “**bazı şerlerde hayır var**” düsturuna mazhar eder.

- Bu incelikler bilinmediği için -örneğin- küçük bir kıza yapılan tecavüz, o çocuğun bir imtihanı gibi algılama yanlışına düşülmektedir. Bu defa: “*Küçük bir çocuğun ne suçu var, ne diye imtihana tutulmuş?*” gibi altından çıkılmaz sorulara zemin hazırlanır. Oysa bizim söylediğimiz hakikat anlaşılırsa, bu gibi olumsuz sorular zihnimizde yer etmez, olanlar da gider.

Çocukların başına gelen musibetlere neden engel olunmuyor? Allah bu dünyadaki kötülöklere neden müsaade ediyor?

Soru Detayı

- On yedi aylık bir bebeğe bu nasıl yapılır. Bir anne olarak çok yıkıldım mahvoldum... Bir cevapta şöyle bir ifade vardı:

"İnsan meyhaneye ve puthaneye gider. Böylece **Mudill** isminin kapısının tokmağına dokunmuş ve '**Beni saptır.**' demiş olur. Allah da isterse onu saptırır. Ama dilerse engel çıkarır, saptırmaz."

- Haşa, yanlış bir ifade kullanmak istemiyorum, peki niçin?

- Masum insanların ve çocukların başına neden musibet gelmektedir?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Allah bir şeyi yaratırken hayırlı neticeler vermesi için yaratmaktadır. Kainattaki düzene baktığımızda hiç bir eksikliğe ve başıbozukluğa rastlanmamakta ve kainattaki düzeni gören her akıl sahibi Allah'ın büyüklüğünü tesbih etmekten kendisini alamamaktadır.

Ancak insanlar, kainatta yaratılan bu hayırlı şeyleri kendi iradeleriyle şerre çevirebilmektedirler.

Mesela ateşin yaratılması hayırdır. Ancak bir insan gidip elini ateşin içine sokarsa, ateş o insan hakkında şer olmuş olur. Halbuki Allah ateşi, insanlar onunla ihtiyaçlarını görebilsinler diye yaratmıştır. Ancak o insan kendi iradesiyle elini ateşe sokmuşsa artık, "**Allah neden bu ateşi yaratmış, neden bu ateş benim elimi yaktı, Allah neden buna müsaade etti?**" gibi bir iddiada bulunmaz. Çünkü Allah'ın kainatta koymuş olduğu kanunlar vardır. Ona riayet edersen menfaat elde edersin, riayet etmezsen zarar görürsün. Bu misaller çoğaltılabilir.

İnsana gelince, Kur'an-ı Kerim'in ifadesi ile Allah insanları kendisine ibadet etsinler diye yaratmış ve kötülöklere, fuhşiyattan, azgınlıklardan uzak durmasını emretmiş ve buna uymayanları şiddetli bir azabla cezalandıracağını buyurmuş ve yüz binden fazla peygamber göndererek insanları her hususta ikaz etmiştir.

Ancak vazifesini yapmayıp ve bu emirleri dinlemeyip hiçe sayan insanlar, elbette bu yapıklarının cezasını çekecektir.

Allah'ın bu dünyada kötülöklere direkt engel olmaması ise, imtihan dünyasında olmamızdandır. Bu dünya bir imtihan salonudur ve yanlış yapana da doğru yapana da müsaade edilmiştir. Eğer yanlış yapanlara müdahale olmasaydı bu imtihan salonunun bir anlamı olmazdı.

Sevap işleyenlerin başına güller saçılıysaydı ve günah işleyenlerin başına da dikenler atılıysaydı, artık bu dünya bir imtihan salonu olmaktan çıkacaktı.

Musibete uğrayan kişiye gelince, bu musibet netice itibariyle o insan hakkında rahmet olacaktır. Eğer günahları varsa onlara keffaret olacaktır. Günahı yoksa gelecekte işleyeceği günahlara keffaret olacaktır. Ayrıca başına gelen bu musibetler belki de onun cennete gitmesine vesile olacaktır. Yani Allah o musibettede kuluna rahmetiyle muamele edecek, vereceği mükafatlar o musibeti hiçe indirecektir.

Bizler olayların içyüzünü bilemediğimiz için, zahiren kötü olan bir olayı hemen kötüye yorumlayıp "**Neden bu böyle oldu, neden şöyle oldu.**" diye itiraz etmekteyiz. Elbette bela ve musibet istenilmez. Ancak geldiği zaman da isyan değil sabredip şükretmek ve mükafatını düşünüp "**Kahrında hoş, lutfunda hoş.**" diyebilmektir. Bu kulluğun üst mertebesidir.

Her musibet kahrı değildir; her musibeti, her hastalığı yahut her felaketi mutlaka bir kahrı tecellisi olarak görmemek lâzım.

Bir hadis-i şerifte de şöyle buyruluyor:

"Belâların en büyüğü peygamberlere, sonra evliyaya, sonra diğer has kullara gelir." (bk. Münâvî, Feyzü'l-Kadîr, 1:519; Hâkim, el-Müstedrek, 3/343; Müsned, 1/172, 174, 180, 185, 6:369)

Belâ, denilince "**musibetlerle imtihan olmayı**" anlıyoruz. Ağır imtihanların neticeleri de büyüktür. Memur imtihanıyla, meselâ kaymakamlık imtihanında sorulan sorular elbette bir değil. Birincisi ikinciden ne kadar kolaysa, ikincinin sonucu da birinciden o kadar önemli.

Konuyla ilgili harika bir tespit:

"Kaderin her şeyi güzeldir, hayırdır. Ondan gelen şer de hayırdır. Çirkinlik de güzeldir." (Bediüzzaman, Sözlere)

İnsan öncelikle kendi bedenini şöyle bir gözden geçirmeli. Her organını ayrı ayrı düşünmeli. Ve sormalı kendi kendine: **Hangisinin yeri, şekli, büyüklüğü, vazifesi en güzel şekilde takdir edilmemiş?** Sonra kendi ruh dünyasına intikâl etmeli ve aynı düşünceyi o âlem için de sürdürmeli: **Hafıza mı gereksiz, hayal mi? Sevgi mi fazlalık, korku mu?**

Beden bütün organlarıyla bir bütün teşkil ettiği ve ancak o zaman fayda sağladığı gibi, ruh da bütün duyguları, hissiyatı ve lâtifeleriyle bir bütün. O da ancak böylece netice verebiliyor. İnsan ruhundan, akıl ve hafızayı çekip alsanız hiçbir fonksiyon icra edemez olur. Endişe duygusunu alsanız tembelleşir; ne dünyasına çalışır ne âhiretine. Korkuyu çıkarsanız, hayatını koruyamaz hale gelir. Sevgi hissi taşımasa, hiç bir şeyden zevk alamaz.

İşte insanın, hem bedeni hem de ruhu en güzel ve en hikmetli bir şekilde tanzim edilmiş. Buna "**bedihi kader**" deniliyor. Aynı şekilde, insanın bir ömür boyu başından geçen hâdiseler de nizamlı ve intizamlı. Buna da "**mânevî kader**" denilmekte. Bedihi kader, mânevî kaderden haber veriyor. Her ikisinin de her şeyi güzel... Elbette ki, cüz'i iradeyle işlenen günahlar, isyanlar hariç.

Mânevî kaderin irademiz dışındaki tecellileri karşısında, aciz bir kul olarak, ne yapacağımızı şaşırduğumuz, bocaladığımız zaman, hemen bedihî kadere ve ondaki sonsuz hikmetlere nazar etmeliyiz. Meselâ, anne rahmindeki rahimane terbiyemizi hatırlamalıyız: O dönemde İlâhî hikmet ve rahmet bizi en güzel şekilde terbiye ediyordu ve biz olanların hiçbirinin farkında değildik.

Şimdi de aynı rahmetin başka cilveleriyle yaşıyoruz.

“Allah’a karşı hüsnüzan ibadettir.” (Ebu Davud, Edeb, 81, no: 4993)

hadisinden dersimizi tam alarak, bizi o gün öylece besleyen, büyüten ve her şeyimizi en güzel şekilde tanzim eden Rabbimizin rahmetine itimat etmeliyiz. Karşılaştığımız her hâdiseyi bir imtihan sorusu olarak değerlendirmeli ve nefsimizin hoşuna gitmeyen olaylarda da bir rahmet tecellisi aramalıyız.

İnsan sadece nefsinin ölçü aldığını yanıltır. Bir gencin nefsi, okula gitmemek ve oyun oynamaktan yanadır. Ama akıl bunun karşısına çıkar. İstikbâldeki güzel makamları, yahut çekeceği sıkıntıları gösterir, onu oyundan vaz geçirir. *Demek ki, nefis için güzel olan, akıl için güzel olmuyor.*

Kalp ise apayrı bir âlem. O, iman ile nurlanırsa, her şeyi ve her hâdiseyi İlâhî isimlerin birer tecellisi olarak görür. **“Allah’ın bütün isimleri güzel olduğu gibi, onların bütün cilveleri, bütün tecellileri de güzeldir.”** gerçeğine ulaşır. Artık bu bahtiyar kul için, çirkinlik diye bir şey kalmaz ortada.

“Kahrın da hoş, lütfun da hoş.” diyenler, bu makama varmış bahtiyar insanlardır. Bu zatlar, **“Allah onları sever, onlarda Allah’ı...”** sırrına ermişlerdir.

Nur Küllayâtı'nda, güzellik iki kısımda incelenir: **“Bizzat güzel”** ve **“neticeleri itibariyle güzel”** diye. Bu sınıflandırmaya bazı örnekler verebiliriz: Gündüz bizzat güzeldir, gecenin de kendine göre ayrı bir güzelliği vardır. Biri uyanıklığı, diğeri uyumayı andırır. İkisine de ihtiyacımız olduğu açık değil mi?

Öte yandan, meyve bizzat güzeldir, ilaç ise neticesi itibariyle güzel.

İnsanın muhatap olduğu hâdiseler de ya gece gibidir, yahut gündüz gibi. Sıhhat gündüzü andırır, hastalık ise geceyi. Hastalığın günahlara kefareti olduğu, insana âczini ders verdiği, kulluğunu ikaz ettiği, kalbini dünyadan kesip Rabbine çevirdiği düşünülürse, onun da, en az sıhhat kadar büyük bir nimet olduğu görülür. Sıhhat bedeninin bayramıdır, hastalık ise kalbe gıdadır.

“Gece ve gündüz” bu kâinatta aralıksız faaliyet gösteren **“celal ve cemal”** tecellilerinin sadece bir halkası. Elektriklinin eksi ve artı kutupları, gözün karası ve akı, kanın al ve akyuvarları gibi daha nice halkalar var. İç dünyamızda ve dış âlemde bu ikililerle kuşatılmışız ve her birinden ayrı faydalar ediniyoruz.

Konuyla yakından ilgili bir âyet-i kerimenin meâli şöyledir:

“Olur ki, siz bir şeyden hoşlanmazsınız, halbuki o, hakkınızda bir hayırdır. Ve olur ki, bir şeyi seversiniz, halbuki hakkınızda o bir şerdir.” (Bakara, 2/216)

Âyet-i kerime cihatla ilgili, ama hükmü umumî. Ve bu âyetle bir başka “ikili” nazarımıza veriliyor: **Harp ve sulh**. Sulh yani barış gündüz gibidir, herkesin hoşuna gider; harp ise geceyi andırır. Ama gerektiğinde harp etmeyenlerin istikbâlleri kararır, nesilleri daimi bir zulmete boğulur. **Cihatta şehit olanlar ise**, bir anda velayet makamına çıkarlar ve kaybettikleri dünya hayatı onların bu yeni hayatları yanında gece gibi kalır.

Ölümden daha ileri bir musibet düşünülebilir mi? Âyet-i kerime, nefsin hoşlanmadığı bu olayın altında büyük hayırlar bulunduğunu haber vermekle, dünyanın diğer belaları, hastalıkları, felaketleri için bizlere büyük bir teselli vermiş olmuyor mu?

Bir hadis-i kutsî:

“Rahmetim gazabımı geçti.”

Bu hadis-i kutsîye şöyle bir mânâ verilmiştir: **“Her musibetin altında Allah’ın nice rahmet cilveleri vardır ki, o musibetin verdiği elemleri, acıları geçmiştir.”**

Ebediyet yanında ömür bir an gibi de kalmıyor. Bu kısa hayatta başımıza gelen hastalıklar, belâlar, sıkıntılar ebedî hayatımız hakkında hayırlı oluyorsa, ne gam! Sonsuza göre yetmiş-seksen yılın ne hükmü var?!.. **Bu dünyanın bütün fânî belâları ve sıkıntıları ebedî saadet yanında hiç hükmünde kalmıyor mu?**

Ama, insanın nefsi, peşin zevkin tâlibidir; istikbâle nazar etmez. O saha, akıl ve kalbe aittir. Az önce de değindiğimiz gibi, her musibet mutlaka **“kahır”** değildir.

Nefsimizin hoşuna gitmeyen ve fânî dünyamızı karartan olaylar: Ya İlâhî bir ikazdır, bizi yanlış yoldan geri çevirir. Veya günahlarımıza kefarettir; acımızı bu dünyada çektirir, ebedî âleme bırakmaz. Yahut, insan kalbini geçici dünya hayatından, Allah’a ve âhirete çevirmeye bir vasıtaadır.

Tanrıya soruyorum, tecavüz edilerek ölen kızların yüzüne nasıl bakacaksın?

Soru Detayı

- *Tanrıya soruyorum, tecavüz edilerek ölen kızların yüzüne nasıl bakacaksın, diye bir yazı gördüm, korkuya düştüm lütfen yardım edin, bu nasıl bir soru.*

- *Lütfen dikkate alın saçma görünebilir ama benim için çok önemli lütfen yardımcı olun..*

Cevap

Değerli kardeşimiz,

- **Din imtihanının** adaletli bir şekilde cereyan etmesi için insanlara akıl ve özgür bir irade verildiğini kimse inkâr edemez.

Bu özgür iradenin alanı öyle geniştir ki, **meleklerin mertebesine** kadar çıkabildiği gibi, **şeytanların çukuruna** da düşebilir.

- **Her imtihanın önemini, imtihanın sonucu belirler.** Sonucunda cennet ve cehennem bulunan bir imtihanın önemi de ona göredir.

İşte bu büyük sonuçlara götüren bir imtihan olduğu için, Allah insanlara **“kendisini inkâr etmek”** gibi en dehşetli bir suçun işlenmesine de izin vermiştir.

Sorudaki suçlar gibi dehşet verici cinayetler de bu özgür iradenin tezahürü olarak gerçekleşmektedir.

- **Evet, bir kıza tecavüz eden ve onu öldüren kimsenin cezası cehennemdir.** İslam inancına göre, Allah bu canıye cehennem azabını çektirmek suretiyle o kızın intikamını bin kat daha fazla alacağı bilinmektedir.

Buna mukabil, birkaç saat zulme uğramış ve hunharca katledilmiş bu kıza, ebedi kalmak üzere cennet gibi bir saadet yurdunda sayısız nimetler verilmek suretiyle onun çektiği acılarına mukabil çok büyük bir mükâfat verilir.

- Sorudaki **“soru şekli”** daha çok Allah’a gerçekten inanmayanların sorusuna benziyor. O zaman onlara soruyoruz:

“Eğer Allah’a ve hesap gününe inanmıyorsanız, bu takdirde bu mazlumların hakkını şu zalimlerden nasıl alınacağını söyleyin de görelim!..”

Oysa biz inanmış olarak **“Zalimler için yaşasın cehennem!”**, **“Mazlumlar için de yaşasın cennet!”** deriz.

- Cennet ve cehennem sahibi olan yüce Allah’a karşı edepsizlik edenler ve insanların özgür iradeleriyle işledikleri cinayetlerin faturasını Allah’a kesenler, akılsızlıklarından ötürü nasıl büyük bir suç işlediklerinin farkında mı?!.

Öte yandan, musibetler insan için sabır imtihanıdır; bu imtihanı kazanmanın mükâfatı ise çok büyüktür.

Son olarak, bunlar İlâhî bir tokat, bir kahırdır. Umumî musibetlerde bunların hepsinin de hissesi olabilir. Bir grup için **kahır**, bir başkası için **ikaz**, bir diğeri için günahlara **kefare**t...

Münferit belâlarda ise, bize göre en selâmetli yol, şu olsa gerek: Musibet kendi başımıza gelmişse, nefsimizi suçlayalım; onu tövbeye sevk edelim. Başkalarına gelen belâ ve âfetleri ise onların terakkilerine vesile bilelim. Böylece hem nefis terbiyesinde yol kat etmiş, hem de başkaları hakkında kötü düşünmekten kurtulmuş oluruz.

Tanrı egoist / bencil midir?

Soru Detayı

- Eğer o kadar kudretli bir güç varsa, kudretinin farkındadır. Oysa o insanlarda olduğundan farksız üstünlüğünü kabul ettirme çabasında. Gerçekten dediğiniz gibi bir tanrı varsa, o egoisttir.

- Kur'an'da sürekli Allah kendini övüyor, aşırı derecede neden övüyor?

- Bir kere kendini tanıttın, niye tekrar tekrar aynı şeyi söylüyorsun; bu egoistlik değil de nedir?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

- **“Egoist”** demek, sadece kendini düşünen, kendi menfaatini ön planda tutan, yalnız kendini nazara veren demektir.

Oysa Allah'ın bu kadar nimetleri insanlar için hazırlaması, yeryüzünü bin bir çeşit nimetlerle donatılmış bir sofrada halinde sergilemesi, onun kullarına, yaratıklarına, sanatına ne kadar değer verdiğini ve sonsuz rahmetini göstermektedir.

- Allah kendini **Samed** (*İhlas suresi, 2*) olarak nitelemiştir. Samed demek, her şeyin kendisine muhtaç olduğu, fakat kendisinin hiçbir şeye muhtaç olmadığı varlık demektir. Hiçbir şeye muhtaç olmayan ve her şeyin kendisine muhtaç olduğu ve kendisinin bütün bu muhtaçların ihtiyaçlarını fiilen yerine getirdiği gözle görülen yüceler yücesi Allah hakkında **“egoist”** demek, vicdan ve insaf ölçülerinden fersah fersah uzaklaşmak anlamına gelir.

Bu konuda yüzlerce ayetten sadece aşağıdaki ayeti ön yargısız okumanızı tavsiye ederiz:

“Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün sürelerinin değişmesinde, insanlara fayda sağlamak üzere denizlerde gemilerin süzülüşünde, Allah'ın gökten indirip kendisiyle ölmüş yeri canlandırdığı yağmurda ve yeryüzünde hayat verip yaydığı canlılarda, rüzgarlarını yönlerini değiştirip durmasında, gökle yer arasında emre hazır bulutların duruşunda, elbette aklını çalıştıran kimseler için Allah'ın varlığına ve birliğine nice delillere vardır.” (Bakara, 2/164)

- Allah'a -haşa- **“egoist”** diyen insanların varlığı bile, Kur'an'ın defalarca Allah'ın kudretini vurgulamasının ne kadar doğru ve isabetli olduğunun en açık göstergesidir. Bugün binlerce insan hâlâ Allah'ın varlığında, sonsuz ilim ve kudretinde tereddüt gösteriyorsa, Kur'an'daki bu konuların tekrar tekrar vurgulanmasının ne kadar haklı olduğunu göstermektedir.

- **Allah, hiç şüphesiz hiç kimsenin ne övgüsünden ne de yergisinden etkilenir.** Ancak, o sonsuz rahmetiyle **kullarının edep**li olmalarını, insan gibi insan olmalarını ve cennet için ortaya koyduğu kriterlere uygun bir performans göstermelerini istediği için, defalarca insanları uyarıyor, kendi isimlerinin tecellilerine dikkat çekiyor.

Mesela *-ayet manalarının özet*ile- diyor ki, bakın: bu kâinatı yaratmak sonsuz ilim ve kudreti gerektirir. Madem kâinat var, öyleyse sonsuz ilim ve kudret sahibi Allah da vardır. Öyleyse, bu kâinatın tesadüf oyuncağı olarak ortaya çıktığını düşünerek hem size verdiğim aklınıza

hakaret etmiş hem de Allah'ın sonsuz ilim ve kudretini görmeyen bir körlüğe düşmüş olursunuz. Çünkü;

Çok iyi biliyor ve görüyorsunuz ki, **bir tek harf yazarsız olmaz, bir iğne bile ustasız olmaz, bir köy bile muhtarsız/idarecisiz olmaz..** Mesele bu kadar açık iken, nasıl olur da -örneğin- **yüz trilyon hücreden meydana gelen insan gibi harika bir kitabı yazarsız düşünebiliyorsunuz!..**

Nasıl olur da -mesela- kâinat çapında görülen harika **sanat tablolarını ustasız olduğu ihtimaline kapılabiliyorsunuz?!**

Ve nasıl olurda -örneğin- milyarlar seneden beri **hiçbir trafik kazasına meydan vermeden** hareket eden, güneş sistemin -güneşiyle, ayı ile, yerküresiyle, atmosferiyle- yüzlerce hikmetli ve gayeli işleri başarmak için gösterdiği bu harika görev aşkını, ödev performansını tesadüfe verebiliyorsunuz?!

- Madem -bu saydığımız- ilmi gerçeklerin tanıklığıyla, bu kâinatın/evrenin şahadetiyle Allah'ın sonsuz ilim ve kudreti vardır, öyleyse aynı kudretle sizi tekrar diriltip hesaba çekeceğinden asla şüphe etmeyin. Sonra size yazık olur, bu cehaletinizin cezasını ağır ödeyeceksiniz.

- Şimdi bu kadar önemli bir konuda bu uyarıları tekrar etmeyi Allah'ın kullarına olan sonsuz merhametini düşünmeyip, "egoistlik" olarak değerlendirmenin elbette bir hesabı olacaktır.

- İlginçtir, Kur'an'da sözlü olarak tekrar edilen aynı sonsuz rahmetin ontolojik olarak yapılan tekrarlarına kimse itiraz etmiyor. **Örneğin kimse kalkıp da:**

*"Niçin her gün güneş tekrar edip doğuyor..
Niçin her gün çeşitli nimetler bize ikram ediliyor..
Niçin bizim akciğerlerimiz atmosferdeki oksijen tüpüne bağlanmış her saniye tekrar tekrar nefes almamızı sağlıyor..
Niçin günde bir kaç kez bize su içiriliyor, yemek yediriliyor..
Her gece neden uyutuluyoruz, ardından her sabah tekrar tekrar diriltiyoruz.. "*

diye itiraz etmiyor..

Çünkü bütün bunlar kudreti, hikmeti ve rahmeti sonsuz olan Allah'ın kullarına yaptığı iyilikler olduğunu, bunlar olmadan yaşamanın mümkün olmadığını biliyor da ondan itiraz etmiyor...

- Kur'an'da yer alan her bir tekrar gerçekte tekrar olmayıp, ilgili konuya yeni bir boyut kazandırmaya, işin ehli olanlara daha derin işaretler vermeye, gafil olanları şiddetle uyarmaya yöneliktir.

- Şimdi bir doktor, defalarca bir hastayı muayene etse, tekrar tekrar tahlillerini yaptırsa, **günde defalarca bir ilacı almasını tavsiye etse**, söz konusu hasta *-aklı varsa-* bundan memnun olmaz mı?

- Bir anne-babanın o inkâr edilmez şefkatlerinin bir gereği olarak çocuklarını **her gün bazı kötülüklerden uzak durmasını tavsiye** etmelerini **"egoist"** olduklarına verilebilir mi?

Bir öğretmenin talebelerine **her gün derslerini iyi çalışmalarını** söylemesini **"egoist"** olduğuna yorumlanabilir mi?

Bir komutanın **her gün askerlerine talim** yaptırması **"egoist"** olduğuna kanıt gösterilebilir mi?

- Peki her gün defalarca maddi bedenimiz için gıdalar alıyoruz da manevi -rahi, aklî, vicdanî- bünyemiz için maddi gıdalardan daha elzem olan manevi gıdaları, yani Allah'ın o şefkat dolu

emir ve yasaklarından ibaret olan Kur'an'da tavsiyelerini nasıl olur da bir fazlalık olarak değerlendirebiliriz?..

- **Son olarak söyleyeceğimiz şudur:** Önce **Allah'a, Resulullah (asm)'a, Kur'an'a iman** edelim ki, her gün defalarca kalbimizi tekrar tekrar bozan şeytanın bu gibi vesveselerine set çekelim.

Allah, insanlık tarihini başlatmak için neden dört buçuk milyar yıl bekledi, güneş sisteminin tesadüfen bir sistem oluşturması ihtimali yüzde kaçtır?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Kur'an'da defalarca vurgulandığı üzere, **Allah evreni altı günde** (altı devrede) *-iki astronomik, dört jeolojik devrede-* yaratmıştır.

Sonsuz kudret sahibi olan Allah bir anda her şeyi yaratabilirdi, fakat öyle yapmadı. Çünkü, Allah'ın kudreti yanında onun hikmeti de var; **Kadîr** ismi yanında **Hakîm** ismi de var. Hikmet ise, her şeyi belli bir sebep altında yaratmayı gerektirir. Çünkü, insana -yarattığı sanatlarıyla kendini tanıtmak isteyen Allah'ın, bu sanatların nasıl harika olduğunu göstermesi icap eder. Bunların harika olduğunu göstermek için, varlıkların kendi bünyelerindeki mekanizmanın yanında başka varlıklarla olan münasebetlerinin de harika dizaynının anlatılması gerekir. Bu ise, yaratmanın def'î / anî değil, belli bir süreci takip etmesiyle mümkündür.

Mesela, insanların anne karnındaki gelişim safhaları olmasaydı, bugün ilim bu harikalığın kadrini bilemezdi. Nitekim Kur'an'da bu konuya şöyle işaret edilmiştir:

“Ey insanlar! Eğer siz öldükten sonra dirilmekten (bunu yapacak kudrete sahip olduğumuzdan) şüphe ediyorsanız, bilin ki: Biz sizi ilkin topraktan, sonra bir nutfeden, sonra (rahim cidarına) yapışan bir hücreden, sonra esas unsurlarıyla hilkati tamamlanmış, ama bütün azalarıyla henüz tamamlanmamış bir çığnem et görünümünde bir ceninden yarattık ki, kudretimizi size açıkça gösterelim. Dilediğimizi belli bir süreye kadar ana rahminde durdururuz. Sonra da sizi bir bebek olarak dünyaya çıkarırız. Sonra güç kuvvet kazanıncaya kadar sizi büyütürüz. İçinizden kimi henüz çocukken öldürülür, kimi de hayatın en düşkün biçimine götürülür. Öyle ki daha önce bildiği şeyleri bilmez hâle gelir. Yeri de kupkuru görürsün, ama oraya biz su indirince çok geçmeden kıpırdanır, kabırır da gözü gönlü açan her güzel çiftten nice nebat bitirir.” (Hac, 22/5).

Allah dileseydi, bir mandalina meyvesini bir anda yaratırdı. Fakat insanlara bu hikmetli safhaların arkasında yer alan sonsuz ilim ve kudretini anlatmak için, onu çekirdekten, fidana, dal budak salmış bir ağaca, tomurcuklar çıkarmış bir çiçek girizgâhından yürüterek, sonunda bir mandalina meyvesi olarak bize ikram ediyor.

İnsan kâinatın göz bebeği, yaratılış ağacının en mükemmel meyvesi, yeryüzünün en seçkin varlığı, Rahman ve Rahim olan mihmandar-ı kerimin pek aziz bir misafirdir. Allah'ın, kendisini muhatap olarak kabul edecek kadar önem verdiği bu muhterem misafiri, anne rahminde çok harika bir tarzda ikramlara mazhar kıldığı gibi, yeryüzü halifesi olarak onu şu

dünyaya gönderirken de kendisine her türlü konforlu hayat şartları hazırlamış, sonra kendisi dünyayı teşrif etmiştir.

Gerek evrenin değişik parçaları, sistemleri olsun, gerek daha sonra yaratılan canlılar olsun ve gerek en son yaratılan insanoğlu olsun, bu varlıkların farklı zamanlarda yaratılmış olmaları, farklı prosedüre tabi olmaları, Allah'ın sonsuz hikmetinin bir yansıması olduğu gibi, onun mutlak iradesinin ve dilemesinin de göstergesidir.

Güneş sisteminin tesadüfen meydana gelmesinin “**OLASILIĞI / İHTİMALİ**”koca bir (0) sıfırdır. Çünkü, bir tek harf yazarsız olmaz, bir iğne bile ustasız olmaz ve olamaz, bilirsin... *Nasıl olur da her bir atom harfinde bin kitap yazılan şu kâinat kitabı yazarsız olabilir!..*

Nasıl olur da her bir parçasında yüzlerce harika sanat nakışları bulunan şu kâinat sarayı ustasız olabilir!..

Nasıl olur da 5/15/25 milyar seneden beri nizam ve intizamını bozmadan hareket eden şu seyyar kozmik kâinat mahallesi idarecisiz, yöneticisiz olabilir!..

Böyle bir ihtimale ihtimal veren, muhtemelen bazı bilgi kısıntılarına hamallıktan başka yaptığı bir şey olmadığı gibi, bildiği bir matematiksel ihtimaliyat ufku da yok demektir.

*Bu konuda şüphesi olan varsa, ünlü bilim adamı **el-Tûsî** ve **Kopernik**'e sorsun!*

"Allah hayrını dilediği kişiyi sıkıntıya sokar" sözünün anlamı nedir? Neden Allah insanlara acı çektirir? İmtihanın anlamı ne?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

İmtihan kelimesi **mihnet** kökünden gelir. Mihnet ise, **sıkıntı**, **acı** demektir. Dolayısıyla, acı ve sıkıntı, imtihan listesinin başında yer alması gereken bir sorudur.

Dünya imtihanı, zıt duyguların varlığını gerektirir ki, insanoğlu özgür iradesini hangi tarafa kullanırsa ona göre bir değer veya değersizlik kazansın. Aklın, vicdanın sesi, kulağı olan iyi duyguların karşısında; nefsin, şeytanın sesi olan kötü duyguların olması âdil bir imtihanın şartıdır. Bu duyguların ortaya çıkması için imtihan/mihnet, acı, sıkıntı gerekir.

Altın ile bakırın, elmas ile kömürün birbirinden ayrılıp ortaya çıkması için madenlere ateş vermek gerektiği gibi, insanların ruh ve nefis cevherinde bulunan değişik ulvî ve süflî duyguların ortaya çıkması için, imtihan ateşine ihtiyaç vardır. Bu sebeptendir ki, insanlık camiasında, bir yandan melek gibi insanlar, diğer taraftan el-hannas gibi insanlar ortalarda geziyor. Böyle zıtlarla örülü bir ortam olmasaydı, ne Hz. Ebu Bekir (ra) gibi -insanlık camiasını şereflendiren- bir sadakat ve dürüstlük timsali, ne de Müseyleme-i Kezzap gibi -insanlığın yüz karası- bir yalan makinesi ortaya çıkabilirdi.

Demek ki, cennet adam istediği gibi, cehennem de adam ister.

Ancak bilinmesi gereken bir husus da şudur ki, **cennet ucuz değil, cehennem de lüzumsuz değildir**. Gerçekten Allah'ın bütün işlerinin adalet ve merhamet dolu olduğuna tam iman etmeden, O'na güvenmeden, O'na teslim olmadan cennete girmek zordur. Cehennem'in lüzumsuz olmadığını gösteren unsurlar ise binlercedir. Her gün insanlık camiasında yapılan zulümler, işlenen cinayetler, inkâr ve isyanlar “**zalimler için yaşasın cehennem!**” diye bağıryorlar.

İmtihanın en büyük maksadı, bilenlerle bilmeyenleri, çalışkanlarla tembel olanları, aklını kullananlarla kullanmayanları birbirinden ayırt etmektir. Buna göre, eğer -içinde sıkıntı, zorluk olmayan bir şekilde- gök yüzünde “**La ilahe illallah**” yazılarak, aklın iradesini elinden alacak şekilde insanları Allah'a iman etmeye zorlayan açıklıkta bir imtihan olsaydı, Hz. Ali (ra) gibi ilmin zirvesinde olan bir kimse ile cehaletin sembolü haline gelmiş Ebu Cehil aynı seviyede kalmış olacaktı. Hz. Ebu Bekir (ra) gibi dürüstlük ve samimiyyetin simgesi olan bir kimse ile, yalancılıkla ün yapmış Müseyleme-i Kezzap gibi bir yalancı aynı noktayı paylaşmış olacaktı. Bu ise, imtihan sırrına aykırıdır.

Yaratılışımız bizim tercihimiz olmamasına rağmen imtihan olmamızın sebebi nedir?

Soru Detayı

- Çevremizde birçok hadise bizim irademiz dışında gerçekleşmesine rağmen ve bizim de bunlardan etkilendiğimiz halde neden sorumluyuz?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Cevap 1:

Allah Teâla günah işleme kabiliyeti olmayan meleklerle, hiç sorumlu olmayan hayvanları yaratmıştır. Bu iki varlıktan başka, hem melekleri geçecek kadar mükemmel, hem de akli olmayan hayvanlardan daha aşağı olacak kadar kötü olma özelliğindeki insanı yaratmıştır.

Allah'ın hiçbir şeye muhtaç olmadığını, kainata ve içindeki faaliyetlere bakan bir insan görebilir. **Biz bir düşünelim, dünyaya gelmeden önce kainatın neyi eksikti de biz geldikten sonra tamamladık.** Veya ibadetimizle ne yapıyoruz ki Allah'ın herhangi bir ihtiyacı görülüyor.

Allah her şeyi kemaliyle bilendir. Ama bu bilmesi bizi yönlendirmesi anlamına gelmemektedir. Çünkü O'nun ilmi ezelidir. Yani geçmiş, gelecek ve şimdiki zamanı aynı anda müşahede eder. Ve herkes vicdanen bilir ki, istediğim şeyi yaparım, konuşurum istemediğim şeyi yapmam. Bu kaideye göre Allah bizim ne yaptığımızı bilir. Ama biz de yaptığımız şeyin irademizle olduğunu vicdanen ve alken biliriz.

Allah bizi kendisini tanımak ve kendisine layık olacak şekilde ibadet etmek için yarattı. Bu vazifeyi yerine getirecek alet ve cihazları da yaratmıştır. Yani bizden istenen şeyler ile bunları karşılayacak sermaye muvazenedir. Burada herhangi bir adaletsizlik olmadığını bütün insaf ve vicdan ehli bilir. Fakat Allah'ın bizi yaratırken bize sorup sormaması ise, tamamen Allah'ın iradesini kısıtlamak anlamına gelir.

Oysa alimlerimizin ittifakı ile **"Allah - la yüsel"**dir. Yani yaptığı işlerden sorguya çekilmez. Ama kainatta yaptığı ve yarattığı herhangi bir hadisenin hikmetsiz veya adaletsiz olduğuna dair hiç kimse ağzını açamamaktadır. Çünkü, kainatta hikmetsiz ve abes olabilecek bir durum yoktur. Bütün kainatı didik didik araştıran bilim adamları bu ilahi hikmet karşısında hayrete düşmektedir.

Allah'ın insanı yaratmasının çok hikmetlerinden birisi **ibadettir. Çünkü:**

1. Allah insanı imtihan için yarattı. Bu hikmet insanın yaratılmadan olamayacağı kesindir.

2. Allah kainatta tecelli ettiği cemel ve kemalini hem kendisi *-kendine mahsus bir şekilde-* görmek hem de başkalarının gözüyle görmek istiyor. Başkasının görmesi derken bunların başında insan gelmektedir. Bu hikmet de yine insanın yaratılmasını gerekli kılıyor.

3. İbadet için yarattı. Bu hikmetin yerine gelmesi için var olan birisi gerektir. Yaratılmadan ibadetin yerine gelmesi mümkün değildir. Burada yaptığımız ibadetin miktarına göre cennetteki yerimiz hazırlanıyor.

4. Allah'ın her şeyden daha büyük olduğunu ilan etmek ve Allah'ın emirlerini yaymak. Bu hikmetin yerine gelebilmesi için, hem tebliğ edenin hem de tebliğ edilenin yaratılması icap eder.

5. Bir çekirdeğin ağaç olması için toprağa girmesi gerektiği gibi, insanın da yetişip olgunlaşması ve terakkisi için dünya tarlasına gönderilmiştir.

6. Eğer başka alemde yaratılsaydık o zaman da neden bu alemde yaratıldık diye sormamız gerekecekti. İnsan için en mükemmel imtihan salonu bu olduğu için buraya gönderildik denilebilir.

İşte tüm kainatta rastlanılamayan hikmetsiz iş ve fiillere elbette şeriatla da rastlanmaz. Yani bizim taşıyamayacağımız işleri Allah bize yüklemes. Bütün hayvanlara, bitkilere ve cansızlara vazifeler yükleyen Allah, elbette bize de bazı vazifeler yükleyecektir. Yoksa tüm kainatta mevcut olan hikmet, insanlar yönünden abes olacaktı. Hiçbir işinde abesiyet ve çirkinlik olmayan ve bu gibi şeylerden münezzehe olan Allah, elbette insanlara da taşıyabilecekleri bir yükü yüklemesi gerekmektedir.

Kâinatın ömrü milyarlarca yıl ile ifade ediliyor; insanlık âleminin ömrü ise bin seneye ifade ediliyor. Henüz insan nevi yaratılmadan, bu hadis-i kudsîde verilen haber, öncelikle melekler âlemine bakıyordu. Allah'ı bilen, eserlerini temaşa ve tefekkür eden, O'na isyandan uzak bu mübarek varlıklar, hadis-i kudsîde verilen haberi ibadetleriyle, tesbihleriyle, itaatleriyle, marifet ve muhabbetleriyle tahakkuk ettirmiş oluyordular. Hayvanlar âlemi de yaratılış gayelerine tam uygun bir hayat sürmekle, ruhları yönüyle, melekleri andırıyorlardı. Bitkiler âlemi ve cansız varlıklar da mükemmel bir itaat ile vazife görüyorlardı.

"Hiçbir şey yoktur ki Allah'ı tesbih ve O'na hamd etmesin..." (İsra, 17/44)

mealindeki âyet-i kerimede geçen **"şey"** tabiri, canlı-cansız her varlığı içine alır. Her şey O'nu tesbih eder ve O'na medih ve senada bulunur.

Cenab-ı Hak, bütün bu tesbih ve ibadetlerin çok daha ileri derecesini icra etmeye kabiliyetli bir başka mahiyet daha yaratmayı irade buyurdu: İşte bu ulvi mahiyet, arzın halifesi olacak olan insandı. Cenab-ı Hak, topraktan bir insan yaratacağını meleklerle haber verdiğinde, yukarıdakine benzer bir soru, meleklerden de gelmiş ve onlara cevaben, **"Siz benim bildiklerimi bilemezsiniz,.." buyrulmuştu.**

İmtihana tabi tutulan ve kazanmaları halinde melekleri geçecek olan bu yeni misafirler, âyet-i kerimede de haber verildiği gibi, ancak Allah'a ibadet için yaratılmışlardı.

"Ben, cinleri ve insanları ancak bana ibadet etsinler diye yarattım." (Zariyat, 51/56)

Âyette geçen **"ibadet"** kelimesine bir çok tefsir âliminin **"marifet"** mânâsı verdiği dikkate alındığında, bu insanın, Allah'ı tanımak, varlığını, birliğini bilmek, sıfatlarının sonsuzluğuna inanmak, mahlûkat âlemini de hikmet ve ibret nazarıyla temaşa ve tefekkür etmekle vazifeli olduğu anlaşılıyordu.

Bu mümtaz mahlûk, sadece cemal tecellilerine muhatap olmayacak, Cenab-ı Hakk'ın hem cemal, hem de celal tecellileri ile ayrı ayrı imtihanlara tabi tutulacaktı.

Nitekim öyle oldu ve öylece devam ediyor. Nimetler, ihsanlar, ikramlar, güzellikler, sıhhat, afiyet, ferah, gibi haller hep cemal tecellileridir. Ve insanoğlu bunlara karşı şükredip etmeme şıklarından birini tercihle karşı karşıya. Maalesef, nefis ve şeytanın galebesiyle çoğu insan, cemal tecellileriyle sarhoş olup bu imtihanı kazanamıyorlar.

İmtihanın diğer yönü, hastalık, musibet, bela, afet, ölüm gibi celal tecellileri... Ve neticede sabır, tevekkül, teslim, rıza, imtihanına tabi tutulma. Akıl aksini düşünse de gerçek şu ki, bu imtihanı kazananlar, birincilere nispetle çok daha fazla.

Bundaki hikmet şu olsa gerek: Musibet ve hastalıklar, insana kul olduğunu, aciz bir varlık olduğunu çok iyi hatırlatıyor, ders veriyorlar. Konumuza ışık tutacak bir Nur cümlesi:

"Fâtır-ı Hakîm, insanın mahiyet-i maneviyesinde nihayetsiz azîm bir acz ve hadsiz cesîm bir fakr dercetmiştir. Tâ ki, kudreti nihayetsiz bir Kadîr-i Rahîm ve gınası nihayetsiz bir Ganiyy-i Kerim bir zâtın hadsiz tecelliyatına câmi' geniş bir âyine olsun." (Sözler, Yirmi Üçüncü Söz)

İbadet ve marifet için yaratılan insan, bu vadide mertebe kat edebilmek için aczini ve fakrını hissedecek, sürekli olarak Rabbine sığınacak ve Ondan medet dileyecektir. Duadan geri durmayacak, huzuru yakalamaya çalışacaktır. Bunlar ise başta nefis ve şeytan olmak üzere, dünya hayatında insanı, medet dilemeye ve sığınmaya götüren her türlü musibet, hastalık, çaresizlik ve sıkıntılarla mümkün.

Çaresizlik içinde kalıp Rabbine sığınan ruhlar, bu dünya imtihanını kazanma noktasında müsbet bir puan almış oluyorlar. Ama, refah, sıhhat ve saadet gibi tecellilerde insanoğlu, aczini anlamak yerine, bunlara meftun olup, kul olduğunu unutup, gaflete dalabiliyor.

Konunun çok önemli bir yanı da şu: Marifetullah, yani Allah'ı tanıma denilince, bütün isim ve sıfatları dikkate almak gerekiyor; sadece cemalî isimleri değil.

Allah, Rahman olduğu gibi Kahhar'dır da. İzzeti tattıran da Odur zilleti çektiren de. Bu dünyada sadece cemalî isimler tecelli etse ve insan sadece bunlara muhatap olsa idi marifeti noksan kalırdı. Bu imtihan meydanında, insanoğlu Allah'ı hem celal, hem de cemal sıfatlarıyla tanımak durumunda. Ahirette ise, yollar ayrılacak. İnsanların bir kısmı ibadet, ihlas, salih amel ve güzel ahlâklarına mükâfat olarak, cennete girecek ve lütuf, kerem, ihsan gibi nice cemal tecellilerine, azamî ölçüde ve ebediyen muhatap olacaklar. Küfür ve şirk yolunu tutarak dalalet ve sefahate düşenler ise celal, izzet ve kahır tecellileriyle karşılaşacaklar. Böylece, ahiret yurdunda, Allah'ın hem cemalî hem de celalî isimleri en ileri mânâda tecelli etmiş olacak.

Nur Külliyyat'ında bir dua cümlesi var:

"Bize gösterdiğiniz nümûnelerin ve gölgelerin asıllarını, menbalarını göster." (Sözler, Onuncu Söz)

Bu dünyadaki varlıklar, ahirete nispetle, gölge kadar zayıf bir tecelliye muhatap oluyorlar. Ve bu gölge hayatın gereğini yapan ve hakkını vermeye çalışan insanlar asıla kavuşuyorlar.

Şunu da unutmamak gerekiyor: Lütuf gibi kahrın da aslı ahirette.

Cevap 2:

Kaderi ikiye ayırabiliriz: İzdırari kader, ihtiyari kader.

"İzdırari kader"de bizim hiçbir tesirimiz yok. O, tamamen irademiz dışında yazılmış. Dünyaya geleceğimiz yer, annemiz, babamız, şeklimiz, kabiliyetlerimiz ızdırari kaderimizin konusu. Bunlara kendimiz karar veremeyiz. Bu nevi kaderimizden dolayı mesuliyetimiz de yok.

İkinci kısım kader ise, irademize bağlıdır. Biz neye karar vereceksek ve ne yapacaksak, Allah ezeli ilmiyle bilmiş, öyle takdir etmiştir. Sizin sorduğunuz soruda bu alanda müzakere edilmektedir. Yani siz bir aday tipi belirliyorsunuz ve arıyorsunuz. Allah da sizin istediğiniz vasıflara sahip birkaç kişiyi önünüze çıkarıyor. Sizde bunlardan birini iradenizle beğenip kabul ediyorsunuz. **Allah'ın seçtiğiniz eşin kim olduğunu ezelde bilmesi kader, fakat sizin iradenizle seçmeniz cüz'i irade dediğimiz insanın mesuliyet sınırlarıdır.**

Kalbimiz çarpıyor, kanımız temizleniyor, hücrelerimiz büyüyor, çoğalıyor, ölüyor. Vücudumuzda, bizim bilmediğimiz birçok işler yapılıyor. Bunların hiçbirini yapan biz değiliz. Uyuduğumuz zaman bile bu tür faaliyetler devam ediyor.

Ama şunu da çok iyi biliyoruz ki, kendi isteğimizle yaptığımız işler de var. Yemek, içmek, konuşmak, yürümek gibi fiillerde karar veren biziz. Zayıf da olsa bir irademiz, az da olsa bir ilmimiz, cılız da olsa bir gücümüz var.

Yol kavşağında hangi yoldan gideceğimize kendimiz karar veriyoruz. Hayat ise, yol kavşaklarıyla dolu.

Şu halde, bilerek tercih ettiğimiz, hiçbir zorlamaya maruz kalmaksızın karar verip işlediğimiz bir suç, kendimizden başka kime yükleyebiliriz?

İnsanın cüz-i ihtiyari adı verilen iradesi, önemsiz gibi görülmekle beraber, kainatta geçerli olan kanunlardan istifade ederek büyük işlerin meydana gelmesine sebep olmaktadır.

Bir apartmanın üst katının lütuflarla, bodrum katının ise işkence aletleriyle dolu olduğunu ve bir şahsın bu apartmanın asansörü içerisinde bulunduğunu farz ediniz. Kendisine, apartmanın bu keyfiyeti daha önce anlatılmış bulunan bu zat, üst katın düşmesine bastığında lütfu mazhar olacak, alt katın düşmesine bastığında ise azaba duçar olacaktır.

Burada iradenin yaptığı tek şey, sadece hangi düşmeye basılacağına karar vermesi ve teşebbüse geçmesidir. Asansör ise, o zatın kudret ve iradesiyle değil, belirli fizik ve mekanik kanunlarla hareket etmektedir. Yani, insan üst kata kendi iktidarıyla çıkmadığı gibi, alt kata da kendi iktidarıyla inmemektedir. Bununla beraber asansörün nereye gideceğinin tayini, içindeki şahsın iradesine bırakılmıştır.

İnsanın kendi iradesiyle yaptığı bütün işler, bu ölçüyle değerlendirilebilir. Mesela; Cenab-ı Hak, meyhaneye gitmenin haram, camiye gitmenin ise faziletli olduğunu insanlara bildirmiş bulunmaktadır. İnsan bedeni ise kendi iradesiyle, misaldeki asansör gibi her iki yere de gitmeye müsait bir yapıdadır.

Kainattaki faaliyetlerde olduğu gibi, beden içindeki faaliyetlerde de insanın iradesi söz konusu olmamakta ve insan bedeni, kanun-u külli adı verilen ilahi kanunlarla hareket etmektedir. Fakat onun nereye gideceğinin tayini, insanın irade ve ihtiyarına bırakılmıştır. O hangi düğmeye basarsa, yani nereye gitmek isterse, beden oraya doğru hareket etmekte, dolayısıyla da gideceği yerin mükafatı veya cezası o insana ait olmaktadır.

Dikkat edilirse, kaderi bahane ederek, "**benim ne suçum var**" diyen kişinin, iradeyi yok saydığı görülür.

Eğer insan, "**rüzgarın önünde sürüklenen bir yaprak**" ise, seçme kabiliyeti yoksa, yaptığından mesul değilse, o zaman suçun ne manası kalır? Böyle diyen kişi, bir haksızlığa uğradığı zaman mahkemeye müracaat etmiyor mu?

Halbuki, anlayışına göre şöyle düşünmesi gerekirdi: "*Bu adam benim evimi yaktı, namusuma dil uzattı, çocuğumu öldürdü, ama mazurdur. Kaderinde bu fiilleri işlemek varmış, ne yapsın, başka türlü davranmak elinden gelmezdi ki.*"

Hakkı çiğnenenler gerçekten böyle mi düşünüyorlar?

İnsan yaptığından sorumlu olmasaydı, "**iyi**" ve "**kötü**" kelimeleri manasız olurdu. Kahramanları takdire, hainleri aşağılamaya gerek kalmazdı. Çünkü, her ikisi de yaptığını isteyerek yapmamış olurlardı. Halbuki hiç kimse böyle iddialarda bulunmaz. Vicdanen her insan, yaptıklarından sorumlu olduğunu ve rüzgarın önünde bir yaprak gibi olmadığını kabul eder.

Allah her şeyi biliyorsa, hiçbir şeye ihtiyaç duymuyorsa neden insanı yarattı?

Soru Detayı

- Yani her şeyi biliyor, yaratırsa ne olacağını da. Peki bunu bilmesine rağmen neden acı da çekebilen biz insanları yarattı?

- Allah bütün bunları biliyorsa, örneğin neden bir çocuğun babasını kaybettiğinde duyduğu acıya katlanmasına razı oldu?

- Bu acı onun için önemsiz midir ya da çocuğun acısını mı anlayamaz?

- Neden bir yaratma ihtiyacı duydu; Allah bunu neden yaptı?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Allah'ın hiçbir şeye muhtaç olmadığını, kainata ve içindeki faaliyetlere bakan bir insan görebilir. **Biz bir düşünelim, dünyaya gelmeden önce kainatın neyi eksikti de biz geldikten sonra tamamladık.** Veya ibadetimizle ne yapıyoruz ki Allah'ın herhangi bir ihtiyacı görülüyor.

Allah her şeyi kemaliyle bilendir. Ama bu bilmesi bizi yönlendirmesi anlamına gelmemektedir. Çünkü O'nun ilmi ezelidir. Yani geçmiş, gelecek ve şimdiki zamanı aynı anda müşahade eder. Ve herkes vicdanen bilir ki, istediğim şeyi yaparım, konuşurum istemediğim şeyi yapmam. Bu kaideye göre Allah bizim ne yaptığımızı bilir. Ama biz de yaptığımız şeyin irademizle olduğunu vicdanen ve aklen biliriz.

Allah bizi kendisini tanımak ve kendisine layık olacak şekilde ibadet etmek için yarattı. Bu vazifeyi yerine getirecek alet ve cihazları da yaratmıştır. Yani bizden istenen şeyler ile bunları karşılayacak sermaye muvazenelidir. Burada herhangi bir adaletsizlik olmadığını bütün insaf ve vicdan ehli bilir. Fakat Allah'ın bizi yaratırken bize sorup sormaması ise, tamamen Allah'ın iradesini kısıtlamak anlamına gelir.

Oysa alimlerimizin ittifakı ile **"Allah, la yüsel"**dir. Yani yaptığı işlerden sorguya çekilmez. Ama kainatta yaptığı ve yarattığı herhangi bir hadisenin hikmetsiz veya adaletsiz olduğuna dair hiç kimse ağzını açamamaktadır. Çünkü, kainatta hikmetsiz ve abes olabilecek bir durum yoktur. Bütün kainatı didik didik araştıran bilim adamları bu ilahi hikmet karşısında hayrete düşmektedir.

Allah'ın insanı yaratmasının çok hikmetlerinden birisi **ibadettir. Çünkü:**

1. Allah insanı imtihan için yarattı. Bu hikmet insanın yaratılmadan olamayacağı kesindir.

2. Allah kainatta tecelli ettiği cemal ve kemalini hem kendisi *-kendine mahsus bir şekilde-* görmek hem de başkalarının gözüyle görmek istiyor. Başkasının görmesi derken bunların başında insan gelmektedir. Bu hikmet de yine insanın yaratılmasını gerekli kılıyor.

3. İbadet için yarattı. Bu hikmetin yerine gelmesi için var olan birisi gerektir. Yaratılmadan ibadetin yerine gelmesi mümkün değildir. Burada yaptığımız ibadetin miktarına göre cennetteki yerimiz hazırlanıyor.

4. Allah'ın her şeyden daha büyük olduğunu ilan etmek ve Allah'ın emirlerini yaymak. Bu hikmetin yerine gelebilmesi için, hem tebliğ edenin hem de tebliğ edilenin yaratılması icap eder.

5. Bir çekirdeğin ağaç olması için toprağa girmesi gerektiği gibi, insanın da yetişip olgunlaşması ve terakkisi için dünya tarlasına gönderilmiştir.

6. Eğer başka alemde yaratılsaydık o zaman da neden bu alemde yaratıldık diye sormamız gerekecekti. İnsan için en mükemmel imtihan salonu bu olduğu için buraya gönderildik denilebilir.

İşte tüm kainatta rastlanılamayan hikmetsiz iş ve fiillere elbette şeriatla da rastlanmaz. Yani bizim taşıyamayacağımız işleri Allah bize yüklemeyi. Bütün hayvanlara, bitkilere ve cansızlara vazifeler yükleyen Allah, elbette bize de bazı vazifeler yükleyecektir. Yoksa tüm kainatta mevcut olan hikmet, insanlar yönünden abes olacaktı. Hiçbir işinde abesiyet ve çirkinlik olmayan ve bu gibi şeylerden münezzehe olan Allah, elbette insanlara da taşıyabilecekleri bir yükü yüklemesi gerekmektedir.

Kâinatın ömrü milyarlarca yıl ile ifade ediliyor; insanlık âleminin ömrü ise bin seneye ifade ediliyor. Henüz insan nevi yaratılmadan, bu hadis-i kudsîde verilen haber, öncelikle melekler âlemine bakıyordu. Allah'ı bilen, eserlerini temaşa ve tefekkür eden, O'na isyandan uzak bu mübarek varlıklar, hadis-i kudsîde verilen haberi ibadetleriyle, tesbihleriyle, itaatleriyle, marifet ve muhabbetleriyle tahakkuk ettirmiş oluyordular. Hayvanlar âlemi de yaratılış gayelerine tam uygun bir hayat sürmekle, ruhları yönüyle, melekleri andırıyorlardı. Bitkiler âlemi ve cansız varlıklar da mükemmel bir itaat ile vazife görüyorlardı.

"Hiçbir şey yoktur ki Allah'ı tesbih ve O'na hamd etmesin..." (İsra, 17/44)

mealindeki âyet-i kerimede geçen "**şey**" tabiri, canlı-cansız her varlığı içine alır. Her şey O'nu tesbih eder ve O'na medih ve senada bulunur.

Cenab-ı Hak, bütün bu tesbih ve ibadetlerin çok daha ileri derecesini icra etmeye kabiliyetli bir başka mahiyet daha yaratmayı irade buyurdu: İşte bu ulvi mahiyet, arzın halifesi olacak olan insandı. Cenab-ı Hak, topraktan bir insan yaratacağını meleklerle haber verdiğinde, yukarıdakine benzer bir soru, meleklerden de gelmiş ve onlara cevaben, "**Siz benim bildiklerimi bilemezsiniz,..**" buyrulmuştu.

İmtihana tabi tutulan ve kazanmaları halinde melekleri geçecek olan bu yeni misafirler, âyet-i kerimede de haber verildiği gibi, ancak Allah'a ibadet için yaratılmışlardı.

"Ben, cinleri ve insanları ancak bana ibadet etsinler diye yarattım." (Zariyat, 51/56)

Âyette geçen "**ibadet**" kelimesine bir çok tefsir âliminin "**marifet**" mânâsı verdiği dikkate alındığında, bu insanın, Allah'ı tanımak, varlığını, birliğini bilmek, sıfatlarının sonsuzluğuna inanmak, mahlûkat âlemini de hikmet ve ibret nazarıyla temaşa ve tefekkür etmekle vazifeli olduğu anlaşılıyordu.

Bu mümtaz mahlûk, sadece cemal tecellilerine muhatap olmayacak, Cenab-ı Hakk'ın hem cemal, hem de celal tecellileri ile ayrı ayrı imtihanlara tabi tutulacaktı.

Nitekim öyle oldu ve öylece devam ediyor. Nimetler, ihsanlar, ikramlar, güzellikler, sıhhat, afiyet, ferah, gibi haller hep cemal tecellileridir. Ve insanoğlu bunlara karşı şükredip etmeme şıklarından birini tercihle karşı karşıya. Maalesef, nefis ve şeytanın galebesiyle çoğu insan, cemal tecellileriyle sarhoş olup bu imtihanı kazanamıyorlar.

İmtihanın diğer yönü, hastalık, musibet, bela, afet, ölüm gibi celal tecellileri... Ve neticede sabır, tevekkül, teslim, rıza, imtihanına tabi tutulma. Akıl aksini düşünse de gerçek şu ki, bu imtihanı kazananlar, birincilere nispetle çok daha fazla.

Bundaki hikmet şu olsa gerek: Musibet ve hastalıklar, insana kul olduğunu, aciz bir varlık olduğunu çok iyi hatırlatıyor, ders veriyorlar. Konumuza ışık tutacak bir Nur cümlesi:

"Fâtır-ı Hakîm, insanın mahiyet-i maneviyesinde nihayetsiz azîm bir acz ve hadsiz cesîm bir fakr dercetmiştir. Tâ ki, kudreti nihayetsiz bir Kadîr-i Rahîm ve gınası nihayetsiz bir Ganiyy-i Kerim bir zâtın hadsiz tecelliyatına câmi' geniş bir âyine olsun." (Sözler, Yirmi Üçüncü Söz)

İbadet ve marifet için yaratılan insan, bu vadide mertebe kat edebilmek için aczini ve fakrını hissedecek, sürekli olarak Rabbine sığınacak ve Ondan medet dileyecektir. Duadan geri durmayacak, huzuru yakalamaya çalışacaktır. Bunlar ise başta nefis ve şeytan olmak üzere, dünya hayatında insanı, medet dilemeye ve sığınmaya götüren her türlü musibet, hastalık, çaresizlik ve sıkıntılarla mümkün.

Çaresizlik içinde kalıp Rabbine sığınan ruhlar, bu dünya imtihanını kazanma noktasında müsbet bir puan almış oluyorlar. Ama, refah, sıhhat ve saadet gibi tecellilerde insanoğlu, aczini anlamak yerine, bunlara meftun olup, kul olduğunu unutup, gaflete dalabiliyor.

Konunun çok önemli bir yanı da şu: Marifetullah, yani Allah'ı tanıma denilince, bütün isim ve sıfatları dikkate almak gerekiyor; sadece cemalî isimleri değil.

Allah, Rahman olduğu gibi Kahhar'dır da. İzzeti tattıran da Odur zilleti çektiren de. Bu dünyada sadece cemalî isimler tecelli etse ve insan sadece bunlara muhatap olsa idi marifeti noksan kalırdı. Bu imtihan meydanında, insanoğlu Allah'ı hem celal, hem de cemal sıfatlarıyla tanımak durumunda. Ahirette ise, yollar ayrılacak. İnsanların bir kısmı ibadet,

ihlas, salih amel ve güzel ahlâklarına mükâfat olarak, cennete girecek ve lütuf, kerem, ihsan gibi nice cemal tecellilerine, azamî ölçüde ve ebediyen muhatap olacaklar. Küfür ve şirk yolunu tutarak dalalet ve sefahate düşenler ise celal, izzet ve kahır tecellileriyle karşılaşacaklar. Böylece, ahiret yurdunda, Allah'ın hem cemalî hem de celalî isimleri en ileri mânâda tecelli etmiş olacak.

Nur Külliyyat'ında bir dua cümlesi var:

"Bize gösterdiğin nümûnelerin ve gölgelerin asıllarını, menbalarını göster." (Sözler, Onuncu Söz)

Bu dünyadaki varlıklar, ahirete nispetle, gölge kadar zayıf bir tecelliye muhatap oluyorlar. Ve bu gölge hayatın gereğini yapan ve hakkını vermeye çalışan insanlar asıla kavuşuyorlar.

Şunu da unutmamak gerekiyor: Lütuf gibi kahrın da aslı ahirette.

Soru Detayı

Her şey kaderimizde yazıyorsa, biz neden yaptıklarımızdan sorumlu oluyoruz? Her şey önceden kaderimizde belli ise, Allah (cc) bizi neden imtihan için Dünya'ya gönderdi; zaten her şeyi önceden bilmiyor mu? Bizi imtihan etmeden de cennete veya cehenneme gönderebilirdi, neden göndermedi?.. Nasıl olsa imtihanın sonucunu önceden biliyordu...

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Şöyle düşünebiliriz: Mesela, biz güneşin ne zaman doğup batacağını biliyoruz. Takvime de yazıyoruz, yarın şu saatte güneş doğacaktır. Gerçekten de yarın o saatte güneş doğuyor. Güneşin bu doğuşuna bizim yazmamızın bir etkisi olmadığı gibi, "biz yarın güneşin doğuşunu biliyoruz, öyleyse güneş doğmasa da olur" gibi bir söylem de bulunmamız da hata olur. Güneşin doğmasıyla oluşacak bütün faydalar da olmamış olur.

*Allah'ın insanı yaratmasının çok hikmetlerinden birisi de **ibadettir**.*

1. Allah insanı imtihan için yarattı. Bu hikmet insanın yaratılmadan olamayacağı kesindir.

2. Allah kâinatta tecelli ettiği cemal ve kemalini hem kendisi –kendine mahsus bir şekilde– görmek hem de başkalarının gözüyle görmek istiyor. Başkasının görmesi derken bunların başında insan gelmektedir. Bu hikmet de yine insanın yaratılmasını gerekli kılıyor.

3. İbadet için yarattı. Bu hikmetin yerine gelmesi için var olan birisi gerektir. Yaratılmadan ibadetin yerine gelmesi mümkün değildir. Burada yaptığımız ibadetin miktarına göre cennetteki yerimiz hazırlanıyor.

4. Allah'ın her şeyden daha büyük olduğunu ilan etmek ve Allah'ın emirlerini yaymak. Bu hikmetin yerine gelebilmesi için, hem tebliğ edenin hem de tebliğ edilenin yaratılması icap eder.

5. Bir çekirdeğin ağaç olması için toprağa girmesi gerektiği gibi, insanın da yetişip olgunlaşması ve terakkisi için dünya tarlasına gönderilmiştir.

6. Eğer başka âlemde yaratılsaydık, o zaman da "*Neden bu âlemde yaratıldık?*" diye sormamız gerekecekti. "*İnsan için en mükemmel imtihan salonu bu olduğu için buraya gönderildik.*" denilebilir.

7. Bilmekle yapmanın çok farklı şeyler olduğunu vurgulamak gerekir. Bir misal vermiştik. Bizlerin bir çekirdeğin ağaç olacağını bilmemiz onun ağaç olmasına gerek olmadığı anlamına gelmez

8. Allah'ın insanı imtihana tabi tutmasının bir hikmeti, insanların kendi yaptıklarını bilmesi için de önemlidir. Nitekim mahşer meydanında insanın bütün yaptıkları kendisine gösterilecek ve Allah'ın adaleti karşısında insan söyleyecek söz bulamayacaktır. Şayet imtihan etmeden cennet veya cehenneme atsaydı o zaman nefis beni imtihan etmeden Cehenneme atman adalet olmaz diye şekvada bulunabilirdi.

Bir öğretmen düşünün. Kimin ne not alacağını bilsin. Sınıfa girince öğrencilere ben sizin ne alacağınızı biliyordum. Ona göre notlarınızı yazdım. İmtihana gerek yoktur. Elbette öğrencilerin hocalarına itimadı tam bile olsa nefisleri itiraz etmeye yeltenecektir. İşte Rabbimiz nefsin bu itirazını önlemek için bu imtihanı yapmaktadır.

Ayrıca bir makine veya bina için bir plan yapılsa, "*madem ki plan var öyleyse binaya ve makinaya ne gerek var?*"denilebilir mi?..

Yarın bir yere gideceğimizi ve şunları yiyeceğimizi planlıyalım. Buna göre madem ne yapacağımız belli öyleyse ne gerek var gitmeye ve yemek yemeye diyor muyuz?

Biz bile gündelik basit şeyler için bunu diyemezsek, Allah'ın sayısız hikmetlerle yarattığı insanı, "*Madem ne yapacağınızı biliyordu öyleyse neden imtihan ediyor?*" denilemez.

Cenab-ı Hak **Hakim**'dir ve **Adil**'dir. Hikmetsiz ve abes iş yapmaz ve Adildir, kullarına da zulmetmez.

Kaderin bir manası Allah Teala'nın yarattığı varlıkların hayat programlarını ezeli ilmi ile bilmesidir. Yani insanın anne rahmine düştüğü andan tutun dünyaya gelmesi ve aldığı nefese kadar kaderinde vardır ve Allah Teala tarafından bilinmektedir.

Kader, ilim ve iradeyle düzenlenmiş bir programdır. **Kaza ise**, bu programın uygulanma safhasının adıdır.

Kaza, Allah'ın kudretinin ortaya çıkmasıdır . **Kader ise**, Allah'ın ilminin bir yansımasıdır. Bu açıdan bakıldığında kader denildiği zaman ilim akla gelir. Nitekim

“Hiçbir şey yoktur ki, hazineleri bizim yanımızda olmasın. Her şeyi biz bilinen bir kader ile indiririz.” (Hicr, 15/21)

ayeti Kader'in Allah'ın bilmesi anlamına geldiğini gösterir.

Kader ilimden çıkmış bir program olduğundan, insanın fiilleri üzerinde zorlayıcı bir yönü bulunmamaktadır. Nitekim ilm-i kelamın kader mevzusunda bir kaidesi olan **“İlim maluma tabidir.”** sözü meseleyi daha açık bir şekilde ifade edecektir. Bunu bir misalle açıklarsak mesela, yarın güneşin ne zaman doğup batacağını bilmemiz onun doğması ve batmasına bir etkisi yoktur. Bizler o şekilde bildiğimiz için güneş doğup batmamakta, aksine güneş o dakikada doğup batacağı için bizler bilmekteyiz.

Allah'ın, kimin cehenneme, kimin cennete gideceğini ezeli ilmiyle bilmesi onun ilah olmasının bir vasfıdır. İnsanda cennet veya cehennem ehli olmayı gerektirecek amelleri işlemeye müsait özellikler vardır. İnsana verilen cüz-i irade ile cennetliklerin veya cehennemliklerin amellerini işleyebilirler. Bunda da tüm mesuliyet ona aittir.

Kaderin iki yönü vardır: İnsanın iradesi dışında olanı ki; dünyaya gelmesi, anne ve babasının kim olacağı, eceli vs. (örnekler çoğaltılabilir) gibi hususlardır. Bunda insanın iradesi ile karar vermesi söz konusu olmadığından, bunlardan mesul de değildir.

Kendi iradesi ile yapmaya karar verdiği fiillerinden de mesuldür. Her insan vicdanen bilir ki camiye gitmesi de meyhaneye gitmesi de kendi istemesi ile olur. Burada bir zorlama yoktur.

Bir hadis-i Nebevi (asm) de **“her insanın İslam fıtratı üzerine doğduğu”** ifade edilmiştir. **“İslam”** ifadesinin hadislerde geçen manalarından birisi de temiz ve güzel ahlakıdır. Yani her insan özünde temiz ve güzel ahlak üzerine, imanın esaslarını tasdik edebilme özelliğinde yaratılmıştır. Ancak kul kendi iradesi ile bu vasfını değiştirip cehennemliklere mahsus inanç içine girer ve cehennemliklere mahsus fiiller işlerse, bundan da elbette mesul olacaktır.

İntihar etmek kişinin kaderinde mi vardır?

Soru Detayı

"Öldürülen ya da intihar eden eceliyle mi ölmüş oluyor?" diye sorduğum soruda, "Eğer bu soruya 'evet' dersek Cebriye olmuş oluruz ve kulun iradesini inkâr ederiz, yok eğer 'hayır' dersek Mutezile olur, kaderi inkâr etmiş oluruz." demişsiniz. Peki eğer bir insan intihar ettiğinde veya başka biri tarafından öldürüldüğünde, bu her iki fiili kendi iradesiyle mi yapmış oluyor ki bu yaptıklarından dolayı Allah tarafından sorumlu tutuluyor? Yok eğer bu fiileri Allah insanın kaderine yazmış ise sorumlu tutmaya hakkı var mı?..

Cevap

Değerli kardeşimiz,

1. Kader konusunda aklınıza takılan her şeyi sorabilirsiniz. Bu durum inkâr ettiğiniz anlamına gelmez. Nitekim Kur'an'dan öğrendiğimize göre Hz. İbrahim aleyhisselam ölülerin nasıl diriltileceğini sormuş, sonra da *"Allah'ım inanmadığımdan değil, kalbim tatmin olsun diye soruyorum."* demiştir. Bu nedenle bizler de aklımıza takılan sorularımızı sorabiliriz. Biz de elimizden geldiği kadar cevap vermeye çalışırız.

2. Kaderin esas anlamı, "Allah'ın, olmuş olacak her şeyi bilmesi" demektir. Dikkat edersek insan iradesini yok saymıyor. **Bilmek ayrı yapmak ayrıdır.** Bilen Allah'tır, yapan kuldür. Bu konuya bir misal verelim:

Peygamberimiz (asm) İstanbul'un fethini ve komutanını yüz yıllar önce müjdelemiş ve haber vermiştir. Zamanı gelince de dediği gibi çıkmış. Şimdi, İstanbul Peygamberimiz (asm) dediği için mi fethedildi, yoksa fethedileceğini bildiği için mi söyledi. O zaman Sultan Fatih yatsaydı, çalışmasaydı, ordular hazırlatıp savaşmasaydı yine olacak mıydı? Demek ki Allah Fatih'in çalışıp İstanbul'u fethedeceğini biliyordu ve bunu elçisi Hz. Peygamber (asm)'e bildirdi.

Buradaki ince nokta: Allah bildiği için yapmıyoruz; biz yapacağımız için Allah biliyor. Zaten Allah'ın geleceği bilmemesi düşünülemez. Bilmese veya bilemese yaratıcı olamaz.

Buna bir örnek verelim; Allah dostu evliyadan bir öğretmen düşünelim. Öğrencilerinden birisine **"Yarın seni şu kitaptan imtihan edeceğim."** diyor. Fakat öğretmen Allah'ın izniyle onun film, maç, oyun, eğlence, derken sabah okula çalışmadan geleceğini bilerek, akşamdan karnesine **"0"** yazıyor. Ertesi sabah öğrenci sorulan sorulara cevap veremiyor ve sıfırı hak ettiğini bildiği anda, öğretmen cebinden not defterini çıkarıp **"Senin çalışmayıp sıfır alacağını bildiğim için önceden deftere sıfır yazmıştım."** diyor. Buna karşı öğrenci **"Hocam sen sıfır yazdığın için ben sıfır aldım. Yoksa geçer puan yazsaydın geçerdim."** diyebilir mi?

Demek ki Allah yazdığı için biz yapmıyoruz, bizim yapacağımız şeyleri bilerek Allah yazıyor. İşte buna kader diyoruz.

3. Kaderi ikiye ayırabiliriz; ızdırari kader, ihtiyari kader.

"Izdirari kader"de bizim hiçbir tesirimiz yok. O, tamamen irademiz dışında yazılmış. Dünyaya geleceğimiz yer, annemiz, babamız, şeklimiz, kabiliyetlerimiz ızdırari kaderimizin konusu. Bunlara kendimiz karar veremeyiz. Bu nevi kaderimizden dolayı mesuliyetimiz de yok.

İkinci kısım kader ise, irademize bağlıdır. Biz neye karar vereceksek ve ne yapacaksak, Allah ezeli ilmiyle bilmiş, öyle takdir etmiştir.

Kalbimiz çarpıyor, kanımız temizleniyor, hücrelerimiz büyüyor, çoğalıyor, ölüyor. Vücudumuzda, bizim bilmediğimiz birçok işler yapılıyor. Bunların hiçbirini yapan biz değiliz. Uyuduğumuz zaman bile bu tür faaliyetler devam ediyor.

Ama şunu da çok iyi biliyoruz ki, kendi isteğimizle yaptığımız işler de var. Yemek, içmek, konuşmak, yürümek gibi fiillerde karar veren biziz. Zayıf da olsa bir irademiz, az da olsa bir ilmimiz, cılız da olsa bir gücümüz var.

Yol kavşağında, hangi yoldan gideceğimize kendimiz karar veriyoruz. Hayat ise, yol kavşaklarıyla dolu.

Şu halde, bilerek tercih ettiğimiz, hiçbir zorlamaya maruz kalmaksızın karar verip işlediğimiz bir suçu kendimizden başka kime yükleyebiliriz?

Yaptıklarımızı Allah yarattığına göre bizim suçumuz ne?

İnsanın cüz-i ihtiyari adı verilen iradesi, önemsiz gibi görülmekle beraber, kainatta geçerli olan kanunlardan istifade ederek büyük işlerin meydana gelmesine sebep olmaktadır.

Bir apartmanın üst katının lütuflarla, bodrum katının ise işkence aletleriyle dolu olduğunu ve bir şahsın bu apartmanın asansörü içerisinde bulunduğunu farz ediniz. Kendisine, apartmanın bu keyfiyeti daha önce anlatılmış bulunan bu zat, üst katın düğmesine bastığında lütfu mazhar olacak, alt katın düğmesine bastığında ise azaba duçar olacaktır.

Burada iradenin yaptığı tek şey, sadece hangi düğmeye basılacağına karar vermesi ve teşebbüse geçmesidir. Asansör ise, o zatın kudret ve iradesiyle değil, belirli fizik ve mekanik kanunlarla hareket etmektedir. Yani, insan üst kata kendi iktidarıyla çıkmadığı gibi, alt kata da kendi iktidarıyla inmemektedir. Bununla beraber asansörün nereye gideceğinin tayini, içindeki şahsın iradesine bırakılmıştır.

İnsanın kendi iradesiyle yaptığı bütün işler, bu ölçüyle değerlendirilebilir. Mesela; Cenab-ı Hak, meyhaneye gitmenin haram, camiye gitmenin ise faziletli olduğunu insanlara bildirmiş bulunmaktadır. İnsan bedeni ise kendi iradesiyle, misaldeki asansör gibi her iki yere de gitmeye müsait bir yapıdadır.

Kainattaki faaliyetlerde olduğu gibi, beden içindeki faaliyetlerde de insanın iradesi söz konusu olmamakta ve insan bedeni, kanun-u külli adı verilen ilahi kanunlarla hareket etmektedir. Fakat onun nereye gideceğinin tayini, insanın irade ve ihtiyarına bırakılmıştır. O hangi düğmeye basarsa, yani nereye gitmek isterse, beden oraya doğru hareket etmekte, dolayısıyla da gideceği yerin mükafatı veya cezası o insana ait olmaktadır.

Dikkat edilirse, kaderi bahane ederek, “**Benim ne suçum var.**” diyen kişinin, iradeyi yok saydığı görülür.

Eğer insan, “**rüzgârın önünde sürüklenen bir yaprak**” ise, seçme kabiliyeti yoksa, yaptığından mesul değilse, o zaman suçun ne manası kalır? Böyle diyen kişi, bir haksızlığa uğradığı zaman mahkemeye müracaat etmiyor mu?

Halbuki, anlayışına göre şöyle düşünmesi gerekirdi:

“Bu adam benim evimi yaktı, namusuma dil uzattı, çocuğumu öldürdü, ama mazurdur. Kaderinde bu fiilleri işlemek varmış, ne yapsın, başka türlü davranmak elinden gelmezdi ki.”

Hakkı çiğnenenler gerçekten böyle mi düşünüyorlar?

İnsan yaptığından sorumlu olmasaydı, “**iyi**” ve “**kötü**” kelimeleri manasız olurdu. Kahramanları takdire, hainleri aşağılamaya gerek kalmazdı. Çünkü, her ikisi de yaptığını isteyerek yapmamış olurlardı. Halbuki hiç kimse böyle iddialarda bulunmaz. Vicdanen her insan, yaptıklarından sorumlu olduğunu ve rüzgârın önünde bir yaprak gibi olmadığını kabul eder.

İnsan kendi kaderini kendi mi belirler, yoksa Allah tarafından mı belirlenir?

İNSAN KENDİ KADERİNİ KENDİ Mİ BELİRLER?

YOKSA ALLAH TARAFINDAN MI BELİRLENİR?

Soru Detayı

- Her şey Allah'ın dilemesiyle olur, bizim de içimiz bu inançla rahatlar. Tabi ki biz istekte bulunacağız, veren de Allah'tır şüphesiz. Merak ediyorum örneğin: eşimizi Allah bize seçmiştir değil mi, yani onca insan arasında bir insanı severiz? İşimiz; bir meslek için okursun, ama başka bir şey de çalışırsın vb. - Evlilik ve iş seçimi konusunda, kaderin irademiz üzerindeki etkisi nedir? Başımıza gelenler (musibetler) kader midir? - Kader ve ilahi takdiri açıklar mısınız?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

1. Kader konusunda aklınıza takılan her şeyi sorabilirsiniz. Bu durum inkar ettiğiniz anlamına gelmez. Nitekim Kur'an'dan öğrendiğimize göre Hz. İbrahim aleyhisselam ölümlerinin nasıl diriltileceğini sormuş, sonra da *"Allah'ım inanmadığımdan değil, kalbim tatmin olsun diye soruyorum."* demiştir. Bu nedenle bizler de aklımıza takılan sorularımızı sorabiliriz. Biz de elimizden geldiği kadar cevap vermeye çalışırız.

2. Kaderin esas anlamı *"Allah'ın, olmuş olacak her şeyi bilmesi"* demektir. Dikkat edersek insan iradesini yok saymıyor. Bilmek ayrı yapmak ayrıdır. Bilen Allah'tır, yapan kuldür. Bu konuya bir misal verelim:

Peygamberimiz İstanbul'un fethini ve komutanını yüz yıllar önce müjdelemiş ve haber vermiştir. Zamanı gelince de dediği gibi çıkmış. Şimdi, İstanbul Peygamberimiz (asm) dediği için mi fethedildi, yoksa fethedileceğini bildiği için mi söyledi. O zaman Fatih Sultan yatsaydı, çalışmasaydı, ordular hazırlatıp savaşmasaydı, yine olacak mıydı? Demek ki Allah Fatih'in çalışıp İstanbul'u fethedeceğini biliyordu ve bunu elçisi Hz. Peygambere (asm) bildirdi.

Buradaki ince nokta: *Allah bildiği için yapmıyoruz, biz yapacağımız için Allah biliyor.* Zaten Allah'ın geleceği bilmemesi düşünülemez. Bilmese veya bilemese yaratıcı olamaz.

Buna bir örnek verelim; Allah dostu evliyadan bir öğretmen düşünelim. Öğrencilerinden birisine *"Yarın seni şu kitaptan imtihan edeceğim."* diyor. Fakat öğretmen Allah'ın izniyle onun

filim, maç, oyun, eğlence, derken sabah okula çalışmadan geleceğini bilerek, akşamdan karnesine "0" yazıyor. Ertesi sabah öğrenci sorulan sorulara cevap veremiyor ve sıfırı hak ettiğini bildiği anda, öğretmen cebinden not defterini çıkarıp "Senin çalışmayıp sıfır alacağını bildiğim için, önceden deftere sıfır yazmıştım." diyor. Buna karşı öğrenci "Hocam sen sıfır yazdığın için ben sıfır aldım. Yoksa geçer puan yazsaydın geçerdim." diyebilir mi?

Demek ki Allah yazdığı için biz yapmıyoruz, bizim yapacağımız şeyleri bilerek Allah yazıyor. İşte buna "**kader**" diyoruz.

3. Kaderi ikiye ayırabiliriz: İzdırari kader, ihtiyari kader.

"**İzdirari kader**"de bizim hiçbir tesirimiz yok. O, tamamen irademiz dışında yazılmış. Dünyaya geleceğimiz yer, annemiz, babamız, şeklimiz, kabiliyetlerimiz izdirari kaderimizin konusu. Bunlara kendimiz karar veremeyiz. Bu nevi kaderimizden dolayı mesuliyetimiz de yok.

İkinci kısım kader ise, irademize bağlıdır. Biz neye karar vereceksek ve ne yaparsak, Allah ezeli ilmiyle bilmiş, öyle takdir etmiştir.

Kalbimiz çarpıyor, kanımız temizleniyor, hücrelerimiz büyüyor, çoğalıyor, ölüyor. Vücudumuzda, bizim bilmediğimiz birçok işler yapılıyor. Bunların hiçbirini yapan biz değiliz. Uyuduğumuz zaman bile bu tür faaliyetler devam ediyor.

Ama şunu da çok iyi biliyoruz ki, kendi isteğimizle yaptığımız işler de var. Yemek, içmek, konuşmak, yürümek gibi fiillerde karar veren biziz. Zayıf da olsa bir irademiz, az da olsa bir ilmimiz, cılız da olsa bir gücümüz var.

Yol kavşağında hangi yoldan gideceğimize kendimiz karar veriyoruz. Hayat ise, yol kavşaklarıyla dolu.

Şu hâlde, bilerek tercih ettiğimiz, hiçbir zorlamaya maruz kalmaksızın karar verip işlediğimiz bir suçu, kendimizden başka kime yükleyebiliriz?

İnsanın "**cüz-i ihtiyari**" adı verilen iradesi, önemsiz gibi görülmeyle beraber, kâinatta geçerli olan kanunlardan istifade ederek, büyük işlerin meydana gelmesine sebep olmaktadır.

Bir apartmanın üst katının lütuflarla, bodrum katının ise işkence aletleriyle dolu olduğunu ve bir şahsın bu apartmanın asansörü içerisinde bulunduğunu farz ediniz. Kendisine, apartmanın bu keyfiyeti daha önce anlatılmış bulunan bu zat, üst katın düğmesine bastığında lütfu mazhar olacak, alt katın düğmesine bastığında ise azaba duçar olacaktır.

Burada iradenin yaptığı tek şey, sadece hangi düğmeye basılacağına karar vermesi ve teşebbüse geçmesidir. Asansör ise, o zatın kudret ve iradesiyle değil, belirli fizik ve mekanik kanunlarla hareket etmektedir. Yani, insan üst kata kendi iktidarıyla çıkmadığı gibi, alt kata da kendi iktidarıyla inmemektedir. Bununla beraber asansörün nereye gideceğinin tayini, içindeki şahsın iradesine bırakılmıştır.

İnsanın kendi iradesiyle yaptığı bütün işler, bu ölçüyle değerlendirilebilir. Mesela; Cenab-ı Hak, meyhaneye gitmenin haram, camiye gitmenin ise faziletli olduğunu insanlara bildirmiş bulunmaktadır. İnsan bedeni ise kendi iradesiyle, misaldeki asansör gibi her iki yere de gitmeye müsait bir yapıdadır.

Kâinattaki faaliyetlerde olduğu gibi, beden içindeki faaliyetlerde de insanın iradesi söz konusu olmamakta ve insan bedeni, kanun-u külli adı verilen ilahi kanunlarla hareket etmektedir. Fakat onun nereye gideceğinin tayini, insanın irade ve ihtiyarına bırakılmıştır. O

hangi düğmeye basarsa, yani nereye gitmek isterse, beden oraya doğru hareket etmekte, dolayısıyla da gideceği yerin mükafatı veya cezası o insana ait olmaktadır.

Dikkat edilirse, kaderi bahane ederek, “benim ne suçum var” diyen kişinin, iradeyi yok saydığı görülür.

Eğer insan, “rüzgarın önünde sürüklenen bir yaprak” ise, seçme kabiliyeti yoksa, yaptığından mesul değilse, o zaman suçun ne manası kalır? Böyle diyen kişi, bir haksızlığa uğradığı zaman mahkemeye müracaat etmiyor mu?

Halbuki, anlayışına göre şöyle düşünmesi gerekirdi:

“Bu adam benim evimi yaktı, namusuma dil uzattı, çocuğumu öldürdü, ama mazurdur. Kaderinde bu fiilleri işlemek varmış, ne yapsın, başka türlü davranmak elinden gelmezdi ki.”

Hakkı çiğnenenler gerçekten böyle mi düşünüyorlar?

İnsan yaptığından sorumlu olmasaydı, “iyi” ve “kötü” kelimeleri manasız olurdu. Kahramanları takdire, hainleri aşağılamaya gerek kalmazdı. Çünkü, her ikisi de yaptığını isteyerek yapmamış olurlardı. Halbuki hiç kimse böyle iddialarda bulunmaz. Vicdanen her insan, yaptıklarından sorumlu olduğunu ve rüzgârın önünde bir yaprak gibi olmadığını kabul eder.

İrademiz özgür müdür? Eğer her şey Tanrı'nın eseri ise ve insanın kendiliğinden hiçbir şeye gücü yetmezse, Tanrı'nın lütfu olmaksızın iyilik ya da kötülük yapamazsa, bu insanın özgür olduğu nasıl söylenebilir?..

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Kader ikiye ayrılmaktadır. İnsan iradesiyle ilgili olmayanlar ve insan iradesiyle ilgisi olanlar. Mesela, insanın göz rengi, erkek mi dişi mi olacağı vs. birinci kısma girer ve hiç bir kimse bunlardan sorumlu değildir. **Diğeri ise** bu dünyada imtihan için gönderildiğimizden dolayı bizler ne istiyorsak Cenab-ı Hak ona göre bazı şeyleri halk ediyor, yaratıyor. Mesela, ezan okununca nefsini gemlemiş olan birisi camiye gider. Diğeri, nefsinin peşinden giden ise meyhaneye doğru gitmektedir. İşte bunu isteyen insanlardır, yaratan ise Rabbimiz Halıkımızdır.

Kul bir işi yapmak için cüz-i iradesini sarf ettikten sonra, o işe küllî irade taallük eder ve o fiil yaratılır.

Bilim adamlarımız, bir tek kolumuzu kaldırıp indirmemizde yetmiş çeşitten fazla kimyevî reaksiyon vuku bulduğunu ve her bir çeşit reaksiyonun da binlerce kez cereyan ettiğini söylüyorlar. Bunların hiçbiri bizim işimiz değil. Ama biz kolumuzu kaldırmayı irade etmesek bu reaksiyonlardan hiçbiri ortaya çıkmıyor.

Bir konuşma hadisesi dudaktan, dilden, tükürük bezlerinden, beyinden, akla, hafızaya kadar

uzanan maddî ve manevî nice cihazın birlikte çalışmasının neticesi. Bütün bu işleri Allah yaratıyor; ama biz konuşmak istemesek bunların hiçbiri icra edilmiyor. Bedenimizi hayalen büyüttükçe büyütelim ve irademiz dışındaki faaliyetleri artırdıkça artıralım, karşımızda bütün bir kâinatı buluruz.

Suyun akması da kanımızın deveranı gibi kendi iradesiyle değil. Çiçeklerin boy göstermesi de saçımızın uzaması gibi kendi isteğiyle değil. Güneşin doğup batması da dünyaya gelişimiz ve gidişimiz gibi kendi keyfince değil.

İşte bütün bu sonsuz faaliyetler birlikte ortaya çıkıyor. Ayrı varlıklarda birbirine zıt fiiller beraber yürütölüyor. Bir grup dünyaya gelirken bir başka grup kabre ayak basıyor. Nice hastalar şifâ bulurken, nice sağlar da hastalığa tutuluyorlar. Birileri gülüp oynarken, berikiler ağlıyor, sızlanıyorlar.

Bütün bunlar birbirinden farklı fiiller; ama hepsi birlikte meydana geliyorlar. Bu sonsuz fiiller birlikte düşünöldüğünde kalbi bozulmamış her insanın vicdanında şu mânâ inkişaf eder:

"Ben de cüz-i irademden yine irademle vazgeçmeli ve şu mütiler ordusuna katılmalıyım. İrademi, kendi keyfimce değil, Hakk'ın rızasına uygun biçimde kullanmalıyım."

Böyle diyerek dünya hayatını helâl dairesi içinde geçirenler **"irade imtihanını"** başarır, melekler gibi sadece hayrı irade eder hale gelirler. Bu noktaya, nefis ve şeytana rağmen ulaştıkları için de meleklerden ileri geçerler.

Dünyaya gelen her insan bir kader programına tabidir. İnsanın ne yapacağını, başına ne geleceğini Yüce Allah ezeli ilminde biliyor. Ancak Allah'ın bilmiş olması, insanın o işi yapmasını zorlamaz. Çünkü Allah, insanın önüne seçenekler koymuştur. İnsan kendi iradesini kullanarak, hangi yolu tercih ederse, Allah onu yaratır. Dolayısıyla sorumlu olan insanın kendisidir.

Bu meselede şöyle bir örnek verilir: Bir apartmanın üst katının nimetlerle, bodrum katının ise işkence aletleriyle dolu olduğunu ve bir kişinin bu apartmanın asansörü içerisinde bulunduğunu farz edelim. Kendisine, apartmanın bu durumu daha önce anlatılmış bulunan bu kişi, üst katın düğmesine bastığında nimetlere kavuşacak, alt katın düğmesine bastığında ise azaba uğrayacaktır.

Burada iradenin yaptığı tek şey, sadece hangi düğmeye basılacağına karar vermesi ve teşebbüse geçmesidir. Asansör ise, o kişinin gücü ve iradesiyle değil, belirli fizik ve mekanik kanunlarla hareket etmektedir. Yani, insan üst kata kendi gücüyle çıkmadığı gibi, alt kata da kendi gücüyle inmemektedir. Bununla beraber asansörün nereye gideceğinin belirlenmesi, içindeki kişinin iradesine bırakılmıştır.

İşte isteyen insan iradesidir, ancak bu istekleri yaratan ise Allah'tır. Bu açıdan insan iradesinin varlığı, Allah'ın her şeyi yaratan olmasına aykırı değildir.

Yaratılışımız bizim tercihimiz olmamasına rağmen imtihan olmamızın sebebi nedir?

Soru Detayı

- Çevremizde birçok hadise bizim irademiz dışında gerçekleşmesine rağmen ve bizim de bunlardan etkilendiğimiz halde neden sorumluyuz?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Cevap 1:

Allah Teâla günah işleme kabiliyeti olmayan meleklerle, hiç sorumlu olmayan hayvanları yaratmıştır. Bu iki varlıktan başka, hem melekleri geçecek kadar mükemmel, hem de akli olmayan hayvanlardan daha aşağı olacak kadar kötü olma özelliğindeki insanı yaratmıştır.

Allah'ın hiçbir şeye muhtaç olmadığını, kainata ve içindeki faaliyetlere bakan bir insan görebilir. **Biz bir düşünelim, dünyaya gelmeden önce kainatın neyi eksikti de biz geldikten sonra tamamladık.** Veya ibadetimizle ne yapıyoruz ki Allah'ın herhangi bir ihtiyacı görülüyor.

Allah her şeyi kemaliyle bilendir. Ama bu bilmesi bizi yönlendirmesi anlamına gelmemektedir. Çünkü O'nun ilmi ezeldir. Yani geçmiş, gelecek ve şimdiki zamanı aynı anda müşahade eder. Ve herkes vicdanen bilir ki, istediğim şeyi yaparım, konuşurum istemediğim şeyi yapmam. Bu kaideye göre Allah bizim ne yaptığımızı bilir. Ama biz de yaptığımız şeyin irademizle olduğunu vicdanen ve alken biliriz.

Allah bizi kendisini tanımak ve kendisine layık olacak şekilde ibadet etmek için yarattı. Bu vazifeyi yerine getirecek alet ve cihazları da yaratmıştır. Yani bizden istenen şeyler ile bunları karşılayacak sermaye muvazenedir. Burada herhangi bir adaletsizlik olmadığını bütün insaf ve vicdan ehli bilir. Fakat Allah'ın bizi yaratırken bize sorup sormaması ise, tamamen Allah'ın iradesini kısıtlamak anlamına gelir.

Oysa alimlerimizin ittifakı ile **"Allah - la yüsel"**dir. Yani yaptığı işlerden sorguya çekilmez. Ama kainatta yaptığı ve yarattığı herhangi bir hadisenin hikmetsiz veya adaletsiz olduğuna dair hiç kimse ağzını açamamaktadır. Çünkü, kainatta hikmetsiz ve abes olabilecek bir durum yoktur. Bütün kainatı didik didik araştıran bilim adamları bu ilahi hikmet karşısında hayrete düşmektedir.

Allah'ın insanı yaratmasının çok hikmetlerinden birisi **ibadettir. Çünkü:**

1. Allah insanı imtihan için yarattı. Bu hikmet insanın yaratılmadan olamayacağı kesindir.
2. Allah kainatta tecelli ettiği cemel ve kemalini hem kendisi *-kendine mahsus bir şekilde-* görmek hem de başkalarının gözüyle görmek istiyor. Başkasının görmesi derken bunların başında insan gelmektedir. Bu hikmet de yine insanın yaratılmasını gerekli kılıyor.
3. İbadet için yarattı. Bu hikmetin yerine gelmesi için var olan birisi gerektir. Yaratılmadan ibadetin yerine gelmesi mümkün değildir. Burada yaptığımız ibadetin miktarına göre cennetteki yerimiz hazırlanıyor.

4. Allah'ın her şeyden daha büyük olduğunu ilan etmek ve Allah'ın emirlerini yaymak. Bu hikmetin yerine gelebilmesi için, hem tebliğ edenin hem de tebliğ edilenin yaratılması icap eder.

5. Bir çekirdeğin ağaç olması için toprağa girmesi gerektiği gibi, insanın da yetişip olgunlaşması ve terakkisi için dünya tarlasına gönderilmiştir.

6. Eğer başka alemde yaratılsaydık o zaman da neden bu alemde yaratıldık diye sormamız gerekecekti. İnsan için en mükemmel imtihan salonu bu olduğu için buraya gönderildik denilebilir.

İşte tüm kainatta rastlanılamayan hikmetsiz iş ve fiillere elbette şeriatla da rastlanmaz. Yani bizim taşıyamayacağımız işleri Allah bize yüklemes. Bütün hayvanlara, bitkilere ve cansızlara vazifeler yükleyen Allah, elbette bize de bazı vazifeler yükleyecektir. Yoksa tüm kainatta mevcut olan hikmet, insanlar yönünden abes olacaktı. Hiçbir işinde abesiyet ve çirkinlik olmayan ve bu gibi şeylerden münezzehe olan Allah, elbette insanlara da taşıyabilecekleri bir yükü yüklemesi gerekmektedir.

Kâinatın ömrü milyarlarca yıl ile ifade ediliyor; insanlık âleminin ömrü ise bin seneye ifade ediliyor. Henüz insan nevi yaratılmadan, bu hadis-i kudsîde verilen haber, öncelikle melekler âlemine bakıyordu. Allah'ı bilen, eserlerini temaşa ve tefekkür eden, O'na isyandan uzak bu mübarek varlıklar, hadis-i kudsîde verilen haberi ibadetleriyle, tesbihleriyle, itaatleriyle, marifet ve muhabbetleriyle tahakkuk ettirmiş oluyordular. Hayvanlar âlemi de yaratılış gayelerine tam uygun bir hayat sürmekle, ruhları yönüyle, melekleri andırıyordu. Bitkiler âlemi ve cansız varlıklar da mükemmel bir itaat ile vazife görüyorlardı.

"Hiçbir şey yoktur ki Allah'ı tesbih ve O'na hamd etmesin..." (İsra, 17/44)

mealindeki âyet-i kerimede geçen "**şey**" tabiri, canlı-cansız her varlığı içine alır. Her şey O'nu tesbih eder ve O'na medih ve senada bulunur.

Cenab-ı Hak, bütün bu tesbih ve ibadetlerin çok daha ileri derecesini icra etmeye kabiliyetli bir başka mahiyet daha yaratmayı irade buyurdu: İşte bu ulvi mahiyet, arzın halifesi olacak olan insandı. Cenab-ı Hak, topraktan bir insan yaratacağını meleklerle haber verdiğinde, yukarıdakine benzer bir soru, meleklerden de gelmiş ve onlara cevaben, "**Siz benim bildiklerimi bilemezsiniz,..**" buyrulmuştu.

İmtihana tabi tutulan ve kazanmaları halinde melekleri geçecek olan bu yeni misafirler, âyet-i kerimede de haber verildiği gibi, ancak Allah'a ibadet için yaratılmışlardı.

"Ben, cinleri ve insanları ancak bana ibadet etsinler diye yarattım." (Zariyat, 51/56)

Âyette geçen "**ibadet**" kelimesine bir çok tefsir âliminin "**marifet**" mânâsı verdiği dikkate alındığında, bu insanın, Allah'ı tanımak, varlığını, birliğini bilmek, sıfatlarının sonsuzluğuna inanmak, mahlûkat âlemini de hikmet ve ibret nazarıyla temaşa ve tefekkür etmekle vazifeli olduğu anlaşılıyordu.

Bu mümtaz mahlûk, sadece cemal tecellilerine muhatap olmayacak, Cenab-ı Hakk'ın hem cemal, hem de celal tecellileri ile ayrı ayrı imtihanlara tabi tutulacaktı.

Nitekim öyle oldu ve öylece devam ediyor. Nimetler, ihsanlar, ikramlar, güzellikler, sıhhat, afiyet, ferah, gibi haller hep cemal tecellileridir. Ve insanoğlular bunlara karşı şükredip etmeme şıklarından birini tercihle karşı karşıya. Maalesef, nefis ve şeytanın galebesiyle çoğu insan, cemal tecellileriyle sarhoş olup bu imtihanı kazanamıyorlar.

İmtihanın diğere yönü, hastalık, musibet, bela, afet, ölüm gibi celal tecellileri... Ve neticede sabır, tevekkül, teslim, rıza, imtihanına tabi tutulma. Akıl aksini düşünse de gerçek şu ki, bu imtihanı kazananlar, birincilere nispetle çok daha fazla.

Bundaki hikmet şu olsa gerek: Musibet ve hastalıklar, insana kul olduğunu, aciz bir varlık olduğunu çok iyi hatırlatıyor, ders veriyorlar. Konumuza ışık tutacak bir Nur cümlesi:

"Fâtır-ı Hakîm, insanın mahiyet-i maneviyesinde nihayetsiz azîm bir acz ve hadsiz cesîm bir fakr dercetmiştir. Tâ ki, kudreti nihayetsiz bir Kadîr-i Rahîm ve gınası nihayetsiz bir Ganiyy-i Kerim bir zâtın hadsiz tecelliyatına câmi' geniş bir âyine olsun." (Sözler, Yirmi Üçüncü Söz)

İbadet ve marifet için yaratılan insan, bu vadide mertebe kat edebilmek için aczini ve fakrını hissedecek, sürekli olarak Rabbine sığınacak ve Ondan medet dileyecektir. Duadan geri durmayacak, huzuru yakalamaya çalışacaktır. Bunlar ise başta nefis ve şeytan olmak üzere, dünya hayatında insanı, medet dilemeye ve sığınmaya götüren her türlü musibet, hastalık, çaresizlik ve sıkıntılarla mümkün.

Çaresizlik içinde kalıp Rabbine sığınan ruhlar, bu dünya imtihanını kazanma noktasında müsbet bir puan almış oluyorlar. Ama, refah, sıhhat ve saadet gibi tecellilerde insanoğlu, aczini anlamak yerine, bunlara meftun olup, kul olduğunu unutup, gaflete dalabiliyor.

Konunun çok önemli bir yanı da şu: Marifetullah, yani Allah'ı tanıma denilince, bütün isim ve sıfatları dikkate almak gerekiyor; sadece cemalî isimleri değil.

Allah, Rahman olduğu gibi Kahhar'dır da. İzzeti tattıran da Odur zilleti çektiren de. Bu dünyada sadece cemalî isimler tecelli etse ve insan sadece bunlara muhatap olsa idi marifeti noksan kalırdı. Bu imtihan meydanında, insanoğlu Allah'ı hem celal, hem de cemal sıfatlarıyla tanımak durumunda. Ahirette ise, yollar ayrılacak. İnsanların bir kısmı ibadet, ihlas, salih amel ve güzel ahlâklarına mükâfat olarak, cennete girecek ve lütuf, kerem, ihsan gibi nice cemal tecellilerine, azamî ölçüde ve ebediyen muhatap olacaklar. Küfür ve şirk yolunu tutarak dalalet ve sefahate düşenler ise celal, izzet ve kahır tecellileriyle karşılaşacaklar. Böylece, ahiret yurdunda, Allah'ın hem cemalî hem de celalî isimleri en ileri mânâda tecelli etmiş olacak.

Nur Külliyat'ında bir dua cümlesi var:

"Bize gösterdiğiniz nümûnelerin ve gölgelerin asıllarını, menbalarını göster." (Sözler, Onuncu Söz)

Bu dünyadaki varlıklar, ahirete nispetle, gölge kadar zayıf bir tecelliye muhatap oluyorlar. Ve bu gölge hayatın gereğini yapan ve hakkını vermeye çalışan insanlar asıla kavuşuyorlar.

Şunu da unutmamak gerekiyor: Lütuf gibi kahrın da aslı ahirette.

Cevap 2:

Kaderi ikiye ayırabiliriz: İzdırari kader, ihtiyari kader.

"İzdırari kader"de bizim hiçbir tesirimiz yok. O, tamamen irademiz dışında yazılmış. Dünyaya geleceğimiz yer, annemiz, babamız, şeklimiz, kabiliyetlerimiz ızdırari kaderimizin konusu. Bunlara kendimiz karar veremeyiz. Bu nevi kaderimizden dolayı mesuliyetimiz de yok.

İkinci kısım kader ise, irademize bağlıdır. Biz neye karar vereceksek ve ne yapacaksak, Allah ezeli ilmiyle bilmiş, öyle takdir etmiştir. Sizin sorduğunuz soruda bu alanda müzakere

edilmektedir. Yani siz bir aday tipi belirliyorsunuz ve arıyorsunuz. Allah da sizin istediğiniz vasıflara sahip birkaç kişiyi önünüze çıkarıyor. Sizde bunlardan birini iradenizle beğenip kabul ediyorsunuz. **Allah'ın seçtiğiniz eşin kim olduğunu ezelde bilmesi kader, fakat sizin iradenizle seçmeniz cüz'i irade dediğimiz insanın mesuliyet sınırlarıdır.**

Kalbimiz çarpıyor, kanımız temizleniyor, hücrelerimiz büyüyor, çoğalıyor, ölüyor. Vücudumuzda, bizim bilmediğimiz birçok işler yapılıyor. Bunların hiçbirini yapan biz değiliz. Uyuduğumuz zaman bile bu tür faaliyetler devam ediyor.

Ama şunu da çok iyi biliyoruz ki, kendi isteğimizle yaptığımız işler de var. Yemek, içmek, konuşmak, yürümek gibi fiillerde karar veren biziz. Zayıf da olsa bir irademiz, az da olsa bir ilmimiz, cılız da olsa bir gücümüz var.

Yol kavşağında hangi yoldan gideceğimize kendimiz karar veriyoruz. Hayat ise, yol kavşaklarıyla dolu.

Şu halde, bilerek tercih ettiğimiz, hiçbir zorlamaya maruz kalmaksızın karar verip işlediğimiz bir suç, kendimizden başka kime yükleyebiliriz?

İnsanın cüz-i ihtiyari adı verilen iradesi, önemsiz gibi görülmekle beraber, kainatta geçerli olan kanunlardan istifade ederek büyük işlerin meydana gelmesine sebep olmaktadır.

Bir apartmanın üst katının lütuflarla, bodrum katının ise işkence aletleriyle dolu olduğunu ve bir şahsın bu apartmanın asansörü içerisinde bulunduğunu farz ediniz. Kendisine, apartmanın bu keyfiyeti daha önce anlatılmış bulunan bu zat, üst katın düğmesine bastığında lütfu mazhar olacak, alt katın düğmesine bastığında ise azaba duçar olacaktır.

Burada iradenin yaptığı tek şey, sadece hangi düğmeye basılacağına karar vermesi ve teşebbüse geçmesidir. Asansör ise, o zatın kudret ve iradesiyle değil, belirli fizik ve mekanik kanunlarla hareket etmektedir. Yani, insan üst kata kendi iktidarıyla çıkmadığı gibi, alt kata da kendi iktidarıyla inmemektedir. Bununla beraber asansörün nereye gideceğinin tayini, içindeki şahsın iradesine bırakılmıştır.

İnsanın kendi iradesiyle yaptığı bütün işler, bu ölçüyle değerlendirilebilir. Mesela; Cenab-ı Hak, meyhaneye gitmenin haram, camiye gitmenin ise faziletli olduğunu insanlara bildirmiş bulunmaktadır. İnsan bedeni ise kendi iradesiyle, misaldeki asansör gibi her iki yere de gitmeye müsait bir yapıdadır.

Kainattaki faaliyetlerde olduğu gibi, beden içindeki faaliyetlerde de insanın iradesi söz konusu olmamakta ve insan bedeni, kanun-u külli adı verilen ilahi kanunlarla hareket etmektedir. Fakat onun nereye gideceğinin tayini, insanın irade ve ihtiyarına bırakılmıştır. O hangi düğmeye basarsa, yani nereye gitmek isterse, beden oraya doğru hareket etmekte, dolayısıyla da gideceği yerin mükafatı veya cezası o insana ait olmaktadır.

Dikkat edilirse, kaderi bahane ederek, **"benim ne suçum var"** diyen kişinin, iradeyi yok saydığı görülür.

Eğer insan, **"rüzgarın önünde sürüklenen bir yaprak"** ise, seçme kabiliyeti yoksa, yaptığından mesul değilse, o zaman suçun ne manası kalır? Böyle diyen kişi, bir haksızlığa uğradığı zaman mahkemeye müracaat etmiyor mu?

Halbuki, anlayışına göre şöyle düşünmesi gerekirdi: *"Bu adam benim evimi yaktı, namusuma dil uzattı, çocuğumu öldürdü, ama mazurdur. Kaderinde bu fiilleri işlemek varmış, ne yapsın, başka türlü davranmak elinden gelmezdi ki."*

Hakkı çiğnemenler gerçekten böyle mi düşünüyorlar?

İnsan yaptığından sorumlu olmasaydı, "iyi" ve "kötü" kelimeleri manasız olurdu. Kahramanları takdire, hainleri aşağılamaya gerek kalmazdı. Çünkü, her ikisi de yaptığı isteyerek yapmamış olurlardı. Halbuki hiç kimse böyle iddialarda bulunmaz. Vicdanen her insan, yaptıklarından sorumlu olduğunu ve rüzgarın önünde bir yaprak gibi olmadığını kabul eder.

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Günlük hayatımızda, ahiretin varlığı hakkında derinliğine nüfuz edilmeyince, zorlandığımız sorularla karşılaşırız. Bunlar "**Görmediğime inanmam!**"safatasının arkasına sığınan materyalistlerin, bir iman vadisini daha inkâr için kullandıkları, devrini çoktan kapamış hezeyanlardır.

Evet, insan akıl ve mantığının bir hadiseyi hâlihazır için kabullenip de onu istikbal için inkâr etmesinden daha korkunç bir tezat düşünülemez. Aslında ahiretin varlığına delil olarak içinde yaşadığımız hayat kâfidir. İkinci bir hayatın varlığını inkâr edenler, içinde yaşadıkları hayatı inkâr edebilirler mi? Edemezler.

Çünkü; bir kumandanın hiç yoktan bir orduyu toplayıp emri altına alması mı daha kolaydır, yoksa vazifesini öğrenmiş, birbiriyle tanışmış ve istirahat için dağılmış bir orduyu teşkil eden askerleri, tekrar bir boru sesiyle bir araya getirmesi mi daha kolaydır? Hangisi? Elbette ikincisi. Bu misal gibi, Rabbimiz, bizi yokluk karanlıklarından çıkarıp, pırıl pırıl bir alemde hayat dediğimiz nimeti vermiş olduğuna göre, ölünce aynı işin bir kere daha tekrarlanması nasıl imkansız olabilir. Üstelik birincisine göre daha kolay değil midir?

Hem bir yerden veya bir şeyden haber vermek için, o yere gitmek veya o şeyi mutlaka gözümüzle görmek mi gerekir? Astronomi ilmi bize yıldızlardan, galaksilerden, bahsetmektedir. Uzayda hâlâ ışığı bize ulaşamayan nice yıldızlar vardır. *Peki buralara kim gidip, kim gelmiştir?*

Bu konu ile alakalı olarak Bedüzzaman Hazretleri şöyle der:

"Perde-i gayb içindeki alem-i ahirete ait menzilleri dünya gözümüzle görmek ve göstermek için, ya kâinatı küçültüp iki vilayet derecesine getirmeli, veyahut gözümüzü büyütüp yıldızlar gibi gözlerimiz olmalı ki, yerlerini görüp, tayin edelim. Ahiret alemine ait menziller bu dünyevi gözümüzle görülmez."

Bu dünyanın ölçülerine göre çalışan insan aklı, her ne kadar mahiyet ve ölçüleri başka olan bir alemi hakkiyle idrakten aciz ise de varlığı hakkında hadsiz deliller olup ispat edildiği için, ahireti mümkün görmektedir. Aklen mümkün olan bir şeyin varlığı da haber yoluyla tahakkuk eder. Bütün peygamberler ve kitaplar ahiretin varlığını haber vermiş ve insanın öldükten sonra tekrar dirilerek, bu dünya hayatında yaptıklarından hesaba çekileceğini ihbar etmişlerdir. Mukaddes kitabımız Kur'an-ı Kerim'de de ahiret hayatı, dünya hayatından bazı misaller, bir takım teşbihler getirilerek en mükemmel bir tarzda anlatılmıştır. Bu anlatım da ahiretin, cennet ve cehennem menzillerinin dünyaya benzediğinden değil, başka türlü tam manasıyla bu hakikati anlamamız mümkün olmadığındandır.

Üstelik Efendimiz (s.a.v.) de, Miraç Gecesi'nde gidip görmüş ve gelip haber vermiştir. Şimdi varlığı hakkında bu kadar sağlam deliller sıraladıktan sonra, inkâr edenlere soruyoruz:

Siz nereye gidip baktınız da göremediğinizden dolayı yokluğuna hükmediyorsunuz? Deliliniz nedir? Madem inkâr ediyorsunuz, inkârınıza delil getirmek mecburiyetindediniz. Yok, yok demek neyi halleder?

İzah ve ispat edenlerin, ciltler dolusu bilgiler verip şüpheleri defettikleri bir davanın, **güneş gibi açık bir hakikatin karşısında inkâr ile gözlerini kapayanlar, ancak kendilerine gündüzü gece yaparlar...**

Doğuştan engelli insanların bir suçu mu vardı ki öyle yaratıldılar?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Allah mülk sahibidir; mülkünde istediği gibi tasarruf eder. Kimse Onun icraatına karışamaz ve icadına müdahale edemez. İnsanın hücrelerini yaratan, organlarını tanzim eden ve ona insanî bir hüviyet bahşeden Allah'tır. İnsan bu nimetleri lütfeden Allah'a daha evvel bir şey vermemiştir ki, Onun karşısında bir hak iddia edebilsin.

Eğer insan, kendisine verilenler mukabilinde Allah'a bir şey vermiş olsaydı, *“Bir göz değil iki göz ver, bir el değil iki el ver!”* gibi iddialarda bulunmaya; *“Niye iki tane değil de bir ayak verdin?”* diye itiraz etmeye belki hakkı olurdu. **Haksızlık, ödenmeyen bir haktan gelir.** İnsanın, Rabbine karşı ne hakkı var ki, onun yerine getirilmemesi sebebiyle bir haksızlığa uğramış olsun?

Cenab-ı Allah, bazen insanın ayağını alır; onun karşılığında ahirette pek çok şey verir. Ayağını almakla o kimseye aczini, zaafını, fakrını hissettirir. Kalbini kendisine çevirtip, o insanın duygularına inkişaf verirse, o kulundan çok az bir şey almakla ona pek çok şey vermiş olur. Demek ki zahiren olmasa bile, hakikat da bu o kuluna Allah'ın lütfunun ifadesidir.

Tıpkı bir kulunu şehit edip ona cenneti vermesi gibi... Bir insan, muharebede şehit olur. Bu şehadetle Allah'ın huzurunda, sıddıkların, salihlerin gıpta edeceği bir makama yükselir. Onu gören başkaları *“Keşke Allah bize de harp meydanında şahadeti nasip etseydi.”* derler. Binaenaleyh, böyle bir insan parça parça da olsa çok şey kaybetmiş sayılmaz. Belki aldığı şey ona nispeten çok daha büyüktür.

Bazı kimseler, bu mevzuda küskünlük, kırgınlık, bedbinlik ve aşağılık duygusu ile yanlış düşünseler bile, pek çok kimselerde bu kabil eksiklikler, Allah'a yönelmeye vesile olmuştur. Bu itibarla bir kısım asi ve nankör kimselerin, bu meseledeki itirazları haksızdır, yerinde değildir.

Soru Detayı

- Neden mirasta erkeğe iki, kıza bir hisse veriliyor; haksızlık değil mi?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Dinimizin ıslah edip düzelttiği müesseselerden birisi de "**miras**" hukukudur. Başta cahiliye dönemindeki *Araplarda* olmak üzere *Çin, Roma, Japon* hukukunda kadın mirastan tamamen mahrum bırakılmıştı.

Kızın, babasının malında hiçbir hakkı yoktur. Miras doğrudan doğruya erkek evlada geçer, kız çocuklarına hiçbir şey verilmezdi. İşin acı tarafı şu ki, bu batıl adet hâlâ ülkemizin bazı bölgelerinde yaşamaktadır.

Erkek çocuklar mirasla servet ve varlık içinde yüzerken, aynı babanın çocuğu olan kızlar fakruzaruret içinde çirpınmaktadır.

Birçok hayati meselelerde olduğu gibi, bunda da köklü değişiklikler yapan ve yenilikler getiren dinimiz asırlar boyu devam eden bu zulme son verdi. Mirası hakça taksim etti.

Nisa Sûresinin 11. ayeti tamamen miras taksimini anlatır. Baş kısmında ise, "**Allah çocuklarınız hakkında erkeğe iki kadının hissesi kadar tavsiye eder.**" buyrulur.

Böylece açık bir şekilde bu yanlış tashih edilmiş oldu. Ancak bu meseledeki İslamın inkılabını tam anlayamayan bazı kişiler, kadına erkeğin yarısı kadar pay verilmesini dillerine dolayıp bununla İslamın kadının hakkını korumadığı yorumuna sapanırlar.

Halbuki mesele hiç de öyle değildir. Mevzuya erkeğin ve kadının sosyal yapısı, ailedeki mesuliyeti, mükellefiyeti ve psikolojik faktörleri açısından bakılsa Kur'an'ın bu hükmünün tam bir adalet ve hakkaniyet üzere olduğu görülecektir.

İslam'ın çizdiği hayat prensibine göre, kızın çalışıp kazanma mecburiyeti yoktur. O tüketici durumundadır. Bu, ona layık görülen bir şefkat ve merhametin neticesidir. Kız, baba evinde bulunduğu müddetçe, ihtiyaçları babası ve onun yerindeki yakın erkek akrabaları

tarafından karşılanır, gözetilir, himaye edilir. Evlendikten sonra da geçimi, nafakası ve ihtiyaçları kocasının üzerine geçer. **Kadın, kendi malını, evin ihtiyaçları için harcamaya zorlanamaz.**

Çünkü bir erkeğin özel mülkü olacağı gibi, kadının da pekala özel mülk edinme hakkı vardır. Ancak kadın gönül rızası ile bir zorlama olmadan, isterse, ortaklaşa harcamada bulunabilir. Buna göre, kadının hiçbir şeyi yokmuş gibi bakılır; yeme, içme, giyim kuşam ve benzeri bütün ihtiyaçlarını görmek kocasının sorumluluğu altındadır. Hatta erkek evine bakmaktan vazgeçer, yahut cimri davranarak servetine göre bir harcamada bulunmazsa, kadının kocasını şikayet etme hakkı vardır. Gider, İslam hukuku çerçevesinde hakkını arar.

Diğer taraftan kadın evlenirken erkekten mehir alır, bölgenin adetine göre pek çok hediyeye sahip olur. Erkek devamlı surette harcarken, kadının malı artarak devam eder, çoğalır...

Erkek evlendikten sonra üzerine aile yükü binecek, kendisinin, çoluk çocuğunun, hatta anne-babası ve muhtaç oldukları takdirde dinen bakmakla mükellef olduğu akrabalarının nafakalarını karşılamak durumunda kalacaktır.

Buna göre biri erkek, diğeri kız iki kardeşten erkeğin aldığı üçte iki miras bu şekilde devamlı surette harcanıp azalırken, kız kardeşinin aldığı üçte bir miras hakkı artarak korunabilmektedir. *Şimdi gerçek manada erkek kardeşin mi serveti çoktur, yoksa kız kardeşin mi? Erkeğe mi imtiyaz tanınmış, yoksa kadına mı?*

Öyle ki, babasından kalan mirasla geçinemeyecek hâlde bulunan bekar veya dul kız kardeşe, erkek kardeşin yardım etme, zaruri ihtiyaçlarını karşılama mecburiyeti vardır.

Demek ki, İslam her iki cinsin mükellefiyetine ve ihtiyacına göre hakça bir taksimi uygun görmüş, hakkaniyet prensibini muhafaza etmiştir. Erkeğe iki, kadına bir ölçüsü, sadece bir emek sarf etmeden ele geçen miras hukukundadır. Emek sarf edilip kazanılan mala gelince; kadın ve erkek ticaret, tarım, sanayi ve benzeri hangi iş kolunda çalışırsa çalışsın, ücretlerde eşit miktarda alırlar. Aynı şirkete ortak olan kadın-erkek hisselerine göre eşit miktarda kar nispetini hak ederler. Yani ne erkek fazla alır, ne de kadın eksik...

Bediüzzaman Said Nursi bu konunun açıklamasına **"Muhakemesiz medeniyet, Kur'an kadına sülüs (üçte bir) verdiği için ayeti tenkit eder."** cümlesiyle başlar ve sosyal hayatta hükümlerin çoğunun eksere göre; olduğu tespitini yaparak **şöyle der:**

"Ekseriyet itibariyle bir kadın kendini himaye edecek birisini bulur. Erkek ise, ona (kendisine) yük olacak ve nafakasını ona bırakacak birisiyle teşrik-i mesai etmeye (aile ocağı kurmaya) mecbur olur. İşte bu surette bir kadın pederinden yarısını alsa, kocası noksaniyetini temin eder. Erkek, pederinden iki parça alsa, bir parçasını tezevvüç ettiği (evlendiği) kadının idaresine (geçimine) verecek; kız kardeşine müsavi gelir. İşte adalet-i Kur'aniye böyle iktiza eder. Böyle hükmetmiştir."(bk. Sözlür, s. 381)

Meseleye psikolojik açıdan bakıldığı zaman da bu miras taksiminde tam bir hakkaniyet gözetildiği görülür. **Şöyle ki**, kız çocuğu evlenip çoluk çocuğa karışıp evi barkı ayrı olsa da yine anne-babasının ve erkek kardeşlerinin merhametine, şefkatine ve bir derece himayelerine muhtaçtır. Bundan dolayı akrabalık bağlarının zedelenmemesi için birbirlerine karşı olan sevgi ve muhabbetinde de bir eksiklik olmamalıdır.

Bediüzzaman'ın ifade ettiği gibi, *"O zaife kız pederinden şefkate ve kardeşinden merhamete çok muhtaçtır. Hükm-ü Kur'an'a (Kur'an'ın hükmüne) göre o kız pederinden endişesiz bir şefkat görür."*

Miras taksiminde kızın alacağı payı düşünen baba daha ölmeden önce ona olan şefkatinden bir eksilme olmaz ve kızına, "**servetinin yarısının yabancıların ellerine geçmesine sebep olacak zararlı bir çocuk**" nazarıyla bakmaz, o şefkate endişe ve hiddet karışmaz.

Erkek kardeş için de durum aynıdır. Kız, erkek kardeşinden bir hisse az almakla, yine Bediüzzaman'ın ifadesiyle,

"Kardeşinden rekabetsiz, hasetsiz bir merhamet ve himaye görür. Kardeşi ona, hanedanımızın yarısını bozacak ve malımızın mühim bir kısmını ellerin eline verecek bir rakip nazarıyla bakmaz..."(bk. age.)

İşte daha bunlara benzer pek çok hikmetten dolayı İslam hukuku mirasta kadına erkeğe nispetle bir hisse eksik takdir etmiştir.

Kadının çalışması ve mirasdan yarı pay alması konularını açıklar mısınız? Neden miras eşit olarak bölün müyor?..

Soru Detayı

Eğitim almış bir kadının mesleği hazır demektir. Şu ev işleri neden bu kadar büyütülür bilmem, bir mesleğe sahip kadında ev işlerini belirli bir ücret karşısında başkasına yaptırabilir. Neden miras eşit olarak bölünmüyor? Kadınlar da çalışıyor artık. Ayrıca isteyen istediği zaman evlenir, belkide hiç evlenmez. Buna hakkı yok mu?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

İslam dini kadının çalışmasını yasaklamamaktadır. Ancak çalıştığı takdirde uyması gereken bazı kurallar koymuştur. Bu kurallara uyan her kadının çalışması caizdir. Kadının çalışmasıyla ilgili geniş bilgiyi aşağıda verdiğimiz linkte bulabilirsiniz.

Kadının Mirası ve Eşitlik

A. İslâm'dan Önceki Durum

İslâm'ın erkekleri kadınlardan üstün tutup kadın–erkek eşitliğini ihlâl ettiği iddiasının bir mesnedi de mirasta kadına bir, erkeğe iki hisse verilmesidir. **Gerçekte ise** kadına bir, erkeğe iki hisse verilmesinin erkeği kadından üstün tutmakla hiçbir ilişkisi yoktur. Bilâkis İslâm, Cahiliyetin kendilerine zulüm yaptığı ve haklarını çiğnediği küçük çocukların ve kadınların hukukunu, onlara da mirastan pay vererek koruma altına almıştır. Nitekim bu konuda âyet-i kerimede şöyle buyrulmaktadır:

"Ana, baba ve akrabaların miras olarak bıraktıklarında erkeklerin hissesi vardır. Kadınların da ana, baba ve akrabalarının bıraktıklarında hisseleri vardır. Bunlar az olsun, çok olsun, farz kılınmıştır."(Nisâ, 4/7)¹

Cahiliye dönemi Arap toplumunda, kadınlar miras alamıyordu. *Hatta kadınlar bir eşya gibi ölünün mirasçılarına intikal ediyordu.* Sadece eli silâh tutan, vatani muhafaza eden büyük erkekler mirasçı olurdu. Ölenin malı en yakınlarından erkek olup harp edebilecek yaşta

bulunanlara düşerdi.2 Bununla beraber Medine'deki uygulamada da, sadece bûluğ çağına ermiş erkekler babalarının mirasçısı olabiliyor, küçük kız ve erkek kardeşleri, hattâ anneleri mirasçı olamıyordu.3 Bundan dolayıdır ki;

“Allah size, çocuklarınızın miras taksimi hususunda erkeklerin paylarının, kızların alacağı payın iki katı olmasını emretmektedir.”4

âyeti inince bu hüküm, müşriklerin hoşuna gitmemiş ve şöyle demişlerdir:

“Kadına dörtte bir, ya da sekizde bir, kız çocuğa yarım ve küçük çocuğa da mirastan pay veriliyor. Oysa onlar ne ata binebiliyor, ne de düşmanla savaşabiliyor. Küçük çocuğa da miras veriliyor, oysa çocuk hiçbir işe yaramıyor.”5

Bu bakış açısından açıkça şu anlaşılmaktadır ki, o gün insanın değeri iktisadî hayata katkısıyla ölçülüyordu.

Bu mantık Allah'ın farz kıldığı, adalet ve bin bir hikmetlerle yaptığı paylaştırmaya karşı, bir kısım kimselerin kalplerinde hâlâ varlığını sürdüren Arap cahiliyesinin mantığı idi. Allah'ın tespit ettiği paylara ve O'nun bölüştürmesine karşı, günümüzde de bazı zihinlerde yer eden cahiliye mantığı, Arap cahiliye mantığından çok farklı değildir. Bu âyetin nüzul sebebi de yine cahiliyedeki kadın ve kız çocuklarının bu durumunu açıkça ortaya koymaktadır. Uhud Harbi'nde şehit düşen Sa'd b. Rebi'nin (r.a.) zevcesi, iki kızıyla birlikte Resulullah'ın huzuruna gelmiş ve şöyle demiştir:

“Ya Resûlallah! Şunlar Sa'd'ın kızlarıdır. Babaları Uhud Harbi'nde şehit edildi. Şimdi ise amcaları mallarını almış kendilerine bir şey bırakmamıştır. Hâlbuki bu kızcağızlar, malsiz evlenemeyeceklerdir.”

Allah Resûlü (s.a.s.) kadının bu şikâyetini dinledi ve **“Allah bu mesele hakkında hükmünü bildirecektir.”6** buyurdu. Bunun üzerine miras âyeti nazil oldu.7

İşte İslâm, kadını ve çocukları mirastan mahrum bırakma gibi bir mağduriyetten kurtarmış, ona da erkekle birlikte sosyal ve hukukî bir şahsiyet bahşetmiştir. Dolayısı ile bugün, kadın haklarını savunduklarını iddia eden istismarcılar, *“İslâm kadına yarım hisse veriyor.”* diye tenkit edecekleri yerde, böyle bir içtimaî yapıda büyük bir inkılâpla kadına miras hakkı veren İslâm'ın hakkaniyetini ve üstünlüğünü kabul ve takdir etmeleri gerekir. Öyle ki Kur'ân-ı Kerim bu hükmüyle sadece yaşça büyük ve küçük oğullar arasındaki adaletsizliği ortadan kaldırmakla kalmamış, aynı zamanda ana, kız çocuk, kız kardeş, büyük ana, kız torun gibi kadın akrabalara da, ayrı ayrı zikrederek mirastan pay vermiştir. Kur'ân'ın sabit hak olarak tanzim ettiği bu paylar vasiyetname vb. gibi herhangi bir hukukî, veya örfî düzenlemeyle de, asla engellenemez, **(Nasîben mefruza) “farz olarak belirlenmiş hisseler”** (Nisâ, 4/7) kategorisindedir. Bu ifade, ilgili hükmün muhkem ve sarîh, aynı zamanda her türlü değişime de kapalı olduğunun en belirgin göstergesidir.

B. Kadının Mirasıyla İlgili Âyetler

İslâm'da kadının mirasta erkek gibi hak sahibi olduğu ortadadır. İtirazlar ise niçin kadına erkeğin yarısı kadar hisse verildiği konusundadır.

Öncelikle şu hususu belirtelim ki, İslâm'da kadına, mirasta erkeğin payının yarısı kadar hisse verilmesi emredildiği şeklindeki genelleme, mevzuyla ilgili âyetlerin maksatlı olarak bir bütün hâlinde değerlendirilmemesinden kaynaklanmaktadır. Bu âyetler ön yargıdan uzak bir şekilde, dikkatlice incelendiğinde bu iddianın gerçeğe bağdaşmadığı açıkça görülecektir. Zira;

1. Mirastan kadına erkeğin yarısı kadar hisse verilmesi, kadının mirasçı olarak sahip olabileceği bütün durumlar için değil, sadece kadının aynı ana-babanın çocuğu olarak erkek kardeşiyle birlikte mirasçı olması durumunda söz konusudur:

“Allah size çocuklarınızın miras taksimi hususunda, erkeklerin paylarının, kızların iki katı olmasını emretmektedir. Eğer bütün çocuklar kız olup ve ikiden fazla iseler, bunların payı, ölenin bıraktığı malın üçte ikisidir. Eğer mirasçı olarak bir tek kız ise, mirasın yarısı onundur.”(Nisâ, 4/11)8

Binaenaleyh kadına, erkeğin mirastaki hisselerinin yarısının verilmesinin, her durumda geçerli, umumî bir kural olmadığı açıktır. Bu sebeple kadına, erkeğin yarısı kadar pay verilmesinin mirasçı olarak kadının konumu ne olursa olsun, tek bir hüküm olduğunu iddia etmek, yukarıda zikredilen âyeti saptırmaktan başka bir anlama gelmemektedir.

2. Ayette de açıkça görüldüğü gibi, kadının mirastaki payının durumu, sadece iddia edildiği gibi erkeğin yarı hissesi değildir. Ölenin sadece kız çocukları varsa ve sayıları da ikiden fazla ise, o zaman mirasın 2/3'ü onların olur. Şayet ölenin mirasçısı bir tane kız çocuğu ise, o zaman mirasın yarısını almaya hak kazanır. (Nisâ, 4/11)

3. Yine anne–babanın çocuğu vefat eder de miras bırakırsa, ölenin çocukları da varsa, o takdirde ana babadan her birine mirastan 1/6 hisse verilir. Eğer ölenin çocuğu yok, ana-baba da ona mirasçı olmuş ise, annesine 1/3 hisse düşer. Eğer ölenin kardeşleri varsa, annesine 1/6 hisse düşer.”(Nisâ, 4/11)9

4. Koca, çocuk bırakmadan ölmüşse hanımı mirasın 1/4'ünü alır. Eğer ölen kocanın kız veya erkek bir veya daha fazla, o hanımdan veya başka bir hanımından çocukları varsa, ya da öz erkek çocuğunun, erkek çocukları varsa, hanımı 1/8 alır.

“Eğer siz çocuk bırakmadan ölürseniz, geriye bıraktığınız mirasın 1/4'ü hanımlarınızdır. Eğer çocuklarınız varsa, bıraktığınız mirasın 1/8'i hanımlarınızdır...”(Nisâ, 4/12)10

Görüldüğü gibi mirasta kadının payının her zaman erkeğin payının yarısı olduğu iddiası doğru değildir. Paylar, kadının mirasta ortak bulunduğu şahıslara göre değişiklik göstermektedir.

C. Niçin Erkeğe İki, Kadına Bir Hisse?

Kur'ân'a göre kadının, sadece erkek kardeşiyle beraber mirasçı olduğunda yarım hisse alması, sathî bir nazarla bakıldığında eşitsizlik ve haksızlık gibi gözükse bile, gerçekte bu taksim tam bir adalettir. Adalet bir yana, sadece insaf ve hakkaniyet prensipleri ışığında bile mesele ele alınırsa, bu taksimin isabetliliği görülecektir.

1. İslâm'da miras, şahısların ihtiyaç ve mesuliyetine göre taksime tabi tutulmuştur. Anne, eş, kız çocuk veya kız kardeşin geçimi, kendisine ait olmayıp; oğul, koca, baba veya erkek kardeşin sorumluluğundadır. Kadın çoğunlukla kendisi dışında başkalarının geçimini sağlamakla da mükellef değildir.¹¹ Erkek ise bütün durumlarda eşinin, kızının, annesinin veya kız kardeşinin geçimini sağlamakla mükelleftir. Erkek, ailesinin resmî hamisidir ve bütün maiyetinden sorumludur. Bu sebeptendir ki, **“Nimet, mesuliyete göredir.”** kaidesine uygun olarak, eşinin, kızlarının, annesinin ve gerektiğinde kız kardeşinin nafakasını sağlamakla mesul olan erkeğe, böyle bir sorumluluğu olmayan kadının payının iki misli pay verilmiştir.

2. Kadın kendi mal varlığında istediği gibi tasarruf hakkına sahiptir. Kadın zengin olsa bile, ailenin harcamalarına katılma mecburiyeti yoktur.¹² Bu açıdan değerlendirdiğimizde de, kadın ile erkeğe eşit pay verildiğinde, hisseleri aynı olduğu hâlde, erkek ailenin geçimini

sağladığı, kadının ise böyle bir mesuliyeti olmadığı için denge erkek aleyhinde bozulmuş olacaktır ki, bu erkeğe haksızlık edilmesi demektir. Bediüzzaman Said Nursi de bu mevzuyla ilgili şu değerlendirmeyi yapmaktadır.

“... erkeğe iki kadın payı vardır...” âyetinde, Kur’ân’ın hükmü, mahz-ı adalet olduğu gibi, ayn-ı merhamettir. Evet, adalettir, çünkü, ekseriyet-i mutlaka itibarıyla bir erkek bir kadın alır, nafakasını taahhüt eder. Bir kadın ise bir kocaya varır nafakasını ona yükler, mirastaki noksanını telâfi eder.”¹³

3. Kadın eğer bekâr ise, bakmakla mükellef olduğu hiçbir kimse olmayan tek başına bir insandır. Evlendiği zaman ise bahsettiğimiz gibi kendisinin ve çocuklarının nafakasını temin tamamen kocanın vazifesidir. Eşinin hiçbir nafaka sorumluluğu yoktur.¹⁴ Üstelik kadın bir de kocasından mehir alacak ve örfe göre, altın ev eşyası, para vs. bir çok hediyeye de sahip olacaktır. Kadın sahip olduğu malı, nafaka kocaya ait olduğu için harcamayabilir.¹⁵ İsterse onu işleterek artırabilir. **Erkek kardeş ise**, babadan aldığı mirası, evlilik masraflarına, mehre ve ailesinin nafakasına harcamakla bitirecektir. Kaldı ki bekâr kız kardeş, babasından aldığı mirasla geçinemiyorsa, erkek ona yardım etme mecburiyetindedir.¹⁶ Dolayısıyla bu açıdan da meseleyi ele alıp değerlendirdiğimizde erkeğe bir, kadına yarım hisse gerçek adalettir.

Burada dikkat edilirse, İslâm, kadınların sosyal açıdan karşılıklı bağlı, ekonomik açıdan ise bağımsız olduğu bir yapı öngörmektedir. İslâm’ın, aile fertleri arasında karşılıklı sevgi, saygı, hoşgörü ve anlayış üzerindeki tahşidatını anlamak için bu önemlidir. Fakat ekonomik bağımsızlığın fazileti ne kadar büyük olursa olsun, bu, hiçbir zaman kadınların kendi kendilerini geçindirmek zorunda kalması ve tamamen aile dışında kendi başına buyruk yaşayabileceği anlamına gelmez. Ailenin ekonomik sorumluluğu ve sosyal refahı daima erkeklerin omuzlarındadır. Aslında kadınlara tanınan bu ayrıcalıklı konum, yüce dinimizin onlara verdiği değeri göstermektedir.

4. Erkek kardeş, herhangi bir zorlama olmadan, miras taksiminde kız kardeşine isterse, kendine düşen pay kadar veya daha fazla verebilir. Bu hibe veya hediye olur. Kimse buna mani olamaz.

5. Meselenin bir de psikolojik yönü vardır. İslâm, tek bir zamana, tek bir döneme ve tek bir ülkeye ya da millete ait değildir. O, hükümlerinde bütün zamanları, bütün toplumları ve temel insan psikolojisini dikkate alır. Hemen hemen bütün toplumlarda asırlardır görülen ve bugün de devam eden bir vakıa olarak, *“kız çocuklarına genellikle evin malını yabancıya götüren kişi”* olarak bakılır. Halbûki o, evlense, ayrı bir yuva kurup çocuk sahibi olsa bile, yine anne–babasının, erkek kardeşlerinin merhametine, şefkatine ve himayesine, erkekten daha çok muhtaçtır. Ailesinden göreceği şefkat ve merhamet, onun alacağı maldan çok daha değerlidir. Hâl böyle iken, miras taksiminde ise kız ve erkeğe eşit hisse vermek, bu şefkat ve merhamete zarar verebilir. Meseleye bu açıdan da yaklaşan Bediüzzaman bu hususla ilgili şunları söylemektedir:

“Hem merhamettir. Çünkü, o zaife kız, pederinden şefkate ve kardeşinden merhamete muhtaçtır. Kur’ân’ın hükmüne göre o kız, pederinden endişesiz bir şefkat görür. Pederi ona “benim servetimin yarısının yabanilerin ellerine geçmesine sebep olacak zararlı bir çocuk” nazarıyla endişe edip bakmaz. O şefkate, endişe ve hiddet karışmaz. Hem kardeşinden rekabetsiz, hasetsiz bir merhamet ve himaye görür. Kardeşi ona “hanedanımızın yarısını bozacak ve malımızın mühim bir kısmını başkalarının eline verecek bir rakip” nazarıyla bakmaz. O merhamete ve himayeye bir kin, bir kırgınlık katmaz. Şu hâlde o fitraten nazik, nazenin ve hilkatın zaife ve nahife kız, sureten az bir şey kaybeder fakat ona bedel, akrabalarının şefkatinden, merhametinden tükenmez bir servet kazanır. Yoksa rahmet-i Hak’tan ziyade merhamet edeceğimiz diye, hakkından fazla ona hak vermek, ona merhamet değil, şiddetli bir zulümdür. Belki cahiliye döneminde acımasız bir kıskançlığa binaen kızlarını sağ olarak defnetmek gibi, gaddarane bir zulmü andıracak bu zamanın vahşi hırsı, merhametsiz bir kötülüğe yol açmak ihtimali vardır. Bunun gibi bütün

*ahkâm-ı Kur'âniye, "Biz seni alemlere rahmet olarak gönderdik." (Enbiyâ, 21/107) fermanını tasdik ediyorlar."*¹⁷

Bediüzzaman bu değerlendirmeleriyle konuya farklı bir derinlik kazandırmaktadır.

Günümüzde, erkek ve kadın, mirasta eşit hak aldıkları için, birçok kız kardeşle erkek kardeşin araları açılmaktadır. Erkek kardeş, kız kardeşinin, babasının servetinin yarısını alıp başkalarına yedirmesine rıza gösterememektedir. Bu cahiliye düşüncesinden dolayı ülkemizde erkek ve kız kardeşler arasında pek çok miras problemleri yaşanmaktadır. Günümüzde pek çok kimse kız kardeşine baskı yapıp, mirastan herhangi bir pay almamasını veya vereceği az bir şeyle yetinmesini istemektedir. Çoğu zaman imzalar bu baskı altında atılmaktadır. Aile içi mahkemelerde kadınlar ikna edilmekte veya susturulmaktadır. Bazen de medyadan takip ettiğimiz kadarıyla miras kavgaları, bitmeyen kan davalarına dönüşebilmektedir. Hakk'ın taksimine teslim olmama ve hakkına rıza göstermeme, bir değil yüzlerce haksızlığa ve zulme sebebiyet vermektedir.

İşte saymaya çalıştığımız sebeplerden dolayıdır ki, erkeğe malî mesuliyetlerinin ağırlığına uygun olarak mirastan pay verilmiş, zengin ve fakir olma durumlarında bile, hiçbir malî yükümlülüğü bulunmayan, bununla birlikte kız, eş, ana ve dul kalma durumlarında bile sosyal güvenliği daima güvence altına alınmış kadına da ona göre pay verilmiştir.¹⁸ Eğer hükümlerinde sonsuz hikmet sahibi Allah'ın bu hükmü adil değilse, yeryüzünde adalet yok demektir.

Sonuç olarak, Kur'ân'da aile hukukunun devamı olarak ele alınan miras hukuku en detaylı anlatılan konulardan bir tanesidir. Günümüzün aktüel mevzularından olan kadının mirastaki eşitliği meselesine, salt eşitlik açısından bakılması, bizce yanılığın temelini oluşturmaktadır. Çünkü Kur'ân'da kadının farklı durumlardaki payları farklı değerlendirilmektedir. Bir eş, bir ana, tek veya birkaç kardeş bir arada olma durumuna göre farklı kategorilerde ele alınmaktadır. Her konuda olduğu gibi bu noktada da mutlak eşitliği savunanlar, bu mevzuda sayılan temel esasları görmemezlikten gelmektedirler. Dolayısıyla bazı durumlarda mirastan kadına, erkeğin hissesinin yarısı kadar pay verilmesinin, erkeği kadından üstün tutma düşüncesiyle hiçbir ilişkisi yoktur. Öyle olsaydı, mirasta payları daha fazla olan çocukların, insanî değer yönüyle babalarından daha üstün olduklarını söylemek gerekirdi. Bu da çok gülünç bir iddia olurdu. Bilâkis bu taksimat, kadın ile erkeğin sorumluluklarıyla doğru orantılı olarak, rızkın dengeli dağıtımı ve hem ailede hem de sosyal hayatta sevginin ve adaletin sağlanması gayesine yöneliktir.

Ayrıca burada ihtiyacın ve kadın-erkek arasında mesuliyetin belirleyici olması, henüz hayata yeni başlayan, ömrü boyunca birçok malî güçlüklerle karşılaşacak, çoğu kez zayıf nesillerin mala ihtiyaçlarından dolayı, çocuklara ebeveyninden veya erkeğe kadından daha fazla hisse ayrılması, en küçük sosyal birim olan aile çevresinde insanî ölçüler içinde yaşamayı temine matuftur. Aynı zamanda bu, orta sınıflaşmaya doğru atılan adımların da işaretleridir.¹⁹

Dipnotlar

1. Nisa sûresi, 4/7.

2. bk. Taberî, Câmiu'l-beyan 4/262, Mısır, 1968; Razî, Tefsiru'l-kebîr 9/194, Beyrut; Tahir b. Aşur, et-Tahrîr ve't-tenvîr 4/248, Tunus, ts; İbn Kesîr, Tefsîrul-Kur'âni'l-azim 2/161.

Araplar **"Mızraklarıyla vuruşmayan, yurdunu müdafaa edemeyen ve ganimet kazanamayan kimseler varis olamaz."** derlerdi. bk. a.g.e. eserler. Aynı yerler: Cahiliye dönemindeki miras uygulamaları için bk. Ali Osman Ateş, İslâm'a Göre Cahiliye ve Ehl-i Kitap Örf ve Adetleri s. 379-388.

3. Hamidullah, Muhammed, İslâm Peygamberi 1/260, İrfan Yay. İst. 1980; Yahudilik'teki miras uygulamaları için bk. Ali Osman Ateş, İslâm'a Göre Cahiliye ve Ehl-i Kitap Örf ve Adetleri s. 372-380.

4. Nisâ sûresi, 4/11.
5. bk. Taberî, a.g.e. 4/275; İbn Kesir, a.g.e. 2/197.
6. Ebu Davud, feraiz 4; İbn Mace, feraiz 2.
7. Vahidî, Esbabu'n-nüzul s.150; bk. İbn Kesir, a.g.e. 2/196; Kurtubî, el-Câmi' li ahkâmî'l-Kur'ân 5/39; Razî, a.g.e. 9/203-204. Âyetin inîş sebebi olarak, Cabir b. Abdullah'ın başından geçen başka bir vakada zikredilmektedir. bk. Buharî, tefsiru'l-Kur'ân 4; Tirmizî, feraiz 6; Tirmizî, tefsiru'l-Kur'ân 5.
8. Nisâ sûresi, 4/11.
9. Nisâ sûresi, 4/11.
10. Nisâ sûresi, 4/12. Bu âyette dikkat edilecek önemli bir husus da, erkek gibi, kadına da borç ve vasiyet hakkı tanınmış olmasıdır. **“Eğer çocukları yoksa eşlerinizin yapacakları vasiyetten ve borçtan sonra geriye bıraktıkları mirasın yarısı sizindir.”** Ölen erkek olsun, kadın olsun, borcu verilip vasiyeti yerine getirildikten sonra geri kalan mirası taksim edilir. Bu, kadına bütün medenî ve sosyal hakların tanınması demektir. Kadın mülk sahibi olur, miras bırakır, miras alır, vasiyet eder, vasiyeti yerine getirir, borç alıp, verebilir. Demek ki Kur'ân kadına her türlü mülkiyet ve mülkünde tasarruf hakkını tanımış, ona tam hür bir kişilik kazandırmıştır. bk. Süleyman Ateş, Çağdaş Kur'ân-ı Kerim Tefsiri, Yeni Ufuklar Neşriyat, 1988, 2/574; Kocası vefat eden kadının mirastaki durumları ile ilgili daha geniş bilgi için bk. Hamza Aktan, İslâm Miras Hukuku İşaret Yay., İstanbul, 1991.
11. Kadının nafakası ve kendisine düşen malî mesuliyetler konusunda daha geniş bilgi için bk. İslâm'da Kadın Hakları (Antoloji) 2/178-283 Rehber Baş. Yay. 1. Baskı. Ankara, 1993.
12. Daha geniş bilgi için bk. Ruhi Özcan, İslâm Hukuku'nda Hısımlık Nafakası s. 68-84, Çağlayan Yayınları İzmir, 1996.
13. Nursi, Bediüzzaman Said, Mektubat s. 37, Envar Neşriyat, İstanbul, 1997; ayrıca bk. Sözler s. 381.
14. bk. Kâsânî, Alaüddin Ebû Bekr İbn Mesûd, Bedaiu's-Sânâi' 4/28. Mısır, 1328; Serahsî, Muhammed b. Ahmed, el-Mebcut 5/187. Mısır, 1324; İbn Rüşd'il-Hafid, Muhammed İbn Ahmed, Bidayetü'l-müctehid 2/55, Mısır, 1379.
15. **Meselâ; koca fakir, karısı zengin de olsa mükellef kocadır.** Karı, kocanın nafakasından mesul tutulamaz. Hatta sakatlık vb. durumlar yüzünden kendisinden ve karısının nafakasını teminden aciz bulunan koca hakkında da aynı hüküm geçerlidir. Bu durumdaki kocanın nafakası zengin karısı tarafından değil hısımları (yakın akrabaları) tarafından karşılanacaktır. Karı da kendi hısımlarınca infâk edilecektir. Öyle ki, kadının kocasından alacağı evlilik nafakası, zaman aşımına uğramayan bir borçtur. Kadın kendi malından harcasa bile bunları kocasından tahsil edebilir. bk. Özcan, Ruhi, Hısımlık Nafakası s. 71.
16. Hısımlık nafakası için bk. Ruhi Özcan, a.g.e. s. 89-154.
17. Nursî, Bediüzzaman Said, Mektubat 37; Sözler s. 381.
18. İslâm'da kadının sosyal güvenliği için bk. Faruk Beşer, Kadının Çalışması Sosyal Güvenliği ve İslâm s.165-180, Nun Yay. İst. 1995; Bayraktar Bayraklı, “Bir ailede baba yaşlı ise kız ile erkek çocuklar beraber çalışıyor ve beraber kazanıyorlarsa mirastaki hakları eşittir.” demekte ve bu görüşüne Nisâ sûresinin 32. âyetini delil olarak getirmektedir. Halbuki bu âyet buna delil olamaz. Zira bu âyet Cahiliye Arap toplumunda mirastan mahrum bırakılan kadına erkek gibi mirastan hisse verilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Kadının hangi durumda ne kadar alacağı ise naslarda tespit edilmiştir. İkinci olarak şunu da söylemek gerekir ki, böyle bir ailede çalışan kızın kazancı tamamen kendisine aittir. Ailenin harcamalarına katkıda bulunma mecburiyeti yoktur. Şahsî mülküdür. bk. Bayraktar Bayraklı, Kadın, Sevgi ve Temel Hakları s. 64, İşaret Yay. İstanbul, 2000.
19. Orta tabakalaşma ve İslâmî esaslar için bk. İzzet Er, Sosyal Gelişme ve İslâm s. 94-115, Rağbet Yayınları, İstanbul, 1999.

Şahitlikte iki kadının bir erkeğe denk tutulması konusunu açıklar mısınız?

Kadının tek başına şahitliği kabul edilmez mi?

Soru Detayı

İslam'da iki kadının hakkı bir erkeğin hakkına beraberdır. Neden böyledir?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Şahitlik ve Şahitliğin Önemi

Şehadet kelimesi "*hazır olmak*" manasına gelen "**Şe-Hi-De**" fiilinin masdarıdır. Lûgatta "*kesin haber*" manâsındadır. **İstilahî manâda ise**, yargı organları önünde şahadet lafzını kullanarak, "*şahitlik ederim, tanıklık ederim*" şeklinde, bir hakkın ispat edilmesi için doğru sözlülüğüyle tanınmış şahsın verdiği haberdır.¹

İslâm hukukunda şahitlik önemli bir ispat yoludur. Şahitliğin yapıldığı vak'aya göre bazen iki, bazen dört şahidin ifadesiyle, kula veya Allah'a ait büyük haklar ortaya çıkar. Bazen de şahitliğin neticesinde idama kadar varabilen cezalar verilebilir. Bunun için Allah Rasûlü, "*şahitlik yapacak kimsenin ancak güneş gibi gördüğü bir mevzuuya şahitlik yapabileceğini*" belirtmişlerdir.

Rasulullah'a (s.a.s.) şehadetten soruldu ve O, şöyle buyurdu:

"Güneşi gördüğü gibi, (kesin olarak bildiğine, müşahede ettiğin şeylere) şahadet et, yahut bırak." 2

Bir diğer hadiste de Allah Rasûlü, büyük günahları sayarken yalan şahitliğin üzerinde hassasiyetle durmaktadır.

"Size büyük günahların, en büyüğünü haber vereyim mi?"

"Evet Ya Rasûlellah."

"Allah'a şirk koşmak, ana babaya asi gelmek. -Allah Rasûlü, böyle buyurduktan sonra, yaslandıkları yerden doğrularak- Dikkat ediniz, biri de yalan şahitliktir. Dikkat ediniz, biri de yalan şahitliktir..."

diye heyecan ve dehşetle o kadar tekrar etmiştir ki ashâb, bu durum karşısında artık "*keşke dursa*" temennisinde bulunmuşlardır.³

Eymen b. Huzeym'den rivayet edilen bir hadiste de Peygamber Efendimiz (s.a.s.), üç kere,

"Ey insanlar! Yalan yere şahitlik, Allah'a şirk koşmaya denk tutulmuştur." buyurmuş ve arkasından şu âyeti okumuştur.⁴

"Artık o pis putlara (tapınmaktan) ve yalan söylemekten kaçının." (Hac, 22/30)

Enes b. Malik'ten rivayet edilen hadis-i şerif de, şehadete Allah katında verilen önemi açıkça göstermektedir:

"Bir gün Rasûllullah'ın huzurundan bir cenaze geçmişti. Orada bulunan ashâb, vefat eden zatı övmüştü. Peygamber Efendimiz (s.a.s.),

“Cennet ona vacip oldu.” buyurdular.

Bir müddet sonra bir cenaze daha gelmiş, bu sefer ashâb, onu yermişlerdi. Rasûlüllah (s.a.s.) ise onun için,

“Cehennem vacip oldu.” buyurdular. Ashab-ı Kiram bunun sebebini sorunca, Rasûlüllah (s.a.s.) şu cevabı verdiler:

“Müminler, Allah’ın şahitleridir.”⁵

Şahitlik müessesesine verilen bu önem, adaletin tam te’min edilmesi içindir. Bundan dolayı, İslâm hukukunda şahitliğin geçerli sayılabilmesi için şahitte ve şهادette bazı şartlar aranır ki, bu da yine şahitliğe verilen önemi ve şahitliğin ağır bir mesuliyet olduğunu gösterir.

Şahitte Aranan Genel Şartlar

a. Aklî ehliyet ve bülûğ: Şahidin akıllı ve bülûğa ermiş olmasının şartı üzerinde ittifak vardır. Deli, sarhoş ve çocuk gibi, aklı başında olmayanların veya aklî yönden mümeyyiz olmayanların sözüne güvenilemeyeceği için, şahitlikleri kabul edilmez.

b. Hürriyet: Şahidin hür olması üzerinde ittifak vardır. Kölelerin şahitliği kabul edilmez. Çünkü köle efendisinin tesiri altında olduğu gibi, velâyet hakkı da yoktur. (Bu, şüphesiz köleliğin sürdüğü çağlar için geçerli bir kuraldır.)

c. İslam: İslâm toplumunda şahidin Müslüman olması şarttır. **Kâfirin, Müslüman hakkındaki şهادeti kabul edilmez.** Çünkü o, Müslüman hakkında yapacağı şahitlikte, kamuoyu nezdinde umumiyetle itham altında olur.

d. Şahidin gözünün görmesi şarttır. Şهادet, öncelikle şüphesiz görme işidir. **İkinci olarak**, bu şart, lehine şahitlik yapılanın tanınması ve şهادet esnasında ona işaret edilmesi gerekebileceğinden dolayıdır. Gözü görmeyen kimse ise, insanları ancak sesinden ayırt edebilir. Bunda ise şüphesiz söz konusudur. Zira sesler birbirine benzeyebilir. Bazı İslâm alimleri ise, gözle görmenin şart olmadığı vak’alarda âmânın şahitlik yapabileceklerini söylemişlerdir.⁶

e. Şahidin konuşabilir olması şarttır. Dilsizin işareti anlaşılabilir olsa bile şهادeti kabul edilmez. İşaret, şهادetlerde muteber değildir. Çünkü şهادet kesin bilgiyi gerektirir. Şهادette de bunun dil ile lafzen apaçık söylenmesi istenir. Bununla beraber, bazı İslâm hukukçuları dilsizin şهادetini kabul etmişlerdir.⁷ (yazılı ifade...)

f. Adalet: Bütün İslâm hukukçuları, şahitlerde adaletin şart olduğu üzerinde ittifak etmişlerdir. Çünkü Kur’ân-ı Kerim’de **“Razı olacağınız şahitlerden ...”**(Bakara, 2/282) ve bir âyette de **“Aranızda adalet sahibi iki kişiyi de şahit tutun...”** (Talâk, 65/2) buyurulmaktadır.

Adalet, lûgatta orta yollu, dengeli, güvenilir olmak demektir. Şer’i istilahta ise, büyük günahlardan uzak durup, küçük günahlar üzerinde ısrar etmemektir. Hakikatte ise, bütün günahlardan sakınmak şهادetin sıhhati için şarttır. Günahlardan uzak kalmakta ise, çoğunlukla görülen durum dikkate alınır. Çünkü masiyetleri çok olan kimsenin bu durumu şahitliğini de etkiler. Nadiren günah işleyen kimsenin şahitliği kabul edilirse de, büyük günah işleyen ve/veya küçük günahlarda ısrar eden, adaletli olarak görülmemiş ve şahitlik yapamayacağı belirtilmiştir. Adaletin muteber olan sınırı budur. Ta ki, şahitler tam güvenilir olsun ve haklar zayi olmasın.

Hukukta hüküm, tabii ki zahire göredir. İslâm, günahların araştırılmasını katiyen men eder. Bu bakımdan, hadler ve kısaslar müstesna, karşı taraf tenkit etmedikçe, şahitlerin durumu hakkında soru sorulmaz. Zahiri adalet ile yetinilebileceği hadiste belirtilmiştir.

“Kazf sebebiyle, had vurulmuş kimse müstesna, Müslümanlar birbirlerine karşı âdildirler.”⁸

g. İtham altında olmamak: İslâm hukukçuları, töhmet altında olma sebebiyle şahitliğin red edileceği hususunda icma etmişlerdir. Töhmette bulunmak ise, lehine şahadet ettiği kimse ile karşılıklı fayda görme veya birbirinden zarar def etme konumunda ve münasebetinde bulunmasıdır. Meselâ, babanın oğlu ve torunu için şahadeti, çocuğun da anne, baba ve büyük baba, büyük anne için şahadeti kabul edilmez.⁹

Şahadetin kendinde aranan şartlar ise şunlardır:

1. Şahadet lafzı: Şahidin şahadet lafzını zikretmesi gerekir. Şayet şahit, “şahidim, şahid olurum” gibi açık şahadet eden lâfızlar yerine, “bilirim” yahut “inanırım” diyecek olursa, o olay hakkında şahadeti kabul edilmez.

2. Şahadetin davaya uygun olması gerekir. Şayet şahadet, iddia edilen şeyden (davadan) farklı olursa kabul edilmez. Ancak davacı, dava ve şahadet arasında bunları uzlaştırmanın mümkün olması halinde, kabul edilebilir.¹⁰

Şahadetle ilgili burada vermeye çalıştığımız bu kısa malûmat bize, İslâm’da şahitliğin önemli bir müessese olduğunu, üzerinde son derece titizlik ve hassasiyetle durulması gerektiğini açıkça göstermektedir.

Kadının Şahitliği

1. Bir erkek, iki kadın

Her konuda olduğu gibi şahitlik konusuna da yaklaşım tarzı çok önemlidir. Hikmet ve merhametin kendisi olan bu ilahî hükmün ruhuna yabancı bir kadın, bunu kendisi açısından *‘küçük düşürücü bir manzara’* olarak telakki ederken, Kur’ân’ın nihayetsiz hikmetine itimadı tam, inanmış bir kadın ise bunu kendisi adına *‘imtiyazlı/ayrıcalıklı bir hüküm’* olarak görür.

Esasında bir hükmün zihindeki oluşumu, meseleye nereden ve ne şekilde bakıldığıyla doğrudan ilgilidir. İmdi dileyen bu hükmü, Hikmeti Sonsuz’un penceresinden seyredip tasdik eder, dileyen de hikmeti sınırlı aklının dürbününden bakıp ‘hayır’ der. Ne diyebiliriz ki, kabul veya reddetme hürriyetini insanlara bizzat Allah vermiştir.

Şahitlik gibi riske ve tehdiye açık ağır bir iş, *–fıtraten buna daha dayanıklı/müsait-* erkeğin omzuna yüklenmiştir. Bu açıdan kadın özel bir koruma altına alınmıştır. Aslında iki kadının bir erkeğe denk olmasını, kimileri kadının alçaltıldığını düşünse de esasında kadının üzerinden sorumluluk hafifletilerek pozitif bir ayrımcılık yapıldığını söyleyebiliriz.¹¹

İslâm hukukunda kadının şahadeti muteberdir. Çünkü kadın da erkek gibi şahadet ehliyeti için gerekli olan zabt ve eda niteliklerine sahiptir. Kadınların şahitliği, bizzat âyet-i kerimede yer almıştır:

“Erkeklerinizden iki de şahit tutun. Eğer iki erkek bulunmazsa, şahitlerden kendilerine güvendiğiniz bir erkek ve biri unuttuğunda diğerinin ona hatırlatması için iki kadın yeter.”(Bakara, 2/282)

Her zaman iki erkek şahit bulmak mümkün değildir. Burada İslâm kolaylık sağlamakta ve kadınları da şahitliğe çağırılmaktadır.

Âyette öncelikle erkekler şahitliğe çağırılmaktadır. Zira İslâmî bir toplumda, çalışan sınıfı genellikle onlar oluşturur. Bu huzur ve güven toplumunda, günümüzdeki bozuk cemiyetlerde

olduğu gibi kadın, çok az bir para karşılığı çalışmak zorunda kalarak, hem kendi sağlığı, hem de toplumun sıhhati açısından, dışarıda çalışmakla vereceği hizmetten çok daha büyük ve önemli bir fonksiyon olarak, istikbali omuzunda taşıyacak evlâtlarını terbiye etme ve yetiştirme gibi çok önemli annelik görevini bırakma mecburiyeti altında tutulmaz. Dolayısıyla çarşıda, pazarda, vekalet, kefalet ve şehadet gibi mevzularda kadının çok fazla ilgisi ve bilgisi olmayacağından, âyet-i kerime, ilk etapta erkekleri şahitliğe çağırmakta, şayet iki erkek bulunmazsa, “**güvenilir bir erkek ve iki kadının şahit olabileceğini**” ifade etmektedir.

Âyet-i Kerimede iki kadının şehadette bir erkeğe mukabil sayılması, bu mevzunun onun asıl meselesi olmaması ve psikolojik yapısından kaynaklanan zabt eksikliğidir. Yoksa mesele, kadın ve erkek eşitliğini iddia edenlerin dediği gibi, kadının insan yerine konulup konulmamasıyla, ona değer verilip-verilmemesiyle ve kadın-erkek eşitliği veya eşitsizliğiyle hiçbir ilgisi yoktur.

“Eğer iki erkek bulunmazsa, şahitlerden kendilerine güvendiğiniz bir erkek ve biri unuttuğunda diğerinin ona hatırlatması için iki kadın yeter.”

Burada bahsi geçen unutmamanın çeşitli sebepleri olabilir.

2. Unutmamanın Sebepleri

a. İslâmî bir toplumda kadın, erkeğe nazaran daha az çarşıya-pazara çıkar, başkalarıyla karşılaşır ve muhatap olur. Onun en büyük ve en değerli vasfı, anneliktir. Dolayısıyla İslâm, toplumda iş bölümünde haricî işleri, evin geçimini daha çok erkeklere yüklerken, kadının, belki dıştaki işlerden çok daha önemli olan ve kadın fitrat ve psikolojisine çok daha uygun düşen, evin düzeni, bakımı ve çocukların terbiyesiyle meşgul olmasını tercih eder. Bu, mutlak bir mecburiyet olmayıp, bir tavsiyedir, bir tercihtir. Dolayısıyla kadın, dışarıda cemiyette cereyan eden hadiselerle daha fazla şahit olmaz. Zaman zaman çarşıya ve pazara çıkarsa da, yapılan alışverişler ve olup biten hadiseler, asıl meselesi olmadığı için, onun dikkatini fazla çekmez. Dikkat ettiği şeylerde, bir kere gözüne ilâştirdiğinden dolayı unutulabilir. Psikolojik hafıza kanunlarına göre de, insan bir hadise ile ne kadar çok karşılaşarsa hadise, o derece hafızasına yerleşmiş olur. İnsanın, az karşılaştığı, seyrek müşahede ettiği hadiselerle dair hafızası zayıftır. Bu türlü hadiseleri sonradan bütün yönleriyle hatırlamak ise daha zordur.

Binaenaleyh, insanlar arasındaki alışverişe ve diğer muamelelere pek az şahit olan kadının, bunlara dair intibai, duyum ve idrak kabiliyeti, hafızası, pek tabii ki erkeğe nisbetle zayıf olacaktır. Dolayısıyla şahitlik yapacak bir kadının yanında; hadiseyi az daha olsa gören, bilen bir başka kadının yardımcı olarak istenmesi adaletin tam tecellisi için isabetli bir yoldur. En azından ikinci kadın, birinci kadının unuttuğu şeyleri hatırlatır, ona destek olur, şehadetine güç ve kuvvet kazandırır. Bu şekilde kadın, çok önemli bir şahidlik meselesinde töhmetten de kurtulmuş olur.

İşte Kur’an, bu durumda olan kadına yardımcı bir arkadaş vermiş, diğer taraftan böyle emretmekle adalete ve hakkaniyete verdiği önemi göstermiştir.

b. Kadın, bütün insanlık tarihinin şahit olduğu ve kadın hakları adı altında kadının sokağa en çok çıktığı günümüzde de açıkça görüldüğü üzere, ticari hayata ne erkekler kadar katılır, ne de onlar kadar bu sahada aktif olur. Bugün de, idare gibi ticaret, dünyanın her tarafında çok büyük oranda erkeklerin elindedir. Dolayısıyla, idari meselelerde, askerlik konularında ve daha pek çok sahada olduğu gibi ticari konularda ve anlaşmalar hakkında da kadının bilgisi, tecrübesi, anlayışı, erkeklerinkinden kat kat az ve eksik olabilir. Bu da onun, her halükârda sağlıklı bir şahitlik yapmasına mani olabilir.

Bununla birlikte, bu meseleleri de erkeklerden daha iyi anlayan kadınlar da her zaman için bulunabilir. Fakat hukuki ve kamuyu ilgilendiren meselelerde istisnalar değil, genel kurallar nazara alınır. Bugün dünyanın hiçbir yerinde önde gelen ticaret ve iş adamları kadın değildir.

Ama iki kadın, birbirine destek vererek ve yardımlaşarak, ticaret veya borç akdinin gerektirdiği şartları daha iyi hatırlar ve yerine getirebilir.

c. Unutma, aynı zamanda kadının psikolojik durumuyla ilgilidir. Bu, belki ona Allah'ın (c.c.) bir lütfudur. Ayrıca, kadınların kendilerine mahsus bir halet-i ruhiyyeye sahip oldukları da bir hakikattir. Bu konuda ruh doktoru, Mazhar Osman şöyle der:

"Kadınla erkeğin tabiat farklılığı daha küçük yaşta başlar ve gittikçe artar. Evvelâ, kadının esas mizacı heyecanlılık (emotivite)dir. Bütün kadın psikozlarında bunun izlerine tesadüf olunur. Heyecanın hakim olduğu psikozlar, meselâ, cinnet-i mania-i inhibabiye kadınlarda daha çoktur. Vahşi kavimlerden en yüksek medeni milletlerin kadınlarına, pek asrî terbiye görmüş bir mini mini hanımla, köyde doğup büyümüş bir köy kızına varıncaya kadar kadınların müşterek hisleri, birbirinden farklı olmayan jestleri vardır."

*"Her kadın, ayının yarısını hazırlanma, âdet, âdetten sonra gayri tabilikle, adeta hasta olarak geçirir. Tenasülde erkeğin rolü beş dakikalık bir birleşmeden ibaret ve ondan sonra aşka kayıtsız ve hatta müteneffirken, kadın, aşkın mahsulünü dokuz ay karnında, iki sene göğsünde taşır; hamilelik, doğum ve nifas hallerine ait birçok ruhi değişiklikler, tabii ve mutad sayılan asabiyetler gösterir. Erkekle kadın nasıl birbirine müsavi olur?.. Ruh tıbbında tetkikler ilerledikçe, ruhiyet ve zihniyetler arasındaki farkı daha açık göreceğiz. Kadın heyecanıyla yaşar, erkek muhakeme ile temayüz eder."*¹²

Bugün, kadının erkeğe nazaran, ruhen daha heyecanlı olduğu, hadiseler karşısında daha çok heyecanlandığı psikolojik bir gerçektir. Gutteyman de bu konuda şöyle demektedir:

*"Kadında idrak, tahayyül, düşünce, isteyiş ve hareket gibi cihetlerin hep umumiyetle heyecanlılığa uygun düşen ve sadece bu zaviyeden anlaşılması mümkün olabilen, karakteristik hususiyetler vardır. Nitekim bu âmil gözetilmeden yapılacak etüdlerde, kadın ruhu, mühim bir kısmı itibarıyla muamma kalır."*¹³

Evet; iki kadının şahitliğinin bir erkeğin şahitliğine denk tutulması, hiçbir zaman kadının, erkeğin yarısı olduğu manâsına anlaşılmaz. Çünkü bu şahitlikte, yani her türlü teminatın bulunmasına önem verilmiş olan hukuki sahada bir icraattır. Bu şahitlik, sanığın ister lehine ister aleyhine olsun fark etmez.

Kadın, tabii temayyülleri sebebiyle çabuk heyecanlanan ve merhamet tarafı ağır basan, davanın şart ve sebeplerinin tesiri altında kalması mümkün olan bir tabiata sahiptir. Dolayısıyla burada şahitlerden birinde herhangi bir sapma olduğunda, diğerinin ona hatırlatarak, gerçeğin ortaya çıkarılmasını garanti altına alma maksadı vardır. Kimsenin itiraz edemeyeceği ve tamamen insanın dışında, yaratılıştan gelen böyle bir özellik karşısında, *"kadın, erkeğe eşit tutulmuyor"* diyerek, Kur'an'ı yeltenme, sadece bir inattır, maksatlı bir tutumdur ve daha çok inkârdan veya nifaktan kaynaklanır.

Tenkrit edilmek bir yana, tam tersine İslâm'ın, heyecanları ve duygusallığı erkeğe nazaran çok daha önde olan kadını, heyecanını daha da artıran hadiselere şahit olması durumunda, kendisine yardımcı vererek manevî büyük mesuliyetler altında kalmaktan kurtarması ve toplumda şahitlik müessesesini gerektiği şekilde işletmesi, hem kadın, hem adalet, hem toplum açısından sadece alkışlanacak bir durumdur.

3. Kadının Yalnız Başına Şahitliği

İslâm'da daha çok kadının sahasına giren ve başkalarının muttali olamayacağı kadınlığa ait işlerde, tek kadının şahitliği kabul edilir. Zira şahitlikten maksat, gerçeğin ortaya çıkması, zulme meydan verilmemesi ve hakkın zayı olmamasıdır. Yoksa şahidin erkek veya kadın olması asıl mesele değildir.

*Doğum, bekaret ve kadınlara ait bazı önemli hastalıklar hakkında kadınların şahitliği geçerlidir. Miras alabilmesi için, doğan çocuğun ses verip vermediği mevzuunda yine kadınların şahitliği kabul edilir. Ramazan hilalinin tesbiti hususunda da yine kadınların şهادeti, aynen erkeklerin şهادeti seviyesinde geçerlidir.*14

Erkeklerin ekseriyetle göremeyeceği, bilemeyeceği, bekâret, evlilik, doğum, hayız, süt emzirme ve kadınlara ait hastalıklar hakkında münferit olarak şهادetleri, **Maliki, Şafii ve Hanbeli** âlimlerine göre de makbuldür.15

Dipnotlar:

1. Tehanevi, *Keşşafu Istılahatı'l-Fünûn*, 2/737-738.
2. Kurtubl, *Cami*, 3/390.
3. Buhari, *Sahih*, 3/152; Tirmizî, *Sünen*, 4/475.
4. Ahmed b. Hanbel, *Hanbel*, *Müsned* 6/189; Tirmizi, *Sünen*, 4/474.
5. Buhari, *Sahih*, 3/148.
6. Zühayli, *el-Fıkhu'l-İslâmi*, 6/564.
7. Züheyli, *a.g.e.*, 6/564.
8. İbn Ebi Şeybe, *Musannef*, ; Zeylaî, *Nasbu'r-Raye*, 4/81
9. Zühayli, *a.g.e.*, 6/568-569; İbn Hümmam, *Fethul'l-Kadir*, 4/52; İbn Abidin, *ed-Dürrü'l-Muhtar*, 4/405.
10. Zühayli, *a.g.e.*, 6/574.
11. Bekir Topaloğlu, *İslâm'da Kadın*, s. 241.
12. Dikmen, *İslâmda Kadın Hakları*, s. 204.
13. Zühayli, *a.g.e.*, 6/571
14. Zühayli, *a.g.e.*, 6/572; Bu mevzudaki hadisler için bkz. Heysemî, *Mecmeu'z-Zevaid*, 4/201; Zeylaî, *Nasbur'r-Raye*, 4 /80-81.

Kur'an'a göre Allah, insan ayrımı yapar mı yapmaz mı? Eşitlik ve adalet aynı şey midir?

Soru Detayı

- Bazı ayetleri bahane ederek, Allah'ın kulları arasında eşit davranmadığını iddia edenlere nasıl cevap vermeliyiz?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Önce ayrımcılık kavramı üzerinde duralım. **Ayrımcılık**, iki şekilde ortaya çıkar. **Biri**, negatif ayrımcılıktır ki, erkek kadın cinsine bakarak, kadınları hor görerek, erkekleri kutsayarak onlara farklı muamelede bulunmak anlamına gelir. **Diğeri ise**, pozitif ayrımcılıktır ki, *-cinsiyet ayrımı gözetmeksizin-* sosyal hayattaki misyonları itibariyle, erkek ve kadının *-hikmet dolu pek çok gayesi olan-* farklı konumlarda bulundurulması manasına gelir.

Şunu hiçbir zaman unutmamalıyız ki, Allah varlıkları eşit seviyede yaratmamıştır. Canlı cansız bütün varlıkları ezeli hikmetine uygun olarak çok farklı yaratmıştır, yani pozitif ayrımcılık yapmıştır.

Örneğin Güneş ile Ay'ı aynı kozmik çorba içerisinde yoğurmuş ve ikisini de o kozmik sürecin bir sonucu olarak aydınlık birer kütle olarak yaratmıştır. İki astronomik yaratılış devresinin devam ettiği saha sonraki bir süreçte Güneşin ışığını sabit bırakırken, Ay'ın ışığını silmiştir. Keza, Allah bütün canlıları sudan yaratmıştır. (bk. *Enbiya*, 21/30; *Nur*, 24/45) Yaratılış maddeleri aynı olmakla beraber onları biyolojik bir ayırımı tabi tutmuştur; kimini insan, kimini maymun yapmış, kimini fil, kimini fare yapmıştır. Kimini kadın kimini erkek, kimini dişi kimini er yapmıştır. İnsandan, hayvandan bitkilere kadar her çiftten birini erkek birini dişi yaratmakla bir ayırım yapmıştır.

Bu ayırım o kadar pozitif, o kadar gerekli, o kadar hikmetlidir ki, İmam Gazalî gibi alimlere **“İmkânda / yaratılması takdir edilen varlıklarda daha güzel bir nizamın olması mümkün değildir.”** sözünü dedirtmiştir. Hatta Darwin bile, bu eşsiz nizam ve hikmetli intizama hayranlığını **“Tabii seleksiyon”** sözcüğüyle ifade etmeye çalışmıştır.

Kâinatı çoğulculuk teması üzerine kuran Allah, insanlık camiasını da bundan istisna etmemiştir. Kadın ve erkeği *-neslin üretimini, çocukların eğitim ve öğretimini, aile geçimini, ekonomik koşulları göz önünde bulunduran bir ayırımla-* biyolojik olarak farklı yarattığı gibi, psikolojik olarak da farklı bir konuma koymuştur.

Örneğin; çocukların doğduğu günden okul çağına gelinceye kadarki süreçte yetişmesini, bakımını, eğitimini üstlenen bir birey olarak kadına bu görevinde yardımcı olacak farklı donanımlar ihvan edilmiştir. Genel olarak kadınların -erkeklerle çok ciddi fark atarak- şefkat kahramanı olması, ince ve nâzik bir mizaca sahip olması, çocuğuna karşı hasbî bir fedakârlık taşıması gibi üstün meziyetleri pozitif bir ayrımcılık olarak değerlendirilmelidir. Buna mukabil, ailenin geçimini, güvenliğini sağlamakla yükümlü olan erkeğe genel olarak kadınlardan farklı olarak fazla güç kuvvet, cesaret, sıkıntılara tahammül ve işe dayanıklılık gibi donanımların verilmesi de kendi konumu içerisinde bir pozitif ayrımcılık olarak görülmelidir. Bu gibi farklılıkların hikmetini görmeyenlerin biraz daha okumaları, tefekkür etmeleri, tefekkür edecek seviyeye gelmeleri önem arz etmektedir.

Güzel bir söz var: **“Yanlış bir eşitlik anlayışı tam bir eşitsizliği doğurur.”**Keza mutlak eşitlik anlayışı kâinat düzenindeki nizamın realitesine ters düştüğü gibi, eşitliğin en önemli kanunu olan **“aynîlik”** prensibine de aykırıdır. Bugün uygar bildiğimiz bütün ülkelerde geçerli olan patron işçi, âmir memur, üst ast nizamı, aynı işte çalışmayanların farklı maaş almalarının âdil olduğunu kabul eden bir düzenleme, **“aynîlik”** prensibini göz önünde bulundurduğu ve yanlış bir eşitlik anlayışına dayanmadığı için âdil bir eşitlik düzenini doğurmuştur.

Bu kısa, fakat önemli noktalara parmak basan açıklamalardan sonra, soruya neden olan ilgili ayetlere geçebiliriz. Önce itiraza neden olan ayetlerin yapılan meallerini verip, sonra da tam meallerini ve kısa açıklamalarını yapmaya çalışacağız:

“...Erkeklerin kadınlar üzerinde (ki hakları), bir derece daha fazladır.” (*Bakara*, 2/228)

Açıklaması: Konunun bütünü ihtiva eden ayetin -meal- ifadesi şöyledir:

“Erkeklerin hanımları üzerinde bulunan hakları gibi, hanımların da kocaları üzerinde meşrû çerçevede hakları vardır. Şu kadar ki erkeklerin onların üzerindeki hakları bir derece daha fazladır. Unutmayın ki Allah üstün kudret, tam hüküm ve hikmet sahibidir.”(*Bakara*, 2/228).

Görüldüğü gibi, Kur'an, on beş asır önce, kadınların hiçbir resmî konumu, değeri ve söz hakkının bulunmadığı bir devirde eşler arasındaki sosyal ilişkiyi, hak ve hukuku şu üç maddede özetlemiştir:

- a. Erkeklerin hanımları üzerinde meşru dairede hakları vardır.
- b. Hanımların da kocaları üzerinde meşrû çerçevede hakları vardır.
- c. Erkeklerin hanımları üzerindeki hakları bir derece daha fazladır.

Önce şunu belirtelim ki, Kur'an'da hakların "maruf/örfe göre/meşru çerçevede" kaydıyla koşullandırılması onun evrensel bir mesaj olduğunun göstergesidir. Çünkü, bu geniş kapsamlı ifadeden her asır kendi şartları içerisinde kendine düşen dersi çıkarabilir.

Ayetin ifadesinde vurgulanması gereken diğer önemli bir nokta, "**Erkeklerin hanımları üzerindeki hakları bir derece daha fazladır**" ifadesinden sonra ayetin fezlekesini "**Azîz-Hakîm**" isimleriyle bitirilmiş olmasıdır. Kur'an'da tesadüf olmadığına göre elbette bu iki ismin bu makamda tercih edilmesinin konuyla ilgili hikmetli ve izzetli mesajları vardır.

İlk akla gelen husus, bu noktada erkek ve kadınlara verilen farklı mesajlardır. Öyle görünüyor ki, "**her şeye gücü yeten; karşı konulmaz güç sahibi**" anlamına gelen "**Azîz**" ismiyle erkeklere şu mesaj verilmiştir: "**Size verilen bu bir derecelik hak fazlalığını bahane ederek hanımlarınıza haksızlık ederseniz, biliniz ki Allah Azîzdir; o haksızlığa uğramış hanımların haklarını görmezlikten gelmez ve sizin hakkınızdan gelebilir.**"

"**Her şeyi hikmetle yapan, ortaya koyduğu her prensibi hikmet dolu**" manasına gelen "**Hakîm**" ismiyle de hanımlara şu mesajı vermektedir. "Erkekler verilen bir derecelik fazla hakkın bir hikmeti vardır. Siz onu bilmezseniz de Hakîm olan Allah'a güvenin. Çünkü bütün kâinatın şahadetiyle her işini hikmetle yapan Allah'ın bu işi hikmetsiz ve hakikî adalete aykırı olarak yapması mümkün değildir.

Bu hikmeti şöyle anlamak mümkündür: Erkek ailenin Kavvamıdır. **Kavvam** ise ailenin maddî manevî bütün hak ve hukukunu koruyup gözeten, ailenin geçimini sağlamakla yükümlü olan kimse demektir.

"**Bir topluluğun reisi onların hizmetçisidir.**" manasına gelen hadis-i şerifi de bu bağlamda değerlendirebiliriz. Madem evin bütün yükünü omuzlamış, ailenin bütün ihtiyaçlarını gidermekle yükümlü tutulmuş olan birey erkektir; onu bu konuda yetkili kılmak adaletin bir gereğidir. Çünkü, "**sorumluluk ile yetkinin aynı merkezde olması**" modern hukukun da vazgeçilmez prensibidir. Sorumluluğu birine, yetkiyi başka birine vermek bir haksızlık olduğu gibi, ciddi bir anaşinin de kaynağıdır.

Özetle; bu ayeti İslam'ın aile anlayışı çerçevesinde değerlendirmek gerekir. Erkeği sorumlu tutan bu anlayışa göre, "fazladan bir hak" olarak ifade edilen "yetki"yi de ona vermiştir. Bunda yadırganacak hiçbir şey yoktur.

"... **Eğer iki erkek yoksa...şahitlerden bir erkek, iki kadın (şahitlik etsin).**" (Bakara, 2/282)

Açıklaması: Bu ayetin konuyla ilgili -meal olarak- ifadesinin tamamı şöyledir:

"Eğer üzerinde hak olan borçlu, akılcı noksan veya küçük veya yazdırmaktan âciz bir kimse ise, onun velisi adalet ölçüleri içinde yazdırsın! İkinizden iki erkek şahit de tutun! İki erkek bulunmazsa o zaman doğruluklarından emin olduğunuz bir erkek ile iki kadının şahitliğini alın! (Bir erkek yerine iki kadının şahit olması) birinin unutulması halinde ikincisinin hatırlatmasına imkân vermek içindir." (Bakara, 2/282).

Görüldüğü gibi, bu ayette cinsiyet ayırımı yapılarak bir hüküm konmamıştır. Bu ayet de Kur'an'daki pek çok ayet gibi, dönemin toplumsal, içtimai, hukuki düzeni içindeki realiteler dikkate alınarak ortaya çıkmış, ancak o dönemin şartlarına uygun olan ayetle konulan hükümde, aslında evrensel bir prensip gündeme getirilmiş, uygulanması emredilmiştir.

Ayetin içeriğine bakacak olursak; ilk dikkat edilmesi gereken şey, bu içeriği doğru anlayabilmek için; “**esbab-u nüzul**” yani ayetlerin iniş sebebi anlamına gelen kavramı hatırlamanın önemli olduğunu görürüz. Bu ayetin indiği dönemdeki Arap toplumunda hatta tüm diğer coğrafyalarda da kadınlar; o zamanın dünyasında ve hatta günümüze kadar gelen süreçte ticaret hayatında pek varolmamıştır. Erkeğin egemen olduğu ticaret hayatında, kadınlar ticari kavramları ve kuralları doğal olarak yeterince bilmiyordu yahut tamamen habersizdi. Böyle bir durumda, bir kadının üzerinde çalışsa dahi, yeni öğrendiği ve yabancı olduğu bazı ticari kavramları birbirine karıştırmaması, hatırlamaması yahut unutmaması çok muhtemeldi. Yani ayette, bir erkeğe karşılık iki kadının şahitliğinin geçerli olmasının nedeni, onun zihinsel, biyolojik yahut ruhsal bir eksikliği değil, sadece o günün dünyasında (genellikle bugünün ticari hayatında da erkeklerin kadınlardan daha çok ticaretle iç içe olduğunu hatırlamakta fayda var), ticaret hayatında var olmaması ve dolayısıyla bu terminolojiye hakim olmadığı için bazı ticari hususları unutmaması veya birbirine karıştırmaması ihtimalidir.

Özetle, bu hüküm bir cinsiyet ayırımına göre bina edilmemiş tam tersine, bir işte liyakat ve ehliyet sahibi olmak ön plana çıkarılmıştır. Yani söz konusu olan evrensel bir yasadır. Ve kadınla erkek varolduğundan beri genellikle erkeklerin ticaret hayatında egemen olduğu realitesi göz önünde bulundurularak, dönemin şartlarına göre bu evrensel yasanın uygulama şekli bir erkeğe karşılık iki kadının şahitliği olarak belirlenmiştir.

Öte yandan bugünün dünyasında, liyakat sahibi bir kadın; örneğin bir işkadını, yahut ekonomi, iktisat gibi konulara hakim tek bir kadın, bu konulardan hiç anlamayan iki erkeğin belki daha fazla sayıda erkeğin şahitliğinden daha geçerli bir şahitliğe sahiptir denilebilir.

Nitekim Peygamberimiz (a.s.m)’in bir tek kadının şahitliğini kabul ettiğine dair hadis rivayetleri de vardır. (bk. *Zevaid*, 4/201). Keza İmam Zühri’nin bildirdiğine göre, erkeklerin vakıf olması zor olan, kadınların vakıf olmaları daha kolay olan konularda kadınların tek başına şahitliklerinin geçerli olduğu hususu İslam tarihi boyunca bilinen bir gerçektir. (*Nasbu’r-riyâ*, 4/80).

Erkeklerin değil, kadınların görme ihtimali daha kuvvetli olan doğum, bekaret, çocuğun doğarken diri olduğunu gösteren sesinin çıkıp çıkmadığı, kadınların bedenlerindeki bazı yaralar ve benzeri bazı kusurların tespiti konusunda alimlerin büyük çoğunluğuna göre tek başına kadınların şahitliği yeterlidir. Bu gibi konularda Hanefî ve Hanbelî alimlerine göre, adalet sahibi bir tek kadının şahitliği geçerlidir. Malikîlere göre iki kadın, Şafiîlere göre dört kadın olması gerekir. (bk. V. *Zuhaylî*, *el-Fıkhü’l-İslamî*, 6/571-572).

İslam alimlerinin bu görüşleri de gösteriyor ki, şahitlikle ilgili ayetin ortaya koyduğu hükmün evrensel bir prensip olduğu ve kadının şahitliği konusuyla aslında liyakat sahibi olmanın gereğine vurgu yaptığı anlaşılmalıdır.

"...Allah,.. erkeğe kadının payının iki mislini tavsiye eder." (*Nisa*, 4/11)

Açıklaması: “Miras konusunda, Allah çocuklarınız hakkında şöyle emreder: Erkeğin hakkı, kadının hissesinin iki mislidir.” (*Nisa*, 4/11)mealindeki ayette erkek çocuğun kız çocuğunun iki katı bir paya sahip olduğu ifade edilmiştir. Bunu bazı cahiller adalet ters bir hüküm olduğunu savunurlar. Halbuki Allah’a iman eden, Kur’an’a inana her mümin bilir ki, Allah’ın bütün hükümleri âdil ve hikmetlidir. Ayetin fezlekesinde/son cümlesinde Allah’ın **"her şeyi hakkıyla bilen"** manasına gelen **"Alîm"** ismi ile **"her şeyi hikmetle yapan"** anlamına gelen **"Hakîm"** isminin yer alması konunun anlaşılmasının çok ciddi bir bilgiye ve hikmete vakıf olmaya bağlı olduğuna işaret eder. Bu kuşatıcı ilim ve hikmetin bu konuyla ilgili bir yansımaya şöyle işaret edilebilir:

Yukarıda işaret edildiği üzere, **“Yanlış bir eşitlik anlayışı bariz eşitsizliği ortaya çıkarır.”** Adalet, görünürdeki bir eşitliği değil, gerçek bir eşitliği sağladığı zaman adalet olur.

Bu ayette ön görülen taksimatın altında yatan gerçek adaletin bir ciheti şudur ki; İslam hukukuna göre, her erkek kendi aile fertlerinin geçimini sağlamakla yükümlüdür. Bir kadının geçimini sağlamak, kadın evli ise kocasına, değilse babasına, erkek kardeşlerine aittir.

Genellikle erkek de kız da evlenir

Kur'ân'ın bu hükmü tam bir adalet olduğu gibi, aynı zamanda eşsiz bir merhamettir.

Evet, adalettir. Çünkü, ekseriyet-i mutlaka itibarıyla bir erkek, bir kadın alır, nafakasını taahhüt eder. Bir kadın ise, bir kocaya gider, nafakasını ona yükler, mirastaki noksanını telâfi eder. Bu anlayış içerisinde farz edelim ki, bir adam öldü, arkasında bir erkek bir de kız çocuğu bıraktı ve bir de 1500 liralık bir servet bıraktı. İslam hukukuna göre, kız 500 lira, erkek ise 1000 lira alır. Kız 500 lirayı cebine kor, kocasından da 500 lira nafaka alır, toplam 1000 lira alır. Erkek ise aldığı 1000 liradan 500 lirayı hanımının nafakası olarak verir, geriye kalan 500'ü de ailesinin geçimini temin etmek için sarf eder. Böylece bu hüküm kız çocukları için adaletin ötesinde büyük bir merhamettir. Çünkü, o zayıf kız, babasından şefkate ve kardeşinden merhamete çok muhtaçtır. Kur'an'ın bu adil hükmü icra edildiği zaman o kız, babasından endişesiz bir şefkat görür. Babası, ona **"benim servetimin yarısını ellerin ve yabancıların ellerine geçmesine sebep olacak zararlı bir çocuk"** anlayışıyla endişe edip bakmaz. O babalık şefkatine bir endişe ve hiddet karışmaz.

Hem kardeşinden rekabetsiz, hasetsiz bir merhamet ve himaye görür. Kardeşi, ona **"hanedanımızın yarısını bozacak ve malımızın mühim bir kısmını ellerin eline verecek bir rakip"** nazarıyla bakmaz; o merhamete ve himayeye bir kin, bir öfke katmaz. O halde, o fitraten nazik, nazenin ve hilkatlen/yaratılışı itibarıyla zayıf ve nahif olan kız, görünürde az bir şey kaybeder; fakat, ona bedel, akrabalarının şefkatinden, merhametinden tükenmez bir servet kazanır. Yoksa, Allah'ın rahmetinden ziyade ona merhamet edeceğimiz diye hakkından fazla ona hak vermek, ona merhamet değil, büyük bir zulümdür. (bk. *Mektubat, On İkinci Mektup*).

"... Erkekler kadınlar üzerinde yöneticidirler. Çünkü Allah, kimini kiminden üstün kılmıştır." (Nisa, 4/34)

Açıklaması: "Erkekler kadınlar üzerinde yönetici ve koruyucudurlar. Bunun sebebi, Allah'ın bazı insanları bazılarının üstün kılması ve bir de erkeklerin evin masraflarını yüklenmeleri gibi malî yükümlülükleridir." (Nisa,4/34) mealindeki ayetin asıl metninde öne çıkan anahtar kelimeler: **"Rical, nisa, kavvam, tafdil, infak"** sözcükleridir.

Rical, erkek demektir. **Nisa**, kadın demektir. İbn Aşur'un da belirttiği gibi, burada yer alan bu iki kavram sadece eşler için değil, genel olarak erkek ve kadınlar için kullanılmıştır. Buna göre, babanın öldüğü bir ailede, Anneyi, *-küçük olsun büyük olsun-* kız kardeşleri ve erginlik çağına gelmemiş erkek kardeşleri, yani bütün aileyi kollama, gözetme, geçimlerini, eğitimlerini sağlama yükümlülüğü -kızlara değil- erkek kardeşlere aittir. Kadınları sorumluluktan muaf tutan İslam'ın onların lehine yaptığı bu pozitif ayrımcılığı görmemek veya görmezlikten gelmek insanlık faziletiyle bağdaşmaz.

Kavvam: Evin bütün işlerini üstlenen, ailenin *-maddî ve manevî yönden-* ayakta kalmasını sağlayan kimse demektir. Buna göre erkek evin sorumlusu, koruyucusu ve hizmetçisi manasına gelir. Ailenin bütün ihtiyacını gidermekle yükümlü olduğu münasebetiyle, Kavvam **"evin direği"** manasını da çağrıştırmaktadır.

Tafdil: üstün kılma manasına gelir. Ancak buradaki üstünlük şeref, fazilet manasında değildir. Çünkü, Kur'an manevî üstünlüğü takvaya bağlamış ve *-erkek kadın ayırımını yapmadan-* **"Allah katında sizin en üstün olanınız en takvalı (Allah'a karşı en saygılı) olanınızdır."** ifadesiyle ortaya koymuştur. Dolayısıyla konumuzla ilgili ayetteki üstünlük, yöneticilik, sorumluluk, evin maddî manevî tedbiri ile birlikte düşünülen bir kavramdır.

Daha önce de bir münasebetle ifade edildiği gibi, bütün işlerini hikmetle yapan Allah, kadın ve erkeği -neslin üretimini, çocukların eğitim ve öğretimini, aile geçimini, ekonomik koşulları göz önünde bulunduran bir ayırımla- biyolojik olarak farklı yarattığı gibi, fizyolojik, psikolojik olarak da farklı bir konuma koymuştur.

Örneğin; çocukların doğduğu günden okul çağına gelinceye kadarki süreçte yetişmesini, bakımını, eğitimi üstelenen bir birey olarak kadına, bu görevinde yardımcı olacak farklı donanımlar ihvan etmiştir. Genel olarak kadınların -erkeklerle çok ciddi fark atarak- şefkat kahramanı olması, ince ve nâzik bir mizaca sahip olması, çocuğuna karşı hasbî bir fedakârlık taşıması gibi üstün meziyetleri pozitif bir ayrımcılık olarak değerlendirilmelidir.

Buna mukabil, ailenin geçimini, güvenliğini sağlamakla yükümlü olan erkeğe genel olarak kadınlardan farklı olarak fazla güç kuvvet, cesaret, sıkıntılara tahammül ve işe dayanıklılık gibi donanımların verilmesi de kendi konumu içerisinde bir pozitif ayrımcılık olarak görülmelidir. Bu gibi farklılıkların hikmetini görmeyenlerin biraz daha okumaları, tefekkür etmeleri, tefekkür edecek seviyeye gelmeleri önem arz etmektedir.

İnfak: Ayette yer alan ve erkeklerin görevi olarak ortaya konan infak kavramı, ailenin maddî-manevî ihtiyaçlarını gidermeye yönelik harcanması gereken malî imkân anlamına gelir. Buna göre, devlet başkanı olarak Hz. Ömer (ra) **“bir vadinin kenarında ayağı incinmiş bir kuzunun hesabını Allah’a vereceği”** gibi, ister baba olsun, ister eş olsun, ister kardeş olsun, ister evlat olsun, evin erkeği de, ailenin bütün ihtiyaçlarını gidermekle yükümlü olup, mazeretsiz bir kusuru olursa Allah’a hesap verecektir. İslam’ın kadınlar adına bu harika pozitif ayrımcılığını görmeyen kadınların ve de feministlerin kulakları çınlasın.

“... sizi denemek için, kiminizi kiminizden derecelerle üstün kılan O’dur.”(En’am, 6/165)

Açıklaması: “Sizi dünyada halifeler yapan ve verdiği nimetlerle sizi denemek için, kiminizi kiminizden derecelerle üstün kılan O’dur.”(En’am,6/165) mealindeki ayette, dünyanın mevcut realitelerine dikkat çekilmiş, zengin-fakir gibi sınıfların bulunması, patron-işçi, âmir-memur, yöneten-yönetilenler bakımından farklı konumlarda bulunmanın insanlık camiasının sosyal, siyasal ve ekonomik hayatlarının düzgün yürümesinin zorunlu bir sonucu olduğuna işaret edilmiştir.

Ayette özellikle farklı derecelerin imtihanın bir malzemesi olduğuna işaret edilmiştir. Burada **“Büyüklerin imtihanı da büyük olur.”** kuralını unutmamak gerekir. Nitekim bir hadis-i şerifte fakirlerin zenginlerden 500 yıl önce cennete gidecekleri belirtilmiştir.

“... (Biz) dilediğimizi derecelerle yükseltiriz.”(Yusuf, 12/76)

“... Allah, rızıkta kiminizi kiminizden üstün kıldı.”(Nahl, 16/71, 75)

Açıklamaları: En’am, Yusuf ve Nahl surelerinin konumuzla ilgili ortak paydaları; insanların makam, mevki, ilim, servet gibi hususlarda eşit olmadığı hususudur. İfade edilen bu farklılıklar tarihî ve sosyolojik birer gerçektir. Hiçbir zaman insanlar mutlak eşitliğe sahip olamamışlar ve olamayacaklardır.

İnsanlık camiasında bir çığır açan, eğer kâinattaki fitrat kanununa muvafık hareket etmezse, hayırlı işlerde ve terakkîde muvaffak olamaz. Bütün hareketi şer ve tahrip hesabına geçer. Sosyalistlerin iddia ettiği mutlak eşitlik, pratiğe dökülmesi imkânsız bir saçmalaktır. Çünkü, Allah’ın kâinattaki cari olan fitrat/yaratılış kanunları mutlak eşitliğe prim vermez. İnsanlık camiasında böyle mutlak bir eşitliği yerleştirmek için her şeyden önce insanların fitratını değiştirmek gerekir. Halbuki, nev-i beşerin/ insanların fitratı ve sırr-ı hikmeti, müsavat-ı mutlaka kanununa, mutlak eşitliğe zittir. Çünkü her şeyi hikmetle yapan Yüce Yaratıcı sonsuz kudret ve hikmetini göstermek için, az bir şeyden çok mahsulât aldırıldığı ve bir sayfada çok kitapları yazdırıldığı ve bir şeyle çok vazifeleri yaptırdığı gibi, İnsan türü ile de binler türün vazifelerini gördürür.

İşte bu büyük sırdandır ki, Cenâb-ı Hak, insan nev'ini, binler neveleri sümbül verecek ve diğer canlılarda kendini gösteren binlerce türleri kadar tabakalar, dereceler, katmanlar gösterecek bir fitratta yaratmıştır. Diğer canlılarda olduğu gibi insanların kuvvelerine, lâtifelerine, duygularına had konulmamış; serbest bırakıp hadsiz makamlarda gezecek istidat ve kabiliyet verdiğinden, bir nevi iken binler nevi hükmüne geçtiği içindir ki, arzın halifesi ve kâinatın neticesi ve bütün canlıların sultanı hükmüne geçmiştir.

İnsan nevinin sınırsız farklılıklarla hadsiz derecelere ayrılmasının en mühim mayası ve zembereği, ilim, irfan, güzel ahlak, erdemlik, pozitif müsabaka ile, hakikî imanlı fazilettir. Bu fazileti ve erdemleri insanlardan çekip kaldırmak, ancak insanların mahiyetini değiştirmek, akıllarını söndürmek, kalplerini öldürmek, ruhlarını mahvetmekle olabilir.

Demek, mutlak eşitlik cehaletten kaynaklanan bir hezeyan ve evhamdan beslenen bir saçmalaktır.(bk. Lem'alar, On İkinci Lem'a, İkinci İşaret).

"... Ey peygamber kadınları, siz, kadınlardan herhangi biri gibi değilsiniz."(*Ahzab, 33/30-33, 53*)

Açıklaması: Peygamberin hanımları hukuk ve kanunlar önünde en basit insanlarla aynıdır. Fakat Hz. Peygamber (asm)'in hanımları olarak kazandıkları statü elbette çok önemlidir. Onlar artık bütün müminlerin anneleridir. Allah'ın elçisinin hanımları olarak günahları da büyük, sevapları da büyük sayılır. Başka kadınlara benzememeleri bu açıdandır.

Bu durum tarih boyunca insanlık camiasında kendini gösteren sosyal ve kültürel bir fenomendir. Bugün hangi ülkede bir devlet başkanının eşinin toplum nezdinde bir ayrıcalığı yoktur? Hem maddî hem manevî bir devlet reisi olan Hz. Peygamber (a.s.m)'in hanımlarının bu statüsünü yadırgayanlar, gözlerini açıp biraz sağa-sola baksınlar... Önemli olan hak-hukukta eşit olmaktır.

Şu olay Hz. Peygamber (a.s.m)'in ailesi ile başkası arasında hukuk önünde hiçbir fark gözetilmediğinin açık belgesidir.

Mekke fethi günlerinde, Kureyşlilerin ileri gelen kabilelerinden birine mensup Fatma isminde bir kadının hırsızlık ettiği tespit edilmiş ve konu Efendimize (asm) intikal etmiştir. Ancak, bazı kimseler soylu bir kadın olduğu için Hz. Peygamber (a.s.m)'in ona cezayı tatbik etmemesi için bir arabulucuyu göndermeyi kararlaştırdılar. Bu görevi de Resulullah (asm)'in çok sevdiği herkesçe bilinen -azatlı kölesinin oğlu olan- Usame b. Zeyd'e verdiler. Usame -istemeyerek de olsa bu konuyu Hz. Peygamber (a.s.m) açınca, Resulullah (asm) derhal bir toplantı yaptı ve herkesin kanun önünde eşit olduğunu, bu eşitliği bozdukları için Yahudilerin perişan olduğunu seslendirdi ve işin ciddiyetini kavratmak için de **"Beni hak peygamber olarak gönderen Allah'a yemin ederim ki, -Kureyşin Mahzum kabilesine bağlı olan bu Fatıma yerine-, Muhammed'in kızı Fatıma da olsaydı, ona da aynı cezayı verecektim."** buyurdu. (bk. *Buhârî, Hudûd 11, 12; Müslim, Hudûd 8, 9 ; Tirmîzî, Hudûd 6, 9 ; Ebû Dâvud, Hudûd 4 ; Nesâî, Sârik 5, 6 ; İbn-i Mâce, Hudûd 6*)

"Ey peygamber...seninle beraber göç eden kızlarını sana helal kıldık...diğer mü'minlere değil, sırf sana mahsus olmak üzere (helal kıldık)."(*Ahzab, 33/50 ve 51*)

Açıklaması: Hz. Peygamber (asm)'in, daha yirmi üç yaşında iken Hz. Hatice (r.anha) gibi kırk yaşında olan bir kadınla evlenmeyi tercih etmesi ve çok evliliğin yaygın olduğu Mekke'de, elli üç yaşına kadar onunla tek eşli olarak kalması, ancak onun vefatından sonra, çoğu yaşlı ve çocuklu kadınları genellikle savaş sonrası himaye etmek için evlenmesi; onun evliliklerinin nefsinin arzusuna göre değil; çeşitli hikmetlere binaen olduğunun açık bir göstergesidir.

Özetle ifade edecek olursak, 15-45 yaş dönemindeki evliliklerde nefsanî ve shehevanî gaye aranabilir. Oysa Efendimiz (asm), bu dönemde genç ve bakire kızlar ve kadınlarla evlenmemiştir. Tam tersine kırk yaşında, üstelik dul bir kadın olan, Hz. Hatice (r.anha) ile evlenmiştir. Ve bu evliliği Hz. Hatice'nin vefatına kadar sürmüştür.

Çok evlilikleri, nefsanî duyguların büsbütün gerilemeye yüz tuttuğu elli üç yaşından sonraki dönemde gerçekleşmiş olduklarına göre, bu evliliklerde mantığın gereği olarak başka gayeler aramak zaruridir. Bu sadece aklın ve mantığın değil, insan tabiatının ve insafı bir değerlendirmenin de zorunlu bir gereğidir.

Bunun binlerce hikmetinin yanında en önemli olanı ise islami hükümlerin bilinmesi, yaşanması ve başkalarına da bildirilmesidir.

İslâmın hükümleri hem erkek, hem de kadın cinsini kapsayıcı niteliktedir. Fakat sadece erkeklere ve sadece kadınlara yönelik hükümler de vardır. Hz. Peygamber (asm) genel hükümlerin veya erkeklerle ilgili hükümlerin öğretilmesi hususunda fazla sıkıntı çekmiyordu. Çünkü onlar kendi cinsleriydi. Kadınlarla ilgili ahkâmın ve özel hayatla ilgili konuların öğretilmesinde, yaşanmasında ve yaşatılmasında müşküllerin halli ve soruların cevaplandırılmasında kadınlardan faydalanmak mecburiyetindeydi. Peygamber Efendimiz (asm)'in değişik yaş ve kabiliyetteki hanımları mümin hanımlar için bir eğitim-öğretim kadrosu niteliği taşıyordu. Âdeta, evleri bir mektep, onlar da bu mektebin eğitimcileriydiler. Çünkü mahremiyete, kadınlara ve özel hayata ait İslami hükümlerin bir çok kadın tarafından görülmesi, yaşanması ve diğer insanlara aktarılması gerekiyordu. Bu kadın öğrencilerin Peygamber Efendimiz (asm)'e helal olması için de elbette onun eşleri olmaları gerekirdi.

Peygamber Efendimiz (asm)'in vefatından sonra da bu durum canlılığını koruyarak, hatta artarak devam etmiştir. (bk. Raşit Küçük, *Ebedî Risalet Sempozyumu Tebliği*, 1993, İzmir)

Peygamber Efendimiz (asm)'in evliliklerinin çok yönlü hikmetlerine dair yazılmış çeşitli eserlere bu konuda müracaat edilebilir.

Sonuç

Çoğu zaman, eşitlik mefhumunun, adaletle karıştırıldığını görüyoruz. **Eşitlik**, iki şeyin her yönden denk olması demektir. **Adalet** ise, her hak sahibine hakkını vermek ve haksızları cezalandırmak şeklinde tarif edilir.

İnsana iki, koyuna ise dört ayak verilmesinde bir eşitsizlik vardır, ama adaletsizlik yoktur. İnsana böylesi, koyuna da öylesi yaraşır...

Mutlak eşitlik, yâni her şeyin her yönüyle birbirinin aynı olması adaletle zıttır.

İnsanların sanatlarına bir göz atalım: Bir şair, kasidesinde her harfi kelimenin tamamını dikkate alarak yazar. Her kelimeyi, şiirin bütününü nazara alarak yerleştirir. Her mısraı da şiirin tümünü gözeterik kaleme alır. Burada mutlak eşitlik değil, adalet söz konusu... İlk mısra başa düşer, son mısra arkada kalır, ama hepsi aynı gayeye hizmet ederler.

Bir fabrikatör, fabrikasının büyüklüğünü, bölmelerini, motorlarını, kazanlarını, tâ en küçük civatasına varıncaya kadar her şeyini hikmet ve adaletle tanzim eder. Ve ortaya mükemmel bir fabrika çıkar. Mutlak eşitlik bu nizamı harap eder...

Bir ressam da öyle değil mi? O, çizdiği her bir tabloda her deseni yerli yerine oturtur. Renkleri, şekilleri mutlak eşitlikle değil, adaletle taksim eder. Neye ne yakışırsa onu onunla boyar. Kime ne münasipse ona o şekli verir. Ve ortaya harika bir eser çıkar...

Cenâb-ı Hakk'ın şu âlemdeki icraatı da eşitlik üzerine değil, adalet esasına göre cereyan ediyor. İnsanlar arasında mutlak eşitlik olsaydı her şeyden önce, anne, baba ve evlât

kavramlarından söz edilebilir miydi? Bütün insanların, bütün yönleriyle eşit olmaları halinde artık ortada toplum hayatı diye bir şey kalmaz. Bu faraziye ile, ne peygamber (asv.), ne ümmet, ne kumandan, ne nefer, ne baba ne evlat, ne işveren, ne işçi, ne öğretmen ne talebe kalır. Bilmem böyle bir cemiyet hayatı düşünülebilir mi?

Diğer varlıklara da bir göz atalım: Mutlak eşitlik olsaydı ne yer kalırdı, ne de gök!

Şimşek çakıyorsa, bulutların elektrik yüklerinin aynı olmadığındandır.

Ruhumuzla bedenimizi düşünelim. Mutlak eşitlik olsaydı hangisi hangisine hükmedecekti? Organlarımızın hepsi el yahut tamamı kalp olsaydı hayatımızı sürdürebilir miydik?..

Serçe ile kedinin eşit olmadıkları mâlûm. Ama, her ikisinde de ilâhî adalet bütün berraklığı ile okunmakta... **“Kedilik”** mahiyeti neyi gerektiriyorsa, ruh hâletinden, diş ve tırnak yapısına, vücut çevikliğine kadar hepsi adaletle verilmiş; hiçbir şey noksan bırakılmamış. Aynı şekilde, **“serçelik”** mahiyeti de neyi icap ettiriyorsa, ona da o kabiliyetler ve o vücut yapısı eksiksiz takdim edilmiş.

İşte adalet budur. **“Niçin o serçe oldu, bu kedi?”** diye bir soru sormaya kimsenin hakkı yoktur. Sorulursa, **“Allah böyle olmasını istemiştir.”** diye cevap verilecektir. Aksini irade etseydi o soru yine sorulacaktı.

Kaldı ki, ne o serçe, ne de o kedi, başka bir âlemde imtihana tâbi tutulmuş değiller. Tâ ki, başarılarına karşılık, kendilerine verilen hayat makamını az bulsunlar. Onlar daha düne kadar, yokluk karanlıklarında Allah'ın lütfunu gözlemekteydiler. Hiçbir hakları yokken Cenâb-ı Hak onlara, şu hazır bedenlerini ve ruhlarını ihsan etti. Onlar da bunu şuurlu bir şekilde biliyormuşçasına, hallerinden memnun olarak sürdürüyorlar hayatlarını. Ruhlarında, kadere itirazın zerresi dahi bulunmuyor.

İşte bütün bunlar İlâhî adaletin harika tecellileri. Biz bu tecellileri ibretle seyretmeliyiz ve şu geçici dünya hayatında insanların farklı tarzlarda imtihan edilmelerini de bu şuurla değerlendirmeliyiz. **Hikmeti, ancak âhirette anlaşılacak olan bazı farklılıkları hemen itirazla karşılamamalıyız.**

Kur'an'da, bütün Müslümanların eşit olduğu yazıldığı halde, Nahl Suresi 75. ayette, köle ile efendisinin eşit olmadığına söylenmesi, bir çelişki değil midir?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

- Kur'an'da **“Müslümanların kardeş olduğu”**nun ifade edilmesi (Hucurat, 49/10), onların mutlak manada **“eşit”** oldukları anlamına gelmez. Kur'an'ın hiçbir yerinde **“insanların her yönden eşit olduğuna”** dair bir ifade yoktur. Böyle bir eşitlik anlayışı, zaten mevcut realiteye de aykırıdır.

- Kur'an'ın ve Hadislerin işaret ettiği eşitlik, hak-hukuk alanındadır. Yoksa, Peygamberimiz (a.sm.). **“Bir kavmin reisi geldiğinde ona ikramda bulunun.”** (Gazali, İhya 1/638) buyurmak suretiyle, insanlar arasında mevcut-insanî değerler hiyerarşisine dikkat çekmiştir. Kur'an'da **“Ey inananlar! Allah'a itaat edin, Peygamber'e ve sizden olan buyruk sahiplerine (yöneticilere) itaat edin.”** (Nisa, 4/59) buyurulmuştur. Bir amirle bir memur protokolde bir olabilir mi? Bir askerle bir komutan bir olabilir mi?

- Ancak Kur'an'da, bu makam ve mevkilerin, -dünyevî işlerin tanzimi açısından zorunlu bir hiyerarşinin gerekli bir sonucu olmasına rağmen- mutlak insanlık onuru, üstünlük ve faziletin ölçüsü olmadığına işaret etmek üzere; **“üstünlüğün ancak takva ile/Allah karşı gösterilen saygıyla olduğuna”** (Hucurat 49/13) vurgu yapılmıştır.

- Buna göre, bir kölenin efendisiyle aynı statüye sahip olduğunu söylemek, elbette doğru olmaz. Kur'an'da, verilen **“efendi-köle misali”** insanlar tarafından kabul gören mevcut statüye göre değerlendirilmiştir. Bu misal penceresinden, **gerçek efendi olan Allah ile gerçek kul-köle olan insanlar arasındaki münasebetlere dikkat çekilmiştir.** Özellikle, İslam'a karşı düşmanlık yapanların büyük çoğunluğu, elit tabakası olan efendiler sınıfıydı. Bunların kölelerine karşı tavırları belliydi. İki efendinin aynı köleyi paylaşmaları imkânsız gibiydi. İşte bu çok bilinen gerçeği misal verip, **“Allah'a şirk koşan”** ve dolayısıyla **“aynı kula sahip iki ilah düşünenlerin”** yanlışları gösterilmiştir.

- Kadınların erkeklerle eşit olmaları söz konusu olmadığı gibi, erkeklerin de kadınlarla eşit olmadıkları bir gerçektir. Her birisi, kendi konumunda en birincidir. Ne erkek kadınsız, ne de kadın erkeksiz olabilir. **“Kadının aklının dun olması”**nın anlamı, kadınların daha duygusal, hislerinin daha ön plandan olduğuna bir işarettir.

Allah niçin kullarını bir yaratmadı? Neden kimini kör, kimini topal, bedensel engelli olarak yarattı?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

1. Allah mülk sahibidir. Mülkünde istediği gibi tasarruf eder. Kimse Ona karışamaz ve Onun îcâdına müdâhale edemez. Senin vücudunun zerrelerini yaratan, tüm sistemini düzenleyip insanî kimlik bahşeden Allah (cc)'tir. Sen bunları sana lütfeden Allah'a daha evvel bir şey vermemişsin ki, Onun karşısında bir hak iddia edebilesin...

Eğer sen, sana verilenler karşılığında Allaha bir şey vermiş olsaydın, **“Bir göz değil iki göz ver, bir el değil iki el ver!”** gibi iddialarda bulunmaya; **“Niye iki tane değil de bir ayak verdin?”** diye itiraz etmeye belki hakkın olurdu. Halbuki sen Allaha (c.c) bir şey vermemişsin ki -hâşâ- O' na adaletsizlik iddiasında bulunasın. Haksızlık, ödenmeyen bir haktan gelir. Senin O' na karşı ne hakkın var ki yerine getirilmedi de sana karşı haksızlık edildi!..

Allah Teâlâ Hazretleri seni yokluktan çıkarıp var etmiş: hem de insan olarak... Dikkat etsen; senin altında birçok mahlûkat var ki, pekâlâ onlara bakıp ne kadar fazla nimetlere mazhar olduğunu düşünebilirsin.

2. Cenâb-ı Allah, bazen insanın ayağını alır; onun karşılığında ahirette pek çok şey verir. Ayağını almakla o kimseye aciz bir mahluk olduğunu, zayıflığını, ve ihtiyacının ne kadar fazla olduğunu hissettirir. Kalbini kendisine çevirtip, o insanın duygularını geliştirse, çok az bir şey almakla, pek çok şeyler vermiş olur. Demek ki görünüşte olmasa bile, hakikatte bu ona, Allah'ın lütfunun ifâdesidir. Tıpkı şehit edip cenneti vermesi gibi...

Bir insan, savaş esnasında şehit olur. Bu şehit olmakla haşırde kurulacak büyük mahkemede ve Allah'ın huzurunda, siddıkların, sâlihlerin gıpta edeceği bir makama yükselir. Onu gören başkaları "**Keşke Allah bize de harp meydanında şehâdet nasip etseydi.**" derler. Bundan dolayı, böyle bir insan parça parça da olsa çok şey kaybetmiş sayılmaz. Belki aldığı şey ona nispeten çok daha büyüktür.

Çok nâdir olarak, bazı kimseler, bu mevzûda küskünlük, kırgınlık, kötümserlik ve aşağılık duygusu ile sapsalar bile, pek çok kimselerde bu gibi eksiklikler, daha fazla, Allah'a yönelmeye vesile olmuştur. Bu itibarla zararlı böcekler gibi bir kısım kimselerin, bu meseledeki kayıplarının yayılmaya çalışılması yerinde bir davranış değildir. Bu konuda esas olan, ebedi hayata aday olan ruhlarında o âleme âit arzuları uyarmaktır. Bu ârızalı da, ârızasının itmesiyle Hakka yönelmesi; başkalarında da ondan ibret alarak kanatlanmaları şeklinde kendini gösteriyorsa, maksada uygun ve hikmetlidir.

"Her işte hikmeti vardır, abes fiil işlemez Allah."(Erzurumlu İ. Hakkı Hazretleri)

Allah adaletli mi? Neden bazı insanların hem dünya hayatı hem de ahiret hayatı güzel?

Soru Detayı

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Adalet kavramı herkesin genelde hakkında bir şeyler bildiğini sandığı göreceli ve kapalı kavramlardan birisidir.

Adalet nedir sorusunun cevabı bence ile başlayan cümlelerle verilemez. Sizce adil olan ötekisince olmayabilir.

Mutlak adalet insan doğasını aştığı için ilahi alana bırakılmıştır.

Adalet kavramı üzerine geliştirilen hukuk felsefeleri bile mutlak adaleti beşer üstü gördükleri için evrensel adalet ya da doğal hukuk gibi tümel kavramlara kadar gidebilmişlerdir.

Görece adalet kişiler arasında kurulabilecek en optimum denge durumuna tekabül ederken, **mutlak adalet** ise Allah karşısında yaratılmışların tikel olarak konumlarını belirler.

Buna göre, dünya hayatında sıkıntı çeken bir insana sonsuz hayatta sıkıntı çekmeyenlere göre üst bir konum sağlamak görece adaletin en optimum uygulaması iken, mutlak adalet açısından bu verilen nimet örneğin onun hayvan olarak yaratılmamış oluşu ya da sıkıntılar ile beraber gördüğü nimetler açısından veyahut daha kötü durumda bulunanlar göz önüne alındığında adaletin değil de ilahi merhametin konusuna girer.

Burada göz önüne alınması gereken diğer bir konu da görece adalet bilgisinin herkeste herhangi bir eğitim ve bilgilenme süreci olmaksızın doğuştan mevcudiyetidir. Açıktır ki bu duygu bizi yaratan yüce Mevlanın el Adl sıfatından kaynaklanmaktadır.

Allahu tealanın adl sıfatından kaynaklanan ve yaratılış hamurumuza onun tarafından bırakılan bu duygu veya ölçü ile Allahu Tealaya hasım olmaya kalkmak, peşinen borçlu çıkacağımız bizim aleyhimize olan bir süreci tetikleyecektir. Cenabı Allah'a en ziyade yakın olan peygamberlerin ve takipçilerinin dünya hayatında çektikleri sıkıntı, çile ve maruz kaldıkları kötülükler ile birlikte Allahu tealaya olan şaşmaz ve şaşırtmaz imanları göstermektedir ki din günü olarak Fatihada isimlendirilen mutlak adalet gününde ilahi merhamet olmaksızın mutlak adaletin önünden kurtulabilmek çok zordur.

Cennette alınacak zevkin nasıllığı ve diğer insanlarla oranlanması bu dünya ölçeklerinde tecrübe edilemeyecek bir olgunun zihinsel kurgusudur. Kendisini yaratanın kim olduğunu, nasıl olduğunu bilmeyen, Cenabı Allah'ı görmemiş biz insanların haşır günü onu tüm isimlerinin mutlak tecellisinde bulup gördüğümüzde nasıl bir algı ve beklenti içine girebileceğimiz şimdiden kestirilemez.

Cenabı Allah'ın adil ismi gibi, rahim ismi de o gün mazharlarını mutlak bir tecellide arayacaktır.

Cenabı Allah'ın kahhar ismi gibi, vedud ismi de o gün taliplilerini sınırsız bir şekilde bulacaktır.

Cenabı Allah'ın hakim ismi gibi, melik ismi de o gün iktizalarını mutlaka yerine getirecektir.

İnsan yapıp etmeleri itibari ile tüm bu isimlerin mazharı olduğundan ilahi adalet de kapsamlı olacaktır.

Bizim irademizden kaynaklanmayan ilahi takdire ait işler ve oluşlar hakkında ise irademizin bu işler olduktan sonraki durumuna göre bir karşılığımız olması gereklidir.

Görme duygusu olmayan olarak yaratılmış bir kişi iradi olarak gördüklerinden sorumlu tutulmayacağı gibi, görme duygusu olmadığı için cenabı Allah'a hasım bir alacaklı gibi davranması ile sorumlu olacaktır.

Bu durumda da **işitme nimeti**, insanların ve yakınlarının ona ilgisi vs. bir yığın diğer nimetin şükürü ve sorgusu karşısına gelecektir.

Madem adalet istiyoruz ne kadar alacaklı isek zaman süreci ile çarpılıp ödenecek, ne kadar borçlu isek zaman süreci ile istenecektir.

Müminin en baş vasfı ilahi merhamete olan kesin güveni ve rahmete dönük ümididir. Bu duygunun varlığı bile ne ile karşılaşacağımızın ön habercisidir.

Hangi durumda ve kim olursak olalım ne ekersek onu biçeceğiz. Ancak **ilahi mutlaklık karşısında kusurumuzu ve ona olan sonsuz ihtiyacımızı hissederek kendi sahip ve malikimiz tarafına ebedi yolculuğa çıkabiliriz.**

İslamiye kadına değer veriyor mu?

Cevap
Değerli kardeşimiz,

Yahudilerin her sabah ettikleri dua şudur:

"Ezeli İlahımız, kâinatın kralı, beni kadın yaratmadığın için sana hamd olsun."

Son günlerin konusu: *"İslamiyetin kadına değer vermediği..."*

Bu hükme dört elle sarılan kışkırtıcılara tavsiye... mert insanlar iseler *"Böyle bir dua yoktur."* desinler, bekliyoruz.

...

Batı medeniyeti, Eski Yunan telakkileri üzerinde yeşermiştir. Avrupalı, her alanda Yunan düşüncesini temel alır.

Yunanlı, kadına köle muamelesi yapardı. Kocaların, kadınları istediği zaman dövme hakkı vardı. Bu kadarla kalsa iyi. Karısını başka birine hediye etme hakkı da vardı. Kadına miras yasaktı.

Belki merak edip incelerler diye hatırlattık.

...

Gene Eski Yunan'da, yani Batı hayranlarınca medeniyet beşiği zannedilen Yunan'da en büyük küfür, birisine "kadın" diye hitap etmektir. Kadın, bütün rezilliklerin anası sayılıyordu. Hesiodos şöyle der:

"Zeus, kadınları erkeklere baş belası olarak yarattı. O kadınlar ki işleri güçleri kötülüktür." (1)

Yunanlı kadının kötü olduğuna o derece inanmıştı ki, erkek erkeğe beraberlik ve homoseksüellik alıp yürüdü. Profesör Dr. Salih Akdemir bu konuda şunları yazıyor:

"Günümüz sapıklarının el kitabı durumunda olan 'Ziyafet'adlı eser ünlü filozof Eflatun'a aittir."

Hristiyanlıkta da kadın; kötülüğü, şeytana uymayı, ayartıcılığı temsil etmekte... Karı koca beraberliği bile günahların en büyüğü. Aziz Augustin'e göre, bir adamın karısı ile bir fahişe arasında fark yok...

Meşhur İlahiyatçı İskenderiyeli Climent bu mevzuda edilecek lafların en berbatını söylemiş, şöyle diyor:

"Kadın, kadın olmaktan ötürü utanmalıdır..."

- İlerici kadınlar, neredesiniz?

- Avrupalı hanımlar, neredesiniz?

...

Bugün Katolik kiliselerindeki evlenme merasimlerinde papazın okuduğu dua şöyledir:

"Günahla düşmüşüm annemin karnına, günah işlemiş annem bana gebe kalırken..." (2)

Firavunlar döneminde kadına hiç itibar yoktu. Kadın demek köle demektir.

Acaba kimi dinlesem, kime, hangi görüşe ve "izm"e hayran olsam diye çırpınan şu bizim enteller kendilerine gelmeli. İslam'ı tam bilmeden İslam aleyhine yazıp çizmek evvela bilgi ve görgü eksikliği, sonra da hainliktir.

...

"Batı dünyasında kadın... Hristiyanlıkta, Musevilikte kadın..."

Bunlar incelenmeden, Avrupa medeniyetinin lokomotifi Eski Yunan'ı tanımadan İslam'ın kadına verdiği değeri anlamak güçtür.

Pek sayın ilericiler, patavatsızlığı "*araştırma*" sanıyorlar.

Diğer kültürler ve dinler incelenmeden, kıyasa gidilmeden varılacak hükümler değersizdir, komiktir.

...

Avrupa uzun süre "*Kadının ruhu var mı, yok mu?*" diye tartıştı. (3)

Şimdi lütfen bir de şu ayetlere dikkat:

"Erkek, kadın, inanmış olarak kim iyi iş işlerse ona hoş bir hayat yaşatacağız."(*Nahl*, 16/97)

"Ben sizden erkek ya da kadın olsun çalışan hiç kimsenin amelini zayi etmeyeceğim. Hep birbirinizdensiniz."(*Âl-i İmran*, 3/95)

Avrupalılar, "büyücüdür" diye 2.000.000 civarında kadın öldürdü.

Beğenmedikleri kadınların el ve ayaklarını bağlayıp suya atıyorlardı. Batar ise, bu onun büyücü olduğunu gösteriyordu. Batmaz ise gene büyücüdür. Çünkü su onu reddetmektedir...

Bir Avrupalı hakim, 20.000 (evet, yirmi bin) kadını ölüme mahkum ettiği için senelerce övünmüştür... (4)

...

Bay ve bayan ilericiler, karalayıcılar, laisizmi bilmeyenler. Lütfen gerçekleri öğrenin ve haddinizi bilin. Ayıplı duruma düşüyorsunuz. (5)

Not: Hz.Musa'nın ya da Hz.İsa'nın getirdiği dinin suçlandığı sanılmasın; Hz.Meryem de Hz.Musa'nın annesi de vahye mazhar olmuş yüce insanlardır, sözü edilen tahrif edilmiş dinleridir.

Kaynaklar:

1. Hesiodos, *Theogonia, Aiskhylos, Zincire Vurulmuş Pronetheus* s. 25, *Zikreden, Necla Arat, Kadın Sorunu* 2. b. İst. 1986.. s. 19.
2. Doç. Dr. Kurban Özüğurlu, *Evlilik Raporu, İst.*, 1985, s. 29.
3. August Bobel, *Kadın ve Sosyalizm, Ank.* 1978, s. 46.
4. Elizabeth, E. Bacon, *Encyclopedia Americana*, 1978, "Witchcraft" maddesi. Bu konuda bk: S. Montague, *History of Witch-craft and Demonology. London* 1926.
5. Detaylı bilgi için bk. Akdemir, Salih, *Tarih Boyunca ve Kur'an-ı Kerim'de Kadın, İslâmî Araştırmalar*, cilt 5, sy. 4 Ekim 1991, s. 260-270.

Gerçekten ahiret yoksa, o takdirde bu dünyadaki yaptıklarımız boşuna mı gidecek?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Günlük hayatımızda, ahiretin varlığı hakkında derinliğine nüfuz edilmeyince zorlandığımız sorularla karşılaşırız. Bunlar "*Görmediğime inanmam*" safatasının arkasına sığınan materyalistlerin bir iman vadisini daha inkar için kullandıkları, devrini çoktan kapamış hezeyanlardır.

Evet, insan akıl ve mantığının bir hadiseyi halihazır için kabullenip de onu istikbal için inkar etmesinden daha korkunç bir tezat düşünülemez. Yani aslında ahiretin varlığına delil olarak içinde yaşadığımız hayat kafidir. İkinci bir hayatın varlığını inkar edenler, içinde yaşadıkları hayatı inkar edebilirler mi? Edemezler.

Çünkü; bir kumandanın hiç yoktan bir orduyu toplayıp emri altına alması mı daha kolaydır, yoksa vazifesini öğrenmiş birbiriyle tanışmış ve istirahat için dağılmış bir orduyu teşkil eden askerleri tekrar boru sesiyle bir araya getirmesi mi daha kolaydır? Hangisi? Elbette ikincisi. Bu misal gibi, Rabbimiz bizi yokluk karanlıklarından çıkarıp pırıl pırıl bir alemde hayat dediğimiz nimeti vermiş olduğuna göre, ölünce aynı işin bir kere daha tekrarlanması nasıl imkansız olabilir. Üstelik birincisine göre daha kolay değil midir?

Hem bir yerden veya bir şeyden haber vermek için o yere gitmek veya o şeyi mutlaka gözümüzle görmek mi gerekir? Astronomi ilmi bize yıldızlardan, galaksilerden, bahsetmektedir. Uzayda hala ışığı bize ulaşamayan nice yıldızlar vardır. Peki buralara kim gidip kim gelmiştir?

Bu konu ile alakalı olarak Bediüzzaman Hazretleri şöyle der:

"Perde-i gayb içindeki alem-i ahirete ait menzilleri dünya gözümüzle görmek ve göstermek için, ya kainatı küçültüp iki vilayet derecesine getirmeli, veyahut gözümüzü büyütüp yıldızlar gibi gözlerimiz olmalı ki, yerlerini görüp, tayin edelim. Ahiret alemine ait menziller bu dünyevi gözümüzle görülmez."(Mektubat, Birinci Mektup)

Bu dünyanın ölçülerine göre çalışan insan akli, her ne kadar mahiyet ve ölçüleri başka olan bir alemleri hakkiyle idrakten aciz ise de, varlığı hakkında hadsiz deliller olup ispat edildiği için ahireti mümkün görmektedir. Aklen mümkün olan bir şeyin varlığı da haber yoluyla tahakkuk eder.

Bütün peygamberler ve kitaplar ahiretin varlığını haber vermiş ve insanın öldükten sonra tekrar dirilerek, bu dünya hayatında yaptıklarından hesaba çekileceğini ihbar etmişlerdir. Hele mukaddes kitabımızda da ahiret hayatı, dünya hayatından bazı misaller, bir takım teşbihler getirilerek en mükemmel bir tarzda anlatılmıştır. Bu da ahiretin, cennet ve cehennem menzillerinin dünyaya benzediğinden değil, başka türlü tam manasıyla bu hakikati anlamamız mümkün olmadığındandır.

Üstelik Efendimiz (s.a.v.) de, Miraç Gecesi'nde gidip görmüş ve gelip haber vermiştir. Şimdi varlığı hakkında bu kadar sağlam deliller sıraladıktan sonra inkar edenlere soruyoruz. *Siz nereye gidip baktınız da göremediğinizden dolayı yokluğuna hükmediyorsunuz? Deliliniz nedir? Madem inkar ediyorsunuz, inkarınıza delil getirmek mecburiyetindediniz. Yok, yok*

demek neyi halleder?

İzah ve ispat edenlerin ciltler dolusu bilgiler verip şüpheleri defettikleri bir davanın, güneş gibi açık bir hakikatin karşısında inkar ile gözlerini kapayanlar ancak kendilerine gündüzü gece yaparlar.

Allah yarattığı kullarını niçin cehenneme atıyor veya musibetlere maruz bırakıyor?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Risale-i Nur Külliyyatı'ndan bir hakikat dersi :

“Bir sultanın sağında lütuf ve merhamet ve solunda kahr ve terbiye lâzımdır. Mükâfat, merhametin iktizasıdır. Terbiye de mücazâtı ister. Mükâfat ve mücazât menzilleri ahirettir.” (Mesnevî-i Nuriye, Lâsiyyemalar)

İtaat edenlere mükafat verememek gibi, isyan edenleri cezasız bırakmak da padişahın izzetine yakışmaz; her ikisi de acizlik ve zaaf ifadesidir. Cenab-ı Hak bu gibi noksanlıklardan münezzehtir.

Onun kahrının tecelli etmemesini istemek, iki mânâya gelir:

Birisi, isyankârlara, azgınlara, zalimlere karşı hiçbir ceza tatbik edilmemesi. Bu, Allah'ın izzetiyle, gayretiyle, hikmet ve adaletiyle bağdaşmaz. Bu şık mümkün olmadığına göre, geriye bir tek şık kalıyor: İnsanların isyansız bir yaratılışa sahip olmaları, hep itaat üzere bulunmaları. Bu ise insanın değil, meleğin tarifidir.

Bazı kimseler, "ibadetin kalpleri temizlemek için yapıldığını" söylüyor ve "Benim kalbim temiz olduğuna göre ibadet yapmam gerekmez." diyorlar? Böyle bir gerekçe ile kişi ibadet sorumluluğundan kurtulabilir mi?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Bu kimseler, **kalp temizliğini** sadece insanlar hakkında bir kötölük düşünmemek yahut yardımsever olmak gibi çok basit bir manada anlıyor ve insanlara iyi davranmakla, Allah'a ibadet mükellefiyetinden kurtulduklarını sanıyorlar. *Bu, şeytanın bir desisesi, nefsin bir oyunudur.*

Bunlar, namaz kılan, ibadet eden bir müminin günlük hayatında İslam'ın ruhuna ters düşen ve diğer insanlara zarar veren birtakım noktalar tespit ediyorlar. Bunları öne sürüyor ve *"Bu adam namaz kılıyor ama, şu hataları da işliyor. Ben ise, onun düştüğü hatalara düşmüyorum."* diyerek kendi ibadetsizliklerine, onun kusurlarında bir özür kapısı bulmaya çalışıyorlar.

Bu tip yanlış değerlendirmeler sadece namaz kılmayanlara mahsus değil. Namaz kılan bir mümin de İslam'ın diğer emirlerini kendisinden daha iyi yerine getiren bir mümin kardeşi hakkında benzer şeyler söyleyebiliyor.

Hidayet rehberimiz, Peygamber Efendimiz (asm.)'den bir hadis-i şerif:

"Bir günah işlendiği zaman kalpte bir kara leke hasıl olur. Eğer sahibi pişman olur tövbe ve istiğfar ederse kalp yine parlar..." (bk. Tirmizi, Tefsiru Sûre, 83, 1; İbn-i Mace Zühd 29)

Bu hadis-i şeriften temiz kalbin, ancak günahlardan salim olan ve isyanlarla kararmamış bir kalp olabileceğini öğreniyoruz. **"Güzel ahlaki tamamlamak için gönderilen"** o Hidayet Rehberi (asm)'in işe tevhitte başlaması ne kadar anlamlıdır?!

Tevhitte sapan, şirke düşen ve putlara tapan bir kalbin temiz olması mümkün değildir. Onun irşadıyla şirkten kurtulan, temizlenen müminlere bu defa ibadet emri verilmiş. Rabbinin emrini dinlemeyen bir kalbin de temiz olması düşünülemez.

Babasının sözünü tutmayan bir çocuğa, hemen **"terbiyesiz", "ahlaksız"** damgasını vuran insanoğlu, Allah'a isyan eden bir insanın en büyük ahlaksızlığı yapmış olacağını böylece peşinen kabul etmiş olmuyor mu?

Farzlarda yanlış yorum yapmaya ve hakikati saptırmaya kimsenin hakkı yoktur. Zira, ortada yorum gerektirecek bir kapalı nokta mevcut değildir. Allah emretmiş, Resulullah (asm.) da bu emrin nasıl yerine getirileceğini bir ömür boyu müminlere öğretmiş, talim etmiştir. Asr-ı Saadeti takip eden bütün asırlarda bu emirler aynen tatbik edilmiş. Bu devirlerde yetişen mürşitler, müminlerin Hak yakınlığında daha da ileri gitmeleri için, farzların yanı sıra nafile ibadetlere de büyük önem vermişler. Her taraf camilerle, mescitlerle, medreselerle, tekkelerle dolup taşmış.

Derken ahir zamana gelinmiş. Dünyaya dalma, dinden uzaklaşma, sefahatte boğulma, menfaat peşinde koşma devri gelip çatmış. İbadet terkedilmiş, ilim bir yana atılmış, irfandan uzaklaşmış, kalplerde takva hissi azaldıkça azalmış.

Bu zehirli iklimde, bu bozuk atmosferde yeni bir grup çıkmış ortaya. Bunlar, **"kalbimiz temiz"** diyerek kendilerini ibadet sorumluluğundan muaf tutmuşlar. Bütün peygamberlere (as.), bütün ashaba, bütün evliyaya ve nihayet on dört asrın bütün müminlerine muhalif bir caddede yürümeye başlamışlar.

Bu ekolün mensupları, kendi haklarında, tövbe kapısını âdeta kapamışlar. Zira, isyanlarını göremez hâle gelmişler. Daha kötüsü, onları müdafaa etmeye başlamışlar. Kendilerini Allah'a ibadet etmeye çağırın mümin kardeşlerine verdikleri cevap, her defasında, **"Sen benim kalbime bak."** şeklinde olmuş.

Az da olsa, bu sözü sarf edenler içerisinde, biraz kitap karıştıran, ama yanlış fikirlerle ruhlarını yaralayan, ölçüsüz okumalarla ölçüyü kaçıran, bir şeyler öğrenir öğrenmez hemen kendisini dinî sahalarda söz sahibi sanmaya başlayan tiplere de rastlamak mümkün. Bunlar belki sefih değillerdir, ama eksik bilgileri onları yanlış fikirlerin, sapık mezheplerin müdafaasına götürmüş bulunuyor. Ne var ki bundan gafil bulunuyorlar.

Botanikçiler, biyologlar ve diğer bilim adamları hayatın kaynağı hakkında fazla bir şey söyleyemiyorlar. Konuyu dinî yönden nasıl bakabiliriz?

Cevap
Değerli kardeşimiz,

Hayatın kaynağını birçok ilim adamı inceler durur. Bir noktaya kadar gider orada kalakalırlar. *“İlim henüz buradan öteye erişemedi.”*, diye kalıplaşmış bir özür vardır ellerinde. Açıklayamadıkları meselelerde ona sarılırlar. Bize göre, bu zâtlar bir yöntem hatası içindedirler.

Hayatın kaynağını araştırırken gerilere doğru gidiyorlar ve sonunda karşılarında cansız eşyayı bulunca duraklıyorlar. Onlarla hayat arasında bir ilgi kuramadıklarından, beklemekten başka çare de bulamıyorlar. Aslında o noktada durmasalar da yollarına devam etseler, daha iyi olacak. Bir an için hayatı bir tarafa bıraksalar ve o cansız eşyanın kaynağını araştırırsalar, hayatın da kaynağını bulacaklar.

Bu kâinat ve içindekiler hepsi cansız olmada birleşen, yüzden fazla elementten dokunmuşlar. Bunların her biri farklı özelliklere sahip. Bu noktada dursalar da, *“Şu varlıklara bu sıfatları kim ve niçin taktı?”* diye düşünseler meselenin kaynağına varmış olacaklar.

Cansızın bir özelliği, hareket etmemektir. Bir diğeri düşünmemek, bir başkası büyümek, gelişmemektir. Dahası, hissedememek, anlayamamaktır. Bu noksan sıfatlara sahip elementlerin bir araya getirilmeleriyle farklı varlıklar çıkmış ortaya. Biri dağ olmuş, diğeri taş. Biri su olmuş, beriki hava. Biri yıldız olmuş diğeri güneş. Biri ay olmuş, ötekisi dünya...

Bütün bu varlıkların, birbirleriyle bir alışverişleri olmamış. Dolayısıyla da kimin neye yaradığı bir soru olarak kalmış ortada.

İlmin çözemediği sahaları atlıyoruz: derken, bitkiler yaratılmış. Böylece kâinat bir bakıma mânâ kazanmış. Güneşin yanması, dünyanın dönmesi mânâ kazanmış. Gece, gündüz, toprak, hava, atmosfer mânâ kazanmışlar; bitkilere hizmetkâr olmak suretiyle.

Ama henüz bitkilerin kendileri bir mânâ kazanmamışlar. Niçin şu veya bu özelliklere sahip oldukları melekler ve ruhanilerin meçhulü kalmaya devam etmiş. **Derken hayvanlar yaratılmış...** Milyonu aşkın bitki türü yanında, bir o kadar da hayvan türü gelmiş dünyaya. Her biri kendi sofrasının başına oturmuş. Bu hayvanların hepsi yemede, içmede müşterek oldukları hâlde, her birinin diğerinden farklı özellikleri var. Bu kabiliyetler sadece yemek için değil. Ne öküzün kuvveti otu koparmak için, ne de atın sürati otu yakalamak için. Bu ve benzeri nice hakikatler bir başka hakikatten haber vermişler. Bu hayvanların hizmet edecekleri bir ayrı mahlûk olmalı! Ve sonunda insan yaratılmış... Her bir hayvanın, kendi rızkını elde etmesinin ötesinde, asıl gayesinin insanda merkezleştiği ortaya çıkmış. Hepsinin insana göre ve insan için yaratıldıkları bütün berraklığıyla okunmuş zemin yüzünde...

Şimdi bu son neticeden elementlere bir anda geçtiğimizde karşımızda şu hakikati buluruz: İnsanın bu kadar farklı ihtiyaçları ile elementlerin farklılığı arasında yakın bir ilgi var. Bu ilgiyi kim kurdu?.. Bu elementlerin niçin biri demir oldu, diğeri bakır, biri azot oldu, beriki karbon...

Bu cansız, cahil varlıklara bu mahiyetleri giydiren ve onları hayata göre düzenleyen biri var. İşte hayatın kaynağı ancak Onun rahmetidir, Onun hikmetidir, Onun ihya (hayat verme) fiilidir, Onun terzik (rızkı verme) fiilidir.

Bu hakikat öncelikle kabul edilecektir ki, ilk canlının nasıl yaratıldığı konusunda yapılan araştırmalar bir mânâ kazanabilsin. Aksi hâlde, zaman kaybetmekten, insanları oyalamaktan, yahut saptırmaktan başka bir şey yapılmaz.

Âlemlerin Rabbi olan Allah, bitkilere sadece büyüüp gelişme özelliği verirken, hayvanları his dünyasına kavuşturmuş ve insan hayatını kalp, akıl, vicdan, hâfıza gibi nice sermayelerle zenginleştirmiş. **Ve bu hayat**, Allah'ın hayat sıfatına en parlak bir ayine olmuş.

Hayatın, “Şu kainatın en ehemmiyetli gayesi, hem en büyük neticesi hem en parlak nuru hem en lâtif mayası hem gayet süzölmüş bir hülâsası hem en mükemmel meyvesi hem en yüksek kemali, hem en güzel cemali...” (Lem’alar) olma özelliği kemaliyle ve en güzel şekliyle insan hayatında kendini göstermiş.

Sıfatlar, kabiliyetler, kuvvetler ve hislerle kaynaşan bu hayat mûcizesini maddeye vermek, yahut cansız elementlerin evrimleşmesiyle izah etmek mümkün mü?

Cenab-ı Hak hiçbir şeye muhtaç olmadığı halde insanlara ibadeti emretmesi ve bu görevi yerine getirmeyenleri şiddetle tehdit etmesi nedendir?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Yer ve gökyüzü sayfalarına dikkatle bakan kimse açıkça anlar ki ,sonsuz bir kudret ve zenginlik sahibi birisi var. Kendisinin en küçük kalbî ihtiyacını görmekle beraber, güneş sistemindeki yıldızları da o ayakta tutuyor. Trilyonlarca canlının hemen her gün rızkını o, temin ediyor. Bitkilerin yağmur ihtiyacını o karşılıyor; denizin, derinliğindeki balıkları o besliyor.

Aynı güç ve kudret, yüz sene önce adı bile olmayan bir insanı, yokluktan varlık âlemine çıkarıyor. Dokuz ay, anne karnında terbiye ediyor, ruhuna uygun bir elbise veriyor. Bütün hayat seyri içerisinde, tüm ihtiyaçlarını o karşılıyor. *Güneşi gözüne, gıda maddelerini midesine, havayı ciğerlerine göre o terbiye ediyor.*

Bütün bu fiiller, bu nimetler inanan ve inanmayan için, itaat ve isyan eden için değişmiyor. Hava, oksijen aracılığı ile hem müminin, hem de kâfirin kanını temizliyor. Bu durum, ilk insanın var olduğu günden bu yana böyle devam ediyor.

Beşerin bütün ihtiyaçlarına cevap veren şu kâinat, insana yaptığı bu kadar yardıma karşılık, onun hiçbir şeyine muhtaç değil. *Yani kâinat insandan değil, insan kâinattan istifade etmektedir.* Hakikat bu iken, kâinatın yaratıcısı hakkında nasıl böyle bir soru sorulabilir?

Evet, ibadetin anlamı, Allah'ın lütuf ve yardımıyla, rahmet ve cömertliği ile vermiş olduğu sınırsız nimetlere karşı kulun, şükür ve hamt ile karşılık vermesidir. Onu takdis ve tespih etmesidir. Kulun, bu şükür borcunu yerine getirmesine, Allah'ın muhtaç olduğu, nasıl düşünülebilir?

Hem ibadet, kulun Allah'ın dergâhına ihtiyaçlarını arz etmesi, ona dua ile yalvarmasıdır. Bu yakarıyla, insan kalbi ve ruhu her türlü elem ve kederden kurtulup, sürura ve rahata kavuşur. Buna ise -haşa- Allah değil kul, muhtaçtır.

Hem ibadet, insanın kişisel olgunluk ve erdemine, ruhunun huzuruna, ulvî hislerinin tatmin ve yücelmesine, nefsin terbiyesine, kalbin tasfiyesine, ahlâkın güzelleşmesine, aile hayatının ahengine ve sosyal hayatta güven ortamının oluşturulmasına son derece gerekli bir unsurdur.

İşte her yönüyle insana dönük olan ibadetin, her şeyin kendisine muhtaç olduğu bir zata; "O zatın ibadete ne ihtiyacı var?" diye sormak; sarayın kapısı önündeki bir dilencinin, "Padişahın, benim kendisine el açmama ne ihtiyacı var?" diye sormasına benzer...

Kaldı ki, Allah insanlara ibadet yapmayı emretmeseydi, kullar, bu kadar nimet ve lütuf karşısında yine hamt ve şükretmeliydi. Dünyada, birtakım sebepler aracılığı ile kendisine ihsanda bulunan Allah'a karşı, sebep perdesini yırtıp, doğrudan doğruya Ona yönelmesi, minnettarlığını ona ifade etmesi, onu yegâne mabut tanıması insanlığının gereğidir.

**Özgürlüğünden ödün vermemem gerekiyor, Allah bizimle oyun mu oynuyor?
Neden ödül ya da ceza verecek? Neden hep altta kalan, aşağılanan başka varlıklardan korkması ve ümid etmesi gereken insandır?**

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Özgürlük konusu:

Önce bu asırda her an karşımıza çıkan özgürlük meselesinden başlamak istiyoruz: Soru soran kardeşimiz; "...**ancak diğer bir tarafım da özgürlüğünden ödün vermemem gerektiğini söylüyor**" diyerek, Allah'ı kabullenip ona kulluk yapması durumunda özgürlüğünü kaybetmekten endişe ediyor. Bu konuyu birkaç madde halinde açıklayalım:

a. Şu husus bilinmelidir ki, yaratıkların hiç biri Allah'a karşı -ne ontolojik, ne biyolojik ve ne de ekonomik olarak- bağımsız bir durumda değildir. Varlığımızı, canımızı, bedenimizi, organlarımızı, gıdamızı, suyumuzu, havamızı, ışığımızı kendisine borçlu olduğumuz Rabbimize karşı büyüklük taslamanın bir alemi var mı? İhlas suresinde Allah

kendini **Samed** olarak tanıtmaktadır. **Samed**'in anlamı, *her şeyin kendisine muhtaç olduğu, kendisinin ise hiçbir şeye muhtaç olmadığı varlık* demektir.

b. Aslında şeytanın ve nefsimizin telkinleriyle sahiplenmek istediğimiz mutlak özgürlük, hiçbir insan için söz konusu değildir. Bu pratikte de geçerli değildir. Her devlet, özgürlükleri belli sınırlarda tutmaktadır ve biz özgürlüğümüzü kısıtlayan kanunlara boyun eğmekten sıkılmamaktayız. *Memuru olduğumuz amirimize karşı, işçisi olduğumuz patronumuza karşı özgürlüğümüzden verdiğimiz ödünlerin farkında bile olamıyoruz.*

c. İslam'ın geliş amacının başında, tevhit inancı çerçevesinde, insanı başka insanların, başka varlıkların kulluğundan kurtarıp, yalnız kâinatın sultanı olan Allah'a kul yapmak vardır.

“Hakiki imanı elde eden bir insan ihtimaldir ki, yerküresi bomba olup patlarsa onu korkutmaz.”

Çünkü o, her şeyin dizgini elinde, her şeyin anahtarı yanında olan, her şeye gücü yeten, her şeye sözü geçen, her an her şeyi gözeten Allah'a inanmaktadır. Aksi takdirde, binlerce korkularımız, binlerce arzularımız için, binlerce nesneye kul olmak zorunda kalacağız. Meyve için ağaçlara, gıda için toprağa, nefes için havaya, ışık için güneşe, süt için koyuna, yoğurt için ineğe kul olacağız.

Diğer yandan, bir hayvanat bahçesi olan ağızımızın içinde yer alan yüz binlerce canlıya, havada bulunan yüz binlerce parazitle, yüz binlerce mikroba boyun eğip, kulluk yapmamız gerekir. Çünkü, eğer bizi onların hücumundan, söz gelimi -şimdiye kadar kanser dahil- binlerce kötü hastalıktan koruyan Allah'ı tanımazsak, ona teşekkür etmezsek, o milyarlarca virüs ve mikroplara kulluk etmemiz gerekir. Çünkü kulluk, bir anlamda, bize iyilikte bulunan varlığa karşı bir şükran borcumuzdur.

d. Bir fincan kahvenin hatırı kırk yıl sürecekse, bu bize kahve ikram eden kimseye karşı kırk yıl -duygu ve düşüncemizle- ona bağımlı olduğumuz anlamına gelir. Bu evrensel düşünce aynı zamanda insanlığa yakışan bir tavidir. Çünkü iyiliğin kadrini, kıymetini bilmek insanı insan yapan bir özelliktir. Bu fitrî duygunun tabiiliği, **“İnsan iyiliğin kulu, kölesidir.”** şeklinde formüle edilmiştir.

Ne olur, bizi yoktan var eden bir tek Allah'a kulluğu bırakmayalım; yoksa, sayısız ilahlar edinmek zorunda kalacağız.

e. İnanan, inanmayan bütün insanlar ABDULLAH'tır, yani Allah'ın kuludur. **Özgürlüğün en açık belgesi, Rahman ve Rahim olan Allah'a kul olmaktır.** Allah'a kul olan, kulların kulluğundan kurtulur. Allah'a kul olmayan, başta nefis ve şeytan olmak üzere her türlü sebeplere esir olmaya mahkumdur. Eğer geçekte bağımsız bir gücümüz, bir özgürlüğümüz varsa, bizi her an esir almakta olan ölüme karşı özgürlüğümüzü koruyalım. Ölümü öldürebilir miyiz? Kabrin kapısını kapata bilir miyiz? Tek sermayemiz olan ruhumuzu koruyabilir miyiz? Kendimizi idamdan, yok olmaktan, hiçlikten kurtarabilir miyiz? Allah'a inanmayanın ruh hali böyle karanlık bir tabloyla karşı karşıyadır. Oysa Allah'a ve ahirete iman edenlerin ruh hali son derece aydınlık, neşeli, yeniden hayata kavuşma ümidinin verdiği sevinçle mutludur.

Firavunlaşmak isteyen şımarık nefsimizin aldatmacadan ibaret olan hayalî özgürlüğü uğruna, gerçek özgürlüğü temin eden Allah'a kulluğu bırakmak, vicdanların hoş göremeyeceği bir durumdur. Hangi akıl, hangi gönül, sivrisineğin ısırmasından kurtulmak için ejderhanın ağızına girmeye fetva verebilir?

f. İman bir intisaptır, insanı Allah'a nispet eder. Herkes intisap ettiği efendisinin, kurumunun, cemaatinin, partisinin şerefine, büyüklüğünün, güzelliğinin gösterdiği şerefe paralel olarak bir şeref duyar. Küçüklerle intisap etmenin verdiği şeref küçük, büyüklerle

intisap etmenin verdiği şeref ise büyüktür. Bir ilkokul müdürünün yakını ile, bir cumhurbaşkanının yakını tarafından duyulan şeref, onur, iftihar derecesi aynı değildir. Bir iktidar partisine mensup olmak ile, marjinal bir partiye bağlı olmanın arasında -siyasetle ilgilenen kimseler için- dağlar kadar fark vardır.

Şimdi şu misalleri göz önünde bulunduralım ve -kıyas kabul etmez bir üstünlüğe sahip olan- Yüce Yaratıcının sanatı, nakışı, kulu, kölesi olduğunu düşünmekten alınan şerefin verdiği zevki düşünelim. Bunun hayal değil, gerçek olduğu milyonlarca insanın tecrübesiyle sabittir.

Oyun konusu:

Haşa, yüz bin defa haşa! Allah kimse ile oyun oynamaz. Aşağıdaki ayetler, onun oyun oynamadığını haykırmaktadır:

“Biz elbette göğü, yeri ve aralarında bulunan varlıkları oyun ve eğlence olsun diye yaratmadık. Eğer bir eğlence edinmek isteseydik, nezdimizde eğlenecek çok şey bulurduk! Faraza yapacak olsak, öyle yapardık! Hayır! Biz gerçeği söyler, gerçeği yaparız. Hakkı batılın tepesine indiririz de onun beynini parçalar. Bir anda bakarsınız, bâtil yok olup gitmiştir. Allah’a yakıştırdığınız uydurma vasıflardan dolayı yazıklar olsun size!” (Enbiya, 21/16-18)

Allah, çok ciddidir, çok ciddi bir makamdadır, işlerini çok ciddiye almaktadır. Şu imtihan dünyasında insanlara bahşettiği binler nimetine karşı teşekkür edip etmediklerini çok ciddi sorgulayacaktır.

a. Kâinat değişmez kanunlarıyla gösterdiği ciddiyet, Allah’ın ciddiyetinden haber vermektedir:

“Yedi kat gök, yer ve onların içinde olan herkes Allah’ı hamt ile tespih eder / ona ibadet eder. Varlıkta hiçbir şey yoktur ki, onu hamt ile tespih etmesin / onun her türlü kusurdan uzak olduğunu seslendirmesin. Ne var ki siz onların bu tespih ve ibadetlerini anlamıyorsunuz. –Bütün bu azametli, heybetli ve haşmetli ciddiyetiyle beraber- muhakkak ki o, kullarına karşı çok yumuşak davranandır, onları çokça bağışlayandır.” (İsra, 17/44).

b. Allah’ı en yakından tanıyan meleklerin onun bir dediğini iki etmemeleri, emirlerini harfiyen yerine getirmeleri (Tahrim, 66/6), onun ciddiyetine işaret etmektedir.

c. Yeryüzüne halife olarak yarattığı insanların başı boş bırakılmayacağını ilan etmesi, Allah’ın insanları da ciddiye aldığını göstermektedir. Şu ayetlerde önemli dersler vardır:

“İnsan başıboş bırakılacağını mı sanır? Onun aslı, atılan bir damla meni değil miydi? Sonra ana rahmine tutunan yapışkan bir hücre oldu da, Rabbi onu yaratıp düzenledi. Ondan erkek ve dişi olarak her iki cinsi yarattı. Bütün bunları yapan, ölüleri diriltmeye kadir olmaz olur mu?”(Kıyamet, 75/36-40).

Ödül ve ceza konusu:

İnsanoğlu için ön görülen cennet ödülü ile cehennem cezasının -Allah’a bakan ve insana bakan- iki boyutu vardır.

Mükâfat ve cezanın Allah’a bakan boyutu:

Allah’ın iki türlü sıfatları vardır. Celal ve cemal sıfatları: **Celal sıfatları**, Allah’ın **Aziz** ve **Azim** gibi isimlerinin bir yansıması olan izzetini gösterir.

Cemal sıfatları ise, Allah'ın **Rahman** ve **Rahim** gibi isimlerinin bir yansıması olan merhametini gösterir.

Allah'ın merhamet, şefkat dolu **cemal sıfatları**, kendisine itaat edenlerin **mükâfat**landırılmasını ister. İzzet ve azamet dolu **celal sıfatları ise**, kendisine isyan bayrağı açanların haddini bildirip **cezalandırılmasını** ister. Allah'ın isim ve sıfatları aynı zamanda onun ahlakını göstermektedir. Hiç kimsenin haddi değil ki, "*Senin ahlakın niye böyledir?*" diye Allah'ı sorgulamaya alsın. Ve Allah, birilerinin canı istemiyor diye, kendi ezeli ve ebedi ahlakının gereği olarak takip ettiği hikmet dolu prensiplerini değiştirecek de değildir. Yüceler Yücesi Allah, kâinatı yaratırken, kimsenin aklına danışmadığı gibi, insanları tabi tuttuğu imtihanın şeklini tespit ederken de onların akıllarını hakem tayin etmemiştir.

Bir devletin izzet, şeref ve haysiyetinin parametreleri, onun kendisine sadık olan samimi yurttaşlarının hukukunu korumak, onları mükâfatlandırmak ve kendisine başkaldıran eşkiyaya da hak ettiği cezayı vermektir. Şayet bir ilde devlete başkaldıran bir kimse, valiye "*Beni cezalandıramazsın, beni hapse atamazsın.*" diye küstahça meydan okusa, o ilin valisi, devletin izzet ve haysiyetini koruma adına -başka suçlu yoksa bile, sırf o edepsiz kimse için- bir hapisane yapacak ve onu oraya atacaktır. Keza, bir tek kişinin ihtiyaç duyduğu bir şeyi tedarik etmek, o muhtaç kimseye yetiştirmek, her devletin aslı görevleri arasındadır ve yurttaşlarına göstermesi gereken şefkatin bir simgesidir.

Bu misalin penceresinden hakikatin yüzüne bakarsak, anlarız ki, cennet –Allah'ın merhametini, şefkatini celp eden samimi kulluğun bir mükâfatı olarak- ucuz olmadığı gibi, cehennem de –ilâhî adaletin haysiyetini, eşsiz saltanatının izzetini kırmaya çalışan kimselerin haddini bildiren bir hapis olarak- lüzumsuz değildir.

Mükâfat ve cezanın insana bakan boyutu:

İzzet ve merhamet sahibi yüce Allah, insanları da iki temel vasıfla donatarak yarattı. Bu **vasıfların biri**; korku ve endişe, **diğeri** sevgi ve ümittir. Bu özellikler, aslında imtihanın şeklini ve muhtemel iki sonucunu da belirlemiştir. Çünkü yaratılışında var olan ve –deyim yerindeyse- vicdanın en derin genlerine kodlanan **korku-ümit** dengesi, insanın rotasını çizen birer sihirli değnektir.

İşte bu perspektiften bakıldığında, imtihanı kazanması, imtihanda kazançlı çıkması için insana rehberlik eden, onun vicdanındaki mükâfat ümidi ve ona olan sevgi düşkünlüğü olduğu gibi, imtihanı kaybetmemesi, imtihanda zararlı çıkmaması için ona rehberlik eden kılavuzu ise, yaratılışında var olan ceza korkusu ve eza endişesidir.

Demek ki, cennet mükâfatı ve cehennem cezası, hem Allah'ın sıfatlarına, hem de imtihana tabi tutulan insanın yapısına uygundur.

İmtihan için belirlenen prensiplerin âdil olması için zayıf olanların durumunu göz önünde bulundurması gerekir. Bu sebeptendir ki, ilâhî adalet yapılan imtihanı bütün öğrencilere cazip hale getirmek için, büyük ödüller koymuştur.

Şüphesiz ki Allah, karşılığında cenneti verip, müminlerin canlarını ve mallarını satın almıştır. Onlar Allah yolunda mücadele ederler, öldürürler ve öldürülürler. Bu Allah'ın Tevrat'da da, İncil'de de, Kur'an'da da üstlendiği gerçek bir vaaddir. Verdiği sözde Allah'tan daha doğru kim vardır! O halde, yapmış olduğunuz bu alışverişinizden dolayı sevinin. Müjdeler olsun size! İşte en büyük kazanç ve en büyük mutluluk budur." (Tevbe, 9/111).

Canı, malı Allah'a satmak ne demektir? Canı Allah'a satmak, onun emanet olarak bize verdiği, ruhumuzu, aklımızı, vicdanımızı, güzümüzü, kulağımızı vs. uzuvlarımızı, maddi-manevî duygularımızı nefsin, şeytanın ve kötü duyguların esaretinden kurtarıp, özgürlüğüne kavuşturmaktan ibarettir.

Mesela, özgürce hareket eden bir göz, evreni bir kitap olarak algılar, onu mütalaa eder, yaratıldığı hedefler istikametinde hizmet eder ve bir çeşit kültür ve bilim araştırma görevini yapar. Halbuki nefsin esiri olduğu zaman, onun o süfli arzularının peşinde koşan bir kavvad derekesine düşer. Diğerlerini buna kıyas edelim...

- **“İbadatın bütün enva’ına müstaid bir fitratta”** yaratıldığının şuurunda olup, bütün ibadet çeşitlerinin ayrı ayrı feyizlerinden azami ölçüde nasiplenmeye çalışmak.

- Kendisine verilen **“kalb, sır, ruh, akıl hattâ hayal ve sair kuvvelerin hayat-ı ebediyeye yüzlerini çevirmek.”** Böylece bunların her birini kendine mahsus ibadetiyle meşgul etmek.

- Duygularının her biriyle Allah’ın rahmet hazinelerinden birini açmak, ondan güzelce faydalanmak ve küllî şükretmek.

- Aczini ölçü alarak Allah’ın kudretini, fakrına bakaran Onun rahmetini, noksanlıklarını düşünerek Onun kemalini tefekkür etmek. Rabbini sonsuz kemal, rahmet ve kudret sahibi, kendi nefsinin ise yine sonsuz aciz, fakir ve noksan bilmek.

- **Ruhunu günahlardan, bedenini de her türlü kirlere, pisliklerden uzak tutarak İlahi huzura çıkmak.**

- Kendini Allah’ın en mükemmel eseri olma cihetiyle meleklerin, ruhanilerin seyrine, temasına güzelce sunmak.

İşte insan bu gibi ulvî gayeler için yaratılmıştır. Ama ne yazık ki, bir çok insan, kendini unutmuş ve bu gayelerden gafil olarak sadece dünya hayatını rahat bir şekilde geçirmek için çabalar. Bütün kâinatın ibadetlerini temsil etme kabiliyetine sahip olduğu hâlde, sadece çevresindeki bir gurup insanın teveccühlerini kazanmayı ve kendisini onlara beğendirmeyi hayatına gaye edinir.

Bir süre sonra kendisi de o insanlar da dünyadan göçüp gitmekte ve bütün bu gayeler de onun bedeniyle birlikte âdetâ toprağa gömülüp kaybolmaktalar.

Allah her şeyi biliyorsa, hiçbir şeye ihtiyaç duymuyorsa neden insanı yarattı?

Soru Detayı

- Yani her şeyi biliyor, yaratırsa ne olacağını da. Peki bunu bilmesine rağmen neden acı da çekebilen biz insanları yarattı?

- Allah bütün bunları biliyorsa, örneğin neden bir çocuğun babasını kaybettiğinde duyduğu acıya katlanmasına razı oldu?

- Bu acı onun için önemsiz midir ya da çocuğun acısını mı anlayamaz?

- Neden bir yaratma ihtiyacı duydu; Allah bunu neden yaptı?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Allah'ın hiçbir şeye muhtaç olmadığını, kainata ve içindeki faaliyetlere bakan bir insan görebilir. **Biz bir düşünelim, dünyaya gelmeden önce kainatın neyi eksikti de biz geldikten sonra tamamladık.** Veya ibadetimizle ne yapıyoruz ki Allah'ın herhangi bir ihtiyacı görülüyor.

Allah her şeyi kemaliyle bilendir. Ama bu bilmesi bizi yönlendirmesi anlamına gelmemektedir. Çünkü O'nun ilmi ezeldir. Yani geçmiş, gelecek ve şimdiki zamanı aynı anda müşahede eder. Ve herkes vicdanen bilir ki, istediğim şeyi yaparım, konuşurum istemediğim şeyi yapmam. Bu kaideye göre Allah bizim ne yaptığımızı bilir. Ama biz de yaptığımız şeyin irademizle olduğunu vicdanen ve aklen biliriz.

Allah bizi kendisini tanımak ve kendisine layık olacak şekilde ibadet etmek için yarattı. Bu vazifeyi yerine getirecek alet ve cihazları da yaratmıştır. Yani bizden istenen şeyler ile bunları karşılayacak sermaye muvazenedir. Burada herhangi bir adaletsizlik olmadığını bütün insaf ve vicdan ehli bilir. Fakat Allah'ın bizi yaratırken bize sorup sormaması ise, tamamen Allah'ın iradesini kısıtlamak anlamına gelir.

Oysa alimlerimizin ittifakı ile **"Allah, la yüsel"**dir. Yani yaptığı işlerden sorguya çekilmez. Ama kainatta yaptığı ve yarattığı herhangi bir hadisenin hikmetsiz veya adaletsiz olduğuna dair hiç kimse ağzını açmamaktadır. Çünkü, kainatta hikmetsiz ve abes olabilecek bir durum yoktur. Bütün kainatı didik didik araştıran bilim adamları bu ilahi hikmet karşısında hayrete düşmektedir.

Allah'ın insanı yaratmasının çok hikmetlerinden birisi **ibadettir. Çünkü:**

1. Allah insanı imtihan için yarattı. Bu hikmet insanın yaratılmadan olamayacağı kesindir.
2. Allah kainatta tecelli ettiği cemel ve kemalini hem kendisi *-kendine mahsus bir şekilde-* görmek hem de başkalarının gözüyle görmek istiyor. Başkasının görmesi derken bunların başında insan gelmektedir. Bu hikmet de yine insanın yaratılmasını gerekli kılıyor.
3. İbadet için yarattı. Bu hikmetin yerine gelmesi için var olan birisi gerektir. Yaratılmadan ibadetin yerine gelmesi mümkün değildir. Burada yaptığımız ibadetin miktarına göre cennetteki yerimiz hazırlanıyor.
4. Allah'ın her şeyden daha büyük olduğunu ilan etmek ve Allah'ın emirlerini yaymak. Bu hikmetin yerine gelebilmesi için, hem tebliğ edenin hem de tebliğ edilenin yaratılması icap eder.
5. Bir çekirdeğin ağaç olması için toprağa girmesi gerektiği gibi, insanın da yetişip olgunlaşması ve terakkisi için dünya tarlasına gönderilmiştir.
6. Eğer başka alemde yaratılsaydık o zaman da neden bu alemde yaratıldık diye sormamız gerekecekti. İnsan için en mükemmel imtihan salonu bu olduğu için buraya gönderildik denilebilir.

İşte tüm kainatta rastlanılamayan hikmetsiz iş ve fiillere elbette şeriatla da rastlanmaz. Yani bizim taşıyamayacağımız işleri Allah bize yüklemes. Bütün hayvanlara, bitkilere ve cansızlara vazifeler yükleyen Allah, elbette bize de bazı vazifeler yükleyecektir. Yoksa tüm kainatta mevcut olan hikmet, insanlar yönünden abes olacaktı. Hiçbir işinde abesiyet ve çirkinlik olmayan ve bu gibi şeylerden münezzehe olan Allah, elbette insanlara da taşıyabilecekleri bir yükü yüklemesi gerekmektedir.

Kâinatın ömrü milyarlarca yıl ile ifade ediliyor; insanlık âleminin ömrü ise bin seneye ifade ediliyor. Henüz insan nevi yaratılmadan, bu hadis-i kudsîde verilen haber, öncelikle melekler âlemine bakıyordu. Allah'ı bilen, eserlerini temaşa ve tefekkür eden, O'na isyandan uzak bu mübarek varlıklar, hadis-i kudsîde verilen haberi ibadetleriyle, tesbihleriyle, itaatleriyle, marifet ve muhabbetleriyle tahakkuk ettirmiş oluyordular. Hayvanlar âlemi de yaratılış gayelerine tam uygun bir hayat sürmekle, ruhları yönüyle, melekleri andırıyorlardı. Bitkiler âlemi ve cansız varlıklar da mükemmel bir itaat ile vazife görüyorlardı.

"Hiçbir şey yoktur ki Allah'ı tesbih ve O'na hamd etmesin..." (İsra, 17/44)

mealindeki âyet-i kerimede geçen **"şey"** tabiri, canlı-cansız her varlığı içine alır. Her şey O'nu tesbih eder ve O'na medih ve senada bulunur.

Cenab-ı Hak, bütün bu tespih ve ibadetlerin çok daha ileri derecesini icra etmeye kabiliyetli bir başka mahiyet daha yaratmayı irade buyurdu: İşte bu ulvi mahiyet, arzın halifesi olacak olan insandı. Cenab-ı Hak, topraktan bir insan yaratacağını meleklerle haber verdiğinde, yukarıdakine benzer bir soru, meleklerden de gelmiş ve onlara cevaben, **"Siz benim bildiklerimi bilemezsiniz,.."** buyrulmuştu.

İmtihana tabi tutulan ve kazanmaları halinde melekleri geçecek olan bu yeni misafirler, âyet-i kerimede de haber verildiği gibi, ancak Allah'a ibadet için yaratılmışlardı.

"Ben, cinleri ve insanları ancak bana ibadet etsinler diye yarattım." (Zariyat, 51/56)

Âyette geçen **"ibadet"** kelimesine bir çok tefsir âliminin **"marifet"** mânâsı verdiği dikkate alındığında, bu insanın, Allah'ı tanımak, varlığını, birliğini bilmek, sıfatlarının sonsuzluğuna inanmak, mahlûkat âlemini de hikmet ve ibret nazarıyla temaşa ve tefekkür etmekle vazifeli olduğu anlaşılıyordu.

Bu mümtaz mahlûk, sadece cemal tecellilerine muhatap olmayacak, Cenab-ı Hakk'ın hem cemal, hem de celal tecellileri ile ayrı ayrı imtihanlara tabi tutulacaktı.

Nitekim öyle oldu ve öylece devam ediyor. Nimetler, ihsanlar, ikramlar, güzellikler, sıhhat, afiyet, ferah, gibi haller hep cemal tecellileridir. Ve insanoğlu bunlara karşı şükredip etmeme şıklarından birini tercihle karşı karşıya. Maalesef, nefis ve şeytanın galebesiyle çoğu insan, cemal tecellileriyle sarhoş olup bu imtihanı kazanamıyorlar.

İmtihanın diğer yönü, hastalık, musibet, bela, afet, ölüm gibi celal tecellileri... Ve neticede sabır, tevekkül, teslim, rıza, imtihanına tabi tutulma. Akıl aksini düşünse de gerçek şu ki, bu imtihanı kazananlar, birincilere nispetle çok daha fazla.

Bundaki hikmet şu olsa gerek: Musibet ve hastalıklar, insana kul olduğunu, aciz bir varlık olduğunu çok iyi hatırlatıyor, ders veriyorlar. Konumuza ışık tutacak bir Nur cümlesi:

"Fâtır-ı Hakîm, insanın mahiyet-i maneviyesinde nihayetsiz azîm bir acz ve hadsiz cesîm bir fakr dercetmiştir. Tâ ki, kudreti nihayetsiz bir Kadîr-i Rahîm ve gınası nihayetsiz bir Ganiyy-i Kerim bir zâtın hadsiz tecelliyatına câmi' geniş bir âyine olsun." (Sözler, Yirmi Üçüncü Söz)

İbadet ve marifet için yaratılan insan, bu vadede mertebe kat edebilmek için aczini ve fakrını hissedecek, sürekli olarak Rabbine sığınacak ve Ondan medet dileyecektir. Duadan geri durmayacak, huzuru yakalamaya çalışacaktır. Bunlar ise başta nefis ve şeytan olmak üzere, dünya hayatında insanı, medet dilemeye ve sığınmaya götüren her türlü musibet, hastalık, çaresizlik ve sıkıntılarla mümkün.

Çaresizlik içinde kalıp Rabbine sığınan ruhlar, bu dünya imtihanını kazanma noktasında müsbet bir puan almış oluyorlar. Ama, refah, sıhhat ve saadet gibi tecellilerde insanoğlu, aczini anlamak yerine, bunlara meftun olup, kul olduğunu unutup, gaflete dalabiliyor.

Konunun çok önemli bir yanı da şu: Marifetullah, yani Allah'ı tanıma denilince, bütün isim ve sıfatları dikkate almak gerekiyor; sadece cemalî isimleri değil.

Allah, Rahman olduğu gibi Kahhar'dır da. İzzeti tattıran da Odur zilleti çektiren de. Bu dünyada sadece cemalî isimler tecelli etse ve insan sadece bunlara muhatap olsa idi marifeti noksan kalırdı. Bu imtihan meydanında, insanoğlu Allah'ı hem celal, hem de cemal sıfatlarıyla tanımak durumunda. Ahirette ise, yollar ayrılacak. İnsanların bir kısmı ibadet, ihlas, salih amel ve güzel ahlâklarına mükâfat olarak, cennete girecek ve lütuf, kerem, ihsan gibi nice cemal tecellilerine, azamî ölçüde ve ebediyen muhatap olacaklar. Küfür ve şirk yolunu tutarak dalalet ve sefahate düşenler ise celal, izzet ve kahır tecellileriyle karşılaşacaklar. Böylece, ahiret yurdunda, Allah'ın hem cemalî hem de celalî isimleri en ileri mânâda tecelli etmiş olacak.

Nur Külliyyat'ında bir dua cümlesi var:

"Bize gösterdiğin nümûnelerin ve gölgelerin asıllarını, menbalarını göster." (Sözler, Onuncu Söz)

Bu dünyadaki varlıklar, ahirete nispetle, gölge kadar zayıf bir tecelliye muhatap oluyorlar. Ve bu gölge hayatın gereğini yapan ve hakkını vermeye çalışan insanlar asıla kavuşuyorlar.

Şunu da unutmamak gerekiyor: Lütuf gibi kahrın da aslı ahirette.

Allah'ın bizim ne yapacağımızı bilmesi ve kader konusunda bilgi verir misiniz?

Soru Detayı

Her şey kaderimizde yazıyorsa, biz neden yaptıklarımızdan sorumlu oluyoruz? Her şey önceden kaderimizde belli ise, Allah (cc) bizi neden imtihan için Dünya'ya gönderdi; zaten her şeyi önceden bilmiyor mu? Bizi imtihan etmeden de cennete veya cehenneme gönderebilirdi, neden göndermedi?.. Nasıl olsa imtihanın sonucunu önceden biliyordu...

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Şöyle düşünebiliriz: Mesela, biz güneşin ne zaman doğup batacağını biliyoruz. Takvime de yazıyoruz, yarın şu saatte güneş doğacaktır. Gerçekten de yarın o saatte güneş doğuyor. Güneşin bu doğuşuna bizim yazmamızın bir etkisi olmadığı gibi, *"biz yarın güneşin doğuşunu biliyoruz, öyleyse güneş doğmasa da olur"* gibi bir söylem de bulunmamız da hata olur. Güneşin doğmasıyla oluşacak bütün faydalar da olmamış olur.

*Allah'ın insanı yaratmasının çok hikmetlerinden birisi de **ibadettir**.*

1. Allah insanı imtihan için yarattı. Bu hikmet insanın yaratılmadan olamayacağı kesindir.

2. Allah kâinatta tecelli ettiği cemal ve kemalini hem kendisi –kendine mahsus bir şekilde– görmek hem de başkalarının gözüyle görmek istiyor. Başkasının görmesi derken bunların başında insan gelmektedir. Bu hikmet de yine insanın yaratılmasını gerekli kılıyor.

3. İbadet için yarattı. Bu hikmetin yerine gelmesi için var olan birisi gerektir. Yaratılmadan ibadetin yerine gelmesi mümkün değildir. Burada yaptığımız ibadetin miktarına göre cennetteki yerimiz hazırlanıyor.

4. Allah'ın her şeyden daha büyük olduğunu ilan etmek ve Allah'ın emirlerini yaymak. Bu hikmetin yerine gelebilmesi için, hem tebliğ edenin hem de tebliğ edilenin yaratılması icap eder.

5. Bir çekirdeğin ağaç olması için toprağa girmesi gerektiği gibi, insanın da yetişip olgunlaşması ve terakkisi için dünya tarlasına gönderilmiştir.

6. Eğer başka âlemde yaratılsaydık, o zaman da *"Neden bu âlemde yaratıldık?"* diye sormamız gerekecekti. *"İnsan için en mükemmel imtihan salonu bu olduğu için buraya gönderildik."* denilebilir.

7. Bilmekle yapmanın çok farklı şeyler olduğunu vurgulamak gerekir. Bir misal vermiştik. Bizlerin bir çekirdeğin ağaç olacağını bilmemiz onun ağaç olmasına gerek olmadığı anlamına gelmez

8. Allah'ın insanı imtihana tabi tutmasının bir hikmeti, insanların kendi yaptıklarını bilmesi için de önemlidir. Nitekim mahşer meydanında insanın bütün yaptıkları kendisine gösterilecek ve Allah'ın adaleti karşısında insan söyleyecek söz bulamayacaktır. Şayet imtihan etmeden cennet veya cehenneme atsaydı o zaman nefis beni imtihan etmeden Cehenneme atman adalet olmaz diye şekvada bulunabilirdi.

Bir öğretmen düşünün. Kimin ne not alacağını bilsin. Sınıfa girince öğrencilere ben sizin ne alacağınızı biliyordum. Ona göre notlarınızı yazdım. İmtihana gerek yoktur. Elbette öğrencilerin hocalarına itimadı tam bile olsa nefisleri itiraz etmeye yeltenecektir. İşte Rabbimiz nefsin bu itirazını önlemek için bu imtihanı yapmaktadır.

Ayrıca bir makine veya bina için bir plan yapılırsa, "madem ki plan var öyleyse binaya ve makinaya ne gerek var"denilebilir mi?..

Yarın bir yere gideceğimizi ve şunları yiyeceğimizi planlıyalım. Buna göre madem ne yapacağımız belli öyleyse ne gerek var gitmeye ve yemek yemeye diyor muyuz?

Biz bile gündelik basit şeyler için bunu diyemezsek, Allah'ın sayısız hikmetlerle yarattığı insanı, "Madem ne yapacağını biliyordu öyleyse neden imtihan ediyor?" denilemez.

Cenab-ı Hak **Hakim**'dir ve **Adil**'dir. Hikmetsiz ve abes iş yapmaz ve Adildir, kullarına da zulmetmez.

Kaderin bir manası Allah Teala'nın yarattığı varlıkların hayat programlarını ezeli ilmi ile bilmesidir. Yani insanın anne rahmine düştüğü andan tutun dünyaya gelmesi ve aldığı nefese kadar kaderinde vardır ve Allah Teala tarafından bilinmektedir.

Kader, ilim ve iradeyle düzenlenmiş bir programdır. **Kaza ise**, bu programın uygulanma safhasının adıdır.

Kaza, Allah'ın kudretinin ortaya çıkmasıdır . **Kader ise**, Allah'ın ilminin bir yansımasıdır. Bu açıdan bakıldığında kader denildiği zaman ilim akla gelir. Nitekim

"Hiçbir şey yoktur ki, hazineleri bizim yanımızda olmasın. Her şeyi biz bilinen bir kader ile indiririz." (Hicr, 15/21)

ayeti Kader'in Allah'ın bilmesi anlamına geldiğini gösterir.

Kader ilimden çıkmış bir program olduğundan, insanın fiilleri üzerinde zorlayıcı bir yönü bulunmamaktadır. Nitekim ilm-i kelamın kader mevzusunda bir kaidesi olan "**İlim maluma tabidir.**" sözü meseleyi daha açık bir şekilde ifade edecektir. Bunu bir misalle açıklarsak mesela, yarın güneşin ne zaman doğup batacağını bilmemiz onun doğması ve batmasına bir etkisi yoktur. Bizler o şekilde bildiğimiz için güneş doğup batmamakta, aksine güneş o dakikada doğup batacağı için bizler bilmekteyiz.

Allah'ın, kimin cehenneme, kimin cennete gideceğini ezeli ilmiyle bilmesi onun ilah olmasının bir vasfıdır. İnsanda cennet veya cehennem ehli olmayı gerektirecek amelleri işlemeye müsait özellikler vardır. İnsana verilen cüz-i irade ile cennetliklerin veya cehennemliklerin amellerini işleyebilirler. Bunda da tüm mesuliyet ona aittir.

Kaderin iki yönü vardır: İnsanın iradesi dışında olanı ki; dünyaya gelmesi, anne ve babasının kim olacağı, eceli vs. (örnekler çoğaltılabilir) gibi hususlardır. Bunda insanın iradesi ile karar vermesi söz konusu olmadığından, bunlardan mesul de değildir.

Kendi iradesi ile yapmaya karar verdiği fiillerinden de mesuldür. Her insan vicdanen bilir ki camiye gitmesi de meyhaneye gitmesi de kendi istemesi ile olur. Burada bir zorlama yoktur.

Bir hadis-i Nebevi (asm) de "**her insanın İslam fitratı üzerine doğduğu**" ifade edilmiştir. "**İslam**" ifadesinin hadislerde geçen manalarından birisi de temiz ve güzel ahlakıdır. Yani her insan özünde temiz ve güzel ahlak üzerine, imanın esaslarını tasdik edebilme özelliğinde yaratılmıştır. Ancak kul kendi iradesi ile bu vasfını değiştirip cehennemliklere mahsus inanç içine girer ve cehennemliklere mahsus fiiller işlerse, bundan da elbette mesul olacaktır.

Kur'an'da, bütün Müslümanların eşit olduğu yazıldığı halde, Nahl Suresi 75. ayette, köle ile efendisinin eşit olmadığına söylenmesi, bir çelişki değil midir?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

- Kur'an'da "**Müslümanların kardeş olduğu**"nın ifade edilmesi (Hucurat, 49/10), onların mutlak manada "**eşit**" oldukları anlamına gelmez. Kur'an'ın hiçbir yerinde "**insanların her yönden eşit olduğuna**" dair bir ifade yoktur. Böyle bir eşitlik anlayışı, zaten mevcut realiteye de aykırıdır.

- Kur'an'ın ve Hadislerin işaret ettiği eşitlik, hak-hukuk alanındadır. Yoksa, Peygamberimiz (a.sm.). "**Bir kavmin reisi geldiğinde ona ikramda bulunun.**" (Gazali, İhya 1/638) buyurmak suretiyle, insanlar arasında mevcut-insanî değerler hiyerarşisine dikkat çekmiştir. Kur'an'da "**“Ey inananlar! Allah'a itaat edin, Peygamber'e ve sizden olan buyruk sahiplerine (yöneticilere) itaat edin.**" (Nisa, 4/59) buyurulmuştur. Bir amirle bir memur protokolde bir olabilir mi? Bir askerle bir komutan bir olabilir mi?

- Ancak Kur'an'da, bu makam ve mevkilerin, -dünyevî işlerin tanzimi açısından zorunlu bir hiyerarşinin gerekli bir sonucu olmasına rağmen- mutlak insanlık onuru, üstünlük ve faziletin ölçüsü olmadığına işaret etmek üzere; "**üstünlüğün ancak takva ile/Allah karşı gösterilen saygıyla olduğuna**" (Hucurat 49/13) vurgu yapılmıştır.

- Buna göre, bir kölenin efendisiyle aynı statüye sahip olduğunu söylemek, elbette doğru olmaz. Kur'an'da, verilen "**efendi-köle misali**" insanlar tarafından kabul gören mevcut statüye göre değerlendirilmiştir. Bu misal penceresinden, **gerçek efendi olan Allah ile gerçek kul-köle olan insanlar arasındaki münasebetlere dikkat çekilmiştir.** Özellikle, İslam'a karşı düşmanlık yapanların büyük çoğunluğu, elit tabakası olan efendiler sınıfıydı. Bunların kölelerine karşı tavırları belliydi. İki efendinin aynı köleyi paylaşmaları imkânsız gibiydi. İşte bu çok bilinen gerçeği misal verip, "**Allah'a şirk koşan**" ve dolayısıyla "**aynı kula sahip iki ilah düşünenlerin**" yanlışları gösterilmiştir.

- Kadınların erkeklerle eşit olmaları söz konusu olmadığı gibi, erkeklerin de kadınlarla eşit olmadıkları bir gerçektir. Her birisi, kendi konumunda en birincidir. Ne erkek kadınsız, ne de kadın erkeksiz olabilir. "**Kadının aklının dun olması**"nın anlamı, kadınların daha duygusal, hislerinin daha ön plandan olduğuna bir işarettir.

İyi insan, kötü insan olmak bizim elimizde mi?

- *Ateistler Yakın bir Allah'a inanmadığını söylüyor. Aslında daha önce çok inançlı biriyken çok sevdiği bir abisinin inanmadığını öğrenmiş. Anlattığı kişinin çok yardımsever ahlaklı iyi kalpli biri olduğunu söylüyor. Daha sonra bu kişi öldükten sonra inanmayanların sonsuza kadar cehennemde kalacağını bildiğinden, bu durumu kabullenememiş, sürekli sorgulamaya başlamış. Bunun adaletsizlik olduğunu düşünüyor ve şunu söylüyor:*

- Allah her şeyi kontrol ediyor ve her şeyden haberi varsa iyi insan ya da kötü insan olmak bizim seçimimiz değil diyor. Bunun bizim için sınav olduğunu söyleyince de Allah o adama daha çok akıl verseymiş o zaman, diyor. Ben onu ikna edemiyorum ve anlatmakta yetersiz kalıyorum.

- Kalpten inanıyorum ama benim de aklımı karıştırmasını istemiyorum. Arkadaşıma nasıl yardımcı olabilirim?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Bu konuyu birkaç madde halinde açıklamaya çalışacağız:

a) Cehennem azabının âdil olup olmadığını kendi daracık akıl ve duygularımızla tartamayız. Bu sebeple, **her şeyden önce insana düşen görev, Allah'a ve Kur'an'a iman etmektir.**

Bu kâinatın yaratıcısına iman eden, onun **sonsuz ilim, kudret, hikmet, merhamet ve adaletine de iman etmek** zorundadır. Zira bütün varlıklar kâinatın içindeki çok faydalı konumlarıyla Allah'ın sonsuz ilmine, kudretine ve hikmetine işaret etmektedir.

Keza bütün kâinat çapında ilmin tasdik ettiği bir dengenin varlığı sonsuz bir adaletten haber vermektedir. **Ontolojik, kozmik, jeolojik, biyolojik, ekolojik dengeler** bu adaletin birer yansımasıdır.

Örneğin insanın anatomisi, hücreleriyle, sinir sistemiyle, elektronik sinyalleriyle, göz-kulak, el-ayak gibi organların simetrik yapılarıyla yaratıcının her yerde dengeleri gözettiğini ve bütün işlerini adalet ölçüsüne göre yaptığını göstermektedir.

b) İslam'da *-ayet ve hadislerin verdiği bilgiye göre-* Allah'a karşı sorumlu olmak için üç temel husus vardır: Bunlar **akıl, bülûğ / erginlik ve tebliğin duyulması**. Buna göre;

- Akı olmayan/deli bir kimse, ister mümin bir ailede, ister kâfir bir çevrede yaşasın/ister mümin olsun, ister kâfir olsun asla sorumlu değildir.

- Yine, bülûğ / erginlik çağına gelmemiş bir çocuk -ister Müslüman bir ailenin, ister kâfir bir ailenin çocuğu olsun- hiçbir eyleminden dolayı sorumlu tutulmaz.

- Keza, Allah mülkün yegâne sahibi olarak hiç kimseye verecek bir hesabı yoktur. Çünkü mülkün sahibi mülkünde dilediği gibi tasarruf hakkına sahiptir. Bununla beraber, Allah'ın gönderdiği vahyi ve peygamberin tebliğini duymamış hiç bir kimse yaptıklarından sorumlu değildir.

“Kim doğru yolu seçerse, kendisi için seçmiş olur; kim de doğru yoldan saparsa, kendi aleyhine sapmış olur. Hiçbir kimse başkasının günah yükünü taşımaz. Biz peygamber göndermediğimiz hiçbir halkı cezalandırmayız.” (İsra, 17/15)

mealindeki ayette bu gerçeğin altı çizilmiştir.

c) Allah Kur'an'ın pek çok ayetinde kendini “**âdil**” bir ilah olarak tanıtmaktadır. Bu adaletin bir tezahürü olarak da insanları peşin suçlu veya suçsuz ilan etmemiş, onlara kitaplar ve peygamberler göndermiştir. Ve özellikle kıyamete kadar hükmü devam eden Kur'an'ın üzerine mucizelik mührünü vurmuştur.

Kırk yönden mucize olduğu ispat edilen bu Kur'an'da **insanların aklına hitap edilmiştir**. Akı olmayanlar muhatap kabul edilmemiştir. Nitekim delilerin hiçbir sorumluluğu yoktur.

İşe karar veren akıldır, fakat o işi yürürlüğe koyan ise özgür iradedir. İnsanın herhangi bir iş seçiminde bu özgür iradesini ortadan kaldıran bir olayın varlığı o kişiyi sorumluluktan

kurtaran bir faktördür. Bu sebeptendir ki, İslam hukukunda “**Mükreh**” (**iradesi dışında zorla kendisine kötü bir iş yaptırılan kimse**) **sorumlu olmaz**. Örneğin ölüm tehdidi altında içki içse günahkâr olmaz.

- İmtihanın adil yapılması için, hem imtihanın kazanmasına, hem de kaybetmesine yardımcı olacak unsurların bulunması gerekir. Bu açıdan bakıldığında zaman, Allah imtihana tabi tuttuğu insanlara -imtihanı kazanmaları yönünde-merhametini, yardımını esirgememiş, onlara **akıl, fikir, vahiy gibi çok kuvvetli unsurlarla destek** sağlamıştır.

d) Soruda yer alan “Allah her şeyi kontrol ediyor ve her şeyden haberi varsa iyi insan ya da kötü insan olmak bizim seçimimiz değil” ifadesi yanlıştır.

Doğrusu “**bazı insanlar özgür iradelerini kullanarak tercihlerini dinsizlik tarafına kullanıyorlar.**”

İmtihanın adil olmasının gereği olarak Allah -buna razı olmadığı halde- onların bu tercihlerine izin veriyor. Tabii ki imtihanda kazananlar yanında kazanmayanlar da olacaktır..

- Örneğin; “**Ben cinleri ve insanları sırf beni tanıyıp yalnız Bana ibadet etsinler diye yarattım.**” (*Zariyat, 51/56*) mealindeki ayette “**bütün insanları bana kulluk etmeye zorlayacağım**” demiyor. Böyle bir şey imtihan sırrına da aykırıdır.

İfade edilen husus şudur:

Allah insanları kulluk görevlerini yerine getirsinler diye yaratmıştır. Kulluk görevleri ise, Allah'ı tanımaları, ona iman etmeleri, peygamberlerine ve kitaplarına iman etmeleri ve hayatlarını bu imanın doğrultusunda sürdürmeleridir.

e) Allah kimin kulluk edip etmeyeceğini ezeli ilmiyle elbette bilir.

(Çünkü onun bilmemesini düşünmek ona cehaleti isnat etmek olur ki bu, kâinatın şahadet ettiği sonsuz ilmini inkâr etmekten kaynaklanan bir küfürdür. Allah ezeli ilmiyle geçmiş, gelecek ve hazır zamanda olan ve olacak her şeyi bilir. Allah kimin özgür iradesiyle aklını yanlış tarafta kullanacağını da bilir. Fakat Allah'ın her şeyi önceden bilmesi, insanları iş yapmaya zorlamaz. Çünkü ilim sıfatının yaptırım gücü yoktur. İlim maluma tabidir. Bir şey nasıl olarsa Allah onu öyle bilir.)

Ancak Allah bu imtihan işini değerlendirirken ezeli ilmine göre değil, ortaya çıkan sonuçlara göre davranır. Çünkü Allah'ın sonsuz ilmi yanında **sonsuz adaleti de vardır**. Adalet ise, imtihan sonucunu esas alır.

Demek ki bazı insanların iman edip kulluk görevlerini yerine getirmemeleri onların imtihana tabi tutulup kullukla görevlendirilmelerine aykırı değildir. Nitekim, başta Üniversite imtihanı olmak üzere dünyada çeşitli imtihanlar yapılır ve genellikle imtihani kazananlar kazanmayanlara göre azınlıkta kalır. Buna rağmen kimse kalkıp da bu imtihan yanlıştır demez.

f) Dikkat edilmesi gereken bir nokta da şudur: İnsanları ilgilendiren konularda, her olayın iki yönü vardır:

Biri: Allah'ın yaratmasına bakan icat noktalarıdır. Yani hayrın da şerrin de yaratıcısı Allah'tır. Tevhit/Allah'ın birlik sıfatı bunu gerektiriyor.

Diğeri: İnsanların kesbine, kazancına bakan ve içinde yaratma işi olmayan tasarruflar, meyiller ve Allah'ın yaratmasına bir vesile hükmünde olan şeylerdir. Özgür bir iradeyle imtihanın yapılmasını sağlamak ve sonuçtan insanları sorumlu tutmak için, insana bu cüzî iradenin verilmesi şarttır ve adaletin gerçekleşmesi adına kullara verilmiştir.

g) “İşte o gün kişi kardeşinden, annesinden ve babasından, eşinden ve evlatlarından bile kaçır.” (Abese, 80/34-36) mealindeki ayetlerde ifade edildiği üzere, hesap günü herkes yalnız kendisini kurtarmak için çaba gösterecek, şu andaki duygular altüst olacak...

“Suçlu olan kimse, o günün azabından sırf kendini kurtarmak için, oğullarını/çocuklarını, eşini ve kardeşini, kendisini barındıran, yetiştiren tüm ailesini ve yeryüzünde bulunanların hepsini fidye olarak vermek ister.” (Meâric, 70/11-14)

mealindeki ayetlerin verdiği haberler doğrultusunda bir ruh haleti ortaya çıkacaktır. Onun için nazlanmaya gerek yok. **“Gemisini kurtaran, kaptandır.”**

h) Allah’ın ibadete, tanınmaya elbette ihtiyacı yoktur. Fakat Allah, bunların olmasını istiyor. Çünkü, insanoğlunun aklına ve şuuruna çarpan öyle harika bir varlık düzeni, öyle eşsiz bir kâinat modeli, öyle yokuş-yukarı olaylar var ki, hayret etmemek, şaşkınlık göstermemek mümkün değildir.

İşte insanoğlu, aklının sınırlarını zorlayan ve duygularını sarsan dehşet verici olaylar karşısında kâinatın işleyişindeki kaderin hikmetli elini görüp çözümleyemediği için, korkunç bir psikolojik bunalıma giremeye mahkumdur.

Bütün bu müthiş olayların, varlıkların, durumların karşısında ancak bunların yaratıcısına ve sahibine iman ederek, onu hatırlayarak ve onun aşkın hikmetini medh-u sena ederek ve tespih ederek ona sığınmak suretiyle ruhen teneffüs edebilir.

- Yerküresini sarsıntıdan koruyan, zeminin kalbinden çıkan dağlar ve dağların volkanik teneffüsleri olduğu gibi, insanın psikolojik zeminini sarsmaktan koruyan da, onun kalbinin zemininden çıkan, ruh ve akıl bacasından nefes almasına imkân veren, “her şeyin anahtarı yanında, her şeyin dizgini elinde”, sonsuz ilim, kudret ve adalet sahibi olan Allah’a iman etmektir.

Rabbimiz, hepimize hidayet nasip etsin, hidayette olanları da o yolda daim ve kaim eylesin. Âmin!..

Kur’an-ı Kerimi indiren Allah, neden insanların inanması ve inanmaması üzerine bu kadar eğiliyor?

Soru Detayı

- İnsanların inanma ve inanmaması neden bu kadar Kur’an’da vurgulanıyor?

- Kitabın yarısından fazlası neden inançsızlar üzerinedir?

- Neden birçok ayet savaş ve öldürmek üzerinedir?

- Allah emirlerinin dinlenilmemesi üzerinde neden bu kadar çok duruyor? Allah neden kendisine inanmayanlar ile mücadele edilmesini istiyor; kendisi hepsini bir anda yok edemez mi?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

- Büyük bir gemi düşünelim, bu gemide hizmet eden yüzlerce insan var. Bu insanların hizmet gayesi; geminin gideceği hedefe ulaşmasıdır. Gemi çalışanlarının hepsi hizmet ve vazifesini eksiksiz olarak yapıyorlar. Biz de geminin dümenciliğini yapıyoruz. Bizim vazifemiz dümeni hedef rotasında tutmak. Şimdi biz bu vazifeyi terk edip, gemiyi karaya oturtsak, **bütün gemi emekçilerinin emeğine ve hizmetine tecavüz etmiş sayılmaz mıyız?**

O zaman gemide ne kadar çalışan hizmetli varsa, hepsinin bizden hakkını istemesi ve alması gerekir. Elbette böyle bir görevi olan kişiyle, **ne kadar ilgilenilse ve yapacağı işi ihmal ediyorsa ne kadar çok hatırlatılsa o kadar yeridir...** Hiç kimse, "*Neden buna görevini sık sık hatırlatılıyor ve bununla daha çok ilgileniliyor.*" demez ve diyemez.

İşte şu kainat büyük bir gemi hükmündedir. Bu kâinat gemisi içinde olan unsurlar ve mahlukat ise; hava, toprak, su, güneş, hayvanat, nebatat gibi, misaldeki geminin hizmetlileri ve emekçileridir. İnsan ise; bu kainat gemisinin dümencisi hükmündedir. Vazifesi ise; **kainat sahifesinde tecelli eden İlahi isim ve sıfatları talim edip gereğince amel etmektir.** Yani insanın şu kainat gemisindeki vazifesi ve gayesi; **iman ve ibadettir.**

Kainattaki diğer bütün mahlukat, insanın bu ibadetine ve kulluğuna göre planlanmış ve ona hizmet etmek için programlanmıştır. Dolayısı ile insan, vazifesi olan iman ve ibadeti terk ederse, **bütün kainat mürettebatının hukukuna ve hakkına ve emeğine tecavüz etmiş olur.**

Kainat kamusal bir alandır, insan bu alanda vazifesini yerine getirmemekle yani iman ve ibadeti terk etmek ile **bütün kamunun hukukunu çiğnemiş** sayılır. Allah da hem kendi hakkı için, hem de kamunun hakkı için insana kamusal dava açar ve cezasını keser. Zira insanın imansızlık ve ibadetsizliği şahsi bir cinayet değil; kamusal bir cinayettir.

- Allah iyi insanlar ile kötü insanları birbirinden ayırmak için bir **imtihan** düzenlemiştir. İmtihana tabi tuttuğu insanlara akıl ve özgür irade vermiştir. Aklı olmayan delileri ve çocukları bu imtihandan muaf tutmuştur. İmtihani kazanma veya kaybetme noktasında âdil ve eşit bir statü belirlemiştir. Şöyle ki: her insana kötülüğe sevk eden bir nefis yanında iyiliğe sevk eden bir akıl ve vicdan vermiştir. Sonsuz merhametiyle kullarının imtihanı kazanmalarına yardımcı olmak için akli doğru yönlendiren vahiy ve peygamberleri göndermiştir.

İşte en son vahiy kaynağı olan Kur'an'da sık sık uyarıların yapılması, **imtihanı kaybetmenin faturasının çok ağır, kazanmanın mükâfatının ise pek büyük olacağını** vurgulamasının hikmeti budur.

- **Kur'an'ı en çok ilgilendiren husus iman konusudur.** Özellikle Allah'a ve ahiret gününe iman, Kur'an'ın ders vermek istediği temel maksatlarının başında gelen iki büyük husustur. Çünkü imtihanın ana dersleri iman esasları ve adalet ile kulluktur. İman dersinden geçmeyen doğrudan sınıfta kalır. Buna mukabil, iman derslerinden geçen/İmanla kabre giren kimse başka derslerden zayıf almışsa da /yani bazı günahları olsa da affa uğraması veya ceza çektikten sonra cennete girmesi söz konusudur.

Allah korusun, imansız kabre giren/yani iman dersinden sıfır çeken kimsenin imtihanı kazanıp cennete girme ihtimali sıfırdır ve asla söz konusu değildir. İşte Kur'an'da sık sık imandan bahsedilmesinin hikmeti budur.

- **“Kitabın yarısından fazlası neden inançsızlar üzerinedir?”** sorusundaki iddia, temelden yoksun bir hayal mahsulüdür. İmanın güzellikleri yanında, imansızlığın çirkinlikleri üzerinde durmasının hikmeti yukarıda açıklanmıştır.

Kur'an'ın, tarih boyunca bazı kavimlerin başına gelen felaketlerden imanlı olanların kurtulduklarından, imansızların ise yok olup gittiklerinden söz etmesi, dünyada yaşanmış canlı birer örnek olduklarından. Bu da imtihana pozitif katkısı olduğu için kitaba girmiştir.

Hastasına sık sık bazı ilaçları tavsiye ve bazı yiyecekleri yasaklayan bir doktor, akli başında her hasta tarafından **“Çok iyi bir doktor, benimle çok ilgilendi...”** şeklinde değerlendirilecek.

Keza öğrencilerini yönlendiren, çalışmalarını teşvik eden, vakitlerini boş yere harcamamalarını salık veren bir öğretmenin, akliselim sahibi öğrencileri nezdindeki konumu da **“öğrencileriyle ilgilenen çok iyi niyetli bir öğretmen”** şeklinde olacaktır.

- Savaş ayetlerinde yapılan teşvikler, saldırıya maruz kalan müslümanların kendilerini savunmaları için onları cesaretlendirmeye, taktik ve strateji öğretmeye yöneliktir. Her ülke kendini savunma hakkına sahiptir. Her devlet yetkilisi bu savaşı kazanmak için bütün gayretini göstermekle yükümlüdür. Kur'an da bunu yapmıştır.

- **“Allah neden kendisine inanmayanlar ile mücadele edilmesini istiyor? Kendisi hepsini bir anda yok edemez mi?”** şeklindeki sunun cevabı şöyle verilebilir:

Bu dünya hayatında iyi insanların yanında kötü insanlar da vardır. Hayat kurtarmaya can atanların yanında, can almaya can atanların varlığı bir realitedir.

Allah bütün evrenin sultanı olarak, güzel isimlerinin kâinatın her tarafında tecellileri söz konusu olduğu gibi, insanlık camiasında da o isimlerin o güzel yansımalarını görmek ister. Bu da ister istemez rezil olanlarla şerefli olanları, cani olanlarla mert olanların, ahlaksız olanlarla erdemli olanların karşılıklı mücadelelerini gerektiriyor. Çünkü gece ile gündüz, karanlık ile aydınlık bir arada olamayacağı gibi, kötü insanlarla iyi insanların her konuda uzlaşmaları mümkün değildir.

Haksız yere gözünü kırpmadan adam öldüren insî şeytan türü bir canavarın, karıncaya basmaktan çekinen melek gibi bir insanın birbirleriyle mücadele etmeleri kaçınılmazdır. Cebrail ile şeytan hiç barışır mı?

İşte Kur'an'da kaçınılmaz olan bu mücadelede imanlı olanlara mücadele stratejisi öğretiliyor ve asla adaletten ayrılmamalarına dair öğüt veriliyor. İşte o öğütlerden biri şudur:

“Ey iman edenler! Haktan yana olup var gücünüzle ve bütün işlerinizde adaleti gerçekleştirin ve adalet numunesi şahitler olun. Bir topluluğa karşı, içinde beslediğiniz kin ve öfke, sizi adaletsizliğe sürüklemesin. Âdil davranın, takvâya en uygun hareket budur. Allah’a karşı gelmekten sakının. Çünkü Allah yaptığınız her şeyden haberdardır.” (Maide, 5/ 8)

“Kendisi hepsini bir anda yok edemez mi?” soruya gelince, elbette Allah dileseydi hepsini bir anda yok ederdi. Daha ötesi dileseydi, sevmediği insanlardan hiç birini yaratmazdı. Demek ki, Allah'ın muradı kötü insanların yok olmaları değil, onları ıslahıdır. İmtihanın adalet anlayışı bunu gerektirir.

Ancak iyi insanların da bu uğurda gayret etmeleri, haksızlıklarına karşı -yukarıdaki ayette geçtiği üzere- düşman da olsa kimseye haksızlık etmemeleri, onların zulümlerine karşı zalimce davranmamaları tavsiye edilmiştir. Bunları becermek onlar için de bir imtihan sorusudur.

Demek ki, bu konuda sadece kötüler, zalimler değil, aynı zamanda iyiler, mazlumlar da bir sınav vermektedir.

Hız. Adem'e her şey öğretilmişse, neden fosiller ilk insanların çok ilkel, konuşmayı dahi bilmeyen kimseler olduğunu gösteriyor?

Soru Detayı

- Hız. Âdem'in ilk insan olarak yaratıldığı ve ona her şeyin öğretildiği Kur'an'da bildiriliyor. Madem ilk yaratılan insan Hız. Âdem'di ve her şey ona öğretildi. Neden bulunan fosiller çok ilkel konuşmayı dahi bilmeyen, hiçbir aleti kullanamayan ve hiçbir bilgiye sahip olmayan insanlardan oluşuyor?

- Ayrıca, dünyanın çeşitli yerlerindeki mağaralarda bulunan duvar resimleri ne anlama geliyor?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Kur'an-ı Kerim'de ilk insan olan Hz. Âdem'in topraktan yaratıldığı, ondan da eşi Hz. Havva'nın halk edildiği, daha sonra da bunların nesillerinin, günümüzde şahit olduğumuz üreme kanununa göre çoğaldıklarından bahsedilmektedir.

Hız. Âdem'in ilk insan ve aynı zamanda ilk peygamber olduğunu, kendisine isimlerin öğretildiğini, meleklerle beraber, imtihana tâbi tutulduğunu, meleklerin bilemediği bazı şeylerin Hz. Âdem'e sorulduğunu, onun bu sorulara olumlu cevap verdiğini ve meleklerin Hz. Âdem'e secde ettiklerini Kur'an'dan öğreniyoruz.

Onun, Allah'ı tanımada ve Allah'ın kâinattaki tasarrufunu anlamada, varlıkların yaratılış gayelerini ve hikmetlerini bilmede, cennet ve cehennem konularında meleklerden daha üstün olduğunu, meleklerin secdesinden anlıyoruz.

Hız. Âdem'e öğretilen isimlerden neyin anlaşılması gerektiği hususu yoruma tâbidir. Hz. Âdem'e belki DNA'nın yapısı en ince teferruatına kadar öğretilmemiş olabilir. Ama en azından, buğday ve arpa gibi varlıkların nasıl yetiştirileceği, evcil hayvanlardan nasıl faydalanılması gerektiği gibi, temel ihtiyaçların karşılanmasında gerekli olan bilgiler verilmiş olmalıdır. Ayrıca, insanın bu dünyaya niçin gönderildiği, ne gibi vazifeler kendisine verildiği, yetkisi ve sorumluluklarının neler olduğu, öldükten sonra ahiretin varlığı ve orada, dünyadaki yaptıklarının veya yapmadıklarının hesabının sorulacağı, ceza ve mükâfatın bulunduğu bildirildiğini anlıyoruz.

Nitekim Kur'an-ı Kerim'de Hz. Âdem'den sonra gelen bazı peygamberlere bir takım san'atların öğretildiği bildirilmektedir. Mesela, Hz. İdris'e terzilik san'atı, Hz. Davut'a demiri hamur gibi yumuşatma san'atının v.s. öğretildiği nazara verilir.

Hız. Âdem'den takriben iki bin sene sonra, günümüzden de yaklaşık dört bin sene önce yaşamış olan Nuh aleyhisselam'a Cebrail tarafından gemi yapma sanatı öğretilmiştir. Bu geminin buharlı gemi olduğu Kur'an'ın ifadesinden anlaşılmaktadır. Batı felsefesi ise, ilk geminin 1800'lü yıllarda yapıldığını iddia etmektedir. **Kur'an ise, Nuh aleyhisselama gemi yapmasının emredildiğini hatırlatır:**

"Bizim gözetimimiz altında ve vahyimize göre gemiyi yap. Zulüm yapanlar hakkında da bana bir şey söyleme. Çünkü onlar kesinlikle suda boğulacaklardır. Gemi yapıyordu, kavminden bazı ileri gelen gruplar, onun yanından gelip geçtikçe, onunla alay ediyorlardı. Nuh dedi ki: "Bizimle eğleniyorsunuz, biz de sizinle tıpkı bizimle eğlendiğiniz gibi alay edip eğleneceğiz."

"O perişan edici azabın kime geleceğini ve o sürekli azabın kimin başına ineceğini ilerde bileceksiniz. Nihayet emrimiz geldiği ve tennur (tandır veya geminin kazanı) tutuşup parladığı zaman dedik ki; "Erkeği ve dişisi olan her canlıdan ikişer tane, aleyhlerinde hüküm verilmiş olanların dışında, aileni ve iman etmiş olanları geminin içine yükle". Zaten beraberinde iman edenler çok az idi." (Hûd, 11/37-40)

Elmalılı Hamdi Yazır, **tennur** ile ilgili ayetin buharlı kazana işaret ettiğini belirtir ve şunları nazara verir:

"Ebu Hayyan, tefsirinde Hasen'den rivayetle 'tennur'un 'gemide suyun toplandığı yer' olduğunu nakletmiştir, ki bu ifade hemen hemen geminin kazanını andırıyor..."

"Görülüyor ki, tefsir âlimlerinin rivayetlerinin bazı noktaları yukarıda arzettiğimiz mânâya değinir yapıdadır. Yani geminin yelkenli bir gemi değil, kazanla çalışan bir vapur olduğunu hatırlatır niteliktedir." (bk. Elmalılı, Hak Dini, IV, 539)

Nuh aleyhisselam bin yıldan fazla yaşamıştır. Onun yaşını Kur'an bildirmektedir:

"Andolsun ki Nuh'u kendi kavmine gönderdik de o dokuz yüz elli yıl onların arasında kaldı. Sonunda, onlar zulümlerini sürdürürken tufan kendilerini yakalayiverdi."(Ankebut, 29/14)

Elmalılı Hamdi Yazır da rivayetlere dayanarak, Tufan'dan sonra Nuh aleyhisselamın altmış yıl yaşadığını belirtir ve şöyle der:

"Rivayet olunduğuna göre Nuh, kırk yaşında peygamber olarak gönderilmiş, dokuz yüz elli sene kavmini Hakk'a davet etmiş, tufandan sonra da altmış yıl yaşamıştır."(bk. Elmalılı, Hak Dini, VI, 215.)

Elbette Nuh aleyhisselamın toplumu bu süre içerisinde maddî ve teknik yönden de gelişmiş olmalıdır. Muhtemelen kızılderililer bu zaman zarfında, Nuh aleyhisselamın gemisine benzer bir gemi ile Arabistan yarımadasından Amerika'ya gitmiş olmalıdır.

Tipik evrim felsefesine göre ise ilk insan, hayvan gibi cahil ve bilgisiz, hayatını hayvan avlayarak ve yabancı meyveler toplayarak sürdüren ve genellikle mağaralarda yaşayan varlıktır. Zamanla ziraatı geliştirip hayvanları evcilleştirmiştir. Bazı sosyal topluluklar teşkil ederek köylerde yaşamaya başlamış, giderek aletlerin nasıl kullanılacağını keşfedip, neticede gelişmiş bir medeniyeti hâsıl etmiştir.

Yaratılışçılar ise, insanın insan olarak ve yüksek bir zekâ, geniş kabiliyet ve kapasiteyle yaratıldığını kabul eder. Şüphesiz insan kurulmuş şehirler ve her yönüyle gelişmiş bir teknolojiye sahip olan bir dünyaya gelmemiştir. Fakat Yaratıcı tarafından ona, yeryüzü ve onun kaynaklarını kullanıp geliştirebilecek bir kabiliyet verilmiş, dünyaya gönderiliş gayesine uygun cihazlarla donatılmıştır. İnsanın sahip olduğu teknolojinin asırlar boyu devamlı bir gelişme gösterdiği açıktır. Fakat deliller, bu gelişmenin bir evrim sonucu olmadığını ortaya koymaktadırlar. Yani böyle bir gelişme, insanın kapasitesiyle alakalıdır ve bu insana, hayvandan ayrı bir hususiyet olarak yerleştirilmiştir. Meselâ insanda bulunan bu kabiliyet, bir neslin sahip olduğu bilgi ve malumatın gelecek yeni nesle aktarılmasını sağlar. Böylece yeni bilgilerin geleceğe nakli, sadece insanda mevcut kabiliyetle mümkündür. Yoksa insanlık tarihinde medeniyetin evrimle ortaya çıkması imkânsızdır.(Tatlı, A. Evrim ve Yaratılış. Nesil yayınları, İstanbul, s.205, 2008)

Şüphesiz yaratılışçılar da insanların mağaralarda yaşadığını, taştan aletler yaptığını, avcılık ve meyve toplayıcılığıyla geçindiğini dikkate alırlar. Fakat bu hadiselerin evrim devreleriyle izahını kabul etmemektedirler.

Nitekim Kur'an-ı Kerim'de geçmiş toplulukların mal ve evlat bakımından daha güçlü olduklarına dikat çekilmektedir:

"(Ey münafıklar!) siz de tıpkı kendinizden öncekiler gibisiniz. Oysa onlar sizden daha güçlü, kuvvetli, mal ve evlatça sizden daha varlıklı idiler. Dünya nimetlerinden paylarına düşen kadar zevk sürdüler. Sizden öncekiler kismetlerine düşen kadarıyla nasıl zevk sürmek istedilerse siz de onlar gibi kismetinize düşen kadarıyla zevk sürmeye baktınız, siz de sizden önce batağa dalanlar gibi batağa daldınız. İşte bunların dünyada ve ahirette bütün amelleri heder olup gitti ve işte bunlar hep hüsrân içinde kalanlardır."(Tevbe, 9/69)

Yeryüzünde çoğalan ve muhtelif kabilelere ayrılan toplulukların, Allah'ın emirlerine uymadıkları için, değişik musibetlerle ortadan kaldırılmış olduklarını anlıyoruz. Bununla ilgili olarak şu bilgi verilmektedir:

"Onlara, kendilerinden öncekilerin; Nuh Kavmi'nin, Âd'in, Semûd'un, İbrahim Kavmi'nin, Medyen Ashabı'nın ve o mü'tefikelerin haberi gelmedi mi? Onların hepsine

peygamberleri delillerle gelmişlerdi. Demek ki Allah, onlara zulmetmiş değildi, lâkin onlar kendi kendilerine zulmediyorlardı." (Tevbe, 9/70)

Fosillerin çok ilkel konuşmayı dahi bilmeyen, hiçbir aleti kullanamayan ve hiçbir bilgiye sahip olmayan insanları temsil ettiği tam bir safsatadır; bilimle ve hakikatle hiçbir ilgisi yoktur. Bu sadece, materyalist evrimcilerin düşünceleridir. Bir defa ortada böyle bir fosil yoktur. Kaldı ki bir fosilden siz onun konuşup konuşmadığını, bir alet yapıp yapmadığını nasıl bileceksiniz? İşin düzmece olduğu, gençleri bu konuda yanıltılmak olduğu hemen her kelimeden anlaşılıyor.

Yaratılışçılara göre, bütün insanlar başlangıçta bir arada yaşıyorlardı. Daha sonra bunlar küçük gruplar hâlinde yeryüzüne dağıldılar ve değişik ülkelere giderek birbirlerinden iyice koştular. Topluluğun orijinal merkezinden ayrılan bu küçük grupların bir kısmı önceden sahip oldukları bilgi ve sanatlarını devam ettirirken, bazıları bunları kaybettiler.

Beş-altı yüzyıl önce Filipin yerlilerinden ayrılan **Tasaday** toplumu buna örnek gösterilir. Filipin Adalarının güney ucundaki **Mindanao** şehrindeki bu topluluk, beş-altı asır öncesine kadar Filipin yerlileriyle birlikte ziraatla uğraşıyor, çeşitli tipte alet ve silah yapıyordu. Daha sonra buradan ayrılıp geniş sahalara yayılan Tasaday halkı, uzun süren tecritten geçmiştir. Yer, gıda ve gerekli diğer ihtiyaçlar için rekabet olmadığından bildikleri pek çok şeyi unuttular. Şimdi ziraata ait bilgileri mevcut değildir. Silah yapımı da yoktur. Sadece taşlardan yaptıkları bazı aletlerle bambu kamışlarını silah olarak kullanmaktadırlar. Dolayısıyla Tasaday halkı, geçmişin ileri, günümüzün ise ilkel bir toplumu olarak nazara alınır. (Macleish, K. *National Geographie*. 1972, Vol.142. p.219)

Arkeolojik araştırmalar, yeryüzündeki ilk medeniyet merkezinin Orta Doğu olduğunu ve bunun milattan dokuz bin yıl öncesine kadar uzandığını göstermektedir. **Helbeak**, bu konuda şunu belirtir:

"Mevcut araştırmaların ışığında şunu söyleyebiliriz: Eski Dünya'nın bitki ziraatı, yani çiftçiliğin merkezi / beşiği Irak-İran arasındaki Zagros Dağları'nın teşkil ettiği yaygın batısındaki saha, Toros (Güneydoğu Türkiye) ve Galilean (Kuzey Filistin)'in yüksek arazileridir." (Helbeak, H. *Domestication of Food Plants in the Old World*. Science. 1959, Vo1.130.p.365)

Cambel, bitki ve hayvan evcilleştirilmesinin de aynı yerde yapıldığını kabul eder:

"Elde edilen deliller, tarım başlangıcının, Yakın Doğu'da milattan takriben dokuz bin yıl öncesine uzandığını göstermektedir." (Cambel, H. and Braidwood, R.J. *An Early Farming Village in Turkey*. ScientificAmerican. 1970, Vol. 222.p.52)

Dyson'a göre, metalin elde edilmesi milattan dokuz asır önce başlamıştır:

Suni olarak yapılmış en eski metal eşyalar, Irak'ın kuzeyinde bulunmuş olan bazı bakır boncuklardır. Bunların milattan dokuz bin yıl önceye ait olduğu tespit edilmiştir.

Yazının da insanlık tarihi kadar eski olduğu ve birdenbire ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. **Lintor** bunu şu şekilde ifade eder:

"Yazı da Yakın Doğu'dan yayılmış ve medeniyetin gelişmesinde maden kullanımından daha etkili olmuştur. Yazı, 5.000-6.000 yıl önce Mısır, Mezopotamya ve İndus Vadisi'nde birdenbire görülmüştür." (Lintor, R. *The Tree of Culture*. New York. 1955, pp.89, 110)

Sonuç olarak, Mezopotamya veya havalisindeki ilk insanların bulunduğu merkezden ayrılanların **bir kısmı**, Asya ve Avrupa'ya kalabalık gruplar halinde gitmişlerdir. Burada sahanın dar, nüfusun fazla olması, sık sık cereyan eden savaşlar ve gıdaların yeterli

olmayışı, fen, teknik, sanat ve medeniyet yönünden bu kabile ve devletlerin hızlı bir şekilde gelişmesine yol açmıştır.

Diğer taraftan, Amerika, Avustralya ve Güney Afrika'ya gidenler ise, çok geniş alanlarda dağınık hâlde yaşamaya başlamışlardır. Meyvelerin ve avların yeterli oluşu sebebiyle birbirleriyle rekabet etmedikleri için, **Tasaday** halkında olduğu gibi, eskiden sahip oldukları medeniyeti yavaş yavaş terk etmişlerdir. Böylece, başlangıçta Avrupa ve Asya'daki kavim ve milletlerle belirli bir kültür değerine sahip olan bu Afrika ve benzeri yerlerdeki insanlar, günümüzde ilkel topluluklar hâline gelmişlerdir. Yoksa onlar, ateist evrimcilerin ileri sürdüğü gibi, maymunluktan çıkıp tüylü postu bırakarak insanlığa gelmiş değillerdir. Onların büyük babaları da Hz. Âdem, anneleri de Hz. Havva'dır. Onlar Cennette bir süre kaldıktan sonra, işedikleri bir suç sebebiyle yeryüzüne gönderilmişlerdir.

Birbirinden ayrılan bu kavim ve kabilelerin kültür değerleri ve dilleri de giderek farklılık kazanmış ve farklı lisanslar ortaya çıkmıştır. İşte bugün bazı mağaralarda görülen bir takım şekil ve resimlere bu açıdan bakmak gerekir. O insanlar, birbirlerine, san'at ve maharetlerini göstermek için bir takım şekil ve heykeller yaptıkları gibi, farklı lisana sahip olan topluluklar arasında bazı şekil, resimler ve işaretler, anlaşma aracı olarak da kullanılmış olmalıdır.

Allah, kulluk etmemiz için yarattı. Ona iltifat etmemizden hoşlanıyor. İnkâr edenleri yakmaktan zevk alıyor. Hem 'Ben yaptım, nasıl olmuş?' diyor hem de yaptığıı bozsun diye şeytanı yaratıyor." diyenlere ne dersiniz?

Soru Detayı

Bir ateist, inananlara şöyle bir soru sordu: - Allah bizi O'na kulluk etmemiz için yarattı. Öyleyse Allah O'na iltifat etmemizden hoşlanıyor. İltifat etmeyip küfredenleri de yakmaktan zevk alıyor. Hem "Ben yaptım, nasıl olmuş?" diyor hem de yaptığıı bozsun diye şeytanı yaratıyor; üstelik yaptıkları bozulunca "Varılan yer cehennemdir." diyor. Ayrıca bizim aciz olup olmamızı anlamamız Allah'a ne kazandıracak ki? - Bu soru beni fazlasıyla aşıyor. Ona nasıl cevap vermeliyim?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Bu konuda detaylı bir cevap vermek çok uzun sürer. Bu sebeple, prensip mahiyetinde birkaç madde hâlinde, sorulara cevap teşkil edecek bazı hakikatlere işaret edeceğiz:

- **Evet, Allah bizi O'na kulluk etmemiz için yarattı.** Kulluk demek kendi yaratıcısını tanımak ve ona saygısını, sevgisini belirtmektir. Kulluk, insan için en büyük bir payedir. Çünkü herkes intisap ettiği efendisinin şerefiyle şeref kazanır. Bir evliyaya hizmet etmek ile bir Peygambere hizmet etmek farklı olduğu gibi, aldıkları haz ve memnuniyet de çok farklıdır.

Bu gerçekleri bilen kimse Allah'a kul olmanın nasıl bir haz verdiğini, nasıl kişiye bir şeref bahsettiğini elbette anlar.

Kaldı ki, Allah'a kul olmak, -hâşâ- onun şahsî işlerini görmek manasına da gelmez. Sadece bütün hayatını ona borçlu olduğunu, elindeki bütün nimetlerin sahibi o olduğunu, dolayısıyla fitratında var olan “iyiliğe karşı teşekkür etme” duygusunu yanlış yere değil Allah'a tevcih etmesinin gereğini bilsin ve böyle bir Sultan-ı Zîşan'ın emir ve yasaklarına riayet etsin yeter. Şeriat dairesi keyfe kâfidir, harama girmeye hiç ihtiyaç yoktur. Örneğin zarardan başka hiç bir faydası olmayan bir kaç uyuşturucu maddesini kullanmayı bıraksın; ondan başka her türlü meşrubatı içsin...

- **Allah, kullarının ona karşı edepli davranmalarından hoşlanır.** Allah'ın hoşlanmasını, insanların hoşlanmasına benzetmek Allah'ı tanımamak manasına gelir. Allah zatında olduğu gibi bütün isim ve sıfatlarında da kimseye benzemez. Bu hoşlanma, bu sevgi, bu memnuniyeti olmasaydı, zaten hiç bir şeyi yaratmazdı.

Demek ki, Allah'ın böyle bir vasfının olması onun kutsal sıfatlarına aykırı değildir. Şu var ki, insanların hoşlanması genellikle bir arzu ve ihtiyaçlarının yerine gelmesinden kaynaklanıyor. Allah ise hiç bir şeye muhtaç değildir. Hadiste ifade edildiği gibi, bütün mahluklar, insanlar Allah'a isyan etse ona zerre kadar zarar vermediği gibi, ona itaat etseler de ona zerre kadar bir fayda dokundurmazlar.

Allah hiçbir şeye muhtaç değildir ve hiçbir şeyi muhtaç olduğu için yaratmamıştır.

- **Allah insanları imtihana tabi tutmuştur.** Bu imtihanın neticesinde kendisine karşı saygılı olanları mükâfatlandırarak, saygısızlık edenleri ise cezalandıracaktır. Böyle bir imtihanı tensip buyurması, bütün evrenin sahibi olarak, dilediğini yapma hakkına sahip olmasıyla ilgilidir. Sonsuz ilim, hikmet ve kudret sahibi olduğuna kâinatın şahadet ettiği Allah'ın bu takdir hakkını elinden almak, hiç bir varlığın ne haddine düşmüş ne de buna gücü yeter.

Bu imtihanın âdil bir şekilde cereyan etmesi için insanlarda zıt kutuplu mekanizmalar yaratılmıştır. Kötüye meyilli olan nefis-kör hissiyat ile iyiye meyilli olan akıl-vicdanın varlığının hikmeti budur.

Kötülüğü isteyen insanın nefisine yardımcı olmak için vesveseci şeytanı yarattığı gibi, iyi şeyleri, doğruları bulmaya aşık olan akla yardımcı olması için de ilham edici melekleri yardımcı göndermiştir.

Bu imtihanın adil yürümesi için aklını kullanan, vicdanının sesine kulak veren çalışkan insanların başarılı olmalarına -doğruları ilham ederek- katkı sağlayan melekler ile, aklını kullanmayan, nefsin heva ve hevesinin peşine takılan basiretsiz tembel insanların bu kötü huylarının ortaya çıkmasına -vesveseleriyle- katkı sağlayan şeytanların varlığı abes değil, hikmetsiz değil, imtihanın adalet anlayışını ortadan kaldıran bir unsur değildir.

Çünkü;

- Şeytan olmasaydı, **melek gibi insanlarla şeytan gibi insanlar** aynı şekilde değerlendirilecekti.

- **Ebu Bekir-i Sıddîk ile Ebu Cehil-i Lain aynı kefeye** konacaktı.

- **Hz. Musa ile Firavun benzer adamlar** olarak muamele görecekti.

- Rabbini tanıyan tevazuyu elinden bırakmayan, Rabbine kulluk etmekle onurlandığını bilen **bir mümin** ile yaratıcısını tanımayan, ona kulluk etmeyi gururuna yedirmeyen, içinde küçük bir firavuncuk olarak yaşayan cahil **bir insan** aynı konumda kalırdı ki, yerden göğe bir haksızlık olacaktı.

- Şunu unutmayalım ki, **cennet ve cehennem** bir piyango biletiyle çekilen şans oyunu gibi birer tesadüf oyuncağı değil, **Allah'ın sonsuz rahmetinin ve sınırsız izzetinin birer simgesidir.**

Allah'ı tanıyan, ona kulluk eden sevgili, edepli ve saygılı kullar için ebediyete kadar devam eden bir mutluluk diyarı olan cennet, Allah'ın sonsuz rahmetini, şefkatini, cemalini gösterdiği gibi; onu tanımayan, ona kulluk etmeyen nankör, isyankâr, edepsiz ve saygısız insanların hapis diyarı olan cehennem de Allah'ın sonsuz izzet, azamet, kahr ve celalinin simgesidir.

Bu hakikatler gösteriyor ki, **cennet ucuz olmadığı gibi, cehennem de lüzumsuz değildir ve cennet adam istediği gibi, cehennem de adam ister.**

Cehennemin ve şeytanın yaratılışı, mükemmel bir yaratıcı anlayışına ters değil mi?

Soru Detayı

- *Allah mükemmel diyoruz, iyi diyoruz, her şeyi güzel yapar diyoruz. Ama Allah insanları yakmak için cehennem gibi bir işkence odası diyeyim yaratıyor. Şimdi diyeceksiniz ki insanın iradesi var, günah işlemesin, cehennemde yanmasın. Zaten çoğu soruyu din alimleri insan iradesiyle açıklamaya çalışıyor.*

- *Benim burada takıldığım mevzuu insanın iradesi değil. İnsan iradesini zaten biliyorum. Benim takıldığım konu Allah'ın ceza verici, işkence yapıcı, vahşi yönü. Tıpkı bir insan gibi hatta insanın insana yapabileceğinden daha vahşice bir ceza... Bu durum mükemmel bir yaratıcı, merhametli bir yaratıcı anlayışına çok ters bence.*

- *Bir diğer husus da şeytan. Bildiğim kadarıyla şeytan Allah'tan müddet istiyor ve Allah da ona müddet veriyor. Yine burada Allah kötülüğe izin veriyor. Hatta her insana vesvese verebilecek bir güce sahip, Allah'a rakip konumda bir güce sahip varlığa izin veriyor.*

- *Dünyada bazı musibetlerin Allah'ın insana bir uyarısı olarak algılıyorsunuz fakat şeytana musibet falan yok. Yine burada insan iradesiyle ilişkili bir cevap istemiyorum. Benim takıldığım mevzuu üstün bir yaratıcının, sevgi dolu, çok iyilikçi bir yaratıcının, şeytana (kötülük yapmasına) izin vermesi.*

- *İşte ben bu ve bunun gibi sorulara cevap bulamadığım için ateist oldum. Çünkü alimler mantıklı bir cevap veremiyor. Çoğu olayı iradeyle açıklıyor. İradeyle ilgisi olmayan konuları da bu şekilde açıklamaya çalışıyor. Benim sorum irade değil. Allah'ın yaptığı kötülükler. Eğer cehenneme kötü diyebiliyorsanız. Oraya gitmek istemiyorum diyebiliyorsanız, cehennemin kötü olduğunu da kabul etmişsiniz demektir. Peki cehennemi kim yarattı? Allah. Kötülüğü yaratan da kötüdür bence.*

- *Şimdi ben burada insanı da Allah yarattı o da kötülük yapıyor, desem insanın iradesi var diyeceksiniz. Eyvallah kabul ediyorum, insanın iradesi var. **Cehennemin de mi iradesi var?***

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Aksine, cehennem ve şeytanın yaratılması, onları yaratan Zat'ın kemalini gösterir.

Allah'ın sonsuz merhamet sahibi olduğunun en açık delillerinden biri de Allah'ın kendilerini yoktan var edip bin bir çeşit nimetlerle donattığı halde, hâlâ kalkıp ona karşı saygısızca davrananları yok etmemesi, rızıklarını kesmemesi, derhal dillerini lal etmemesi, gözlerini kör kulaklarını sağır etmemesi, onları bir anda cehennem dibine sokmaması, bir anda canlarını alıp cehenneme yollamamasıdır.

Sonsuz kudret sahibi olduğuna evrenin şahitlik ettiği Yüce Yaratıcının gücü yettiği halde, alçak düşmanlarını derhal helak etmemesi, onun sonsuz rahmeti ile değil de ne ile izah edilebilir?

Allah'ın sadece merhameti değil, aynı zamanda gazabı, öfkesi de vardır. Şu bir gerçektir ki, merhamet insanların güzelliğini gösterdiği gibi, öfke sıfatı da insanların izzetini gösteriyor. Merhamet cemali, öfke celali, merhamet mükâfatı, öfke cezayı gerektiren bir vasıftır. İnsanlık camiasında "izzet-i nefis" sahibi olma özelliği, herhalde merhameti ifade etmiyor. Bilakis, yanlışlara tepkisini ortaya koyan kimsenin vakarını, ağırbaşlılığını, mükemmelliğini ortaya koyuyor.

Aynı bunun gibi, Allah'ın dost-düşman demeden herkese nimet sofralarını açması, onun sonsuz merhametinin bir yansımasıdır.

Buna mukabil, Allah'ın kendisine karşı edepsizlik edenleri cezalandırması, onun sonsuz kudretini, izzetini, büyüğünü, yüceliğini, yegane ilah ve hükümdar olduğunu gösterir.

Sonsuz merhametin yansıması olan mükâfat gibi, sonsuz izzetin yansıması olan ceza sistemi de onun mükemmel bir varlık olduğunun göstergesidir.

Zira hiçbir devlet veya padişah yoktur ki, kendisine itaat edenler ile isyan edenleri aynı kefeye koymuş olsun. Çünkü böyle bir tavır o padişahın kendi haysiyetini bilmeyen izzet-i nefis sahibi olmamak, iyilik ile kötülüğü fark etmeyecek kadar budala ve saf olmakla suçlanacaktır. Ve bu suçlama yerden göğe de haklıdır. Çünkü kâmil / mükemmel bir insan iyi insanlar ile kötü insanları bir tutmaz, dostları ile düşmanlarını aynı kefeye koymaz.

Şimdi bu gerçekler ortada iken, kalkıp da Allah'ın düşmanlarını cezalandırmasını bahane ederek onun merhamet sahibi olmadığını, mükemmel bir varlık olmadığı iddia etmek, dünyada modası geçmiş bir hezeyan, en sofistike bir iftira, en antika bir yalandır.

Bugün bütün uygar ve hukuk üstünlüğüne inanan hangi devlet var ki anarşist, terörist ve eşkıya olanlar için bir ceza mekanizmasını işletmesin, bir hapis yuvasını yapmış olmasın ve suçluları cezalandırmış olmasın. Birer suç makinesi ve insanlığın yüz karası olan hırsız, cani, kapkaç, ırz-namus düşmanı gibi anarşistlerden başka kim bu sisteme karşı çıkabilir, bunu merhametsizlikle suçlayabilir.

Şuna eminiz ki, bu konuda Bediüzzaman Hazretlerinin şu altın değerdeki ifadelerini ön yargısız okuyan herkesin vicdanı, cehennem varlığına taraftar olacaktır. **Özetle takdim ediyoruz:**

"Cehennem'in varlığı ve şiddetli azabı, hadsiz rahmete ve hakiki adalete ve israfsız, mizanlı hikmete ziddiyeti yoktur. Aksine, rahmet ve adalet ve hikmet, onun varlığını isterler."

"Çünkü nasıl ki, bin masumun hukukunu çiğneyen bir zalimi cezalandırmak ve yüz mazlum hayvanı parçalayan bir canavarı öldürmek, adalet içinde mazlumlara bin

rahmettir. Ve o zalimi affetmek ve canavarı serbest bırakmak, bir tek yolsuz merhamete mukabil yüzer biçarelere yüzer merhametsizliktir."

"Aynen öyle de; Cehennem hapsine girenlerden olan kâfir-i mutlak, küfrüyle;

- Hem **esma-i İlahiyenin hukukuna** (Allah'ın Rahman, Rahim, kerim gibi binlerce isimlerinin tezahürlerini) inkâr ile tecavüz,

- Hem o esmaya şehadet eden **mevcudatın şahadetlerini tekzip** ile hukuklarına tecavüz

- Ve mahlukatın / yaratıkların Allah'ın her türlü noksanlıklardan uzak olduğunu ilan etmek gibi sürekli yerine getirdikleri **yüksek vazifelerini inkâr** etmekle hukuklarına tecavüz

- Ve kâinatın yaratılış gayesi, varlığının ve varlıkta devam etmesinin sebebi olan,"

Allah'ın yaratmak, idare etmek, terbiye etmek, eğitmek, büyütüp beslemek, gözetip korumak gibi yüksek idareciliğine karşı kulluk görevlerini yerine getirerek bir nevi teşekkürler mukabelede bulunmalarını ve Allah'ın o en güzel ve en mükemmel sıfatlarını ontolojik aynalarda yansıtmalarını tekzip ile hukukuna bir nevi tecavüz ettiği haysiyetiyle öyle **azîm bir cinayet, bir zulüm meydana alır ki, af edilmeye kabiliyeti, istihkakı kalmaz.** إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ (Allah kendisine ortak koşmayı asla affetmeyecektir) ayetinin tehdidine müstehak olur. Onu Cehennem'e atmamak, bir yersiz merhamete mukabil, hukuklarına taarruz edilen hadsiz davacılar hadsiz merhametsizlikler..." (bk. *Şualar*, s. 230)

Şeytanın varlığı, imtihanın asli unsurlarından biridir. Allah -şeytan dahil- hiç kimse ile mücadeleye girmiyor... Kimseyi rakip görmüyor. Eğer Allah yarattıkları ile mücadeleye girseydi, onları rakip olarak görseydi, niye onları yaratsın ki... Onları yaratmaz olur biterdi...

Kur'an'da şunu kesin olarak öğreniyoruz ki, Allah imtihana tabi tuttuğu insan, cin ve şeytanlara akıl ve özgür irade vermiştir. Şeytanlar özgür iradeleriyle isyan etmiş, Allah'ın emirlerini yerine getirmemiş, hayatta kaldıkları sürece Allah'ın kullarını doğru yoldan saptıracaklarını ilan etmişler.

Allah da insanoğluna babaları ÂDEM'e karşı düşmanlık besleyen bu şeytanların tuzaklarına düşmemeleri, insanları cehenneme sürüklemek için gece-gündüz çalışan bu şeytanları ezeli düşman olarak görmelerini tavsiye etmek, dosdoğru yolu göstermek için peygamberleri ve kitapları göndermiştir.

Keza, Allah cennet ve cehennemi yaratmış, sonra da bir imtihan açmıştır. İmtihanın bir değer ifade etmesi için hem kazanma hem kaybetme unsurlarını barındırması gerekir. İnsanlardaki kötü ve iyi duyguların varlığı, akıl-zekanın yanında nefsin ve kör hissiyatın yaratılması da bu gayeye yöneliktir.

Keza, bu amaca hizmet etmesi için insan kalbinin sağ tarafında güzel ve doğruları ilham eden melekleri, sol tarafında da kötülüğü ve yanlışları telkin eden şeytanları yaratmıştır. Ayrıca kötüyü ve iyiyi ayırt etmek için akıllı bir mümeyyiz unsur olarak tayin ettiği gibi, bu imtihanın düzgün yürümesini sağlamak, imtihan rehberi olan semavi kitapların şifrelerini çözüp, sorulara doğru cevap vermelerine yardım etmek için peygamberleri birer rehber-muallim olarak görevlendirmiştir.

Allah'ın icraatlarını eleştirmek için onun sonsuz ilim ve hikmetini kuşatan bir akla sahip olmayı gerektirir. Bu imkansız olduğuna göre, onu eleştirmek sadece kişiyi cehalete sürükler, cehenneme yaklaştırır, başka hiçbir ilmi katma değer sağlamaz, sağlayamaz. **Şimdi;**

- Bir yandan sonsuz ilim, hikmet ve kudretiyle kâinatı yarattığına inandığınız bir Allah'a iman edeceksiniz, sonra onun yanlış imtihan yaptığını savunacaksınız...

- Bir yandan Allah'ın hiçbir şeye muhtaç olmayan, bütün evreni ve insanları sırf rahmetinin bir yansıması olarak yarattığına inanacaksınız, öbür taraftan şeytanı düşman ilan etmesini yadırgayacaksınız...

- Bir yandan cennet ve cehenneme inanacaksınız, adil bir imtihanın gereği olarak iyi insanların cennete, kötü insanların cehenneme gideceğine iman edeceksiniz, diğer taraftan bu imtihanın şeklini eleştirmeye kalkacaksınız...

Allah'ınızı seversiniz, bütün bunlar size garip gelmiyor mu?

Cehennem iradesi konusuna gelince, nasıl ki dünyadaki ateşin iradesi yoksa, yine bir ateş olan cehennem de iradesi yoktur. Bu dünyadaki ateş, Allah'ın verdiği görevi yapmaktan nasıl rahatsız olmuyorsa, ebedi hapisanenin ateşi de görevini yapmaktan rahatsız olmaz.

Allah tek ve yalnız olduğundan sıkılıyor mu?

- Bir ateist şu soruyu sordu:

"Madem Allah'ın rahmeti sonsuzdur neden şeytanı affetmedi? Çünkü şeytanı Allah yaratmış, kıskançlık duygusunu ona veren de Allah'tır. O duyguları Allah vermişse o kadar acımasız olmamalı. Madem Allah her şeyi biliyor o zaman şeytanın isyanını da kendisi planlamış. Ve şeytanı insanlara göstermeden, şeytana insanları yoldan çıkarma görevi vermişse, insanlara musallat etmişse bence Allah ya tek, yalnız olduğundan sıkılıyor ya da bizlerle eğleniyor."

Cevap

Değerli kardeşimiz,

- Allah'ın her şeyi önceden bilmesi, o şeylerin yönünü zorunlu istikamet olarak tayin etmek anlamına gelmez. Defalarca vurguladığımız gibi, **ilim bir sıfattır**, bu sıfatın özelliğinde bir yaptırım gücü, bir zorlama yoktur.

İlim kudret sıfatından farklıdır. Kudretin zorunluluğu vardır. Yapmak istediği her şeyi hiçbir engel tanımadan yapar. **İlim ise maluma tabidir**. Yani; bir şey ileride nasıl olacaksa onu öyle bilir. Bir olay alacağı için bilinir; bilindiği için meydana gelmez.

- Allah bütün insanları imtihana tabi tuttuğu gibi **şeytanı da imtihana tabi tuttu**. (Meleklerle de Adem'e secde etmeleri emredildiyse de onların yapısında **kuvve-i sheviye, kuvve-i gazabiye** olmadığı için bilinen şekliyle imtihana tabi değiller).

Bu imtihanın adalet ölçüsüne uygun cereyan etmesi için, insanlar gibi şeytanlara da özgür irade vermiştir. Bu özgürlük kaderle belirlendiği için, hiç kimse *-istese de-* bu özgürlük alanı dışına çıkamaz.

İnsanlardan bazıları özgür iradeleriyle küfür tercih ettikleri gibi, şeytanlar da özgür iradeleriyle küfrü, şeytanlığı tercih etmişlerdir. Allah'ın insanları ve şeytanların ne yapacaklarını, hangi yolu takip edeceklerini, özgür iradeleriyle hangi tercihte bulunacaklarını bilmesi, bu konuda bir zorlama değildir.

Allah'ın her şeyi önceden bilmesi Allah olmanın olmazsa olmaz şartıdır. Eğer bazı şeyleri önceden bilmezse o zaman *-haşa-* cahil olur. Bu safsatayı bütün kâinat elli beş lisanla bunu reddetmekte ve Allah'ın ezeli, ebedi ve sonsuz ilmine şahitlik etmektedir.

- Allah'ın -haşa- sıkılması diye bir şey olamaz. Bunun en açık delili, bütün varlıkların çok sonradan var edilmeleridir. Bugünkü son ilmi keşiflere göre, kâinat yaklaşık **on dört milyar yıl önce** yaratılmıştır. Eğer -haşa- can sıkıntısından dolayı olsaydı, evreni ve içindekileri milyar defa katrilyon sene önce yaratacaktı.

“Biz göğü, yeri ve aralarında olan varlıkları, bir oyun / eğlence olsun diye yaratmadık. Eğer bir eğlence edinmek isteseydik, elbette onu kendi katımızdan edinirdik. Şayet yapacak olsaydık öyle yapardık. Hayır (biz bir eğlence olsun, canımızın sıkıntısı geçsin diye değil), biz hakkı bâtılın tepesine indiririz de o, bâtılın beynini parçalar. Bir de görürsünüz ki, bâtıl yok olup gitmiştir. Allah’a yakıştırdığınız vasıflardan dolayı size yazıklar olsun!” (Enbiya, 21/16-18)

mealindeki ayetlerde, Allah hakkında tasavvur edilen “**can sıkıntısı**” vehminin safsataca hezeyan olduğunu göstermektedir.

- Allah'ın rahmetinin sonsuz olması, onun gazabının, azabının hiç olmayacağı anlamına gelmez.

Bilakis, itaat edenlere rahmet ve şefkat etmek ne kadar güzel ise, isyan eden şakilere karşı gazap ve azabını göstermek de yerine göre o kadar güzeldir. Çünkü, bir sultanın itaat edenlere olan merhameti onun şefkat ve himayesini gösterdiği gibi, isyan eden nankörlere cezası da onun saltanatının haşmet ve izzetini gösterir.

Her zaman olduğu gibi bugün de cinlerden ve insanlardan olan şeytanların yaptığı öyle zulümler var ki, her vicdan sahibine “**Zalimler için yaşasın cehennem!**” dedirtmektedir.

Allah'ın, bu zulümleri görmezden gelmesini, onları göz ardı etmesini beklemek, onun -haşa yüz bin defa haşa- adaletten ayrılıp zalimlere destek çıkabileceğini düşünmek gibi bir hezeyan-ı küfridir.

Atomdan Herkül burcuna kadar bütün varlıkların içinde buldukları ahenk ve dengenin şahadetiyle adaleti tahakkuk eden Allah'ın böyle bir zulme sıcak bakabileceğine ihtimal vermek, akıl tutulmasının bir göstergesidir.

Neden zina ve hırsızlık gibi suçlar asla affedilemez ve cezalandırılması gerekirken, cinayet, kefaret ile affedilebilir?

Soru Detayı

- *İslam'ı araştırıyorum. Zina ve hırsızlık, sonuçları daha sonradan telafi edilebilir günahlar iken, bir kişinin canını almak sonucu hiçbir şekilde geri alınamayacak bir suçtur. Ayrıca bildiğim kadarı ile İslam'da bir canı almak Tanrı'nın yetkisinde olduğu için bu suçu işlemek, şirkten sonra en büyük günahdır.*

- *Cinayet, aldatmaktan çok daha büyük suç iken, zina yapan insanların kırbaçlanmasını veya taşlanmasını; ancak cinayet işleyenin para ile affedilebilmesini kabul ediyor musunuz? Bu garip değil mi?*

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Bu konunun hikmetini görmek için çok ciddi bir araştırmaya ihtiyaç vardır. Bununla beraber, şimdilik söyleyebileceğimiz birkaç noktayı aşağıda takdim edeceğiz:

Önce Katil ve Zina suçu:

a) Kısas konusunda suçlu tek taraftır. Bu sebeple, maktulün yakınları katili affetme yetkisine sahip kılınmıştır. **Zina** suçunda ise, suçlu çift taraflıdır. İşin suçsuz olmayan tarafı yok ki, birisi diğerini affetsin. Çünkü, hem kadın hem erkek suçludur. Bu iki suçun *-katil meselesinde olduğu gibi-* masum ve mağdur tarafı yoktur; her iki taraf da canidir.

b) Zina çok gizli yapılabilen bir suçtur. İslam dahi bunun gizli kalmasına taraftardır. Ancak, bunun gizli olarak işlenebilmesi, suçun fazlaca işlenmesine fırsat veren bir yan etkidir. Bir yandan dört şahit gibi, genellikle tahakkuk etmesi çok zor olan şartları ön gören İslam hukuku, diğer yandan bunun affına bir yol vermemek suretiyle de suç işlemenin caydırıcılık etkisini pekiştirmeyi hedeflemiş olabilir.

c) Katil cinayeti genellikle açıktan yapılan veya netice itibariyle açığa çıkan bir suçtur. Faili meçhul cinayetler genellikle bir şahıs tarafından değil, resmi veya gayriresmi komitelerce işlenir ve bunların affı da söz konusu değildir. Bu sebeple genellikle *-zina suçunun akisne-* açık olan veya açık olmaya aday olan bir cinayetin faili de genellikle malumdur. Gizlenmesi söz konusu olmayan katil cinayetini işleyen kimsenin canı da kısas olarak söz konusudur. Kısas da olsa yine de bir adamın öldürülmesi oldukça ağırdır.

İşte İslam hukuku, bir yandan açık suçlar grubuna giren katil cinayetinin cezasını kısas olarak belirleyip caydırıcı bir tedbir alırken, diğer yandan da bu çok ağır olan ve zamanla kan davasına dönüşme ihtimali gibi bir tehlikeyi de taşıyan bu cezanın yan etkilerini bertaraf etme adına af faktörünü de uygun görmüş olabilir.

Hırsızlık olayına gelince:

a) Hırsızlık çok cazibedar bir meslektir. Kısa zamanda önemli bir menfaatin kazanması söz konusudur. Bu sebeple, bu suça en ufak bir pirim vermek, mağdurların çoğalmasına ve hukuklarının çiğnenmesine bir davetiye hükmünde olur. Bu açıdan bakıldığı zaman bu suçun *-dünya hayatı itibariyle-* affa kabiliyeti yoktur.

b) Ömür boyu bir emeğin karşılığı olarak elde edilen bir sermayenin hırsızın eliyle yok olup gidiyor. Bu çok gaddar ve zalim bir hırsız tarafından gadre uğrayan mal sahibinden üstelik bu adamı affetmesini istemek, adamı ikinci kez vurmak anlamına gelir. Kaldı ki, böyle af faktörü telafisi imkânsız başka hırsızlıkları, başka mağduriyetlerin meydana gelmesine bir çağrı niteliğindedir.

c) Hırsızlık, hep gizlice yapılan bir suç olduğundan “sedd-i zerayi” kaidesi gereğince, bu suçun bütün kapılarını ve pencerelerini kapatmak hikmetin gereğidir.

Özetlersek; katil suçu aynı kişi hakkında ancak bir defa söz konusu olur. Aynı adamı birkaç defa öldürme imkânı yoktur. Bu sebeple, *-yukarıda ifade edilen gerekçeler doğrultusunda-* maktulün yakınları tarafından kâtilin affedilmesi, fazla yan etkisi olmayan bir maslahat olarak görülebilir.

Buna mukabil, zina ve hırsızlık suçu aynı kişilerle defalarca tekrar etme riskini taşımaktadır. Bu sebeple, zaten gizli olan ve tekrarlama potansiyeline sahip olan bu suçlara bir de af faktörü eklenirse, bu suçların daha kolay işlenmesine sebep olabilir.

Tekrar nüks etme riski olmayan ve genellikle açıktan yapılan katil suçuna bir hafifletme getirmek; buna karşılık, işin tabiatının gereği olarak gizlice yapılan ve her zaman tekrar etme

riskini taşıyan zina ve hırsızlık suçuna bir hafifletme getirmemek, cezasının caydırıcılık vasfına uygundur.

Bununla beraber, **zinanın sabit olması** için dört şahidin gözleriyle eylemi görme şartına bağlanması, çok önemli bir hafifletici unsur olarak değerlendirilmelidir. Hatta bu işin dedikodusunu yapanlara yönelik teşhir ve seksen değnek cezanın ön görülmesi, bu konuda “**şakk-ı şefe**” etmemeleri için insanlar uyarılmış ve âdeta bununla; “**Bu konuda dudaklarınızı açmayacaksınız.**” denilmiştir. Bu tavır, işin başında suçun tespitine yönelik önemli zor şartlar getirilmesi, işin sonunda ayrıca bir af fırsatının verilmesine ihtiyaç bırakmamıştır. Çünkü, bu takdirde cezanın caydırıcılık vasfı tamamen ortadan kalkar.

Hırsızlık cezasının el kesme olması için, çalınan malın miktarı, korunmuş bir mekanda olması, hırsızın hayati bir ihtiyaç içinde olmaması gibi şartlar yanında, İmam-ı Azam ve İmam Muhammed’e göre, mahkemeye intikal etmeden önce malın iade edilmesi, malı sahibinin “*hırsızlık olayını*” inkâr etmesi, şahitlerin yalan söyledikleri bildirmesi gibi bazı unsurlar, önemli hafifletici sebeplerdir (*bu konuda bk. el-Fıkhü'l-İslamî, 6/95, 126-127*).

Konularla ilgili ayetlerin meallerini teberrüken aşağıya alıyoruz:

“Ey iman edenler! Öldürülen kimselerin hakkını almak için size kısas (yani cezayı vermek istediğiniz takdirde *-başkasını değil-* sadece katili öldürmek) farz kılındı. Hür hür ile köle köle ile dişi dişi ile kısas olunur. Ama kim, maktûlün velisi tarafından affedilirse kısas düşer. Bundan sonra, diyeti ona güzel bir şekilde ve tam olarak ödemek gerekir. Bu esneklik Rabbiniz tarafından bir kolaylık ve lütuftur. Artık kim bundan sonra karşıdakinin hakkına tecavüz ederse, Ona son derece acı bir azap vardır.” (*Bakara, 2/178*).

“Hırsız erkek ile hırsız kadının irtikâb ettikleri suça bir karşılık ve Allah tarafından insanlara ibret verici bir ukubet olmak üzere ellerini kesiniz. Allah azîz ve hakimdir/mutlak galiptir, tam hüküm ve hikmet sahibidir.” (*Maide, 5/38*).

“İmdi, zina eden kadın ve erkeğin her birine yüz değnek vurun. Eğer Allah’a ve âhirete iman ediyorsanız, Allah’ın hükmünü uygulamaya işinde sakın acıma hissi sizi etkisi altına alıp da uygulamayı engellemesin. Hem onların bu cezalandırılmalarında müminlerden bir cemaat da bulunup şahid olsun!” (*Nur, 24/2*).

Recim konusu sünnetle sabittir.

Kur’an-ı Kerimi indiren Allah, neden insanların inanması ve inanmaması üzerine bu kadar eğiliyor?

Soru Detayı

- İnsanların inanma ve inanmaması neden bu kadar Kur’an’da vurgulanıyor?

- Kitabın yarısından fazlası neden inançsızlar üzerinedir?

- Neden birçok ayet savaş ve öldürmek üzerinedir?

- Allah emirlerinin dinlenilmemesi üzerinde neden bu kadar çok duruyor? Allah neden kendisine inanmayanlar ile mücadele edilmesini istiyor; kendisi hepsini bir anda yok edemez mi?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

- Büyük bir gemi düşünelim, bu gemide hizmet eden yüzlerce insan var. Bu insanların hizmet gayesi; geminin gideceği hedefe ulaşmasıdır. Gemi çalışanlarının hepsi hizmet ve vazifesini eksiksiz olarak yapıyorlar. Biz de geminin dümenciliğini yapıyoruz. Bizim vazifemiz dümeni hedef rotasında tutmak. Şimdi biz bu vazifeyi terk edip, gemiyi karaya oturtsak, **bütün gemi emekçilerinin emeğine ve hizmetine tecavüz etmiş sayılmaz mıyız?**

O zaman gemide ne kadar çalışan hizmetli varsa, hepsinin bizden hakkını istemesi ve alması gerekir. Elbette böyle bir görevi olan kişiyle, **ne kadar ilgilenilse ve yapacağı işi ihmal ediyorsa ne kadar çok hatırlatılsa o kadar yeridir...** Hiç kimse, "Neden buna görevini sık sık hatırlatılıyor ve bununla daha çok ilgileniliyor." demez ve diyemez.

İşte şu kainat büyük bir gemi hükmündedir. Bu kâinat gemisi içinde olan unsurlar ve mahlukat ise; hava, toprak, su, güneş, hayvanat, nebatat gibi, misaldeki geminin hizmetlileri ve emekçileridir. İnsan ise; bu kainat gemisinin dümencisi hükmündedir. Vazifesi ise; **kainat sahifesinde tecelli eden İlahi isim ve sıfatları talim edip gereğince amel etmektir.** Yani insanın şu kainat gemisindeki vazifesi ve gayesi; **iman ve ibadettir.**

Kainattaki diğer bütün mahlukat, insanın bu ibadetine ve kulluğuna göre planlanmış ve ona hizmet etmek için programlanmıştır. Dolayısı ile insan, vazifesi olan iman ve ibadeti terk ederse, **bütün kainat mürettebatının hukukuna ve hakkına ve emeğine tecavüz etmiş olur.**

Kainat kamusal bir alandır, insan bu alanda vazifesini yerine getirmemekle yani iman ve ibadeti terk etmek ile **bütün kamunun hukukunu çiğnemiş** sayılır. Allah da hem kendi hakkı için, hem de kamunun hakkı için insana kamusal dava açar ve cezasını keser. Zira insanın imansızlık ve ibadetsizliği şahsi bir cinayet değil; kamusal bir cinayettir.

- Allah iyi insanlar ile kötü insanları birbirinden ayırmak için bir **imtihan** düzenlemiştir. İmtihana tabi tuttuğu insanlara akıl ve özgür irade vermiştir. Aklı olmayan delileri ve çocukları bu imtihandan muaf tutmuştur. İmtihani kazanma veya kaybetme noktasında âdil ve eşit bir statü belirlemiştir. Şöyle ki: her insana kötülüğe sevk eden bir nefis yanında iyiliğe sevk eden bir akıl ve vicdan vermiştir. Sonsuz merhametiyle kullarının imtihanı kazanmalarına yardımcı olmak için akli doğru yönlendiren vahiy ve peygamberleri göndermiştir.

İşte en son vahiy kaynağı olan Kur'an'da sık sık uyarıların yapılması, **imtihanı kaybetmenin faturasının çok ağır, kazanmanın mükâfatının ise pek büyük olacağını** vurgulamasının hikmeti budur.

- **Kur'an'ı en çok ilgilendiren husus iman konusudur.** Özellikle Allah'a ve ahiret gününe iman, Kur'an'ın ders vermek istediği temel maksatlarının başında gelen iki büyük husustur. Çünkü imtihanın ana dersleri iman esasları ve adalet ile kulluktur. İman dersinden geçmeyen doğrudan sınıfta kalır. Buna mukabil, iman derslerinden geçen/İmanla kabre giren kimse başka derslerden zayıf almışsa da /yani bazı günahları olsa da affa uğraması veya ceza çektikten sonra cennete girmesi söz konusudur.

Allah korusun, imansız kabre giren/yani iman dersinden sıfır çeken kimsenin imtihanı kazanıp cennete girme ihtimali sıfırdır ve asla söz konusu değildir. İşte Kur'an'da sık sık imandan bahsedilmesinin hikmeti budur.

- **“Kitabın yarından fazlası neden inançsızlar üzerinedir?”** sorusundaki iddia, temelden yoksun bir hayal mahsulüdür. İmanın güzellikleri yanında, imansızlığın çirkinlikleri üzerinde durmasının hikmeti yukarıda açıklanmıştır.

Kur'an'ın, tarih boyunca bazı kavimlerin başına gelen felaketlerden imanlı olanların kurtulduklarından, imansızların ise yok olup gittiklerinden söz etmesi, dünyada yaşanmış canlı birer örnek olduklarıdır. Bu da imtihana pozitif katkısı olduğu için kitaba girmiştir.

Hastasına sık sık bazı ilaçları tavsiye ve bazı yiyecekleri yasaklayan bir doktor, akli başında her hasta tarafından **“Çok iyi bir doktor, benimle çok ilgilendi...”** şeklinde değerlendirilecek.

Keza öğrencilerini yönlendiren, çalışmalarını teşvik eden, vakitlerini boş yere harcamalarını salık veren bir öğretmenin, akli selim sahibi öğrencileri nezdindeki konumu da **“öğrencileriyle ilgilenen çok iyi niyetli bir öğretmen”** şeklinde olacaktır.

- Savaş ayetlerinde yapılan teşvikler, saldırıya maruz kalan müslümanların kendilerini savunmaları için onları cesaretlendirmeye, taktik ve strateji öğretmeye yöneliktir. Her ülke kendini savunma hakkına sahiptir. Her devlet yetkilisi bu savaşı kazanmak için bütün gayretini göstermekle yükümlüdür. Kur'an da bunu yapmıştır.

- **“Allah neden kendisine inanmayanlar ile mücadele edilmesini istiyor? Kendisi hepsini bir anda yok edemez mi?”** şeklindeki sunun cevabı şöyle verilebilir:

Bu dünya hayatında iyi insanların yanında kötü insanlar da vardır. Hayat kurtarmaya can atanların yanında, can almaya can atanların varlığı bir realitedir.

Allah bütün evrenin sultanı olarak, güzel isimlerinin kâinatın her tarafında tecellileri söz konusu olduğu gibi, insanlık camiasında da o isimlerin o güzel yansımalarını görmek ister. Bu da ister istemez rezil olanlarla şerefli olanları, canı olanlarla mert olanların, ahlaksız olanlarla erdemli olanların karşılıklı mücadelelerini gerektiriyor. Çünkü gece ile gündüz, karanlık ile aydınlık bir arada olamayacağı gibi, kötü insanlarla iyi insanların her konuda uzlaşmaları mümkün değildir.

Haksız yere gözünü kırpmadan adam öldüren insî şeytan türü bir canavarın, karıncaya basmaktan çekinen melek gibi bir insanın birbirleriyle mücadele etmeleri kaçınılmazdır. Cebrail ile şeytan hiç barışır mı?

İşte Kur'an'da kaçınılmaz olan bu mücadelede imanlı olanlara mücadele stratejisi öğretiliyor ve asla adaletten ayrılmamalarına dair öğüt veriliyor. İşte o öğütlerden biri şudur:

“Ey iman edenler! Haktan yana olup var gücünüzle ve bütün işlerinizde adaleti gerçekleştirin ve adalet numunesi şahitler olun. Bir topluluğa karşı, içinizde beslediğiniz kin ve öfke, sizi adaletsizliğe sürüklemesin. Âdil davranın, takvâya en uygun hareket budur. Allah'a karşı gelmekten sakının. Çünkü Allah yaptığınız her şeyden haberdardır.” (Maide, 5/ 8)

“Kendisi hepsini bir anda yok edemez mi?” soruya gelince, elbette Allah dileseydi hepsini bir anda yok ederdi. Daha ötesi dileseydi, sevmediği insanlardan hiç birini yaratmazdı. Demek ki, Allah'ın muradı kötü insanların yok olmaları değil, onları ıslahıdır. İmtihanın adalet anlayışı bunu gerektirir.

Ancak iyi insanların da bu uğurda gayret etmeleri, haksızlıklarına karşı -yukarıdaki ayette geçtiği üzere- düşman da olsa kimseye haksızlık etmemeleri, onların zulümlerine karşı zalimce davranmamaları tavsiye edilmiştir. Bunları becermek onlar için de bir imtihan sorusudur.

Demek ki, bu konuda sadece kötüler, zalimler değil, aynı zamanda iyiler, mazlumlarda bir sınav vermektedir.

Kafirler neden hasta olur?

Soru Detayı

- Müminler hasta olunca ya günahlarına kefarete olur ya da dereceleri yükselir. Peki kafirler neden hasta olur?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Bu konuyu birkaç madde halinde özetlemekte fayda vardır:

a) İster mümin ister kafir olsun, başına ne gelirse günahlarının affına sebep olacaktır. Bela, musibet, hastalık, sıkıntı gibi şeyler insanların günahlarının hafiflemesine sebep olmaktadır.

Bir mümin bu dünyada günahkar olarak yaşar, fakat başına gelen musibetlerin onun günahlarının azalmasına sebep olacaktır.

Aynen bunun gibi, Allah adili mutlak olduğu için kafir kullarının başına gelen musibetler de cehennemdeki azaplarının azalmasına sebep saymaktadır. Aynı günahı işleyen ve kafir olan iki kişiden biri musibete uğrasa diğeri uğramasa, musibete uğrayanın azabı diğere göre hafifleyecektir.

Kafir cehennemde sonsuza dek kalacağı için cennete giremeyecek, bu dünyada çektiği sıkıntı ve azaplardan dolayı cehennemdeki azabının şiddeti hafifleyecektir.

b) Hastalıklar, genellikle Allah'ın evrende cari olan kanunlarına aykırı hareket etmekten kaynaklanır. Bedüzzaman'ın ifadesiyle:

“Ekser hastalıklar sû'-i istimalâttan, perhizsizlikten ve israftan ve hatiattan ve sefahetten ve dikkatsizlikten geliyor.” (Lem'alar, s. 217)

Bu konuda mümin veya kâfir fark etmez.

c) Dünya bir imtihan meydanıdır. Bu imtihanda herkesin bir şekilde imtihana tabi tutulması imtihanın gizlilik sırrının bir gereğidir. Eğer örneğin bulaşıcı bir hastalık geldiği zaman, sadece kâfirler veya sadece müminler ondan etkilense bu imtihan sırrı bozulur. Demek ki kâfirlerin de müminler gibi hasta olmaları, musibetlere maruz kalmaları imtihanın gereğidir.

d) Hastalıklar yalnız karşılığında mükâfat olduğu için verilmiyor. Allah'ın isim ve sıfatlarının tecelli etmesinin bir tezahürü olarak ortaya çıkıyor. Çünkü;

“Cenab-ı Hak, insana giydirdiği vücut libasını sanatına mazhar ediyor. İnsanı bir model yapmış, o vücut libasını o model üstünde keser, biçer, tebdil eder, tağyir eder; muhtelif esmasının cilvesini gösterir. Şâfi ismi hastalığı istediği gibi, Rezzak ismi de açlığı iktiza ediyor.” (Lem'alar, s. 9)

Bu modellik görevinde herkesin görev alması icap eder.

e) Dünya insana güldüğü nispette insan şımarıklığa doğru yelken açar. Buna mukabil dünya insana somurtkan çehresini gördüğü nispette de insanı imtihan konusu olan iman ve kulluk konusunda düşünmeye sevkeder. Âdil bir imtihan için Allah herkese ara sıra dünyanın bu somurtkan yüzünü gösteriyor ki, ibret alınsın. Bu açıdan bakıldığı zaman hastalık ve musibetler kâfirler için de hak ve hakikat kapısını açan bir anahtar hükmündedir.

f) Hastalıkların önemli bir hikmeti ise, Allah'ın harika bir sanatı olan insanın anatomisinin yakından tanıtmaktır. Eğer hastalıklar olmasaydı bugünkü harika tıbbi gelişmeler ortaya çıkmaz ve insanın bu harika sanat eseri olan anatomisi, ruhi yapısı, psikolojik durumu tam olarak anlaşılmazdı.

Bütün bu açıklamalar ışığında konuya bakıldığı zaman, **hastalıkların ve musibetlerin verilmiş gayesi sadece günahlara kefaret olmadığı** görülür. Bu hastalıklara karşılık verilen mükâfat ve ücret hastalığın var olmasının asıl nedeni değil, ona terettüp eden ilahi bir ikramdır. Hikmeti ise, yukarıda belirtilen hususlar gibi

Yaratılışımız bizim tercihimiz olmamasına rağmen imtihan olmamızın sebebi nedir?

Soru Detayı

- Çevremizde birçok hadise bizim irademiz dışında gerçekleşmesine rağmen ve bizim de bunlardan etkilendiğimiz halde neden sorumluyuz?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Cevap 1:

Allah Teâla günah işleme kabiliyeti olmayan meleklerle, hiç sorumlu olmayan hayvanları yaratmıştır. Bu iki varlıktan başka, hem melekleri geçecek kadar mükemmel, hem de akli olmayan hayvanlardan daha aşağı olacak kadar kötü olma özelliğindeki insanı yaratmıştır.

Allah'ın hiçbir şeye muhtaç olmadığını, kainata ve içindeki faaliyetlere bakan bir insan görebilir. **Biz bir düşünelim, dünyaya gelmeden önce kainatın neyi eksikti de biz geldikten sonra tamamladık.** Veya ibadetimizle ne yapıyoruz ki Allah'ın herhangi bir ihtiyacı görülüyor.

Allah her şeyi kemaliyle bilendir. Ama bu bilmesi bizi yönlendirmesi anlamına gelmemektedir. Çünkü O'nun ilmi ezelidir. Yani geçmiş, gelecek ve şimdiki zamanı aynı anda müşahade eder. Ve herkes vicdanen bilir ki, istediğim şeyi yaparım, konuşurum istemediğim şeyi yapmam. Bu kaideye göre Allah bizim ne yaptığımızı bilir. Ama biz de yaptığımız şeyin irademizle olduğunu vicdanen ve alken biliriz.

Allah bizi kendisini tanımak ve kendisine layık olacak şekilde ibadet etmek için yarattı. Bu vazifeyi yerine getirecek alet ve cihazları da yaratmıştır. Yani bizden istenen şeyler ile bunları karşılayacak sermaye muvazenedir. Burada herhangi bir adaletsizlik olmadığını bütün insaf ve vicdan ehli bilir. Fakat Allah'ın bizi yaratırken bize sorup sormaması ise, tamamen Allah'ın iradesini kısıtlamak anlamına gelir.

Oysa alimlerimizin ittifakı ile **"Allah - la yüsel"**dir. Yani yaptığı işlerden sorguya **çekilmez.** Ama kainatta yaptığı ve yarattığı herhangi bir hadisenin hikmetsiz veya adaletsiz olduğuna dair hiç kimse ağzını açamamaktadır. Çünkü, kainatta hikmetsiz ve abes olabilecek bir durum yoktur. Bütün kainatı didik didik araştıran bilim adamları bu ilahi hikmet karşısında hayrete düşmektedir.

Allah'ın insanı yaratmasının çok hikmetlerinden birisi **ibadettir. Çünkü:**

1. Allah insanı imtihan için yarattı. Bu hikmet insanın yaratılmadan olamayacağı kesindir.
2. Allah kainatta tecelli ettiği cemel ve kemalini hem kendisi *-kendine mahsus bir şekilde-* görmek hem de başkalarının gözüyle görmek istiyor. Başkasının görmesi derken bunların başında insan gelmektedir. Bu hikmet de yine insanın yaratılmasını gerekli kılıyor.
3. İbadet için yarattı. Bu hikmetin yerine gelmesi için var olan birisi gerektir. Yaratılmadan ibadetin yerine gelmesi mümkün değildir. Burada yaptığımız ibadetin miktarına göre cennetteki yerimiz hazırlanıyor.
4. Allah'ın her şeyden daha büyük olduğunu ilan etmek ve Allah'ın emirlerini yaymak. Bu hikmetin yerine gelebilmesi için, hem tebliğ edenin hem de tebliğ edilenin yaratılması icap eder.
5. Bir çekirdeğin ağaç olması için toprağa girmesi gerektiği gibi, insanın da yetişip olgunlaşması ve terakkisi için dünya tarlasına gönderilmiştir.
6. Eğer başka alemde yaratılsaydık o zaman da neden bu alemde yaratıldık diye sormamız gerekecekti. İnsan için en mükemmel imtihan salonu bu olduğu için buraya gönderildik denilebilir.

İşte tüm kainatta rastlanılamayan hikmetsiz iş ve fiillere elbette şeriatla da rastlanmaz. Yani bizim taşıyamayacağımız işleri Allah bize yüklemeyi. Bütün hayvanlara, bitkilere ve cansızlara vazifeler yükleyen Allah, elbette bize de bazı vazifeler yükleyecektir. Yoksa tüm kainatta mevcut olan hikmet, insanlar yönünden abes olacaktı. Hiçbir işinde abesiyet ve çirkinlik olmayan ve bu gibi şeylerden münezze olan Allah, elbette insanlara da taşıyabilecekleri bir yükü yüklemesi gerekmektedir.

Kâinatın ömrü milyarlarca yıl ile ifade ediliyor; insanlık âleminin ömrü ise bin seneye ifade ediliyor. Henüz insan nevi yaratılmadan, bu hadis-i kudsîde verilen haber, öncelikle melekler âlemine bakıyordu. Allah'ı bilen, eserlerini temaşa ve tefekkür eden, O'na isyandan uzak bu mübarek varlıklar, hadis-i kudsîde verilen haberi ibadetleriyle, tesbihleriyle, itaatleriyle, marifet ve muhabbetleriyle tahakkuk ettirmiş oluyordular. Hayvanlar âlemi de yaratılış gayelerine tam uygun bir hayat sürmekle, ruhları yönüyle, melekleri andırıyorlardı. Bitkiler âlemi ve cansız varlıklar da mükemmel bir itaat ile vazife görüyorlardı.

"Hiçbir şey yoktur ki Allah'ı tesbih ve O'na hamd etmesin..." (İsra, 17/44)

mealindeki âyet-i kerimede geçen "**şey**" tabiri, canlı-cansız her varlığı içine alır. Her şey O'nu tesbih eder ve O'na medih ve senada bulunur.

Cenab-ı Hak, bütün bu tesbih ve ibadetlerin çok daha ileri derecesini icra etmeye kabiliyetli bir başka mahiyet daha yaratmayı irade buyurdu: İşte bu ulvi mahiyet, arzın halifesi olacak olan insandı. Cenab-ı Hak, topraktan bir insan yaratacağını meleklerle haber verdiğinde, yukarıdakine benzer bir soru, meleklerden de gelmiş ve onlara cevaben, "**Siz benim bildiklerimi bilemezsiniz,..**" buyrulmuştu.

İmtihana tabi tutulan ve kazanmaları halinde melekleri geçecek olan bu yeni misafirler, âyet-i kerimede de haber verildiği gibi, ancak Allah'a ibadet için yaratılmışlardı.

"Ben, cinleri ve insanları ancak bana ibadet etsinler diye yarattım." (Zariyat, 51/56)

Âyette geçen "**ibadet**" kelimesine bir çok tefsir âliminin "**marifet**" mânâsı verdiği dikkate alındığında, bu insanın, Allah'ı tanımak, varlığını, birliğini bilmek, sıfatlarının sonsuzluğuna inanmak, mahlûkat âlemini de hikmet ve ibret nazarıyla temaşa ve tefekkür etmekle vazifeli olduğu anlaşılıyordu.

Bu mümtaz mahlûk, sadece cemal tecellilerine muhatap olmayacak, Cenab-ı Hakk'ın hem cemal, hem de celal tecellileri ile ayrı ayrı imtihanlara tabi tutulacaktı.

Nitekim öyle oldu ve öylece devam ediyor. Nimetler, ihsanlar, ikramlar, güzellikler, sıhhat, afiyet, ferah, gibi haller hep cemal tecellileridir. Ve insanoğlu bunlara karşı şükredip etmeme şıklarından birini tercihle karşı karşıya. Maalesef, nefis ve şeytanın galebesiyle çoğu insan, cemal tecellileriyle sarhoş olup bu imtihanı kazanamıyorlar.

İmtihanın diğer yönü, hastalık, musibet, bela, afet, ölüm gibi celal tecellileri... Ve neticede sabır, tevekkül, teslim, rıza, imtihanına tabi tutulma. Akıl aksini düşünse de gerçek şu ki, bu imtihanı kazananlar, birincilere nispetle çok daha fazla.

Bundaki hikmet şu olsa gerek: Musibet ve hastalıklar, insana kul olduğunu, aciz bir varlık olduğunu çok iyi hatırlatıyor, ders veriyorlar. Konumuza ışık tutacak bir Nur cümlesi:

"Fâtır-ı Hakîm, insanın mahiyet-i maneviyesinde nihayetsiz azîm bir acz ve hadsiz cesîm bir fakr dercetmiştir. Tâ ki, kudreti nihayetsiz bir Kadîr-i Rahîm ve gınası nihayetsiz bir Ganiyy-i Kerim bir zâtın hadsiz tecelliyatına câmi' geniş bir âyine olsun." (Sözler, Yirmi Üçüncü Söz)

İbadet ve marifet için yaratılan insan, bu vadide mertebe kat edebilmek için aczini ve fakrını hissedecek, sürekli olarak Rabbine sığınacak ve Ondan medet dileyecektir. Duadan geri durmayacak, huzuru yakalamaya çalışacaktır. Bunlar ise başta nefis ve şeytan olmak üzere, dünya hayatında insanı, medet dilemeye ve sığınmaya götüren her türlü musibet, hastalık, çaresizlik ve sıkıntılarla mümkün.

Çaresizlik içinde kalıp Rabbine sığınan ruhlar, bu dünya imtihanını kazanma noktasında müsbet bir puan almış oluyorlar. Ama, refah, sıhhat ve saadet gibi tecellilerde insanoğlu, aczini anlamak yerine, bunlara meftun olup, kul olduğunu unutup, gaflete dalabiliyor.

Konunun çok önemli bir yanı da şu: Marifetullah, yani Allah'ı tanıma denilince, bütün isim ve sıfatları dikkate almak gerekiyor; sadece cemalî isimleri değil.

Allah, Rahman olduğu gibi Kahhar'dır da. İzzeti tattıran da Odur zilleti çektiren de. Bu dünyada sadece cemalî isimler tecelli etse ve insan sadece bunlara muhatap olsa idi marifeti noksan kalırdı. Bu imtihan meydanında, insanoğlu Allah'ı hem celal, hem de cemal sıfatlarıyla tanımak durumunda. Ahirette ise, yollar ayrılacak. İnsanların bir kısmı ibadet,

ihlas, salih amel ve güzel ahlâklarına mükâfat olarak, cennete girecek ve lütuf, kerem, ihsan gibi nice cemal tecellilerine, azamî ölçüde ve ebediyen muhatap olacaklar. Küfür ve şirk yolunu tutarak dalalet ve sefahate düşenler ise celal, izzet ve kahır tecellileriyle karşılaşacaklar. Böylece, ahiret yurdunda, Allah'ın hem cemalî hem de celalî isimleri en ileri mânâda tecelli etmiş olacak.

Nur Külliyyat'ında bir dua cümlesi var:

"Bize gösterdiğin nümûnelerin ve gölgelerin asıllarını, menbalarını göster." (Sözler, Onuncu Söz)

Bu dünyadaki varlıklar, ahirete nispetle, gölge kadar zayıf bir tecelliye muhatap oluyorlar. Ve bu gölge hayatın gereğini yapan ve hakkını vermeye çalışan insanlar asıla kavuşuyorlar.

Şunu da unutmamak gerekiyor: Lütuf gibi kahrın da aslı ahirette.

Cevap 2:

Kaderi ikiye ayırabiliriz: İzdırari kader, ihtiyari kader.

"İzdirari kader"de bizim hiçbir tesirimiz yok. O, tamamen irademiz dışında yazılmış. Dünyaya geleceğimiz yer, annemiz, babamız, şeklimiz, kabiliyetlerimiz izdirari kaderimizin konusu. Bunlara kendimiz karar veremeyiz. Bu nevi kaderimizden dolayı mesuliyetimiz de yok.

İkinci kısım kader ise, irademize bağlıdır. Biz neye karar vereceksek ve ne yaparsak, Allah ezeli ilmiyle bilmiş, öyle takdir etmiştir. Sizin sorduğunuz soruda bu alanda müzakere edilmektedir. Yani siz bir aday tipi belirliyorsunuz ve arıyorsunuz. Allah da sizin istediğiniz vasıflara sahip birkaç kişiyi önünüze çıkarıyor. Sizde bunlardan birini iradenizle beğenip kabul ediyorsunuz. **Allah'ın seçtiğiniz eşin kim olduğunu ezelde bilmesi kader, fakat sizin iradenizle seçmeniz cüz'i irade dediğimiz insanın mesuliyet sınırlarıdır.**

Kalbimiz çarpıyor, kanımız temizleniyor, hücrelerimiz büyüyor, çoğalıyor, ölüyor. Vücudumuzda, bizim bilmediğimiz birçok işler yapıyor. Bunların hiçbirini yapan biz değiliz. Uyuduğumuz zaman bile bu tür faaliyetler devam ediyor.

Ama şunu da çok iyi biliyoruz ki, kendi isteğimizle yaptığımız işler de var. Yemek, içmek, konuşmak, yürümek gibi fiillerde karar veren biziz. Zayıf da olsa bir irademiz, az da olsa bir ilmimiz, cılız da olsa bir gücümüz var.

Yol kavşağında hangi yoldan gideceğimize kendimiz karar veriyoruz. Hayat ise, yol kavşaklarıyla dolu.

Şu halde, bilerek tercih ettiğimiz, hiçbir zorlamaya maruz kalmaksızın karar verip işlediğimiz bir suç, kendimizden başka kime yükleyebiliriz?

İnsanın cüz-i ihtiyari adı verilen iradesi, önemsiz gibi görülmekle beraber, kainatta geçerli olan kanunlardan istifade ederek büyük işlerin meydana gelmesine sebep olmaktadır.

Bir apartmanın üst katının lütuflarla, bodrum katının ise işkence aletleriyle dolu olduğunu ve bir şahsın bu apartmanın asansörü içerisinde bulunduğunu farz ediniz. Kendisine, apartmanın bu keyfiyeti daha önce anlatılmış bulunan bu zat, üst katın düğmesine bastığında lütfâ mazhar olacak, alt katın düğmesine bastığında ise azaba duçar olacaktır.

Burada iradenin yaptığı tek şey, sadece hangi düğmeye basılacağına karar vermesi ve teşebbüse geçmesidir. Asansör ise, o zatın kudret ve iradesiyle değil, belirli fizik ve mekanik

kanunlarla hareket etmektedir. Yani, insan üst kata kendi iktidarıyla çıkmadığı gibi, alt kata da kendi iktidarıyla inmemektedir. Bununla beraber asansörün nereye gideceğinin tayini, içindeki şahsın iradesine bırakılmıştır.

İnsanın kendi iradesiyle yaptığı bütün işler, bu ölçüyle değerlendirilebilir. Mesela; Cenab-ı Hak, meyhaneye gitmenin haram, camiye gitmenin ise faziletli olduğunu insanlara bildirmiş bulunmaktadır. İnsan bedeni ise kendi iradesiyle, misaldeki asansör gibi her iki yere de gitmeye müsait bir yapıdadır.

Kainattaki faaliyetlerde olduğu gibi, beden içindeki faaliyetlerde de insanın iradesi söz konusu olmamakta ve insan bedeni, kanun-u külli adı verilen ilahi kanunlarla hareket etmektedir. Fakat onun nereye gideceğinin tayini, insanın irade ve ihtiyarına bırakılmıştır. O hangi düğmeye basarsa, yani nereye gitmek isterse, beden oraya doğru hareket etmekte, dolayısıyla da gideceği yerin mükafatı veya cezası o insana ait olmaktadır.

Dikkat edilirse, kaderi bahane ederek, "**benim ne suçum var**" diyen kişinin, iradeyi yok saydığı görülür.

Eğer insan, "**rüzgarın önünde sürüklenen bir yaprak**" ise, seçme kabiliyeti yoksa, yaptığından mesul değilse, o zaman suçun ne manası kalır? Böyle diyen kişi, bir haksızlığa uğradığı zaman mahkemeye müracaat etmiyor mu?

Halbuki, anlayışına göre şöyle düşünmesi gerekirdi: "*Bu adam benim evimi yaktı, namusuma dil uzattı, çocuğumu öldürdü, ama mazurdur. Kaderinde bu fiilleri işlemek varmış, ne yapsın, başka türlü davranmak elinden gelmezdi ki.*"

Hakkı çiğnenenler gerçekten böyle mi düşünüyorlar?

İnsan yaptığından sorumlu olmasaydı, "**iyi**" ve "**kötü**" kelimeleri manasız olurdu. Kahramanları takdire, hainleri aşağılamaya gerek kalmazdı. Çünkü, her ikisi de yaptığını isteyerek yapmamış olurlardı. Halbuki hiç kimse böyle iddialarda bulunmaz. Vicdanen her insan, yaptıklarından sorumlu olduğunu ve rüzgarın önünde bir yaprak gibi olmadığını kabul eder.

Cenâb-ı Hak bu âlemi kendisini tanıtmak için yarattığına göre, bu dünya hayatında hiç hastalık ve musibet olmasaydı, Allah'ı tanımamız yine gerçekleşmez miydi? Böyle bir takdirin hikmeti nedir?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Bir hadis-i kutsîde şöyle buyruluyor:

"Ben gizli bir hazine idim, bilinmek istedim (bilinmeye muhabbet ettim) ve kâinatı yarattım." (Acluni, Keşfü'l-Hafa, II/132)

Kâinatın ömrü milyarlarca yıl ile ifade ediliyor; insanlık âleminin ömrü ise on binlerce seneye. Henüz insan nevi yaratılmadan, bu hadis-i kutsîde verilen haber, öncelikle melekler âlemine bakıyordu. Allah'ı bilen, eserlerini temaşa ve tefekkür eden, Ona isyandan uzak bu mübarek varlıklar, hadis-i kutsîde verilen haberi ibadetleriyle, tesbihleriyle, itaatleriyle, marifet ve muhabbetleriyle tahakkuk ettirmiş oluyorlardı. Hayvanlar âlemi de yaratılış gayelerine tam uygun bir hayat sürmekle, ruhları yönüyle, melekleri andırıyorlardı. Bitkiler âlemi ve cansız varlıklar da mükemmel bir itaat ile vazife görüyorlardı.

“Hiçbir şey yoktur ki Allah'ı tespih ve Ona hamd etmesin.” (İsra, 17/44)

mealindeki âyet-i kerimede geçen **“şey”** tabiri, canlı-cansız her varlığı içine alır. Her şey Onu tespih eder ve Ona medih ve senada bulunur.

Cenab-ı Hak, bütün bu tesbih ve ibadetlerin çok daha ileri derecesini icra etmeye kabiliyetli bir başka mahiyet daha yaratmayı irade buyurdu: İşte bu ulvi mahiyet, arzın halifesi olacak olan insandı. Cenab-ı Hak, topraktan bir insan yaratacağını meleklerle haber verdiğinde, yukarıdakine benzer bir soru, meleklerden de gelmiş ve onlara cevaben, **“Siz benim bildiklerimi bilemezsiniz.”** buyrulmuştu.

İmtihana tabi tutulan ve kazanmaları halinde melekleri geçecek olan bu yeni misafirler, âyet-i kerimede de haber verildiği gibi, ancak Allah'a ibadet için yaratılmışlardı.

“Ben, cinleri ve insanları ancak bana ibadet etsinler diye yarattım.” (Zariyat, 51/56)

Âyette geçen **“ibadet”** kelimesine bir çok tefsir âliminin **“marifet”** mânâsı verdiği dikkate alındığında, bu insanın, Allah'ı tanımak, varlığını, birliğini bilmek, sıfatlarının sonsuzluğuna inanmak, mahlûkat âlemini de hikmet ve ibret nazarıyla temaşa ve tefekkür etmekle vazifeli olduğu anlaşılıyordu.

Bu mümtaz mahlûk, sadece cemal tecellilerine muhatap olmayacak, Cenab-ı Hak'ın hem **cemal** hem de **celal** tecellileri ile ayrı ayrı imtihanlara tabi tutulacaktı.

Nitekim öyle oldu ve öylece devam ediyor. *Nimetler, ihsanlar, ikramlar, güzellikler, sıhhat, afiyet, ferah gibi haller hep **cemal tecellileridir.*** Ve insanoğlu bunlara karşı şükredip etmeme şıklarından birini tercihle karşı karşıya bulunur. Maalesef, nefis ve şeytanın galebesiyle çoğu insan, cemal tecellileriyle sarhoş olup bu imtihanı kazanamıyorlar.

*İmtihanın diğer yönü, hastalık, musibet, bela, afet, ölüm gibi **celal tecellileridir.*** Bunlarla insan, sabır, tevekkül, teslim, rıza imtihanına tabi tutulur. Akıl aksini düşünse de gerçek şu ki, bu imtihanı kazananlar, birincilere nispetle çok daha fazladır.

Bundaki hikmet şu olsa gerek: Musibet ve hastalıklar, insana kul olduğunu, aciz bir varlık olduğunu çok iyi hatırlatıyor, ders veriyorlar. Nur Külliyyat'ından konumuza ışık tutacak cümle:

“Fâtır-ı Hakîm, insanın mahiyet-i maneviyesinde nihayetsiz azîm bir acz ve hadsiz cesîm bir fakr dercetmiştir. Tâ ki, kudreti nihayetsiz bir Kadîr-i Rahîm ve gınası nihayetsiz bir Ganiyy-i Kerim bir zâtın hadsiz tecelliyatına câmi' geniş bir âyine olsun.” (Sözler)

İbadet ve marifet için yaratılan insan, bu vadide mertebe kat edebilmek için aczini ve fakrını hissedecek, sürekli olarak Rabbine sığınacak ve Ondan medet dileyecektir. Duadan geri durmayacak, huzuru yakalamaya çalışacaktır. Bunlar ise dünya hayatında insanı, medet dilemeye ve sığınmaya götüren her türlü musibet, hastalık, çaresizlik ve sıkıntılarla mümkün.

Çaresizlik içinde kalıp Rabbine sığınan ruhlar, bu dünya imtihanını kazanma noktasında müspet bir puan almış oluyorlar. Ama, refah, sıhhat ve saadet gibi tecellilerde insanoğlu, aczini anlamak yerine, bunlara meftun olup, kul olduğunu unutup, gaflete dalabiliyor.

Konunun çok önemli bir yanı da şu: *Marifetullah*, yani Allah'ı tanıma denilince, bütün isim ve sıfatları dikkate almak gerekiyor; sadece cemalî isimleri değil.

Allah, **Rahman** olduğu gibi **Kahhar**'dır da. İzzeti tattıran da Odur zilleti çektiren de. Bu dünyada sadece cemalî isimler tecelli etse ve insan sadece bunlara muhatap olsa idi marifeti noksan kalırdı. **Bu imtihan meydanında**, insanoğlu Allah'ı hem celal hem de cemal sıfatlarıyla tanımak durumundadır. **Ahirette ise**, yollar ayrılacak. İnsanların bir kısmı ibadet, ihlas, salih amel ve güzel ahlâklarına mükâfat olarak, cennete girecek ve lütuf, kerem, ihsan gibi nice cemal tecellilerine, azamî ölçüde ve ebediyen muhatap olacaklar. Küfür ve şirk yolunu tutarak dalalet ve sefahate düşenler ise celal, izzet ve kahır tecellileriyle karşılaşacaklar.

Böylece, ahiret yurdunda, Allah'ın hem cemalî hem de celalî isimleri en ileri mânâda tecelli etmiş olacak.

Selam ve dua ile...
Sorularla İslamiyet

Yazar:

[Alaaddin Başar \(Prof.Dr.\)](#)

İnsanların değişik özelliklerde (fiziksel, bedensel, zihinsel, duygusal,..) yaratılması, onlara dünyada verilecek rollerden dolayı mı, yoksa özellikler hesapsız rasgele mi dağıtılmıştır?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Evvela; varlıkta -gerçek anlamda- tesadüf yoktur. Allah'ın ezeli ve ebedî olan sonsuz ilmi, her şeyi kuşatmıştır. Bu ise, -iradesiz, gayesiz, şuursuzca meydana gelen olayların bir adı olan- **tesadüflere** yer bırakmaz. Allah'ın kuşatıcı ilmi, sonsuz kudreti, mutlak iradesi, tesadüfleri "varlık sözlüğünden" silip atmıştır. Bu sözlükte yalnız arkasında kuşatıcı ilim, kudret ve irade bulunan "**tevfuk**" vardır.

Şu var ki, insan olarak hikmetini bilmediğimiz olaylara tesadüf deyip, cehaletimizi bir bilgi görüntüsüyle örtbas ediyor ve teselli buluyoruz.

"Şunu iyi bilin ki Allah, -o kuşatıcı ilmiyle- kişi ile kalbi arasına giriyor." (Enfal, 8/24),

"Şüphesiz ki Allah, ilmiyle her şeyi kuşatmıştır." (Talak, 65/12)

"Bütün varlığın mülkiyeti kendisine ait olan Allah yüceler yücesidir. O her şeye kadirdir." (Mülk, 67/1)

"Gaybın anahtarları Allah'ın yanındadır. Onları, ondan başkası bilmez. O, (Allah) karada ve denizde ne varsa bilir. Hiç bir yaprak düşmez ki Allah onu bilmesin. Yerin

karanlıklarında olan her tane, kuru ve yaş ne varsa hepsi apaçık bir kitaptadır." (Enam, 6/59).

"Hiçbir dişi Allah'ın ilmi dışında ne gebe kalabilir, ne de doğum yapabilir." (Fatır, 35/11)

"Yoksa (o müşrikler): "Onu/Kur'an'ı (Muhammed) uydurdu mu diyorlar?" De ki: "Eğer iddianızda doğru iseniz, siz de onun gibi bir sure getirin! Allah'tan başka gücünüzün yettiği herkesi yardıma çağırın! Hayır, onlar ilmini kavrayamadıkları ve henüz açıklaması kendilerine gelmemiş olan bir şeyi (Allah'tan gelen hakikatleri) yalanladılar. Onlardan öncekiler de işte böyle yalanlamışlardı. Zâlimlerin âkıbeti nasıl olmuş, bir bak!" (Yunus, 10/38-39).

"Gökler o gün kudretinin eliyle dürülmüş olacaktır."(Zümer, 39/67).

İkincisi: Allah'ın insanlara farklı kabiliyetler verdiği bir gerçektir. Ancak, imtihanı kazanmak veya kaybetmek noktasında, hiç kimseyi dezavantaj sağlayan bir konumda bırakmamıştır. İslam'da **"Allah hiç kimseye gücünün üstünde bir yükümlülükle sorumlu tutmaz."** (Bakara, 2/285) mealindeki ayette ifade edilen gerçeğe paralel olarak mükellefiyetler vazedilmiştir. Çocuk ve deli olanların mükellefiyetten muaf tutulmaları bunun açık bir delilidir.

Normal imtihanın adalet ölçüsüne göre cereyan etmesi için gereken donanımlar her mükellef için söz konusudur. Ancak bunun dışında, Allah'ın hikmetinin uygun gördüğü tarzda bazı kimselere verilen daha fazla zekâ veya akıl yahut hafıza gibi donanımlar, imtihan için gerekli olan adalet ölçüsünü zedeleyecek durumda değildir. *İnkârcılar arasında pek çok dahi insanların, iman edenler arasında da pek çok vasat hatta geri zekâlı insanların bulunması, bunun reddedilmez belgesidir.*

Üçüncüsü: Farklı donanımlar, yalnız din konusu için değil, dünyanın tamiri için de verilmiştir. Rahmeti her şeyi kuşatan, kâinat saltanatının arşında yegâne Sultan ve Rahman olan Allah, din ve milliyet farkını gözetmeksizin insanlık camiasının yararına pek çok dahi insan yaratmıştır. Değişik dinlere mensup olan bu insanlar, farklı kabiliyetleri doğrultusunda farklı mesleklerde başarılı olmuş ve insanlığa güzel hizmetler sunmuşlardır.

Demek ki, insanlığın faydasına olan her türlü keşif, ilim, teknik ve teknoloji, Allah'ın insanlara yaptığı bir lütuf ve bir ilham eseridir.

Hiç kimsenin bu taksimata itiraz hakkı yoktur. Hiç kimse, *"Allah neden beni de peygamber yapmadı?"* deme hakkına sahip değildir. Bilakis her varlık, kendisine lütfedilen varlık mertebeleri için Yaratıcısına karşı teşekkür borcu vardır. Mesela; bir insan şunu düşünecek:

"Allah beni yoktan var etti, varlıkta tuttu, taş, bitki veya başka bir canlı olarak değil de insan olarak yarattı. Değişik maddi ve manevî duygularla donattı, beni ahsen-i takvimde yarattı. Bunun şükrünü nasıl edebilirim!.."

Yoksa, herkes İmam Gazali, İmam Rabbanî, İbn Sina, Sokrat, Abdulkadir Geylanî veya Bediüzzaman olamaz.

Hülasa; mal zengini, yada mal fakiri olduğu gibi, akıl- fikir-zekâ zengini yada fakiri de olacak.

Dördüncüsü: Hayır, Allah kullarına adaletsizlik etmez. Adaletsiz olması için buna ihtiyacının veya bazı kullarını kayırmaktan dolayı -haşa- menfaatinin olması gerekir. Halbuki Allah'ın hiç bir şeye ihtiyacı yoktur. İmtihanda da herhangi bir adaletsizlik söz konusu değildir. Allah herkesi durumuna, kapasitesine ve kendi şartlarına göre imtihan eder.

Dünyada imtihanlar çok çeşitli; kimi servetinden imtihan olmakta, kimi servet

düşmanlığından. Kimi sıhhatinden, kimi hastalığından. Kimi borçlu kalmaktan, kimi ise alacaklı olmaktan...

Allah fakir bir kulunu zekattan sorumlu tutmazken onun sabretmesini istemiştir; onun zekat imtihanı yoktur. Zengin bir kulunun ise zekat imtihanı vardır. Zekatını vermeyen bir kul bu noktadan imtihanı kaybeder ve ahirette bunun hesabını verir ve cezasını görür.

İnsanlar fitrat olarak aynı yaratılmadığı için imtihanlarının da farklı olması hikmetlidir. İnsanlarda binlerce duygu ve hissiyat vardır. Her insanda bu duyguların inkişafı farklıdır. Mesela, kadınlarda şefkat hissi erkeklere göre daha fazladır. Bundan da anlaşılıyor ki imtihan sorularının aynı olması değil farklı olması hikmete muvafıktır.

İmtihanın zorluğuna göre mükafat da artmaktadır. Soruları zor olan bir imtihandan kişi elli puan alsa, kolay olan bir imtihandan da yüz puan alsa, görünüşte dereceleri aynı olmasa da hakikatte aynı olabilir. Rakamsal olarak diğeri daha üstün gözükse de değer olarak aynı olabilir. Bazen insanın başına gelen bir zor musibet, başkasının başına gelen on sıkıntıdan daha çok sevap kazandırabilir. Mühim olan meselenin iç yüzünü anlayabilmektir.

Bazı sahabilerin cennetle müjdelenmeleri, "Hiç kimse Allah'ın azabından emin olamaz!" ayetine aykırı olmaz mı?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Aşere-i mübeşşere başta olmak üzere bazı sahabilerin cennetle müjdelenme gerçeğini ve hikmetini üç açıdan değerlendirmek gerekir.

a. Konuya Allah canibinden bakıldığında, cennetle müjdelenen kimseler Allah'ın sonsuz ilmine göre bir konuma oturtulduğu anlaşılmaktadır. Allah sonsuz ilmiyle bu kimselerin cehenneme götüreceği işlerden uzak kalacaklarını görmüş ve bu ilahî ilmi tasdik eden bir misal olarak bunların ebedî hayattaki durumlarına işaret etmiştir. Bununla kimin cennete, kimin cehenneme gideceğinin Allah tarafından bilindiğini ve bu bilmenin -insan açısından- bir zorunlu istikamet anlamına gelmediğini, onların özgür iradeleriyle bu rotanın belirlendiğini göstermiştir. Bu özgür iradenin nasıl kullanıldığını bu zatların canlı hayatlarıyla, insanlara bir canlı örnek olarak sunulmuştur.

b. Konuya Hz. Peygamber (a.s.m) canibinden bakıldığında, cennetle müjdelenmiş kimseler, hayatları boyunca iman ve İslam çizgisinde kalmakla, herkesten daha çok Allah'ın emir ve yasaklarına riayet etmekle ve nihayet imanla kabre girmekle Hz. Muhammed (a.s.m)'in hak peygamber olduğuna reddedilmez bir şahadetle şahitlik görülmektedir. Denilebilir ki, Ebu Leheb, hayatıyla, ölümüyle, imana gelmemekle gösterdiği küfrüyle Kur'an'ı/Tebbet Suresi'nin gaybî haberini tasdik ettiği gibi, cennetle müjdelenmiş **Aşere-i Mübeşşere** ve diğerleri de hayatlarıyla, ölümleriyle, imana, İslam'a, Kur'an'a ters düşen her çizgiden uzak kalmakla, Hz. Peygamber (a.s.m)'in onlar hakkındaki gaybî haberini tasdik edip gözler önüne sermişlerdir.

c. Meseleye bizzat Aşare-i Mübeşşere açısından bakıldığında ise, onların buna rağmen herkesten çok Allah'a isyan etmekten uzak durmuş, gece-gündüz demeden kulluk görevlerine devam etmiş olduğu görülmüştür.

Bu konuda akla gelen şöyle bir soru vardır:

- *Acaba, onlar bu tavırlarıyla söz konusu müjdeye -haşa- fazla iltifat mı etmemişler, yoksa bunun başka bir hikmeti mi vardır?*

Buna cevap olarak şu gerçeklere dikkat etmek yeterli olur diye düşünüyoruz. Her şeyden önce, onlar şunu iyi biliyorlardı ki, bu harika müjde onların iyi bir performans göstermeleriyle yakın alakalıdır. Bunun aksi istikametinde bir çizgi takip etmek, bu müjdenin gerçekleşmemesi için gösterilen bir gayret anlamına geldiği gibi, Allah ve Resulü (a.s.m)'in bu gaybî haberlerini boşa çıkarmak gibi imanı zedeleyecek bir tavır olacaktı. Doğruluğuna iman ettikleri bir haberin doğru olmadığı anlamına gelen yanlış bir tutum takınmaları, izahı imkânsız bir hezeyan-ı ruhî anlamına gelirdi.

Konuyla ilgili diğer bir soru da *-soruda işaret edildiği gibi-* şöyledir: Acaba söz konusu müjdeden meydana gelen garantinin verdiği güven ve emniyet ile, Kur'an'da imanın bir gereği olarak gösterilen Allah korkusu, nasıl bağdaşabilir?

Bu soruyu da şöyle cevaplamak mümkündür; Cennetle müjdelenmiş olmak, Allah'tan korkmaya, ona her zaman saygılı olmaya mani değildir. Allah korkusunun pek çok dereceleri vardır. Birileri Allah'ın azabından, birileri Allah'ın gazabından korkar, birileri de Allah'ın rahmetini incitmekten, büyüklüğüne karşı en ufak bir saygısızlık yapmaktan korkar. Cennetle müjdelenme mertebesine ulaşmış insanların korkusu, takvası, bu tür incelikli bir korkudur. Nitekim, Hz. Peygamber (a.s.m) da cennetlik olduğunu bildiği halde **“Ben hepinizden daha çok Allah'tan korkuyorum.”** demiştir.

Ayrıca, bazı kimseler tokat yese bile vicdanen tınlamazken, öyleleri de var ki en ufak bir azar işitmekten yataklara düşer. Elbette [Aşere-i Mübeşşere](#) gibi cennetle müjdelenenler, bu ikinci tip insanlardandır. Onlar şunu biliyorlardı ki, cennetle müjdelemek cehennemle cezalandırmamak anlamına gelmekle beraber, Allah'tan hiçbir azar işitmeyecekleri manasına gelmiyordu. İşte onların bütün korkuları, böyle bir azar işitmek, Allah'ın sonsuz rahmetini incitmek, başta bu müjde olmak üzere Allah'ın bin bir çeşit nimetlerine karşı nankörlük etmek, verdiği hidayet nimetini hafife almak gibi ince elekten geçmiş duygulardan kaynaklanıyordu. Hülâsa: **“Bilene sivri sinek saz, bilmeyene davul, zurna az”** atasözünde vurgulandığı gibi, [Aşare-i Mübeşşere](#) sivrisinek kanadı kadar da olsa Allah'a karşı en ufak bir saygısızlık yapmaktan ve de O'ndan en ufak bir azar işitmekten son derece korkan kimselerdi.

Allah niçin kullarını bir yaratmadı; kimini iki başlı, kimini kör, kimini topal olarak yarattı?

Soru Detayı

- *Bazı insanların sakat doğması, elsiz, kolsuz, iki başlı yaratılması, boylarının kısa, gözlerinin kör, ayaklarının ve kollarının çarpık olması, gibi hususlar dikkate alındığında;*

- Bu farklılık ve noksanlıklar adalet-i İlahiyye ile nasıl bağdaşır?
- Bunlar zulüm olmaz mı?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

“Hiç kuşkunuz olmasın, güçlülere katlananlara bunun karşılığı hesapsızca ödenir.” (Zümer, 39/10)

Bu soruya bir kaç açıdan cevap vermek mümkündür:

- **Allah mülk sahibidir.** Mülkünde istediği gibi tasarruf eder. Kimse Ona karışamaz ve Onun icadına müdâhale edemez. Bizim hücrelerimizi yaratan, aza ve organlarımızı çalıştıran, kafamıza akıl, sinemize kalp takan kim ise vücudumuzda irade ettiği şekilde tasarruf etme hakkına sahip olan da odur.

Aslında vücudumuzun maliki ancak kâinatın maliki olabilir; zira gözlerimizin görmesi için güneşe, nefes alabilmemiz için atmosfer tabakasına, midemizin ihtiyaçlarının giderilmesi için yeryüzü sofrasına ihtiyacımız var. **Bir elmanın rızık olarak bize gelebilmesi için kâinat fabrikasının çalışması gereklidir.**

Öyleyse her an kâinatı hayatımıza hizmet edecek şekilde sevk ve idare eden Allah hem vücudumuzun hem de bütün kâinatın yegâne sahibidir. Vücudundaki yüz trilyon atomdan bir tekine bile hükmünü dinletemeyen, idare edemeyen, iradesi dâhilinde çalıştıramayan biz âciz ve fakir insanların, mülk sahibine itiraz etmeye bir atom kadar dahi olsa hakkımız yoktur, şikâyet etme cüretine sahip değiliz.

- Bu vücudu ne yolda bulduk, ne herhangi bir ücret mukabilinde satın aldık, ne de bir mücadele veya müsabaka sonunda kazandık. Zerre kadar hak sahibi değiliz ki hak arama peşine düşmek gibi bir hakka sahip olabilelim; zira haksızlık ödenmeyen bir haktan doğar.

Eğer bize verilenler karşılığında Allaha bir şey vermiş olsaydık, **"Bir göz değil iki göz ver, bir el değil iki el ver!.."** gibi iddialarda bulunmaya; **"Niye iki tane değil de bir ayak verdin?"** diye itiraz etmeye belki hakkımız olabilirdi.

Yokluk karanlıklarından kurtulup vücut elbisesini giydik; bitki olabilirdik, hayvan olarak kalabilirdik, mahlûkatın en mükerrem rütbesine sahip insan olduk; dinsiz olabilirdik, dalâlet bataklıklarında boğulabilirdik iman gibi iki cihan saadetinin anahtarı olan bir nimete ulaştık; her basamağında çok büyük lütuflara mazhar olarak adeta kuyu dibinden minare başına çıktık. Bu nimetleri verene sonsuz derecede şükretmek boynumuzun borcu iken isyanla, şikâyetle nankörlük etmek, **"Neden böyle yaptın?"** demek suretiyle hikmetini, rahmetini tenkit etmek akıl kârı bir iş değildir.

- Allah'ın rahmeti ve hikmeti neden böyle bir şeye müsaade ediyor denilse pek çok hikmet ve rahmet boyutu vardır diyebiliriz. Bu makamda bir numunesinden bahsedelim. **Sağlık bazen hastalıktan daha dehşetli neticeler doğurabilir.** Hasta ve sakat olmayan, vücudu sağlam olan kişilerin aklına kabir ve âhiret gelmeyebilir, ama bir hastalık veya musibetin darbesine maruz kalan kişi vücudunun her an ayrılmaya müsait olduğunu, taştan demirden olmadığını, vücut binasının her an göçebileceğini bilir. Çünkü bu manayı kısmen de olsa yaşamaktadır.

Öyleyse, ebedî hayattan gaflet etmemek gibi büyük bir hazineyi bulduran hastalık veya sakatlıktan şikâyet etmek yerine, bilakis teşekkür etmek lazım gelir.

Erzurumlu İ. Hakkı Hazretleri ne güzel demiş:

"Her işte hikmeti vardır. Abes fiil işlemez Allah."

Bu kısa açıklamadan sonra konuyu bazı yönlerden ele alarak değerlendirmek gerektiğini düşünüyoruz:

Evvela işin hakikatini ve İslamın bu husustaki bakışını bilmek ve öğrenmek gerekir. Bu nokta bilinmeden yapılacak yorumlar hakikatsiz, hikmetsiz olur.

İslam'ın belirlediği ölçüler dışında, nefsi işin içine karıştırarak, zan ve tahminle, enaniyet ve kibirle, alay ve hakaretle yapılacak değerlendirmeler asla hakka ve hakikate hizmet etmez, şeytanın işine yarar.

Nedir İslam'ın getirdiği ölçüler? Nedir Müslümanda bulunması gereken sıfat ve özellikler?

1. İslam teslimiyettir. Allah'a itaat ve boyun eğmedir.

"İhtimal ki, hoşlanmadığınız bir şey sizin iyiliğinizdir ve ihtimal ki, sevdiğiniz bir şey sizin kötülüğünüzdür. Siz bilmezsiniz. Allah bilir." (Bakara, 2/216)

İşte, mümin, bu ayet-i kerimenin ışığında hareket eder **"Allah bilir. Biz bilemeyiz. O sonsuz hikmet sahibidir, asla abes iç yapmaz. Sonsuz merhamet ve şefkati vardır, kullarının zararına hiçbir şey yaratmaz."** der, Allah'a teslim olur. Çünkü teslimiyetin içindi firdevsî bir memnuniyet, cennetvarî bir lezzet vardır.

2. Mümin, "işittik, itaat ettik" der. Allah'ın hikmetini ve rahmetini asla itham etmez. Önce Allah deyip sonra da Allah'ı -haşa ve kella- sığaya çekme gibi bir çığlığın, bir cehaletin, bir ihanetin çukuruna düşmez.

3. Mümin "makam-ı rıza", "makam-ı teslim" ve "makam-ı tevekkül"de oturur. Dinin her şeyden önce Allah'a karşı samimiyet olduğunu bilir.

4. Mümin, "imtihan ve deneme" için dünyaya geldiğinin şuuru içindedir. Bundan gafil olanların dünyası, oyun ve oyuncaktır. Bunun farkında olanların dünyası ise, Allah'ı tanıma, ona ibadet etme ve dünya misafirhanesindeki görevlerini yerine getirmektir. Dünya, istidatlarını açma ve kabiliyetlerin kuvveden fiile çıkartma diyarıdır. Dünya, ahiretin tarlasıdır. Mümin, ekmeğe, biçmeye ve cennete liyakat kazanmaya gelmiştir.

5. Mümin, iman ve izan eder ki, Yüce Allah kullarını, gah varlık ve devletle, şan ve şöhretle, varlık ve servetle, gah hastalık ve fiziki arızalarla, musibet ve belalarla imtihan eder. Bu musibetler ve hastalıklar, bu varlık ve devletler aslında birer **"mihenik taşı"** hükmündedir. İnsanların **"kaç ayar"** **"kaç krat"** olduklarını ortaya koyar. Mümin bütün bunların birer **"imtihan kağıdı"** olduğunu bilir.

"Andolsun ki, sizi biraz korku ve açlıkla, bir de mallar canlar ve ürünlerle eksilterek imtihan ederiz. Sabredenlere müjdele." (Bakara, 2/155)

ayetinde açıkça bildirildiği gibi, korku, açlık ve kıtlık, mallarda, canlarda ve ürünlerde eksiltme, azaltma gibi tecelliler birer **"imtihan kağıdı"**dır.

6. Mümin, iman eder ki, **"Sabır dinin yarısıdır."** Musibetlere sabredip, Allah'a teslim olan kulların ebedi ve sonsuz mutluluk diyarı olan cennetle müjdelendiğini bilir. Tevekkül ve teslimiyetle, sabır ve tahammülle, ihlas ve istikametle kulluk görevini yapar, yüce Allah'ı kimseye şikayet etmez.

7. Mümin, ölümün bir bitiş ve tükeniş değil; dünya zindanından cennet bahçelerine intikal olduğunun bilincindedir. Allah'ın rızasını esas alır, ahiret için çalışır. **“Ahirette hiçbir şey sıfırdan başlamaz. Geldiği yerden devam eder.”** gerçeğince, ebedi hayatın burada, dünyada kazanılacağına idrak ve bilinci içindedir. Bu nedenle, ahiret hayatının **“kimlik karneleri”, “başarı levhaları”, “hıyanet listeleri”, “sonuç bildirgeleri”, “arşiv dosyaları”**nın hep dünyadan gittiğinin şuurundadır.⁷

8. Mümin, iman eder ki, şu dünya hanı, bir “liyakat tescil istasyonu”dur. Bu istasyonda, insanlar **“hastalık, fiziki arıza, yokluk, kıtlık, mahrumiyet; ya da sıhhat ve servet, makam ve rütbe..”** gibi özellikleriyle tartılmaktadır. Ta ki, insanların ağırlığı ortaya çıksın. Ne oldukları anlaşılsın, tescil edilsin.

Soru:

Bu açıklamalarınız güzel! Müminde olması lazım gelen vasıflar bunlar... Bu vasıfları taşıyanlar için hiçbir problem yok! Ama şu var ki, ahir zamanda yaşıyoruz. İnsanlar her şeyin hikmet cephesini araştırıyorlar. Sır perdelerini merak ediyorlar, açılmasını da talep ediyorlar. Bunların talep ve sorularına cevap vermek de gerekmez mi?

Cevap:

Elbette gerekir. Daralan göğüsleri bir anlamda ferahlandırmak maksadıyla perde arkasındaki bazı sırlara -gücümüzün yettiği ölçüde- işaret edebiliriz. Bu noktada, kader ile ilgili meselelerin hikmet, rahmet ve hakikat cepheleleri üzerinde durabiliriz.

Birinci Nokta: “Zulüm nedir” bilmeyen, **“zalim kimdir”** anlamayan kimse, abesle iştilal etmiş olur, boşu boşuna çenesini yorar, havanda su döver. Pek çok yanlışlara kapılar açar, şeytanın kucağına düşer. Aldanır, aldatır.

Zulüm, başkasının mülküne, hak ve hukukuna tecavüz etmektir; başkasının hakkını yemektir.

Zalim ise zulmedendir; hakkı gasbedendir; hakkı zorbalıkla çiğneyen, hak ve hukuk tanımayan dır.

Şimdi, işin hakikatine gelelim:

Bir zatın kendi mülkünde istediği gibi tasarruf etmesine asla zulüm denilemez. Mülk kimin ise, o zat, mülkünde istediği gibi tasarruf eder; mesela, bir çiftçi kendi tarlasına istediği sebze yi ekebilir, arzu ettiği meyve ağacını dikebilir. Yahut tarlasını nadasa da bırakabilir. Ya da isterse buğday, arpa ve yulaf da ekebilir. Bu tasarruflara zulüm denilemez. Zaten hürriyet ve mülkiyetin esprisi de budur.

Ama ne zaman ki, komşusunun tarlasına, bağ ve bahçesine müdahale ederse, o zaman zulüm başlar, hak çiğnenir.

Evet, mülk edindiğimiz ne varsa, varlık olarak sahip çıktığımız her şey, her mevcut, bize bahşedilen her nimet, her ikram ve ihsan, tüm varlığımız, aza ve cihazlarımız, devlet ve servetimiz Yüce Allah'ındır. Yerler ve gökler, içindeki umum mevcudat Allah'ın mülküdür.

O hâlde, Allah mülkünde dilediği gibi tasarruf eder, dilediği gibi hükmeder. Çünkü, yaratan O'dur, yaşatan da O'dur; bütün nimetleri başımıza bağlayan da O'dur. Geceleri, gündüzleri, bağ ve bahçeleri emrimize tahsis eden de O'dur. Demek, Yüce Allah'ın mülkünde hayatı tanzim etmesine, mülkünde istediği gibi tasarruf etmesine asla ve asla zulüm denilemez.

Evet, verilen bütün nimetler sadece ve sadece minnettarlık, kanaat ve şükrü gerektirir. İnsanın şükrü bırakıp şikayete kalkması, kendisine verilen insaniyet, akıl, şuur ve göz, kulak,

el ayak gibi nimetleri unutup “Niye benim boyum kısa! Ayađım çarpık!” diye Őikayete kalkması hakikat, hikmet ve edebe uygun dűŐmez.

Yűce Allah, bir kuluna hangi nimetleri takdir etmiŐse, ona kanaat edip, Őikayet kapısını kapatıp, Őűkűr kapısına yönelmek aklın, vicdanın, insaf ve hakperestliđin bir geređidir.

İkinci Nokta: Bu asırda pek çok insan “**hak**” ile “**ihsan**” kavramlarını birbirine karıştırmaktadır. Bu karışıklık ve yanlış algılama, maalesef tutarsız ve çűrűk kıyaslara, yanlış yorumlara sebep olmaktadır.

Aslında bu iki kavramı birbirinden ayıranlar, tam anlayanlar, zihinlerine oturtanlar, âlemlerine sindirenler, herhalde kader ile ilgili bűtűn sualleri önemli ölçűde çűzműŐ olurlar.

Hak, műlkiyeti senin olandır; sahip olduđun kıymet hűkűmleridir. Hakta, aidiyet manası vardır. “Benim evim.. Benim param.. Benim arabam” gibi..

Hak, bir gram bile olsa haktır. Hakkın kűçűđűne bűyűđűne bakılmaz. Hak, gasb edilir, elden alınıp zayi edilirse zulűm ortaya çıkar.

Aslında bűtűn dűnyada hukuk sistemlerinin temel espirisi, hakkı korumak, hakkı alanlardan hakkı almaya çalıŐmaktır. Hak zayi edilirse, zulűmdűr.

Mesela, bir çiftlik sahibi iki kiŐiyi aynı iŐte çalıŐtırırsa, hizmetlerinin karŐılıđında her birisine 5 altın vereceğini taahhűt etse ve anlaşma yapılırsa, bu iki kiŐi de aynı iŐi yapsalar, çiftlik sahibi birisine 5 altın, diğerine 2 altın verse, elbette 3 altınını alamayan kiŐi mazlum, altını vermeyen adam da zalim olmuŐ olur.

ihsan ise, haktan çok farklıdır. Çűnkű ihsan, kalbin Őefkatinden ve merhamet hissinden gelen bir cűmertlik, bir bađıŐ ve bir ikramdır. Bu bađıŐ ve ikram, bu lűtuf ve kerem, hak terazisinde tartılmaz. Hiçbir yűnden eksiklik ve kusur olarak algılanamaz.

İhsandaki farklılık, azlık veya çokluk, ihsan eden zatın kerem ve lűtfunun derecelerini gűsterir. Kerem sahibine karŐı, hiçbir insan “**baŐkalarına niye fazla, bana niye az?**” diye itirazda bulunamaz.

Mesela, cűmert zengin bir adam, iki fakirden birisine bir kese, diđerine űç kese altın “**ihsan**” etse.. ArkadaŐının űç kese altın aldıđını gűren fakir adam, hiddet ve Őiddetle cűmert zengin adama karŐı kaŐlarını çatarak: “**Senin bu yaptıđın dođrudan dođruya zulűmdűr! Ben sana ne yaptım ki? Niye ona űç kese altın verdin, bana bir kese.. Bu adalete sıđar mı?**” demeye ve bűyle bir Őikayete hakkı yoktur. Çűnkű, ortada gasb edilmiŐ ne bir hak, ne de zayi edilmiŐ bir hukuk vardır. Bu olaya hiçbir cihette zulűm olarak bakılamaz. Olay, bir ikram olayıdır. Cűmert zengin adam, iradesiyle keremini űyle takdir etmiŐtir. Az verir veya çok verir, ya da hiç vermez..

Evet, “**ihsan**” Őefkat sıfatının bir tezahűrűdűr. Az veya çok vermek ihsan sahibinin iradesine bakar. İhsan nimetine karŐı yapılması gereken Őey minnettarlık ve teŐekkűrdűr.

İhsana karŐı hiddet edilemez. Çűnkű ortada iŐlenmiŐ bir zulűm, űdenmemiŐ bir alacak, zorla elden alınmiŐ bir hak yoktur.

Evet, Şimdi bu makamda, Cenab-ı Allah’tan hak dava edenlere sorulacak tek bir soru vardır:

“Kimin Allah’tan ne alacađı vardır? Haydi! Hiç durmasın! Varsa, hemen sűylesin, tek tek saysın. Ortaya koysun?”

Yűce Allah’ın bize bahŐettiđi her Őey O’nun ihsanıdır, ikramıdır. Dolayısıyla hiç kimsenin Allah’tan hak istemeye hakkı yoktur. Hem Cenab-ı Hak da kullarına zulmetmiŐ değildir.

Mesela bir adamın boyu bir metre olsa, bu adamın “**Niçin benim boyum bu kadar kısa?**” demeye hakkı yoktur. Haddini aşarak “**Bu bana zulüm değil mi?**” derse, elbette ona sorulur:

- Söyle bakalım! Sen boyunun ne kadar olmasını istiyorsun?
- **Bir metre yetmiş santim olsun isterim.**
- Arada ne kadar fark var?
- **Yetmiş santim.**
- Söyler misin bana, senin Allah’tan yetmiş santim boy alacağını mı vardı? Allah vermedi de -haşa- sana zulüm mü etti?

Evet, Allah-ı Azimüşşan’ın bize bahşettiği bütün nimetler, doğrudan doğruya O’nun lütfundandır, ikram ve ihsanıdır. O dilediğine dilediği kadar lütfedendir.

Üçüncü Nokta: Dünyadaki kayıplar, eksiklikler, eksik ve noksan bedenler, organlar ve fizikî arızalar ahirette telafi edilecek, fani organ ve bedenler, ebedi ve sonsuz olanlarla değiştirilecektir, cennete ve sonsuz hayata uygun hale getirilecektir. Eksik ve kusurlu azalarıyla Allah’a şükredener, diğer müminlerden daha çok ikram ve ihsanlara mazhar olacaktır.

Evet, evet... eksik olanı verip, mükemmeli alanlara, arızalı bedenleri verip ebedi vücutları kazananlara, dünya zindanından cennet bahçelerine intikal edenlere imrenilir.

Dördüncü Nokta: Üzerinde hassasiyetle durulması gereken asıl konu, vücut, aza ve duygularımızın nakıs ve noksanlığı, eksiklik ve çarpıklığı değildir. Her müminin en mühim meselesi, imanla kabre girmektir, kabre giriş gediğini sağlam geçmektir, cennete liyakat kazanmaktır.

Evet, her insan ölürken imanla gidip gitmeyeceğinin ızdırabını duymalı, akıbetinin nasıl olacağı noktasında Allah’a iltica etmeli, imanının muhafazası açısından Allah’ın rahmet kapısını çalmalıdır.

Yoksa, dünyada Yusuf (a.s) gibi güzel olsa, fiziki hiçbir arızası bulunmazsa, varlık, devlet ve nimetler içinde sultanlar gibi yaşasa; ama sekeratta/ölüm anında imanını kurtaramazsa, o varlık ve devletin o güzellik ve sıhhatin ne ehemmiyeti olur! Onlar kaç kuruş eder!

Üç beş günlük dünya hayatında insanın boyunun kısa, ayaklarının topal olmasının hakikat noktasında fazla önemi yoktur, insanın azalarının yetersizliği, kaybı, çarpıklığı fazla önemli değildir. Çünkü müminin asıl yurdu ahirettir. Saadet ve mutluluğun gerçek yeri ebedi hayattır. Cennette nimetleri en mükemmel ve en güzel bir biçimde arızasız, kusursuz ve noksansız olarak müminlere ebediyen ihsan edilecektir.

Demek dünyevi kayıplar için elem ve tasaya gerek yoktur. Asıl tasa, elem ve ızdırıp Allah’ı bilmemek, ebedi hayatı kaybetmektir. O’nu kaybetmektir.

Beşinci Nokta: Biz Allah’tan alacağımızı peşin almışız. Evvela insan olarak yaratılmışız. Kainat kadar kıymetli nimetlerle taltif edilmişiz. Gözümüz, kulağımız dünya kadar kıymetli.. Akıl ve şuurumuz, kainat kadar değerlidir.

Allah, insanı, düşünen, irade eden bir varlık olarak yarattı. İnsanı, sonsuz nimet ve ihsanlarına da merkez kıldı. Ona kelim ve kalem nimetini verdi, konuşma kabiliyetini ihsan etti.

Evet, bütün bu kendimizdeki ve kainattaki nimetlere karşı bizim görevimiz, Yüce Allah’a minnettarlıktır, şükür ve hamd etmektir.

İslamiyet, en büyük insanlıktır. Çünkü hidayetten büyük hiçbir nimet yoktur, hidayetten büyük hiçbir devlet yoktur. Hidayet en büyük ihsandır, ebedi sürür, sonsuz saadet ve bitmeyen tükenmeyen bir servettir.

Hidayet nimetine bir kul mazhar olmuşsa, o her şeyi bulmuştur. Sonsuz nimetlere gark olmuştur; dünyevi arızalar, eksik ve noksanlıklar hidayete mazhar göğüslerde gedikler açamaz!

Altıncı Nokta: Bize ikram edilen hayat nimeti emanettir. Emanet, muhafaza edilir. Emanet üzerinde hak dava edilmez. Emanet gasb edilemez.

Bu emaneti sahibine satarsak; yani, O'nun adıyla O'nun ve izni dairesinde kullanırsak, Cenab-ı Hak, karşılığında sonsuz ve baki bir hayatı bize ihsan edecek, bizi cennetle taltif edecektir. **Nitekim, Kur'an-ı Azimüşşan'da nefis ve malını Allah'a satan kimseye cennet vadedilmiş ve ebedi hayata davet edilmiştir.**

Bu çağrı bütün dertlere deva, bütün hastalıklara şifa değil midir?

Açılıp kapanan sonsuz evren modeli ispatlanabilir mi?

Soru Detayı

- *Açılıp kapanan sonsuz evren modeli, salınım yapan evren modeli, deneyle ispatlanabilir mi?*

- *Yoksa Yalan mıdır bu iddialar?*

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Bir yaratıcının varlığını ve ezeli oluşunu akıllarına sığdıramayan materyalist felsefe taraftarları, maddenin ezeliyetini kabul ederek ona sonsuzluk isnat etmektedirler.

Onlara göre madde ezelden beri vardır. Yani maddenin var olmasında bir başlangıç noktası yoktur. Dolayısıyla sonu da olmamalıdır.

Aslında bu görüş yeni de değildir. Milattan önceki devirlere kadar uzanmaktadır. Bu görüşü savunanların başında **Demokritos** (MÖ 460-370), Leukippos (MÖ 500-440), Epikür (MÖ 341-270) ve Lukretius (MÖ 98-55) gelir. Bunlar maddenin atomlardan meydana geldiğini ve atomların ezelden beri var olduğunu ve yok edilemeyeceğini savunan **ateist ve materyalist bir felsefeye** sahiptirler.

Bu düşünce tarzıyla kâinatın ortaya çıkışını açıklamak için farklı modeller geliştirilmiştir. İşte bu görüşlerden birisi de **Pulsatif kâinat modelidir.**

Friedmann-Lemaitre, varlıkların ortaya çıkışıyla alakalı "**Pulsatif Kâinat Modeli**"ni ileri sürmüşlerdir. "**Genişleyip büzülen kâinat modeli**" olarak da adlandırılan bu düşünceye

göre, kâinatın başlangıç ve sonu yoktur. Yani bütün maddelerin ezeliyeti söz konusudur. Madde ezelden beri vardır. Dolayısıyla sonu da olmayacaktır.

Buna göre kâinat, sonsuz zaman içinde, sabit zaman aralıklarıyla genişleyip büzülme hareketleri yapar. Bu teorinin izahta güçlük çektiği husus, **kâinatın kapanması sırasında sıfır hacimde sonsuz yoğunluğa erişecek olan kâinatın, uzay-zaman sınırları dışına çıkmaktan nasıl kurtulacağıdır.**

Fizik kanunları, bu noktanın eşiğinde **kâinatın geri tepmesinin imkânsız olduğunu ortaya** koymaktadır. Meselâ güneşin birkaç misli bir kütleyle sahip bir yıldız, yakıtı bitip kendi üzerine çökmeye başladıktan sonra, "Schwarschild yarıçapı" olarak adlandırılan bölgenin içine girdiği anda sıfır hacim ve sonsuz yoğunlukta toplanarak siyah delik hâline gelir. Böyle bir noktaya ulaşmış yıldızın **uzay-zaman ve fizik kanunlarıyla alakası kesilmiştir.**

Dolayısıyla kendi üzerine çöküş sırasında böyle bir eşik noktadan bir yıldız bile kendisini kurtaramazken, kâinat gibi sonsuz bir kütlelin bu kritik noktadan dönüp nasıl tekrar açılmaya başlayacağı, **Pulsatif Kâinat Modeli'nin izah edemediği bir husustur.**

Bir yaratıcıyı kabul etmeden, kâinatın şeklini ve meydana gelişini açıklamak nasıl mümkün olacaktır?

Kâinattaki varlıkları, Allah'ı devreden çıkararak açıklamak mümkün değildir. İşte mümkün olmadığı da ortadadır. Milattan önce başladılar, kâinatın ve varlıkların nasıl meydana geldiği hususunda hâlâ bir milim yol alamadılar, kıyamete kadar da almaları mümkün değildir. Birisinin söylediğini diğeri çürütüyor. Onun iddiasını da bir başka felsefeci çürütüyor.

Bunların misali, çölde gözü bağlı kimsenin kum taneleri arasında altın aramasına benzer.

Siz bırakın onları, kendi batıl inançları içerisinde çırpınıp dursunlar. Bu âlemlerin sahibi ne diyor, O'nu dinleyin. Kâinatı altı günde (yani devrede) yarattığını beyan ediyor. Bütün varlıkların ölümlü olduğunu, ahrette tekrar yaratılacağını bildiriyor.

Yaratılışa bu açıdan bakılırsa hakikate yaklaşılmış olunur.

Beyinde Tanrı noktası var mı?

Bilim adamları beyinde "**tanrı noktası**" olarak adlandırdıkları bir bölüm bulduklarını ve bu bölümün maneviyatı arttırdığını söylüyorlar.

- *Yani bizim yaşadığımız iman duygusu sadece beynin bir kandırmacası mı?*

- *İman Allah'tan gelmiyor mu?*

- *Eğer Allah'tan geliyorsa, Allah neden Müslüman olmayanlara da iman ve manevi huzur veriyor?*

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Beynin bir yerinde “**tanrı noktası**” olup olmama hususunda, farklı çeviri ve yorumların yapıldığını internet web sitelerinde görüyoruz. Bu değişik yazıların ortak noktası şu merkezdedir:

“Konuyla ilgili araştırma yapan bilim adamları tarafından, insanların beyinde dini duyguların temelini oluşturan nöropsikolojik bir alan bulunmuş. Bu alan beyin çeşitli yerlerine yayılmış. Dini duygular ve maneviyat, çok karmaşık bir yapının birbiriyle olan bağlantısıyla ilgilidir. Bu duygular birleştiğinde insanların maneviyatıyla ilgili deneyimler yaşamasını sağlıyor.”

Dikkat çekici bir notada şudur ki, söz konusu araştırmacıların bazılarının ifadelerinden anlaşıldığına göre, bu dini merkezler, belli bir din yerine genel olarak dini duyguları yansıtmaktadır. Örneğin, bu din duygusunun bir sonucu olarak bazıları Budist, bazıları Yahudi, bazıları Müslümanlıkla ilgili dini düşüncelerini pekiştirirler. Hatta bu duygu, ateistler için “**evrenle bağlantılı olma düşüncesi**” olarak ortaya çıkar.

Biz bu konuda birkaç nokta üzerinde durmayı faydalı bulmaktayız:

a. Bize aktarıldığı kadarıyla, bu araştırmaların ortaya koyduğu bilgilere göre, bulunduğu ifade edilen beyindeki dini fonksiyonu icra eden duygular veya bu duyguların merkezleri, insanları belli bir dine zorlayan bir faktör değildir. Tam aksine, *-bir din duygusu ve bu duygulara bağlı olarak insanların ilgi odağı olan bir dindarlık gerçeği çerçevesinde-* akla kapı açılmış, özgür iradesi, tercih hakkı elinden alınmamıştır. Dileyen kimse aklını kullanarak Allah'ın vasıflarını doğru olarak nerede bulabileceğini araştırarak ve ona göre, imanını ilan edecektir. Bu sebeple,

“De ki: İşte Rabbin tarafından gerçek geldi. Artık dileyen iman etsin, dileyen inkâr etsin.” (Kehf, 18/29)

mealindeki ayette ifade edilen özgürlük sahnesinin varlığına bir kanıt olarak değerlendirilmelidir.

b. Soruda yer alan “**Bizim yaşadığımız iman duygusu sadece beyin bir kandırması mı?**” şeklindeki problemi şöyle çözmek mümkündür: İnsanın yaratılışında var olan maddi-manevi bütün duygu ve organların hepsinin bir amaca hizmet ettikleri, önemli bir görev üstlendikleri, insan bünyesinin cismani ve ruhani yapısının sağlıklı çalışmasına yönelik fonksiyonlar icra ettiklerine, müspet ilmin yüzlerce bilim dalı, binlerce tecrübeye veya bedihi realiteye dayanarak şahadet etmektedir. Örneğin; gözün görmeye; kulağın duymaya uygun olduğu gözle görülmekte ve kulakla işitilmektedir. Yine, gülme ve ağlama duygularının yerli yerince *-kişinin sevincini ve üzüntüsünü dışa yansıtmaya yönelik olarak-* ağlamayı ve gülmeyi ortaya koymak için gereken bir fitrata sahip oldukları gözle görülmektedir.

Özetle bugünkü ilmî gelişmeler, özellikle anatomi ilmi, insanda bir tek hücrenin bile yersiz yaratılmadığını kabul etmektedir.

O halde çok rahatlıkla şunu söyleyebiliriz ki: **Fitrat yalan söylemez. Fitrat aldatmaz. Fitrat, tesadüfe havale edilemeyecek kadar çok amaçlı fevkalade bir arka plana sahiptir.**

Bu ve benzeri tespitlerden anlaşılacağı gibi, beyin de dahil olduğu insan fitratına, **her şeyin yaratıcısı, sonsuz ilim, hikmet ve kudret sahibi olan Allah'tan başkası sahiplenemez.**

Özetle, gözün görme mahareti bir aldatmaca olmadığı gibi, beyin inanç varlığı lehindeki şahadeti de bir aldatmaca değildir.

Ayrıca Allah'ın, insanın kalbine ve ruhuna koyduğu sonsuzluk arzusu, **âhiretin, ebedi hayatın en büyük delilidir.** Bu bir kaidedir ki, insan, olan bir şeye arzu ve istek duyar, olmayan bir şeyi arzu edip istemez. Eğer âhiret olmazsa insandaki bu arzu neticesiz kalırdı.

Evet, “**Vermek istemeseydi, istemek vermezdi.**” ve insanın üstünlüğünün ve nihayetsiz istidadının bir manası olmazdı. Çünkü kâinatın en mükemmel meyvesi, istidadta en camisi ve Cenab-ı Hakk'ın en sevgili muhatabı olan insan, ebed için yaratılmış ve ebede gidecektir. (bk. Nursi, Sözlür, s. 522)

c. Bu araştırmaların bu ilmi verileri, Kur'an'a ve hadis-i şeriflere iman etmeyi zorunlu kılmaktadır. Çünkü;

- Kur'an'da İslam dini “**fitrat dini**” olarak nitelendirilmiştir. Bu, insanların yaratılışı, İslam dinini kabul edip ona göre yaşayabilecek bir yapıda olması anlamına gelir.

İlgili ayetlerden birinin meali şöyledir:

“O halde sen, batıl dinlerden uzaklaşarak yüzünü ve özünü, hak din olan İslâm'a yönelt .Yani Allah'ın insanları yaratmasında esas kıldığı o fitrata uygun hareket et. Allah'ın bu hilkatini / yaratmasını kimse değiştiremez. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların ekserisi bunu bilmezler.” (Rum, 30/30)

- Hz. Peygamber (asm) de şöyle buyurmuştur:

"Her doğan, İslâm fitratı üzerine doğar. Sonra, anne-babası onu Hristiyan, Yahudi veya Mecusi yapar."(Buhârî, Cenâiz 92; Ebû Dâvut, Sünne 17; Tirmizî, Kader 5)

Evet, her doğan, İslâm fitratı üzerine doğar; fakat, anne-baba, arkadaş, muhit, toplum ve okul gibi dış tesirlerle, bunları lehinde veya aleyhinde değerlendirecek olan irade, fitrata müspet veya menfi yönde müdahalede bulunur.

Ancak fitrattaki bu doğru kodlar -imtihanın adil yapılması için- zorunlu bir istikameti göstermez. Bilakis, insanın özgür iradesine bağlı olarak değişik formatlara sokulabilir.

Nasıl ki, dupduru, saf ve berrak bir pınar suyu, esas kaynağı ve mahiyeti itibariyle tertemiz olup, en faydalı ve şifalı bir hâl almaya müsaittir. -*Ya da üzerine toz toprak saçmak suretiyle bulandırılıp başka bir mahiyete sokulabilir-*

Aynı şekilde yeni doğan bir çocuk da fitrat ve kâinat kanunlarına göre hakikatleri kabule, bulanıklık ve dalaleti ise reddetmeye uygun ve müsait bir haldedir. Bu sebeple, 5-15 yaş grubu çocuklara ne anlatırsanız, onlar hemen onu hafızalarına kaydedip, kalp dünyalarına iman ve İslâm adına yerleştirirler. Söz gelimi, “**Bir köy muhtarsız, bir iğne ustasız olmaz; öyleyse, şu koca kâinat da sahipsiz olmaz; onun sahibi Allah'tır.**” dediğinizde, karşınızdaki alıcı o kadar lekesiz ve bu tür mesajların öylesine frekansındadır ki, hiç parazitsiz söylediklerinizi kaydediverir.

Neden tanrıya inanamıyorum?

Soru Detayı

- Bir ateist, neden tanrıya inanamıyorum, diyerek onlarca iddia bulunuyor. Bu yazıya bir reddiye yazmanızı rica ediyorum.

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Bu yazı çok uzun olduğundan, bütün iddialara tek tek cevap vermeyi daha uygun gördük. Bu nedenle önce ilgili iddiayı vereceğiz, sonra da o iddiaya cevap vermeye çalışacağız:

İddia:

- Ateist düşünce, bir anda sahip olabileceğiniz bir fikir değil. Okudukça, araştırdıkça, düşündükçe ulaşmak zorunda kaldığınız bir sonuç.

Cevap 1:

- **Aklı başında herkes biliyor** ki, bir tek harf yazarsız, bir tek iğne bile ustasız olmaz, olamaz.

Binler harika sanat estetikleriyle dolu şu kâinat kitabının yazarsız, şu evrendeki sanat tablolarının ustasız olduğunu düşünmek için önce **akıldan istifa etmek** zorunludur.

Hiçbir bilim adamı ve hiçbir fen bilimi, bir tek kalemin kendiliğinden ortaya çıktığını, bir ilin kanalizasyonunun, elektrik ve telefon hatlarının kendiliğinden oluştuğunu söyleyemez. Söyleyeni anında tımarhaneye götürürler.

İnsan anatomisi bu işlerden bin kat daha harika olduğu halde, bunu tesadüfe veren insan önce insanlık ailesinden istifa etmelidir.

- Ateist düşünce;

Aklın vizyonunu yitirdiği,
Kalbin misyonundan uzaklaştığı,
Zihnin vesveseye mağlup olduğu,
Fikrin dumura uğradığı,
Vicdanın sesinin kısıldığı, bir sara nöbetinin nüksettiği dinsizlik dehlizinden habis bir ur gibi ortaya çıkan bir hezeyan-ı küfridir.

İnsanlık erdemlerinin iflas bayrağını çektiği bir zavallılığın bir diğer adresidir.

Ateistler, Orta Çağ skolastik felsefe bataklığına düşmüş olan ve içinde buldukları bunalımdan ötürü akıldan da istifa etmek zorunda kalan bir kısım sofistlerin çağdaş versiyonlarıdır.

Cevap 2:

Ateizmin felsefe olarak kabul ettiği tez, aslında bir Tanrı olmadığını, insanların Tanrı'yı yarattığını söylemektedir. İnsanda sınırsız bir güce inanma ihtiyacı, hikmeti ve kudreti sınırsız olan bir güce sığınma duygusu var olduğundan, insan Tanrı'ya inanmaktadır. Nedensellik bağıyla insanda bulunan bu genetik kod, özel sebeplerle kendisini direkt göstermemektedir.

Genlerde endofenotip kavramı vardır ki bu, kişinin yaşadığı çevrenin gen ifadesinde yaptığı değişikliği ifade etmektedir. Eğer çevre ve insan o genin ifadesini istemiyorsa, o genin ifadesi bastırılmaktadır.

Anoreksia nervoza gibi bir hastalık nasıl ki zayıflamayı çok isteyen kişinin yeme duygusunu köreltirse, Tanrı'ya inanmayan kimselerde genlerinden gelen bu ifadeyi yok etmekte ve çalışmasına engel olmaktadır.

Bu kimselerde Tanrı yerine, parayı ve gücü, devleti ya da sebepleri kutsallaştırma söz konusudur. Mesela Mısır'da kutsallaştırılan firavunlar, Tanrı'nın yeryüzündeki temsilcisi olduğu düşünülendiğinden, her söylediklerine ilahi emir gibi itaat edilmiştir.

Cevap 3:

Görünmeyene inanmak, somutlaştırmanın bir ifadesidir. Mesela bir çocuğun eline kırmızı bir ışık tutsanız, çocuk bunun ışık olduğunu fark edemeyebilir ve elinin boyandığını zannedip ağlayabilir. Zira çocuğun soyut ile somut farkını bilmesi zordur.

Görünür olana inanmak, arka planı görememek, kişinin soyut düşünce seviyesine erişememesinden kaynaklanmaktadır. Bu sebeple insanlardaki din ihtiyacı, insanların gelişmişlik düzeylerine göre artmaktadır. Soyut düşünceler yönünde ilerleyen bir insan, aslında din ihtiyacını ortaya koyuyor demektir. Ancak IQ seviyesi elli puan civarında seyreden ya da otistik olan bir çocuğun temel ihtiyaçlarının ötesinde bir ihtiyacı kalmamaktadır.

Soyut düşünce, insanın varoluşla ilgili soruları yoğunlaştığında, kendisine ve hayata anlam katmak için uğraştığında, zaman ve gelecek konusunda sorular sorduğunda ortaya çıkmaktadır. Görünmeyene inanmak, insanın gelişmişlik düzeyini gösterir.

Cevap 4:

Evrenin varoluşu ile ilgili dört hipotezi tek tek incelediğimizde, bu varsayımlardan üçünü yanlışlarsak eğer, kalanın doğru olduğunu düşünebiliriz.

Bu durum, tıpkı dağın tepesinde yol arayan kişilerin durumuna benzer: Tepeye çıkabileceklerini düşündükleri üç yolun da çıkmaz olduğunu gören dağcılar, sorgulamadan dördüncü yola girer ve herkese de bu yolu tavsiye ederler.

İlk üç hipotezin mümkün olmadığı anlaşıldıktan sonra, son seçeneğin akla en yakın alternatif olduğu fark edilir ve onda karar kılınır. Çünkü tepeye çıkan bir yol mutlaka vardır. İşte bu gerçekliğe deneyüstü gerçeklik veya görünmeyene inanma gerçekliği diyebiliriz. Örnekteki benzer şekilde, evrenin varoluşu ile **ilgili hipotezleri de şu şekilde sıralayabiliriz:**

- Tesadüfi varoluş hipotezi
- Evrenin otonomisi hipotezi
- Kuralların hâkimiyeti hipotezi
- Tasarımsal varoluş hipotezi (Tanrı hipotezi)

Biyolojik verileri bir kenara bırakarak değerlendirdiğimizde, kişinin inandığının gerçekliğinden şüphe ettiği durumlarda, inancın psikolojik belirleyicilerinin değiştiğini görmek söz konusu olabilir.

Bu nedenle inancı akla yakın bir gerçeklikle tanımlamakta yarar vardır. Temelsiz ve sağlam olmayan inançlar, yanlışlar üzerine kurulu öğretilerdir ve insanların ruhsal yaşantılarını, düşünce kalıplarını, sorun çözme tarzlarını ve hayata bakışlarını etkiler.

İnanç konusunda birinci varsayım olan "tesadüfi varoluş hipotezi"ne sadece şu örnek bile imkansız dedirtecektir:

DNA zincirimizde **tolemer** adında bir protein molekülü vardır. Tolemer, DNA'nın ömrünü yani kaç defa bölünebileceğini belirler. Matematikte olasılık hesaplarına göre **10⁵⁰** imkansız kabul edilir.

Tolemerin kendi kendine rüzgâr ve şimşeklerle dizilme olasılığı **10⁶⁵²**'dir. Yani olasılık hesaplarına göre **10⁵⁰**'nin çok üstündedir ve bu da tesadüfi varoluşun imkansız olduğunu göstermektedir.

DNA'nın tek bir protein molekülünün bile bu derece ince bir hesaba dayanması, evreni de tesadüfi varoluşla açıklamanın imkan dışı olduğunu gösterir.

İkinci teori "evrenin otonomisi"ne dayanmaktadır. Evren bir makine gibi kendi kendine çalışan bir özelliğe sahiptir; yani bozulmaz, ayar ya da bakım gerektirmez.

Bu yapıdaki bir makinenin tabiattaki çirkinlik, felaket ve kötülükleri bertaraf etme biçimi ve bu felaketlerden etkilenmeyi bir kenara bırakalım, kendisini nasıl bu kadar kusursuz, eksiksiz, mükemmel, kolay ve hızlı bir şekilde işletebildiği cevaplanamamış bir sorudur.

Mükemmel olduğu söylenen bir bilgisayar bile atıl ya da bakımsız kaldığında bozuluyor veya bir virüs bulaştığında çalışamaz hale geliyorsa, evrenin otonomisi görüşü temel alındığında bu bozulmanın söz konusu olması mümkün değil midir?

Makrokozmosda dengeleri bozmaya engel olacak bir kontrol olmazsa, evren makinesi sağlıklı çalışmaz. Demek ki bir dış kontrol mekanizması, evren için şarttır.

Üçüncü teori, "kuralların hâkimiyeti"ne dayanır. Newton prensibinden, Arşimet'in kurallarına kadar her türlü görüş, evrenin dijital bir formatta var olduğunu gösterir niteliktedir. Her şeyde bir sebep sonuç ilişkisi vardır. Standartlar bellidir. Evrende kuralsız, tanımlanmamış hiçbir eylem yoktur.

Bilgi, enerji, anlamlılık, madde gibi bütün unsurların bir araya gelmesi evrenin düzenli çalışmasına yeter mi?

Bir inşaat düşününüz; inşaatın projesi çizilir, yeri belirlenir, gerekli nakit temin edilir, malzemeler alınır, işçiler bulunur ve çalışmaya başlanır. İşlerin sağlıklı yürümesi için görev tanımları ve kurallar nettir. Ancak, projenin sahibi olmadığında, onun iradesi hissedilmediğinde, inşaat yapılamaz. Çünkü kurallar ve tanımlar ölü metinlerdir. Onlara hayat veren bir iradeye ihtiyaç vardır.

Evrenin varoluşuna ilişkin dördüncü teori ise evrenin ilahi irade tarafından yaratılması ve yönetilmesine dayanır. Ancak ilmi, hikmeti, gücü ve iradesi sınırsız olan bir zat evreni işletebilir.

Bizim bu konudaki incelemelerimiz, "**Karıncaların fili analiz etmesine**" benzemektedir.

Yaratılış dilinin nasıl olduğunu fizik, kimya, matematik, biyoloji gibi temel pozitif bilimler açıklamaktadır. Kendini göstermeyen, dünyayı canlı bir laboratuvara dönüştüren ilahi akla ve mutlak bilince inanmak, bu mevzuda akla en yakın seçenektir.

İddia:

- Kuran (vb. tüm kutsal kabul edilen kitaplar) insanüstü bir varlığın, bir tanrının yazamayacağı kadar sıradan.

- Sıradan bir kitabı okuyan insanların büyük çoğunluğu onu anlayabilir. Kitaplar, edebi kaygılarla, olay örgüsüne dikkat edilerek, anlatım bozuklukları olmadan yazılır.

- Peki, gerçekten evreni yaratmış her şeyden üstün bir varlık, sıradan insanların anlaşılır bulamayacağı, fazlasıyla yorumlara açık, net bilgiler içermeyen kendi içinde tutarlılığı olmayan, tüm tarih devirlerine uygun olmayan, tüm dünya coğrafyasına uyum sağlayamayan

özensiz bir hitabet ile mi kendisine inandırma yolunu seçerdi. Bazı inananlar, Kuran'ın bu yönünü görmelerine rağmen "mükemmel olsaydı herkes inanırdı, o zaman sınav olmazdı" şeklinde cevaplar ile bu durumu mantığa uydurmaya çalışıyorlar. Hatta Kuran'da mucizeler olduğunu iddia ediyorlar. - - Kuran'ın içindeki sözde mucizelerin, herhangi bir kitaptan elde edilebileceği de defalarca kanıtlandı.

Cevap:

a) Kur'an'ın sıradan bir kitap olduğunu iddia eden bu gibi adamlar, Kur'an'ın belki bir tek ayetini bile asıl Arapça metninden okumamış, okuyamamıştır.

b) On beş asır önce insanın anne rahminde nasıl yaratıldığını açıkça bildiren Kur'an mı sıradan bir kitaptır?..

- Rum suresinde, Bizanslıların 7-8 yıl içinde daha önce yenildikleri İranlılarla yeniden savaşa girişeceği ve bu kez onları yeneceklerini haber veren ve tarih tarafından bu haberi tasdik edilen Kur'an mı sıradan bir kitaptır?

- Hudeybiye dönüşü bir gecede inen Fetih suresinde Mekke'nin mutlaka fethedileceğini bildiren Kur'an mı sıradan bir kitaptır?

c) Ateistin mantıksız hezeyanlarına bakın; diyor ki, "Kur'an'da var olduğu söylenen bazı mucizeler başka kitaplardan alınabilir."

Acaba yukarıdaki gaybi haberler hangi kitaptan alınmıştır? Acaba, yüzlerce tefsir, siyer ve tarih kaynaklarının bildirdiğine göre, Fetih suresinin Hudeybiye'den dönüş esnasında hangi bir kitap bulunmuş ve bu konular ondan kopyalanmıştır?

Anlaşılan iman etmemek için şeytanın en zayıf telkinlerini bile büyük bir delil kabul edecek kadar bir dinsizlik sara nöbetleri, söz konusudur. Yoksa akli başında hiç kimse böyle bir iddiada bulunamaz.

d) Her ilmin bir ihtisas, uzmanlık alanı vardır. Tarih boyunca, değişik alanlarda şöhret bulmuş milyonlarca ilim damları tarafından Arapça belagat ilminde uzman oldukları kabul edilen yüz binlerce İslam aliminin "**Kur'an'ın belagatine yetişmek insan için imkânsızdır.**" dediği halde, "Elifi Görse Mertek Zanneden" bir ateistin sözüne itibar etmek kadar komik bir şaka olabilir mi?

e) Bu ateistin aklının almadığı bir gerçek de şudur: **Diyor ki:**

"Peki, gerçekten evreni yaratmış her şeyden üstün bir varlık, sıradan insanların anlaşılır bulamayacağı, fazlasıyla yorumlara açık, net bilgiler içermeyen, kendi içinde tutarlılığı olmayan, tüm tarih devirlerine uygun olmayan, tüm dünya coğrafyasına uyum sağlayamayan özensiz bir hitabet ile mi kendisine inandırma yolunu seçerdi?"

- Önce şunu belirtelim ki, Kur'an, bir fen kitabı değildir. **Kur'an**, insanların dünya ve ahiret mutluluğunu netice veren prensipler manzumesidir. Bununla beraber, Kur'an fen bilimlerinin konusu olan bazı olaylara da dikkat çekmektedir. Bununla, Allah'ın sonsuz ilim, kudret, hikmet ve iradesini nazara verir.

Özetle, Kur'an'ın sonsuz ilim sahibi Allah'ın kelamı olduğuna dikkat çeker. Bu cümleden olarak, **KUR'AN**;

- Evrenin ilk yaratışından son yıkılışına kadar birçok safahatına işaret etmektedir. Gök ve yerküresinin başlangıçta bitişik bir kütle olduğunu sonradan ayrıştırıldığını (Big Bang) ifade etmektedir. (Enbiya, 21/30)

- Göklerin duhan/bulutsu/nebülöz halindeki (*Fussilet, 41/11*) şeklinden söz etmektedir.
- Yerkürenin deve kuşu yumurtası gibi, tam yuvarlak olmayıp, geoit şeklinde olduğunu bildirmektedir. (*Naziat, 79/30*)
- Yer çekim kanununa işaret etmektedir. (*Murselat, 77/25-26*)
- Tatlı ve tuzlu suların birbirine karışmadığından söz etmektedir. (*Furkan, 25/53; Rahman, 55/19-20*)
- Kur'an, kâinatın yıkılmasından da söz eder. Termodinamiğin II. kanunu ve Entropi çerçevesinde olabilecek gerçeklere işaret etmektedir.

Bu cümleden olarak, güneşin söneceğinden, yıldızların dağılacığından, dağların tuz buz olacağından, denizlerin fokur fokur kaynayacağından söz eder. (*Tekvir suresi*)

Bu gerçekler açıkça gösteriyor ki, **bu bilgileri bize bildiren Kur'an**, Evreni yaratan, sonsuz ilim ve kudret sahibi olan Allah'ın kelimidir.

Kur'an'da Allah'ın sonsuz ilminin yansımaları olduğu husus şöyle ifade edilmiştir:

Bugünkü ateistlerin kardeşleri olan eski müşrikler: **“Onun söyledikleri, kendisi için yazdırmış olduğu ve sabah-akşam kendisine dikte ettirilen önceki nesillerin efsanelerinden ibarettir.”** (*Furkan, 25/5*) ediler. Buna cevap olarak Kur'an'ın semavi ve ilahi kimliği nazara verilmiş ve bunun bir insanın veya insanların sözü olamayacağı gerçeği veciz bir şekilde şöyle ifade edilmiştir:

“ De ki: Onu/Kur'an'ı, göklerde ve yerdeki bütün sırları bilen Allah indirmiştir. Şüphesiz O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.” (*Furkan, 25/6*)

f) Kur'an hakkında *“sıradan insanların anlaşılır bulamayacağı, fazlasıyla yorumlara açık, net bilgiler içermeyen...”* ifadesi gerçekten katmerli bir cehaletin göstergesidir.

Kur'an gibi, dünya ve ahiretle alakalı her türlü bilgiyi içeren, kıyamete kadar gelen her asırdaki bilgi seviyesini ve o asırdaki farklı kesimlerin bilgi seviyelerini göz önünde bulundurarak aynı ifadeyle bütün insanlara hitap eden Kur'an'ın bu geniş kapsamlı ifade tarzının herkes tarafından anlaşılmadığına itiraz den gerçekten cahil olmalıdır.

- Şu bir hakikattir ki, bu gibi adamlar, fizik, kimya, astronomi, jeoloji, matematik ve benzeri fen bilim kitaplarını bilmedikleri halde bunu normal görüyorlar. Hatta bir fizik profesörü de bir kimya bilgisine sahip olmayabilir. Kimse bunu yadırgamaz.

Şimdi bütün ilimleri ihtiva eden Kur'an'ın herkes tarafından anlaşılmadığını yadırgamaya çalışsan bir kimse, ilmin ne olduğunu bilmediğini ortaya koymuş olur.

Kur'an'ın aynı dersinden farklı seviyedeki insanların farklı şeyler anlaması için ifade tarzının değişik manalar ifade etmesi kaçınılmazdır.

Şimdi bir ilkokul bilgisine sahip bir ateistin bir ayetten anladığı ile, İmam Gazali, İbn Rüşd, İbn Sina gibi filozofların anlaması arasında elbette büyük farklar olacaktır.

İşe Kur'an'ın bu eşsiz kapasitesi dahi onun insan üstü bir kitap olduğunun göstergesidir.

İddia:

Dinlerin (özellikle İslam'ın) dünyaya indiriliş hikayesi güvenilir değil.

- *Tanrı'nın milyonlarca insan içinden rastgele birini seçerek, tüm insanlığın kaderini, seçilen bu kişinin ikna yeteneğine bağlama senaryosunu inandırıcı bulmuyorum. Peygamber ve*

(gerçek olduğunu iddia ettiği) tanrısı arasındaki bu ittifaka, başka hiçbir üçüncü şahısın şahit olmaması, inandırıcılık dozajını daha da düşürüyor.

- İnananlar bu noktada peygamberlerin gösterdiği mucizelerden bahsedecekler. Eğer bir kaynak olarak alacaklarsa, Kuran'da hiç mucize gönderilmediği de açıkça yazıyor. (Bknz: İsra 59)

- Anlaşılan o ki, Muhammed bir mucize sergileyememiş ve tanrının bu duruma dair bir açıklama sunduğunu iddia etmiş.

Cevap:

- Allah bir imtihan açmıştır. Bu imtihanı açarken elbette ateistlerle istişare etmemiştir.

Sonsuz ilim, hikmet, rahmet ve adaletinin tezahür etmesi için açtığı bu imtihanda, elbette her zamanda bir peygamber göndermiş ve diğerlerinin buna inanıp inanmamasını test etmeyi hedeflemiştir.

İslam'ın bildirdiğine göre, insanlık tarihi boyunca **124.000 peygamber** gönderilmiştir. Her peygamber de peygamberlik nişanesi olarak bazı mucizelerle donatılmıştır.

Hz. Muhammed (asm)'in en büyük mucizesi ise **Kur'an'dır**. Sahih hadislerden gelen bilgiye göre Hz. Muhammed (asm)'in Kur'an dışında da binden fazla mucize gösterdiği **siyer, tarih, hadis ve tefsir** kaynaklarında mevcuttur. Ancak kıyamete kadar daimi canlı bir mucize Kur'an'dır.

Bu konuda Peygamberimiz şöyle buyurdu:

“Her peygambere insanların onun bir benzeriyle imana gedikleri bir mucize verilmiştir. Bana verilen (en büyük mucize) ise, Allah'ın bana vahiy ettiği bir vahiydir/Kur'andır. Bu sebeple kıyamet günü, diğer peygamberlere karşı, tabileri/ümmei en çok olan peygamberin ben olacağımı ümit ediyorum.” (Buharî, Fezâilu'l-Kur'ân 1, İ'tisâm 1; Müslim, İman 239)

Bugünkü ateistler gibi, eski müşrikler de Allah tarafından peygamber olarak tayin edilen elçilere tabi olmayı nefislerine yediremiyorlar. Her biri birer peygamber olmak istiyor. **“Bu beyler, bu öğütle/Kur'an'la yetinmeyip üstelik her biri kendisine mahsus özel kitap, özel ferman isterler!”** (Müddesir, 74/52) mealindeki ayette bu kendini bilmez adamların şımarık tavırlarına işaret edilmiştir.

Halbuki, bir padişah, bir devlet başkanı, bir başbakan, bir vali, bir müdür binlerce milyonlarca insanı yönetiyor ve -her zaman yanlış yapma ihtimalleri olduğu halde- bu ateistler itaatte kusur etmezler. Oysa, Allah'ın elçisinin hata etme ihtimali yoktur.

- Kur'an'da Kamer suresinde Hz. Peygamber (asm) tarafından AY'ın iki bölündüğü açıkça ifade edilmiş ve alimlerin büyük çoğunluğu bunu böyle anlamıştır.

Ayın ikiye bölünmesi mucizesi, hem sahih hadislerde, hem tarih kaynaklarında geçmektedir. el-Kettani, Ay'ın yarılması mucizesini **mütevatir** hadislerle ilgili yazdığı eserine almıştır. (bk. Nazmu'l-Mütenasir mine'l-hadisi'mütevatir, 1/211)

“Kıyamet yaklaştı ve ay yarıldı. Kâfirler bir mucize görünce yüz çevirirler ve: ‘Bu devam ede gelen bir büyüdür.’ derler.” (Kamer, 54/1-2)

mealindeki ayetlerde Ayın yarıldığı ve kâfirlerin bunu inkâr edemedikleri, yalnız bunun bir büyü olarak değerlendirdiklerine açıkça vurgu yapılmaktadır.

- Soruda geçen ayetin meali şöyledir:

“Kâfirlerin keyfî olarak istedikleri mucizeleri göndermeyişimizin tek sebebi, daha önceki kâfirlerin bu gibi mucizeleri yalanlamış olmalarıdır. Nitekim Semud halkına açık bir mucize olarak o dişi deveyi verdik de onu öldürdüler ve bu yüzden kendilerine zulmettiler. Biz o ayetleri sadece korkutmak için göndeririz.” (İsra, 17/59)

Görebildiğimiz bütün kaynaklarda, bu ayetin nüzul sebebi, müşriklerin Hz. Peygamber (asm)'den daha önceki peygamberlerin gösterdiği türden bir mucize olarak, örneğin **Safa tepesinin altından bir külçeye çevirmesini, dağları giderip yerine ziraat ekmeye uygun verimli tarlalara döndürmesini** istemişlerdir.

Ancak, iman etmemeleri durumunda bunların da daha önceki ümmetler gibi helak edileceğini öğrenen Hz. Peygamber (asm), bunu istememiştir. Çünkü o, müşriklerin bir kısmının mümin olacaklarını ve onların nesillerinden iman edecek olanların geleceğini *-Allah'ın izniyle-* düşünmüş ve onların hatırı için bunların helak olmalarını istememiştir.

Bundan daha önemlisi, Allah bu müşriklerin bir kısmının imana geleceklerini ve o müşriklerin soyundan gelen bir çok insanın mümin olacağını bildiği için, onları toptan yok edecek bir sünnetullahı maruz kalmalarına fırsat vermemiştir. (bk. *Taberi, Razî, Beydavî, Nesefî, Kurtubî, İbn Kesir, Şevkânî, el-Merağî, İbn Aşur, ilgili ayetin tefsiri*)

- Demek ki bu ayette **Hz. Muhammed (asm)'e mucize verilmediği/verilmeyeceği değil, önerdikleri tarzda bir mucizenin verilmeyeceği** bildirilmiştir. Bunun hikmetini de az önce açıkladık.

Yoksa, Kur'an'da bir çok mucize açıkça ifade edilmiştir. Örneğin;

- Kur'an'da **“birkaç yıl içinde Rumlar İranlılarla savaşacak ve onları yenecekler.”** (*Rum, 30/1-4*) diye ifade edilmiş ve bu haber aynen vuku bulmuştur.

- Keza, iki sene önce Mekke'nin kesin olarak fethedileceği bildirilmiş (*Fetih, 48/27*) ve aynı tarihte fetih tahakkuk etmiştir.

Böyle gelecekte haber veren bir kitabın göz önündeki bu mucizeleri gördükten sonra, akıl gözüyle bu kitabın Allah'ın sözü olduğuna kesin olarak iman etmek akl-ı selimin gereğidir.

- Kur'an'ın açık ifadesiyle; **ayı iki parçaya bölen** (*Kamer, 54/1-3*), **Bedir savaşında düşmana attığı bir avuç toprağın/çakıl taşının, bütün düşmanların gözüne girip onları hezimete uğratması** (*Enfal, 8/17*) gibi mucizelerle insanüstü olayları gerçekleştiren Hz. Muhammed'in hak peygamber olduğunda tereddüt edilebilir mi?

- Kesin bilgi edinme yollarından biri sağlam haber denilen **“haber-i sadık”**tır.

Hz. Peygamber (asm) gibi; **"Muhammedü'l-Emin"** unvanıyla meşhur olmuş, okuma-yazması olmadığı halde, Kur'an gibi ilim ve mucizeler dolu bir kitabı elinde tutmuş, yüzlerce mucizeler göstermek suretiyle hak peygamber olduğunu ispat etmiş bir zatın söylediklerinin doğruluğunda tereddüt etmenin akılla izahı mümkün değildir.

Her şeyden önce Kur'an-ı Kerim, birçok yönden mucize olduğunu ispat etmiştir. Onun insan sözü olamayacağına milyonlarca ilim adamı sahasında uzman olanlar şahitlik etmiştir.

İddia:

Allah, pis işleri için insanları kullanıyor.

- *Yine Kuran'da görüyoruz ki, Allah, insanları hep birbirine düşürme derdiyle, kendisine inanmayanları, inananlara öldürtme emirleri yağıdırıyor. Koca evreni yarattığı iddia edilen bir varlık, insanları birleştirici, yapıcı, sevgi ve saygıya yönelten bir formül üretmeyi başaramaz*

miydi? - Köleliği yasaklayamaz mıydı? Kadınları cariye (seks kölesi) olarak kullanmanın ve tecavüz etmenin yanlış bir şey olduğunu öğütleyemez miydi? Zengin-fakir arasında denge kurulmasını sağlayarak sömürüleri günah ilan edemez miydi? Tanrı, en azından çocuk istismarını, 50küsür yaşındaki sapkın bir insanın çocuklarla ilişkiye girmesini, pedofiliyi yasaklayamaz mıydı?

- Ama bahsi geçen tanrı, domuz eti yemeyi affedilmez saydı!

- Basit insani değerlerin, ilkel kapasitede çiğnenmesi kutsal kitabın tanrı sözü değil, o dönem, kendini peygamber ilan eden kişinin bir uydurması olduğu izlenimini veriyor. Hatta, kutsal kitapta, peygamberin yatak hayatına dair detayların bulunması durumu da bu tezi destekliyor.

Cevap:

- İslam Dini'nin adı olan "**İslam**" SİLM kökünden gelir ve barış demektir. Barış dini için soruda kullanılan "**insanları birbirine düşüren**" ifadesi çirkin olduğu kadar açık bir yalandır.

- Mekke döneminde 13 yıllık süreçte dinsizlerin bütün zulümlerine rağmen **Müslümanların sabırla hatta yuvalarını terk etmekte mukabele etmeleri** İslam'ın barış dini olduğunun ayrı bir delilidir.

- Medine döneminde cereyan eden bütün savaşların **Medine bölgesinde cereyan** etmesi ve **dinsizlerin Medine'ye kadar gelip Müslümanlara hucum etmesi** sonucu meydana geldiği bilinen gerçeklerdendir. Bu, İslam'ın savaşı esas almadığının göstergesidir.

- Müslümanlara ilk defa savaş izni verilen ayetin yumuşak ifadesi de savaşın İslam'da esas olmadığını göstermektedir: İlgili ayetin meali şöyledir:

"Kendilerine savaş açılan müminlere, savaşmaları için izin verildi. Çünkü onlar zulme maruz kaldılar. Allah onlara zafer vermeye elbette kadirdir." (Hac, 22/39)

- Her devlet, insanların kendi kanunlarına uymalarını ve hukuk etrafında birleşmelerini ister. Bu husus -sosyal hayatın emniyeti bakımından- insanlık camiası için olmazsa olmaz şartıdır.

İnsanların yaratıcısı **da insanların dünya ve ahiret hayatının mutluluğunun** netice veren ahlaki ve hukuki prensipler ihtiva eden kendisinin kitabı olan **Kur'an'a ve İslam'a sınıksız sarılmalarını, ayrılığa düşmemelerini** açıkça emretmektedir. Bu ayetlerden birinin meali şöyledir:

"(Ey İnsanlara!) Hep birden Allah'ın ipine (Kur'an'a/İslam'a) sınıksız sarılın ve ayrılığa düşmeyin. Allah'ın üzerinizdeki nimetini de hatırlayın ki, siz (Müslüman olmadan önce) birbirinize düşman iken, O kalplerinizi kaynaştırdı da Onun nimeti sayesinde kardeş oluverdiniz. Siz ateşten bir çukurun kenarındaydınız; O sizi oraya düşmekten kurtardı. Doğru yola erişmeniz için, Allah size ayetlerini işte böyle açıklıyor." (Al-i İmran, 3/39)

"Onlardan **zalim olanlar** dışında, Ehl-i Kitapla **en güzel bir şekilde mücadele** edin. Ve şöyle deyin: Biz, **hem bize indirilene, hem de size indirilene iman ettik**. Bizim de sizin de İlahımız birdir. Ve biz, yalnız O'na teslim olmuş kimseleriz." (Ankebut, 29/46)

mealindeki ayette ehl-i kitapla en güzel şekilde mücadele etme metodu tavsiye edilmiştir. Bundan daha birleştirici daha barışçı bir din olabilir mi?

"Haksız yere bir insanı öldüren bütün insanları öldürmüş gibi olur." (Maide, 5/32) diyen, **"Darginları derhal barıştırın."** (Enfal, 8/1; Hucurat, 49/9) şeklinde emir veren Kur'an'ın sahibi olan Allah için **"pis işleri için insanı kullanıyor"** diyen kişi, insan ismine layık mıdır? Böyle bir yalancı ancak bir ateist olabilir.

- Şu var ki: Allah bu imtihanı açmakla, **güzel işler yapan iyi insanlarla pis işlerle uğraşan habis insanları birbirinden ayırmak** ve böylece ateizm mikroplarını taşıyanları insanlık camiasından ayıklamak istemiştir.

- **Kölelik kurumu** İslam dini gelmeden binler sene önceden var olduğunu azıcık tarihi bilgisi olan bilir. İslam'ın bir anda köleliği ortadan kaldırması mümkün değildi. Bu konuyu bir çok alim eserlerinde işlemiştir. Biz burada bir kaç hikmetine kısaca işaret ederiz:

a) İslam dini daha önce hiç olmamış şekilde kölelik statüsünü değiştirmiştir. Efendilerinin yediklerinden onlara yedirmeleri, giydiklerinden giydirmeleri, "kölem" yerine "**kardeşim**" gibi ifadelerle hitap etmeleri, dini bir hata işledikleri zaman karşılığında bir köle azat etmelerini emretmesi, İslam dininin kölelere bakışını göstermektedir.

Her insaf sahibi, İslam'ın köleliği ortadan kaldırmak istediği fakat şartlar müsait olmadığından bunu zamana bıraktığını anlar.

b) Köleler toplumda önemli bir nüfus teşkil ediyordu. Eğer bunlar bir anda kölelikten çıksaydı, şimdiye kadar hiçbir inisiyatif kullanmadıkları için parazit bir grup olarak ortada kalırlardı.

c) Kölelerin hiçbir malı-mülkü yoktu. Eğer bir anda bunlar hürriyetlerine kavuşturulsaydı, Efendileri *-bunlar artık onlara iş yapmadıkları için-* onlara yardım etmez ve her yönüyle fakir bir grup ortaya çıkardı. Bu fakirlik ve ihtiyaç onları hırsızlık ve gasp gibi değişik gayr-ı meşru hareketlere zorlar ve cemiyet anarşiye dönerdi.

d) Köleliğin önemli bir kaynağı savaş esirleridir. Eğer İslam, savaş esirlerini köle yapmayı yasaklasaydı, kâfirlerin elindeki Müslüman esirleri kurtarma imkânları kalmazdı. Çünkü düşmanlar Müslümanların kendi esirlerini köle gibi alıkoyma imkânları olmadığını bildikleri için "**esirlerin mübadelesi**" fırsatı kaçırılmış olacaktı. Her tarafı hikmet dolu olan İslam gibi bir dinin böyle bir hikmetsizliğe yol açması düşünülemez.

Demek ki, şu bir gerçektir ki, İslam köleliği getirmemiştir. Var olan köleliğin statüsünü oldukça iyileştirmiştir. Evrensel bir realite olan bu kurumu bir anda ortadan kaldırması mümkün değildi. Bu sebeple İslam, bir yandan iyileştirici düzenlemeler, diğer yandan zamanla ortadan kalkacak şekilde bir yol izlemiştir.

Soruda geçen diğer konular hakkında bilgi için tıklayınız:

İddia:

Çok fazla sayıda tanrı var.

- Tarih boyunca insanlar, hepsi farklı isim ve özelliklerde binlerce tanrıya inandı. Hepsinin toplum içinde inanılma oranı çok yüksekti. Tüm tanrılar, dini önderlerce (rahipler, kahinler, büyücüler vs) korunup yayıldı ve inanmayan insanlar ölümle cezalandırıldı. Bu tanrıların, aslında "tek bir tanrı" olması gerektiğini düşünürsek (çünkü islam inancı bunu söylüyor) neden tüm tanrıların inananları her daim birbirine düşmandı? İnanç şekilleri neden birbirinden hep farklıydı?2

- Tanrı kullarına neden hep farklı şeyler söyleyip onları birbirine düşürdü? Tanrıların yaratıcısı aslında, inananlarının ta kendisi olduğu için olabilir mi?

(Tarihin en büyük tanrılarından birkaçı: Ra, Zeus, Thor, Yehova, Shiva, Allah, Quetzalcoatl, Gilgamiş, Vishnu, Gaia, Enki, Baal, Krishna, Ahura-Mazda, Enlil, Anu, Bast, Brahma, Inanna...)

- 13.800.000.000 yıllık evrende, dünyada sadece 3.000.000.000 yıldır canlı yaşamı var. Bu canlılığın da 50.000 yılında bildiğimiz anlamda insan var. Ve sadece son 15.000 yıllık dönemde tanrıya dair izler görüyoruz. İslam ise 1.400 yıllık geçmişe sahip. Geri kalan milyarlarca yıl, tanrının israfı mı?

- Günümüzde insanların tapındığı her inancın, kendi içinde sağlam görünen temelleri var. Her inanç, diğer tüm dinlerinin yanlış inanç olduğunu iddia ediyor. Herkes ailesinin kendisine

aşladığı inancın gerçek olduğunu ve başka bir yerde doğmuş olsa bile yine şimdiki inancını seçeceğini savunuyor. Bu işte bir gariplik yok mu?

Cevap:

- Verilen rakamların kesin olmayan birer teori olduğu bilinmektedir. Şekli ne olursa olsun, Allah'ın daha sonra evreni yarattığı bir gerçektir. Yani bugün Evrenim ezeli değil, sonradan var olduğu bilimsel bir gerçektir.

- **İtirazcı diyor ki:** "İnsanların varlık yaşı 50.000'dir. O halde Allah bu insanları yaratmadan önceki zamanı israf etmiştir..."

Önce ateist şunu bilmeli ki, insanlardan milyarlarca sene evvel canlı varlıklar olan melekler ve ruhaniler yaratılmıştır. Daha sonra cinler var edilmiştir. Daha sonra diğer canlılar yaratılmıştır. Evren canlı varlıklarla şenlendirildikten sonra yeryüzü halifesi olan insanlar yaratılmıştır. Onun için bu ateistin zannettiği gibi bir israf yoktur.

- Bununla beraber, Allah ezelidir/önsüzdür. Evren sonradan var edilmiştir. O halde, evrenin daha sonraki bir süreçte var edilmesi akli zorunluluktur. Bu Evreni ne zaman yaratmayı uygun görmek ise Allah'ın tercihine bağlıdır. Bu tercihin elbette binler hikmeti olabilir. Ancak biz şunu bilmeliyiz ki, Allah Evreni yaratırken ateistlerin akıyla istişare etmemiştir.

- Allah her şeyden önce Evreni yaratmakla kendi sıfatlarının tecellilerini, yani, sonsuz ilminin, kudretinin, hikmetinin tezahürlerini görmek istemiştir. Daha sonra da bu harika sanatını şuurulu varlıklara göstermek için melekleri, cinleri, insanları yaratmıştır.

- Tarih boyunca insanlık camiasında ateistin ifadesiyle birden çok "tanrılar"ın varlığı da semavi dinlerin, özellikle İslam'ın kabul ettiği Allah'ın gerçekliğini ortaya koymaktadır. Çünkü, bu "**tanrı**" kavramının varlığı, bir yaratıcının varlığı düşüncesinin insanlarla birlikte devam edegelen bir hakikat olduğunun göstergesidir.

- Evet, başta İslam dini olmak üzere, bu gün milyarlarca mensubu bulunan üç semavi dinlerin ortak kabullerine göre, ilk insan Hz. Âdem Allah'tan vahiy alan ilk peygamberdir. O günden beri, genel olarak bütün insanlar Allah'a inanmışlardır.

Hak dinlerin tanıttığı Allah tasavvurunu kaybedenler, yine de bu düşünceden vazgeçememişler, başka adlarla bu mefkureyi devam ettirmişlerdir. Güneşe, Aya, yıldızlara, değişik totemlere tapmışlardır.

Bu ortak tapma duygusu, insanların hem vicdanlarında, hem ilk insan ve ilk peygamber Hz. Âdem'in öğretilerinde "**Allah**" düşüncesinin var olduğunun açık delilidir.

- Tarih boyunca ateistlerin sayısı çok fazla değildi. Bu son asırlarda özellikle XVII-XVIII. asırdan itibaren pozitif bilimlerin revaç bulmasıyla gerçek bilimi dinsizliğine alet eden bazı eğitimcilerin telkinleriyle bu grup çoğalmaya başlamıştır.

Bugün artık git gide bu düşüncenin tamamen ilme aykırı olduğu görülmeye başladığı için artık iflas etmek durumundadır. Hatta bilinen ifadeyle "**tanrı parçacığı**" yani Allah'ın varlığını açıkça gösteren bilimsel keşifler ortaya konulmuş iken ateizmde ısrar etmek bilimi hafife almak anlamına gelir.

- Tarih boyunca müşrikler zaten Allah'a inanıyorlardı. Kendi putlarını Allah'a yaklaşmak için bir vesile olarak görüyorlardı.

"Onlara (putlara) bizi, Allah'a yaklaştırsınlar diye kulluk ediyoruz, derler." (Zümer, 39/3)

mealindeki ayette bu gerçeğin altı çizilmiştir.

İddia:

Yaratıcı olduğu iddia edilen karakterler, sıradan insani arzulara sahip.

Tüm bu “yaratıcılar”, kendilerini üreten insanların sıradan isteklerine sahip:

- düşman toplumları alt etmek ve onlardan öç almak,
- inananları itaatkar hale getirmek,
- değerli toprakları ele geçirmek,
- bazı ticari malları değerli hale getirmek,
- kadınları erkeklerin hizmetine sunmak, vs.

Gerçek bir yaratıcının egoist, obsesif, seksist tavırlar içinde olmaması beklenmez mi?

Cevap:

Allah insanları imtihana tabi tutmuştur. İmtihana tabi tuttuğu insanları **kendi isim ve sıfatlarına mazhar** etmiştir.

Bununla insanlar Allah'ı daha yakından tanıyacak neden hoşlanmadığını, nelerden hoşlandığını, onun da razı olduğu şeylerin ve kızdığı şeylerin olduğunu daha iyi bilirler.

Bunun ilmi ifadesi “**vahid-i kıyasî**”dir. Yani Allah insanlarda kendi sıfatlarının bazı yansımalarını göstermek suretiyle, onların kendisini daha yakından tanımlarını sağlamıştır.

Örneğin, insanlarda ilim, hikmet, merhamet gibi özelliklerin Allah'da da var olduğunu kolaylıkla öğrenebilirler.

Keza, canileri, hırsızları, yalancıları sevmemek duygusuyla, Allah'ın da bunları sevmediğini bilir ve ona göre bir hayat çizgisini takip eder.

Bununla beraber, insanlar Allah'ın sonsuz ve sınırsız olan mutlak sıfatlarını idrak edemez. Fakat sınırlı olan kendi sıfatlarıyla onları idrak edebilir.

Örneğin, sınırlı çaptaki ilmi, kudretiyle Allah'ın sonsuz ilim ve kudretini kavramaya çalışır. Bu konu için pek çok misal verilebilir. Ancak konunun anlaşıldığını düşünüyoruz.

Diğer taraftan, insana verilen ve “**vahid-i kıyasî**” denilen bu ölçülerle, hayalî bir zıddın görünümü tasavvur edilerek o zıdsız sıfatlar tanınır. Mesela, âcizliğimizle Allah'ın kudretini; cahilliğimizle Allah'ın ilmini; fena vasfımızla Allah'ın bekasını; muhtaçlık vasfımızla Allah'ın hiçbir şeye muhtaç olmadığını ifade eden **Samed** sıfatının varlığını anlayabiliriz.

Allah'ın isim ve sıfatları sonsuzdur. Kainat ve mahlukat bu sonsuz isimlere tam manası ile mikyasa ve mahal olamazlar. Yani Allah'ın isim ve sıfatlarını, kainattaki tecellileri ile ölçüp biçemeyiz. Sadece bir fikir edinebiliriz. Bütün mahlukattaki tecelliler, Allah'ın sonsuz isimlerinin bir damlası, çok perdelerden geçmiş zayıf bir gölgesi mesabesindedir.

Bu konu üzerinde düşünürken, öncelikle, Allah'ın varlığının “**vacip**”, insan varlığının ise “**mümkün**” olduğu dikkatten uzak tutulmamalı. İnsan mahlûk olduğu gibi, sıfatları da mahlûktur. İnsan mümkün olduğu gibi, sıfatları da mümkündür. Ve nihayet bir mahlûk olan insanın Hâlık'ına benzemesi düşünülemeyeceği gibi, onun mahlûk sıfatlarının da, meselâ, iradesinin, ilminin, kudretinin de Allah'ın ilim, kudret ve iradesine hiçbir cihetle benzemeyeceği unutulmamalıdır.

Bize takılan sıfatlar, İlâhî sıfatlara birer işaret... Bunlarla o vacip, sonsuz ve mutlak sıfatların varlıklarını bilebiliriz. Ama haritadaki noktalara benzeyen bu sıfatlarımızla, İlâhî kudret arasında hiçbir benzerlik olamayacağını da hatırdan çıkarmayız. Bunlar birer işaretler, o kadar.

İddia:

Tanrının tapınılma ihtiyacı var.

- Evreni yaratmış bir gücün, değersiz insanlara sonsuz gelecek sunmak için ibadet edilme gibi basit bir ihtiyacı neden olsun? İnananlar burada "ibadet tanrı için değil, bizim için gerekli" şeklinde savunma yapacaklar. Ama ibadetlerin ilkel kökenlerine baktığımızda, kızgın tanrılarından af dilemeye çalışan insanlar tarafından bir çeşit özür dileme şekli olarak ortaya çıktığı görülüyor. Tanrı önünde eğilme (secde), Tanrı'ya kurbanlar verme, Kendini aç bırakarak cezalandırma, Kutsal ibadet alanlarına giderek tanrıya yakın hissetme vs, en ilkel inançlardan, günümüz inançlarına kadar değişim göstererek süregelmiş.
- Ayrıca, evren ve olanaklar tanrı için sınırsız ise, her insana mutlu ve iyi kalpli olabilecekleri sonsuz hayatlara sahip olarak dünyaya getirmek, zor olabilir miydi?
- Neden kusurlu kullar yaratarak onları elekten geçirme ve cezalandırma ihtiyacı oldu bu yaratıcının?
- Adem ve Havva bir elma yemiş, ceza olarak dünyaya gönderilmişiz. Aslında önceleri cennetteymişiz...
- Düşünmeyen insanları köleleştirebilmek için ne basit masallar.

Cevap:

- İhtiyaç demek, onsuz olmanın zor olduğu olgu demektir. **Allah ezeldir.** Evreni yaratmadan önce de vardı ve ona tapanlar da yoktu.

Özellikle ibadetle mükellef olan cinler ve insanların varlık tarihi çok eski değildir.

Demek ki, Allah'ın tapınmaya ihtiyacı yoktur. Fakat insanların ona tapmaya ihtiyacı vardır. Çünkü, insanların manevi yapısı bununla inkişaf eder, mana kazanır, derinleşir.

- **Cenâb-ı Hakk`ın hiçbir şeye ihtiyacı olmadığı gibi, bizim ibâdetimize de ihtiyacı yoktur.** İbâdete asıl muhtaç olan biziz. İbâdet bizim mânevî yaralarımıza bir devâdır. Ruhumuzun gıdası, kalbimizdeki hastalıkların ilâcı ve şifasıdır.

Bu bakımdan Cenâb-ı Hakk`ın bize ibâdeti emretmesi, yine bizim fayda ve istifademiz içindir.

Bir doktorun hastasına bazı ilâçları ısrarla tavsiye etmesi, kendinin bir ihtiyacı ve menfaati olduğu için değil, hastanın faydası ve iyileşmesi içindir.

Doktora "Ne ihtiyacın var ki bu ilâçta ısrar ediyorsun?" demek ne kadar manasız ise, Cenâb-ı Hakk`ın ibadet emrine karşı da, "Ne ihtiyacı var ki bize emrediyor?" diye düşünmek o kadar manasız ve mantıksız olur.

- Bununla beraber, Allah'a kulluk meselesi bir imtihan konusudur. İmtihan ise tembellerle çalışkanları, akıllılarla geri zekalıları, kıvrak zekalılarla idifiks olanları, elmas ruhlularla kömür ruhluları birbirinden ayırmak için yapılır.

Dünya imtihanları da böyledir. Başaran ile başarmayan aynı mıdır?

- Allah'ın celal ve cemal şeklinde iki türlü sıfatları vardır. Bu sıfatların tezahürü olarak cennet ve cehennem yaratılmıştır. Şu anda da bunlar mevcuttur.

Allah herkese imtihanı kazanabilecek donanımlar vermiştir. Nitekim, **akıldan mahrum özürlüler ve çocuklar imtihana tabi tutulmamıştır.**

Fakat akılı olduğu halde, **124.000 peygamber, 104 kitap** ve bunların öğretilerini ders veren milyonlarca İslam alimi ve evliyasına rağmen kendi nefsinin bir nevi "ilah" edinip onun emrinden çıkmayanlarla, gece gündüz ona itaat etmeyi, vazife bilenleri bir tutması adaletsizliktir.

Demek ki cennet adam istediği gibi, cehennem de adam ister.

Hayatı boyunca Allah'a kulluk eden, insanlara faydalı olmaya çalışan kimselerle, katil, canı, kumarbazların ve tanrı tanımaz ateistlerin aynı yere girmeleri veya ölümle yok olup gitmeleri elbette yerden göğe kadar haksızlıktır.

İşte cennet ve cehennem bu haksızlığı önlemeye yöneliktir.

İddia:

- Tanrı kavramı mantık çerçevesinde sürekli çelişkilere dönüşüyor.

- Herhangi bir varlık mantıksal açıdan, hem her şeyi bilen, hem sonsuz, hem tek, hem her şeye gücü yeten, hem yaratma ihtiyacına sahip olamaz. Eldeki bu verilerin her birinin bir diğeri ile kıyaslanması paradoksal mantıksız durumlar oluşturuyor.

Örnek-1;

Hem her şeye gücü yeten bir tanrı, hem ölümsüz olamaz. Ölmüyorsa, ölmeye ya da kendini öldürmeye gücü yetmiyor demektir.

Örnek-2;

Her şeyi bilen bir tanrının her şeye gücü yetiyorsa, insan gibi bir varlık yaratıp kendini kanıtama gibi bir derd sahibi olamaz. Bu durumda insan yaratmak gibi bir ihtiyaca sahip olmuş, ki bu konuda bir yetersizliği var demektir. Yetersizliği olan tanrı olabilir mi?

Örnek-3;

Her şeyi bilen, ama yaratma ihtiyacı olan bir tanrı da yine mantıksal olarak hatalı olur. Her şeyi biliyor ise, neden bir şeyleri yaratma gereği duymuş olsun. Kendine kendini mi ispatlamak istemiş, yoksa canı mı sıkılmış?

Bunlar gibi onlarca çelişki kolayca üretilebilir. Anlaşılan, var olduğu iddia edilen tanrı, bu mantık dengesini kuramayacak düzeyde ya da tanrı kavramını ortaya atan insanlar yeterince düşünmemiş.

Cevap:

Bu safasalar kadar mantık dışı paradoksal bir çelişki olamaz:

Örnek 1:

- Ölüm ölen kimseyi mağlup eden bir olgudur. Her ölen istemeyerek bu ölüm hükümdarının karşısında el pençe durmak ve emrini yerine getirmek zorundadır.

Allah, ölümsüz olmakla, ölüm gibi bir olgu karşısında sonsuz kuvvet sahibi olduğunu göstermiştir.

- Kaldı ki, ölüm olgusu sonradan var olanların başına gelen bir olaydır. Ezeli olan Allah ise aynı zamanda ebedidir. Çünkü ebedi olmayan ezeli olamaz. Çünkü ezeli olana sonradan var olan ölüm gibi hadiseler arız olamaz.

- Bir de farz edelim ki -haşa- Allah kendini öldürebilir. Ama niye böyle bir şey yapsın ki!..

Hız. Nuh yaklaşık bin sene yaşamış, fakat hiçbir zaman ölmek istememiştir. Mükemmel bir hayata sahip bir insanın milyar sene ömrü olsa yine ölmek istemez..

Bu olayı Allah'ın sonsuz kudretiyle karşılaştırmak bir cinnet versiyonudur.

Örnek 2:

- Bugün bütün dünyada değişik konularda imtihanlar olmaktadır. Acaba, dünyada zerre kadar akıllı olan "Bu devletlerin bu imtihanlara ne ihtiyacı var?" diye bir akıl yürütme cihetine gider mi?

- Allah iyi insanlarla kötü insanları ayırmak için bu imtihanı yapmaktadır. Yoksa onun hiç de ihtiyacı yoktur.

“Eğer dileseydik bütün insanlara hidâyet verir, doğru yola koyardık. Lâkin ‘Cehennemi cinlerden ve insanlardan bir kısmıyla dolduracağım.’ hükmü kesinleşmiştir.” (Secde, 32/13)

mealindeki ayette bu imtihanın gerekçesi açıkça ortaya konulmuştur.

Yoksa Allah isterse hiç imtihan yapmadan herkesi cennete koyardı. Fakat onun merhameti yanında adaleti de vardır. Adalet ihkak-ı haktır.

“Biz hiç, Allah’a itaat ve teslimiyet gösterenleri suçlu kâfirlerle bir tutar mıyız?” (Kalem, 68/35)

mealindeki ayette bu gerçeğin altı çizilmiştir.

Örnek 3:

Bu kadar mantıksızlık ancak ateist birinde bulunur. Bu mantığa göre;

Şair bile şiir yazmamalıdır.

Doktor olan reçete yazmamalıdır.

Mühendis olan bir mimar inşaat yapmamalıdır.

Hiçbir bilen, bir iş yapmamalıdır. Çünkü madem biliyor yapmaya ne gerek var?

Allah aşkınıza buna güler misiniz, ağlar mısınız?

- İşin hakikatini Bediüzzaman Hazretlerinden dinleyelim:

“Malûmdur ki;

- **Her bir cemal sahibi**, kendi cemalini görmek ve göstermek ister.

- **Her bir hüner sahibi**, kendi hünerini teşhir ve ilân etmekle nazar-ı dikkati celbetmek ister ve sever.

- **Ve hüneri gizli kalmış bir güzel hakikat ve güzel bir mana**, meydana çıkmak ve müşterileri bulmak ister ve sever.

Madem bu esaslı kaideler, her şeyde derecesine göre cereyan ediyor;

Elbette Cemil-i Mutlak olan Zât-ı Kayyum-u Zülcelal'in bin bir esma-i hüsnasından her bir ismin, kâinatın şehadetiyle ve cilvelerinin delaletiyle ve nakışlarının işaretiyle, her birisinin her bir mertebesinde **hakikî bir hüsün, hakikî bir kemal, hakikî bir cemal ve gayet güzel bir hakikat, belki herbir ismin herbir mertebesinde hadsiz enva'-ı hüsünle hadsiz hakaik-i cemile vardır.**” (bk. Lem'alar, s. 348)

Allah için sıkılmak söz konusu olamaz. İnsanların Allah'ı kendileri gibi düşünme cehaleti bu gibi yanlış fikirlere yol açabilmektedir. Allah yarattıklarına benzemez. Hiçbir sanatkar sanatı cinsinden olamaz. Misal bir mobilya ustası mobilya cinsinden değildir. Mobilyacıyı koltuk cinsinden düşünmek kadar büyük bir cehalet olamaz.

Öyle de Allah'ı sanatı olan insan özelliklerinde düşünmek ve Allah'a sıkılmayı affetmek o kadar büyük bir cehalet örneğidir.

Rotası olmayan bir düşüncenin ortaya koyduğu fikir de öylesine çürük bir fikirdir ki, varlıkta sıkılmanın çaresini, yoklukta arıyor.

İddia:

Tanrı birçok konuda bilgisiz.

- Basit matematik işlemlerini yapamayan, insan anatomisinden bihaber, dünya ve uzay algısı hatalı, eski kültürlerin efsanelerini bile doğru yansıtamayan, coğrafyadan, fizikten, biyolojiden, kozmolojiden, habersiz bir tanrı olabilir mi? Bir tanrının, sıradan bir ilkel çöl insanının bildiği kadar bilgiye sahip olması normal mi?

- Yine Kuran'a kaynak olarak bakalım:

Kehf 86: Dünya'nın sonuna giderek güneşin balçığa battığını görebilirsiniz.

Şura 33: Gemilerin tanrı tarafından rüzgar ile hareket ettiği iddia edilir. Motor gücünün icat olacağı düşünülmemiş.

Tarik 7: Spermin yumurtalıklardan değil de omurgadan çıktığı zannedilmiş.

Rad 13: Paratonerlerin icad olunacağından da habersizmiş tanrı.

Hacc 65: Gökyüzünü (Uzayı) yeryüzüne düşebilecek bir şey sanıyor olmalısınız. Çünkü uzayın dünyaya düşmemesinin sebebi tanrıdır.

Bu örnekler onlarca, yeter ki Türkçe Kuran mealleri okuyun ve düşünün.

Cevap:

- Bütün alimlerin ittifakıyla **Arapça** lisanı özellikle **teşbih, istiare, mecaz** gibi Bedii sanatlar üzerine kurulmuştur. Arapça Lisanla inen Kur'an'da da bu sanatlar çokça kullanılmıştır.

Genellikle her şeyde bir yan etki olduğu gibi, bu sanatların da şöyle bir yan etkisi vardır: "**Mecaz ilmin elinden cehline eline/alimlerinden elinden cahillerine eline geçtiği zaman hakikat zannedilir.**" Bu da manayı bozduğu gibi, ifadenin güzelliğini de ortadan kaldırır.

Kehf: 86 "(Zulkarneyn) **Güneşi sıcak bir gözede batar buldu.**

Bu anlatımda mecazî bir anlatım şekli vardır. Zülkarneyn öyle gibi gördü. Bu durum yerkürenin yuvarlak ve küre şeklinde olduğuna da delil teşkil etmektedir. Dünyanın hareketi ile Güneş batmış gibi görünmektedir. Aslında Güneş batmamaktadır. Dünya bir taraftan kendi eksenini etrafında dönerken, diğer taraftan da Güneş'in etrafında dönmektedir.

Ayette geçen "**ayn**", "*göze, pınar, suyun çıktığı yer*" anlamına gelmektedir. Gözden yaş çıktığı için, göze de pınar anlamında "ayn" denmiştir.

Hamîe kelimesi de "sıcak" anlamına gelmektedir. "**hamiye**" şeklinde okunursa "sıcak", "**hamie**" şeklinde okunursa "balçık" manasına gelmektedir.

Bunun anlamı Zülkarneyn'in yolculuğu Güneş'in denizde batar gibi görüldüğü nihai noktaya, yani ötesine gidilemeyecek noktaya ulaşmıştı. Bu noktanın neresi olduğu zikredilmemektedir.

- Bugün bir çoğumuz bir şekilde güneşin bir denizin içinde battığını seyretmişizdir. Bu, gerçekten güneşin denizin içinde battığını değil, bizim görüşümüze göre bu manzara oluşmaktadır. İşte ayette de bu mecaz ifadeye yer verilmiştir.

Bediüzzaman Hazretlerinin ifadesiyle:

"Bahr-i Muhit-i Garbî'ye çamurlu bir çeşme tabiri, Zülkarneyn'e nisbeten uzaklık noktasında o büyük denizi bir çeşme gibi görmüş. Kur'an'ın nazarı ise her şeye yakın olduğu cihetle, Zülkarneyn'in galat-ı his nevindeki nazarına göre bakmaz, belki Kur'an semavata bakarak geldiğinden Küre-i Arz'ı kâh bir meydan, kâh bir saray, bazen bir beşik, bazen bir sahife gibi gördüğünden; sisli, buharlı koca Bahr-i Muhit-i Atlas-ı Garbî'yi bir çeşme tabir etmesi, azamet-i ulviyetini gösteriyor." (bk. Lem'alar, s. 108)

Demek ki ayet-i kerimede güneşin battığı çamurlu çeşme suyu Atlas Okyanusudur.

Önceki âyetlerde zikredilen Zülkarneyn'e bu denizin ona bir çeşme havzası gibi görüldüğü belirtilmiştir. Dış görünüm itibarıyla, yazın şiddetli sıcaklığıyla, çok yoğun olarak meydana gelen buharlaşmanın etkisiyle Atlas Okyanusu büyük bir çeşme havzası şeklinde görünmüştür.

Böyle bir benzetme, Kur'ân-ı Kerimin yüceliğini gösterir.

- **Şura, 42/33:**

İlgili ayetin meali şöyledir:

“O (Allah) dilerse rüzgârı durdurur da (gemiler) denizin üstünde hareketsiz kalıverirler. Çok sabreden ve çok şükreden her bir kul için bunda ayetler/alınacak dersler vardır.”

Buradaki eleştiri tamamen yersizdir. Çünkü, Kur'an'da gemiden söz edilirken, maksat onun Allah'ın bir nimeti olduğunu nazara vermektir. Belirtilen nimetin şekli o günkü mevcut durumuna göre bildirmek belagatin gereğidir.

Aksi takdirde ileride olacak şekilden söz etmek, insanları şüpheye düşüreceğinden irşadın üslubuna tamamen aykırı olur. Bu ayette belirtilen geminin o dönemde insanların gördüğü ve rüzgar ile hareket eden gemiler olduğu anlaşılmaktadır.

Ve bu ayette motorlu gemilerin olmayacağına dair herhangi bir ifadenin bir kıvrıntısı bile yoktur.

- Bununla beraber, Arapça'da genel anlamda **“gemi”** kelimesinin karşılığı **“el-sefinetü”**dür. Fakat bu ayette akıp giden anlamına gelen **“el-Cariye”**nin çoğulu olan **“el-cevari”** kelimesi kullanılmıştır.

Meallerde bu kelime de gemi olarak çevrilmekle beraber, doğrusu bu kelime cereyan eden, akan gemiler anlamına gelir. Bu akma işi rüzgarla olduğu gibi, motorla da olabilir. Önemli olan su üzerinde akıp gitmesidir.

Dolayısıyla bu kelimenin tercih edilmesi, irşadın gereği olarak o günkü mevcut muhataplara rüzgarlı gemiyi hatırlattığı gibi, bugün de motorlu gemiyi de hatırlatmaktadır.

Aynı ifadeyle, hatta aynı kelimeyle her zamanda bulunan insanların anlayışına uygun ve gerçeğin ta kendisi olarak bir ifadenin seçilmiş olması, Allah'ın sonsuz ilim ve hikmetini yansıtan Kur'an'a mahsus bir mucize parıltısıdır.

Tarık, 86/6-7:

Bu iki ayetin meali şöyledir:

“O (insan), bel ile göğüs nahiyesinden (bel ile göğüs arasındaki bölgeden) çıkan, atılan bir sudan yaratıldı.”

Görüldüğü gibi, ayette **“Spermin omurgadan çıktığına”** dair bir ifade yoktur.

Özellikle **“beyne”** kelimesi kullanılmış ki, iki şeyin arası demektir.

Burada **“Sulb”** bel, **“Teraib”** göğüs anlamına gelir. Farklı bazı ifadeler de kullanılmış olmakla beraber netice aynı kapıya çıkar. Yani hiçbir mealde ateistin söylediği türden bir mana verilmemiştir.

- Ayette erkeğin suyundan söz edilmektedir. **“atılan/atılğan”** ifadesi bunun açık göstergesidir. Bu suyun asıl kaynağı ayette ifade edildiği gibi, **“bel ile göğüs arasındaki bölge”**dir. Yumurtalıklar ise daha sonraki bir aşamadır.

Hikmetten mahrum insanların ifadeleri “**delinin kuyuya taş atmasına benzer**”. Akıllı ve bilgili insanların işi gerçekten zordur...

Rad, 13/13: (Paratonerlerin icad olunacağından da habersizmiş tanrı.)

Ayetin meali:

“Gök gürlmesi O’nu hamd ile tesbih eder, melekler de O’ndan korkmaları dolayısıyla tesbih ederler. O (inanmaya) nlar, Allah hakkında tartışıp dururlarken, O yıldırımları gönderir de onları dilediğine çarptırır. O karşılık darbesi pek çetin olandır.”

- Bu ayette paratonerlerin olmayacağına dair bir tek kelime bulan varsa beri gelsin!..

- İşî tamamen sebeplere dayandıran ateistlere göre, ayette yer alan “**O yıldırımları gönderir de onları dilediğine çarptırır**” ifadesi, yıldırımların çarpmasını engelleyen paratoner teknolojiyi hesaba katılmamıştır.

Halbuki, sebepleri de yaratan Allah’tır. Nice sapasağlam adamlar bir anda kalp sektesinden ölürken, ölümü beklenen niceleri de yıllarca ömür sürer.

Nice ağır hastaların başında ağlayanlar ölmüş, o hastalar ise şifa bulmuştur.

Nice kimseler, paratonersiz yerde yıldırım yanı başına düşmesine rağmen Allah’ın izniyle yara bile almadan kurtulmuş, buna mukabil, paratonerin zırhına bürünmüş olmasına rağmen yıldırım çarpılmış nice kimselere bu dünya defalarca şahit olmuştur.

Ayette “**onları/yıldırımları dilediğine çarptırır**” mealindeki ifadeden de anlaşıldığı üzere, her konuda olduğu gibi bu meselede de Allah’ın iradesi esastır. Allah’ın “**ölmesini istemediği**” kimsenin ölmesi mümkün olmadığı gibi, “**ölmesini istediği**” kimsenin ölmemesi de imkânsızdır.

Ayetten bu dersi öğrenmek dururken, ateistçe hezeyanlara girmek gerçekten mide bulandırır.

Hacc, 22/65: (Gökyüzünü/uzayı yeryüzüne düşebilecek bir şey sanıyor olmalısınız. Çünkü uzayın dünyaya düşmemesinin sebebi tanrıdır.)

Ayetin meali:

“Görmedin mi ki Allah yerde olan her şeyi ve kendi emriyle denizlerde yüzen gemileri, sizin hizmetinize verdi? Yerin üstüne düşmesin diye, göğü O tutuyor. Gök ancak O’nun izniyle düşebilir. Çünkü Allah raûfdur, rahîmdir/ insanlara karşı çok şefkatlidir, pek merhametlidir.”

Ateistin vehmine ilişkin “**Yerin üstüne düşmesin diye, göğü O tutuyor. Gök ancak O’nun izniyle düşebilir**” mealindeki ifadedir.

Bunlar göklerin varlığını inkâr ediyorlar. Ayrıca bu adam bilerek veya bilmeyerek meali de yanlış vermiştir.

Ayette “**sema**” kelimesi geçmektedir ki, “**gök**” manasınadır. O ise buna “**gökyüzünü/uzayı**” şeklinde meal vermiştir ki tamamen uydurmadır.

Arapçada “**uzay**” kelimesi “**fedafeza**” sözcüğüyle; “**gökyüzü**” ise, “**cevvüs-sema**” kelimesiyle ifade edilir. Oysa ayette yalnız **gök** manasına gelen “**sema**” kelimesi kullanılmıştır.

- Bununla beraber, bu ayet “**bilimsel keşifler**” bakımından da bir mucizedir. Çünkü ayette göklerin (güneşini ayın, yıldızların, diğer gök cisimlerin hepsinin) boşlukta havada muallak

olarak direksiz durdurulduğuna işaret edilmiştir. Ve bu ayette geçtiği üzere, bütün bu gök cisimlerini havada direksiz tutanın ancak Allah'ın kudreti olduğuna vurgu yapılmıştır.

Rad suresinin 2. ayetinde de bu gerçeğe dikkat çekilmiştir: **“Allah, gökleri gördüğünüz herhangi bir direk olmadan yükselten, sonra Arş'a istiva eden(bütün varlığın saltanatını elinde tutan), güneşi ve ayı buyruğu altına alandır. Bunların hepsi belli bir zamana kadar akıp gitmektedir. O, her işi (hakkıyla) düzenler, yürütür, ayetleri ayrı ayrı açıklar ki Rabbinize kavuşacağınıza kesin olarak inanasınız.”**

- Görüldüğü gibi burada da ateistin cehaleti, çarpıtmaları, iftiralari, hezeyanları açıkça ortadadır.

İddia:

Tanrı ırk ve cinsiyet ayırt ediyor.

- Bir tanrının başka inançlara sahip insanlar ile görüşmeyi yasaklamasının nedeni ne olabilir? Foyasının ortaya çıkacak olması mı?

- Peki nasıl bir yaratıcı, bir cinsiyeti, bir diğerinin hizmetine sunduğunu iddia edebilir? İşini bilen bir erkek insan tarafından üretilmiş bir tanrı mı?

- Hiç Allah'ı dışı ya da cinsiyetsiz olarak algılayan birini gördünüz mü? Tanrı figürüne bilinçli olarak hep bir erkek olarak algılanacak şekilde anlamlar yüklenmiş. Kadın cinsiyeti, genelde yarım-eksik insan olarak görülmüş.

- Kadını aşağılayan bazı ayetler: Nisa 3 - 34 -128, Bakara 228, Nur 31, Ahzab 50 - 51.

- Ayrıca, bilimsel olarak Erkek ve Kadın kadar doğal olduğu kanıtlanmış, eşcinsellik ve çift cinsiyetlilik için de dinlerin bakış açısı fazlasıyla hatalı.

Cevap:

- Allah diğer insanlar ile görüşmeyi yasaklaması şöyle dursun, onlarla görüşmeyi Müslümanlara bir görev olarak vermiştir.

İslam dinini başka insanlara tebliğ etmek ve öğretmek, dolayısıyla onlara görüşüp konuşmak Müslümanların asli görevidir. Böyle olmasaydı, on dört asır boyunca, nüfus bakımından dünya insanların beşte birine, yüz ölçüm bakımından dünyanın yarısına nasıl hâkim olabilirdi...

“Biz seni ancak bütün insanlara bir müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik.” (Sebe', 34/28) mealindeki ayet ortada iken, bu yalana cüret etmek gerçekten insanı hayretten hayrete düşür.. Allah akıl, fikir versin...!

- Allah'ın **“erkek”** olarak gösterildiği iddiası da diğer iddialar gibi temelden çürüktür. Bu konuda pek çok delil ortaya koymak mümkündür. Ancak şu ayet meali yeterlidir:

“O'nun benzeri hiçbir şey yoktur.” (Şura, 42/11)

Demek ki Allah ne kadına ne de erkeğe benzer...

- Arapça'da zamirler hem **“eril”** hem **“dişil”** olarak kullanılır. Dil bakımından **“eril zamirler”** Allah için kullanılmıştır. Çünkü bu iki zamirden bir çeşidinin kullanılması gerekir. Eğer **“dişil”** kullanılsaydı, bu defa niye **“eril”** kullanılmadı denilecekti.

Kaldı ki, Tarih boyunca, insanlık camiasında erkekler daha güçlü, daha otorite kabul edilmiştir. Evrenin yaratıcısı için “erkek” zamiri daha yakışır. Fakat bu hiçbir zaman onun -haşa- cinsiyet sahibi olduğunu göstermez. Meallerini verdiğimiz ayet ve benzeri ayet ve hadisler bu konuda çok açıktır.

İslam'da kadının ikinci sınıf vatandaş kabul edildiğini gösteren hiçbir delil yoktur.

- Kur'an'da, "**Nisa, Mümtahine, Mücadele, Talak**" gibi kadınlarla ilgili sureler vardır. Fakat hiçbir erkekle ilgili hususi bir sure yoktur. Bu da Kur'an'da kadınlar için "**pozitif ayrımcılık**" yapıldığının göstergesidir.

- Cahiliye döneminde kızlara hor bakan cahiller Kur'an'da şöyle kötülenmiştir:

"Birisine bir kız çocuğu müjdelenirse, üzüntüsünden yüzü simsiyah kesilir..." (Nahl, 16/58)

- Hz. Peygamber: "**Üç, iki, hatta bir kız çocuğunu, haklarını koruyarak yetiştiren babanın, cennette kendisiyle beraber olacağını**" ifade buyurmuştur" (*Ibn Mâce, Edep 3*)

- "**Erkeğin en hayırlısı, eşine en iyi davranandır.**" (*bk. Buhâri, nikâh 43; Müslim, fedâil 68*) hadis-i şerifi görmezlikten gelmek, ortada bir cehalet olduğu kadar bir nankörlük ve körlük olduğunu da gösteriyor.

Şimdi ilgili ayetlere bakalım:

Nisa, 4/3:

"Himayeniz altındaki yetim kızlarla evlenince haklarınızı gözetemeyeceğinizden, adaleti sağlayamayacağınızdan endişe ederseniz, onlarla değil, size helâl olup arzu ettiğiniz diğer kadınlarla iki, üç veya dört hanım olmak üzere evlenin. Eğer bu takdirde de aralarında adaleti gerçekleştirmekten endişe ederseniz, bir kadınla veya elinizin altında olan cariyelerle yetinin. Bu durum, adaletten ayrılmamanız için en uygun olanıdır."

İslam dini Arabistan Yarımadasına yayıldığı sırada, bir kısım cahiliye âdetleri de bütün tesirleriyle hükmünü icra ediyordu. İslamiyet bunlardan bazılarını tamamen kaldırıyor, **bazılarını mutedil hale** getiriyordu.

Bunlardan birisi de Cahiliye dönemindeki **sınırsız kadınla evlenme meselesi** idi. İslamiyet gelmeden önce Arap Yarımadasında erkekler, **sayı tahdidi olmaksızın**, istedikleri kadar kadınla evlenebilirlerdi.

İşte Kur'an-ı Kerim bu cahiliye âdetine bir sınırlama getirdi; azami olarak dörde kadar evlenebileceğini açıkladı.

- Bununla beraber Kur'an'da bu dört sayısını/daha doğrusu birden fazla evlilik konusunu da belli şartlara bağlamıştır. "**Eğer hanımlarınız arasında adaleti yerine getiremeyeceğinizden korkarsanız, sadece bir tane ile yetinin...**" (*Nisa, 4/3*) mealindeki ayette bu gerçeğin altı çizilmiştir.

- Bu çok evliliğe cevaz verilmesinin hikmetlerinden biri de fazla çocuk sahibi olmak ve yetiştirmektir. Çünkü bir kadından doğan çocukların sayısı elbette dört kadından doğan çocuk sayısından saha fazla olacaktır.

Evliliğin asıl sebebi, insan mahsulatını tahsil etmektir. Çocuk yapmak, çocuk yetiştirmek çok zor bir iştir. Şehvet duygusu ise, bu meşakkatli işin peşin bir ücretidir.

Her millet nüfusunun çok olmasını istediği bir gerçektir. Hatta Peygamberimiz de: "**Evlenin, çoğalın, zira ben, kıyamet gününde sizin çokluğunuzla iftihar ederim.**" (*Beyhaki, 7/81*) diye buyurmuştur.

- Tarihin her devrinde milletler arasında ortaya çıkan kanlı savaşların acımasız tesiriyle erkek nüfusu azalır, kadın nüfusu bir kaç misli artar. Böyle bir durumda bir erkeğin bir kaç kadını

koruması bir vazife olur. Türkiye, Birinci Dünya, Almanya da İkinci Dünya Savaşından sonra bunu yaşamıştı.

Bu gibi durumlarda şu üç formülden biri devreye girecektir:

1. Her erkek yalnız bir kadınla evlenecek ve her üç kadından ikisi aile hayatını, çocuk sevgisini, annelik şefkatini tadamayacaktır.

2. Her erkek bir kadınla evlenecek, fakat diğer kadınlarla da gayrimeşru münasebetler kuracak; kadın bu durumda yine aile hayatını, annelik şefkatini ve çocuk sevgisini tadamayacaktır.

3. Bir erkek birkaç kadınla evlenecek, meşru daire dahilinde aralarında adalet prensiplerine riayet ederek haysiyet ve şereflerini koruyacak, vicdani rahatsızlıktan kurtaracaktır.

İşte İslam dini, bu gibi şartların olduğu zamanları göz önünde bulundurarak, bu çok güzel ve onurlandırıcı olan son formülü devreye sokmuştur.

- Kadının hasta olması ve daha başka sebeplerden ötürü de çok evliliğin -şartların tahakkuk etmesi durumunda- zorunlu bir hal alacağı da bir gerçektir.

Nisa, 4/34:

“Kocalar eşleri üzerinde yönetici ve koruyucudurlar. Bunun sebebi, Allah’ın bazı insanlara bazılarında daha fazla nimet vermesi ve bir de kocalarının mehir verme, evin masraflarını yüklenmeleri gibi malî yükümlülükleridir. O halde iyi kadınlar: itaatli olan ve Allah kendi haklarını nasıl korudu ise, kocalarının yokluğunda, onların hukuklarını koruyan kadınlardır. Dikbaşlılığından yıldığınız kadınlara gelince: Onlara evvela öğüt verin, vazgeçmezlerse yataкта yalnız bırakın ve bunlarla da yola gelmezlerse onları hafifçe dövün.Şayet size itaat ederlerse, onlara yüklenmek için bir sebep aramayın. Unutmayın ki üstünüzde çok yüce ve büyük olan Allah vardır.”

- Kur’an’ın hiçbir ayetinde erkeklerin kadınlardan üstün olduğuna dair bir ifade yer almamıştır.

Soruda belirtilen hususları maddeler halinde cevaplayalım:

Hâkimlik: Ayette erkekler “**kavvamdır**” deniliyor. Bu kelime, hâkim manasına değil, yönetici, gözetmen, sorumlu manasına gelir.

Bununla beraber, -biraz sonra da ifade edileceği üzere- İslam’da reis olmak hizmetkâr olmak anlamına gelir.

Üstünlük: Ayette erkeğe bu sorumluluğun verilmesinin gerekçesi olarak gösterilen “**erkeklerin üstünlüğü**” **fazilet üstünlüğü** değildir. Ayette belirtilen **üstünlük**, aile geçimini sağlama noktasındaki üstünlüktür. Yani, erkek kuvvette, sabırda, aile geçimini temin etmede kadından daha üstündür/daha kabiliyetlidir/daha dayanıklıdır demektir.

Nitekim, ayetin ilgili ifadesinin özetle meali şöyledir:

“Kocalar eşleri üzerinde kavvamdır/yönetici ve koruyucudurlar. Bunun sebebi, Allah’ın bazı insanlara bazılarında **daha fazla nimet (maddi-manevi güç -kuvvet)** vermesi ve bir de kocalarının mehir verme, **evin masraflarını yüklenmeleri/evi geçindirmeleri gibi malî yükümlülükleridir.**”

Fazilet üstünlüğü: İslam’da gerçek üstünlük, fazilet, kıymet ve değer üstünlüğüdür. Yoksa, bir çok hayvanın insanlardan güç-kuvvet bakımından daha üstün olduğu bilinmektedir. Nitekim, “**Allah katında en değerli/ en üstün olanınız Allah’a karşı en çok saygılı**

olanınızdır.” (Hucurat, 49/13) mealindeki ayette üstünlük kriteri (erkeklik-kadınlık değil), Allah’a karşı gösterdikleri saygı olduğu ifade edilmiştir.

Evin Reisi: Bir evde hiçbir reis olmazsa anarşi olur. İki reis olursa kavga olur. Kadın reis olursa, riyasetin temel özelliği olan kuvvet, metanet, sözünü dinletmek gibi konularda -şefkat kahramanı olan birer anne oldukları için-otoriteyi kurmalarının zor olduğuna insanlık tarihi ve insanlık ailesi şahittir.

Demek ki bir evde sözü dinlenen bir büyük, bir reis olmazsa o ailede anarşi kol gezer. Böyle sözü dinlenir bir büyüğün büyük çoğunlukla ancak erkelerden olabilirdiği herkesin bildiği bir realitedir. Çocukların -yüzde doksanın üzerinde bir oranda- anneden ziyade babadan çekindikleri, onun sözünü daha fazla dinledikleri gerçeği, gün gibi ortadadır.

Bu durumda siz olsanız evin sorumluluğunu kime verirsiniz?

Demek ki, evin reisi olmak, daha üstün olmak anlamına değil, **aile huzur ve barışını ve de geçimini temin etmek** manasına gelir.

İtaat: Kadınların erkeklere itaat etmesi, onlar için bir küçüklük değildir. Evde bir erkeğin makul olan sözlerini yerine getirmenin ne zararı vardır. Evde sözü dinlenecek bir kimseye ihtiyaç olduğuna göre ve bu kişi de erkek olduğuna göre, çocuklara örnek olma adına kadının kocasına itaat etmesi kadar makul bir durum olamaz.

Dairede çalışan kadınların yabancı erkeklerin emirlerini harfiyen yerine getirdikleri ortada iken, kendi eşine karşı duyarlı davranması kadar doğal bir şey olabilir mi?

- Bununla beraber, bu itaat kavramı, bir amir-memur durumunu çağırıştırmamalıdır. Çünkü, İslam’da evvela İslam’a aykırı, bir emir ve rica olamaz. **Allah’ın emir ve yasaklarına aykırı olan konularda hiçbir kimseye itaat edilmez.** Bu sebeple bu itaat, aile içerisinde kadının dik kafalılık etmemesini ön gören bir kavram olarak görülmelidir.

Bu açıklamadan, erkeğin hanımına itaat etmemesi diye bir anlam da çıkarılmaz. Nitekim, Peygamberimiz, meşhur Hudeybiye olayında, kurbanların kesilmesini istediği halde, sahabeler vaziyetin şaşkınlığından ötürü yerlerinden kımıldamamışlardır. Ve bu durumu **eşi Hz. Ümmü Seleme ile istişare etmiş ve dediklerini yerine getirmiştir.**

İslam’ın bu karşılıklı anlayışları benimsediğini çok iyi bilen Bediüzzaman hazretleri: Ailenin huzur ve mutluluğunu **“hürmet-i müteakabile=karşılık saygı”** erdemine bağlamıştır.

Dayak: Peygamberimiz (asm)’in Veda haccında konuyla ilgili olarak söylediği şu sözleri, ilgili ayetin de bir nevi açıklaması durumundadır:

“Kadınlar hakkında Allah’tan korkun. Onlar, Allah’ın yanınızdaki avaneleridir, emanetleridir (*bu emanetlere riayet edin*). Onların da sizin hoşlanmadığınız/istemediğiniz kimseleri evinize almamaları sizin onlar üzerindeki hakkınızdır. **Şayet öyle bir şey yaparlarsa (istemediğiniz kimseleri evinize alırlarsa)**, -onların canını yakmadan-dövebilirsiniz. Memleketin örfüne göre onları giyindirmek, yedirip içirmek sizin görevinizdir.” (Müslüm, hac,147; İbn Kesir, Nisa 34. ayetin tefsiri)

- Görüldüğü gibi bu hadis-i şerifte **“kadını dövme ruhsatı”**, erkeğin istememesine rağmen **kadının bir kimseyi eve alması gerekçesine bağlanmıştır.** “Erkeğin istemediği, hoşlanmadığı kimse”, şüphe uyandıran bir konumda olan kimse anlamına gelir. Bu ise erkeği çileden çıkararak bir husus olduğu ortadadır. Bu ökesini hafif bir dayakla atlatması en uygun bir psikolojik tedavi bile sayılabilir.

- Aslında evin içerisinde kadının kendisine terettüp eden görevlerini yapmaması da “nüşuz/serkeşlik” anlamına gelmekle beraber, bunun en kritik noktası, **erkek açısından şüphe uyandıracak davranışlarda bulunmahalidir.**

Öyle anlaşılıyor ki, ayette söz konusu edilen “**nüşuz/serkeşlik**” de ailenin huzurunu içten dinamitleyen “**şüpheli ortam**” anlamına gelir.

Aslında, ilgili ayette (*Nisa, 4/34*) -meal olarak- yer alan: “**O halde iyi kadınlar(...) kocalarının gıyabında/yokluğunda, onların hukuklarını, onurlarını koruyan kadınlardır**” cümlesinden de **böyle bir işareti görmek mümkündür.**

(*Kur'an'ın, bu ailevî “kaba davranışı”, zor sezinlenebilecek “çok kibar” bir kalıpta anlatması, onun ifade inceliğini ve nezaketli üslubunu göstermektedir.*)

- İşte, böyle bir ortamı hazırlayan bir kadının -hadiste ifade edildiği şekilde- hafifçe dövülmesi, **şişirilmiş balon haline gelen erkeğin şak diye patlamaması, yuvayı bir anda dağıtmaması için, hikmetli bir sübap görevini yapacak ve adamın kafatası tenceresinde kaynayan türlü, türlü şeytanî telkinlerden uçuşan buharların yavaş, yavaş beyni terk etmesine imkân sağlayacaktır.**

Bununla beraber, ayette “**önce öğüt, sonra uzak-küs durma, en son çare olarak da dövmenin**” sahneye konulmasının ön görülmesi, **Allah'ın adalet, ilim ve hikmetine inanan kimselerin** üzerinde uzun uzadıya düşünüp kavramaya çaba göstermeleri gereken bir hikmet tablosudur.

- Bazı alimlerin de ifade ettikleri gibi, Hz. Peygamber (asm)'in bu “**dövme**” ruhsatını **asla kullanmaması ve “eşini döven sizin hayırlınız değildir” diye buyurması**, - caydırıcı bir unsur olarak Kur'an'da yer almasına rağmen-, bu ruhsatı kullanmanın uygun olmadığına bir kanıtı olarak değerlendirilebilir. (*krş. İbn Aşur, Nisa, 4/34. ayetin tefsiri*)

Nisa, 4/128:

“Eğer bir kadın kocasının kötü muamelesinden ve kendisinden yüz çevirmesinden endişe ederse, bazı fedakârlıklar göstererek sulh olmak için gayret göstermelerinde mahzur yoktur. Barışma, elbette daha hayırlıdır. Nefisler menfaatlerine düşkün yaratılmıştır. (Ey kocalar!) Eğer siz iyi davranıp arayı düzeltir, kadınların hakkını çiğnemekten sakınırsanız unutmayın ki Allah, yaptığınız her şeyden haberdardır (İyi davranışlarınızın karşılığını size fazlasıyla verecektir).”

- **Serkeş Erkek:** Bir erkeğin serkeşlik etmesi durumunda onun da kadın tarafından hafifçe dövülmesini tavsiye etmek herhalde hikmetten uzak olan bir husus olduğu izahtan vabestedir. Çünkü, genel olarak kadının böyle bir şey yapması mümkün değildir. Çünkü, genel olarak erkekler kadınlardan daha güçlüdür. Zayıf olan birini, kendisinden daha güçlü olan birisini dövmekle terbiye etmeye tahrik etmek, bilerek veya bilmeyerek zayıf olan kişiye açıkça fenalık etmek manasına gelir.

Bu hikmeti çok iyi bilen Rabbimiz, erkeğin serkeşlik yapması durumunda “**kadının onu dövmesini**” tavsiye etmemiştir. Bilakis en makul ve hikmetli ve olabirliği her zaman mümkün olan “**sulh ve barışma**”yı tavsiye etmiş ve şöyle buyurmuştur:

“Eğer bir kadın, kocasının nüşuzundan/ geçimsizliğinden, yahut kendisinden yüz çevirmesinden **endişe ederse**, (karşılıklı bazı feragatler yapıp anlaşarak) aralarını düzeltmelerinde bir sakınca yoktur. Sulh (*her zaman ayrılmaktan daha*) hayırlıdır. Her ne kadar (*erkek ve kadındaki*) nefisler aşırı cimriliğe hazır duruma getirilmiş (*kendi arzularını karşı tarafın arzularından daha fazla incelemeyi ön gören bir yapıya sahip kılınmış olmakla*

beraber, yine de) eğer (*siz ey erkekler/ey eşler!*) güzel geçinip (kadınlara/veya birbirinize eziyet etmekten) sakınırsanız, şüphesiz Allah yaptıklarınızdan haberdardır.” (Nisa, 4/128)

Demek ki erkek dik kafalılık ederse, bunu önlemenin çaresi barıştır. **“Yumuşak dil yılanı deliğinden çıkarır”** prensibini kullanmak özellikle kadınlara düşer.

Burada kadına yapılan hiçbir haksızlık yoktur..

Bakara: 228:

“Erkeklerin hanımları üzerinde bulunan hakları gibi, hanımların da kocaları üzerinde meşru çerçevede hakları vardır. Şu kadar ki erkeklerin onların üzerindeki hakları bir derece daha fazladır. Unutmayın ki Allah üstün kudret, tam hüküm ve hikmet sahibidir.”

- Bu karşılıklı haklar, bir ailenin huzur ve mutluluğunu sağlayan her türlü davranışla, her türlü ödev ve görevlerle ilgilidir. Ahlaki açıdan, karşılıklı saygı ve sevgiden tutun, birbirinin hasbel-beşer olacak kusurlarını görmezlikten gelmeye kadar; her türlü maddi-manevi zarar vermekten kaçınmaktan tutun, konuşmalarında incitici sözlerden kaçınmaya kadar, bir aile için gereken bütün fedakarlık ve samimiyetin tezahürlerini ihtiva eden geniş bir ifadedir. “erkeklerin onların üzerindeki hakları bir derece daha fazladır” mealindeki ifadeden maksat, mirastaki farklılık ve cihatla mükellefiyettir.

“Erkeklerin onların üzerindeki hakları bir derece daha fazladır” mealindeki ifadeden maksat, mirastaki farklılık ve cihatla mükellefiyettir. Mirasta kadın erkek kardeşinden az aldığı kısmını kocasından alarak telafi eder. Cihattan sorumlu olmaması bir ayrıcalıktır.

- Bununla beraber, İslam alimleri bu ifadeden farklı ve ilginç şeyler anlamışlardır:

- Mesela, Zeyd b. Eslem, bundan **“erkeğin emrine itaati”** anlamışken, Şabi bunu **“erkeğin kadına mehir vermekle yükümlülüğünü”** anlamıştır.

Mucahid’e göre, bu ifadeden maksat, **mirastaki farklılık ve cihatla mükellefiyettir.**

İbn Abbas ise, bundan **“erkeğin kadına karşı daha toleranslı davranmasını;** örneğin kendisinin kadına karşı sorumlu olduğu hakkını tastamam yerine getirmekle beraber, onun kadının üzerindeki hakkı kadın tarafından noksan bırakıldığı takdirde bunu müsamaha ile karşılamasını” emreden bir kriter olarak anlamıştır. (*bk. Maverdi, ilgili ayetin tefsiri*)

Razi, erkeğin değişik yönleri itibariyle kadından daha güçlü olduğunu, kadının Allah’ın ona bir emaneti olduğunu belirttikten sonra, bu ifadenin erkekler için ciddi bir tehdit ve kadınlara haksızlık etmemeleri yönünden onlara ciddi bir uyarı niteliğinde olduğunu ifade etmiştir. (*bk. Razi, ilgili ayetin tefsiri*)

Görüldüğü gibi, ilk etapta erkeğe farklı bir üstünlük derecesi, ayrıcalıklı bir hak gibi görünen bu ifadenin tamamen **kadının lehinde, erkeğin aleyhinde** bir kriter olarak kabul edildiği görülmektedir.

Nur, 24/31: Tesettürler ilgilidir.

Bu konu sitemizde oldukça fazla işlenmiştir.

Ahzab, 33/50-51. ayetleri de sitemizde detaylı açıklanmıştır.

Bu ayetlerin hiçbirinde kadınlara bir haksızlık söz konusu değildir(bu konular için sitemize bakılabilir)..

İddia:

İnanç, sıradan bir insanın rahatça insan öldürmesini sağlayabiliyor.

- İnsanlara kendi ölümlerinden sonra dirileceklerini vaat ettiğinizde ve emirleri yerine getirirse, sonraki hayatlarında ödüllendirileceklerini söylediğinizde, onlara yaptırılmayacağını şey yoktur. "Git şu düşmanı öldür, tanrı istedi, cennetle ödüllendirileceksin!" bu kadar basit. Alın size tanrı sevgisi ve cennet aşkı ile dolu bir katil sürüsü. Tarih, bu katillerin yaşattığı acılarla dolu...

- Ayrıca insanları katil yapmaya yetecek bir sürü ayet kutsal sayılan kitaplarda ve sahih hadisler arasında da mevcut.

- Kuran'a kaynak olarak tekrar bakalım; Nisa 89–91, Bakara 191, Maide 33, Tevbe 5, Ahzab 60–61, Muhammed 4.

- Eğitilmiş ve sağduyulu inananlar bu ayetleri bir şekilde "farklı" yorumlayarak katil olmaktan kendilerini kurtarabiliyorlar. Ama bu ayet ve hadisleri gerçekte yazıldığı gibi "net" anlayıp binlerce suçsuz insanı katleden inananlar da fazlasıyla mevcut hatta IŞİD gerçeği kapımıza dayanmış durumda...

- Ayrıca, günümüzde de ateist düşünceye sahip insanları halen hedef gösteren "din adamları" fazlaca mevcut.

Cevap:

- Burada akıl ve mantığımıza müracaat edelim: Acaba, haksız yere bir adamı öldüren kimse Allah'a ve hesap gününe inansa mı daha dikkatli olur, yoksa, Allah'a ve hesap güne inanmasa mı daha dikkatli davranır.

Akliselim sahibi herkes bilir ki, yaptığı suçun bir cezası olacağını düşünen kimse, böyle bir cezanın olmadığını düşünen kimseden suç işlemekten çok daha fazla çekinir.

- Bugün IŞİD gibi İslam'ı doğru anlamamakla beraber, dış güçlerin bir maşası olduğu her halinden belli olan bir örgütün yaptığı yanlışları İslam'a mal etmek büyük haksızlık ve İslam'a beslenen kinin bir seslendirilmesidir.

- Bugün dünyanın her tarafında hâkim kuvvetler seküler ve dinle ciddi şekilde alakaları olmayan kimselerdir.

- Bugün PKK, DHKP-C ve benzeri katil örgütlerin dinle bir alakalarının olmadığını herkes tarafından bilinmektedir.

Demek ki insan unsurunun bulunduğu yerde kötülükler olur. Bu kötülüklerin az bir kısmında din duygusu olabilir, fakat bu kötülüklerin büyük bir kısmının sebebi İslam dininin hoş görüsünün hâkim olduğu zeminin ortadan kalkmasıdır. Bunun en büyük delili, Osmanlı devletinin ortadan kalkmasından sonra her tarafta dünyanın cehenneme dönmesidir.

- Dünyanın değişik yerlerinde yapılan komünist ihtilallerinde öldürülenlerin haddi hesabı yoktur. Kemalist kadronun başa geçmesiyle millete kan kusturanlar, yüz binlerce masum insanı öldürenler; yalnız Dersimde yarım milyonu aşkın kadın, çocuk demeden herkesi öldürenler çok mu dindar kimselerdi? Bunu din namına mı yapmışlardı? Yoksa Allah ve hesap günü korkusu olmadığı için mi?

- Nisa, 4/89-91. ayetlerindeki ifadeler **müşriklerin zulmüne uğramış ve kendilerine savaş açılmış bir savaş ortamındaki** ifadelerdir.

Bütün dünya, savaşırken askerlerini düşmanı öldürmeye teşvik etmiyor mu?

- Geriye kalan diğer ayetler de savaş ortamıyla alakalıdır. Onların meallerine bakan bunu anlar.

- Bununla beraber, Nisa suresi 90. ayette:

“Şayet onlar sizden uzak durur, sizinle savaşmazlar ve size barış teklif ederlerse, o takdirde Allah onlara saldırmak için size yol vermez.”

mealindeki ifadeyle, Müslümanlara, barışa taraftar olan düşman kâfirlere savaş açmaları açıkça yasaklanmıştır. Bu da İslam'ın gerçekten bir barış dini olduğunun açık göstergesidir.

- Bakara suresi 190-191. ayetler de savaşa ortamıyla ilgilidir.

Ateistimiz, aynı konuyu işleyen bu iki ayetten birinci (190) ayeti es geçmiştir. Çünkü bu ayette kinini kursağında bırakan açık ifadeler vardır.

İşte ilgili ayetin meali: **“Sizinle savaşanlara karşı, siz de Allah yolunda savaşın. Fakat haksız yere saldırmayın. Muhakkak ki Allah haddi aşanları sevmez.”** Bu ayetteki en azgın saldırgan düşmanlara karşı aşırı/orantısız güç kullanmamayı ön gören ifadesini görüp de iman etmeyenlere bin defa yazıklar olsun..,

- **Maide, 5/33**'te **“Allah ve resulüne savaş açan/İslam devletine açıkça saldırıya geçen ve yeryüzünde fitne fesat çıkaran canilerin, katillerin cezasına işaret dilmıştır.** Ateiste göre bunlara ceza verilmemelidir.

“Yüz masum koyunu parçalayan kudurmuş bir canavara karşı şefkat göstermek, yolsuz bir şefkate mukabil yüzlerce merhametsizlik örneğidir.”

İddia:

Dinler, dünyayı her gün daha yaşanılmaz hâle getiriyor

- *Dinlerin iddiaları yüzünden, insanlar, tüm dünyanın ve diğer canlıların kendileri için yaratıldığını zannediyor. İnsanın, tüm canlılar içinde üstün olduğu gibi saçma bir izlenime kapılarak, her şeyi yok etme lüksüne sahip olduklarını düşünüyor. Tüm savaşların arka planlarında da tanrıların insanlığa dair vaatleri yer alıyor.*

- *İnsanlık, tanrılarından kurtulmadığı sürece, dünyadaki acılar da son bulmayacak. (Tüm canlılar için)*

Cevap:

- İslam'da **güneşin, ayın, denizlerin insanlar için yaratıldığını söylerken**, insanların istifadesine sunulduğunu anlatıyor. Yoksa bunların yalnız insan için yaratıldığını düşünmez.

- Dünyanın kendi istifadesine sunulmuş büyük bir nimet sofrası olduğunu düşünen müminler, **bu nimetlere daha fazla saygı gösteriyorlar.** Bunların sahibinin Allah olduğunu ve bunların kendilerinin istifadeleri için sunulan birer emanet olarak verildiğini bilirler ve bu emanetlere saygı göstermenin gereğine inanırlar.

Bu sebeple, **hayvanlara, çevreye en çok saygı gösterilmesini emreden İslam dinidir.**

- Bununla beraber, İslam'a göre, canlı, cansız bütün her şey Allah'ı hamd ile tesbih etmektedir. Bu açıdan da **müminler çevreye, dünyaya sevgi beslerler.**

Ayrıca, iman edenler, **dünyanın, Allah'ın isimlerinin tecellilerini iman şuuruyla mümine okutan birer mektup olduğunu** düşünürler. İlahi birer mektup olan varlıklara bu açıdan da saygı ve sevgi beslerler.

Üstelik, İslam dinine göre, dünya cennetin kazanılması için var olan bir zemin, bir tarla, bir bahçe mesabesinde. Müminler bu açıdan da dünyaya sevgi ve saygı gösterirler, kıymetini bilirler.

Özetlersek; Allah'a inanalar her şeyin sahibinin Allah olduğunu bilirler. Allah'a inanmayanlar ise, her şeyin sahibi kendileri olduğunu tevehhüm ederler, onun için her şeye fütursuz ve saygısızca yaklaşırlar.

İddia:

Cevaplanamayan her sorunun cevabının tanrı olduğu sanılıyor

Asırlar önce yer sarsıntısı, şimşek ve gök gürültüsü, yangın, yağmurlar, kuraklık, sel, güneş ve ay tutulması gibi sıradan doğa olaylarının sebebi bilinmiyordu. İnsanlar bu bilinmezliği açıklamak için "cehaletlerine" başvurdular. O çağlarda birilerinin, bilgisizlikten dolayı, korkuyla şöyle bir çıkarım yapması çok doğal: "tüm bunları yapan, görünmeyen üstün bir güç olmalı ve bu güç, insanların yaptığı kötülöklere ceza olarak tüm bu felaketleri yaşatıyor olmalı! Ve biz insanları da o güç var etmiş olmalı..." Meteoroloji, tektonik, astronomi, kozmoloji, fizik gibi bilim dallarından haberdar olmayan insanların bu mantık dışı iddiaya inanmaları ve korkmaları da çok doğal. Günümüzde tüm doğa unsurlarının nasıl meydana geldiğini ve arkasında görünmeyen bir güç olmadığını net olarak biliyoruz. Bilimsel konuda yetkin bir insanı, "fırtınaları tanrının çıkarttığına" inandıramazsınız. Günümüzde de tanrı, bilimin tam olarak cevap veremediği konuların bıraktığı küçük boşluklara sığdırılmaya çalışılıyor. Kutsal sayılan kitapların içinden, cımbızla kelimeler seçilip, kelimelerin yan anlamları bilimsel bulgulara göre yeniden yorumlanarak açıklamalar yazılıyor. Bu kutsal kitabın aciz bir güncelleştirme çalışmasından başka bir şey değil...

"Bir şeye anlam veremiyor olmak, tanrının kanıtı değildir. Anlayış eksikliğinin kanıtıdır." Lawrence Krauss

Cevap:

- Bir şeyin sebebini, hikmetini bulmak, o şeyin yaratıcısız olduğunu değil, yaratıcısının varlığını daha da pekiştirecektir. Çünkü, "**bilinmezlik**"cehaletinin arkasında pek çok imkânsızlıklar saklanabilir.

Fakat bir şeyin sebebini bilmek, akl-ı selim sahiplerini Allah'a götürür. Çünkü, mevcut sebeplerin hiçbirisinde ne akıl, ne fikir, ne de ilim bulunmaktadır. Örneğin, akılsız güneş, durmadan kendi eksenini etrafında hareket etmektedir. Bu hareketin sebebi daha önce bilinmezdi. Şimdi hareketten ısı, ısıdan enerji/kuvvet, enerjiden çekim kanununun meydana geldiği bilinmektedir.

Peki neden güneş çekim kanununu oluşması için bu kadar enerji, harcamaktadır? Çünkü, güneş sistemindeki gezegenlerin dağılıp gitmemeleri için bu çekim kanununun olması şarttır. Peki, güneş bu işi bilir mi? Hayır! Öyleyse zorunlu olarak güneşe bu hareketi yaptıran ve bilen birisi vardır ki o da Allah'tır.

- Ateistler, cehaletlerini başka bir cehaletle örtmeye çalışırlar. Örneğin, onlara denilse; "*Neden bu madde bu maddeyi kendine çekiyor?*" Cevapları şudur: "*Çünkü bu çeken madde mıknatıstır, mıknatıs ise çeker...*"

Halbuki soruda zaten bu soruluyor: "Neden mıknatıs denen madde başka bir maddeyi çekebilir?" Buna cevapları yoktur.

İşte ateistlerin bu bilgilerine, iki cehaletin bileşkesi olan bir cehalet manasında "**cehel-i mürekkep**" denir.

Bu konuda onlarca misal verilebilir ki, sebepler ve hikmetler bilindikçe Allah daha da yakından bilinir. Çünkü -istisnasız- bütün sebepler akılsızdır, kördür, cansızdır, şuursuzdur. Fakat bunlardan meydana gelen bütün işlerin arka planında sonsuz bir ilim, bir hikmet, bir kudret, bir irade, bir şuur, bir hayat vardır.

Bu nedendir ki, Kur'an'da Allah peygamberine “**Rabbim! İlimimi arttır.**” diye dua etmesini emretmiştir. Çünkü ilmin artması derecesinde yüce yaratıcının varlığı bütün isim ve sıfatlarıyla daha kuvvetli bir şekilde bilinir.

İddia:

Tanrının varlığına dair kanıt yok.

- *Bilim insanları, bir çok keşif ile evrenin ve canlıların oluşması için bir tanrıya ihtiyaç olmadığını kanıtladı. Tanrı, gerçekten de evreni, kendi yokluğunu kanıtlayacak şekilde yaratmış olabilir mi?*

- *Diyelim ki yarattı, öyleyse, tanrının yokluğunu keşfedecek çabayı sarf eden insanlar, tanrıya inanabilecekleri bir kanıt bulamadıkları için cezalandırılacak mı?*

- *Tanrının varlığına dair kanıt olarak kutsal saydıkları kitapları gösteren insanlar büyük yanılğı içinde. Çünkü, ejderhaların, devlerin, kurt adamların, vampirlerin, faytona dönüşen kabakların varlığından da bahseden kitaplar var. Ama kimse o kitapların kutsal gerçekler olduğunu iddia edecek çılgınlığı göstermediği için bu masal karakterlerine inanan çılgınlar da görmüyoruz.*

Cevap:

- En son bilimsel keşiflerde Allah'ın varlığını gösteren bazı delillerin olduğunu bu ateist de duymuş olmalı ki, özellikle bunun tersini söylemekle birilerinin kafasını bulandırmaya çalışmıştır.

- Allah'ın varlığının delilleri genel olarak üç şekilde düşünülebilir:

Birincisi, Evren: Bir Süleymaniye camisi mimarsız olması mümkün olmadığı gibi, bu evrenin mimarsız, ustasız olması ondan bin kata daha fazla imkânsızdır.

Her bir varlık, onu var edenin varlığına bir değil birçok açıdan delildir.

Örneğin, bir eczanede, muhtelif maddelerle dolu yüzlerce kavanoz şişenin bulunduğunu farz ediyoruz. Bizlerden, bu kavanozlardaki maddeleri kullanarak bir macun ve bir ilaç yapmamız istendi. Bizler eczaneye geldik, gördük ki: O macun ve ilacın yüzlercesi yapılmış ve tezgâha konulmuş. O macun ve ilaçları tetkik ettik, gördük ki: O kavanoz şişelerin her birinden, mahsus bir ölçüyle bir-iki miligram bundan, üç-dört miligram ondan, altı-yedi miligram başkasından ve bunlar gibi, her birinden muhtelif miktarda maddeler alınmış ve o macun ve ilaçlar oluşturulmuş. Eğer birinden bir miligram eksik ya da fazla alınsa o macun ve ilaç tesirini gösteremez; ilaç iken zehir olurlar.

Acaba hiçbir cihette imkân ve ihtimal var mıdır ki, o şişelerden alınan muhtelif miktarlar; şişelerin garip bir tesadüf veya fırtınalı bir havanın çarpması sonucu devrilmesiyle her birinden alınan miktar kadar, yalnız o miktar şişeden aksın, diğer şişelerden akanlar ile beraber gitsin ve toplanıp o macunu ve ilacı teşkil etsinler?

Acaba bütün dünya toplansa bir macunun ve ilacın tesadüfen oluştuğuna bizi ikna edebilirler mi? Hele bu ilaç ve macunun milyonlarca ferdi bulursa, tamamının tesadüf eseri olduğuna bizi inandırabilirler mi? Acaba bu fikirden daha hurafe ve daha batıl bir şey var mıdır?

İşte bu misal gibi, her bir hayat sahibi bir macundur. Her bir bitki ise bir ilaçtır ki çok çeşitli maddelerden, gayet hassas bir ölçüyle alınan elementlerden terkip edilmiştir. Mesela sadece insana bakalım:

Vücudumuzda altmışa yakın element bulunmaktadır. Bu elementlerin hepsi bir ölçüye ve dengeye göre vücudumuzda bulunmaktadır. Vücudumuzda belli ölçülerde demir, magnezyum, krom gibi elementler vardır. Bunların azlık veya çokluğu hastalıklara sebep olur. Mesela bakır kan yapıcı özelliğe sahiptir. Eksikliğinde sinir hastalıkları baş gösterir. Mangan, beyin fonksiyonlarını işlettirir. Eksikliği davranış bozukluklarına sebep olur. Kadmiyumun

görevi ise tansiyonu ayarlayıp düzgün çalışmasını sağlamaktır. Eksiklik veya fazlalığında tansiyon rahatsızlıkları baş gösterir. Vücudun herhangi bir yerine elementlerin yığılması ise hormonal bozuklukları meydana getirir.

İnsanın vücudunda böyle son derece hassas bir denge hâkim olduğu gibi, diğer hayat sahipleri olan hayvanların ve bitkilerin vücudunda da aynı denge hâkimdir. Bizler, bu dengenin misalleriyle sözü uzatmıyor ve bu dengeyi öğrenmek isteyenleri ilgili fen kitaplarına havale ederek soruyoruz:

Acaba en basit bir ilaç dahi tesadüfen oluşamazken, bu derece dengeli olan insan vücudunun ve diğer varlıkların tesadüfen oluşması hiç mümkün müdür?

Bütün dünya toplansa bir aspirinin, cam kavanozdaki ilaçların tesadüfen dökülmesi sonucunda oluştuğuna bizi ikna edemez iken; nasıl olur da, bu haptan milyonlar derece daha hassas bir yapıya sahip olan insanın, tesadüf sonucu ortaya çıktığına bizi ikna edebilir?

Acaba böyle batıl bir fikre inanana akıllı denilebilir mi? Değil akıllı denilmek, evvela ona insan denilebilir mi?

Ayrıca vücudumuz, bir ilaç gibi bir defa yapılan ve sonra öylece bırakılan bir şey değil, daima yenilenen bir terkiptir. Bir sene boyunca bağırsaklarımızda ölen toplam hücre ağırlığı 90 kg'dır. Ölen deri hücrelerimizin ağırlığı ise 45 kg'dır. Her gün vücudumuzda 200 milyar alyuvar ölür ve saniyede 10.000 alyuvar yaratılır. Vücudumuz altı ayda bir tamamen yenilenen harika bir terkiptir.

Bu terkinin tesadüfen olması nasıl mümkün olur? Hem de bu terkipten şu anda yeryüzünde yaklaşık yedi milyar insan varken. Hepsinin tesadüfen oluştuğuna nasıl inanılır?

İkincisi, bütün peygamberlerin en son temsilcisi olan Hz. Muhammed'dir. Yüzlerce mucizeleriyle, güzel ahlakıyla, en dürüst insan manasındaki "Muhammed'ul-Emin" unvanını kazanmasıyla, tek başına bütün dünyaya meydan okuyup davasını başarıya ulaştırmasıyla, dünyanın nüfus bakımından her asırda en az beşte birine; yüz ölçüm bakımından dünyanın yarısına emrini dinletmesiyle, herkesten daha çok Allah'tan korkmasıyla, Kur'an'a bağlanmasıyla ve kulluk etmesiyle gösterdiği binlerce delille hak peygamber olduğunu göstermek suretiyle doğruluğunu ispat etmiştir.

İşet insanların en güvenilir ve en akıllısı olduğu bilinen Hz. Muhammed'in davasının temel esası "**Allah'ın varlığı ve birliği**"nin ispatıdır ve ispat de etmiştir.

Üçüncüsü: Semavi kitapların en son temsilcisi olan **Kur'an'dır**.

Kırk yönden mucize olduğunu ispat eden Kur'an'ın en başta ispatına çalıştığı husus **Allah'ın varlığı ve birliğidir**. Ortadadır herkes bakabilir.

İddia:

Günümüzde de fantastik kurgu ürünler üretiliyor.

- İnsanların bugün nasıl fantastik kurgu yapıtlar üretme ihtiyacı var ise, binlerce yıl öncesinde de bu ihtiyaç mevcuttu. Bu insani bir yaratma ve üretme güdüsüdür. Tolkien, günümüzde Gandalf karakterini yaratabiliyor ve bunu Orta Dünya'da geçen mükemmel bir hikayeye nasıl dönüştürebiliyorsa, geçmişte de bu karakterlerden binlercesi insanlar tarafından yaratıldı. Masalları da dilden dile anlatılarak yayıldı. (Günümüzde tüm bunlara mitoloji diyoruz.) Tabii ki o zamanın şartlarında bazı insanlar bu masalların gerçek olduğunu zannedip inandı. Bazıları da bu inançları, diğer insanlara acımadan kendi çıkarları için kullandı. Artık bu binlerce yıllık kandırmanın peşinden gitmeyi bırakmanın vakti gelmeli. Gandalf ne kadar gerçekse, Allah ismindeki mitolojik karakterin de o kadar gerçek olduğu kabul edilmeli. İslam mitolojisi, sadece hak ettiği yere sahip olmalı, daha fazlasına değil!

Cevap:

Evrenin ve diğer varlıkların kendileri birer gerçeklik olarak ortada iken, bazı masallara sarılanların durumu görüldüğü gibi içler acısıdır.

Örneğin, insanın gören bir gözü vardır. Ve görmesi için de güneş gerekir ve o da vardır.

Acaba bu ikisi arasındaki yakın ilişkiyi görmeyenler başka hangi gerçeğe inanabilirler.

Bir şehrin kendiliğinden kurulduğunu söyleyeni tımarhaneye yollarlar. Bu harika düzen içindeki koca Evrenin kendiliğinden kurulduğunu söylemek için normal deli olmak bile yetmez...

İddia:

İnananlar, cehaleti erdem sayıyor.

- Tanrıya inanan insanların din haricindeki konulara ilgileri neredeyse hiç yok. İnsanlar ne kadar bilgisizlerse, tanrı inancına bağlılıkları da o kadar artıyor. Eğitim düzeyi yüksek, araştıran sorgulayan insanların ve bilim insanlarının dinlere inanma oranı ise neredeyse sıfır.

- Araştıran ve sorgulayan her insan, tanrının bir masal olduğu sonucu ile yüzleşiyor. Bir insan bilgisizliği ölçüsünde inançlıdır. Çünkü, inanmanın doğası, kandırılmış olmayı gerektirir.

Cevap:

- Bugün sahasında uzman olan binlerce Müslüman ilim adamının varlığı bu iftiranın düzeysizliğini ortaya koymaktadır. Hatta gayri müslüm ilim adamlarından Müslüman olanların sayısı azımsanamayacak kadardır.

- Bugünkü modern bilimin önemli bir kısmının ilk üstatlarının Müslümanlar olduğunu söyleyen ehl-i insaf batılı bilim adamlarının sayısı da az değildir. Anlaşılan bu ateist bu bilim adamlarının yazılarını da unutmuşa benziyor.

- İki-üç yüz yıl öncesine kadar İslam alemi ilimde en ileride olduğu, buna mukabil Avrupa cehalette yüzüyor olduğunu bilmeyen yoktur.

- Bir Müslüman ilim adamı ve İslam bilim tarihi araştırmacısı olan Prof. Fuat Sezgin'in Almanya devletinin ricası ve desteğiyle Almanca olarak kaleme aldığı koca bir ilim külliyatı (GAS), ve Karl Brockelmann'ın (GAL) adlı külliyatı, tarihte zirveye çıkmış yüzlerce Müslüman bilim adamının hayat hikayesini görmek mümkündür.

Bir söz var "yalancının mumu yatsıya kadar devam eder" diye. Bu söz doğrudur fakat bazen "yalancının mumu ikinci vaktinde sönmeye başlar." Bu ateistin misalinde olduğu gibi.

İddia:

Çocuklara çok küçük yaşlardan itibaren inandırma seansları yapılıyor.

- İnsanları dinlere inandırmaya başlamak için nedense en kolay kandırılacakları yaşlar seçiliyor. Hiç "çocukları yetişkin olacakları yaşa kadar bilimsel bilgiler ışığında eğitelim, yetişkin yaşa geldikten sonra dini seçimlerini isterlerse yapabilirler" görüşünü savunacak bir dindar ile karşılaştınız mı?

- Tam tersine, küçük çocuklar tapınmaya özendiriliyor. Masallara inanan sağlıklı, uyuşturulmuş nesiller yetiştiriliyor. Böylece onlar da cennete gitme hayali ile zamanı geldiğinde bazı insanların amaçları uğruna rahatça harcanabilirler.

- Çocuklar "anlattığın bu saçmalığa neden inanayım?" diye soramazlar. Onları inandırmak kolaydır. Çocukken inanılmış bir şeyin, gerçek olmadığını kabul etmek yaşın ilerlediğinde zorlaşır. Çünkü, insan beyni, küçük yaşta edinilen deneyimleri yol gösterici olarak kabul edecek şekilde evrimleşmiş.

- İnsanlığa en çok zarar veren uyuşturucu dindir. İnsanlar, küçük çocuklarına bu zehri en yüksek motivasyonla aşıyor...

Cevap:

Bütün dünyada eğitim yaşı küçük yaşlardan itibaren ön görülmektedir. İslam dinini öğrenmek da onların hakkıdır. Yoksa, çocukları ailelerinden bile ayırarak milliyetsiz, dinsiz bir nesil yetiştirmek için ateistlerin insafına mı bırakılsın.

- Önemli olan; insanları vatanına, milletine, halkına, insanlığa faydalı bir uzuv haline getiren din eğitimi mi verilmeli; yoksa insanları dinsiz, milliyetsiz, insanlık sınıfından ayıran anarşist yapan ateist bir eğitim mi verilmeli?

- Ateistin bu ifadelerinden, Müslüman çocukların ta küçük yaşta beyinlerini yıkamak suretiyle dinden imandan uzaklaştırmak için materyalist eğitime verdikleri önemi anlamak da mümkündür.

- Şunu da belirtelim ki, sonradan İslam dininden çıkan mürtetlerin zararları, asli kâfirlerin zararlarından kat kat fazladır. Çünkü, asli kâfirlerin bağlı oldukları bazı meziyetleri olabilir, onunla bir kısım ahlaki değerlerini muhafaza edebilirler.

Fakat, bütün ahlaki değerlerini Hz. Muhammed'den ve onun getirdiği İslam dininden alan bir kimse, bu dini reddettiği zaman, daha beyinde, vicdanında ahlaki değerlere kaynaklık eden bir mekanizması kalmaz. Tamamen toplum için bir zehir olur. Bir kanadından zulüm ve istibdat, diğer kanadından bozgunculuk ve anarşi fışkırmaya başlar.

- Evet, şairin dediği gibi, "Ne irfandır veren ahlak yükseklik ne vicdandır / Fazilet hissi insanlarda Allah korkusundandır."

İddia:

"Şükretme kültürü" körükleniyor.

- Toplumun el uzatılmayan fakir kesimi, sahip oldukları kötü konumun "tanrı tarafından kendilerine bir test olarak sunulduğuna ve bu hallerine şükrederek öldükten sonra ödüllendirileceklerine" inandırılır. Ne kadar şükrederlerse, öldükten sonra alınacak ödülün de o kadar çok olacağı iddia edilir. Bu sayede toplumda varlık sahibi olamayan ve sömürülen bu insanların haksızlığa karşı çıkmadan, varlık sahiplerinin rahatlarını bozmamaları sağlanır.

- Dinlerin beni en çok rahatsız eden yanlarından biri de bu sömürüyü destekliyor olmaları. "Şükret ve sitem etme, kabullen!"

- "Din, fakirler zenginleri öldürmesin diye vardır." **Napoleon Bonaparte**

Cevap:

- Önemli olan insanların sıkıntısını hafifletmektir. İnsanlık tarihi boyunca, fakir-zengin sınıfları her zaman olmuş ve olmaya da devam edecektir. O halde yapılacak en önemli şey bu yarayı tedavi etmektir. Yoksa toplumda kışkırtıcılıkla toplumun huzurunu bozanların en büyük zararları yine fakirleredir.

Zalimler her zaman güçlüdür. Ve bu gibi toplumsal anarşilerde en az onlar zarar görür. Bu sebeple, insanlara sabır ve şükür tavsiye etmek fakirleri yardımsız bırakmak manasına gelmez. Ama onlara psikolojik bir direnç sağlar.

- Şimdi insafla düşünelim:

Fakir bir adam, bu sıkıntılarının bir karşılığı olduğunu düşündüğü zaman mı daha rahat eder, yoksa bunların boş yer olduğunu düşündüğü zaman mı?

Bir hasta, bu hastalığının bir karşılığı, bir sevabı olduğunu düşündüğü zaman mı hastalığı hafifler, yoksa bunun bir karşılığını düşünmediği zaman mı? Bunun örnekleri pek çoktur.

İşte, İslam dini fakirlere sabrı telkin ederek, mükâfatlarının olduğunu belirtmek suretiyle onlara en büyük bir teselli veriyor. Ve bu teselli hakikati pek çok delile dayalı olduğu için muhatapları tarafından tereddütsüz kabul ediliyor.

- Evet, 1789 **Fransız İhtilali** ile başlayıp, komünizm hareketi ile devam edip, en nihayetinde **İkinci Dünya Savaşı**nı netice veren ve ondan sonra soğuk savaşa yerini bırakan emek-sermaye çatışması, insanlık tarihinin en karanlık dönemlerinden bir dönemdir ki, bu karanlığın en önemli nedeni iki kelimedir.

"Birinci kelime: 'Ben tok olayım; başkası açlıktan ölse bana ne!..' İkinci kelime: 'Sen çalış, ben yiyeyim.' " (bk. Sözler, Yirmi Beşinci Söz, Birinci Şule)

Birinci kelime zekat ve yardımlaşma ruhunun terk edilmesi anlamına geliyor. **İkinci kelime** ise bencilliğin en alçakçası olan faizciliğe, yani bankacılığa işaret ediyor.

İslam dini, faizi yasak edip, zekatı emrederek, bu iki sınıf arasında sağlam ve sağlıklı bir köprü kuruyor ve bu kavgayı bitiriyor. Şayet insanlık İslam'ın bu enfes reçetesini tatbik etmiş olsa idi, bu kavga ve savaşlar yaşanmayacaktı.

- Yoksulun, zenginin malında 40'ta bir hakkının olması kadar âdil bir düzenleme olamaz. Çünkü, bunda daha fazla mal sahibinin emeğine karşı bir haksızlıktır. Daha az olması ise, yoksulun hakkına karşı saygısızlık olur.

- Bu oranı az görenler, acaba kendi malından fakirlere ne kadar veriyorlar? Bugün bizim ülkemizde zenginlerin değil 40/1 oranındaki zekâtlarını, belki bu zekâtın zekâtını hakkıyla verseler hiçbir yoksul kalmaz.

- Kapitalizmin zulmüne karşı ortaya çıkan sosyalizmde de yoksulluğa bir çare bulmadıkları ortadadır. Sosyalist olarak geçinenler, acaba kendi mallarının kaçta kaçını fakirlere veriyorlar; insan merak ediyor..

-Fakirlik üzerinden rant elde etmeye çalıştıkları açıkça belli olan sosyalistlerin bir çoğu, "sosyalistlik" sloganlarını atarken, kendi özel hayatlarında en kaba bir "kapitalist" olarak yaşadıklarını inkâr eden varsa, beri gelsin!

- İslam dini, işçilere "ölmeyecek kadar bir ücret veren patronların" kapitalist düzenini reddettiği gibi, "sen çalış ben yiyeyim" diyen aynı kapitalizmin faizci sistemini de reddediyor.

Bir yandan zekât, sadaka ve teberrularla zenginleri fakirlerin yardımına koştururken, diğer yandan haksız kazancı engellemek adına faizi tamamen yasaklıyor.

Bundan daha güzel bir sistem olduğunu söyleyen kendini kandırır.

İddia:

Kimse aslında dinlere inanmıyor

- Hiç öleceği için sevinen bir dindar gördünüz mü? Oysa cennete gideceği için çok mutlu olmalıydı.

- En iyi arkadaşı ölüm döşeğinde olan bir dindarın şenlikler yaptığına şahit oldunuz mu?

- Sevdiği birini şehit eden düşmana teşekkür eden bir inananla karşılaştınız mı? Öyle ya, şehit olanlar cenneti garantiliyordu. Böyle bir insan gördüyseniz gerçekten inançlı biri ile karşılaşmışsınız demektir. Ben hiç karşılaşmadım. Çünkü insanların mantıkları da ölümden sonra yaşamı benimsemiyor.

- Dindarlar sadece kendilerine anlatılmış bu masalın gerçek olmasını umut ediyorlar. İnanmıyorlar.

Cevap:

- Sahabe döneminden beri, cennete gitmek için canlarını feda etmekten çekinmeyen yüz binlerce şehit bu iftirayı sahibinin suratına aşk etmektedir.

- Hırsız olan herkesi hırsız; katil olan herkesi cani sandığı gibi, ateist olan da herkesi kendisi gibi düşündüğünü sanmaktadır.

- Müslümanların ölümden çekinmeleri, cennete gidip gitmeyecekleriyle alakalı bir husustur. Müminlerin ölümden korkuları, günahları sebebiyle cezaya çarpılma, cenneti kaybetme endişelerinden kaynaklıdır. Yoksa ahiretin varlığında zerre kadar tereddütleri, yoktur.

- Kaldı ki, imanın zirvesine ulaşanlar, ölümden zerre kadar perva etmezler. Mevlana'nın ölüm gecesini "**şeb-i arsus**" (**düğün gecesi**) olarak nitelemesi bunun açık göstergesidir. Bu konuda İmam Gazali ve daha başka alimlerin kitaplarında bunun çok örnekleri vardır.

Bu asrın en kuvvetli imana sahip olan ve dinsizlerin düşüncelerini altüst eden Bediüzzaman Hazretlerinin 31 Mart hadisesinde gösterdiği tavır, bu ateistin yalanını kökten yıkan tarihi bir gerçektir.

"Hürriyetin başında şeriat isteyenleri astıkları bir zamanda, Hareket Ordusu'nun dehşetli divan-ı harb-i örfisinde, aynı günde onbeş adam asıldığı bir zamanda, Divan-ı Harb-i Örfi reisi ve a'zaları dediler ki: "Sen mürteccisin, Şeriat istemişsin" sözlerine mukabil demiş: "Şeriatın bir tek mes'elesine ruhumu feda etmeye hazırım. Eğer Meşrutiyet bir fırkanın istibdadından ibaret ve hilaf-ı Şeriat hareket ise, bütün dünya şahid olsun ki ben mürteciyim." diyen bir adam, i'dama beş para ehemmiyet vermeyen ve dünyasını, her şeyini Şeriata feda eden hiç mümkün müdür ki: Dini, şeriatı bir şeye ve bir siyasete âlet yapsın. Buna ihtimal veren sofestaî de olamaz." (Emirdağ Lahikası-II, s. 130)

- Şu bir gerçektir ki, imanlı olan kimseler, ateistlerden bin kat fazla ölüme karşı cesurdurlar. Çünkü, her mümin iman şuuruyla ölümü cennet gibi ebedi bir saadetin mukaddimesi olarak görür.

Oysa, bir ateist ölümle yok olup hiç olacağını, bir daha hayat yüzünü görmeyeceğini düşündüğü için hayatı cehennemden beter bir zehir haline gelmiştir.

Her gün bir adım daha -kendisini ebediyen hiçliğe atan, bütün sevdiklerinden ebediyen ayıran ölüm darağacına çıkmaya- yaklaştığını düşünen bir insanın durumundan daha kötü bir trajedi olabilir mi?

Evet, ateizm, intiharın bir diğer adıdır. Allah her insanı bu musibetten uzaklaştırsın inşaallah!..

İddia:

İnanma zorunluluğu

- Dinlerin insanlara öldükten sonra yaşamaları ve cennete gidebilmeleri için zorunlu tuttuğu şeylerden biri de inançtır. Tanrı'ya, kıyamete, cennete, cehenneme, meleklerle, kısaca masalın büyüsunü size yaşatacak her şeye inanmak zorundasınızdır. İnanmazsanız da sonsuz acıya tabi tutulmakla korkutulursunuz. Çünkü, bunlardan birinin ne kadar mantıksız olduğunu fark ettiğiniz anda ipler çözülür. İbadet de insanları bu masalın içinde meşgul tutmak için uydurulmuş harika bir kurgu. O kadar çok ibadet edin ki, masalın içinde kalın ve köle toplumun itaatkâr kuzularından biri olun. Birileri de sizi dilediğinde kurban edebilsin... Tabii ki tanrılar için!

Cevap:

- Dinlerin özellikle İslam dininin kabul ettiği iman esaslarının doğruluğunu gösteren yüzlerce delil vardır. İmtihanın temel harcı da bu iman esaslarıdır. Buna iman edenler kurtulur, iman etmeyenler ebedi olarak cehennemde kalırlar.

İnsanların ölümden sonraki hayatla ilgili endişelerinden daha büyük bir meseleleri var mı?

Cennet gibi ebedi bir saadet yurdunu kazanıp veya kaybetmekten daha büyük bir insanlık meselesinin olmadığını her vicdan sahibi tasdik edecektir. Çünkü, dinsiz insanların ölümden korkmalarının en büyük sebebi, ölümden sonra bir hayatın olup olmadığı yolundaki tereddütlerdir. Müminlerin ölümden korkmalarının sebebi ise, cenneti kazanıp kazanmayacağı yolundaki tereddütleridir.

- İşte İslam dini, bir yandan ahiret hayatını ispat etmek suretiyle insanları hiçlik çukuruna düşme korkularını izale ettiği gibi, ahiret memleketindeki cennet yurdunu kazanmanın yolu olan Allah'a kul olmayı öğretmekle bu kaygılarını da ortadan kaldırmıştır.

Semavi dinleri ve özellikle İslam dininin insanlığın en büyük sorunu olan bu konuyu açıklamasına ve gerçek yolunu göstermesine itiraz eden insan, insani özelliklerini inkar etmiş demektir.

- Allah'a kul olmak insanlar için en büyük şeref nişanesidir. Zira herkes intisap ettiği yere göre bir şeref kazanır.

Kâinatın yaratıcısına intisap etmekten ibaret olan iman ve kulluk gibi bir şereften daha büyük bir insanlık şerefi olamaz.

Çünkü, Allah'a kul olmak, kula kul olmaktan kurtuluş reçetesidir. Fayda ve zararı elinde tutanın yalnız Allah olduğunu bilen bir insanın bütün dünyaya meydan okuması mümkündür.

“Hakiki imanı elde eden kimseyi dünya bomba olup patlasa ihtimaldir ki onu korkutmaz.”

Demek ki, bütün faziletlerin, şereflerin kaynağı iman olduğu gibi, şecaat ve cesaretin kaynağı da Allah'a ve ahirete imandır.

Buna mukabil, bütün rezilliklerin, süfliliklerin kaynağı imansızlık ve ateizm olduğu gibi, korkaklığın ve alçaklığın da en büyük kaynağı da bu tür dinsizliklerdir.

İddia:

Semavi dinlerin hepsinin aynı coğrafyadan çıkmış olması

- Dünya genelinde ilkel toplumların hepsi, cevap arayıp bulamadıkları şeylerin doğaüstü görünmez varlıklar, güçlü tanrılar tarafından yapıldığını zannetme refleksi gösterdi. Kimileri hemen her güç için de ayrı tanrılar uydurdu. (Can alma tanrısı, şimşek çakma tanrısı vs.) Ya da aralarında hiyerarşik yapılara sahip bir tanrılar kadrosu hayal ettiler. Belki de tek tanrıya inanmayı sıkıcı bulmuşlardı.

- Sonunda, “insanlar arasından bir elçi seçmiş tek tanrı olduğunu ve o seçilmiş elçinin de kendisi olduğunu” iddia etmenin, diğer çok tanrılı inançlara oranla daha kârlı olduğu keşfedilmiş olmalı... Bu fikirden ilhâm alan, aynı coğrafyada (mekke ve kudüs civarları) kendini peygamber ilan eden onlarcası çıktığını, çoğunun halk ya da diğer peygamber olduğunu iddia edenler tarafından öldürtüldüğünü görüyoruz. (İsa dâhil!) (Maslama ismindeki peygamber, Muhammed tarafından öldürtülmesi gibi) (ayrıca, Musa ve İsa'ya dair inanç, onların ölümünden çok sonraları inananlarını bulmaya ve yayılmaya başladı. Bunun nedeni de çok bariz değil mi?)

- Koca dünyada tüm tantana şu küçük dairenin içinde kopuyor!

- Bu tek tanrılı din iddiaları coğrafyası dışında, bahsi geçen tanrının diğer kıtalarda insanları uyarmak üzere gönderdiği elçilerinin olmaması garip değil mi? Neden Güney Amerika'nın bir

peygamberi yok? Neden, Sibiryaya halkı tanrı tarafından uyarılmamış? Avustralya'ya inen kutsal kitap nerede?

Cevap:

- İslam Literatüründe verilen bilgiye göre, ilk peygamber Hz. Âdem'den son peygamber Hz. Muhammed (asm)'de kadar 124 bin hak peygamber gelmiştir. Ancak, Kur'an'da muhatapların yakından bildiği coğrafyadaki bazı peygamberlerden haber verilmiştir. Bunun sebebi de ilgili peygamberlerin genel olarak Allah tarafından nasıl korunduğuna ve onlara karşı isyan eden toplulukların nasıl helak edildiğine dikkat çekmektir.

- Yoksa peygamberlerin geldiği bölgeler yalnız Mezopotamya ve orta doğudan ibaret değildir. **“Biz seni gerçeğin ta kendisine sahip olarak, rahmetle müjdeleyen ve kâfirleri azapla uyanan bir elçi olarak gönderdik. Zaten uyanan bir peygamber gelmiş olmayan hiçbir millet yoktur.”** (Fatır, 35/24) mealindeki ayette bu gerçeğin altı çizilmiştir.

- Bazı peygamberlerin dinsizler tarafından öldürülmesi onların peygamberliklerine bir noksanlık değildir. Nitekim, Hz. Zekeriya, Hz. Yahya gibi bazı peygamberler Yahudiler tarafından öldürülmüştür.

Buna mukabil, Maslama (doğrusu: Müseyleme) adında peygamberlik iddia eden yalancı ve daha başka yalancılar da Müslümanlar tarafından cehenneme yollanmıştır.

Bu yalancı bizzat kendi kızı tarafından da yalancılıkla suçlanmıştır. Ve tarih boyunca **“Müseyleme-i kezzab=Yalancı Müseyleme”** olarak meşhur olmuştur.

- Burada Hz. Muhammed'in hayatını garanti altına alan bir ayetin varlığı da ayrı bir mucizedir ve Kur'an'ın Allah'ın kelamı olduğunun açık göstergesidir.

İlgili ayetin meali şöyledir:

“Ey Peygamber! Rabbinden sana indirilen buyrukları tebliğ et! Eğer bunu yapmazsan risalet vazifesini yapmamış olursun. Allah seni, zarar vermek isteyenlerin şerlerinden/öldürmelerinden koruyacaktır. Allah kâfirleri hidayet etmez, emellerine kavuşturmaz.” (Maide, 5/67)

İddia:

Dindarlar bu çılgınlığın farkında değiller

- *Dinlerin insan uydurması masallar olduğunu fark ettikten sonra, dindarları istemsizce akli dengesini yitirmiş insanlar olarak görmeye başladım. Gerçekten, öylesine saçma bir hikayeyi hayatlarının parçası haline getirmiş ki bu insanlar, onlarla herhangi bir işe girmeyi, aynı ortamda bulunmayı bile risk olarak görüyorum. Din çılgınlığının içindeki insanların, insanlığa faydalı olmasını beklemek mümkün mü? Ben kendimce hayata dair bir çok faydalı şey yapmaya çalışıyorum. Ama dindarlar sadece din adına fayda gösterme çabası içinde. Ne büyük bir gereksiz harcama, gerçek israf budur.*

- *Bir de, sırf çocukken kendilerine “tanrının var olduğu” söylendiği için ona inanan, dua eden, ama Kuran'da ve hadislerde akla sığmayacak, günümüz toplumunun ahlak yapısına uymayacak bir sürü zırvanın olduğunun farkında olmayan çok büyük bir inanan kitlesi de var. Bu yazıda bahsettiklerimin hepsi, yine o insanların sorgulamaya yönelmediği konular. Ulaşacağınız tüm yanıtlar araştırma, düşünme ve sorgulamada.*

Cevap:

- Askerlik düzeninde bir komutanın varlığına inanmayan bir asker, her askerin bu arada kendisinin de kendi başına birer komutan olduğunu düşünmeye başlar. Böyle bir kimse

kendisinde bir komutanlık tevehhüm ettiği için, diğer askerlere yukarıdan bakmaya ve onları aşağı görmeye hakkı olduğunu kabullenmeye başlar.

- Aynen bunun gibi, bir tek Allah'ın varlığına inanmayan bir ateist, her insana bir nevi ilahlık vermeye temayül eder. Tabii ki bu arada kendisini de bir nevi ilah gibi görmeye başlar. Bu psikolojik saplantı hem Kur'an'da (Furkan:43), hem deccalle ilgili hadislerde tespit edilmiştir.

- Bu ateistin insanlara bakışındaki bu psikolojik saplantı, patolojik bir vaka olarak ortadadır.

İddia:

İnançlı ülkelerinin geri kalmışlığı ve siyaset faktörü

- *İnançlı insanların oluşturduğu toplumlara baktığımızda teknoloji, bilim, sanat, hukuk gibi konularda çağı yakalayamadıklarını ve halen ilkel çağların bilgilerini doğru sandıklarını görüyoruz. 1970'lere kadar dünyanın düz olduğu ısrarla iddia ediliyordu. Günümüzde de durum pek farklı değil. Bilgi sahibi olmaktan çok, inanmayı tercih ediyor dindar toplumlar.*

- *"İnanmak istemiyorum, bilmek istiyorum." Carl Sagan*

- *Türkiye'de de dindarların iktidara gelmesi sonrasında gericiliğin el üstünde tutulup bilgisizliğin körüklenmesi ve bunların "özgürlük" adı altında paketlenip cahil halka yutturulması üzerine, daha önce pek ses çıkarmayı yeğlemeyen bir çok ateist birey, dinlerin insan uydurması olduğunu, çeşitli kanallardan seslendirmeye başladı. Benim de içimde bir çok şüpheyi gerçek anlamda sorgulayıp bana inandırılan ve her şeye rağmen tutunmaya çalıştığım masalların, boş inançlar olduğunu fark etmem, ateist düşünceye sahip insanların bu seslerine kulak vermemle başladı. Onlara teşekkür ediyorum.*

- *Sonrasında ben de toplumun din karanlığına tutulmaması için kendime düşen görevi yapmam gerektiğini düşündüm ve bu yazıyı yazmaya karar verdim. Yazının paylaşılması ve insanlara ulaşması görevimi başardığımı hissetmemi sağlayacak. (Şimdiden teşekkürler).*

Cevap:

- Cumhuriyet kurulumu günden beri, Türkiye cumhuriyeti, dindar kadroların başa geçtiği dönemden daha fazla ne askeri ne sosyal ne siyasal, ne de bilimsel ve kültürel bir seviyeye hiçbir zaman yakalamamıştır.

- Bununla beraber, İslam dininin öğrettiği hakikatler, hiçbir zaman -dindar da olsa- siyasal kadrolarla ölçülemez. Zira İslam, evrensel hakikatleri ihtiva etmektedir. Siyasilerin yanlışlığı ona bulaşamaz.

- Dünyanın fakir ve zenginliğinin dinlere göre oluşmadığını, dünyanın din veya dinsizlik durumu ile ekonomik durumu bunun şahittir. Komünist ülkelerdeki halklardan daha fakir milletler yok gibidir. Eşitlikten dem vuran sosyalist ve komünist yöneticiler en acımasız kapitalist bir hayat sürüyorlar.

- İslam alemi asırlarca dünyanın en bilgili, en huzurlusu ve en zengini olarak hayat sürmüştür.

- İslam ülkeleri dinden uzaklaştıkları oranda dünyanın refahını da kaybettiler. Bununla beraber, Türkiye onlarca gayri müslim ülkeden daha müreffeh bir konumdadır.

- Bugün dünyada bir numaralı devlet ABD'dir ve anayasasında bile dindar olduğunu belirtmektedir. Avrupa ülkeleri de dindarlıkla övünürler ve onlarca dindar olmayan ülkelerden daha zengin, daha güçlüdürler.

İddia:

Tüm bu ipuçları ışığında yaşayabileceğim tek hayat, bir yalan üzerine harcanmamalı.

- *Hayat kısa. Tek hayatım var. Masallardaki gibi öldükten sonra yaşam yok. Bedenim fonksiyonlarını yerine getirecek güç bulabildiği sürece yaşayacağım. Bu hayatı, binlerce sene öncesinden uydurulmuş masallar uğruna neden harcayorum?*

- *Şunun gibi bir sözü ateist düşünceye sahip herkes, dindar kişilerden defalarca duyar: "Tanrı*

yoksa biz bir şey kaybetmeyiz. Ama varsa, siz sonsuza kadar cehennemde yanacaksınız.”
- Bu yazıda anlattığım düşüncelerim üzerine bu soruya karşı, şu soruyu yöneltirim:
- Ne kadar çok düşünürsem düşüneyim, bir tanrının var olma ihtimali, mantığıma uymuyor.
Her düşündüğümde dinlerin insan uydurması olduğuna emin oluyorum. Bu durumda sizin düşüncenize göre (inanmadığım) cennete gidebilmek için; inanmadığım tanrıya inanıyormuş gibi yaparak, inanmadığım tanrıyı kandırmaya mı çalışayım?
Bir çelişki daha mı? Evet, Paradoks! :)

Cevap:

- Şunu biliriz ki, **“Her günah içerisinde küfre giden bir yol vardır.”** Baştan aşağı suç makinesi gibi işleyen bir ateist kafanın küfürde karar kılması bu sırdan ileri gelmektedir.

“Allah onların (o küfürde direnenlerin) kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir. Gözlerine de bir perde inmiştir. Bunların hakkı büyük bir azaptır.” (Bakara, 2/7)

mealindeki ayetten ateistlerin durumunu anlamak mümkündür.

“Biz (özgür iradelerini kullanmak suretiyle hakkettikleri) cehennem için cinlerden ve insanlardan öyle kimseler yarattık ki onların kalpleri vardır ama bu kalplerle idrak etmezler, gözleri vardır onlarla görmezler, kulakları vardır onlarla işitmezler. Hasılı onlar hayvanlar gibi, hatta onlardan da şaşkındırlar. İşte asıl gafil olanlar onlardır.” (Araf, 7/179)

mealindeki ayette ise, ateistlerin kendi elleriyle kazandıkları cehennemde ebedi olarak kalacaklarına vurgu yapılmıştır.

Arı su içer bal akıtır, yılan su içer zehir akıtır. Gülden güzel koku, lağımdan da kötü koku gelir.

“De ki, herkes (iman edenler de etmeyenler de) kendi hal ve niyetine göre iş yapar.” (İsra, 17/84)

İddia:

Bir ateist boşluk hisseder mi?

- Yetişkin olmanın kurallarından biri anne-babalarımızdan ayrı yaşamaya başlamaktır. Ailemizi terk etmek ne kadar boşluk içinde hissettiriyorsa, “tanrının insanları köleleştirmek için uydurulmuş bir masal olduğu gerçeği” ile yüzleşmek de başlangıç aşamasında bir boşluk oluşturuyor. O boşluk daha çok bilgilenerken, daha çok sorgulayarak kolayca dolduruluyor.

Cevap:

- Komünist ülkelerde doğup büyümüş ve sonra Müslüman olmuş arkadaşlarımız vardır. Bizzat bunlardan “nasıl bir boşluk hissettiklerini” dinlemiştik.

Hatta onlardan birisi: “Benim okulda çok zeki bir arkadaşım vardı. Allah’a ve ahirete inanmamayı öğreten okulda dayanamadı kalbi çatladı ve öldü.” demişti (bunun ismi bizde mahfuzdur).

- Bir zamanlar Türkiye’de bir dergi ateistlerin listesini yayımlamıştı. Daha sonra bu listede adı geçen yüksek makamlarda siyaset yapmış birisiyle (ismi bizde mahfuzdur) röportaj yapılmıştı. O kişi aynen şöyle demişti:

“Ben bundan sonra gittikçe yaşılanıyorum, kendimi daha fazla yalnız hissederim. Onun için ben ateist değilim; Allah’a inanırım.”

Din, bizim için nasıl bir otokontrol irade sağlar?

Soru Detayı

- İslam dininin bir Müslümanın hayatındaki anlam ve önemi ne olmalıdır?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

- **İslam dininin temel unsurlarının başında Allah'a ve ahirete iman gelir.** Sonsuz ilmiyle her şeyi bilmekte, her şeyi görmekte, her şeyi duymakta olan Allah'a iman eden, öldükten sonra da O her şeyi bilen Allah tarafından tekrar diriltilip hesaba çekeceğinin şuurunda olan bir kimsenin, kalbindeki bu şuurdan daha büyük bir otokontrol olabilir mi?

Temsilde hata aranmaz; bir insan bizzat mahkeme reisinin veya savcının gözü önünde suç işlemesi ne kadar zor ise, Mahkeme-i kübranın yegâne hâkimi olan Allah'ın görmekte olduğuna inanmasına rağmen kendini mesul edecek işler yapması bu misalden bin kata daha zorlaşacaktır.

“Kulları içinde ancak âlimler, Allah'tan korkar, gerektiği şekilde saygı duyarlar.” (Fatır, 35/28)

mealindeki ayette aynı zamanda ilmin ve imanın otokontrol rolüne vurgu yapılmıştır. Çünkü burada söz konusu edilen ilimden maksat sahibinin imanını güçlendiren, iman şuurunu kazandıran ilimdir. Zaten iman demek, inanmak demektir, bir şeye inanmak ise ancak onu bilmekle mümkündür.

Allah'a ve ahiret gününe iman etmeye sevk etmeyen bir ilim, Kur'an nazarında beş para etmez. Böyle ilim sahipleri **“kitap yüklenmiş merkep”** (Cuma, 62/5) olarak vasıflandırılmıştır.

- Kur'an'da defalarca **“Aklınızı kullanmıyor musunuz? Tefekkür etmez misiniz? Hiç düşünmüyor musunuz?”** tarzında insanı tefekküre, düşünmeye, dikkatli olmaya, aklını iyice kullanmaya teşvik eden ayetlerin hepsindeki ana hedef: “insana iman şuurunu kazandırmak ve bu şuurla da iman-otokontrolünü sağlamaktır.”

- Bu konuda çok sağlam ve mükemmel bilgi almak için asrın iman reçetesi olan Risale-i Nur'u dikkatle okumayı tavsiye ederiz.

Ayrıca, Elmalılı Hamdi Yazır'ın Hak Dini isimli eserini ve İbrahim Canan'ın Kütüb-i Sitte Tercüme ve Şerhini de okuyabilirsiniz.

Ateistler ruh, ilahlar ve benzeri şeyleri beynimizin yarattığını, Allah, ilahlar ve ruhlar beynimizin eseri ve bizden önceki insanların hayallerinin, düşüncelerinin ve inançlarının üzerimizde kalıntıları olduğunu iddia etmektedirler.

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Bu sözlerin sahibi, bu söylediklerinin hangisini ilmi değerle ölçüsünde ispat edebilir. Özellikle bilimsellik iddiasında olan bir ateistin bunları ispat etmesi gerekmez mi? Fakat şunu peşinen söyleyelim ki, ne o, ne de hiç bir dinsiz bu hayal mahsulü iddialarını ispatlayamaz, buna güçleri de yetmez.

Mesela, **“Daha öncekilerin düşüncelerinin üzerimizdeki kalıntılarının olduğu.”** ne ile ispat edilir? Birisi de kendisine **“Senin bu dinsizlik halin, eski dinsizlerin kalıntısı olarak üzerinde kabus gibi düşmüş.”** dese ne cevap verebilir?

Bu zavallılar düşünemiyorlar ki, evrende hiç bir nesnenin kediliğinde var oma şansı yoktur. İnsanlık tarihi boyunca bir tek harf yazarsız olmadığı gibi, kâinatın ontolojik tarihi boyunca hiç bir işnenin kendiliğinde ortaya çıktığını gören olmamıştır. İnsan beyni gibi harikalar harikası bir mekanzimanın tesadüf eseri ortaya çıktığını söyleyenin yanlışlığının en büyük kanıtı yine kendi beynidir. Beynin bu olağanüstü misyonuna bakıp iman etmeyen beyinsizlerin sözlerinin ne kıymeti var ki!..

Her bir insanın duyguları, hayal dünyası farklıdır. Şayet beyin ilahları yaratmış olsaydı o zaman milyarlarca insan nasıl bir dinin etrafında bütünleşebilirdi. Her insanın kendi iç dünyasındaki Allah inancı farklı olmaz mıydı? Eğer İslam inancı insanların beyinlerinin ve duygularının ürettiği bir şey olsaydı her bir insanın Allah tanımı farklı farklı olmaz mıydı? Allahtan başka ilah edinen insanlar farklı şeylere tapması ona farklı misyonlar yüklemesi bunun bir göstergesi değil midir?

İslam dini semavidir ve Allah insanlığa kitap ve peygamberler göndererek kendini tanıtmıştır. Elimizdeki Kur'an-ı Kerim bunun açık bir göstergesidir. Bütün Müslümanların Allah inancının tarihin bir olması semavi bir dinin gereği ve sonucudur.

Kırk yönden Allah'ın sözü olduğunu ispat eden Kur'an gibi bir kitap elimizde olduğu halde, bu gibi ateistlerin dinsizlik hezeyanlarına nasıl kulak verilir?

O dinsizin bir tek gözünü yaratabilmek için, bütün kainatı gören sonsuz ilim ve hikmet sahibi bir yaratıcıya ihtiyaç vardır. Çünkü, gözün görmesi için güneş gerekir, güneşin olması için evren gerekir, evrenin olması için sonsuz bir kudret, ilim ve hikmet gerekir. Bunların olması için de Allah gerekir...

Size bu konuda Bediüzzaman Hazretlerinin "Asa-yı Musa" adlı eserini okumanızı tavsiye ederiz... Mutlaka okuyun defalarca okuyun...

Başka tanrının olup olmadığı nereden belli?

Soru Detayı

- Arkadaşım ateist. Bir şeyler anlatmaya çalışıyorum Allah hakkında diyor tamam da sen kurana göre söylüyorsun. Nerden belli başka tanrı olup olmadığı?

- Zeus mu Thor mu Apollo mu Baal mı? Kime ve neye göre inanacağım. Senin söylediklerini başka tanrı yapmış olamaz mı?

- **Nasıl açıklayacağım?**

Cevap

Değerli kardeşimiz,

- Bu gibi adamları ikna etmek kolay değildir. Bunların işi gücü şüphe üretmek, şüphe üzerine konuşmak... Bunlar “**Ne bilelim, ne malum?..**” deyip agnostik / bilinmezci bir cehaletin karanlığına gömülürler.

- Mesela: “**Nereden belli başka tanrı olup olmadığı?**” diyorlar. Bu bir vesvesedir. Başka bir tanrının olduğunu gösteren en ufak bir emare yoktur. Kur’an’ın ifadesiyle,

“**Eğer göklerde ve yerde Allah’tan başka ilahlar olsaydı, kâinatın nizamı çoktan bozulmuş olacaktı.**” (Enbiya, 21/22)

mealindeki ayette belirtildiği üzere, evrendeki sonsuz bir ilim, kudret ve hikmetten örülmüş mevcut nizam ve intizamın varlığı, başka ellerin buna karışıp karıştırmasına imkân vermez.

- Eğer dedikleri “**Zeus, Thor, Apollo ve Baal**” ve benzeri tanrıların ilahlık vasıfları varsa, bunu ortaya koysunlar. İslam’ın kabul ettiği ve Allah’ın Kur’an’da bize bildirdiği Allah, her şeyden önce şu sübuti sıfatlara sahiptir: Hayat, **kudret, ilim ve irade** sahibidir; **konusur, işitir ve görür**. Bu sıfatlara sahip olmayan kâinatı yaratıp yönetemez. Adını verdikleri yalancı tanrıların hiçbiri bu sıfatlardan hiçbirine sahip değildir. Bunlar, daha çok Roma ve Antik Yunan putperestliğinde pagan kültürünün uydurduğu şeylerdir. Bunlar, yıldızdır, güneştir, aydır, denizdir, taştır, tahtadır.

- **Akl-ı selim şunu emreder:** Allah’ın nasıl bir varlık olduğunu biz aklımızla bilemeyiz. Öyleyse semavi kitaplara bakmak gerekir. Özellikle Kur’an’a bakmalıyız. Eğer Kur’an’ın insan üstü bir konuma sahip olduğu, mucize olduğu ispat edilirse, bu takdirde onun Allah’ın sözü olduğu kabul edilir. Bu durumda Kur’an Allah’ı nasıl tanıtıyorsa, onu öyle kabul etmek gerekir. Çünkü Allah doğru söyler.

Kur’an’ın mucize olduğu, insan sözü olmadığını gösteren onlarca delil vardır. Bu bilgiler Sitemizde de vardır.

- Şimdi bakıyoruz ki, Allah **“Bütün kâinatı ben tek başıma yarattım.”** diyor. Eğer gerçekten başka ilahlar olsaydı onlar da ortaya çıkar: **“Bu işi biz yaptık veya beraber yaptık.”** demeleri gerekmez miydi?

- Allah kitapları, özellikle Kur’an gibi kırk yönden mucize olduğu bilinen Kur’an’ı göndermiştir. Eğer başka ilahlar olsaydı, onların da kullarına kitaplar göndermeleri gerekmez miydi?

- Allah peygamberler gönderdi. Bütün bu peygamberlerin hepsi Allah’ın bir tek olduğunu ortağının bulunmadığını ilan etmişler. Eğer gerçekten başka ilahlar olsaydı, onların da kendilerini takdim eden elçiler göndermeleri gerekmez miydi?

- Bu konuda samimi olup da gerçeği öğrenmek isteyen, yani Allah’tan başka ilahın olmadığını yakinen öğrenmek isteyen kimseye, Bediüzzaman Hazretlerinin Risale-i Nur eserlerini, özellikle de [Yirmi Üçüncü Lem’a’yı](#) / [Tabiat Risalesini](#) tavsiye ederiz.

Başka tanrının olup olmadığı nereden belli?

Soru Detayı

- Arkadaşım ateist. Bir şeyler anlatmaya çalışıyorum Allah hakkında diyor tamam da sen kurana göre söylüyorsun. Nerden belli başka tanrı olup olmadığı?

- Zeus mu Thor mu Apollo mu Baal mı? Kime ve neye göre inanacağım. Senin söylediklerini başka tanrı yapmış olamaz mı?

- **Nasıl açıklayacağım?**

Cevap

Değerli kardeşimiz,

- Bu gibi adamları ikna etmek kolay değildir. Bunların işi gücü şüphe üretmek, şüphe üzerine konuşmak... Bunlar **“Ne bilelim, ne malum?..”** deyip agnostik / bilinmezci bir cehaletin karanlığına gömülürler.

- Mesela: **“Nerden belli başka tanrı olup olmadığı?”** diyorlar. Bu bir vesvesedir. Başka bir tanrının olduğunu gösteren en ufak bir emare yoktur. Kur’an’ın ifadesiyle,

“Eğer göklerde ve yerde Allah’tan başka ilahlar olsaydı, kâinatın nizamı çoktan bozulmuş olacaktı.” (Enbiya, 21/22)

mealindeki ayette belirtildiği üzere, evrendeki sonsuz bir ilim, kudret ve hikmetten örülmüş mevcut nizam ve intizamın varlığı, başka ellerin buna karışıp karıştırmasına imkân vermez.

- Eğer dedikleri **“Zeus, Thor, Apollo ve Baal”** ve benzeri tanrıların ilahlık vasıfları varsa, bunu ortaya koysunlar. İslam’ın kabul ettiği ve Allah’ın Kur’an’da bize bildirdiği Allah, her şeyden önce şu sübuti sıfatlara sahiptir: Hayat, **kudret, ilim ve irade** sahibidir; **konuşur, işitir ve görür**. Bu sıfatlara sahip olmayan kâinatı yaratıp yönetemez. Adını verdikleri yalancı tanrıların hiçbiri bu sıfatlardan hiçbirine sahip değildir. Bunlar, daha çok Roma ve Antik Yunan

putperestliğinde pagan kültürünün uydurduğu şeylerdir. Bunlar, yıldızdır, güneştir, aydır, denizdir, taşdır, tahtadır.

- **Akl-ı selim şunu emreder:** Allah'ın nasıl bir varlık olduğunu biz aklımızla bilemeyiz. Öyleyse semavi kitaplara bakmak gerekir. Özellikle Kur'an'a bakmalıyız. Eğer Kur'an'ın insan üstü bir konuma sahip olduğu, mucize olduğu ispat edilirse, bu takdirde onun Allah'ın sözü olduğu kabul edilir. Bu durumda Kur'an Allah'ı nasıl tanıtıyorsa, onu öyle kabul etmek gerekir. Çünkü Allah doğru söyler.

Kur'an'ın mucize olduğu, insan sözü olmadığını gösteren onlarca delil vardır. Bu bilgiler Sitemizde de vardır.

- Şimdi bakıyoruz ki, Allah **“Bütün kâinatı ben tek başıma yarattım.”** diyor. Eğer gerçekten başka ilahlar olsaydı onlar da ortaya çıkar: **“Bu işi biz yaptık veya beraber yaptık.”** demeleri gerekmez miydi?

- Allah kitapları, özellikle Kur'an gibi kırk yönden mucize olduğu bilinen Kur'an'ı göndermiştir. Eğer başka ilahlar olsaydı, onların da kullarına kitaplar göndermeleri gerekmez miydi?

- Allah peygamberler gönderdi. Bütün bu peygamberlerin hepsi Allah'ın bir tek olduğunu ortağının bulunmadığını ilan etmişler. Eğer gerçekten başka ilahlar olsaydı, onların da kendilerini takdim eden elçiler göndermeleri gerekmez miydi?

- Bu konuda samimi olup da gerçeği öğrenmek isteyen, yani Allah'tan başka ilahın olmadığını yakinen öğrenmek isteyen kimseye, Bediüzzaman Hazretlerinin Risale-i Nur eserlerini, özellikle de [Yirmi Üçüncü Lem'a'yı](#) / [Tabiat Risalesini](#) tavsiye ederiz.

Her gün aynı ibadetler monotonluğa neden olmuyor mu? Her gün aynı ibadeti tekrar etmeye ne gerek var, sıkıcı olmaz mı, insana usanç vermez mi?

Soru Detayı

- Her gün aynı saatte aynı namazı kılıyoruz, bunu her gün tekrarlıyoruz, her gün aynı şeyleri yapıyoruz.

- İslam monotonluğa neden olmuyor mu?

- İslam sıkıcı bir hayata neden olmuyor mu?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

İnsanların yaptığı ibadetler, monotonluğa sebep olmadığı gibi, normal hayat akışının monotonluğunu ortadan kaldıran unsurlardır. Özellikle, müminlerin miracı olan beş vakit namazla insanlar maddi hayatın meşgalelerinden aldıkları sıkıntıları atabilirler. Allah'ın

manevi huzuruna varmak, Rabbini düşünmek, ona yalvarıp yakarmaktan ibaret olan namazın verdiği lezzet her türlü tarifin üstündedir.

Yaşadığımız günler, kullandığımız bedenimiz ve organlarımız, yediklerimiz, içtiklerimiz, aldığımız nefesler.. sanki hep aynıymış gibi gelebilir. Ancak biz kesin olarak biliriz ki, dün ile bugün; geçen yılın aynı bir günüyle bu yılın aynı günü; az önce aldığımız nefes ile bir sonraki nefesimiz; aynı pınardan her zaman içtiğimiz sular; bir çocuğun aynı memeden emdiği sütler... asla bir değildir. Ve bunları monoton diyerek terk etmek aklımıza gelmediği gibi nefsimizin de asla hoşuna gitmez..

Demek ki, **şeklen aynı görünen ibadetler de asla bir değildir.** Çünkü her namaza durduğumuz zaman diliminde, dünya tümüyle değişmiş oluyor. Mekân, her an değişiyor. Dünya sabah namazında döndüğü yerde dönmüyor. Zaman zaten öğle vakti olmuş ve değişmiş. İnsanın kendi iç dünyası da, gün içinde farklılık arzeder. Sabah namazına duran biz ile, öğle vaktinde namaza duran biz arasında çok farklar görünür. Duygularımız, olaylar, yapmış olduğumuz işler değişmiştir..

Farklı bir vakitte, farklı duygularla Rabbimize yöneliriz her vakit. Bir vakit diğer vaktin asla aynı değildir. Ne biz, ne âlem aynı kalır.. Aksine sürekli değişir. Sürekli değişkenlikler içindeki bir ibadette yenidir, tazedir, ilktir..

"Namaz iyidir. Fakat her gün her gün beşer defa kılmak çoktur. Bitmediğinden usanç veriyor?.." şeklindeki bir soruya, Bediüzzaman Hazretleri akli, mantığı, kalbi ve hatta nefsi emareyi de ikna edecek örnekler vererek cevaplar. Onun açıklamalarını sadeleştirerek ve kısmen şerh ederek nakledeceğiz. Üstad Bediüzzaman, bu eserinde kendi nefsinin muhatap kabul etmiş ve nefsiyle konuşmuştur. Biz de aynı üslubu korumaya çalışacağız:

Ey nefis! Cehalet içinde, tembellik döşeginde ve gaflet uykusunda söylediğin şu söze mukabil, beş ikazı benden işit!

BİRİNCİ İKAZ

Ey bedbaht nefsim! Acaba ömrün ebedi midir? Hiç kati senedin var mı ki, gelecek seneye, belki yarına kadar kalacaksın? Sana usanç veren, kendini ebedi ve ölümsüz zannetmendir. Keyif için, ebedi dünyada kalacak gibi nazlanıyorsun. Eğer anlasaydın ki ömrün azdır, hem faydasız gidiyor; elbette onun yirmi dörtten birisini, ebedi hayatının saadetine sebep olacak, güzel ve hoş bir hizmete, yani namaza sarf ederdin. Ve bu sarf etmek de, usanmak şöyle dursun, belki ciddi bir arzuyu ve hoş bir zevki tahrike sebep olurdu.

Demek, insanın namazdan usanmasının sebebi, kendisini ebedi ve ölümsüz zannetmesidir. İnsan bu dünyada bir milyon yıl, hatta daha fazla kalacağını ve milyonlarca yıl boyunca her gün namaz kılacağını zannediyor ve namazdan usanıyor. Gerçi Cenab-ı Mevla'yı bilenler için hakiki zevk namazda olduğundan, bir milyon yıl değil, yüzer milyon yıllar bile namaz kılmak olsaydı, onlara yine zahmet gelmezdi. Sözümüz, Allah-u Teâlâ'yı hakkıyla bilmeyenler içindir. İşte bu zümre, hem Rablerini tanımazlar hem de kendilerini ebedi ve ölümsüz zannederler. Bu zan sebebiyle de daha namaz kılmadan, namazdan bıkarlar ve usanırlar.

Bu yanlış zannın tedavisi ise şurada gizlidir: Kişi evvela, öleceğini ve bir gün toprak olacağını düşünmelidir. Evet, insanın elinde ne senedi var ki, yarına kadar yaşayabilsin. Belki de sizler daha bu videoyu seyretmeyi tamamlamadan öleceksiniz. Ve dostlarınız sizi şu anda oturduğunuz yerde ölü olarak bulacak.

İşte insan ilk önce fani ve ölümlü olduğunu anlamalıdır. Sır burada gizlidir. İnsana namaz kılma hususunda usanç veren şey, kendisini ölümsüz zannetmesidir. Eğer bilseydi ki, yarın ki güne çıkmaya bir senet yok, o zaman ömrünün yirmi dörtte birini, yani yirmi dört saatinden bir saatini elbette namaza verirdi.

O halde ey namazdan hoşlanmayan nefsim ve namazsız arkadaşım, şunu düşün: Her gün dünyada 350.000 kişi ölüyor. Demek saatte yaklaşık 15.000 kişi ve dakikada yaklaşık 250 kişi... Yani şu anda içinde bulunduğumuz dakika çıkmadan 250 kişi bu dünyayı terk edecek. Ve muhtemelen bu 250 kişiden hiçbiri dünyayı terk edeceğini bilmiyor. Kimi işinde, kimi uykusunda, kiminin ne hesapları var, ne planlar yapıyor; ama dünya hayatında sadece saniyeleri kaldı. Ey nefsim ve ey arkadaşım! Ya biz bu 250 kişinin içindeyse, acaba halimiz ne olur? Bunu düşün ve gel, geç olmadan tövbe ederek namaza başla!..

İKİNCİ İKAZ

Ey lezzete düşkün nefsim! Acaba, her gün her gün ekmek yersin, su içersin, havayı teneffüs edersin; sana bunlar usanç veriyor mu?

Elbette vermiyor; çünkü ihtiyaç tekrar ettiğinden, usanç değil; belki lezzet alıyorsun. Evet, insan her gün yemek yer, bıkmaz; her gün su içer, bıkmaz; her saniye havayı teneffüs eder, yine bıkmaz. Herhalde bugüne kadar, yemekten, içmekten ve teneffüs etmekten bıkmış birisini görmemişsinizdir. Bunun sebebi, insanın cisminin ve bedeninin bunlara muhtaç olmasıdır. İhtiyaç tekrar ettiği için, usanmak şöyle dursun; insan bunlardan lezzet alır.

Acaba sadece maddi beden ve cismine mi ihtiyacı vardır? İnsanın kalbinin, ruhunun, aklının ve duygularının hiçbir ihtiyacı yok mudur? Elbette onların da ihtiyacı vardır ve onların ihtiyacı başta namaz olarak ibadet ve duadır.

Öyle ise ey nefsim, şu bedenimde senin arkadaşların olan kalbimin gıdası ve ruhumun ab-ı hayatı ve Rabbanî duygumun hoş ve latif havası olan namazın dahi seni usandırmaması gerekir.

Evet, insanın kalbi ki, nihayetsiz üzüntülere ve elemelere maruz; nihayetsiz lezzetlere ve emellere düşkün olup, şu âlemi kuşatabilecek bir muhabbet ile doludur. Elbette böyle bir kalbin gıdası ve kuvveti, her şeye gücü yeten bir Rahim-i Kerim'in kapısını namaz ve dua ile çalmakla elde edilebilir.

Ey nefsim! Şimdi söyle: Allah'tan başka kim var ki, böyle bir kalbi tatmin edebilsin, onu teskin edebilsin ve kalp ona bağlansın da elemelerden kurtulup, emellerine nail olabilsin?

Hem insanın ruhu ki, şu fani dünyadan, ayrılık feryadını kopararak hızlı bir şekilde ayrılıyor. Ayrıca insan tüm varlıklarla da alakadardır. Elbette böyle bir ruhun ab-ı hayatı, her şeye bedel olan Baki bir sevgilinin rahmet çeşmesine namaz ile teveccüh etmekle çilebilir.

Ey nefsim! Şimdi söyle: Ruhun, ayrılıktan ve firaktan gelen bu feryadını Allah'tan başka kim dindirebilir? Kim ona bir sığınak ve kurtarıcı olabilir? Kim ona bir teselli verip, onu teskin edebilir? Allah'tan başkası var mıdır?..

Hem öyle bir Rabbanî duygu ki, yaratılışı itibariyle sadece ebediyeti ister ve ebed için yaratılmıştır ve ezeli ve ebedi bir zatın aynasıdır. Elbette böyle bir Rabbanî duygu, şu üzüntülü, ezici ve sıkıntılı; geçici ve boğucu olan dünya halleri içinde, teneffüse pek çok muhtaçtır ve ancak namazın penceresiyle nefes alabilir.

Şimdi ey namaz kılmayan insan! Söyle bakalım: Allah'tan başka hiçbir şey ile tatmin olmayan bu Rabbanî duygunu ne ile tatmin edeceksin? Onu ne ile teskin edecek ve ne ile ona teneffüs ettireceksiniz?

Bu dünyada hangi şey vardır ki, insanın kalbini, ruhunu ve Rabbanî duygusunu tatmin edebilsin ve bunlar onunla doysun ve mutmain olsun? Allah ve O'nun zikrinden başka hiçbir şey yoktur!..

ÜÇÜNCÜ İKAZ

Ey sabırsız nefsim! Acaba geçmiş günlerdeki ibadet külfetini, namazın meşakkatini ve musibet zahmetini bugün düşünüp muzdarip olmak; hem gelecek günlerdeki ibadet vazifesini, namaz hizmetini ve musibet elemi bugün tasavvur edip sabırsızlık göstermek hiç akıl karı mıdır?

Şu sabırsızlıkta misalin şöyle bir sersem kumandana benzer ki: Düşmanın sağ taraf kuvveti, onun sağındaki kuvvetine katılmış ve ona taze bir kuvvet olduğu halde, o tutar, mühim bir kuvvetini sağ tarafa gönderir, merkezi zayıflştırır. Hem sol tarafta düşmanın askeri yokken ve daha gelmeden, büyük bir kuvvet gönderir, "Ateş et." emrini verir. Merkezi bütün bütün kuvvetten düşürür. Düşman işi anlar, merkeze hücum eder, tarumar eder.

Evet, buna benzersin. Çünkü geçmiş günlerin zahmeti, bugün rahmete dönüşmüş. Elemi gitmiş, lezzeti kalmış. Külfeti, keramete ve meşakkati, sevaba inkılap etmiş. Öyle ise, geçmiş günlerdeki ibadetten usanç almak değil, belki yeni bir şevk, taze bir zevk ve devama ciddi bir gayret almak lazım gelir. Gelecek günler ise madem daha gelmemişler; o günlerdeki ibadetin zahmetini şimdiden düşünüp usanç göstermek, aynen o günlerdeki açlığı ve susuzluğu bugün düşünüp bağırıp çağırarak gibi bir divaneliktir.

Madem hakikat böyledir. Akıllı isen, ibadet cihetinde yalnız bugünü düşün. Ve "Bugünümün bir saatini, ücreti pek büyük, külfeti pek az; hoş, güzel ve ulvi bir hizmete sarf ediyorum." de. O vakit senin acı usancın, tatlı bir gayrete inkılâp eder.

İşte, ey sabırsız nefsim! Sen üç sabırla mükellefsin:

Birisi: İtaat üstünde sabırdır. Farzları ve emirleri yerine getirmek hususunda sabretmelisin.

İkincisi: Günaha karşı sabırdır. Haramları ve günahları işlememek hususunda sabretmelisin.

Üçüncüsü de: Musibete karşı sabırdır. Başına gelen musibetlere karşı sabretmeli ve kaderin hükmüne razı olmalısın.

Aklın varsa, bu ikazdaki temsilde görünen hakikati kendine rehber tut, mertçe "Ya **Sabûr!**" de üç sabrı birden omuzuna al. Cenab-ı Hak'ın sana verdiği sabır kuvvetini eğer yanlış yolda dağıtmazsan, her meşakkate ve her musibete kâfi gelebilir; o kuvvetle dayan.

Bu ikazdan anladık ki, Cenab-ı Hak insana günlük bir sabır kuvveti vermektedir. Bu sabır kuvveti, o zaman dilimindeki farzları eda etmeye, haramlardan kaçmaya ve musibete sabretmeye kâfi gelebilecek bir sabır kuvvetidir. Ancak insan bir hata yaparak sabır kuvvetini dağıtır; bir kısmını geçmişe ve bir kısmını da geleceği gönderir. Elinde kalan azıcık sabırla da hazır zamandaki ibadetini yapamaz ve musibetlere dayanamaz.

Bunu bir misalle açıklayalım: Mesela birisinin evladı öldü. Evladın ölmesi on şiddetinde bir musibet olsun. Cenab-ı Hak o kişiye, o musibete sabredebilmesi için onluk bir sabır kuvveti gönderiyor. Musibetin kuvveti on olduğundan, sabır da onluk geliyor. Ancak evladı ölen kişi kendisine gönderilen bu onluk sabır kuvvetini iyi kullanamıyor. Çocuğunun geçmişteki günlerini ve onunla geçmişte geçirdiği hatıraları düşünerek onluk sabır kuvvetinin üçünü geçmişe gönderiyor. Ve eğer ölmeseydi gelecekte şöyle şöyle olurdu diye düşünerek üçlük sabır kuvvetini de geleceğe gönderiyor. Geriye ise dörtlük bir sabır kuvveti kalıyor. Musibetin kuvveti on şiddetinde olup, elindeki sabır kuvveti ise dört kuvvetinde kaldığından artık o musibete sabredemiyor ve feryat etmeye başlıyor. Eğer sabrını dağıtmayıp hepsini hazır zamanda kullansaydı, o musibete elbette dayanabilirdi.

Yine mesela, bir günlük ibadetleri eda edebilmesi için yirmilik bir sabır kuvveti gönderiliyor. O günün ibadet külfeti de yirmi şiddetindedir. Ancak kişi burada da hata yapıyor. Yirmilik sabır kuvvetinin beşini geçmişe gönderiyor. Yani geçmişte yaptığı ibadetlerin zahmetini düşünüyor. Beş kuvveti de geleceğe gönderiyor. Yani gelecekte yapması gereken ibadetleri düşünüyor. Elinde ise on kalıyor. Hâlbuki o günkü ibadetleri yapabilmesi için yirmilik bir sabra ihtiyacı

vardı. Bu sebeple de o günkü farzları eda edemiyor. Demek insan sabrını dağıtmamalı ve şöyle düşünmeli: “İkinci namazını kıldım. Artık kılacağım farz bir namaz yok. Akşam namazı mı? Daha akşam gelmedi ki. Belki akşama çıkarım belki çıkamam. Eğer çıkarsam, Rabbim o namazı kılacak kadar bana yine sabrı gönderir. O namazı güneş batınca düşünürüm.”

Yine şöyle düşünmeli: “Bugün bana verilen sabır ile Ramazan orucumu tutacağım. Yarın mı? Daha yarın gelmedi ki. Onu bugünden düşünmek gereksizdir. Yarına belki çıkarım belki çıkamam. Eğer çıkarsam, Rabbim yarınki orucu tutabileceğim kadar bir sabrı bana yarın verecektir. Yarını yarın düşünürüz.”

Günah işlemek hususunda da şöyle düşünmeli: “Bugün hiçbir haram işlemeyeceğim. İçki içmeyecek, gıybet yapmayacak ve harama gitmeyeceğim.” Eğer ona denilse: “İyi ama, her gün bunlara nasıl dayanacaksın?” O şöyle cevap vermeli: “Bunları her gün yapmayacağım değil; sadece bugün yapmayacağım. Yarın mı? Daha yarına çıkmadım ki; yarına belki çıkarım belki çıkamam; eğer çıkarsam, yarının sabrı yarın gelecek. Bugünün sabrını daha gelmemiş bir güne göndererek bugünü zayıflatmak akıl karı değildir.”

Hatta insan bu şekilde düşünerek bütün kötü alışkanlıklarından bile kurtulabilir. Mesela sigara içen birisi şöyle düşünebilir: “Ben bugün sigara içmeyeceğim. Yarın mı? Daha yarın gelmedi ki, yarını yarın düşünürüz. Zira yarına ait sabır kuvveti yarın gelecektir. Hem yarına çıkma hususunda elimde senedim yok ki, belki de yarın kabirde olacağım; bugünden yarını düşünmek ve sabrı o güne göndermek beyhudedir.”

O halde ey namaz kılmayan insan! Sen de sabrını böyle günlük kullan. Hatta namazlık kullan. Zira bir dahaki namaz vaktine çıkacağın hususunda elinde bir senedin yok. Her namazını, kıldığın son namaz kabul et. Bu sayede namaz sana usanç vermeyecek ve her namazını son namazın gibi şevkle ve zevkle kılacaksın.

DÖRDÜNCÜ İKAZ

Ey sersem nefsim! Acaba şu namaz ve ibadet vazifesi neticesiz midir? Ücreti az mıdır ki sana usanç veriyor? Hâlbuki bir adam sana birkaç para verse veyahut seni korkutsa, akşama kadar seni çalıştırır; sen usanmadan çalışırsın. Acaba bu dünya misafirhanesinde aciz ve fakir kalbine kuvvet ve zenginlik; ve elbette gireceğin bir menzil olan kabrinde gıda ve ziya; ve herhalde mahkemen olan mahşerde senet ve berat; ve ister istemez üstünden geçilecek Sırat köprüsünde nur ve burak olacak bir namaz neticesiz midir veyahut ücreti az mıdır?

Bir adam sana yüz liralık bir hediye vaat etse, yüz gün seni çalıştırır. Sözünden dönebilecek o adama itimat edersin, usanmadan çalışırsın. Acaba, “sözünden dönmek” hakkında imkânsız olan bir zat, cennet gibi bir ücreti ve ebedi saadet gibi bir hediyeyi sana vaat etse; ve bu vaadi yerine getirmek için, pek az bir zamanda, pek güzel bir vazifede seni istihdam etse; sen buna mukabil hizmet etmesen veya isteksiz, angarya iş gören gibi usançla, yarım yamalak hizmet etsen; ve bu isteksizliğinin lisan-ı haliyle O’nu vaadinde itham edip hediyesini küçümsemen, pek şiddetli bir edeplendirmeye ve dehşetli bir azaba müstehak olacağını düşünmüyor musun?

Dünyada hapsin korkusundan en ağır işlerde usanmadan hizmet ettiğin halde, cehennem gibi ebedi bir hapsin korkusu, en hafif ve latif bir hizmet olan namaz için sana gayret vermiyor mu?

BEŞİNCİ İKAZ

Ey dünyaperest nefsim! Acaba ibadetteki usancın ve namazdaki kusurun dünyevi meşgalelerin çokluğundan mıdır? Veyahut geçin derdinin meşgalesiyle vakit bulamadığından mıdır? Acaba sırf dünya için mi yaratılmışsın ki bütün vaktini ona sarf ediyorsun?

Sen kabiliyet cihetiyle bütün hayvanatın üstünde iken, dünya hayatına gerekli şeyleri tedarikte iktidar cihetiyle bir serçe kuşuna yetişemediğini biliyorsun. Bir serçe kuşu birkaç haftada hayatının bütün şartlarını öğrenir. Hâlbuki sen birkaç yılda ancak yürümeyi başarabilirsin. Bundan neden anlamıyorsun ki, asıl vazifen hayvan gibi çabalamak değil, belki hakiki bir insan gibi hakiki ve daimi bir hayat için çalışmaktır?

Bununla beraber, dünyevi meşgaleler dediğin, çoğu sana ait olmayan ve fuzuli bir surette karıştığın ve karıştırdığın malayani meşgalelerdir. En lazımını bırakıp, güya binler sene ömrün varmış gibi, en lüzumsuz malûmatla vakit geçiriyorsun. Meselâ “Zuhal yıldızının etrafındaki halkaların keyfiyeti nasıldır?” veya “Amerika tavukları ne kadardır?” gibi kıymetsiz şeylerle, kıymettar vaktini geçiriyorsun. Güya astronomi ilminden veya istatistikçi fenninden bir kemal alıyorsun!

Eğer desen: “Beni namazdan ve ibadetten alıkoyan ve usanç veren şeyler, öyle lüzumsuz şeyler değil; belki geçim derdinin zaruri işleridir.”

Öyle ise, ben de sana derim ki: Eğer yüz liralık bir gündelikle çalışsan, sonra biri gelse, dese ki: “Gel, on dakika kadar şurayı kaz; yüz bin lira kıymetinde bir pırlanta ve bir zümrüt bulacaksın.” Sen ona “Yok, gelmem. Çünkü on lira gündeliğimden kesilecek, nafakam azalacak.” desen, ne kadar divanece bir bahane olduğunu elbette bilirsin.

Aynen öylede bizler de geçimimiz için dünyevi bazı işlerde çalışıyoruz. Eğer farz namazı terk etsek bütün çalışmamızın meyvesi yalnız dünyevi, ehemmiyetsiz ve bereketsiz bir ücret olur. On lira gündeliğimden kesilecek diye yüz binler kıymetindeki pırlantayı kaybeden adamdan ne farkımız kalır? Eğer biz istirahat ve teneffüs vaktini, ruhun rahatına ve kalbin teneffüsüne sebep olan namaza sarf etsek, o vakit, bereketli dünyevi nafaka ile beraber ahiret için mühim bir defineyi de kazanmış oluruz.

Elhasıl: Ey nefis! Bil ki, dünkü gün senin elinden çıktı. Yarın ise, senin elinde senet yok ki ona malik olasın. Öyle ise hakiki ömrünü, bulunduğun gün bil; en azından günün bir saatini, ihtiyat akçesi gibi, uhrevi bir sandıkça hükmündeki bir mescide veya bir seccadeye at.

Hem bil ki, her yeni gün, sana, hem herkese bir yeni âlemin kapısıdır. Eğer namaz kılmazsan, senin o günkü âlemin karanlıklı ve perişan bir halde gider, senin aleyhinde ahirette şehadet eder. Zira herkesin, her günde, şu âlemden kendine mahsus bir âlemi vardır. O âlemin keyfiyeti, o adamın kalbine ve ameline tâbidir. Nasıl ki, aynada görünen muhteşem bir saray, aynanın rengine bakar. Siyah ise siyah görünür; kırmızı ise kırmızı görünür. Hem onun keyfiyetine bakar. O ayna düzgünse, sarayı güzel gösterir. Düzgün değilse çirkin gösterir. Aynen bunun gibi, sen de kalbinle, aklınla, amelikle ve gönlünle kendi âleminin şeklini değiştirirsin. Ya aleyhinde, ya lehinde şehadet ettirebilirsin. Eğer namazı kılsan ve o namazınla o âlemin sahibine yönelsen, birden, sana bakan âlemin nurlanır, aydınlanır. Âdetâ namazın, bir elektrik lambası ve namaza niyetin, onun düğmesine dokunmak gibi, o âlemin karanlıklarını dağıtır. Senin o günkü âlemini, o nurun aksiyle ışıklandırır, senin lehinde nuraniyetle şehadet ettirir. (bk. Sözler, Yirmi Birinci Söz)

İnsanlara bu hayatın bir test olduğunu nasıl ispatlarız? Dünya hayatının bir sınav olduğuna deliller nelerdir?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Öğretmen, öğrencilerin aklını karıştırmak için:

- **Çocuklar**, demiş. *Allah hepimizin cennete gitmesini istediği halde, neden bizi dünyaya göndermiş? Çocuklardan biri, soruya karşılık vermiş:*

- **Öğretmenim**, demiş. *Şüphesiz ki siz bizim sınıf geçmemizi istiyorsunuz. O halde neden hepimize birer 10 vermeyip imtihan ediyorsunuz?..*

Dünya hayatının insanlar için bir imtihan olduğunu ayetlerin ifadelerinden anlıyoruz. Aşağıdaki bazı ayetlerin mealleri misal olarak verilmiştir.

- **“Biz mutlaka sizi biraz korku ile, biraz açlık ile, yahut mala, cana veya ürünlere gelecek noksanlıkla deneriz. Sen sabredenleri müjdele!”** (Bakara, 2/155)

- *“Kadınlar, oğullar, yığın yığın biriktirilmiş altın ve gümüş, güzel cins atlar, davarlar ve ekinler gibi nefsin hoşuna giden şeyler **insanlara (imtihan gereği) süslü-cazip gösterildi**. Bunlar **dünya hayatının geçici bir metaından ibarettir**. Asıl varılacak güzel yer ise, Allah'ın katındadır.”*(Âl-i İmran, 3/14).

- **“Bir topluluk, diğer bir topluluktan sayıca, nüfuzca veya malca daha çok olduğu için, yeminlerinizi aranızda bir aldatma ve işi bozma sebebi kılıp da ipliğini sağlamca büküp eğirdikten sonra çözen, böylece bütün emeğini boşa çıkaran ahmak kadının durumuna düşmeyin. Gerçekten Allah sizi bununla (karşı tarafa verdiğiniz sözlerinizle veya nüfuz ve servet çokluğu ile) imtihan eder. Kıyamet günü de hakkında ihtilafa düşmüş olduğunuz şeyleri size açıklayacaktır.”** (Nahl, 16/92)

- *“Ey insanlar, Rabbinizden korkun ve babanın, çocuğunun cezasını çekmeyeceği, çocuğun da babasının cezasını çekmeyeceği (hiç kimse, kimsenin borcunu ödemeyeceği) günden çekinin. Allâh'ın va'di gerçektir. **Dünya hayatı sizi aldatmasın**. O aldaticı (şeytân) da sizi Allah hakkında (Onun) yumuşak davranmasına, mühlet vermesine güvendirerek aldatmasın.”*(Lokman, 31/33).

- **“Peygamberin huzurunda seslerini ayarlayanlar var ya, işte Allah, içindeki takvâyı ortaya çıkarmak için onların kalplerini sınamış ve onlar bu imtihanı başarmışlardır. Onlara mağfiret ve büyük bir mükâfat vardır.”** (Hucurat, 49/3)

- *“Hakimiyet elinde bulunan o yüce Allah mukaddestir, hayrı ve bereketi sınırsızdır ve O her şeye kadirdir. Hanginizin daha güzel iş ortaya koyacağını **denemek** için, ölümü ve hayatı yaratan O'dur. O azîzdir, gafurdur/üstün kudret sahibidir, affı ve mağfireti boldur.”*(Mülk, 67/1-2).

- **“Dehrin akışı içinde öyle zaman geçti ki, o dönemde, insanın adı bile anılmazdı. Biz insanı katışık bir meniden yarattık. Onu denemek istiyoruz; bu sebeple de kendisini işiten ve gören bir varlık yaptık.”** (İnsan, 76/1-2).

- *“Senden önce hiçbir insana dünyada, ebedî hayat nasib etmedik. Sanki sen ölsen, onlar ebedî mi kalacaklar! Her can ölümü tadacaktır. Biz, sizi **sınamak** için gâh şerle, gâh hayırla imtihan ederiz. Sonunda Bizim huzurumuza getirileceksiniz.”*(Enbiya, 21/34-35).

Bizim her şeyimiz Allah'ın elindeyse, Allah niye bize zulmetmesin?

Soru Detayı

- Bir şeyi anlayamıyorum bir türlü, bizim her şeyimiz Allah'ın elindeyse, Allah niye bize zulmetmesin?

- Yani ben ihtiyaçlı bir varlığım, bana iyi bir hayat da verebilir kötü bir hayatta, ben bu belirsizlik içinde nasıl güvende olduğumu düşünebilir, geleceğe güvenle bakabilirim?

ece2488 tarafından Cu, 11/07/2014 - 01:55 tarihinde gönderildi

Cevap

Değerli kardeşimiz,

- Siz söyler misiniz, şayet Allah'a inanmazsan, bu takdirde hayatınız hangi açıdan güvencede olur? Bu takdirde senin için bir tesadüf oyuncağı olan senin hayatın, hangi saniyede hangi tarafa savrulacağına dair bir bilgin olabilir mi?

- Allah dilerse her şeyi, herkesi bir anda yok edebilir. Fakat Allah asla kimseye haksızlık etmez. Allah'ın en açık sıfatlarından biri **adalettir**, onun âdil olmasıdır. Onun kendi adaletine ters düşen bir haksızlığa imza atması elbette mümkün değildir.

Kur'an'da onlarca defa kendini bize **Rahman** ve Rahim olarak tanıtan Allah'ın sonsuz rahmeti, değil haksızlık etmeye, hakkından çok daha fazla vermeye götüren bir unsurdur.

Hem Allah ne diye insanlara zulmetsin ki? İsteseydi, zaten yaratmazdı. Zulüm, bir intikam duygusundan kaynaklanır. Allah'ın zavallı insanlardan intikam alacak şekilde -onlar tarafından- bir haksızlığa uğraması söz konusu olabilir mi?

"...Şu kesindir ki Allah kullarına zerre kadar bile zulmetmez..."(Al-i İmran, 3/182)

"İşte bu, sizin ellerinizle işlediğiniz günahların karşılığıdır. Çünkü Allah kullarına haksızlık edecek değildir." (Nisa, 4/40)

"Allah insanlara asla zulmetmez. Lâkin insanlar kendi kendilerine zulmederler." (Yunus, 10/44)

mealindeki ayet ve benzerlerinde, Allah'ın kullarına asla haksızlık etmeyeceği defalarca vurgulanmıştır.

- Acaba, sonsuz rahmet sahibi, yalana asla tenezzül etmeyen, istediğini anında yapabilen sonsuz bir kudrete sahip olan yüce yaratıcı Allah'a güvenmek mi; yoksa kör, sağır, cansız, akılsız tabiata, sebeplere mi güvenmek daha akıllıcadır?

“Biz neden Allah’a tevekkül etmeyelim ki gireceğimiz yolları bize O gösterdi.” (İbrahim, 14/12),

“Onlar öyle kimselerdir ki halk kendilerine: ‘Düşmanlarınız olan insanlar size karşı ordu hazırladılar, aman onlardan kendinizi koruyun.’ dediklerinde, bu tehdit onların imanlarını artırmış ve ‘Hasbunallah ve ni’me’l-vekil’ (Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!) demişlerdir.” (Al-i İmran, 3/173)

mealindeki ayetlerin işaret ettiği gibi, iman hem nurdur, hem kuvvettir. Hakiki imanı elde eden adam bütün dünyaya meydan okuyabilir ve bütün dünya bomba olup patlarsa ihtimaldir ki onu korkutmaz.

Kur’an’da defalarca “Allah’a tevekkül edin / ona dayanın, ona güvenin; iman edenler Allah’a tevekkül ederler / ona güvenirler” manasına gelen ifadelere yer verilmesi, insanın istikbalini güvenceye alan yegâne yolun Allah’a iman olduğunu göstermektedir.

-“Şayet siz onlara (Allah’tan başka taptığınız, bel bağladığınız şeylere) seslenirseniz çağrınızı işitemezler. Faraza işitseler bile size cevap veremezler. Kıyamet günü ise sizin kendilerini, ibadette Allah’a ortak saymanızı reddedeceklerdir.” (Fatır, 35/14)

mealindeki ayette, Allah’tan başka insanın güvenmesine layık hiçbir varlığın olmadığına işaret edilmiştir.

Demek ki yegâne sığınılacak Allah’tır. Allah’a güvenmek imanla yakından ilgilidir. Hakiki manada Allah’ın bir olduğuna iman emek, Allah’a tevekkül etmeyi, ona dayanmayı, ona güvenmeyi gerektirir.

Selam ve dua ile...

Allah’ın varlığını tabiattan örneklerle açıklayabilir misiniz?

Soru Detayı

- Ben liseye gidiyorum öğretmenim ödev verdi performans ödevi yardımcı olabilirsiniz en acilinden sevinirim. **Ödevim şu:**
Allah’ın varlığını tabiattan örneklerle açıklayınız.

Cevap

Değerli kardeşimiz,

- Allah’ın varlığını külli manada gösteren **en büyük dört delil** vardır: **Kur’an-ı kerim, Hz. Peygamber, vicdan ve evren / tabiat..**

Evenin / t abiatın / yaratılmış varlıkların Allah’ın varlığına delil olması şöyle özetlenebilir:

a) Hiç bir kitap yazarsız yazılmaz. O halde Tabiat kitabını yazan biri vardır ki, o da Allah'tır. Yine, hiçbir iğne ustasız meydana gelemez. Öyleyse, bu evrenin/Tabiatın da bir ustası vardır ki o da Allah'tır.

b) Tabiatta yer alan varlıkların bir amaca göre düzenlenmesi. Örneğin; insanlar için hayati öneme haiz olan oksijenin, suyun, gıdanın, ışığın varlığı bu işerin "**akıllı bir tasarım**" olduğunu göstermektedir. Akıllı tasarım, işin arka planında sonsuz bir ilim, hikmet, kudret, rahmet, irade gibi sıfatlara sahip bir yaratıcının olduğunu gösterir. **Böyle bir yaratıcı Allah'tır.**

c) Bir tırnak kadar bir incir çekirdeğinden koca bir incir ağacını ve ona takılan incir meyvesini yaratmak, bu çekirdeğin işi olamayacağına göre, onu sonsuz ilim ve kudret sahibi Allah yaratmıştır.

Keza, bir mısır tanesinden onlarca mısır başağını, her bir başakta da yüzlerce mısır tanesini yaratmak, mısır tanesinin işi olmadığına göre, elbette bu işler Allah'ın işidir.

d) Bir insanın gözünün görmesi için güneşe; kulağının duyması için havaya; akciğerlerinin nefes alması için oksijene ihtiyaç vardır. Bu durum açıkça güneş, atmosfer, oksijen ile insanların ilgili organları arasında yakın bir bağ olduğunu gösterir.

Yani, güzü kim yaratmışsa, güneşi de o yaratmıştır. Kulağı kim yaratmışsa, atmosferi de o yaratmıştır. Akciğerleri kim yaratmışsa, oksijeni de o yaratmıştır. Bütün bunları sonsuz ilim, hikmet ve kudrete sahip olan Allah'tan başkasına vermek elbette mümkün değildir.

e) İnsan anatomisi ile hayat şartlarına bağlı olarak yaratılan her türlü nimet arasındaki ilişki hiçbir tesadüfe, sebeplere verilemeyeceğine göre, elbette onların yegâne yaratıcısının Allah olduğuna iman etmek gerekir.

Selam ve dua ile...

Japonya depreminden sonra dünyanın yörüngesinin 10 cm. kaydığı söylenmektedir. Bu durum ateist sitelerinde Allah'ın yokluğunun ispatı olarak dillendirilmektedir. Bilgi verir misiniz?

Değerli kardeşimiz,

Böyle bir mantık yürütmek ve bu mantığa göre bir karara varmak asla doğru olmaz. Bu mantık güya şu yoruma dayanır:

Eğer Allah olsaydı, dünyanın yörüngesinin kaymasına izin vermezdi. Oysa böyle saçma bir mantık yürütmek için ille de Japonya depremini beklemeye gerek yoktu. Her gün yüz binlerce insan ölüyor, hayatın yörüngesi kayıyor. "*Eğer Allah olsaydı, bu adamların ölmesine izin vermezdi!..*" diyebilirler. Veya bir katil, bir adama kurşun sıkıp öldürmesi de aynı sonuca götürebilirdi!.. "*Allah olsaydı, yüz tane kurşun yese bile adamın ölmemesi gerekirdi!..*"

Bunun ilmî izah özeti şudur:

Allah izin vermediği sürece ne bir yaprak yere düşer, ne dünya bir tek santim yörüngesinden kayar. Milyarlarca seneden beri dünyanın aynı yörüngede hem de 23,5 derecelik bir eğim içerisinde, gece-gündüz demeden hareket etmesi ve bu hareketinden zerre kadar sapmaması bu söylediklerimizin açık kanıtıdır.

Tarih içerisinde Japonya depreminden çok daha büyük depremlerin olduğu bilinmektedir. Bundan daha büyük depremlerde yerküresinin yörüngesinden kaymaması, ondan daha küçük olan bu depremde kayması, -haşa- Allah'ın yokluğunun değil, onun dilediğini yapabilen bir iradeye sahip olduğunun işaretidir.

Eğer bu kayma iddiası bilimsel olarak gerçekten tam tespit edilmiş bir doğru ise, denilebilir ki, Allah bu kaymaya izin vermekle ve bu değişikliği yaratmakla, hem kendi özgür iradesini ortaya koymuş hem de Kur'an'da **“dünyanın, hatta bütün sistemlerin yerlerinden kayacağı”** manasına gelen kıyametin yaklaştığına bir sinyal vermiştir. Tabii ki, *“Anlayana sivri sinek saz, anlamayana davul zurna az...”*

“Gerçek şu ki: Gökleri ve yeri -yörüngesinden kayıp- yok olmaktan koruyan Yüce Allah'tır. Şayet onlar yerlerinden kayacak olursa, onları Allah'tan başka kimse tutamaz. Şüphesiz O, kullarına karşı yumuşak davaranandır, çok bağışlayandır.” (Fatır, 35/41)

mealindeki ayette yer ile göklerin/göklerdeki tüm sistem ve oralardaki tüm güneş ve yıldızların, bütün gök cisimlerinin buldukları yerlerde -milyarlarca yıldan beri- olduğu gibi durmalarına dikkat çekilmiş, yer ve göklerin bu harika konumu Allah'ın varlığına bir delil olarak getirilmiştir.

Dünyanın milyarlarca yıldan beri yerinde durması, aynı yörüngede sabit olarak hareket etmesi, hatta güneş sistemiyle birlikte, helezonik bir hareketle bağlı bulunduğu **Samanyolu** galaksisinden hızla uzaklaşması, herkul veya **Şemsu's-şumusa** doğru yol alması gibi, sonsuz kuvvet sahibi Allah düşünülmeden asla izah edilemeyecek gerçekler dururken, hayallerin küfrî hezeyanlarına saplanmak orta çağ skolastik felsefe bataklığına batmaktan daha antika bir cehalettir.

Burası uzun izahlar yapmaya müsait değildir. Yoksa, Allah'ın varlığının yüzlerce delilini gösterebiliriz. Zaten insan olan bir insan, kendi yapısına baksa bunun sonsuz ilim, kudret ve hikmet sahibi bir yaratıcı tarafından yaratıldığına asla şüphe etmez. Nitekim, çok açıktır ki, gözü yaratan ancak güneşi yaratan yaratıcı olabilir. Çünkü güneş olmadan gözün hiçbir değeri yoktur. Keza, kulağı yaratan ancak havayı yaratan yaratıcı olabilir. Çünkü, hava olmadan kulakların hiçbir kıymet-i harbiyeleri olmaz. Mideyi yaratan gıdayı yaratan aynı varlıktır. Gıdaların giriş ve çıkış yollarının tesadüf eseri olarak ortaya çıktığını iddia etmek için yalnız insanlıktan değil, hayvanlıktan da istifa ettirmeyi gerektirir. Zira, böyle bir ahmaklığı hayvanlar da kabul etmez. İnsanları atmosferdeki oksijen tüpüne bağlayan Allah, bununla kendi varlığını ve birliğini akıllı olanlara ders vermek istiyor. İnsanların ciğerlerini atmosferdeki oksijen tüpüyle çalıştıran Allah'ı gözle güür gibi tanımayanların akıllarına bin defa yuh olsun, tuh olsun...

Selam ve dua ile...

Cennete bulunan bir annenin evladı cehenemde yanarken ve bunu görürken cennette nasıl elemsiz bir hayat yaşayabilir?

Soru Detayı

Cennete bulunan bir annenin evladı cehenemde yanarken ve bunu görürken cennette nasıl elemsiz bir hayat yaşayabilir?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

1- Allah adildir. Kimseye zulmetmez. Bu hakikati dünyada mükemmel okuduğumuz gibi ahirette ve mahşerde hakkalyakin göreceğiz.

2- Ahirette herkesin istihkakı ne ise tamamıyla adilane alacağı bilinmektedir. Dolayısıyla cehenneme gidenlerde cennete gidenlerde adalet-i ilahiyeye hayran olacaklar.

3- Ehl-i cehennem mutlak yokluğa atılmayacak, cehennem dahi olsa hayatları ebedileşecek. Bundan kendileri de memnuniyet hissedecekler.

4- Ehl-i cennet kendi hallerinden memnun oldukları gibi, kendi dost ve akrabalarının cehenneme gitse bile, yok olmadıklarını onların hayatta olduklarını ve bir nevi rahmete mazhar olduklarını bildiklerinden Allaha ayrıca şükredecekler ve Allah'ın mahşerdeki mutlak adaletini gördüklerinden onların müstehak olduklarını bileceklerdir.

5- Cennete giren insanların taşıyacakları hissiyat, tamamıyla cennetlik olan hissiyatlardır. Yani, cennette kıskançlık, elem, hastalık, hased, yersiz merhamet gibi cennete yakışmayan hissiyatlar olmayacaktır. Bu noktadan düşünüldüğünde babası veya herhangi bir yakını cehenneme giden bir insanın, onlara şefkati olmayacaktır.

6- Ehl-i cennetin, kendi cehennemlik dostlarını veya yakınlarını görme hususunda şu kaideler ihtimal dairesinde olabilir: a) Allah ehl-i cehennemi ehl-i cennete hiç hatırlatmayacak. b) hatırlasalar bile, Allah ehl-i cehennemin suretindeki melekleri yaratıp onlara gönderecekleri söz konusu olabilir. Gaybı ancak Allah bilir.

Selam ve dua ile...

Allah kimseye muhtaç değil, hiç yaratmayabilirdi?

Soru Detayı

- Allah bu dünyayı niye yarattı? Verilen cevaplar beni doyurmuyor.
- İmtihan denen şey, Allah bizi neden yarattı? Mesela burada da beni sorgulamaya iten şeyler var. Allah neden onu tanımamızı istiyor, Her şeye gücü kudreti yeten bir yaratıcı, neden kendine tapılması için bir şeyler yaratır, Her şeye gücü kuvveti yetiyor zaten, Yani ona ibadet etmemiz. Ondan bir şey eksiltmez ya da fazlalaştırmaz. Yani onu tanımamızın onun için de bir önemi olmalı, Cennet cehennem var değil mi, Allah sen imtihan olup sonunda cennet veya cehenneme gideceğin bir dünyaya gönderiyor seni, Yani benim cennete veya cehenneme gitmem, Bunun onun için ne önemi var ki?
- Allah kimseye muhtaç değil neden insanları yaratıp sınava soktu hiç yaratmayabilirdi?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Şüphesiz bunların Allah için bir önemi yoktur. Ancak bizim için önemlidir.

İnsan varoluşu Allah'ı tanımaksızın gerçek mutluluğa ulaşamayacaktır. Bu nedenle **Allah iyilik ve rahmetinin gereği olarak kendisinin tanınmasının imkânına** yol açmıştır.

Ancak bu hususu da yine kendi saygınlığının gereği olarak **insan iradesinden kaynaklanan özgür seçime bağlı** kılmıştır. Cennet bu isteğin cevabıdır. Cehennem ise bunu istemeyişin varoluş sürecindeki karşılığıdır.

Dolayısıyla **cennet veya cehennem bizim isteklerimize bağlı** belirlenimlerdir.

Allah'ın kendisini tanımak isteyenlerin bu isteklerini ret etmeyişi **Onun iyiliğinin gereğidir.**

Aynı şekilde onu tanımamak isteyenlerin bu isteklerini ret etmeyişi de yine **Onun iyiliğinin gereğidir.**

“**Hiç böyle bir şeyi yapmasaydı**” yaklaşımı ise **Allah'ın mutlak iradesine sınır koyması** anlamına geleceği gibi, onu tanımak isteyen onunla birlikte sonsuzca var olmak istencine karşı da yapılmış bir **haksızlık** olacaktır.

Bu durumda aynı şekilde eğer **hiçlik olsaydı** cennete gitme imkânı olamayacağı için bu **iyinin gerçekleştirilmemesi** anlamında **potansiyel bir kötülüğü kabul etmek** gerekecektir.

Üstelik bu imkanın gerçekleşmesi için Allah kendi **peygamberlerini gönderdiği** gibi, bunun **fiziksel yolu için gerekli olan her şeyi** de üstesine alarak **iyiliğin sonsuz biçimini** göstermiştir.

Şurası da unutulmamalıdır ki **yokluk varlığa karşı yönelimseldir.** Yani Allah'ın varlığı, onun dışındaki her varlık olasılığını var olmaya yönelimsel bir konuma itmektedir.

Dolayısıyla **Allah bu yönelimselliği var kılarak özündeki iyiliği** ortaya koymaktadır.

Söz konusu varlık yönelimselliği, kendisi asıl var olan olduğu için kendisine doğru olmak durumundadır. Bu durumda **bu yönelimselliği ret etmesi onun iyiliği ile bağdaşmayacaktır.**

İlahi varlık, irade sahibi olduğu için kendisine olan **yönelimsellik de iradi olmalıdır.**

Dolayısıyla **cennet asıl olan, cehennem ise arızı olandır.**

Cehennem bizim görece varlığımızın ve varlık ve yokluğa dayalı olumsal varlık temelimizin kaçınılmaz ancak ikincil sonucudur.

Eğer bu seçenek olmazsa irademizin bir anlamı olmayacağı gibi, gerçek mutluluğun bizim doğamız için gerçekleşmesi de söz konusu değildir.

Hidayet Allah'tandır." sözü nasıl anlaşılmalıdır?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Hayır ve şerrin Allah'tan olması cihetiyle, insanları hidayete erdiren ve dalaletle düşüren ancak Odur. İnsanlar birbirinin hidayet ve dalaletine sadece sebep olurlar. Hidayet ve dalaleti Cenab-ı Hak'ın yaratmasını yanlış anlayan bazı kimseler,

"Hidayet Allah'tandır, o nasip etmedikten sonra insan doğru yola giremez."

diyerek, hem başkalarını ikaz ve irşat etme yolunu kapatmakta hem de kendilerini kusurlarında mazur göstermek istemektedirler.

Önce şunu belirtelim: Cenab-ı Hak'ın dilediğine hidayet buyurması caizdir. İnsanları saadete erdiren ve şekavete düşüren ancak o dur. Lakin yüce Rabbimizin bir kulunda dalalet yaratması, o kulun kendi cüzi iradesini kötüye kullanması sebebiyledir. Yoksa, kul kendi kabiliyetini dalalet yoluna yöneltmedikçe, Cenab-ı Hak onu o yola sevk etmez. Aynı durum hidayet için de söz konusudur. Nasıl ki insan rızık için gerekli bütün teşebbüsleri yaptıktan ve sebeplere başvurduktan sonra neticeyi Allah'tan bekler. Zira **Rezzak** (*rızık verici*) ancak Odur.

İnsan, sebepleri mükemmel bir şekilde yerine getirmekle, rızık elde etmeğe muhakkak gözüyle bakamaz. Aynen öyle de bir kimseye Allah'ın emir ve yasaklarını en güzel bir şekilde tebliğ eden insan, neticeye kesin gözüyle bakamaz. Zira, **Hadi** (*hidayete erdirici*) ancak Odur.

Allah'ın dilediğine hidayet vermesi ise, hidayet şartlarına riayet eden kimseye, dilerse hidayet vermesi demektir. Yoksa, **"hidayet için gerekli hiçbir sebebe riayet gerekmediği"** manasına gelmez. Bu düşünce tarzı rızık misalinde, tarlaya tohum ekmeden mahsul beklemeğe benzer.

Yazar:

[Alaaddin Başar \(Prof.Dr.\)](#)

Allah, saptırdığı kimseyi doğru yola iletmez." (Nahl, 16/37) ayetine göre, Allah bir kulunu niçin saptırır?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Soruda geçen ayetin mealini, bir önceki ayetle beraber okumak daha uygun olacaktır:

“Andolsun ki biz her ümmete, 'Allah'a kulluk edin, sahte tanrılardan uzak durun.' diyen bir elçi gönderdik. Onlardan kimini Allah doğru yola ilettiler, kimileri de saptırılmayı hak ettiler. Yer yüzünü dolaşın da hak dini yalanlayanların akıbetinin ne olduğunu görünüz. Sen onları doğru yola yönelmelerini tutku derecesinde istesen de Allah, yoldan çıkardığı kimseyi hidayete erdirmez. Onların asla yardımcıları da olmaz.” (Nahl, 16/37-38)

Genel anlamıyla **"ümmet"**, çoğu aynı kökten gelen, önceki kuşaklardan devralınan özelliklerin yahut ortak menfaat ve ideallerin veya din, zaman, vatan gibi faktörlerin bir araya getirdiği geniş insan topluluğunu ifade eder. Çoğulu ise **"ümme"**dir.

Dinî anlamda, bir peygambere inanıp onun yolundan giden cemaate, ilâhî dinlere mensup kavimler topluluğuna **ümmet** denir. Muhammed ümmeti, İslâm ümmeti, Hristiyan ümmeti gibi.

Konumuz olan âyette ilk anlamda kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Allah her millete, geniş insan topluluğuna bir elçi göndermiştir; bunun da gayesi sadece âyetteki öz ifadesiyle **"Allah'a kulluk edip sahte tanrılardan uzak durmak"**tır. (bk. Mâide, 5/60) Çünkü dinin özü ve peygamberler gönderilmesinin ana gayesi tevhiddir; Allah'ın birliği ilkesini zedeleyecek her türlü inanç, düşünce ve davranıştan titizlikle kaçınılmaktadır.

Allah'ın peygamberler gönderdiği milletlerden kimi, peygamberlerinin kendilerine duyurduğu ilâhî hakikatler karşısında iyi niyetli ve ön yargısız tutumları sayesinde Allah'ın hidayetine mazhar olmuş; kimi de *-bir kısım Mekke putperestlerinin yaptıkları gibi-* daha baştan peygamber ve vahiy karşısında sergiledikleri inkarcı, inatçı ve uzlaşmaz tutumları yüzünden yanlış yolda kalmışlardır.

Hız. Peygamber (asm), Allah'ın kendisine yüklediği tebliğ ve irşad görevini eksiksiz yerine getirme sorumluluğunun bir gereği olduğu kadar yüce ahlâkının, derin insanlık sevgisinin de bir tezahürü olarak, kendisine son derece haksız ve insafsız muameleleri reva görenler de dahil olmak üzere, bütün insanların dünya ve âhiret esenliğine kavuşmaları için büyük bir istek taşıyor, elinden geleni yapıyor, Kur'an'ın anlatımıyla, *"bu uğurda âdeti kendini tüketiyor"*du. Nitekim bu durum,

“Ey Muhammed! Mü'min olmuyorlar diye âdeti kendini helâk edeceksin!..” (Şuarâ, 26/3)

mealindeki ayette açıkça bildirilmektedir.

Konumuz olan âyette de Hz, Peygamber (asm)'in, putperestlerin hidayete ermelerini ne kadar çok istediğine işaret edilmektedir. Fakat burada şu husus özellikle hatırlatılmaktadır:

İnsanların kurtuluşu için Peygamber (asm)'in böyle bir istek ve gayret içinde olması yetmez. İnsanlar bu dünyada bir imtihan hayatı yaşamakta olup kurtuluşu hak etmeleri, Allah'a karşı sorumlu oldukları bu imtihanı başarmaları ve iradelerini o yönde kullanmaları sonucunda,

O'nun kendilerine hidayeti nasip etmesine bağlıdır; bu hususta insanların Allah'tan başka yardımcıları da yoktur. Şu hâlde kurtuluşu hak etmeyene Peygamber (asm)'in bile yardımı dokunamaz.

İmanın bir gereği olan bu durum,

“Doğrusu sen sevdiğine hidayet veremezsin. Fakat Allah kimi dilerse ona hidayet verir. Ve hidayete erecekleri en iyi o bilir.” (Kasas, 28/56)

mealindeki ayette ifade edilmiştir. Demek ki hidayet, kulun kendi iradesini kullanmasından sonra, Allah'ın o kulun kalbine koyduğu bir nurdur.

Hayır ve şerrin Allah'tan olması cihetiyle, insanları hidayete erdiren ve dalaletle düşüren ancak o'dur. İnsanlar birbirinin hidayet ve dalaletine sadece sebep olurlar. Hidayet ve dalaleti Cenab-ı Hak'ın yaratmasını yanlış anlayan bazı kimseler, *“Hidayet Allah'tandır, o nasip etmedikten sonra insan doğru yola giremez.”* diyerek, hem başkalarını ikaz ve irşat etme yolunu kapatmakta, hem de kendilerini kusurlarında mazur göstermek istemektedirler.

İnsanları saadete erdiren ve şekavete düşüren ancak Allah'tır. Lakin yüce rabbimizin bir kulunda dalalet yaratması, o kulun kendi cüz'i iradesini kötüye kullanması sebebiyledir. Yoksa, kul kendi kabiliyetini dalalet yoluna yöneltmedikçe, Cenab-ı Hak onu o yola sevk etmez.

Aynı durum hidayet için de söz konusudur. Nasıl ki insan rızık için gerekli bütün teşebbüsleri yaptıktan ve sebeplere tevessül ettikten sonra neticeyi Allah'tan bekler. Zira **Rezzak** (rızık verici) ancak Odur. Sebepleri mükemmel bir şekilde yerine getirmekle rızık elde etmeğe muhakkak gözüyle bakamaz. Aynen öyle de bir kimseye Allah'ın emir ve yasaklarını en güzel bir şekilde tebliğ eden insan, neticeye kesin gözüyle bakamaz. Zira, hadi (hidayete erdirici) ancak Odur. Allah'ın dilediğine hidayet vermesi ise, hidayet şartlarına riayet eden kimseye, dilerse hidayet vermesi demektir. Yoksa, *“hidayet için gerekli hiçbir sebebe riayetin gerekmediği”* manasına gelmez. Bu düşünce tarzı rızık misalinde, tarlaya tohum ekmeden mahsul beklemeğe benzer.

Bu noktada bir hususun açıklanması gerekmektedir:

Tarlasına tohum ekemeyen kimsenin mahsul alamayacağı kesindir. Her sebebe hakkıyla riayet eden kimse ise yüzde doksan dokuz ihtimalle mahsule kavuşur. Yüzde bir ihtimal ile dolu, sel, kuraklık gibi bir musibet söz konusu olabilir. İşte, az da olsa netice alamama ihtimalinin bulunması insanın dergah-ı ilahiyeye iltica etmesi ve Ona yalvarması hikmetine binaendir. Bu misal ile izah ettiğimiz hakikat, hidayet meselesi için de söz konusudur.

İlave bilgi için tıklayınız:

[- Allah'ın kula hidayet etmesi için kulun ne yapması lazım gelir?](#)

[- "Zira Allah onların kalblerini ve kulaklarını mühürlemiştir. Gözlerinde de perde vardır ve büyük azab onlar içindir." \(Bakara, 2/7\), ayetine göre, kişileri kâfir yapan Tanrı'dır, öyleyse kâfirin ne suçu vardır?](#)

[- Kur'an-ı Kerim'de; "Allah kime hidâyet verirse, doğru yolda olan odur; kimi de hidâyetten mahrum eder şaşırtırsa, artık imkânı yok, ona yol gösterecek bir dost bulamazsın." deniliyor. Burada Allah'ın insanı zorlaması söz konusu mu?](#)

Selam ve dua ile...

En'am suresi 148. ayette, "Allah dileseydi biz ortak koşmazdık." diyen müşrikler azapla tehdit edilmekte; 149. ayette ise "Allah dileseydi hepinizi doğru yola erİştirirdi." denilmektedir. Bu iki ayeti nasıl anlamalıyız?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

"Putu tapanlar, 'Allah dileseydi, babalarımız ve biz puta tapmaz ve hiçbir şeyi haram kılmazdık.' diyecekler; onlardan öncekiler de bizim şiddetli azabımızı tadana kadar böyle demişlerdi. Onlara 'Bize karşı çıkarabileceğiniz bir bilginiz var mı? Siz ancak zanna uyuyorsunuz ve sadece tahminde bulunuyorsunuz.'de. 'Üstün delil Allah'ın delilidir. O dileseydi hepinizi doğru yola erİştirirdi.' de." (En'am, 6/148-149)

Yüce Allah, Hz. Peygamber (asm) ile tartışırken, her şeyin Allah'ın dilemesine bağılı olduğu gerçeğini, kendi bâtil uygulamalarının haklılığına gerekçe olarak gösteren ve sanki **"Böyle inanıp böyle yaşamamız Allah'ın dilemesi olduğuna göre, biz O'nun iradesine uyuyor, böylece günah işlemiş de olmuyoruz."** diyerek, söz konusu gerçeği hedefinden saptıran, istismara kalkışan müşriklerin kötü niyetlerini yüzlerine vurmakta, onların böyle bir gerekçeye dayanarak Hz. Peygamber'i ve onun tebliğlerini yalanlamaya hakları olmadığını bildirmekte; nitekim daha önce de aynı mantıkla yalanlamada bulunan milletlerin azaba mâruz kalmaktan kurtulamadıklarını hatırlatmaktadır.

Elbette evrende bütün olup bitenler, Allah'ın hür ve mutlak iradesiyle koymuş olduğu kanunlar çerçevesinde işlemektedir. İnsanın, kendi irade ve aklını kullanarak doğru ve yanlış olanı birbirinden ayırması, doğruyu seçme imkânına sahip olması da aynı kanunun bir parçasıdır. Bu sebeple inkârcıların kendi kötülüklerini Allah'ın irade ve meşfetine yüklemeye kalkışarak kendilerini mazur göstermeleri, O'nun azabını gerektirecek bir suçtur. Nitekim âyetin devamı da müşriklerin bu istidlallerinin, ilmî bir değer taşımayıp sadece bir zan ve kuruntudan ibaret olduğunu göstermektedir. *(Kur'an Yolu, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, II/380-381)*

Allah dileseydi insanları melekler gibi yaratır veya kötülük, inkâr ve şirke kaymalarına engel olurdu. 149. ayette buna işaret edilmiştir. Ama insan hakkında koymuş olduğu kanunun hikmeti bununla bağdaşmaz. Kuluna iradesiyle hak ile batılı seçme özgürlüğü vermiştir.

Hayır ve şerrin Allah'tan olması cihetiyle, insanları hidayete erdiren ve dalaletle düşüren ancak o'dur. İnsanlar birbirinin hidayet ve dalaletine sadece sebep olurlar. Hidayet ve dalaleti Cenab-ı Hakk'ın yaratmasını yanlış anlayan bazı kimseler, *"Hidayet Allah'tandır, o nasip etmedikten sonra insan doğru yola giremez."* diyerek, hem başkalarını ikaz ve irşat etme yolunu kapatmakta hem de kendilerini kusurlarında mazur göstermek istemektedirler.

İnsanları saadete erdiren ve şekavete düşüren ancak Allah'tır. *Lakin yüce Rabbimizin bir kulunda dalalet yaratması, o kulun kendi cüz'i iradesini kötüye kullanması sebebiyledir.* Yoksa, kul kendi kabiliyetini dalalet yoluna yöneltmedikçe, Cenab-ı Hak onu o yola sevk etmez.

Aynı durum hidayet için de söz konusudur. Nasıl ki insan rızık için gerekli bütün teşebbüsleri yaptıktan ve sebeplere tevessül ettikten sonra neticeyi Allah'tan bekler. Zira **Rezzak** (rızık verici) ancak Odur. Sebepleri mükemmel bir şekilde yerine getirmekle rızık elde etmeğe

muhakkak gözüyle bakamaz. Aynen öyle de bir kimseye Allah'ın emir ve yasaklarını en güzel bir şekilde tebliğ eden insan, neticeye kesin gözüyle bakamaz. Zira, **Hadi** (hidayete erdirici) ancak Odur. Allah'ın dilediğine hidayet vermesi ise, hidayet şartlarına riayet eden kimseye, dilerse hidayet vermesi demektir. Yoksa, "*hidayet için gerekli hiçbir sebebe riayetin gerekmediği*" manasına gelmez. Bu düşünce tarzı rızık misalinde, tarlaya tohum ekmeden mahsul beklemeğe benzer.

Bu noktada bir hususun açıklanması gerekmektedir. Tarlasına tohum ekemeyen kimsenin mahsul alamayacağı kesindir. Her sebebe hakkıyla riayet eden kimse ise yüzde doksan dokuz ihtimalle mahsule kavuşur. Yüzde bir ihtimal ile dolu, sel, kuraklık gibi bir musibet söz konusu olabilir. İşte, az da olsa netice alamama ihtimalinin bulunması, insanın dergah-ı ilahiyeye iltica etmesi ve Ona yalvarması hikmetine binaendir. Bu misal ile izah ettiğimiz hakikat, hidayet meselesi için de söz konusudur.

Allah'ın bir kula hidayet etmesi için, kulun ne yapması lazımdır?

Soru Detayı

Ben, inaç sorunu yaşayan bir kişiyim. Allah Kur'an-ı Kerim'in çeşitli yerlerinde, insanların ancak kendi isteği (Allah'ın) rızası ile mümin olabileceklerini yazıyor. Bu durumda ben ne kadar istesem de İslamı kalbime Allah istemeden koyamayacak, hep bocalayacak olmaz mıyım? Bazen bu durumumdan rahatsız olup icabına göre dua ederim, "Allah'ım! Bana, sana iman etmeyi nasip et..." diye.

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Hidayet, kulun iradesini kullanmasından sonra, Allah'ın o kulun kalbine koyduğu bir nurdur.

Hayır ve şerrin Allah'tan olması cihetiyle, insanları hidayete erdiren ve dalaletle düşüren ancak o'dur. İnsanlar birbirinin hidayet ve dalaletine sadece sebep olurlar. Hidayet ve dalaleti Cenab-ı Hakk'ın yaratmasını yanlış anlayan **bazı kimseler**, "*Hidayet Allah'tandır, o nasip etmedikten sonra insan doğru yola giremez.*" diyerek, hem başkalarını ikaz ve irşat etme yolunu kapatmakta hem de kendilerini kusurlarında mazur göstermek istemektedirler.

Önce şunu belirtelim: Cenab-ı Hakk'ın dilediğine hidayet buyurması caizdir. İnsanları saadete erdiren ve şekavete düşüren ancak o dur. Lakin Yüce Rabbimizin bir kulunda dalalet yaratması, o kulun kendi cüz'i iradesini kötüye kullanması sebebiyledir. Yoksa, kul kendi kabiliyetini dalalet yoluna yöneltmedikçe, Cenab-ı Hak onu o yola sevk etmez. Aynı durum hidayet için de söz konusudur. Nasıl ki insan rızık için gerekli bütün teşebbüsleri yaptıktan ve sebeplere tevessül ettikten sonra neticeyi Allah'tan bekler. Zira **Rezzak** (rızık verici) ancak o'dur. Sebepleri mükemmel bir şekilde yerine getirmekle rızık elde etmeğe muhakkak gözüyle bakamaz. Aynen öyle de bir kimseye Allah'ın emir ve yasaklarını en güzel bir şekilde tebliğ eden insan, neticeye kesin gözüyle bakamaz. Zira, hadi (hidayete erdirici) ancak o'dur. Allah'ın dilediğine hidayet vermesi ise, hidayet şartlarına riayet eden kimseye, dilerse hidayet

vermesi demektir. Yoksa, “hidayet için gerekli hiçbir sebebe riayetin gerekmediği” manasına gelmez. Bu düşünce tarzı rızık misalinde, tarlaya tohum ekmeden mahsul beklemeğe benzer.

Bu noktada bir hususun açıklanması gerekmektedir: Tarlasına tohum ekemeyen kimsenin mahsul alamayacağı kesindir. Her sebebe hakkıyla riayet eden kimse ise yüzde doksan dokuz ihtimalle mahsule kavuşur. Yüzde bir ihtimal ile dolu, sel, kuraklık gibi bir musibet söz konusu olabilir. İşte, az da olsa netice alamama ihtimalinin bulunması insanın dergah-ı ilahiye ye iltica etmesi ve o'na yalvarması hikmetine binaendir. Bu misal ile izah ettiğimiz hakikat, hidayet meselesi için de söz konusudur.

Allah niçin tanınmak ve sıfatlarının tecelli etmesini istemektedir; bunu yapmak O'na ilahi bir haz mı veriyor?

Soru Detayı

- Eğer öyle ise, kendisini ilahi bir şekilde tatmin ediyor ve bu haz O'nu sürekli bir şeyler yaratmaya, dert verip derman vermeye, yok edip var etme ve sürekli mahlûkların tecdit etmesi gibi sanatsal faaliyetlere itiyor ve bu faaliyetlerini beğenmeyen, inkar eden ve O'nu gazaplandırılardan da intikamını almak üzere cehennem yaratıyor ve intikamdan gelen ilahi haz ile o ilahi haz sekteye uğramadan artarak devam ediyor ve etmesini istediği için de sabitlikten ve durağanlıktan münezzehtir denilebilir mi?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Bu bakış açısı bir açıdan doğrudur, bir açıdan yanlıştır.

Doğrudur: Çünkü, **kâinatta her şey Allah'ın isim ve sıfatlarının tecellisidir.** Bu tecelliler, Allah'ın hoşnutluğu doğrultusunda söz konusudur. Yani, **Şafi** ismi hastaların varlığını istiyor ki, onlara şifa versin ve bu şifalardan mukaddes bir memnuniyetle memnun olsun... Diğer hususları da buna kıyas edebilirsiniz.

Yanlıştır: Çünkü bu düşünce, bütün işleri sadece Allah'ın “HAZZI” doğrultusunda açıklayarak, onun başka sıfatlarını göz önünde bulundurmayan bir bakış açısıdır.

Evvela Allah için “**haz**” tabirini kullanmak, insanların gözünde duygusal bir varlık şemasını çiziyor ki, bu bazen küfre kadar götürür.

Allah'ın hiçbir sıfatı, insanın sıfatına benzemez. Allah da görür, işitir, insan da görür, işitir, fakat bu fiiller arasında bir benzerlik yoktur. Çünkü, Allah madde değildir, mekandan, zamandan münezzehtir. Bunun gibi, Allah'ın kendini tanıtmak, sevdirmek istemesi de tıpatıp insanın kendini tanıtmak, sevdirmek istemesi gibi değildir. İnsanın bu arzusu bir ihtiyaçtan kaynaklanıyor olabilir, fakat Allah'ın bu iradesi bir ihtiyaçtan kaynaklanmıyor.

Bununla beraber, insanlarda bile *-tanıtma, sevdirme duygusu-* her zaman bir ihtiyacın varlığını göstermez. Bu ayrı bir lezzet, ayrı bir zevktir. Çok âciz, her şeye muhtaç olan insanda bile ihtiyacın dışında bazı arzular söz konusu iken, isimlerinden biri **SAMED** (*hiçbir şeye muhtaç olmayan ve her şeyin kendisine muhtaç*) olan Allah için herhangi bir konuda ihtiyaç duyduğunu, sırf belli bir hazzını duyurmak istediğini düşünmek hem mantıkla, hem Allah'a *-olan sağlam-* imanla çelişir.

Bediüzzaman Hazretleri, bu konuyu açıklarken, bir sürü kayıtlarla onun büyüklüğünü ve biz insanlara asla benzemeyen faaliyetlerindeki amaçlarını her türlü yanlış anlamalardan tenzih ediyor. Onun mutalaası doğrultusunda konuyu özetlersek:

“Allah’ın hiçbir ihtiyaçtan kaynaklanmayan, onun zatına layık ve kutsal olan sıfatlarına münasip, sonsuz bir şefkati ve hadsiz bir muhabbeti var. Ve o sonsuz şefkat ve hadsiz muhabbetten gelen hadsiz bir şevk-i mukaddes var. Ve o şevk-i mukaddesten gelen hadsiz bir sürur-u mukaddes var. Ve o sürur-u mukaddesten gelen *-tabir caiz ise-* hadsiz bir lezzet-i mukaddese var. Hem o lezzet-i mukaddeseden gelen hadsiz terahhumdan, mahlukatın (yaratıkların) faaliyet-i kudret içinde ve istidatları kuvveden fiile çıkmasından ve tekemmül etmesinden neşet eden memnuniyetlerinden ve kemallerinden gelen ve **Zât-ı Rahman-ı Rahîm**’e ait *-tabir caiz ise-* hadsiz memnuniyet-i mukaddese ve hadsiz iftihar-ı mukaddes vardır ki, hadsiz bir surette, hadsiz bir faaliyeti iktiza ediyor. İşte şu hikmet-i dakikayı felsefe ve fen ve hikmet bilmediği içindir ki, şuursuz tabiatı ve kör tesadüfü ve camid esbabı; şu gayet derecede alîmane, hakîmane, basîrane faaliyete karıştırmışlar, dalalet zulûmatına düşüp nur-u hakikatı bulamamışlar.” (bk. *Bediüzzaman Said Nursî, Mektubat, On Sekizinci Mektup, Üçüncü Mesele*).

Şimdi insafla bu açıklamaya bakalım, içinde neler var: Allah’ın kâinatı yaratmasının arkasında yatan asıl sebep: Allah’ın sanatını sevmesi, yaratıklarına karşı sonsuz şefkat beslemesi... Varlıkların kuvveden fiile çıkmaları ve tekemmül etmelerinden memnun olması...

Burada somut bir misalle meseleye bakmakta fayda vardır. Mesela; bir devleti kuran kadronun amaçları arasında hapis ve cezayı saymak yanlışır. Çünkü, hiçbir kurucu kadro devleti kurarken, insanları hapse atmak gibi bir amacı olamaz. Bütün maksatları, kendi vatandaşları için bir ülke inşa etmek, bir medeniyet kurmak, kendi insanların huzur ve güvenini temin etmek gibi yüksek gayeleri gerçekleştirmektir. Daha sonra hapis ve cezaların tesisi, kurdukları devlet felsefesine aykırı hareket eden, halkın huzur ve güvenini bozan, anarşist faaliyetlerde bulunan, devlet otoritesini hiçe sayan kimselerin peyda olmalarıyla birlikte söz konusu olur.

Bunun gibi, Allah’ın kâinatı yaratmasındaki maksatlarını sadece insanların varlığına indirgemek, sonra da evrenin kuruluş felsefesini **cehennem kurgusu** üzerine bina etmek yanlışır. Farzımuhal, cennet ve cehennem *-haşa-* olmasaydı bile, kâinatın kuruluş felsefesinde, bu inşa ve tesiste *-yukarıda sayıldığı üzere-* yine de Allah’ın aşkın zatına layık ve kutsal sıfatlarına münasip birçok hikmet, mukaddes memnuniyeti asli unsur olacaktı. Cennet ve cehennem ise, kâinat devletinin küçük bir eyaleti olan yer küresindeki insanların bu ilahi devlet felsefesine ve medeniyetine uygun veya aykırı hareket etmelerinden ötürü var edilmesi adalet ölçüsüne göre zorunlu olan iki meskendir.

Kâinat devletinin kuruluş felsefesine aykırı hareket eden bir kâfiri *-acıyıp da-* cehenneme atmamak, bir yersiz merhamete mukabil, hukuklarına taarruz edilen hadsiz davacılara hadsiz merhametsizlikler olur. İşte o davacılar cehennemin vücudunu istedikleri gibi, izzet-i celal ve azamet-i kemal dahi kat’î isterler. (bk. *Asa-yı Musa, s. 48, 49*)

Bununla beraber, cennet ve cehennem sadece insanların ceza ve mükâfat yurdu olsun diye yaratılmamıştır. Cennet Allah’ın cemal sıfatlarının bir tecelligâhı olduğu gibi, cehennem de onun celal sıfatlarının tezahür ettiği bir mekândır.

"Evet nasıl bir serseri âsi ve raiyete tecavüz eden bir adam, oranın izzetli hâkimine dese: '**Beni hapse atamazsın ve yapamazsın.**' diye izzetine dokunsa, elbette o şehirde hapis olmasa da o edepsiz için bir hapis yapacak, onu içine atacak. Aynen öyle de; kâfir-i mutlak, küfrüyle izzet-i celaline şiddetle dokunuyor. Ve azamet-i kudretine inkâr ile dokunduruyor. Ve kemal-i rububiyetine tecavüzüyle iliştiriyor."

Bediüzzaman aşağıdaki şu

"Elbette Cehennem'in pek çok vazifeler için pek çok esbab-ı mûcibesi ve vücudunun hikmetleri olmasa da, öyle kâfirler için bir Cehennem'i halketmek ve onları içine atmak, o izzet ve celalin şe'nidir." (bk. *Asa-yı Musa, a.g.y*)

sözleriyle cehennemin hapis yeri olmaktan başka varlığının pek çok hikmeti ve gerekçesinin olduğuna işaret etmiştir.

Allah, imtihana tabi tuttuğu insanlardan hiçbirinin ruhunu sırf kötülük yapacak veya sırf iyilik yapmaya meyyal olacak bir şekilde yaratmamıştır. Bilakis, bütün ruhları imtihanın - *asgari*- şartlarını yerine getirebilecek bir konumda yaratmıştır. Bu sebeple, imtihana tabi tutulmuş her insana iyi ile kötüyü, kâr ile zararı fark edecek bir akılla donatmıştır. Yol haritasını özgürce çizebilecek bir özgür iradeye sahip kılınmıştır. "**Dileyen iman etsin, dileyen inkâr etsin.**" mealindeki ayetiyle, bu özgürce tercihin varlığı Kur'an'da açıkça ilan edilmiştir.

"**Siz şükredip iman ettikten sonra Allah ne diye sizi cezalandırsın ki? Allah şükredenlerin mükâfatlarını bol bol verir ve her şeyi hakkıyla bilir.**" (Nisa, 4/147)

mealindeki ayetin ifadesi, ilahi devlet kuruluş felsefesinde cehennem hapsinin asli bir unsur olmadığına işaret etmektedir.

Tanrının sevmeye, görülmeye, bilinmeye ihtiyacı mı var ki varlıkları yarattı?

Soru Detayı

- Tanrı bu çeşitliliği neden yaratmıştır da bazıları cehenneme gitmektedir?
- Kiminin ruhunu kusurlu, kötü yaratması eşitsizlik değil midir?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Cevap 1:

Allah'ın hiçbir sıfatı, insanın sıfatına benzemez. Allah da görür, işitir, insan da görür, işitir, fakat bu filler arasında bir benzerlik yoktur. Çünkü, Allah madde değildir, mekândan, zamandan münezzehtir. Bunun gibi, Allah'ın kendini tanıtmak, sevdirmek istemesi, insanın kendini tanıtmak, sevdirmek istemesi gibi değildir. İnsanın bu arzusu bir ihtiyaçtan kaynaklanabilir, fakat Allah'ın bu iradesi bir ihtiyaçtan kaynaklanmıyor.

Bununla beraber, insanlarda bile -tanıtma, sevdirmeye duygusu- her zaman bir ihtiyacın varlığını göstermez. Bu ayrı bir lezzet, ayrı bir zevktir. Çok âciz, her şeye muhtaç olan insanda bile ihtiyacın dışında bazı arzular söz konusu iken, en büyük isimlerinden biri **SAMED** (*hiçbir şeye muhtaç olmayan ve her şey kendisine muhtaç olan*) Allah için her hangi bir konuda ihtiyaç duyduğunu düşünmek, hem mantıkla hem Allah'a -olan sağlam- imanla çelişir.

Konuyu akla daha yaklaştırmak için, güneşin durumunu değerlendirebiliriz. Güneşin her sabah doğması, (farazî olarak kabul ettiğimiz şuuruyla) kendini varlıklara bildirmesi, tanıtması, sevdirmesi onun varlıklara ihtiyaç duymasından kaynaklandığını söyleyebilir miyiz? Elbette hayır! Çünkü insan, canlı ve diğer varlıkların hiçbirisinin güneşin ışığına, ısısına, kütleline/vücuduna hiçbir katkı sağlamaları söz konusu değil ve olamaz. Güneş gibi sonradan var olan yaratılan bir varlık böyle ihtiyaçsız iken, varlığı ebedi ve ezeli olan ve güneşi yaratan Allah'ın muhtaç olduğunu düşünmek gerçekten akla ziyandır.

Bediüzzaman Hazretlerinin değerlendirmeleri doğrultusunda konuyu özetlersek;

“Allah'ın hiçbir ihtiyaçtan kaynaklanmayan, onun zatına layık ve kutsal olan sıfatları arasında, sonsuz bir şefkati ve hadsiz bir muhabbeti var. Ve o sonsuz şefkat ve hadsiz muhabbetten gelen hadsiz bir şevk-i mukaddes var. Ve o şevk-i mukaddesten gelen hadsiz bir sürur-u mukaddes var. Ve o sürur-u mukaddesten gelen -tabir caiz ise- hadsiz bir lezzet-i mukaddese var. Hem o lezzet-i mukaddeseden gelen hadsiz terahhumdan, mahlukatın faaliyet-i kudret içinde ve istidadları kuvveden fiile çıkmasından ve tekemmül etmesinden neş'et eden memnuniyetlerinden ve kemallerinden gelen ve Zât-ı Rahman-ı Rahîm'e ait -tabir caiz ise- hadsiz memnuniyet-i mukaddese ve hadsiz iftihar-ı mukaddes vardır ki, hadsiz bir surette, hadsiz bir faaliyeti iktiza ediyor.”

“İşte şu hikmet-i dakikayı felsefe ve fen ve hikmet bilmediği içindir ki, şuursuz tabiatı ve kör tesadüfü ve camid esbabı; şu gayet derecede alîmane, hakîmane, basîrane faaliyete karıştırmışlar, dalalet zulûmatına düşüp nur-u hakikati bulamamışlar.” (bk. *Bediüzzaman Said Nursi, Mektubat, On Sekizinci Mektup, Üçüncü Mesele*).

Keza, bu gün dünyanın her tarafında yüz binlerce insanın, muhtaç, depremzede, müsibettede, fakir insanların yardımına koştukları bilinen bir gerçektir. Bu insanların muhtaçların yardımına koşmalarının altında ne gibi bir ihtiyaçları, bir beklentileri var? Bilakis, bunlar hiçbir karşılık beklemeden yardım yapmaktan aldıkları bir lezzet bir memnuniyetten başka hiçbir ihtiyaçları yoktur. Bu yardımlaşma duygusu *-Müslüman olsun olmasın-* genel olarak insanların yaratılışında var olan mükemmel bir duygudur.

İnsanlarda *“hiçbir karşılık beklemeden iyilik etme”* duygusunu yaratan ve bu duygudan bir lezzet ve memnuniyet duygusunu var eden Allah, bununla “kendisinin yaptığı ve yarattığı işlerin arkasında -büyüğün küçüğe, zengin fakire yaptığı iyilikten ötürü- aldığı bir kutsal lezzet ve bir kutsi memnuniyetten başka hiçbir ihtiyacının olmadığını anlamalarını istemiştir. Yani, insanların karşılıksız yardım duygusu, Allah'ın -kâinatın her tarafında parlayan- lütuf ve keremine varlığına bir kıyas, bir birim ölçüsüdür.

Cevap 2:

Mülkün sahibi, mülkünde dilediği gibi tasarruf etme hakkına sahiptir; bağ-bahçesinde, dilerse domates, dilerse patates eker; hiç kimsenin buna itiraz hakkı yoktur. Evrenin tek yaratıcısı, tek sultanı, yegâne ezeli padişahı olan Allah, elbette dilediği gibi tasarruf eder. Kimini fare, kimini taş, kimini fil, kimini maymun, kimini melek, kimini insan olarak yaratır ve yaratmıştır. Kim buna itiraz edebilir ki!..

Varlık mutlak güzelliştir, bir iyiliktir, bir ikramdır, bir lütuftur. Bu sebeple, yoktan var edilen her varlık *-şekli, konumu ne olursa olsun-* yaratana karşı şükran borçludur.

Aslında bu gibi tereddütlerin, vesveselerin çözümü, Allah'ı bütün kutsal sıfatlarıyla doğru olarak tanımaktır. Allah'ın hikmet sahibi, **HAKİM** olduğuna iman eden kimse, onun abes, boş, lüzumsuz işler yapmayacağına da iman etmek zorundadır. Allah'ın her işini adaletle yapan **ÂDİL** olduğuna inana kimse, onun asla haksızlık etmeyeceğini de kabul etmek durumundadır.

Bu pencereden bakan kimse, Allah'ın imtihana tabi tuttuğu insanlara asla haksızlık etmeyeceğini çok iyi bilir. Nitekim, Allah -ibret dersi gibi bir hikmete binaen- zeka özürülü olarak yarattığı insanları imtihandan muaf tutmakta ve onları imtihansız olarak cennete koyacaktır.

Keza, gönderdiği ilahî mesajından habersiz olanları da imtihandan muaf tutmuş ve onları da cennetine koyacaktır.

Ayrıca, imtihana tabi tuttuğu insanlardan hiçbirinin ruhunu sırf kötülük yapacak veya sırf iyilik yapmaya meyyal olacak bir şekilde yaratmamıştır. Bilakis, bütün ruhları -imtahanın asgari şartlarını yerine getirebilecek bir konumda yaratmıştır. Bu sebeple, imtihana tabi tutulmuş her insanı iyi ile kötüyü, kâr ile zararı fark edecek bir akılla donatmıştır. Yol haritasını özgürce çizebilecek bir özgür iradeye sahip kılmıştır.

“Dileyen iman etsin, dileyen inkâr etsin.” (Kehf, 18/29)

mealindeki ayetle bu özgürce tercihin varlığı Kur'an'da açıkça ilan edilmiştir.

Peygamberler dahil, en iyi insanların bile bazen yanlış yapmaları, en kötü insanların bile bazen iyi davranış sergilemeleri, bütün ruhların iyi ve kötüye yönelebilecek bir kabiliyette olduğunu göstergesidir. Âdil bir imtahanın asgari şartlarını yerine getirilmesi için gereken akli, kalbi, ruhi donanımlara sahip olduktan sonra, bazılarında fazladan akıl, zekâ ve üstün bir ruh cevherinin verilmesi bir haksızlık değildir. Bu sebeple, hiç kimse *“Neden benim ruhum da Hz. Muhammed'in ruhu gibi yaratılmadı, ben de neden peygamber olmadım?”* diyemez. Bir fare kalkıp da *“Neden ben de Sokrat gibi bir filozof olmadım?”* diye hak dava edemez...

Cevap 3:

Daha önceki açıklamalar bu 3. madde için de geçerlidir. Bununla beraber şunu da ilave olarak diyoruz ki; Allah'ın hiç kimseye ihtiyacı olmadığına göre, hiç kimseye özel bir garazı da olmaz. İsteseydi, hiçbir insan yaratmazdı. İsteseydi, bütün insanları *-imtahan etmeden-* cehenneme koyardı. İsteseydi, cenneti yaratmayıp sadece cehennemi yaratıp herkesi oraya tıkardı.

Kur'an'ın surelerinin başında kendini **Rahman** ve **Rahîm** olarak bize takdim edip tanıtan sonsuz merhamet sahibi bir yaratıcıya karşı kötü zanda bulunmak; onun haksızlık yaptığını, âdil davranmadığını, bazı insanlara komplo kurduğunu düşünmek, müeyyidesi çok ağır olan bir saygısızlıktır. Dünyada kendisini inkâr eden ateistlerin bile rızkını vermekle sonsuz merhametini gösteren yüce Yaratıcının *-iyi insanlarla kötü insanları, çalışanlarla tembel olanları, itaatkâr olanlarla isyankâr olanları birbirinden ayırmak ve ödül hakkedenlerle cezayı hakkedenlerin müstahak oldukları karşılığı vermekten başka-* insanlarla alıp veremediği ne var ki, onlara tuzak kursun... İsteseydi zaten onları yaratmazdı.

Son olarak, imtahanın gerekçesini ortaya koyan aşağıdaki birkaç ayetin meallerini vermekte fayda vardır:

“Allah, sizin içinizden cihad edenlerle sabır gösterenleri ortaya çıkarmadan, kolayca cennete girivereceğinizi mi zannettiniz?” (Âl-i İmran, 3/142)

“Müminler sadece *'İman ettik.'* demeleri sebebiyle kendi hâllerine bırakılıvereceklerini, imtihana tâbi tutulmayacaklarını mı zannettiler? Biz elbette kendilerinden önce yaşamış olanları denedik. Allah elbette şimdiki müminleri de imtihan edip iman iddiasında sadık olanlarla, samimiyetsiz olanları elbette bilecektir.” (Ankebut, 29/2-3)

“Biz hiç, iman edip makbul ve güzel iş yapanlara, ülkede fesat çıkararak nizamı bozanlarla aynı muameleleri yapar mıyız? Yahut Allah'ı sayıp kötülüklerden sakınanları, yoldan çıkanlarla bir tutar mıyız?” (Sad, 38/28)

“Biz hiç, Allah'a itaat ve teslimiyet gösterenleri suçlu kâfirlerle bir tutar mıyız? Nasıl olur da böyle bir şey iddia edebilirsiniz? Ne biçim hüküm veriyorsunuz öyle?” (Kalem, 68/35-36)

Öldükten sonra sonsuza kadar yok olma hakkımız yok mu? Neden sürekli var olmak zorundayız?

Soru Detayı

- Allah neden bize illa ki ebedi bir hayat veriyor, neden bizi zorla var ediyor?

- Mesela öldük diyelim, günahlarımız var, onun da acısını cehennemde çektik ve çıktık. Bundan sonra sonsuza kadar yok olmayı istesek, neden Allah buna izin vermiyor, neden illa ki cennet ve cehennemi sunarak zorla bizi sonsuza kadar var ediyor?

- Öldükten ve dünya imtihanımız bittikten sonra, yok olmayı istemek bir insan olarak en doğal hakkımız değil mi?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Allah bizleri kendi keyfimize göre var etmiyor ve kendi arzumuza göre bizi yok etmez.

Allah bizi yaratırken, kendi isim ve sıfatlarının tecellilerini görmek istediği gibi, cennette ve cehennemdeki hayatı **sonsuz olarak devam ettirmesi de kendi isim ve sıfatlarının** tezahürlerini görmek istemesindedir.

Buna göre, Allah'ın -söz gelişi- Hâlık ismi, insanların yaratılmasını, **Rezzâk** ismi, insanların rızka muhtaç bir konumda olmasını, Şafi ismi, insanların hasta olmasını gerektirdiği gibi, **Bâki ismi, Ebedi ismi, insanların ahirette ebedi bir şekilde hayatta kalmalarını** isterler.

Yine, Allah'ın **Rahman, Rahim, Rauf, Kerim, Rezzak** gibi cemel tecellilere sahip olan isimler, cennettekilerin ebedi olarak orada kalmalarını istediği gibi, **Müntakim, Kahhar, Aziz, Muzil** gibi celalli isimleri de cehennemliklerin orada ebedi olarak kalmalarını gerektirmektedir.

Allah bizi dünyada yaratırken, sonra öldürürken, sonra tekrar diriltirken bize sormadığı gibi, bir kısmımız cennette bir kısmımızı cehennemde ebedi olarak yaşatırken de bize sormaz.

Biz arabayı yaparken, bir eser yazarken, bir çocuk sahibi olurken onlara soruyor muyuz? Bir tarlada hangi sebze veya meyveleri ekerken o sebze veya meyvelere soruyor muyuz?

Herhangi bir oyuncağın bir insanın iradesi karşısında ne kadar âciz ve hiç bir hak iddia etmeye hakkı olmadığı gibi, insanların da Allah'a karşı hiç bir hak iddia etme hakları yoktur.

Bununla beraber, Allah'ın sonsuz merhameti ve adaleti, insanlara gereken değeri vermiştir. Katil zalimler ile masum temiz insanları eşit tutmamıştır. İnatçı kafirler ile itaatkar müminleri aynı kefeye koymamıştır.

Ayrıca cennet yurdu sadece iyi insanlara bir mesken olsun diye yaratılmadığı gibi, cehennem de sadece kötü insanlar için bir hapis olsun diye yaratılmamıştır. Nitekim milyarlarca yıldan beri cennet ve cehennem vardır, ama oralarda hiç bir insan yoktur. Demek ki onların varlığının esas hikmeti Allah'ın cemel ve celal sıfatlarının tecellisi için birer yansıma alanı olsun diye var edilmiştir.

Bediüzzaman Hazretlerinin cehennemın başka hikmetlerinin olduğunu gösteren şu ifadeleri oldukça manidardır:

"Evet nasıl bir serseri âsi ve raiyete tecavüz eden bir adam, oranın izzetli hâkimine dese: 'Beni hapse atamazsın ve yapamazsın.' diye izzetine dokunsa, elbette o şehirde hapis olmasa da o edepsiz için bir hapisane yapacak, onu içine atacaktır. Aynen öyle de; kâfir-i mutlak, küfrüyle izzet-i celaline şiddetle dokunuyor. Ve azamet-i kudretine inkâr ile dokunduruyor. Ve kemal-i rububiyetine tecavüzüyle ilişiyor. Elbette cehennemın pek çok vazifeler için pek çok esbab-ı mûcibesi ve vücudunun hikmetleri olmasa da öyle kâfirler için bir cehennemi halketmek ve onları içine atmak, o izzet ve celalin şe'nidir." (Asa-yı Musa, s. 48-49)

Son olarak şunu belirtelim ki, her insanın en büyük arzusu ebedi bir hayatta ebedi bir lezzette ebedi olarak yaşamaktır. Allah insanları bu arzularla yaratmış ve bu arzularını tatmin etmek için de cennetteki hayatı ebedileştirmiştir. Bu soruyu soran da dahil, ebedi olarak en güzel, en konforlu, ölümün semtine uğramadığı, hastalık ve üzüntünün yanından geçmediği cennet hayatı gibi bir hayatı istemek bütün insanların ortak arzusudur.

Şu bir gerçektir ki, bazı kimselerin bazı zamanlarda intihar etmeleri veya intihara teşebbüs etmeleri, gerçekten bütün insanların dünyada yaşamak istemediklerine dair bir ölçü kabul edilmez. Aynı bunun gibi, bir kaç kişinin bir anlık hissine kapılarak cennette ebedi kalmak istemediklerine dair hastalıklı arzuları, genel olarak insanlar için bir değer ölçüsü olamaz...

Şunu da belirtelim ki, bu tür akıl ve mantık dışı isteklerin seslendirilmesi ve bu açıdan Allah'ın sonsuz rahmet ve hikmetinin itham edilmesi gibi patavatsız düşünceler, şeytanın vesvesesi de olabilir. Çünkü, her insan vicdanının sesini dinlese, **"Ebed, Sonsuzluk"** feryadını işitecektir..

Yaradan istese, herkesi dinine düşkün ya da cennet ehlinen yaratabilirdi?

Soru Detayı

- Yüce Allah, şeytanı yaratmadan önce onun böyle karşı geleceğini de biliyordu. Hz. Adem'i yaratırken de onun ne yapacağını biliyordu. Peki yaradan istese bütün herkesi dinine düşkün yada cennet ehlinen yaratabilirdi. Ya da imtihana tabi tutmadan direkt cennetine de koyabilirdi. Şüphesiz onun gücü her şeye yeter.

- Sonuç olarak cehennem ehline gidecek olan insanlar yaradanı üzecek. Biz bile üzülürken bizi yaradan rahmeti bol olan üzülmez mi. Bunun hikmeti nedir?

- Cehennemi istese yaratmazdı da az bir ceza verebilirdi. Diyorsunuz ki cehennemde de olsa var olmak yok olmaktan daha iyi o zaman cehennem ehlindekiler neden yok olmak isteyecekler?

- Bunu aklım almıyor. Çünkü yok olduklarında zaten bunun bilincinde olmayacaklar ki. Sürekli yanmak acı çekmek neden daha iyi olsun ki?

- Bunun gibi hikmetini bilmediğimiz şeyleri sorgulamak günah mı?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

- Allah açıkça **cehennemi de insanlar ve cinlerle dolduracağını** haber vermiştir. (Secde, 32/13)

Allah'ın sonsuz rahmeti yanında sonsuz adaleti de vardır. Sonsuz rahmeti herkesi cennete götürme vesilesi olarak düşünöldüğü gibi, sonsuz adaleti de zalimleri cehennemle cezalandırmayı ön görür.

- Eğer imtihan olmasaydı, iyi kimseler ile kötü kimseler, zalimlerle mazlumlar aynı kefeye konmuş olacaktı. Okuma-yazmayı sökmemiş bir öğrenci, siyasal bilgileri fakültesini bitirmiş bir öğrenciyle aynı tutulmuş olacaktı. Çalışanla çalışmayanlar, hırsızlarla mal sahipleri aynı kefeye konulacak hem başarılı olanlara hem de başarısız olanlara aynı şekilde mükâfat verilecekti.

Bu ise adalet anlayışıyla bağdaşmayan bir durumdur. Hangimiz evimizi soyan, kardeşimizi öldüren bir hırsız ve bir cani ile aynı şekilde mükâfatı paylaşmaya razı oluruz?

Bizim razı olmadığımız bir hususa Allah'ın razı olmasını istemek kadar çirkin bir şey olabilir mi?

Allah'ın **bin bir isminin tecellilerini** inkar eden, onun 124.000 **peygamberini**, 104 kutsal **kitabını** yalanlayan, hayatları boyunca onun bütün **nimetlerine karşı nankörlük eden**, kendisine **isyan etmeyi marifet sayan**, nice kullarına **zulmeden zalimleri, canileri, katilleri, kâfirleri** de ona itaat eden mümin kulları ile birlikte cennete koymasını istemek kadar bir vicdansızlık olabilir mi?

- İşte bu gibi adaletsizlik örneklerinin olmaması için, aksine itaat edenlere mükâfat, isyan edenlere ceza vermek için cennet ve cehennem yaratılmıştır. Cennet sonsuz rahmetin bir yurdu olduğu gibi, cehennem de bir adalet yurdudur.

“Mümin kimse, yoldan sapmış kimse gibi midir? Bunlar elbette bir olmazlar.” (Secde, 32/18),

“Biz hiç Müslümanları suç işlemiş (kafirler) gibi kılar mıyız? Size ne oluyor nasıl (böyle bir) hüküm veriyorsunuz?” (Kalem, 68/35-36)

mealindeki ayet ve benzerlerinde cehennemın bir adalet yurdu olduğuna işaret edilmiştir.

- Bu konuda Bediüzzaman Hazretlerinin şu ifadelerine bakmakta fayda vardır:

“Cehennem'in vücudu ve şiddetli azabı, hadsiz rahmete ve hakikî adalete ve israfsız, mizanlı hikmete ziddiyeti yoktur. Belki rahmet ve adalet ve hikmet, onun vücudunu isterler. Çünkü nasıl **bin masumların hukukunu çiğneyen bir zalimi cezalandırmak ve yüz mazlum hayvanları parçalayan bir canavarı öldürmek, adalet içinde mazlumlara bin rahmettir.** Ve o zalimi afvetmek ve canavarı serbest bırakmak, bir tek yolsuz merhamete mukabil yüzer bîçarelere yüzer merhametsizliktir.”

"Aynen öyle de Cehennem hapsine girenlerden olan kâfir-i mutlak, küfrüyle hem esma-i İlahiyenin hukukuna inkâr ile tecavüz, hem o esmaya şehadet eden mevcudatın şehadetlerini tekzib ile hukuklarına tecavüz ve mahlukatın o esmaya karşı tesbihkârane yüksek vazifelerini inkâr etmekle hukuklarına tecavüz ve kâinatın gaye-i hilkatî ve bir sebep-i vücudu ve bekası olan tezahür-ü rububiyet-i İlahiyeye karşı ubudiyetlerle mukabelelerini ve âyinedarlıklarını tekzib ile hukukuna bir nevi tecavüz ettiği haysiyetiyle öyle azîm bir cinayet, bir zulümdür ki afva kabiliyeti kalmaz. **إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ** âyetinin tehdidine müstehak olur. Onu Cehennem'e atmamak, bir yersiz merhamete mukabil, hukuklarına taarruz edilen hadsiz davacılar hadsiz merhametsizlikler olur. İşte o davacılar Cehennem'in vücudunu istedikleri gibi, izzet-i celal ve azamet-i kemal dahi kat'î isterler.” (Asa-yı Musa, s. 48)

- **“Cehennemde ebedi kalmakla yok olmak”** arasındaki bağlantıyı ve karşılaştırmayı Bediüzzaman Hazretleri şöyle yapmıştır:

“İnsan (...) dünyada muvakkat bekasını arzuladığı gibi bir dâr-ı ebedîde bekasını, aşk derecesinde arzuluyor(...) Ve öyle arzuları ve matlamları var ki, ebedî saadetten başka hiçbir şey onları tatmin etmiyor. Hattâ Onuncu Söz'de işaret edildiği gibi, bir zaman -küçüklüğümde-hayalimden sordum: **“Sana bir milyon sene ömür ve dünya saltanatı verilmesini, fakat sonra ademe ve hiçliğe düşmesini mi istersin? Yoksa bâki fakat âdi ve meşakkatli bir vücudu mu istersin?”** dedim. Baktım, ikincisini arzulayıp birincisinden **“ah”** çekti. **“Cehennem de olsa beka isterim”** dedi. (Şualar, s. 222, 223)

Bu ifadeden anladığımız şudur:

a) İnsanın fitratında/yaratılışında bir **“aşk-ı beka arzusu”** vardır. İnsanoğlu, fitratının/vicdanının sesini dinleyebildiği takdirde bu aşkın uğruna her türlü sıkıntılara girmeye razıdır. Hatta cehennem de olsa “beka”nın hatırı için orya girmeye razıdır.

b) Bu, insanda var olan fitri bir duygudur. Ancak insanda başka duygular da vardır. Örneğin azaptan, işkenceden, sıkıntıdan kaçmak da önemli bir duygudur.

“O gün kişi önceden yaptıklarına bakacak ve kâfir olan kimse ‘Keşke ben bir toprak olsaydım.’ diyecektir.” (Nebe’, 78/40)

mealindeki ayette insanın bu duygusuna işaret edilmiştir. Bu iki duygunun çarpışması durumunda galip gelen duygunun hükmü geçerli olacaktır. Bediüzzaman hazretlerinin karşılaştırma yaptığı bir zaman diliminde onun hayali **“beka arzusu”**nu her şeyden üstün tutmuş ve cehennem de olsa var olmayı arzulanmıştır. Bizim bazen nazara verdiğimiz husus budur.

c) Bazı aşıkların aşk uğruna çekmedikleri cefa, görmedikleri eza kalmamıştır. Ferhat ile Şirin, Kerem ile Aslı, Mem ile Zin’in hikayelerini duymayanımız yoktur. Öyle anlaşılıyor ki, insanda yüksek bir potansiyele sahip olan aşk duygusu sağlam bir şekilde işlediği zaman diğer bütün duyguları yenebilir ve kendi düdüğünü çalabilir.

Demek ki Bediüzzaman Hazretlerinin söz konusu karşılaştırması bu fitrî hakikatin seslendirilmesi anlamına gelir.

d) Bu gün inkâr edilmesi mümkün olmayan bir gerçek şudur ki, genel olarak hiç kimse idam olmayı -çok sıkıntılı da olsa- müebbet hapse tercih etmez. İdamı müebbede çevrilen mahkûmların aileleri bundan dolayı adeta bayram yaparlar.

Bu örnek de insandaki **“aşk-ı beka”**nın ne kadar güçlü olduğunun kanıtıdır.

e) Bazı insanlar kendi iradeleriyle intihar ediyor, kendilerini yok ediyorlar. Çünkü onlara göre, hayatta kalıp çekilmez sıkıntılara katlanmaktansa yok olmak tercih edilir. İnsanda intihar duygusu -yukarıda arz ettiğimiz- sıkıntılardan kaçma duygusunun kendisidir. Ancak şunu da kimse inkâr edemez ki, normal insanların hiçbiri bu intiharı onaylamaz.

Demek ki burada **“aşk-ı beka”** denilen her zaman var olma duygusu ile, **“sıkıntıdan kaçma”** duygusu arasında bir çarpışma vardır. İntihar eden kişideki “sıkıntıdan kaçma” duygusu ağır basmış olmasına mukabil, diğer insanlardaki **“aşk-ı beka”** arzusu daha ağırlıktadır. Onun için bunlar **“şartlar ne olursa olsun intihar etmenin yanlış olduğunu”** düşünürler.

f) Bütün açıklamalardan anlaşılıyor ki, insanda cehennem de olsa ebedi olarak var olmayı yok olmaya tercih eden bir duygu vardır. Şu var ki insandaki duygular her zaman doğru olarak çalışmaz. Bu sebeptendir ki bazen beş paraya değmeyen bir bakır çubuğunu orijinal bir elmas çubuğuna tercih eder.

“Onlar ki dünya hayatını ahiret hayatına tercih eder.” (İbrahim, 14/3) mealindeki ayet işaret ediyor ki: Bazı zamanlarda bir kısım ehl-i iman (imanları beraber olduğu halde) ve bir kısım ehl-i ilim (âhireti tam bildikleri halde) ehl-i dalaletle iltihak ederler, bilerek ve severek hayat-ı dünyeviyeyi dine ve âhirete, yani elması tanıdığı, bildiği ve bulduğu halde beş paralık şîşeyi ona tercih etmek gibi; sefahet-i hayatı, dinî hissiyata muannidane tercih edip dinsizlik ile iftihar ederler. (bk. Şualar, s. 724)

Allah’ın bir çiçeği yaratığını ispat eder misiniz?

Soru Detayı

- Anne-babamız Müslüman olduğu için biz de Müslümanız. Niçin Müslüman olduğumuzu bilmiyoruz. Anne-babamız Hristiyan ya da Yahudi olsaydı, biz de Yahudi ve Hristiyan olacaktık. Hindistan da doğsaydık, ineğe tapıyor olacaktık. Müslüman olduğunu söylediği halde, ömrü boyunca Kur'an-ı Kerim'in mealini okumayan milyonlarca Müslüman var bu ülkede.

- **“Bu âlemi ve varlıkları Allah Teâlâ yaratmadıysa ya kim yarattı?..”** diyen bir insan, yaratma fiiline şartlanmış durumdadır. Anne-babamız **“Allah yarattı.”** dedi diye, niçin kendimizi yaratma fiiline şartlıyoruz. İlle de yaratma fiili olmak zorunda mıdır?

- Yaratma fiili bir kabuldür, şartlanmadır. Evren öteden beri, hep var mıydı, yoksa sonradan mı meydana geldi? Bir yaratıcı tarafından mı yaratıldı? Bir yaratıcı tarafından yaratıldıysa delili nedir?

- Sebepler vasıtasıyla ya da evrim sonucu meydana geldiyse delili nedir?

- Sebeplerin ya da evrim bir çiçeği meydana getiremeyeceğini, geçersizliğini ortaya koymak, yaratılışı ispat eder mi?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

- Önce şunu söyleyelim ki, bu konuda samimi olarak bilgi sahibi olmak isteyenlerin Risale-i Nur Külliyyatına bakmaları yeterli olacaktır.

- Bununla beraber, burada şunu da belirtelim ki;

a) Bir çiçeğin veya herhangi bir nesnenin kendiliğinden tesadüf eseri meydana geldiğine dair hiçbir bilgi kısıntısı dünyada mevcut değildir. Hiçbir ilim erbabı, böyle bir iddiada bulunamaz. Bulunsa sadece cahilliğini ortaya koymuş olacaktır.

b) Bugünkü bilim çevreleri, %90'ın üstünde bir ihtimalle, evrenin birkaç milyar yıl önce var olduğunu (yaratıldığını) kabul ederler. Samanyolu Galaksisinin çok daha sonra var olduğu (var edildiği), % 100'e yakın bir bilimsel tahminle kabul edilmektedir.

c) Bitki, insan ve diğer canlıların her gün var edildiği gerçeği gözle görülen bir hakikattir. Daha düne kadar ne biz ne de babalarımız vardı. Ama şu anda varız. Demek ki sonradan var edilmişiz.

d) Sonradan var oldukları ilmen, aklen ve gözle gördüğümüz bu varlıkların var olmalarının akli ihtimalleri dörttür:

- 1) Her şey kendiliğinde var olmuştur.
- 2) Sebepler bunları yaratmıştır.
- 3) Tabiat bunları var etmiştir.
- 4) Allah bunları yaratmıştır.

İlk üç ihtimalin yanlışlığı ortaya konduktan sonra **“Allah'ın yaratması”** ihtimalinden / doğrusu, gerçeğinden başka bir ihtimal ve bir gerçek olamaz. Bediüzzaman hazretlerinin ifadesiyle:

“Madem aklen bu dört yoldan başka yol yoktur, evvelki üç yol muhal, battal, mümteni’, gayr-ı kabil oldukları kat’î isbat edilse; bizzarure ve bilbedahe dördüncü yol olan tarîk-i vahdaniyet, şeksiz şübhesiz sabit olur.” (Asa-yı Musa, 158)

Topraktan çıkan bitkiler, çiçekler ve ağaçlar bir kalıptan çıkmışçasına mükemmel bir şekilde yaratılıyor. Göz önündeki bu harikulade yaratılışı gördükten sonra ya demeliyiz ki: *“Bu nebatatı yaratan Allah Teâlâ’dır. Allah’ın nihayetsiz ilminde her bir bitki için manevi ve ilmî kalıplar vardır. Atomlar, kudretin sevkiyle bu kalıplara girerler ve bu şekilde bitkiler yaratılır.”*

Eğer -hâşâ- Allah’ın varlığı inkâr edilirse, o hâlde gözümüz önündeki bu faaliyeti izah edebilmek için şu iki sözden birisi kabul edilmek zorunda kalınır:

1. Ya toprağın içinde her bir bitki için maddi kalıplar vardır. Toprak, o maddi kalıpları kullanarak bitkileri yaratır. Bu hâlde, bir saksı toprağın içinde bitkiler sayısınca maddi kalıpların varlığı kabul edilecektir.

2. Eğer toprağın maddi kalıbı yoksa ilmî ve manevi kalıpları olmalıdır. Yaratılan her bitkinin vücut yapısını ilmi ile bilmeli ve kudreti ile de zerrelere o manevi kalıplara yönlendirmelidir.

Allah’ın nihayetsiz ilmini ve kudretini kabul edemeyip O’nu inkâr edenler, bir avuç toprağa Allah’ın ilmi kadar bir ilmi ve O’nun kudreti kadar bir kudreti verirken bunu nasıl açıklayabilirler?

Ya da gerçekten, her çeşit bitki için maddi bir kalıbının o toprakta bulunduğunu mu kabul ediyorlar?

Ya da saydığımız seçeneklerden başka bir seçenek mi var ki onunla bu eşyanın icadını izah ediyorlar?

*Ya da her şeye gözlerini kapatarak **“tesadüf”** deyip mi geçiyorlar?*

Bu üç yolun ne kadar yanlış olduğu, dördüncü yolun ne kadar makul olduğunu görmek isteyen adı geçen yere bakabilir.

e) Kur’an’da, Allah’ın varlığı ve birliği umumi manada **“ihtira”** ve **“înayet”** delili çerçevesinde değerlendirilmiştir.

İhtira delili: Varlıkların sonradan yaratılmış olmasından hareketle sonuca götürülen delildir. Harika sanatlı olarak boy gösteren varlıkların ancak sonsuz ilim ve kudret sahibi bir yaratıcı tarafından yaratılabilir.

“Allah O’dur ki gökleri, sizin de görüp durduğunuz gibi, direksiz yükseltti. Sonra da Arşa istiva ett(kâinattaki mevcut saltanatın yegâne hâkimi olduğunu gösterdi). Güneşi ve Ay’ı hizmet etmeleri için sizin emrinize verdi. Bunlardan her biri belirli bir vakte kadar dolaşmaktadır. Bütün işleri O yönetir. Âyetleri size açıklar ki Rabbinize kavuşacağınıza iman edesiniz.” (Rad, 13/2)

“Yedi kat göğü birbiriyle tam uyum içinde yaratan O’dur. Rahman’ın yaratmasında hiçbir nizamsızlık göremezsin. Gözünü çevir de bak: Herhangi bir kusur görebilir misin? Sonra tekrar tekrar gözünü çevir de bak, gözün bir kusur bulamadığından, eli boş ve bitkin geri döner.” (Mülk, 67/3-4)

mealindeki ayetlerde -bu ihtira ve yaratma delili penceresinden- Allah’ın sonsuz ilim, kudret ve hikmetine vurgu yapılmıştır. Her tarafında sonsuz kudret, ilim ve hikmetin izleri görülen bu harika sanat eserlerine hangi kör (ve gerçekte hiç olmayan) tesadüfün, sağır tabiatın veya cansız, akılsız sebeplerin işi olabilir!

İnayet delili: Varlıklardaki akıllı tasarımı gösteren hikmetler, gayeler, amaçlar; sebep-sonuç ilişkileri penceresinden yaratıcının **kudret, ilim ve hikmeti** yanında, sonsuz **merhamet, inayet ve himayesini** gözler önüne seren bir delildir. **Mesela;** görsün diye yaratılan gözümüzün görebilmesi için güneşin olması gerekir. Duysun diye var edilen kulağımızın işitmesi için atmosferin/havanın olması gerekir. Nefes alıp versin diye yaratılan akciğerlerimizin bu işlevi görebilmesi için oksijenin olması gerekir... Bu misalleri çoğaltabiliriz...

Öyleyse, gözü kim yaratmışsa, güneşi de o yaratmıştır. Kulağı kim yarattıysa, havayı / atmosferi de o yaratmıştır. Akciğerlerimizi kim yaratmışsa, atmosferi / oksijeni de o yaratmıştır. Bu ise, sonsuz bir kudret, ilim ve hikmet yanında, bizimle yakından ilgilenen sonsuz merhamet ve inayet sahibi bir hâminin varlığını aklen zorunlu kılar.

“Biz yeri bir döşek yapmadık mı? Dağları da arzı tutan birer destek yapmadık mı? Hem, sizi çift çift yarattık. Uykunuzu dinlenme yaptık. Geceyi bir örtü, gündüzü geçiminiz için çalışma zamanı kıldık. Üstünüzde yedi sağlam gök bina ettik. Orada pırıl pırıl yanan bir lamba koyduk. Size hububat, tohumlar, bitkiler ve ağaçları birbirine sarmaş dolaş bahçeler çıkaralım diye, sıkışıp yoğunlaşmış bulutlardan bol bol yağmur indirdik.” (Nebe’, 78/6-16)

mealindeki ayetlerde Allah’ın bin bir çeşit hikmet nakşını dokuyan inayetinin misalleri verilmiştir.

- Son olarak aşağıda mealleri verilen ayetleri dikkatle tefekkür ettiğimizde **“akıllı tasarım”** dedikleri ilahî yaratmayı gündüz gibi göreceğiz:

“Kahrolası kâfir insan, ne nankördür o! Yaratan onu neden yarattı? Bir meni damlasından yarattı. Yarattı ve güzel bir biçim verdi. Sonra da hayat yolunu kolaylaştırdı. En sonunda da onu öldürür ve kabre koyar. Daha sonra da, istediği zaman onu diriltir. Hayır! İnsan, Allah’ın buyruğunu layıkıyla yerine getirmede. Hele, insan, yiyeceklerinin kaynağına bir baksın: Biz yağmuru gökten şırıl şırıl döktük. Sonra nebat bitsin diye, toprağı iyice sürdük, Orada hububatlar, taneler, üzümler ve yoncalar, zeytinler ve hurmalar, ağaçları gür ve sık bahçeler, meyveler ve çayrlar bitirdik. Bütün bunları sizin ve davarlarınızın faydalanması için yaptık.” (Abese, 80/17-32)

Kusursuz bir eğitimin hapishanelere gerek bırakmayacağı gibi, insan da kusursuz, günah işleme özelliği olmadan yaratılsaydı cehenneme gerek kalmazdı, denilebilir mi? Herkesin cennetlik olmasının kime ne zararı vardır?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Allah Teâla günah işleme kabiliyeti olmayan meleklerle, hiç sorumlu olmayan hayvanları yaratmıştır.

Bu iki varlıktan başka, hem melekleri geçecek kadar mükemmel, hem de akıllı olmayan hayvanlardan daha aşağı olacak kadar kötü olma özelliğindeki insanı yaratmıştır.

Bu insana hem günah işleme meyli hem de sevap işleme özelliği vermiştir. İşte insan fitratında olan günah işleme meylini aşip sevaba yöneldiği takdirde, melekleri dahi geçecek bir makama yükselecektir. Yani zaten melekler günah işlemeyen bir varlıktır. Eğer insanların fitratında da günah işleme meyli olmasaydı, o zaman mahiyet itibari ile meleklerden bir farkı kalmayacaktı.

Şunu kabul etmek durumundayız ki, biz bu küçük aklımızla Allah'ın sonsuz hikmetini kavrayamayız. Evren'de yer alan sistemlerin harika nizamının, özellikle de tıp ilminin gelişmesiyle insanda var olan cihazların ne kadar hikmetli olduğunu yeni yeni öğreniyoruz. Fizik, kimya, astronomi, astro-fizik, biyoloji, psikoloji, jinekoloji, anatomi ilimlerinin fazla revaçta olmadığı dönemlerde, şu anda bizim hayran kaldığımız hikmetler, onlar için pek fazla bir şey ifade etmeyebiliyordu. Şu anda genetik kodların, DNA şifrelerinin çözümlendiği bir dünyada yaşayan insanların, *"her şeyin arkasında sonsuz bir ilim, bir kudret, bir hikmet, bir gayenin olduğunu"* kavramalarından daha doğal bir şey olamaz.

Şimdi, artık yüzgöz olduğumuz, akıl ve kalp gözüyle gördüğümüz bu sonsuz hikmetlerin sahibi olan Allah'ın, kalkıp da cennet ve cehennem gibi bir yeri lüzumsuz, gayesiz, hikmetsiz, gereksiz yere yarattığını düşünmek, her türlü insaf ölçülerine terstir.

Ahiret âlemiyle ilgili olumsuz düşüncelerimizi, dünya nizamıyla ilgili de söz konusu edebiliriz. Bu ise, ufacık ilmimizle, ufacık aklımızla, sonsuz ilim ve sonsuz kudret ve hikmet sahibi Allah'ın işlerini beğenmemek anlamına gelir. Allah'a inanmayanlara söylenecek bir şey yok... Lakin, Allah'a, onun her türlü noksan sıfatlardan münezzehe olduğuna ve onun sonsuz ilim, kudret, hikmet ve adalet sahibi olduğuna inana kimselerin bu tür şeytanî ve nefsanî telkinlere boyun eğmeleri, o mükemmel imanlarıyla bağdaşır şey değil...

Her fırsatta Allah'ın bize özgür bir iradeyi verip vermediğini sorguladığımız halde, kalkıp da Allah'ın sonsuz iradesine pranga vurmaya, istediği tercihi yapamayacağını ilam etmeye, kendi ilim ve hikmetine göre değil de, bizim heva ve hevesimize göre bir imtihan açmaya ve ona göre hareket etmeye mecbur olduğunu ima etmeye yeltenmek, -bütün kâinatın yegâne sahibi olarak mülkünde istediği gibi tasarruf etme hakkına haiz olmasına rağmen- onun hikmet dolu tasarruflarına karşı çıkmak, ne akıl, ne iman ve ne de izanla açıklanabilir..

Allah'ın kendisine iman edip itaat edenlere her türlü tarifi üstünde bir güzelliğe sahip cennet gibi bir mükâfatı olduğu gibi, kendisini, peygamberini, kitabını inkâr edenler için de her türlü tarifi üstünde bir işkence özelliğine sahip olan cehennem gibi bir zindanı da olacaktır. En büyük olan Allah'ın mükâfat ve cezasının da büyüklüğüne yakışır bir tarzda olmasından daha makul ne olabilir ki!..

Aslında, Allah'ın vereceği cezadan kurtulmak için elinden gelen gayreti göstermeyenler, bu cezanın kapıda olduğunu düşünerek sinir krizlerini geçirmekte ve bunun faturasını da bu cezanın varlığından söz eden hocalara kesmektedir. Halbuki, Allah'a karşı gelmek, kırık elle dövüşmek gibidir ki, acıdan başka bir şey kazandırmaz.

Bir polis memuru veya bir jandarma karşısında eli ayağı birbirine dolananların, bütün varlıkların yaratıcısına karşı meydan okumaları ibret vericidir. Beş liralık bir menfaat uğruna şeytanın elini ayağını öpmekten çekinmeyen bir kısım insanların, cennet gibi bir mükâfatı vâd eden Allah'a itaat etmeyi gururlarına yedirmemeleri nasıl açıklanabilir.

Kâinatın ve insanların yaratılmasındaki hikmetlerin % 99'u Allah'a bakar. Allah isim ve sıfatlarının tecellilerini görmek ve göstermek istediği için bu kâinatı yaratmıştır. Tabir caizse, kendi sonsuz maharetini uygulamaya koymak için, canlı, yarı canlı, cansız, melek, cin, ruhanî ve insanoğlu gibi milyarlarca varlık türlerini; ilim, kudret, merhamet, hikmet gibi yüzlerce isim ve sıfatlarının değişik tecellilerini, farklı tezahürlerini bu harika sanat estetiklerine yansıtmıştır.

Bu tecellilerin önemli bir kısmı ise, hâkimiyet-i mutlaka mertebesindeki rububiyetiyle

alakalıdır. **Hâkimiyet**; infirad ve istiklali gerektirdiği gibi, ortaklığı kabul etmemeyi de esas alır. Görmek ve göstermek istediği en önemli husus bu vahdaniyet ve birliğin görülmesidir.

Bunun Allah'ın nezd-i uluhiyetinde ne kadar önemli olduğunu mealini verdiğimiz şu ayetten de açıkça anlamak mümkündür.

“Şu muhakkak ki Allah Kendisine şirk koşulmasını affetmez, ama bunun altındaki diğer günahları dilediği kimse hakkında affeder. Kim Allah'a ortak icad ederse müthiş bir iftira etmiş, çok büyük bir günah işlemiştir.”(Nisa, 4/48)

Rububiyetin en açık iki özelliği vardır. Bunlardan biri, hâkimiyeti kabul edip itaat edenlere mükâfat vermek, bu hâkimiyeti kabul etmeyip isyan edenlere ceza vermek. Böylece hâkimiyetin inayet ve merhamet tarafını -itaat edenlere- mükâfatla, haysiyet ve izzet tarafını da isyan eden terbiyesiz eşkıyaları cezalandırmakla gösterir.

Ayrıca kâinatta en mükemmel, en güzel kıvamda, yeryüzü halifesi olarak yarattığı, maddî-manevî pek çok donanımlarla donattığı insan oğlunun, fıtratındaki kabiliyet ve istidatlarının inkişaf etmesi için imtihan ateşiyle teste tabi tutmuştur. Bir madene ateş verilip içindeki elmas ile kömür, altın ile bakır ayrıştırıldığı gibi, Allah da insanlık madenindeki farklı cevherlerin, meziyet ve kabiliyetlerin ortaya çıkması için imtihan ateşine tabi tutmuştur.

Hz. Muhammed (asv) ile Ebu Cehil'in, Müseyleme-i kezzab ile Ebu Bekir Sıddık (ra)'ın, Hz. Ömer (ra) ile As b.Vail'in, Hz. Ali (ra) ile Velid b. Muğire'nin aynı muameleye tabi tutulmasına hangi vicdan razı olur, hangi adalet ölçüsüne sığar? Allah'ın böyle bir şeye izin vermesi ne adaletinin, ne merhametinin, ne kereminin, ne de inayetinin şanına yakışıır...

Merhametsiz bir Tanrı olamaz, dünya acımasızdır, dolayısıyla Tanrı yoktur?

Soru Detayı

- *İslam'a inanmıyorum. Evrende kaostan doğan bir düzen varsa, düzeni Allah yarattıysa kaosu kim yarattı?*
- *Ekolojik sistemde de düzen vardır, bazı kilit taşı canlılar gitti mi tüm canlılar etkilenir, ama doğada vahşet vardır. Hayvanlar birbirini, insanlar hayvanları yiyor. Kurban Bayram'ı doğaya uygun, insanlığa aykırıdır. Kuzu da insan gibi canlıdır.*
- *Bizden daha gelişmiş bir yaşam formu olsaydı ve “Tanrımız sizi kesip yememizi emretti” deseydi o Tanrı'ya saygı duyar mıydınız?*
- *Yoksa böyle bir şeyin olamayacağını anlayıp Tanrı'nın muhtemelen bir hayal ürünü olduğunu mu düşünürdünüz?*
- *Haksızlığa göz yuman ve dünyada haksızlığa sebep olan ve sonradan ödüllendiren ve*

cezalandıran bir Tanrı düşünemiyorum.

“Tanrı kötülüğü yaratmadı” diyebilirsiniz, ama iyiliğin yokluğu ızdıraba neden olur ve merhametli bir Tanrı yarattıklarına ızdırıp çektirmez. Merhametsiz bir Tanrı olamaz, dünya acımasızdır, dolayısıyla Tanrı yoktur.

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Bu uzun soruda, kâinatta güya bir düzensizliğin, karışıklığın ve merhametsizliğin varlığı iddiasıyla, bir yaratıcının olmadığı ileri sürülüyor.

Akıllı ve mantıklı düşünen herkes, bir yaratıcının varlığını kabul etmek zorundadır. **Çünkü bir eser varsa mutlaka bir ustası olacaktır.** Allah’a şirk ve ortak koşanlar da Allah’ın varlığını kabul ediyorlar, fakat sıfatlarında yani, **O yaratıcının iradesi, gücü, kudreti ve ilminin genişliği konusunda** hataya düşüyorlar.

Allah’ın varlığını, birliğini, atomdan galaksilere kadar her şey O’nun ilim ve iradesiyle olduğunu anlatan üç kaynak vardır.

Birisi, Peygamber Efendimiz aleyhisselatü vesselamdır.

Diğeri Kur’an-ı Kerim’dir.

Üçüncüsü de şu kâinat kitabıdır.

Bu kâinat kitabını okuyabilen, oradan Allah’ın varlığını ve birliğini bilir ve O’nu tanır.

Kâinat kitabı içerisinde insan bir harf gibidir. Dolayısıyla kendi varlığına ve yaratılışına dikkatle bakan bir kimse Allah’ın varlığını ve birliğini anlar. Nitekim bir hadiste Peygamberimiz (asm); **“Kendini bilen Allah’ı bilir.”**buyurmaktadır.

Şimdi bu soruyu soran kimsenin üzerindeki elbiselerin bir ustası var mı, yok mu?

Okula gitmeyen bir çocuğu dahi bu elbiselerin bir ustasının olmadığına inandıramazsınız. Bu elbiselerin bir ustası olduğu gibi, vücut elbisesinin ustası da mutlaka olacaktır. O usta da Allah’tır.

Senin bu **bedenine gözü kim yapıp takmış** ise, o gözün görmesi için gerekli ışığı verecek **güneşi** de O yaratmıştır.

Sana **mideyi kim vermiş** ise, o midenin rızkı olan **bitki ve hayvanları** da O yaratmıştır.

Senin bedenine **akciğerleri kim yapıp takmış** ise, yaşaman için gerekli havayı da O yapmış ve yaratmıştır.

İnsanda ortalama **yüz trilyon hücre** vardır. Bir hücrede bir **saniye içerisinde üç bin değişik reaksiyon** meydana gelmektedir. İnsanda ortalama yüz trilyon hücre olduğuna göre, bir saniye içerisinde insanın vücudunda meydana gelen değişiklik= üç bin x yüz trilyon kadardır.

Şimdi ey kâinatta kaos olduğunu iddia eden efendi! Senin vücudunda bir saniyede meydana gelen bu kadar hadiseden bir tanesi yerine gelmezse, ya da yanlış yapılırsa, senin hayatın bir anda sona erecektir.

Şimdi cevap ver; âdeta bir küçük kap gibi olan bir hücrede **üç bin değişik kimyevi hadiseyi bir saniyede kim yapıyor?**

Vücudun tamamında bir saniyede meydana gelen **milyarlarca kimyevî olayı kim idare ediyor?**

Sen uyurken de bu olaylar devam ediyor. Uyanık olsan da vücudundaki bu olaylara zerre kadar müdahalen olmadığını sen de biliyorsun. **Daha nasıl merhamet istiyorsun?**

- Ağzına aldığı bir yiyeceği yuttuktan sonra senin sözün ona geçmiyor. Midene giren bir besinin nerelere ve ne kadar ve ne zaman gideceğini sen mi ayarlıyorsun?
- Yeryüzünün en akıllı ve şuurlu varlığı insan iken, bütün bunları onun yapmadığı ortada. O halde senin vücudunda her an devam eden bu olayları kim yapıyor?

- * Havadaki serçe mi?
- Bataklıktaki kurbağa mı?
- * Denizdeki balık mı?
- * Havadaki güneş veya ay mı?

Senin vücudunun neresinde kaos var?

- Midenin yerini mi beğenmiyorsun?
- Yoksa gözlerinin birisinin tepende, birisinin de alnında mı olmasını istiyorsun?
- Kulaklarının şeklinden memnun değilsen, hangi hayvanın kulağına talipsin?

İşte senin vücudunda zerre kadar anormallik ve karışıklık olmadığı gibi, bütün kâinatta böyledir. **Orada da zerre kadar karışıklık ve kaos yoktur.**

O karışıklıklar senin aklında ve âleminindedir. Hakikatte öyle bir karışıklık ve kaos mevcut değildir.

Allah'ın varlığı, kainatın varlığı derecesinde gereklidir ve kesindir. Günümüzün uzay araçlarının arkasındaki ilmi ve ilim adamlarını gören ve onları uzayda sürekli tutmanın zorluğunu bilen bir insanın, büyüklükleri ve hızları farklı olan **sayısız gök cisimlerinden meydana gelen kâinat denen bu sistemi** var edeni ve devamlılığını sağlayanı görememesi ne kadar şaşılacak bir durumdur!

Cansız varlıkları canlıların imdadına, bitkileri hayvanların, bütün kâinatı da insanın yardımına koşturan Allah'ın rahmetidir ve özellikle insanı çok sevdiğinin delilidir.

Ekoloji bilimi, gereksiz ve faydasız hiçbir canlı gösteremiyor. Bilakis, sistemde her canlının önemli görevler ifa ettiğini söylüyor. Canlının ölmesinin, bir canlının başka bir canlıya rızık olmasının da çok hikmetleri vardır ve sistem ancak bu ince dengeler üzerine devam etmektedir.

Ekoloji kitaplarında geçen bir misal:

Bir akarsuda su samurları balıkları yediği için ortadan kaldırılmıştır. Kısa süre sonra o akarsudaki balık popülasyonlarının tamamen çöktüğü görülmüştür. Yapılan araştırmalar sonunda; su samurlarının hastalıklı balıkları yediğinden, salgın hastalıkları önlediği ve balık popülasyonlarının daha sağlıklı olmasını sağladığı tespit edilmiştir. Tekrar su samuru bırakılan akarsuda, balık popülasyonları da eski haline kavuşmuştur.

Ekoloji kitaplarında buna benzer misaller çoklukla geçmektedir. Buradan anlıyoruz ki; sistem iyi ki insanın hevesine göre inşa edilmemiştir! Nitekim insan eli karışan her şeyde karışıklık, her yerde düzensizlik vardır.

Sorununun bir yerinde; “**kuzunun da akli bulunsaydı ve insanı yemek durumunda olsaydı**” şeklinde devam ediyor.

İşte Cenab-ı Hakk'ın seni kuzu olarak değil, insan olarak yarattığına yatıp kalkıp şükretmen gerekir.

- Allah seni yaratmasaydı ne noksan olacaktı?
- Güneş mi doğmayacaktı?
- Bitkiler mi susuz kalacaktı?
- Seni kuzu olarak yaratmış olsaydı, kim buna mani olacaktı?

Hiçbir varlığın bu noktada bir seçim hakkı yoktur. Cenab-ı Hak istediğini istediği şekilde ve tipte yaratıp bu dünyaya kısa bir süre için gönderiyor.

İnsanın haricinde, bitki ve hayvanlar âleminde her bir varlığın kendi hayatından memnun ve yaratıcısına devamlı hamd ve şükür ettiğini Kur'an bize bildiriyor.

Kurbanda kesilen hayvan sayısını rahmet anlayışlarına sığdıramayanlar, birkaç günde kasaplık olarak kesilen hayvan sayısının kurbanda kesilenden fazla olduğunu niye dikkate almıyorlar?

Bu iddia sahiplerinin en azından hiç et yemeyerek bu düşüncelerinde samimi oldukların göstermeleri gerekmez mi?

İslam Dini, Allah'ın rahmetinin çok geniş olduğunu ve bu rahmetin yüzde birinin kıyamete kadar gelecek bütün mahlûkâta dağıtıldığını beyan ediyor.

İşte o yüzde birin içerisinde; bitkiler, hayvanlar ve insanlar arasında sana ne kadarcık hisse düştüğünü anla.

Sana verilmiş bu zerre kadar merhametle, güya Cenab-ı Hakk'ın merhametsiz olduğunu iddiaya kalkışıyorsun. **Bu, haddini bilmemektir. Haddini bil.** Yoksa cehennem melekleri sana ahirette haddini bildirecektir.

İnsan, şu kâinat ağacının meyvesi olarak yaratılmıştır. Var olan her şey direk veya dolaylı olarak insan için çalışmaktadır. İnsana hayvanlardan farklı olarak, **yaratıcıyı tanıyabilecek akıl gibi önemli bir cihaz** verilmiş ve Rabbini tanımakla mükellef kılınmıştır.

Bu kadar rütbe ve makamdan sonra insan, bir de isyan etmektedir.

İşte bu büyük nankörlüğün neticesi elbette ceza olacaktır.

Kâinatı karmakarışık, manasız ve kaos içinde görenlerin esas problemleri, şu sorulara cevap veremeyişlerinden kaynaklanmaktadır:

- **İnsan nedir?**
- **Niçin bu kâinata gönderilmiştir?**
- **Buradan sonra nereye gidecektir?**
- **Bu ölümün hakikati nedir?**
- **İnsan niçin ölüyor?**

Bu ve benzer sorular devamlı sorular gelmiştir. Bunların en geniş ve kapsamlı cevabını Kur'an-ı Kerim vermiştir. Dolayısıyla bu konuda İslâmî kaynaklara müracaat edilmelidir. Bunların içerisinde en teferruatlısı Risale-i Nur Külliyyatı'dır.

İnsan bu dünyaya daimî kalmak için değil, **çok kısa bir süre** için gönderilmiştir. Kısaca söylemek gerekirse; insan çok büyük kabiliyet ve istidatta yaratılmıştır. O kabiliyetlerin

meydana çıkması da ancak imtihan ile mümkündür. Hz. Ebu Bekir ile Ebu Cehil bu imtihanla birbirinden ayrılmaktadır.

Dolayısıyla insan bu dünyada, fakirlikle, zenginlikle, hastalık ve musibetlerle, adaletli davranıp davranmamakla, Allah'ı tanıyıp tanımamakla, ibadet edip etmemekle imtihan olacak, ona göre derece aldıktan sonra ebedî âleme götürülecektir.

İşte bunları nazara almayı, insanın bu dünyaya ebedî kalmak için gönderildiğini zanneden, Allah'ı tanımayan ve ahreti bilmeyen kimseler, **her şeyi kaos içerisinde görmekte ve daha dünyada iken cehennem hayatı yaşamaktadırlar.**

Allah'ın rahmetine bak ki, sen kendisini inkâr ettiğin halde yine **senin bütün ihtiyaçlarını yerine getiriyor ve senin hayatını devam ettiriyor.**

Allah'a iman bir nurdur ve insanın hem iç dünyasını, hem dış âlemini ve hem de ahretini aydınlatmaktadır. **Bu nurdan mahrum olanlara, Allah'tan hidayet dilemekten başka denecek bir sözümüz yoktur.**

Allah, neden her şeye kadirdir? Bunun akli delilleri var mıdır?

Soru Detayı

Yani sadece "O Allah celle celaluhu" , o yüzden gücü her şeye yeter demenin dışında, Allah'ın gücünün her şeye yettiğine dair akli deliller var mıdır?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

- **Herhangi bir eser, sahibinin maharetini gösterdiği gibi, onun kudretini de gösterir.** Kudret olmadan hiç bir eser meydana gelmez.

Bir haltercinin kuvveti, kaldırdığı nesnenin ağırlığıyla ölçülür. Şampiyonluk da bu ölçüye göre belirlenir. Buna göre, 50, 60, 90, 100, 1000 vs. kiloları kaldıran kimselerin kaldırdığı bu kiloların büyüklüğüne göre kuvveti değerlendirilir. Şayet ilgili yarış alanında mevcut bütün kiloları kaldıran bir kimse olursa, bu takdirde onun hakkında "alandaki her şeyi kaldıracak kudrete sahip olduğuna" hükmedilir. Ve hüküm doğrudur.

- Kâinatın yaratıcısı olan Allah'a iman eden insanların düşüncesinde yer alan "Allah her şeye kadirdir" hükmünü tasdik eden yüzlerce delil vardır. Biz bu konuda bir kaç misali numune olarak gösterir, gerisini ariflerin zekâvetine havale ederiz:

a) Yukarıda geçen HALTER örneğini düşünün, sonra da şu ayetlerin meallerini okuyun. Şüphesiz büyük bir pencerenin açıldığını görürsünüz:

"Görmedin mi, Allah, yerdekileri ve denizde O'nun emriyle akıp giden gemileri, sizin yararınıza verdi. Ve izni olmadıkça, göğü yerin üstüne düşmekten alıkoyar. Şüphesiz Allah, insanlara karşı şefkatlidir, çok merhametlidir." (Hac Suresi, 22/65)

“Şüphesiz gökleri ve yeri, yerinden kayıp yok olmaktan koruyan Allah’tır. Şayet onlar yerlerinden kayıp yok olmaya yüz tutarlarsa, onları Allah’tan başka kimse tutamaz.” (Fatır, 35/41)

b) Kıyamet günü bütün gökleri ve yeri kudretinin avucuna alması Allah’ın her şeye kadir olduğunun açık göstergesidir. Aşağıdaki ayette bu gerçeğin altı çizilmiştir:

“Allah’ı(n kudret ve azametini) hakkıyla takdir edemediler, O’na lâıyk tazimi göstermediler. Halbuki bütün bir dünya/yerküresi kıyamet günü O’nun avucunda, gökler âlemi de bükülmüş olarak elinin içindedir. Böyle bir azamet ve hâkimiyet sahibi olan Allah, onların uydurdukları ortaklardan yücedir, münezzehtir.” (Zümer, 39/67)

c) Allah’ın diğer sıfatları gibi kudreti de ezelidir. Ezeli olan sonsuz, sınırsız olduğundan zıddı yoktur. Bu sebeple, ilmine cahillik, kudretine acizlik müdahale edemez.

Bediüzzaman hazretlerinin ifadesiyle, “Madem bu kâinatın heyet-i mecmuasından, arzın yevmî ve senevî deveranından tâ insanın sîmasına ve başının duygular manzumesine ve kandaki beyaz ve kırmızı küreyvatın deveranına ve cereyanına kadar, küllî olsun cüz’î olsun **her bir şeyde hikmetli ve dikkatli bir intizam var.** Elbette bir **Kadîr-i Mutlak’tan ve bir Hakîm-i Mutlak’tan başka hiçbir şey, kasd ve icad suretiyle elini hiçbir şeye uzatamaz.**” (Şualar,163)

“(Bütün insanlar olarak)Sizin yaratılmanız da, tekrar diriltmeniz de, tek bir kişinin yaratılıp diriltmesi gibidir(Allah’ın kudretine o kadar kolaydır). Muhakkak ki Allah her şeyi işitir, her şeyi görür.” (LOkman, 31/28) mealindeki ayette bu hakikat seslendirilmiştir.

d) Kur’an’da defalarca **“Allah her şeye kadirdir”** mealindeki ifadeye yer verilmiştir. Misal olarak şu ayetin mealine bakabiliriz:

“Allah O yüce Yaratıcıdır ki yedi kat göğü ve yerden de onların benzerini yaratmıştır. Allah’ın emri ve hükmü bunlar arasında inip durur ki, Allah’ın her şeye kadir olduğunu ve Allah’ın her şeyi ilmiyle ihata ettiğini, (O’nun ilmi dışında hiçbir şey olmayacağını) siz de bilirsiniz.”(Talak, 65/12)

- Bediüzzaman hazretleri, Kur’an’da defalarca tekrar edilen **“Allah her şeye kadirdir”** mealindeki **وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ** ifadesini bir yerde şöyle açıklamıştır:

“Yani: O Vâhid'dir, Ehad'dir, her şey'e kadirdir. Hiçbir şey ona ağır gelmez. Bir baharı halketmek bir çiçek kadar ona kolaydır. Cennet'i halk etmek, bir bahar kadar ona rahattır. Her günde, her senede, her asırda, yeniden yeniye icad ettiği hadsiz masnuatı, nihayetsiz kudretine nihayetsiz lisanlarla şehadet ederler.” (Mektubat, 227)

Selam ve dua ile...

Etrafımdaki insanlar İslamiyet'in de kölelik ve cariyelik, erkeğin kadından üstün olması gibi yanlış hükümlerinin olduğunu idda etmektedirler. Bunlara nasıl cevap verebilirim?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

İnsanlık alemi, doğru inancı ve güzel ahlakı semavi dinlerden öğrenmiştir. **Semavi dinler**, “Cenab-ı Allah'ın, peygamberleri vasıtasıyla insanlara tebliğ eylediği bir umumi kanun, bir rehber, bir mürşid,” diye tarif edilmiştir. Böyle bir din, insanlara itikad, amel ve ahlakı öğretip onları hayır ve fazilete sevk eder.

Semavî dinlerin sonuncusu ve en mükemmeli İslâm dinidir. Onun ihtiva ettiği hükümler kıyamete kadar bakidir. Bu hakikat Kur'an-ı Kerim'de şöyle ifade edilir:

“Allah indinde din ancak İslâm'dır.” (Ali İmran, 3/19)

“Bugün, size dininizi bütünüyle, üzerinize olan nimetimi tamamladım. Din olarak sizin için İslâmiyet'i beğendim.”(Maide, 5/3)

İslâmiyet'i hakikatiyle anlayabilmek için ona her türlü peşin hükümden, garazdan uzak kalarak, Kur'an-ı Kerim canibinden bakmak gerekir. Çünkü Kur'an-ı Kerim 1.400 senedir hiçbir değişikliğe uğramaksızın, ilk nazil olduğu şekliyle, herkesin elinde mevcuttur. İfadeleri gayet açık ve berrak; hükümleri akıl ve hikmete uygundur. Birçok dile tercüme edilmiştir. Kur'an-ı Kerimi daha iyi anlayabilmek için de, hadis-i şeriflere müracaat etmek, yani Kur'an-ı Kerime Peygamberimizin (asm) nazarı ile bakmak gerekir. Bundan sonra müracaat edilmesi gereken kaynak, Kur'an'ı ve hadisi anlamada ehl-i ihtisas olan İmam-ı Azam, İmam-ı Şafii gibi müçtehitlerin içtihatlarıdır.

Kur'an'ın vazifesi, Nur Külliyyatında iki şubeye ayrılarak incelenir: Daire-i Rububiyetin hakikatını ve daire-i ubudiyetin ahvalini insanlara öğretmek.

Daire-i rububiyet denilince Allah'ın zatı, sıfatları, fiilleri ve isimleri anlaşılıyor. Kur'an Allah'ı insanlara böylece tanıtmış ve onları batıl inançlardan korumuştur.

Daire-i ubudiyet ise insanların Allah'a karşı vazifeleri demektir. Allah insanlara neleri emretmiş, onları nelerden yasaklamıştır? Hangi fiiller, haller davranışlar Allah'ın rızasını celbeder, hangileri onun kahrına sebep olur? Bu soruların cevapları Kur'an'da en mükemmel şekilde verilmiştir.

Bu iki dairede de insan aklının kendi başına konuşacak tek kelimesi yoktur. Her iki sahada da zamanın bir etkisi düşünülemez. Allah, zatı ve sıfatlarıyla ezelde nasılsa yine öyledir. Allah'ın razı olduğu insan modeli de ezelde ne ise yine odur.

Şu var ki, geçmiş peygamberler döneminde farklı asırlarda muamelata dair değişik hükümler nazil olduğu da bir vakıadır. Ve bu değişim insanlığın tek bir peygamberden ders alacak ve tek bir kitapla terbiye göreceği seviyeye erişmesiyle son bulmuştur.

Bu tip tartışmalar, yahut itirazlar daha çok muamelata ve ahlaka dair hükümler üzerinde yapılıyor, ama o hükümlerin aksi de ortaya konulamıyor. İtirazlar toplumdaki dejenerasyona alışkın kesimden gelmekte ve bu çarpık toplum yapısıyla Kur'an hükümlerinin uyuşmayacağı görülerek bu tip iddialara girilmektedir.

Hakikatler çoğunluğa göre değişmezler. Hakikat ne ise odur. Kitleler onu bulmaya ve ona uymaya çalışacaklardır; hakikati kendilerine uydurmaya değil.

İki örnek verelim. Kur'an faizi ve içkiyi yasaklamıştır. Bu iki derde müptela olanlardan başka hiç kimse, bunların güzel ve faydalı şeyler oluşunu iddia edemez. Bir ülkede yahut bir asırda insanların büyük çoğunluğu içki içiyorsa ve faize girmişse, bundan Kur'an'ın o ülkeye ve o asra hitap etmediği manası çıkmaz. Aksine, o insanların Kur'an'a muhatap olmaktan çok uzaklaştığı, çok gerilerde kaldığı ve dejenere olduğu manası çıkar.

Diğer hükümler de bunlar gibidir. Kölelik, cariyelik, kadın ve erkek eşitliği gibi hususlarda İslam'ın koyduğu hükümlerin tenkide medar bir yönü yoktur. Tenkit eden kişiler İslam'ın bu yöndeki hükümlerini bilmemekten kaynaklanmaktadır.

Kainata baktıkça, gözümüzü kainata saldırdıkça, eşsiz bir ilim karşılar bizi. Bu uçsuz bucaksız alemde, her şey her şeyle ilgilidir; her şey her şeyle bağlıdır. Bir pire midesinin, ya da bir tohumun açılışının daha bütün yeryüzüyle, güneş sistemiyle, samanyoluyla ilgisi vardır. Atomaltı parçacıklardan galaksiler arası uzayın derinliklerine kadar, her iki şey, var oluşu için her şeyi bilen birinin varlığını fısıldar. Bizi alim olan, ilmi sonsuz olan biri ile tanıştırır.

Ve hiçbir şey, boşu boşuna, iş olsun diye yaratılmış değildir. En küçük bir bakterinin, tek hücreli bir yaratığın, bir amipin dahi bir görevi vardır. Kuşların her birinin ayrı ayrı tüyleri oluşundan gagalarındaki farklılığa, sivrisineğin hortumundan dünya ile güneş arasındaki uzaklığa, bir arının uçuşundan samanyolunun dönüşüne kadar her bir şeyin mevcut haliyle var edilmişinde bir fayda, bir maslahat bir hikmet vardır. Söz gelimi, tek bir karaciğere yüzlerce iş yaptırılması gibi. Bütün bunlar ise, hikmeti de sonsuz olan birini haber verir. Alim olan zat, hakimdir de.

Ve sonsuz, sayılarla sınırlanamaz. Ne bir ile, ne de trilyonla kıyaslanamaz. En büyük sayının dahi, sonsuzun yanında, kıymeti yoktur. Bunun gibi, sonsuz ilim sahibi biri için, “*Şunu biliyor, ama bunu da biliyor mu?*” denilemez. Kainatın da şahit olduğu üzere, o, sonsuz ilim sahibi biri ise, her şeyi bilir. Kainatın da şahit olduğu üzere, aynı zamanda sonsuz hikmet sahibi ise, her eserinde, her fiilinde, her emrinde bir hikmet vardır.

İşte bu sırdandır ki, gözünü kainata açan ve kainatın bildirdiği sonsuz ilim ve hikmet sahibini tanıyan nurani akıllar, “**kelam-ı ezeli**” demişlerdir. Çünkü, ilmi, hikmeti, kudreti, ikramı, ihsanı, görmesi, işitmesi sonsuz birinin konuşmasıdır.

Sözün kıyası, birilerinin zannettiği üzere, Kur'an, “**1.400 sene öncesi**”nin kitabı değildir. 1.400 sene önce nüzul eden, ama bütün zamanları kuşatan bir kitaptır. Zira sonsuzdan gelen, sonsuz ilim, sonsuz hikmet yüklü bir kelam-ı ezeli'dir.

Bunca sözü niye söyledik? Şu her bir zerresi o birini tanıtan kainatı “evrimci” bir kafayla izaha çalışan birileri, nasıl kainattaki mahlukları “**ilkel-gelişmiş**” diye ayırıyorsa; çağları ve asırları da öylece bölüyorlar. Nasıl “amipi” insandan önce var edilmişti diye “ilkel” görüyorlarsa, ilk insanı da “ilkel insan” olarak görüyorlar. Zamanı düz bir çizgi olarak görüyor; sonraki her yılı önceki her yıldan ileride düşünüyorlar. Böyle olunca, “geçmiş”te kalan her şey, “bugün” var olandan ve “gelecek”te var olacak olandan “geri” olmuş oluyor. Kur'an'ı da 1.400 yıl öncesine hapsedince, matah soruymuş gibi, soruyorlar: “**İslam çağımıza cevap verebilir mi?**” “**kur'an çağımızın ihtiyaçlarını karşılayabilir mi?**”

Oysa, **bir kere** “ilkel” bir yaratık yoktur; her şey kendi görevini mükemmel biçimde yapmaktadır. *Hangi “gelişmiş” insan, “ilkel” amipin yaptığını yapabilir?*

İkincisi, “ilkel insan” yoktur: ilk insan, bir peygamberdir!

Üçüncüsü, eğer çağlar “ilkel”lik tasnifine sokulacaksa, şu modern çağdan daha “ilkeli” yoktur. Çünkü, insanlık başka hiçbir çağda elli milyon insanı bir anda öldüren dünya savaşları, nükleer silahlar ve ekolojik felaketler görmemiştir.

Dördüncüsü, bugün birçok batılının da kabullendiği üzere, zaman düz bir çizgi üzerinde gitmez; aksine bir daire gibidir. Gece-gündüz, **ilkbahar-yaz-sonbahar-kış, tohum-ağaç-çiçek-meyve-tohum...** Bütün bu örneklerin de göze gösterdiği gibi, bir dönüşüm söz konusudur.

Beşincisi, alim, hakim, semi ve basir olan; ilmi, hikmeti, kudreti, işitmesi, görmesi sonsuz birinin kelamı olan Kur'an, kelam-ı ezeldir; yani çağlar üstüdür. 1.400 sene öncesini değil, bütün zamanları kaplar. Zamanlar üstüdür. Zamanı ve mekanı kudret elinde tutan; zamandan ve mekandan münezzeh; geçmiş, şimdi ve geleceği bir anda gören, sonsuz ilim ve kudret sahibi birinin vahyidir. O her zamana bakabilir, her zamana cevap sunabilir; ama hiçbir çağ, hiçbir zaman onu yargılayamaz. Çünkü bir zaman dilimi, zamanlar üstü bir hakikati kavrayıp kuşatamaz.

O yüzden, biz de şunu soralım: **Çağ İslam'a cevap verebilir mi?**

Hırsızlık, başkasının ter dökmek suretiyle kazandığı malını çalıp, kalbini yaralayan büyük bir hıyanet, vicdana sığmayan bir cinayettir. Bu cinayet, her asırda ve her yerde bulunmuş ve bulunmaktadır. Bunun için; yüce İslâm dini, verilen ceza, yapılan işe uygun olsun diye bu insafsızlığı yapan kimse için ağır bir müeyyide getirip elinin kesilmesini emretmiştir. Bu müeyyide, uygulansaydı hırsızlık olayları en az düzeye inerdi.

"Sizin için kısasta hayat vardır. Ey akıl sahipleri, umulur ki gereğince sakınırsınız." (Bakara, 2/179)

âyetinin delaleti üzere hayat hakkına zulüm ve tecavüz vahşetlerinden ve cinayetlerinden insan hayatını korumak için meşru kılınmıştır. Gerçi kısas da bir yok etmeyi içerir ve bir zarara zarar ile karşılık verme gibi anlaşılabilir. Fakat bu yok etme hakkı, hayatı kaldıran bir cinayet ve vahşeti yok etmektir. Bu ise hayat hakkının yaşaması demektir. Bunun için dünyada adalet ve eşitliğe kısastan daha büyük bir misal gösterilemez ve zaten kısasın mânâsı, eşitlik ve tam bir denklik demektir. Yaşama hakkını yok eden bir caninin yaşama hakkı olmadığını kendi gözüyle görmesi ne büyük bir adalet manzarasıdır. Sonra hak ve adaletin bu güçlü manzarası altında hayat hakkının kendi kazancıyla ortadan kalktığını gören bir kimseyi affedip de, kendisine yeniden bir hayat hakkı bağışlamada da öyle yüksek, öyle kutsal bir ihsan (iyilik yapma) manzarası vardır ki, insanlık âleminde bundan daha güzel, daha yüksek bir iyilik örneği gösterilemez,

"Kim o kimseyi (hayatını kurtarmak sûretiyle) yaşatırsa, bütün insanları yaşatmış gibi olur." (Mâide, 5/32)

İslamiyet'in kölelik-cariyelik, kadın erkek eşitliği ile ilgili yazılarını da sitemizden okuyabilirsiniz.

Allah şefkatinden dolayı nasıl kulunu cehennem ateşine atar?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Risale-i Nur Külliyyatı'ndan bir hakikat dersi:

“Bir sultanın sağında lütuf ve merhamet ve solunda kahr ve terbiye lâzımdır. Mükâfat, merhametin iktizasıdır. Terbiye de mücazâtı ister. Mükâfat ve mücazât menzilleri ahirettir.” (Mesnevî-i Nuriye)

İtaat edenlere mükafat verememek gibi, isyan edenleri cezasız bırakmak da padişahın izzetine yakışmaz; her ikisi de acizlik ve zaaf ifadesidir. Cenab-ı Hak bu gibi noksanlıklardan münezzehtir.

Onun kahrının tecelli etmemesini istemek, iki mânâya gelir:

Birisi, isyankârlara, azgınlara, zalimlere karşı hiçbir ceza tatbik edilmemesi. Bu, Allah'ın izzetiyle, gayretiyle, hikmet ve adaletiyle bağdaşmaz. Bu şık mümkün olmadığına göre, geriye bir tek şık kalıyor: İnsanların isyansız bir yaratılışa sahip olmaları, hep itaat üzere bulunmaları. Bu ise insanın değil, meleğin tarifidir.

Yaratılışımız bizim tercihimiz olmamasına rağmen imtihan olmamızın sebebi nedir?

Soru Detayı

- Çevremizde birçok hadise bizim irademiz dışında gerçekleşmesine rağmen ve bizim de bunlardan etkilendiğimiz halde neden sorumluyuz?Cevap

Değerli kardeşimiz,

Cevap 1:

Allah Teâla günah işleme kabiliyeti olmayan meleklerle, hiç sorumlu olmayan hayvanları yaratmıştır. Bu iki varlıktan başka, hem melekleri geçecek kadar mükemmel, hem de akı olmayan hayvanlardan daha aşağı olacak kadar kötü olma özelliğindeki insanı yaratmıştır.

Allah'ın hiçbir şeye muhtaç olmadığını, kainata ve içindeki faaliyetlere bakan bir insan görebilir. **Biz bir düşünelim, dünyaya gelmeden önce kainatın neyi eksikti de biz geldikten sonra tamamladık.** Veya ibadetimizle ne yapıyoruz ki Allah'ın herhangi bir ihtiyacı görülüyor.

Allah her şeyi kemaliyle bilendir. Ama bu bilmesi bizi yönlendirmesi anlamına gelmemektedir. Çünkü O'nun ilmi ezelidir. Yani geçmiş, gelecek ve şimdiki zamanı aynı anda müşahade eder. Ve herkes vicdanen bilir ki, istediğim şeyi yaparım, konuşurum istemediğim şeyi yapmam. Bu kaideye göre Allah bizim ne yaptığımızı bilir. Ama biz de yaptığımız şeyin irademizle olduğunu vicdanen ve alken biliriz.

Allah bizi kendisini tanımak ve kendisine layık olacak şekilde ibadet etmek için yarattı. Bu vazifeyi yerine getirecek alet ve cihazları da yaratmıştır. Yani bizden istenen şeyler ile bunları karşılayacak sermaye muvazenedir. Burada herhangi bir adaletsizlik olmadığını bütün insaf ve vicdan ehli bilir. Fakat Allah'ın bizi yaratırken bize sorup sormaması ise, tamamen Allah'ın iradesini kısıtlamak anlamına gelir.

Oysa alimlerimizin ittifakı ile "**Allah - la yüsel**"dir. Yani yaptığı işlerden sorguya çekilmez. Ama kainatta yaptığı ve yarattığı herhangi bir hadisenin hikmetsiz veya adaletsiz olduğuna dair hiç kimse ağzını açmamaktadır. Çünkü, kainatta hikmetsiz ve abes olabilecek bir durum yoktur. Bütün kainatı didik didik araştıran bilim adamları bu ilahi hikmet karşısında hayrete düşmektedir.

Allah'ın insanı yaratmasının çok hikmetlerinden birisi **ibadettir. Çünkü:**

1. Allah insanı imtihan için yarattı. Bu hikmet insanın yaratılmadan olamayacağı kesindir.
2. Allah kainatta tecelli ettiği cemal ve kemalini hem kendisi *-kendine mahsus bir şekilde-* görmek hem de başkalarının gözüyle görmek istiyor. Başkasının görmesi derken bunların başında insan gelmektedir. Bu hikmet de yine insanın yaratılmasını gerekli kılıyor.
3. İbadet için yarattı. Bu hikmetin yerine gelmesi için var olan birisi gerektir. Yaratılmadan ibadetin yerine gelmesi mümkün değildir. Burada yaptığımız ibadetin miktarına göre cennetteki yerimiz hazırlanıyor.
4. Allah'ın her şeyden daha büyük olduğunu ilan etmek ve Allah'ın emirlerini yaymak. Bu hikmetin yerine gelebilmesi için, hem tebliğ edenin hem de tebliğ edilenin yaratılması icap eder.
5. Bir çekirdeğin ağaç olması için toprağa girmesi gerektiği gibi, insanın da yetişip olgunlaşması ve terakkisi için dünya tarlasına gönderilmiştir.
6. Eğer başka alemde yaratılsaydık o zaman da neden bu alemde yaratıldık diye sormamız gerekecekti. İnsan için en mükemmel imtihan salonu bu olduğu için buraya gönderildik denilebilir.

İşte tüm kainatta rastlanılamayan hikmetsiz iş ve fiillere elbette şeriatla da rastlanmaz. Yani bizim taşıyamayacağımız işleri Allah bize yüklemes. Bütün hayvanlara, bitkilere ve cansızlara vazifeler yükleyen Allah, elbette bize de bazı vazifeler yükleyecektir. Yoksa tüm kainatta mevcut olan hikmet, insanlar yönünden abes olacaktı. Hiçbir işinde abesiyet ve çirkinlik olmayan ve bu gibi şeylerden münezzehe olan Allah, elbette insanlara da taşıyabilecekleri bir yükü yüklemesi gerekmektedir.

Kâinatın ömrü milyarlarca yıl ile ifade ediliyor; insanlık âleminin ömrü ise bin seneye ifade ediliyor. Henüz insan nevi yaratılmadan, bu hadis-i kudsîde verilen haber, öncelikle melekler âlemine bakıyordu. Allah'ı bilen, eserlerini temaşa ve tefekkür eden, O'na isyandan uzak bu mübarek varlıklar, hadis-i kudsîde verilen haberi ibadetleriyle, tesbihleriyle, itaatleriyle, marifet ve muhabbetleriyle tahakkuk ettirmiş oluyordular. Hayvanlar âlemi de yaratılış gayelerine tam uygun bir hayat sürmekle, ruhları yönüyle, melekleri andırıyorlardı. Bitkiler âlemi ve cansız varlıklar da mükemmel bir itaat ile vazife görüyorlardı.

"Hiçbir şey yoktur ki Allah'ı tesbih ve O'na hamd etmesin..." (İsra, 17/44)

mealindeki âyet-i kerimede geçen "**şey**" tabiri, canlı-cansız her varlığı içine alır. Her şey O'nu tesbih eder ve O'na medih ve senada bulunur.

Cenab-ı Hak, bütün bu tespih ve ibadetlerin çok daha ileri derecesini icra etmeye kabiliyetli bir başka mahiyet daha yaratmayı irade buyurdu: İşte bu ulvi mahiyet, arzın halifesi olacak olan insandı. Cenab-ı Hak, topraktan bir insan yaratacağını meleklerle haber verdiğinde, yukarıdakine benzer bir soru, meleklerden de gelmiş ve onlara cevaben, "**Siz benim bildiklerimi bilemezsiniz,..**" buyrulmuştu.

İmtihana tabi tutulan ve kazanmaları halinde melekleri geçecek olan bu yeni misafirler, âyet-i kerimede de haber verildiği gibi, ancak Allah'a ibadet için yaratılmışlardı.

"Ben, cinleri ve insanları ancak bana ibadet etsinler diye yarattım." (Zariyat, 51/56)

Âyette geçen "**ibadet**" kelimesine bir çok tefsir âliminin "**marifet**" mânâsı verdiği dikkate alındığında, bu insanın, Allah'ı tanımak, varlığını, birliğini bilmek, sıfatlarının sonsuzluğuna inanmak, mahlûkat âlemini de hikmet ve ibret nazarıyla temaşa ve tefekkür etmekle vazifeli olduğu anlaşılıyordu.

Bu mümtaz mahlûk, sadece cemal tecellilerine muhatap olmayacak, Cenab-ı Hakk'ın hem cemal, hem de celal tecellileri ile ayrı ayrı imtihanlara tabi tutulacaktı.

Nitekim öyle oldu ve öylece devam ediyor. Nimetler, ihsanlar, ikramlar, güzellikler, sıhhat, afiyet, ferah, gibi haller hep cemal tecellileridir. Ve insanoğlu bunlara karşı şükredip etmeme şıklarından birini tercihle karşı karşıya. Maalesef, nefis ve şeytanın galebesiyle çoğu insan, cemal tecellileriyle sarhoş olup bu imtihanı kazanamıyorlar.

İmtihanın diğer yönü, hastalık, musibet, bela, afet, ölüm gibi celal tecellileri... Ve neticede sabır, tevekkül, teslim, rıza, imtihanına tabi tutulma. Akıl aksini düşünse de gerçek şu ki, bu imtihanı kazananlar, birincilere nispetle çok daha fazla.

Bundaki hikmet şu olsa gerek: Musibet ve hastalıklar, insana kul olduğunu, aciz bir varlık olduğunu çok iyi hatırlatıyor, ders veriyorlar. Konumuza ışık tutacak bir Nur cümlesi:

"Fâtır-ı Hakîm, insanın mahiyet-i maneviyesinde nihayetsiz azîm bir acz ve hadsiz cesîm bir fakr dercetmiştir. Tâ ki, kudreti nihayetsiz bir Kadîr-i Rahîm ve gınası nihayetsiz bir Ganiyy-i Kerim bir zâtın hadsiz tecelliyatına câmi' geniş bir âyine olsun." (Sözler, Yirmi Üçüncü Söz)

İbadet ve marifet için yaratılan insan, bu vadide mertebe kat edebilmek için aczini ve fakrını hissedecek, sürekli olarak Rabbine sığınacak ve Ondan medet dileyecektir. Duadan geri durmayacak, huzuru yakalamaya çalışacaktır. Bunlar ise başta nefis ve şeytan olmak üzere, dünya hayatında insanı, medet dilemeye ve sığınmaya götüren her türlü musibet, hastalık, çaresizlik ve sıkıntılarla mümkün.

Çaresizlik içinde kalıp Rabbine sığınan ruhlar, bu dünya imtihanını kazanma noktasında müsbet bir puan almış oluyorlar. Ama, refah, sıhhat ve saadet gibi tecellilerde insanoğlu, aczini anlamak yerine, bunlara meftun olup, kul olduğunu unutup, gaflete dalabiliyor.

Konunun çok önemli bir yanı da şu: Marifetullah, yani Allah'ı tanıma denilince, bütün isim ve sıfatları dikkate almak gerekiyor; sadece cemalî isimleri değil.

Allah, Rahman olduğu gibi Kahhar'dır da. İzzeti tattıran da Odur zilleti çektiren de. Bu dünyada sadece cemalî isimler tecelli etse ve insan sadece bunlara muhatap olsa idi marifeti noksan kalırdı. Bu imtihan meydanında, insanoğlu Allah'ı hem celal, hem de cemal sıfatlarıyla tanımak durumunda. Ahirette ise, yollar ayrılacak. İnsanların bir kısmı ibadet, ihlas, salih amel ve güzel ahlâklarına mükâfat olarak, cennete girecek ve lütuf, kerem, ihsan gibi nice cemal tecellilerine, azamî ölçüde ve ebediyen muhatap olacaklar. Küfür ve şirk yolunu tutarak dalalet ve sefahate düşenler ise celal, izzet ve kahır tecellileriyle

karşılaşacaklar. Böylece, ahiret yurdunda, Allah'ın hem cemalî hem de celalî isimleri en ileri mânâda tecelli etmiş olacak.

Nur Külliyyat'ında bir dua cümlesi var:

"Bize gösterdiğin nümûnelerin ve gölgelerin asıllarını, menbalarını göster." (Sözler, Onuncu Söz)

Bu dünyadaki varlıklar, ahirete nispetle, gölge kadar zayıf bir tecelliye muhatap oluyorlar. Ve bu gölge hayatın gereğini yapan ve hakkını vermeye çalışan insanlar asıla kavuşuyorlar.

Şunu da unutmamak gerekiyor: Lütuf gibi kahrın da aslı ahirette.

Cevap 2:

Kaderi ikiye ayırabiliriz: İzdırari kader, ihtiyari kader.

"İzdırari kader"de bizim hiçbir tesirimiz yok. O, tamamen irademiz dışında yazılmış. Dünyaya geleceğimiz yer, annemiz, babamız, şeklimiz, kabiliyetlerimiz ızdırari kaderimizin konusu. Bunlara kendimiz karar veremeyiz. Bu nevi kaderimizden dolayı mesuliyetimiz de yok.

İkinci kısım kader ise, irademize bağlıdır. Biz neye karar vereceksek ve ne yapacaksak, Allah ezeli ilmiyle bilmiş, öyle takdir etmiştir. Sizin sorduğunuz soruda bu alanda müzakere edilmektedir. Yani siz bir aday tipi belirliyorsunuz ve arıyorsunuz. Allah da sizin istediğiniz vasıflara sahip birkaç kişiyi önünüze çıkarıyor. Sizde bunlardan birini iradenizle beğenip kabul ediyorsunuz. **Allah'ın seçtiğiniz eşin kim olduğunu ezelde bilmesi kader, fakat sizin iradenizle seçmeniz cüz'i irade dediğimiz insanın mesuliyet sınırlarıdır.**

Kalbimiz çarpıyor, kanımız temizleniyor, hücrelerimiz büyüyor, çoğalıyor, ölüyor. Vücudumuzda, bizim bilmediğimiz birçok işler yapılıyor. Bunların hiçbirini yapan biz değiliz. Uyuduğumuz zaman bile bu tür faaliyetler devam ediyor.

Ama şunu da çok iyi biliyoruz ki, kendi isteğimizle yaptığımız işler de var. Yemek, içmek, konuşmak, yürümek gibi fiillerde karar veren biziz. Zayıf da olsa bir irademiz, az da olsa bir ilmimiz, cılız da olsa bir gücümüz var.

Yol kavşağında hangi yoldan gideceğimize kendimiz karar veriyoruz. Hayat ise, yol kavşaklarıyla dolu.

Şu halde, bilerek tercih ettiğimiz, hiçbir zorlamaya maruz kalmaksızın karar verip işlediğimiz bir suç, kendimizden başka kime yükleyebiliriz?

İnsanın cüz-i ihtiyari adı verilen iradesi, önemsiz gibi görülmekle beraber, kainatta geçerli olan kanunlardan istifade ederek büyük işlerin meydana gelmesine sebep olmaktadır.

Bir apartmanın üst katının lütuflarla, bodrum katının ise işkence aletleriyle dolu olduğunu ve bir şahsın bu apartmanın asansörü içerisinde bulunduğunu farz ediniz. Kendisine, apartmanın bu keyfiyeti daha önce anlatılmış bulunan bu zat, üst katın düğmesine bastığında lütfâ mazhar olacak, alt katın düğmesine bastığında ise azaba duçar olacaktır.

Burada iradenin yaptığı tek şey, sadece hangi düğmeye basılacağına karar vermesi ve teşebbüse geçmesidir. Asansör ise, o zatın kudret ve iradesiyle değil, belirli fizik ve mekanik kanunlarla hareket etmektedir. Yani, insan üst kata kendi iktidarıyla çıkmadığı gibi, alt kata da kendi iktidarıyla inmemektedir. Bununla beraber asansörün nereye gideceğinin tayini, içindeki şahsın iradesine bırakılmıştır.

İnsanın kendi iradesiyle yaptığı bütün işler, bu ölçüyle değerlendirilebilir. Mesela; Cenab-ı Hak, meyhaneye gitmenin haram, camiye gitmenin ise faziletli olduğunu insanlara bildirmiş bulunmaktadır. İnsan bedeni ise kendi iradesiyle, misaldeki asansör gibi her iki yere de gitmeye müsait bir yapıdadır.

Kainattaki faaliyetlerde olduğu gibi, beden içindeki faaliyetlerde de insanın iradesi söz konusu olmamakta ve insan bedeni, kanun-u külli adı verilen ilahi kanunlarla hareket etmektedir. Fakat onun nereye gideceğinin tayini, insanın irade ve ihtiyarına bırakılmıştır. O hangi düğmeye basarsa, yani nereye gitmek isterse, beden oraya doğru hareket etmekte, dolayısıyla da gideceği yerin mükafatı veya cezası o insana ait olmaktadır.

Dikkat edilirse, kaderi bahane ederek, "**benim ne suçum var**" diyen kişinin, iradeyi yok saydığı görülür.

Eğer insan, "**rüzgarın önünde sürüklenen bir yaprak**" ise, seçme kabiliyeti yoksa, yaptığından mesul değilse, o zaman suçun ne manası kalır? Böyle diyen kişi, bir haksızlığa uğradığı zaman mahkemeye müracaat etmiyor mu?

Halbuki, anlayışına göre şöyle düşünmesi gerekirdi: "*Bu adam benim evimi yaktı, namusuma dil uzattı, çocuğumu öldürdü, ama mazurdur. Kaderinde bu fiilleri işlemek varmış, ne yapsın, başka türlü davranmak elinden gelmezdi ki.*"

Hakkı çiğnemenler gerçekten böyle mi düşünüyorlar?

İnsan yaptığından sorumlu olmasaydı, "**iyi**" ve "**kötü**" kelimeleri manasız olurdu. Kahramanları takdire, hainleri aşağılamaya gerek kalmazdı. Çünkü, her ikisi de yaptığını isteyerek yapmamış olurlardı. Halbuki hiç kimse böyle iddialarda bulunmaz. Vicdanen her insan, yaptıklarından sorumlu olduğunu ve rüzgarın önünde bir yaprak gibi olmadığını kabul eder.

Yazar: [Alaaddin Başar \(Prof.Dr.\)](#)

Kimse olmayan insanların sınavı nedir?

Soru Detayı

İyi günler benim yakın bir arkadaşım var annesi ile babası o küçükken ölmüş yurtlarda büyümüş ancak ailesinden kalan malvarlığı ile de üniversitede okuyor..

Destek olmak için konuştuğumda Allah'tan bahsediyorum ama çok öfkeli "imtihan" dediğimde kabullenmiyor ve çok kızıyor içi de yatışmıyor ne biliyim eminim arkadaşımın durumunda olan başka insanlar da vardır, yapayalnız bırakılacaksam niye yaratıldım diyor. Bir kere intihara kalkışmış ve hastanede kurtarılmış ben de bunun cevabını çok merak ediyorum herkes iyi kötü aile sahibi bu insanların bu hayatta bu kadar yalnız bırakılmasının sebebi nedir ?

İmtihansa ne imtihanı zaten yapayalnız neyin sınavı? Yasamasına anlam bulamıyor niye ölmediğini de bilmiyor ...

Ben de ölmek gerekseydi eminim yaradan bunu yapardı yaşıyorsan hala vardır illaki bir sebebi dedim ...

Ama ben de bilmiyorum ne demeliyim?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Cevap 1:

Öncelikle Hiç kimsenin Cenab-ı Haktan bir alacağı yoktur. Allah(cc) herkese hak verir. Verdiği hak ile de imtihana tabi tutar. Verdiği hakkı hak edip etmediğini imtihan neticesinde kuluna gösterir. Kime ne vermişse verdiği şükür vermediğinden sabır imtihanına sokar.

Rabbimiz Adildir, Rahimdir ve her işi hikmetlidir.

Demek ki bu yaşadığımız hayattaki imtihanımızın iki boyutu vardır. Verilenlere Şükür... Verilmeyenlere Sabır...

Bizler verilenlerin şükürüne odaklanıp hayatımızı istikametle ve rahatla yaşayabiliriz.

İkinci derecede ise bize verilmeyen veya verilip elimizden alınanlara da "sabır" ile mukabele etmeliyiz. Zaten sabrı da şükreden kişiler ancak hakkıyla başarır.

Eğer şükre ve sabra odaklanmazsak şükür yerine küfre... Sabır yerine hırsla düşmüş oluruz.

Hayatımız zehir ahiretimiz ise zelil olmuş olur.

Bahsettiğiniz kişi annesiz ve babasız büyüdüğü için onunla ilgili bir şükür yükümlülüğü sizin kadar olmayabilir. Ancak şu an itibarıyla onlardan kalan servetten tut taaa aklı başında ve sağlığı yerinde olmaya kadar elinde olan onlarca nimet için "şükür" borcu bulunmaktadır.

Bu borcu ödemediğine başına başka sınav açmamak gerektir. Elinde olmayanlar için ise sabır kuvvetini kullanmalıdır. Cenab-ı Hak en ağır belalar için bile yetecek kadar insana bu kuvveti ihsan etmiştir. Eğer tahammül edemezse yine yardımını Cenab-ı Haktan istemelidir.

Unutulmamalı ki peygamberler dahi bu sınavlara tabidirler...

Peygamberler en büyük nimetlerin şüküründen ve en ağır belalara sabırdan imtihana tabii oldukları için onların imtihanına yanaşmak mümkün değildir. Onların imtihanının binde biri üstümüze gelse altında ezilir mahvoluruz.

Cevap 2:

İnsan bu dünyaya imtihan için gönderilmiştir. Cenab-ı Hak insanları zenginlikle, fakirlikle, güzellikle, çirkinlikle, evlatla, aileyle, okul ya da iş hayatıyla, sakatlık ve hastalıkla, musibetlerle, bol bol vermiş olduğu nimetlerle imtihan etmektedir.

Dünyada imtihanlar çok çeşitli; kimi servetinden imtihan olmakta, kimi servet düşmanlığından. Kimi sıhhatinden, kimi hastalığından. Kimi borçlu kalmaktan, kimi ise alacaklı olmaktan...

Allah, fakir bir kulunu zekattan sorumlu tutmazken, onun sabretmesini istemiştir. Onun zekat imtihanı yoktur. Zengin bir kulunun ise zekat imtihanı vardır. Zekatını vermeyen bir kul, bu noktadan imtihanı kaybeder ve ahirette bunun hesabını verir ve cezasını görür.

“Biliniz ki, mallarınız ve çocuklarınız birer imtihan sebebidir ve büyük mükâfat Allah'ın katındadır.” (Enfal, 28)

İnsanlar fıtrat olarak aynı yaratılmadığı için imtihanlarının da farklı olması hikmettendir. İnsanlarda binlerce duygu ve hissiyat vardır. Her insanda bu duyguların inkişafı farklıdır. Mesela kadınlarda şefkat hissi erkeklere göre daha fazladır.

Bundan da anlaşılıyor ki imtihan sorularının aynı olması değil, farklı olması hikmete muvafıktır.

Allah imtihan gereği kullarının bir kısmına mal, güzellik, sıhhat gibi nimetler verirken, bir kısmına da fakirlik, hastalık, musibetler verir. Allah katında bütün bunlar sebebiyle biri diğerinden üstün değildir.

Bunları imtihanın bize düşen soruları olarak görebiliriz. Neticede bu imtihan hayatı bitecek. Ve herkes kendisine verilenlerle nasıl amel ettiğinden hesaba çekilecek.

Allah mülk sahibidir; mülkünde istediği gibi tasarruf eder. Kimse Onun icraatına karışamaz ve icadına müdahale edemez.

Bir padişah düşünelim. Bu padişah, tamamen cömertliğinden halkından bazılarını ev, bazılarını araba, bazılarını bir çuval altın, bazılarını da sadece bir gümüş para verse. Gümüş parayı alanın itiraza hakkı var mıdır? Benim de bir çuval altın yada ev, araba alacağım var diyebilir mi?

Padişah, onun hiç hakkı yokken tamamen cömertliğinden o gümüş parayı ona vermiştir.

Bizim hiç hakkımız yokken bizi yokluktan varlığa çıkaran, bizi ağaç, taş, hayvan değil yaratılmışların en şerefli olan insan olarak yaratan, yamyamların ya da insaniyetten nasibini almamış medeniyetsiz zalimlerin arasından değil insaniyet-i kübra olan İslamiyet ile bizi şereflendiren O'dur.

Bize düşen her durumda hak etmediğimiz halde bize verilen nimetlere şükretmektir.

H. A. İ. anlatıyor: Resulullah (asm) hoşlandığı bir durumla karşılaştığında **“Nimetleriyle, güzelliklerin tamamlandığı Allah'a hamd olsun”** derdi. Aksine hoşlanmadığı bir durumla karşılaştığında ise, **“Her halükârda Allah'a hamd olsun.”** derdi. (Kenzu'l-Ummal, h. No:5027; 5028)

Bize verilen nimetleri güzel görüp, imtihan gereği verilen sıkıntıları kötü görmek edebe uygun düşmez.

Ayrıca, bizim için neyin hayırlı, neyin şerli olduğunu hakkıyla bilen Allah'tır.

“Olur ki hoşlanmadığınız bir şey sizin için hayırlı olur. Olur ki sevip arzu ettiğiniz bir şey sizin için şerli olur. Gerçeği Allah bilir, siz bilmezsiniz.”(Bakara, 2/216)

Yunus Emre bu konuda bize şu dersleri verir;

Hoştur bana senden gelen:
Ya hil'at-ü yahut kefen,
Ya taze gül, yahut diken..
Kahrın da hoş lütfün da hoş.

Gerek ağlat, gerek güldür,
Gerek yaşat gerek öldür,
Aşık Yunus sana kuldur,
Kahrın da hoş, lütfün da hoş.

Bu dünya imtihan dünyasıdır.

Cenab-ı Hakk'ın mülkü olan vücudumuzdaki azalar; bazen hasta olur, bazen değişik sıkıntılara maruz kalabilir. Evimiz, barkımız, arabamız, deprem vs. afetlerle zarar görebilir. Yakınlarımızı, sevdiklerimizi ebedi aleme uğurlamakla ayrılabiliriz.

İşte bu durumlar bize ağır geldiği zaman, tam olarak Rabbimize teslimiyetimizi izhar edip ona iltica ederek, Erzurumlu İbrahim Hakkı gibi;

Hak şerleri hayr eyler
Zan etme ki ğayr eyler
Ârif ânı seyr eyler
Mevlâ görelim neyler
Neylerse güzel eyler... demeliyiz.

İnsan şükürde kendisinden aşağıdakilere bakmalıdır.

Bediüzzaman Said Nursi'nin şu sözleri konumuza ışık tutmaktadır:

"Ey şükürü bırakıp şekvâya giren hasta! Şekvâ bir haktan gelir. Senin bir hakkın zayi olmamış ki şekva ediyorsun. Belki senin üstünde hak olan çok şükürler var, yapmadın. Cenâb-ı Hakk'ın hakkını vermeden, haksız bir surette hak istiyorsun gibi şekva ediyorsun."

"Sen, kendinden yukarı mertebelerdeki sıhhatli olanlara bakıp şekva edemezsin. Belki sen, kendinden sıhhat noktasında aşağı derecelerde bulunan biçare hastalara bakıp şükretmekle mükellefsin. Senin elin kırık ise, kesilmiş ellere bak. Bir gözün yoksa, iki gözü de olmayan âmâlara bak, Allah'a şükret."

"Evet, nimette kendinden yukarıya bakıp şekvâ etmeye hiç kimsenin hakkı yoktur. Ve musibette herkesin hakkı, kendinden musibet noktasında daha yukarı olanlara bakmaktır ki, şükretsin." (Yirmi Beşinci Lem'a, On Sekizinci Deva)

Yetim ve öksüz olarak hayatını geçirenler de bir imtihanadlardır.

Ahirete inanmış Müslümanlar olarak, annesini, babasını, evladını kaybedenler ümitsizliğe düşmemeli, bu ayrılığın geçici olduğunu ve onlarla ebedi alemde buluşacağını düşünerek sabretmeli ve verilen nimetlere şükretmeliler.

Elbette insana imtihan gereği verilmiş bazı musibetler, sıkıntılar hüznün verir. Zaten etkilenmemek duygusuz bir robot kategorisine sokar insanı.

Peygamberimizin oğlu İbrahim vefat edince Peygamberimizin mübarek gözlerinden yaşlar süzülmişti. Abdurrahman İbnu Avf radiyallahu anh: "Sen de mi (ağlıyorsun) ey Allah'ın Resulü?" dedi. Aleyhissalatu vesselam: "**Ey İbnu Avf! Bu merhamettir!**" buyurdu ve sessizce ağlamasına devam etti. Sonra şöyle söyledi: "**Gözümüz yaş döker, kalbimiz hüznün çeker, fakat Rabbimizi razı etmeyecek söz sarfetmeyiz. Ey İbrahim! Senin ayrılımandan bizler üzgünüz!**" buyurdu. (Buhari, Cenaiz 44)

Ayrıca, dünya bir cennet ve mükâfat yeri değil ki, herkes için bir zevk ve safa yurdu olsun.

Dünyaya gelenlerin hızlıca göçüp gitmesi, gençlerin ihtiyarlaşması, insanların sürekli, bela ve musibetlerle karşı karşıya bulunması, firak ve ayrılığın şamarlarıyla sersemleşmesi gösteriyor ki, insanın dünyaya gönderilmesinin gayesi bir imtihandır.

İmtihandan sonra başka bir memlekete yolculuk yapılacak, imtihanı kazanmanın mükâfatını ve kaybetmenin cezasını orada görecekler.

Sıkıntı, bela, meşakkat, musibet, gibi imtihanlara sabırla, ferahlık, bolluk, nimet, izzet-ikram türünden imtihanlara ise şükür ile mukabele etmek gerekir.

Rabbimiz en çok sevdiği kullarını da en büyük musibetlerle imtihan etmiştir. Bu sebeple geçmişte en büyük sıkıntılarla imtihan edilenler Allah'ın en çok sevdiği, en çok değer verdiği kulları olan peygamberlerdir.

Hız. Âdem (a.s) Ebedîlik arzusu ile sınanmıştır. Ölümsüz olma isteği Hz. Âdem'in imtihanıdır.

Hız. İbrahim (a.s) Hz. İsmail (a.s) ile imtihan edilmiştir. Evlat sevgisi Hz. İbrahim (a.s)'ın imtihanıdır.

Hız. İsmail (a.s) canıyla imtihan edilmiştir.

Hız. Yakub (a.s) Hz. Yusuf (a.s) ile, **Hız. Yusuf** (a.s) Zeliha ile imtihan edilmiştir.

Hız. Eyyub (a.s) taşları çatlatan bir sabır imtihanından geçmiştir.

Teslimiyetin, sabrın, cesaretin, iffetin, Rabbimize karşı samimiyetin timsali olan peygamberler, kulluk sınavının en güzel örneklerini sergilemişlerdir.

Son Peygamber, Hâtem-ül Enbiya Hz. Muhammed Mustafa (asm) ise imtihanın her çeşidi ile sınanmıştır.

Âlemlerin Efendisi (asm) bir beşerin tek başına musibetlerle nasıl mücadele edebileceğini örnek hayatı ile bize göstermiştir.

Onun imtihanı **Mekke'de bir yetim olarak Peygamberlik yükünü omuzlayabilmesiydi.**

Mekkeli müşrikler Hz. Muhammed'e küçümsemek amacıyla “**Ebû Tâlib'in yetimi**” derlerdi. O da bir çocuk olarak küçük yaşta bu sıkıntıları çekmiş, hatta anne şefkatine olan özlemini ileriki yaşlarında da hissetmiştir.

Biricik yavrusuyla, sadece iki yılı aşkın bir süre beraber olabilen bu mahzun ve gönlü kırık anneyi, Sevgili Peygamberimiz zaman zaman hüznle hatırlamış, bu esnada gözlerinden yaşlar dökülmüş, ashâbı da dayanamayıp O'nunla birlikte ağlamışlardı.

Yine böyle zamanlardan biriydi... Milâdi 628 yılında, bir sefere çıkarken yolunu annesinin mezarının bulunduğu Ebvâ köyüne düşüren Resûl-i Kibriya (asm) Efendimiz, annesinin kabri başına gelerek elleriyle toprağını düzeltmiş ve bu esnada ağlamıştı. Etrafındakiler de ağlamışlardı.

İçlerinden biri, ağlayış sebebini sorunca Sevgili Peygamberimiz:

“Annemin bana olan şefkatini ve merhametini hatırladım birden...” demekle yetinmişti.. (Tabakât, 1/116-117)

Ancak o gelen her musibetin ve her nimetin Allah'tan geldiğinin ve birer imtihan vesilesi olduğunun bilincinde olarak; varlıkta da, yoklukta da, sevinçte de, hüznünde de ve bütün

hadiseler karşısında daima Allah'ın yanında olduğunu bilerek, O'na güvendi, O'na dayandı ve O'ndan yardım istedi.

Biz ümmetine de yaşantısı ile imtihanı nasıl kazanacağımızı gösterdi.

Cevap 3:

Bu tür sorular sağlıklı ruh halinin netice olmadığı muhakkaktır. Söz konusu kardeşimiz, yaşadığı dönemde negatif fikirli arkadaş ve çevrenin de etkisi ile, sorunlarla mücadele etmek yerine, itiraz etmeyi öğrenmiştir.

Bu yaklaşım onu daha da tahammülsüz ve edilgen hale getirmiştir. Şimdi de suçu atacak bir adres aramaktadır. Kader bizim en ucuz suçlama merkezimiz olduğu için oklar hemen oraya döner.

Arıza tespit cihazı bozuldu mu artık arızaları doğru yakalamak mümkün değildir.

Fitrat bozuldu mu, en güzel şeyi çirkin, en çirkin şeyi de güzel görebilmektedir maalesef.

Her şey kapkaranlık görünür insana..

Dindar bir uzmandan terapi almasını da tavsiye ederiz.

*Selam ve dua ile...
Sorularla İslamiyet*

Sorular herkese eşit olur, ancak şartların eşit olmaması nasıl açıklanabilir?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Öncelikle şu hususlara dikkat etmek gerekir:

a. İmtihanın en önemli özelliği, herkes tarafından hemen anlaşılmayan sorular ihtiva ediyor olmasıdır. **Yani akla kapı açılır, fakat aklın iradesi elinden alınmaz.** İmtihanın bütün soruları basit ve herkes tarafından hemen anında anlaşılabilir bir şekilde ise, bu imtihan yapmacık ve ciddiyetten yoksun demektir.

b. İmtihanın en büyük maksadı, bilenlerle bilmeyenleri, çalışkanlarla tembel olanları, aklını kullananlarla kullanmayanları birbirinden ayırt etmektir.

Buna göre, eğer gök yüzünde “**La ilahe illallah**” yazılarak, aklın iradesini elinden alacak şekilde, insanları Allah'a iman etmeye zorlayan açıklıkta bir imtihan olsaydı, Hz. Ali (ra) gibi ilmin zirvesinde olan bir kimse ile cehaletin sembolü haline gelmiş Ebu Cehil aynı seviyede kalmış olacaktı. Hz. Ebu Bekir (ra) gibi dürüstlük ve samimiyetin simgesi olan bir kimse,

yalancılıkla ün yapmış Müseyleme-i Kezzap gibi bir yalancı ile aynı noktayı paylaşmış olacaktı. Bu ise, imtihan sırrına aykırıdır.

c. İlahî imtihanın -soruda belirtildiği gibi- eşitlik ve adalet anlayışı bakımından bazı noktalarının biz insanlara açık olmaması da bir imtihan gereğidir. Çünkü, insanoğlu her zaman, her an bir çeşit imtihana tabi tutulmaktadır. Bu imtihanların bazı noktalarının kapalı olması, yukarıda belirtilen imtihanın bir gereğidir.

O halde bize düşen imanımızın temel referans kaynağı olan Kur'an ve sünnetin ışığında aklımızı kullanarak konuya yaklaşmaktır.

d. Bu pencereden baktığımızda şunları söylemek mümkündür:

- **Allah âdildir, asla kimseye haksızlık etmez.** Bu konuda bize farklı gelen konularda tek rehberimiz **“Allah kullarına asla zulmedecek değildir.”** (*Al-i İmran, 3/182; Enfal, 8/51; Hac, 22/10*) mealindeki ayetlerde vurgulanan gerçek olmalıdır.

- İslam'da çocukların ve delilerin imtihana tabi tutulmamaları, bu konudaki ilahî adaletin açık bir yansıması olarak değerlendirilmelidir.

- Konuya **“Biz bir peygamber göndermeden kimseye azap edecek/ceza verecek değiliz.”** (*İsra, 17/15*) mealindeki ayetin vurguladığı hakikat penceresinden bakmak gerekir. Şekli ne olursa olsun, insanın gerçekleri algılamasına mani olan sosyolojik, psikolojik, biyolojik, çevresel herhangi bir baskı ve engelin olması durumu, yukarıdaki ayetin mesajı kapsamındadır.

- **İman şuuruyla konuya yaklaştığımız zaman**, rahatlıkla diyebiliriz ki; hiçbir bilimsel keşif, Allah'ın adaletini yok sayamaz. Hiçbir **“inanç geni”** insanın özgür iradesini ortadan kaldıramaz. Hiçbir çevre faktörü Allah'ın adaleti ölçüsünde göz ardı edilmez. Aklın ve iradenin yüzde yüz ortadan kalktığı bir ortamda hiçbir sorumluluk söz konusu olamaz. Allah'ın mesajını algılamaktan uzak bir atmosferde yaşayan hiçbir insan cezaya çarptırılmaz.

- **Allah'ın vereceği her ceza âdildir.** Allah'ın cezalandıracağı her insan suçludur. Suçlu olan her insan, kullanılabilir bir özgür iradeye, algılayabilir bir akla sahiptir.

“Geleceğinde şüphe olmayan o hesap gününde onları topladığımız ve herkese kazandığı şeyler eksiksiz verilip hiç kimseye haksızlık edilmediği gün, durumları nasıl olacaktır?” (*Al-i İmran, 3/25*)

“Her insanın işlediği amel çizelgesini boynuna taktık. Mahşer günü onun karşısına, dünyada yapmış olduğu her şeyin bir bir kaydedildiği ve önünde açılmış olarak bulacağı bir kitap çıkaracağız. 'Oku bakalım, tercih ve eylemlerinle yazmış olduğun kitabını. Bugün kendi hesabını görmek için bizzat kendi vicdanın yeter sana!' denilecek.” (*İsra, 17/13-14*)

mealindeki ayetlerden öğreneceğimiz çok şey vardır.

İnsana, yaratılmayı ve imtihan olmayı isteyip istemediği sorulur mu?

Soru Detayı

- Neden dünyaya gönderildik?..

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Kendimize bir bakalım. Siz iyi bir ressam veya heykeltıraş olsaydınız, bu özelliğinizi görmek ve başkalarına da göstermek için bir taş, bir ağaç, bir hayvan, bir kadın, bir de erkek resmi veya heykeli yapınız. Bunların içinden konuşacak ve anlayacak özelliği sadece insan şeklinde olanlara veriniz.

Şimdi bunlar içinden biri sana itiraz edip *“Beni niye yaptın, bana, insan olmak ister misin, diye niye sormadın?”* dese ne dersiniz ve ne yaparsınız? Her halde en azından *“Seni yok iken ortaya çıkardım, seni taş, ağaç, hayvan değil de en değerlisi yaptım. Teşekkür etmen gerekirken bu itiraz niye?”*, demeyecek misiniz? Sonra da böyle bir itiraz karşısında onu parçalayıp çöpe atarsınız. Diğer hâline razı olanı ise en güzel yere asar, herkese seyrettirirsiniz.

Orada bulunanlardan taşlar da bunu duyunca *“Hâlinden memnun değilse yer değiştirim, bana insanlığı kendine taşılığı alsın.”* dese, haklı olmazlar mı?

İşte kardeşim. Bizim akıllı ve en değerli varlık olarak durumumuz aynen böyledir. Allah her şey içinde en güzel şekli ve özellikleri bize verdiği hâlde biz itiraz etsek, o zaman hayvanlardan biri, *“Gel değiştirim.”* yahut da *“Seni yok etsin, yerine beni geçirsin.”* dese ne yapacaksınız?

Allah Teala, böyle bir itirazda bulunanı parçalayıp çöpe, yani cehenneme atsa, diğer hâline razı olanı cennetine koyup en güzel nimetlerle süslese, adaletin en güzeli olmaz mı?

Allah bizi kendisini tanımak ve kendisine layık olacak şekilde ibadet etmek için yarattı. Bu vazifeyi yerine getirecek alet ve cihazları da yaratmıştır. Yani bizden istenen şeyler ile bunları karşılayacak sermaye ölçülü ve dengelidir. Burada herhangi bir adaletsizlik olmadığını bütün insaf ve vicdan ehli bilir.

Fakat Allah’ın bizi yaratırken bize sorup sormaması ise, tamamen Allah’ın iradesini kısıtlamak anlamına gelir. Oysa âlimlerimizin ittifakı ile Allah **-la yüs’el-** dir. Yani yaptığı işlerden sorguya çekilmez. Ama kâinatta yaptığı ve yarattığı herhangi bir hadisenin hikmetsiz veya adaletsiz olduğuna dair hiç kimse ağzını açmamaktadır. Çünkü, kâinatta hikmetsiz ve abes olabilecek bir durum yoktur. Bütün kâinatı didik didik araştıran bilim adamları, bu ilahi hikmet karşısında hayrete düşmektedir.

İşte tüm kâinatta rastlanılamayan hikmetsiz iş ve fiillere elbette şeriatta da rastlanmaz. *Yani bizim taşıyamayacağımız işleri Allah bize yüklemes.* Bütün hayvanlara, bitkilere ve cansızlara vazifeler yükleyen Allah, elbette bize de bazı vazifeler yükleyecektir. Yoksa tüm kâinatta mevcut olan hikmet, insanlar yönünden abes olacaktı. Hiçbir işinde abesiyet ve çirkinlik olmayan ve bu gibi şeylerden münezzehe olan Allah, elbette insanlara da taşıyabilecekleri bir yükü yüklemesi gerekmektedir.

İnsanın Yaratılış Amacı

Bu soruyu esasen iki yönden incelemek mümkündür. **Birincisi**, insan dışındaki bütün varlıkların insan merkezli çalışmaları, insana hizmet etmeleri meselesi. Burada da iki durum akla gelir. Ya demek lazımdır ki insan dışındaki varlıklar insanı tanıyorlar, onun ihtiyaçlarını

biliyorlar, ona şefkat edip acıyorlar. Bunun için de mesela; meyve ağacı insanın vitamin ihtiyacını gidermek için ona meyve veriyor, hayvanlar, protein ihtiyacını karşılamak için et, süt, yumurta gibi gıdaları insana takdim ediyorlar... Veya insan, bütün bunları kendi gücü, kuvveti ve kudreti ile yapıyor...

Hâlbuki dikkatle bakıldığında görülüyor ki tüm varlıkların insanın ihtiyaçlarını gidermeye yönelik çalışmaları, insanın onları emri altına almasıyla, onlara üstün gelmesiyle, onlarla çarpışmasıyla değil; bilakis hayatını devam ettirmek için gerekli olan ihtiyaçları topraktan, havadan, sudan, ateşten temin edemeyeceği için unsurları terbiye eden bir kudret; elmayı ağacın, yumurtayı tavuğun, sütü koyunun eliyle insana verdiği gibi, Güneşteki zararlı ışınları da atmosfer vasıtasıyla yine insan için süzüyor.

Demek bütün bu hadiseler, insanın çok güçlü, kuvvetli ve kudretli olmasından gerçekleşmiyor, tam tersine gücü, kuvveti ve kudreti, bütün bu muhteşem hadiseleri gerçekleştirmeye yetmediği için, yani güçsüzlüğü, zaafı ve aczi için ona yardım ediliyor, elinde olmadığı nimetlerden dolayı ona ihsan ediliyor, bilgisizliğinden dolayı ona ilham ediliyor, ihtiyaçları için ona ikram ediliyor.

Bu çıkarımdan şu soru akla geliyor: *İnsan dışındaki her şeyi insana çalıştıran bu sonsuz kudret, insanı niçin yaratmıştır ve insandan ne istiyor?*

Bu soruya cevap vermek için de insanın diğer varlıklardan farkını iyi tespit etmek gerekir.

Evet Allah, insanı bu kâinat içinde en seçkin bir surette yaratmıştır. Diğer bütün varlıklardan farklı olarak; ona varlıklardaki fayda ve amaçları algılayabilecek bir akıl, iyi ve kötüyü doğru ve yanlış ayırt edebilecek bir vicdan, bütün ilimleri öğrenebilecek bir kabiliyet, bir çok gizli sırları anlayabilecek bir kalp, bütün tatları algılayabilecek bir dil, güzelliklerin bütün inceliklerini görebilecek bir çift göz, her çeşit nağme ve ilahî tespihleri işitebilecek bir kulak vermiştir.

Cenab-ı Hak seçkin olarak yarattığı insanı, kendisine dost ve muhatap kılmış, gönderdiği semavî kitaplarla ona emir ve yasaklarını bildirmiş, saadet ve istikamet yollarını göstermiştir.

İnsan kendisine verilen bu yüce his ve organların kıymetini bilmezse, onları vereni unuttur ve ondan gâflet eder. Allah'ın mahluku ve sanat eseri olduğunu ve her an onun terbiye ve gözetimi altında bulunduğunu, onun vermiş olduğu nimetlerle beslendiğini unuttur. Ona karşı yapması gerekli olan görevlerden yüz çevirir. Evet, kendini tanıyan ve yaratılış amacının Allah'a kulluk olduğunu bilen insan, bu gayeye uygun hareket eder.

Başka Bir Açıdan Konuya Bakış

- *Evrende mevcut ve gözle görülen dengeler birer adaletin yansımasıdır.* Kâinatın, ekoloji, astronomik, jeolojik dengeleriyle mutlak adaletine şahadet ettiği ve bir adı **Hak** olan **Yüce Allah'ı** adaletsizlikle itham etmek, hak ve hakkaniyete karşı büyük bir haksızlıktır.

Mevcut haksızlıkların, sömürmelerin, cinayetlerin faturasına Allah'a çıkarmak, bir kıyametin kopmasına sebep olabilecek kadar bir saygısızlıktır ve onun gazabını tahrik eder.

- *Dünya bir cennet ve mükâfat yeri değil ki, herkes için bir zevk ve safa yurdu olsun.* Dünyaya gelenlerin hızlıca göçüp gitmesi, gençlerin ihtiyarlaştırılması, insanların sürekli, bela ve musibetlerle karşı karşıya bulunması, firak ve ayrılığın şamarlarıyla sersemleşmesi gösteriyor ki, insanın dünyaya gönderilmesinin gayesi bir imtihandır. İmtihandan sonra başka bir memlekete yolculuk yapılacak, imtihanı kazanmanın mükâfatını ve kaybetmenin cezasını orada görecektir.

- *İmtihana tabi tutulan bir varlık olarak insanoğlunun, içinde bulunduğu zamanın her dilimine/her karesine ya artı veya eksi kaydedilmektedir.* İlahî imtihanın -genel olarak- iki

sorusu ve iki cevabı vardır. Hayat bilgisinden sorulan bu iki sorudan **biri** sıkıntı, bela, meşakkat, musibet, mükellefiyet türünden şeylerdir. **Diğer soru** ise, ferahlık, bolluk, nimet, izzet-ikram türünden şeylerdir. Bütün hayatında insanlar ya sevinç ve huzur ortamında, ya da hüznün ve keder ortamında yaşamaktadır. **Birinci sorunun cevabı sabır, ikinci sorunun cevabı ise şükürdür.**

İnsanoğlundan, hayatın pratiğiyle sıkıntıyı yaratıp sorusunu soran da, sabır cevabını isteyen de; ferahlık yaratıp sorusunu soran da, şükür cevabını isteyen de Allah'tır.

İnsanlar, bu sorulara cevap verip vermemekte serbesttir; fakat imtihan şeklinin veya soru sitilinin değiştirilmesini isteme hakkına sahip değildir. Çünkü bu bir "**sünnetullah**"tır/bir ilâhî kanundur ve asla değişmez (*bk. Ahzab, 33/62*). Unutulmamalıdır ki imtihanlar, öğrencilerin hevesine bırakılamayacak kadar önemlidir.

- *Kader noktasında hayrı da şerri de yaratan Allah'tır.* Fakat imtihana tabi tutulanlar da birer kukla değildir. O kötülüklerin meydana gelmesinde onların payı vardır. Dikkat edilmesi gereken nokta şudur: İnsanları ilgilendiren konularda, her olayın iki yönü vardır:

Birisi: Allah'ın yaratmasına bakan icat noktalarıdır. Yani hayrın da şerrin de yaratıcısı Allah'tır. Tevhit/Allah'ın birlik sıfatı bunu gerektiriyor.

Diğeri: İnsanların kazancına bakan ve içinde yaratma işi olmayan tasarruflar, meyiller ve Allah'ın yaratmasına bir vesile hükmünde olan şeylerdir. Özgür bir iradeyle imtihanın yapılmasını sağlamak ve sonuçtan insanları sorumlu tutmak için, bu cüzî iradenin verilmesi şarttır ve adaletin gerçekleşmesi adına kula verilmiştir.

Bu perspektiften meseleye baktığımızda, işin zannedildiği gibi olmadığı anlaşılacaktır. Söz gelimi, ortada bir hastalık varsa, onun yaratıcısı Allah'tır. Fakat icat noktaları içermeyen yönleri ise insana aittir. Mesela, terli terli soğuk su içmek bir suistimaldir, neticesinden sorumlu olan insanın kendisidir. Bademciklerinin şişmesinden, grip olmasından kendisi sorumludur. Fakat hastalığı yaratan Allah'tır. Edepli olan kimse, Hz. İbrahim (as) gibi, vesilelik yönüyle kötülüğün kendisine, yaratıcılık yönüyle de iyiliğin Allah'a ait olduğunu düşünür ve der:

"Ben hastalandığım zaman bana Allah şifa verir." (Şuara, 26/80)

Eğer böyle düşünmezsek, o takdirde, kolumuzu, bacağımızı kıran, malımızı çalan, hatta bir insanı öldüren kimseye kızmamız gerekir. Ve Allah'ın da bunlara ceza vermemesi lazım gelir.

"De ki: Rabbinizden gelen hak/gerçek budur. Artık dileyen iman etsin, dileyen inkâr etsin." (Kehf, 18/29)

"Eğer seni yalanlarsa, onlara de ki: Rabbiniz geniş bir rahmet sahibidir. Fakat onun azabı da suçlu olan toplumdaki geri çevrilemez. Allah'a ortak koşanlar diyecekler ki: 'Allah dileseydi ne biz ona ortak koşardık ne de atalarımız. Ve ne de bir şeyi haram kılardık.' Bunlardan öncekiler de aynı şekilde yalanlamışlar, sonunda azabımızı tatmışlardı. De ki: yanınızda bize çıkarıp göstereceğiniz bir bilgi/ bir yazılı belge var mı? Siz zandan başka bir şeye uymuyor ve yalandan başka bir şey söylemiyorsunuz. De ki: 'En kesin delil ancak Allah'ındır. Allah dileseydi, elbette hepinizi hidâyete erdirirdi.' " (Enam, 6/147-149).

"Allah dileseydi, elbette hepinizi hidâyete erdirirdi." cümlesinden şunu anlayabiliriz:

"Ey insanlar! İmtihan şeklini belirlemek Allah'a aittir. Eğer dileseydi, hepiniz sınıfı geçecek şekilde bir imtihan düzenleyebilirdik. Veya hiç imtihan etmeden hepinizi -hidâyete erdirirdi-

sınıftan geçirirdik. Bu konuda hiç kimse bize mani de olamazdı. Fakat, iyi insanlarla kötü olanları, çalışkan öğrencilerle tembel olanları, Ebu Bekir gibi hakkın hatırını sayan, doğruyu tavsiye eden, aklını kullanan insanlarla, Ebu Cehil gibi gururunu okşayan nefsinin peşine takılanları birbirinden ayırmak istedik. Bu adaletin de bir gereğidir."

"Bu düzenlemeyi yapmakla Allah'ın insanlara asla zulüm ve haksızlık yapmadığına dair, katında sizi kolayca ikna edecek delilleri pek çoktur. Onun için haddinizi bilin, ona güvenin. O herkesi sorumlu tutup, sorguya çeker, fakat hiç kimse onu sorguya çekemez. Onun sonsuz ilim ve hikmetinin denizi yanında sizin bilginiz bir damla bile değildir."

"Onun hikmetine inanın, rahmetine güvenin, affına karşı ümitvar olun, Onun haksızlık yapmayacağına iman edin, Müslüman olarak ona teslim olun ve öylece huzuruna varın..."

Kader zulmeder mi?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Zulüm, bir hakkın çiğnenmesidir. **Kulun ise**, Allah'ta hiçbir hakkı yoktur. O, ne vermişse sırf lütfundan dolayıdır.

Bize düşen, verilmeyen nimetleri düşünüp isyana yeltenmek değil, verileni hatırlayıp şükretmektir. Eksiklikler, kulun denenmesi içindir. Dünyayı bir imtihan salonuna benzetirsek, hoşça gitmeyen durumlar birer imtihan sorusudur. Kul isyan mı edecek, yoksa verilen nimetlere şükürle, mahrum kaldığına sabırla mı karşılık verecek?

Zengin bir tüccar düşünelim. Dükkanına gelen iki fakire, sırf merhametinden dolayı iyilik etmek istiyor. Birine gömlek ve pantolon giydirdi, diğerine ise, bunlara ilaveten ceket ile palto hediye etti. Sadece gömlek ve pantolon alan adam, "Tüccar bana zulmetti, öbür adama fazla verdi..." diyebilir mi?

Biz insanlar da bu fakirlere benziyoruz. Allah, sonsuz merhameti sebebiyle, tükenmez hazinesinden hepimize nimetler veriyor. Vücudumuzu, aklımızı, hayalimizi, soluduğumuz havayı, içtiğimiz suyu, yediğimiz gıdayı yaratan hep o. Bunları biz çalışarak kazanmadık, hak etmedik. O, sırf lütfundan dolayı ikram etti.

Dünya hayatı kısa bir imtihandan ibaret... Az nimetlenen kul, birinci adam gibi isyan yolunu tutarak kendisine zulmedildiğini iddia ederse, edepsizlik etmiş olur ve ceza görür. Onun vazifesi, verilene şükretmektir.

Allah, her işinde adildir, asla zulmetmez. Musibetlere de bu açıdan bakmak gerekir. Belalar ya işlediğimiz bir hatanın sonucudur veya bizim için bir imtihan sorusudur. *Bu soruya sabırla karşılık verdiğimiz takdirde derecemiz yükselecektir.*

İnsanların dünya nimetlerinden aldıkları paylardaki farklılık, ilâhî adalet yönünden nasıl yorumlanabilir?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

*Bu soruyu soran bazı kimseler, **adalet ile eşitliği karıştırırlar.** Bu kâinattaki her varlıkta ve her olayda eşitlik değil, adalet hakimdir. İnsan yüzüne bu nazarla baktığımızda gözle kulağın, burunla ağzın eşit olmadığını, ama her birinde tam bir adaletin hükmettiğini görürüz.*

Her insanın hayatı müstakil bir eserdir ve dünya kurulduğundan beri, **bu eser ilk ve son olarak yazılmıştır.** Hâl böyle olunca, insanların her birini içinde bulunduğu bütün şartlarla birlikte düşünmek, başından geçen farklı hâdiselerle ve imtihan edildiği değişik olaylarla beraber nazara almak gerekiyor. Bir insan hakkında vereceğimiz hüküm diğerine ölçü olmuyor. Birisini yükselten aynı hâdise, berikini alçaltabiliyor. Birinin hakkında hayırlı olan, diğeri için şer olabiliyor. Birinin nefret ettiğine bir başkası can atabiliyor. Herkes kendi şartları içinde bir imtihana tâbi tutuluyor. Önemli olan bu şartların farklılığı değil, bu imtihandan başarıyla çıkmaktır.

Bazı dünya nimetlerinden faydalanma noktasında, insanlar arasında birtakım farklılıklar görülüyor. İnsanoğlu, böylece, "*kadere teslim ve kismete rıza hususunda*" da ayrı bir imtihan geçiriyor. Bu imtihani kazanan fakirler çok olduğu gibi, kaybeden zenginler de az değildir. Çünkü, kismetine razı olmayan insan, ne kadar varlıklı olursa olsun, daha fazlasına göz dikerek kadere isyan yolunu tutabilir. Yine, dünya payından az hisse alan nice fakirler de kendilerinden daha fakir insanları düşünerek şükür yolunu tutabilirler.

Servet imtihanı oldukça ağırdır. Zekâtını eksiksiz vermek, bununla da yetinmeyip fakirleri sadakayla sevindirmek, o şaşaaaya rağmen tevazu içinde yaşamak, kalbini dünyaya kaptırmamak ve maddî imkânlarına güvenmemek bu imtihanın en önemli sorularıdır. Bunlar, nefsin hiç mi hiç hoşuna gitmez.

Mevki ve makam sahipleri için de benzer bir tablo çizilebilir. Biz kendi aklımızca, servet ve makam sahiplerinin daha fazla şükür ve ibadet edeceklerini sanırız. Ama uygulamada çoğu kez bunun aksiyle karşılaşırız. İbadet ehlinin, genellikle, fakirler ve orta gelirli kişiler olduklarını görürüz.

Yanlış anlaşılmasın; zengin olmak ve ileri makamlara çıkmak elbette istenmeli ve bu konuda gerekli sebeplere baş vurulmalı. Ama, elde edilemeyince de üzüntüye kapılmadan, gam ve kederde boğulmadan, "*Hakkımda hayırlısı böyle imiş.*" denilebilmelidir.

Bir gün bu imtihan meydanı kapanacak. Her şey gerilerde kalacak. Mahşer meydanına gelen insanlar, oraya imanlarından ve salih amellerinden başka bir şey getirecek değiller. Bu nokta dikkatten kaçmamalı. Önemli olan, bu kısa dünya hayatında şöyle veya böyle yaşamak

değil, o dehşetli meydana, dünya imtihanını kazanmış birisi olarak gelmektir. Çünkü, böyle bir gelişin mükâfatı ebedî saadettir.

Şu nokta da çok önemlidir: Bu dünya hayatını zehir eden hâdiseleri kendimiz ihdas ediyoruz. Birbirimize yük oluyor, zulmediyor, azap çektiriyoruz. Kalp kırmaktan, mal gasp etmeye kadar bizi rahatsız eden her ne varsa, hepsinin arkasında kendi nefsimiz, kendi irademiz yatıyor. Bunlar olmasa, hepimiz ilâhî takdirle gelen bütün musibetlere karşı **teslim, tevekkül** ve **rıza** ile dayanabilir, sabredebiliriz.

Hâdiseleri güzel yorumlama hissini kaybetmişsek, her şeye menfi nazarla bakıyorsak, ruhumuzda **kıskançlık, hırs, haset** hâkim olmuşsa, kanaat nedir bilmiyorsak dünya hayatımızı kendi elimizle harap ediyoruz demektir. Artık ne başkalarıyla kavga edelim, ne de kadere itirazda bulunalım. Dünyanın en ileri makamları da bize verilse, en büyük servetlerin de sahibi olsak, bu ruh ve bu ahlâk bizde olduğca saadeti yakalamamız mümkün değildir.

Zengin zekâtını, sadakasını tam olarak verdiği,

“Komşusu aç iken tok olan benden değildir.” (Hakim, IV/167)

hadisindeki tehditten herkesin korktuğu, güzel ahlâkın bütün şubeleriyle hâkim olduğu bir beldede insanlar bir cennet hayatı yaşarlar. Dikkat edersek, bizi rahatsız eden hususlar kaderden düşen payımız değil, insanların nefislerinden gördüğümüz zararlar, yanlış davranışlar, haksızlıklar, zulümlerdir.

İnsanlar belli hedeflere, makamlara yahut servetlere iki yolla ulaşırlar. Bunlardan birisi, meşrudur, diğeri gayrimeşru.

Bir insan, zorbalık, haksızlık veya sahtekârlık yaparak yahut kul hakkını bir şekilde çiğneyerek bazı menfaatler elde etmiş olabilir. Şuurlu bir Müslüman, bu tip kazançlara heveslenmek şöyle dursun, onlara sahip olmaktan Allah'a sığınmak mecburiyetindedir. *“Falan hırsızlık etti de servet sahibi oldu; bana böyle bir fırsat düşmedi.”* diyen insanın, Allah ve âhiret inancı sarsılmış demektir. Bu adamın asıl zararı, kaybettiği o maddî servetler değil, yitirdiği insanî ve İslâmî değerlerdir. Buna ağlamalı, buna üzülmeli ve bunlara yeniden kavuşmanın yollarını aramalıdır.

Servet ya meşrudur, alın terinin neticesi, gayretin mahsulüdür;

“Doğru ve dürüst tacir, kıyamet gününde siddikler ve şehitlerle beraber haşır edilecektir.” (bk. Tirmizî, Zühd, 37; Ebû Dâvûd, İlim, 13)

hadis-i şerifindeki müjdeye dahildir veya gayrimeşrudur, haksızdır, üzerinde zulüm damgası vardır. Hz. Mevlâna'nın, *“Zalimlerin malları uzaktan güzel görünür, ama hakikatte mazlum kanıdır, vebalidir.”* dediği türdendir.

Kazanç meşru ise sahibine düşman olunmaz, gayrimeşru ise ona heveslenilmez. Her iki hâlde de bizim başkalarıyla fazla işimiz yok demektir. Biz haksız kazanç üzerinde durmak istemiyor ve söz konusu soruyu, *“Meşru kazanç noktasında, kullar arasında görülen farklılığın hikmeti nedir?”* şeklinde kabul ediyoruz.

Çoğu insan, zengin olmayı ve lüks içinde yaşamayı saadette karıştırır. Nice varlıklı insanlar saadetten mahrumdurlar. Öte yandan orta gelirli yahut fakir nice insanlar da mesut bir ömür geçirirler.

Saadet; servet ve makamla değil, imanla, salih amelle ve güzel ahlâkla yakalanır.

Ben yaratılmak istemiyordum, diyen birisine verilecek cevap ne olabilir?

Soru Detayı

- Bir insan diyor ki: **“Allah beni neden yarattı, ben yaratılmak istemiyordum, cehennem de cenneti de istemiyorum.”** buna verilecek cevap ne olabilir?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

- **Yaratılmış olmak**, ancak bunun mümkün olması ile olabilir. İmkan dahilinde olmak ise, olmamaktan çok, olmaya yatkınlık anlamına gelir. Zira öteki türlü durum **"Yaratılması imkansız iken neden yarattı?"** şeklinde bir soruyu doğurur.

Dolayısıyla yaratılmanız mümkün ise bu mümkünü gerçekleştirmek, mümkünün doğasına uygun hareket etmek demektir. Mümkünlüğünüz, var olmanız ile var olmamanızın neredeyse eşit olduğu bir durum olmakla beraber; mümkünlük durumunuzun kendisi de bir varlık durumu olduğu için varlığın tamamına yönelmesi ve istemesi onun doğasının gereğidir. Ancak bu yatkınlık ve isteği gerçekleştirecek güç, mümkünün doğasında yoktur. Allah'ın yaratması sizin mümkünlük doğanıza uygun bir eylem gerçekleştirmiştir.

Cennet ve cehennem de aynı şekilde sizin için iki mümkünü ifade eder. Tıpkı başlangıçtaki gibi iki mümkün durumundan hangisini tercih ederseniz o kesinlikle şimdiki gibi size verilecektir.

- **Allah yegâne yaratıcıdır. Mutlak hakimiyet sahibidir. İsteddiği şeyi yapar, dilediği işi seçer. Hiç kimseye hesap vermez.** İnsanı yaratırken onun keyfine göre değil, harika sanat estetiğini ve sonsuz ilminin tezahürlerini ve nihayetsiz hikmetinin yansımalarını görmek ve göstermek istediği için yaratmıştır.

Bir mimar bir binayı, bir saatçi bir saati yaparken o binaya ve o saate sormadığı gibi, Allah da insanı yaratırken kimseye sormaz. Bütün varlıkların yaratılış maksadının yüzde biri o yaratıklara bakıyorsa, yüzde doksan dokuzu yaratıcıya bakar, onun isim ve sıfatlarının aynası olarak var edilmiştir.

- **“Ben yaratılmak istemiyordum.”** diyen kimseye sormak lazım: *Siz yokken nasıl olur da bir şey isteyebilir veya istemeyebilirsiniz?* Allah *-insan dahil-* yarattığı hiçbir şeyden onun var olmak isteyip istemediğini sormamıştır. Kaldı ki, yok olan bir şeye sormak da mümkün değildir.

- **Allah’a ve Kur’an’a inanmayan** bir kimsenin **“ben var olmak istemiyordum”** demeye hakkı yoktur. Çünkü ona göre her şey gibi kendisi de tesadüf eseri ortaya çıkmıştır. Bu durumda kime ne sorabilir ki..!

- Eğer bu sözü söyleyen kimse **Allah’a ve Kur’an’a iman etmişse**, bu kişinin yüzeysel bir inanç tasavvurundan hakiki ve tahkiki bir iman düzeyine gayret etmesi gerekir. Zira, samimi bir mümin ve imanında derinliğine bilgili bir müslümanın **“Allah tasavvuru”** şöyledir:

Allah sonsuz ilim ve hikmet sahibidir. Yarattığı hiçbir şey adalet ve hikmete aykırı değildir. Bizim bu hikmeti bilmememiz ve bu adaleti görmememiz onların var olmadığını göstermez. Öyleyse, biz Allah'ın varlığına iman ettiğimiz gibi Kur'an'ın bize öğrettiği onun “**âdil ve hakîm**” (*adalet ve hikmet sahibi*) olduğuna da iman etmemiz imanımızın gereğidir.

Her şey bizim aklımıza ve hissiyatımıza bağlı değildir. Realiteyi olduğu gibi kabul etmek zorundayız: Sonsuz ilim, kudret, hikmet, rahmet ve adaletine iman ettiğimiz Yüce Yaratıcı hakkında ileri-geri konuşmamaya gayret edeceğiz, bu tür vesveselere kulak asmayacağız, iliklerimize kadar ona teslim olacağız. Bilmediğimiz milyonlarca şeyler gibi sorudaki hususları da bizce bu “bilinmeyenler” listesine koyacak ve şairin dediği gibi diyeceğiz:

**“İdrak-i meali bu küçük akla gerekmez,
Zira bu terazi bu kadar sıkleti çekmez.”**

Seçimimiz konusunda hür olduğumuz kesindir, seçim bize aittir, mesele imandadır; kafamıza tabanca dayanan durum ile Allah'ın imtihanı arasındaki temel fark, iman noktasındadır.

Kafasına hırsızlık veya başka bir gerekçe ile tabanca dayanan adam ölümü tercih ediyorsa, o kişinin çok ciddi psikolojik sorunları vardır, çünkü bir sebepten ölmeyi istiyordur, tabanca sıkılınca öleceğinden yüzde yüz emindir ve bu dünyayı bir şekilde terk etmek istiyordur. Batıl da olsa belki iman ettiği tarzda sonraki hayata veya yok oluşa geçmek istiyordur.

Bu kişiye akıl sağlığı bozuk olarak bakabiliriz. Çünkü neticede kafasındaki tabancanın kendisini öldürüp öldürmemesi konusunda îmanî bir problemi yoktur. O tabancanın tetiği çekildiği anda kendisi kesinlikle ölecektir, tabanca somuttur, beş duyu ile kavranan maddi bir eşyadır, ortadadır ve tabanca insanı öldürür.

Ancak “**Allah'a iman edip itaat ederseniz Cennete gidersiniz, etmezseniz Cehenneme gidersiniz**”, konusunda durum farklıdır. Burada ise cevap ikidir:

Birincisi; aklî melekeleri yerinde olmayan insan zaten mükellef değildir, İslâm âkil ve bâliğ olmayan kişiyi mesul tutmaz. Demek bir aklî problemi olan kişinin söylediklerinin ve yaptıklarının Allah katında cezaen karşılığı yoktur. Dünyada, Allah'ın bir hikmeti gereği aklının yerinde olmaması karşılığında ahirette Allah kendisini Cennet'i ile mükâfatlandıracaktır.

İkincisi ve konumuz olan akli yerinde kişi ise; onun problemi bilerek Cehennemi istemesi değil, Cennet veya Cehennem olgusuna inanmaması veya en azından Allah'ın bildirdiği şekilde inanmamasıdır.

Bu kişinin, inanıyorsa dahi, altı iman esaslarında ciddi eksikliği vardır. Yâni, Allah'a, peygamberlere, melekeler, kitaplara, ahirete ve kadere bir şekilde imanı varsa dahi, Allah'ın buyurduğu gibi değil, nefsinin ve hevasının istediği şekilde iman etmesinden kaynaklı yanlış bir düşüncesi, yanlış bir imanı vardır.

Tedavisi ise imanını yenilemesi; madem Allah var, madem bu kâinat bu kadar kusursuz, madem her şey mükemmel, madem gelen gidiyor giden gelmiyor, elbette bu mükemmel düzeni kuran ve iman ettiğim Allah, bunları boş yere yaratmış olamaz ve mutlaka biz kullarından bir muradı olmalı, onun ne olduğunu biz aklımızla bulamayız. Öyleyse bunu bildirmiş olmalı deyip, oradan peygamberlere, Muhammed (asm)'a ve Kuran'a ulaşım, Kuran'ın Allah dışında kimse tarafından ortaya konamayacağına kani olup, onun emirlerine harfiyen bağlanması, nehiyelerinden/yasaklarından uzaklaşması gerekmektedir.

İmanımız kuvvetlendikçe Allah'ın emirlerine hem daha rahat uyabileceğiz hem de O'nun emir ve yasaklarına bağlandıkça, O'nun rızasını kazandığımızı ümit edip büyük bir huzur bulacağız.

Sonuç olarak Allah'a, Kuran'ın emrettiği ve Resulullahın (asm) sünnetiyle yaşantısıyla ve açıklamalarıyla tefsir ettiği şekilde, tüm kalbiyle iman eden, akıl sağlığı yerinde bir kişinin, ben Cehenneme gitmeyi tercih ediyorum, bu benim seçimim demesi düşünülemez; ya akıl sağlığında ya da imanında ciddi problem vardır.

Akıl sağlığı bozursa zaten ceza yok; imanında problem varsa bedelini ebedi ceza ile ödeyecek.

Zaten bütün mesele de burada, imanını kurtarmakta!

Cevap 2:

Kabul edin ki günlerdir rahatsızsınız ve tuvalet ihtiyacınızı gideremiyorsunuz? Ne idrarınızı ve ne büyük abdestinizi def edemiyorsunuz. Karnınız şiştikçe şişti. Ha patladı, ha patlayacak. Bu durumda size söylenen şudur:

Her türlü hürriyete ve nefsinizin istediği her şeyi yapmakta serbestsiniz. Kiminle beraber olmak isterseniz hemen yerine getirilecektir. Hangi araba modelini tercih ederseniz alınacaktır, hatta her istediğiniz yere uçakla bedava gidebileceksiniz. Yani şahane serbestsiniz. Hayvan gibi her istediğinizi yapma hürriyetine sahipsiniz. Her öğün vakti istediğiniz lokantaya gidip istediğinizi bedava yiyebilirsiniz.

Bu tür imkânlar size sayılırken siz ne düşünür ve söylersiniz? Her halde söyleyeceğiniz şu olacaktır:

- Siz bırakın bana sunacağınız imkânları ve hürriyeti sağlamayı. Ben ölüyorum. Şu derdime bir an önce bir çare bulun.

Bu durumda onların size söyledikleri şudur:

- Senin sıhate kavuşmana yardımcı olacak doktor, bazı hürriyetlerini sınırlandıracağını söylüyor. Sen de tam hürriyet istediğin için bu ameliyata yaklaşıyor.

Şimdi senin tercihin ne yönde olacaktır? Hiç tereddüt etmeden şunu söyleyeceksin:

- Beni bir an önce bu sıkıntıdan kurtarsın. Gerisi önemli değil.

- Niye ölümü tercih etmedin? Madem hayvan hürriyeti gibi bir hak ve özgürlüğü sahip olmayacaksın? Niçin ölümü tercih etmedin? Eğer hür yaşamakta samimi isen, ölümü tercih etmeliydin.

Hayat o kadar tatlı ki, bir an yaşamak, her şeye değer.

İşte Allah seni yoktan yarattı. Taş yapabilirdi, yapmadı. Bitki yapabilirdi, hayvan yapabilirdi yapmadı. İnsan olarak yarattı. Akıl, şuur, ilim ve irfan verdi. Bütün mahlûkatı senin emrine amade kıldı. Her an hayatını devam ettiriyor. "Bir kahvenin 40 yıl hatırı vardır" derler. Bir çay ikram edene teşekkür ediyorsun. Yemek yedirene teşekkürünü arttırıyorsun. Yukarıda sayılan bütün nimetler bir teşekkürü gerektirmiyor mu?

İşte Allah da insan olarak yarattığı ve bütün kâinatı emrine verdiği insandan teşekkür manasında bazı emirlerine uymayı istiyor. Buna uyanlara ahrette daha büyük nimetler vereceğini, uymayanların da cezalandırılacağını vaad ediyor.

Hürriyet Allah'ın emirlerine baş kaldırmak ve karşı gelmek değildir. Esas hürriyet, başkalarının hakkına tecavüz etmemekle beraber, kendi nefesine zulüm etmemektir.

İnsan Allah'a karşı hürriyet dava edemez. Çünkü İnsan Allah'ın kulu ve kölesidir. Bunu kabul etmeyen ve nefsinin hür olduğunu iddia edenin gideceği yer, şeytanın gideceği cehennemdir. Şeytanın yolunu takip edip Allah'ın köleliğine razı olmayan kimsenin cehennemde iddia edeceği hiçbir hakkı yoktur.

Senin Allah'tan insan olarak yaratılmak için bir alacağın mı vardı da O'nun emrini tutmamakla hakkının kaybolduğunu, sana haksızlık yapıldığını, hürriyetinin elinden alındığını iddia ediyorsun? İnsan olarak sana Allah ne verdi ise, hepsi de O'nun ihsanındandır, lütfündendir, rahmetindedir ve seni çok sevdiğindedir.

Hizmetçi olarak evine aldığı veya büroda çalıştırdığı bir kimse; **“Benim hürriyetimi gasp ediyorsun, beni çalıştırmakla bana zulüm ediyorsun”** diyebilir mi? Üç kuruş para verdiği insana hürriyet hakkı tanımiyor, yerine göre ona hakaret ediyorsun.

Seni yoktan yaratan ve hayatını devam ettirip, her türlü ihtiyacını gideren Allah'ın köleliğini kabul etmiyorsun? O'na karşı hürriyet dava ediyorsun. Öyle ise, Mahkeme-yi Kübrayı bekle. Orada hangi hakla O'nun emirlerine karşı geldiğinin gerekçelerini de şimdiden iyi hazırla. Avukat olarak da sana şeytan yeter.

Cenab-ı Hak Kuran'da buna mealen şöyle işaret buyuruyor:

“Onlar sıkıştıkları zaman şeytana gidip, ‘Bizi bu yola sen sevk ettin. Gel bize yardımcı ol’ derler. Şeytan da onlara; ‘Ben kendi derdimin davasına düştüm. Sizin aklınız yok muydu? Niye benim sözüme uyup Allah'a isyan etiniz? Ben size zorlamadım. Kendiniz hür iradenizle Allah'ın emirlerine karşı geldiniz.”

Sonuç olarak

İnsan Allah'ın kulu ve kölesidir. O'nun emirlerine karşı hürriyet dava edemez. Hiç kimsenin Allah'tan ne insanlık olarak, ne başka nimetler olarak ve ne de Cennet olarak bir alacağı yoktur. Allah herkese farklı inam ve ikramda bulunmaktadır. Herkes kendinse verilene razı olmalı ve Allah'a teşekkür manasında O'nun emirlerini yerine getirmeli ve nimetlerine karşı şükretmelidir.

Allah'a karşı şeytan hak dava etmiş ve baş kaldırmıştır. Neticesinde Cehennemi hak etmiştir. Kim şeytanın yolundan giderse, akıbeti şeytanın akıbeti gibi olur.

İşte iki yol. İsteyen kendine göre bir gerekçe uydurur ve istediği yolu seçer.

Hidayet nasip işi midir; iman etmek insanın elinde midir?

HİDAYET NASİP İŞİ MİDİR? İMAN ETMEK İNSANIN ELİNDE MİDİR?

Soru Detayı

- Hidayetin yalnızca Allah'tan olması ne manaya gelir?

- Allah'ın kula hidayet etmesi için kulun ne yapması lazım gelir?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Hidayet (iman), kulun iradesini kullanmasından sonra, Allah'ın o kulun kalbine koyduğu bir nurdur.

Hayır ve şerrin Allah'tan olması cihetiyle, insanları hidayete erdiren ve dalaletle düşüren ancak Odur. İnsanlar birbirinin hidayet ve dalaletine sadece sebep olurlar. Hidayet ve dalaleti Cenab-ı Hakk'ın yaratmasını yanlış anlayan bazı kimseler, "**Hidayet Allah'tandır, o nasip etmedikten sonra insan doğru yola giremez.**" diyerek, hem başkalarını ikaz ve irşat etme yolunu kapatmakta, hem de kendilerini kusurlarında mazur göstermek istemektedirler.

Önce şunu belirtelim. Cenab-ı Hakk'ın dilediğine hidayet buyurması caizdir. İnsanları saadete erdiren ve şekavete düşüren ancak o dur. Lakin yüce Rabbimizin bir kulunda dalalet yaratması, o kulun kendi cüzi iradesini kötüye kullanması sebebiyledir. Yoksa, kul kendi kabiliyetini dalalet yoluna yöneltmedikçe, Cenab-ı Hak onu o yola sevk etmez. Aynı durum hidayet için de söz konusudur. Nasıl ki insan rızık için gerekli bütün teşebbüsleri yaptıktan ve sebeplere başvurduktan sonra neticeyi Allah'tan bekler. Zira **Rezzak** (rızkı verici) ancak Odur.

İnsan, sebepleri mükemmel bir şekilde yerine getirmekle, rızık elde etmeğe muhakkak gözüyle bakamaz. Aynen öyle de bir kimseye Allah'ın emir ve yasaklarını en güzel bir şekilde tebliğ eden insan, neticeye kesin gözüyle bakamaz. Zira, **Hadi (hidayete erdirici)** ancak Odur.

Allah'ın dilediğine hidayet vermesi ise, hidayet şartlarına riayet eden kimseye, dilerse hidayet vermesi demektir. Yoksa, "**hidayet için gerekli hiçbir sebebe riayetin gerekmediği**" manasına gelmez. Bu düşünce tarzı rızık misalinde, tarlaya tohum ekmeden mahsul beklemeğe benzer.

Bu noktada bir hususun açıklanması gerekmektedir. Tarlasına tohum ekemeyen kimsenin mahsul alamayacağı kesindir. Her sebebe hakkıyla riayet eden kimse ise yüzde doksan dokuz ihtimalle mahsule kavuşur. Yüzde bir ihtimal ile dolu, sel, kuraklık gibi bir musibet söz konusu olabilir. İşte, az da olsa netice alamama ihtimalinin bulunması insanın dergah-ı ilahiye ye iltica etmesi ve o'na yalvarması hikmetine binaendir. Bu misal ile izah ettiğimiz hakikat, hidayet meselesi için de söz konusudur.

- **Hidayet Allah'ın elinde ise, dalalete gidenlerin suçu ne?**

Hidayet: “doğru yolu göstermek. İrşat etmek. Rehberlik yapmak, hakkı hak, bâtilı bâtil görüp doğru yola girmek, bâtıldan ve dalâletten uzaklaşmak.”

Geçenlerde yanıma iki genç geldi. Arkadaşlarıyla yaptıkları bir münakaşadan söz ederek bana bir soru sordular. Soru kadere dairdi. Yine aynı dar düşünce ve yine aynı kısır çekişme... Zihin bulandırmayı meslek edinen ve bulanık suda balık avlamak isteyenler, yine cehalet postuna bürünmüşler, yine kasıtlarını gizlemeyi ustaca başarmışlar ve işte bu iki gencin kafalarını iyice karıştırmışlardı. Nereden duymuşlar, kimden öğrenmişlerse, Kur'an-ı Kerim'de, Allah'ın dilediğini hidayete (doğru yola) erdirip, dilediğini dalalete (sapıklığa) düşürdüğüne dair âyetler bulunduğundan söz etmişler ve insan iradesini inkâra kalkışmışlardı.

Tuhaf bir tablo ile karşı karşıyaydım. Şöyle ki, bu adamlar şu gençlerin zihinlerini bulandırmak, fikirlerini çelmek için uygun bir zemin aramışlar, sözü dolaştırıp kader bahsine getirmişler, bütün bunları iradeleri ile bir plân dahilinde sinsice gerçekleştirmişler ve sonunda utanmadan ve sıkılmadan insan iradesini inkâra kalkışmış, günah ve isyanlarda insanın bir suçu olmadığını iddiaya cüret edebilmişlerdi.

Ben, kendi dediğine kendisi dahi inanmayan bu kişileri bir tarafa bırakıp, konuyu bir ilmî atmosferde incelemek istiyorum. Sorunun tahlilini biraz geciktirerek, önce bu ve benzeri sorular karşısında mü'mine düşen göreve kısaca temas edeceğim.

Elinize Kur'an-ı Kerim'i alınız. “**Allah'ın hidayeti ve dalâleti dilediği kimseye verdiği**” dair bütün âyetleri birer birer bulunuz. Her âyetin geçtiği sûrenin baş tarafına doğru yaprakları çeviriniz. Sûrenin başına vardığınızda karşınıza her defasında “**besmele**”nin çıktığını göreceksiniz. Bildiğiniz gibi “**besmele**”de üç ilâhî isim zikredilmiş: **Allah, rahman ve rahim**. Birçok âlimlerimiz Allah isminin ism-i âzam olduğunu ifade buyurmuşlar. Allah, ism-i âzam... Yâni bütün isimler bu isim içinde dahil... Şöyle ki, Allah rahmandır, rahimdir, kadirdir, kahhardır, rezzaktır ve hakeza... Şu noktaya dikkatinizi çekmek isterim: acaba niçin Allah isminden sonra kahhar, cebbar, aziz gibi celâl ve kibriya ifade eden isimler değil de, **Rahman ve Rahîm** isimleri zikredilmiş? Bu soru ile birlikte zihninizde hemen bir kutsi hadis şimşek gibi çakar: “**rahmetim gazabımı geçti.**”

Bir Müslüman, Kur'an'ın hangi sûresini okursa okusun, bu hakikati unutmayacak, o sûrede ilâhî lütuflardan bahsediliyorsa, Rahman ve Rahîm olan Allah'a hamd edecek. Şayet müşriklerin, kâfirlerin, münafıkların acı âkıbetleri anlatılıyorsa, onların bu âkıbete kendi iradeleri ile düştüklerini, rahman ve rahîm olan Allah'ın onlara zulmetmekten -haşa- münezzeh olduğunu hatırandan çıkarmayacaktır.

Bizleri bu vadede irşat eden şu âyet mealini birlikte okuyalım:

“Göklerin ve yerin mülkü Allah'ındır. Dilediğini bağışlar, dilediğine azab eder. Allah Gafur'dur, Rahîm'dir.” (Fetih, 48/14)

Allah, göklerin ve yerin yegâne yaratıcısı, sahibi ve mâliki... O'nun bağışladığına kimse azap veremez; azap verdiği de kimse bağışlayamaz. Mutlak iradesine karşı koyacak bir başka iradenin mevcudiyeti muhaldir.

Ve âyet-i kerime “**Allah Gafur’dur, Rahim’dir**” diye son bulmakla mü’mine şu mesajı veriyor:

Gafur ve rahîm olan Allah, lütfuyle yarattığı, gökleri ve yeri hizmetine verdiği bir kuluna azap ederse, bu azap mutlaka o kulun küfür ve isyanındandır.

Bu kısa hatırlatmadan sonra, meselenin önce “**tevhid**” yönü üzerinde durmak isterim. Kur’an’ın insanlara verdiği en büyük ders tevhiddir. Tevhid, yâni Allah’ın birliği... Ne zâtında, ne sıfatlarında, ne mülkünde ne icraatında ortağı bulunmaması. Kur’an’ın bu dersini dinleyenler, putları bırakmış Allah’a dönmüş, teslisi (üç ilâh safatasını) atıp tevhide ermişlerdir.

Fâtîha’nın ilk âyetinde “**Allah’ın bütün âlemlerin rabbi**” olduğu haber verilir. Sema ve arz birer âlem olduğu gibi, dünya ve âhiret, gece ve gündüz, canlılar ve cansızlar da ayrı birer âlem... Kezâ, her bir insan, hayvan ve bitki de birer küçük âlem. Bütün bu âlemlerin başlangıçlarını, ilk tohumlarını yaratan ve onları rahmet ve hikmetiyle, irade ve kudretiyle safha safha terakki ettirerek son ve mükemmel şekline erdiren Allah’tır. Bütün bu âlemler o’nun mülkü olduğu gibi, onlarda cereyan eden her türlü hâdiseyi, ister hayır ister şer olsun, yaratan da o’dur.

Zeminin yüzünde gece ve gündüzü o yarattığı gibi, gözlerde, uykuyu ve uyanıklığı ve nihayet insan kalbinde dalâlet ve hidayeti yaratan da o’dur. Zira, o’ndan başka yaratıcı yoktur.

Basar, yâni gözün görmesi gibi, **basiret** de Allah’ın büyük bir ihsanı. Birincisi ile insanın maddî gözü açılıyor ve insan dağlarla, ovalarla, yıldızlarla münasebet kuruyor. Diğeri ile de insanın kalp gözü açılıyor. Maddî olmayan o göz ile, maddeden münezzehe olan Allah’ın varlığı görülüyor ve o’na iman ediliyor. Ve kalp kâinatı çok gerilerde bırakacak bir vüsate, bir genişliğe kavuşuyor. *İşte gözde görmeyi yaratmak Allah’a mahsus olduğu gibi, kalpte imanı ve hidayeti yaratmak da yine o’na mahsus.*

O halde Allah’ın dilediğine hidayet vereceğine dair âyetleri okurken, öncelikle meselenin tevhid yönünü dikkate alacak, her hayır gibi hidayetin de o’nun elinde olduğuna iman edeceğiz.

“... doğrusu, lütuf muhakkak Allah’ın elindedir. Onu dilediğine verir. Ve Allah Vâsi’dir, Âlîm’dir.” (Â-i İmrân, 3/73)

âetin sonunda **Vâsi’** ve **Âlîm** isimlerinin zikredilmesi ne kadar mânâlıdır. Evet Allah vâsi’... Yâni o’nun rahmeti, ilmi, inayeti insan idrakinin kavrayamayacağı kadar geniş ve her şeyi kaplamış... Ve o her şeyi hakkıyla bilen mutlak Âlîm. Öyle ise lütfu, ihsanı, keremi ve hidayeti kime vereceğini o bilir. Bu veriş rast gele değil, bir ilim ve hikmet iledir.

Bu hakikati ders veren bir diğer âyet:

“Doğrusu sen sevdiğine hidayet veremezsin. Fakat Allah kimi dilerse ona hidayet verir. Ve hidayete erecekleri en iyi o bilir.” (Kasas, 28/56)

Evet, bizim başka varlıklar hakkındaki bilgimiz çok sınırlı... Canlı ve cansız her şey bütün faaliyetlerini Allah’ın ilim ve murakabesi altında sürdürüyor.

Şu uçan kuşu seyredelim. Kim bilir yuvasından nasıl bir his ile ayrılmıştı... Şimdi havada süzülürken nasıl bir zevk ve huzur duyuyor? Uçuşan diğer kuşları hangi gözle seyrediyor? Yerdeki binaları, insanları, arabaları nasıl değerlendiriyor? Acaba karnı ne derece tok yahut aç?

Akşam yaklaşınca, yuvasına doğru yol alırken hangi hislerle dolu olacak? Yuva yaptığı çatıyı gördüğünde içinden neler geçecek? O günkü mesaisini bitirmiş diğer kuşlarla havada son birkaç tur daha atarken, o küçük ve temiz kalbi nasıl bir hazla dolacak? Bunlar ve benzeri nice hâller o kuşun ruhunu sarmış durumda. O, kendi iç âleminin bütün incelikleri ile ancak ve ancak Mevlâsının nazarı, himayesi, rahmeti ve murakabesi altında...

Bir ceylan, bir kelebek, bir karınca bu kuştan farklı mı? Her biri kendi âleminde ayrı bir ömür sürmekte... Bedeni, kâinatla irtibat kurarken, ruhu ve hissiyatı, bilemeyeceğimiz bir keyfiyetle, Allah'a teveccüh ve tevekkül etmekte...

Bir de şu taksi şoförünü düşünelim. Kim bilir nereye gidiyor!.. Hangi derdin sahibi? Hangi hedef için yanıp tutuşuyor? İleride neler almayı plânlıyor? Yoksa sürdüğü arabanın taksitlerinin çilesini mi çekmede!..

Beden sıhhati nasıl? Ruh huzuru ne âlemde? Düşünlere karşı kalbi katı mı, yumuşak mı? Rabbine teveccühü ne derece? Nefsine ne ölçüde güveniyor? İnsan durmadan düşündüğüne göre, geçmiş günlerde neler düşündü ve şu anda ne düşünüyor?

İşte meçhulümüz olan böyle sayısız meseleler onun hususî dünyasını meydana getirir. Biz o dünyanın cahiliyiz, Allah ise maliki ve âlimi.

İşte kullarını böyle her halleri ile bilen Allah, sevgili Habibine (a.s.m.) hidayete erecekleri de en iyi kendisinin bileceğini yukarıdaki âyetle haber veriyor.

Hidayet ve dalâletle ilgili âyet-i kerimeler bir yönüyle de mü'minin ruh terbiyesi ile ilgili... Bilindiği gibi mü'minin ruhu **havf ve reca** sınırları arasında terakkisini sürdürür. Bu sınırları tecavüz ettiğinde zarara düşer yahut mahvolur.. **Havf**, Allah'tan korkma, o'nun azabından kendini katiyen emin bilmeme hâli... **Reca ise**, Allah'ın rahmetinden daima ümit var olma, günahlarının o'nun affını hiçbir zaman aşamayacağını düşünerek yeise, ümitsizliğe düşmeme hâleti.

Kur'an-ı Kerim, "*Allah'ın dilediğini dalaletle götürebileceğini*" beyan etmekle mü'mine, yaptığı iyi amellerle övünmemesini ve onlara güvenmemesini öğüt verir. Diğer taraftan, kötü halleri ve günahları için de yeise düşmemesini, "*Allah'ın dilediğini doğru yola sevk edebileceğini*" hatırlatır.

Konunun bir de kader yönü var. Ona da kısaca temas edelim: Bir âyet mealî:

"Bir de müşrikler (Allah'a eş koşanlar) dediler ki: Allah dileseydi ne biz ne de atalarımız o'ndan başka hiçbir şeye tapmazdık. Ve o'nsuz hiçbir şeyi haram kılmazdık. Kendilerinden öncekiler de böyle yapmışlardı. Buna karşı peygamberin vazifesi ancak açık bir tebliğ değil mi?" (Nahl, 16/35)

Bu âyet-i kerimeden, şu anda karşımıza yeni bir soru gibi getirilen meselenin, aslında bir gericilik belgesi olduğunu, bu şeytanî sorunun tâ Asr-ı saadette, hatta ondan önceki devrelerde ortaya atıldığını anlıyoruz. Bu soruyu soranlar, kaderi, cebir mânâsında gösterip, insanın cüz'î iradesini görmezlikten geliyorlar ve ilâhî adalet konusunda muhataplarının zihinlerini bulandırmaya çabalıyorlar. "*Madem ki hidayet ve dalâlete gidecekleri Allah diliyor, öyleyse kulun iradesinin ne hükmü var?*" demek istiyorlar.

"Her şeyin kader ile takdir edildiği" bir hakikat. Ama, bu takdir edilenlerden birisi de insana cüz'î irade verilmesi ve onun emir ve yasakları işlemekte serbest bırakılması... Bu da bir takdir... Buna göre, insan ister ibadet etsin, ister isyan yolunu tutsun, her iki hâlde de kader dairesi içinde... Bu incelik, çoğu zaman gözden kaçıyor, yahut yeterince anlaşılıyor.

Cenâb-ı Hak, taşların cansız, bitkilerin yarı canlı olmalarını dilemiş; hayvanlar âlemini ise his dünyasına kavuşturmuş. Bunların hepsi kader dairesinde... **İnsana gelince**, onu mahlûkatı içinde en güzel şekilde yaratmış... Ona akıl, kalp, vicdan gibi nice ihsanlarda bulunmuş ve onu bir imtihana tâbi tutmuş... Kendisine birtakım emirlerde bulunmuş ve önüne bir takım yasaklar koymuş. İnsanı bu emir ve yasaklara uyup uymamakta serbest bırakmış. Dilemiş ki, bu hürriyet içinde, gaflete dalmayan ve Rabbini unutmayan kullarına, meleklerden daha üstün dereceler versin ve onları ebedî saadetlendirsin. Nefis ve şeytana tâbi olarak Rabbini unutanları ise azabına uğratsın.. İşte bu da bir takdirdir. Bu takdire karışmak kula yaraşmaz.

“Allah dileseydi bütün insanları hidayete erdirirdi?..” sorusunu başka sorular da takip eder. Meselâ;

- Allah dileseydi bütün cansızları yarı canlı yapabilirdi.
- Allah dileseydi bütün ağaçlara görme, işitme verebilirdi.
- Allah dileseydi bütün hayvanları akıllı yaratabilirdi, gibi...

Elbette, Allah, dileseydi bütün bunları yapabilirdi. Ama, dilememiş... İnsan nevini, hepsi itaat üzere olan meleklerden ayrı bir mahiyette yaratmayı dilemiş ve öyle yaratmış.

Müşriklerin iddiasının zikredildiği aynı sûrede şu âyet-i kerime de yer alıyor:

“Allah dileseydi elbette hepinizi bir tek ümmet yapardı. Fakat, o dilediğine dalâlet, dilediğine hidayet verir ve muhakkak sûrette hepiniz bütün yaptıklarınızdan sorumlu tutulacaksınız.” (Nahl, 16/93)

Bu âyet-i kerimede birçok ders bir arada veriliyor:

- Allah, insanları melekler gibi bir tek ümmet olarak yaratmayı dilememiş.
- Allah’ın iradesi mutlak...
- Ve insan bütün yaptıklarından sorumlu...

İnsan, Allah’ın takdir sahasında ileri geri konuşarak haddini tecavüz edeceğine, kendi iradesine bırakılan işleri, istikamet üzere yapmaya çalışmalı... Zira, o ancak bunlardan sorumlu...

“... Şüphesiz Allah dilediğini saptırır. Dilediğini de hidayete eriştirir. (ey resulüm) artık onlara üzülmekle kendini harab etme. Allah onların yaptıklarını şüphesiz bilir.” (Fâtır, 35/8)

Hidayete erecekleri de dalâlete düşecekleri de en iyi Allah bilir... **“Hâdi”**, Cenâb-ı Hakk’ın bir ismi. *“hidayeti yaratan, doğru yolu gösteren ve insanı o yolda muvaffak kılan”* manasına geliyor... Her isim gibi, bu ismin tecellisi de bir ilim ve hikmet iledir.

Taşlara göz takmayan Allah, katı kalplerde de hidayet yaratmıyor.

“... Kalpleri, Allah’ı anmak hususunda katılaştırmış olanlara yazıklar olsun. İşte bunlar apaçık dalâlettedirler (sapıklıktadırlar).” (Zümer, 39/22)

Kulun kendi cüz’î iradesini hayra yahut şerre yöneltmesi ile kalbinde hidayet yahut dalâlet yaratılıyor. Bu hakikati, hiçbir vesveseye fırsat vermeyecek kadar açıkça ders veren bir âyet-i kerime:

“Muhakkak ki, Allah, bir kavime verdiği, onlar nefislerindeki bozmadıkça, değiştirmez.” (Ra’d, 13/11)

Bir başka âyet :

“Onlar öyle kimselerdir ki, hidayet karşılığında dalâleti (sapıklığı) satın almışlardır. Ticaretleri kendilerine bir kazanç sağlamadığı gibi, doğru yolu da bulamamışlardır.” (Bakara, 2/16)

Bu âyet-i kerimeden kulun, dalâlete kendi iradesiyle müşteri olduğunu açıkça anlıyoruz. Hidayet ve dalâletle ilgili âyetlerin her birinde bu hakikati görebiliriz. Bunlardan bir kısmını takdim edeyim:

“... Allah zâlimler topluluğunu hidayete eriştirmez.” (Bakara, 2/258)
“... Allah kâfirler topluluğunu hidayete eriştirmez.” (Bakara, 2/264)
“... Allah fâsıklar topluluğunu hidayete eriştirmez.” (Tevbe, 9/24)

Bu üç âyet-i kerimeden kalpte dalâlet yaratılmasının üç sebebini öğreniyoruz. Hepsisi de insanın kendi iradesiyle ilgili: **zulüm, inkâr ve fîsk**.

Bir diğer âyet-i kerime :

“... İnkâr edenler ise, 'Allah bu misâlle neyi murat etti?'derler. O, bu misâlle birçoğunu saptırır, birçoğunu da doğru yola getirir. Onunla saptırdığı ancak fâsıklardır ki, onlar Allah'a olan ahitlerini kabulden sonra bozarlar; Allah'ın birleştirilmesini buyurduğu şeyi ayırırlar ve yeryüzünde bozgunculuk yaparlar.” (Bakara, 2/26-27)

Bu âyet-i kerimelerden de, dalâlete düşen fâsıkların üç sıfatını öğrenmiş bulunuyoruz.

Hidayete gelince o, Allah'ın büyük bir ihsanı olmakla beraber, buna mazhar olmak da bazı şartlara bağlı. Bu şartların birincisi:

“Bu, doğruluğu şüphe götürmeyen ve Allah'a karşı gelmekten sakınanlara doğru yolu gösteren (hidayet kaynağı) bir kitaptır.” (Bakara, 2/2)

Âyet-i kerimesiyle “ittika” yâni “Allah'a karşı gelmekten sakınma” olarak beyan ediliyor.

“De ki, hakikaten Allah dilediğini şaşırtıyor, kendisine gönül verene de hidayet buyuruyor.” (Ra'd, 13/27)

âyetinde de hidayet için kulun Hakk'a gönül vermesi, cüz'î iradesini hayra sarf etmesi şart koşuluyor.

Hidayet ve dalâlete dair bütün âyetler Allah'ın Rahman ve Rahîm olduğu, Kur'an-ı Kerim'in muttakilere hidayet olmak üzere inzal edildiği ve Peygamber Efendimizin (a.s.m.) âlemlere rahmet olarak gönderildiği göz önüne alınarak mütalâa edildiğinde, meselenin hiç de itiraza veya istismara elverişli olmadığı açıkça görülecektir.

Cevap

Değerli kardeşimiz,

İlim, Allah'ın kainatta koyduğu kanunların insanlar tarafından keşfedilmesidir. Bu bakımdan fenni ilimlerin her biri Allah'ın varlık ve birliğini ve sonsuz gücünü bizlere göstermektedir.

Din bilimle ters düşmez. Çünkü bilimin gerçekçi olarak ifade ettiği konularda dinle tamamen ittifak etmektedir. Bu bakımdan dinimiz mutlak doğru olan bilimsel çalışmalarını hiç bir zaman reddetmediği gibi aksine kabul etmektedir. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de geçen bir çok bilimsel ayetler mevcuttur ve bugün bilim de bunu teyid etmektedir.

Bilimin her yaptığı çalışma doğru sonuçlar vermeyebilir. Mesela, bugün bilim tarafından doğru kabul edilen bir olgu yarın reddedilebilir ve ona zıt bir olgu kabul edilebilir. Ancak Kur'an-ı Kerim'de geçen ifadelerin hiç birisinin aksi isbat edilememektedir. Demek ki bilimsel çalışmalarımızda Kur'an-ı Kerimi kendimize kılavuz edinmeliyiz ki doğru neticelere varabilelim. Aksi takdirde Kur'an-ı Kerim'e zıt düşen hiç bir çalışma bilim tarafından geçerlilik kazanamayacaktır.

Terakkinin kaynağı ilimdir. İnsanlar için kaçınılması gereken en büyük düşman cehalettir. Çünkü bütün terakki ve tekamüllerin engeli, bütün tedennilerin kaynağı cehalettir. Kur'an, yüzlerce ayet-i kerimesinde insanları dinî ve dünyevî ilimleri öğrenmeye teşvik eder. Bunlardan ikisini takdim edelim:

"Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?" (Zümer, 39/9)

"Eğer bilmiyorsanız, zikir (ilim) ehline sorun." (Nahl, 16/43)

Peygamberimizin (asm) ilme teşvik eden pek çok hadis-i şerifleri vardır. Bunlardan birkaçı şöyledir:

"Beşikten mezara kadar ilim tahsil ediniz."

"Her şeyin bir yolu var; cennetin yolu ilimdir."

"İlim Çin'de bile olsa, gidiniz, alınız, tahsil ediniz." (Beyhaki, Şuabu'l-İman, Beyrut, II/254)

"Hikmet müminin yitik malıdır. Nerede bulsa alır." (Tirmizi, İlim 19)

"Kadın ve erkek her Müslüman'a ilim öğrenmek farzdır."(İbn Mace, Mukaddime, 17)

Bilindiği gibi, Peygamber Efendimiz (asm), Medine-i Münevvere'ye teşriflerinde ilk iş olarak mescit ile birlikte medresesini tesis etti. O medresede okuyan o günün talebelerine **"Ehl-i suffa"** deniliyordu. Bunlar bütün hayatlarını ilim ve irfana vakfetmişlerdi. Günümüze kadar gelen bütün İslâm mektep ve medreselerinin temeli bu Suffa Medresesidir.

Eğer din gelişmeye engel olsaydı, Asr-ı saadetteki gözler kamaştırıcı o terakki, Avrupa'nın üstadı olan Endülüs'teki o tekamül, dünyayı hayrette bırakan Selçuklu ve Osmanlı medeniyetleri vücuda gelebilir miydi?!. İslâm aleminde İmam Gazali, İbn-i Sina, Farabî, İmam Rabbani, Mevlâna Celaleddin Rumî gibi binlerce ulema ve hükema yetişebilir miydi?!

İslâm'ın ilme karşı olmasının düşünülemezine Bediüzzaman Hazretleri şöyle dile getiriyor:

"Köle efendisine ve hizmetkâr reisine ve veled pederine nasıl düşman ve muarız olabilir? Halbuki İslâmiyet, fününün seyyidi ve mürşidi ve ulûm-u hakikiyenin reis ve pederidir." (Muhakemat, 10)

Günümüz Müslümanlarının, bilim ve teknoloji sahasında istenilen seviyeye gelmedikleri bir gerçektir. Fakat bu geri kalmışlığın sebeplerini, İslâmiyet'e mâl etmek ve onda aramak gerçeği kesinlikle aksettirmez. Bazı çevreler, fennin her keşfini, dine karşı kazanılmış bir zafer gibi ilan ediyorlar. Bu, fenni inkar eden bir batıl din için doğru olabilir. Ama, bir Müslüman bu tür gelişmeleri, **"Allah'ın kudret kitabı olan şu kainattan bir sırrın daha çözümlenmesi"** şeklinde değerlendirir. Yeni keşifleri duydukça, Allah'ın ilmine ve hikmetine karşı hayranlığı ve hayreti daha da artar.

Konunun çok önemli bir yanı da şudur: Hakk kitaplarının en sonuncusu ve en mükemmeli olan Kur'an-ı Kerim'de insanları fen bilimlerinden yasaklayan bir tek hüküm mevcut değildir. O halde bazı kimselerin İslâm'ın bilim ve tekniğe karşı olduğunu iddia etmeleri tamamen dayanaksız ve kasıtlıdır. Müslümanların İslâm ruhundan uzaklaştıkları, daha doğrusu, planlı bir şekilde uzaklaştırdıkları son bir asırlık dönemi esas alıp, on dört asrın bütün terakki ve tekamüllerini görmezlikten gelmek insaf ölçülerine sığmaz.

İslam aleminin bugünkü cehaletini ve geri kalmışlığını bahane ederek, İslam'a karşı çıkanlara nasıl cevap verebiliriz?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Terakkinin kaynağı ilimdir. İnsanlar için kaçınılması gereken en büyük düşman cehalettir. Çünkü bütün terakki ve tekamüllerin engeli, bütün tedennilerin kaynağı cehalettir. Kur'an,

yüzlerce ayet-i kerimesinde insanları dinî ve dünyevî ilimleri öğrenmeye teşvik eder. Bunlardan ikisini takdim edelim:

“Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?” (Zümer, 39/9)

“Eğer bilmîyorsanız, zikir (ilim) ehline sorun.” (Nahl, 16/43)

Peygamberimizin ilme teşvik eden pek çok hadis-i şerifleri vardır. Bunlardan birkaçı şöyledir:

“Beşikten mezara kadar ilim tahsil ediniz.”

“Her şeyin bir yolu var. Cennetin yolu ilimdir.”

“İlim Çin’de bile olsa, gidiniz, alınız, tahsil ediniz.” (Beyhaki, Şuabu’l-İman, Beyrut, II. 254)

“Hikmet müminin yitik malıdır; nerede bulsa alır.” (Tirmizi, İlim 19)

“Kadın ve erkek her Müslüman’a ilim öğrenmek farzdır.” (İbn Mace, Mukaddime, 17)

Bilindiği gibi, Peygamber Efendimiz, Medine-i Münevvere’ye teşriflerinde ilk iş olarak mescit ile birlikte medresesini tesis etti. O medresede okuyan o günün talebelerine **“ehl-i suffa”** deniliyordu. Bunlar bütün hayatlarını ilim ve irfana vakfetmişlerdi. Günümüze kadar gelen bütün İslâm mektep ve medreselerinin temeli bu Suffa Medresesidir.

Eğer din gelişmeye engel olsaydı, Asr-ı saadetteki gözler kamaştıran o terakki, Avrupa’nın üstadı olan Endülüs’teki o tekamül, dünyayı hayrette bırakan Selçuklu ve Osmanlı medeniyetleri vücuda gelebilir miydi?!. İslâm aleminde *İmam Gazali, İbn-i Sina, Farabî, İmam Rabbani, Mevlâna Celaleddin Rumî* gibi binlerce ulema ve hükema yetişebilir miydi?!

İslâm’ın ilme karşı olmasının düşünülmemeyeceğini Bediüzzaman Hazretleri şöyle dile getiriyor:

“Köle efendisine ve hizmetkâr reisine ve veled pederine nasıl düşman ve muarız olabilir? Halbuki İslâmiyet, fününun seyyidi ve mürşidi ve ulûm-u hakikiyenin reis ve pederidir.” (Muhakemat, s. 10)

Günümüz Müslümanlarının, bilim ve teknoloji sahasında istenilen seviyeye gelmedikleri bir gerçektir. Fakat bu geri kalmışlığın sebeplerini, İslâmiyet’e mâl etmek ve onda aramak gerçeği kesinlikle aksettirmez.

Bazı çevreler, fennin her keşfini, dine karşı kazanılmış bir zafer gibi ilan ediyorlar. Bu, fenni inkâr eden bir batıl din için doğru olabilir. Ama, bir Müslüman bu tür gelişmeleri, *“Allah’ın kudret kitabı olan şu kâinattan bir sırrın daha çözülmesi”* şeklinde değerlendirir. Yeni keşifleri duydukça, Allah’ın ilmine ve hikmetine karşı hayranlığı ve hayreti daha da artar.

Konunun çok önemli bir yanı da şudur: Hakk kitaplarının en sonuncusu ve en mükemmeli olan Kur’an-ı Kerim’de insanları fen bilimlerinden yasaklayan bir tek hüküm mevcut değildir. O hâlde bazı kimselerin İslâm’ın bilim ve tekniğe karşı olduğunu iddia etmeleri tamamen dayanaksız ve kasıtlıdır.

Müslümanların İslâm ruhundan uzaklaştıkları, daha doğrusu, planlı bir şekilde uzaklaştırdıkları son bir asırlık dönemi esas alıp, on dört asrın bütün terakki ve tekamüllerini görmezlikten gelmek insaf ölçülerine sığmaz.

Selam ve dua ile...

İslam'ın bilime, yeniliğe bakışı nasıldır? Müslümanlar bilimde neden geri kalmışlardır?

Soru Detayı

1. İlimin kaynağı tam olarak nedir?

- Yani ilim insanların kendi kafasından uydurduğu bir şey değil, öyle mi?

- Ders çalışırken bazen vesvese geliyor, aldanmıyorum da cevapsız kalmak istemiyorum.

2. Bir de İslam'ın yeniliğe karşı olmadığını biliyorum, ama bu konuda geniş bilgi verirseniz sevinirim. İslam yeniliğe karşı mıdır?

3. Değilse Müslümanlar neden geri kaldılar?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

İlim, Allah'ın kainatta koyduğu kanunların insanlar tarafından keşfedilmesidir. Bu bakımdan fenni ilimlerin her biri Allah'ın varlık ve birliğini ve sonsuz gücünü bizlere göstermektedir.

Din bilikle ters düşmez. Çünkü bilimin gerçekçi olarak ifade ettiği konularda dinle tamamen ittifak etmektedir. Bu bakımdan dinimiz mutlak doğru olan bilimsel çalışmaları hiçbir zaman reddetmediği gibi, aksine kabul etmektedir. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de geçen birçok bilimsel ayetler mevcuttur ve bugün bilim de bunu teyid etmektedir.

Bilimin her yaptığı çalışma doğru sonuçlar vermeyebilir. Mesela, bugün bilim tarafından doğru kabul edilen bir olgu, yarın reddedilebilir ve ona zıt bir olgu kabul edilebilir. Ancak Kur'an-ı Kerim'de geçen ifadelerin hiçbirisinin aksi isbat edilememektedir. Demek ki bilimsel çalışmalarımızda Kur'an-ı Kerimi kendimize klavuz edinmeliyiz ki doğru neticelere varabilelim. **Aksi takdirde Kur'an-ı Kerime zıt düşen hiçbir çalışma bilim tarafından geçerlilik kazanamayacaktır.**

İslam dini ile bilim arasında nasıl bir ilişki vardır? Darwin'in teorilerini bilim kabul ettiği halde din neden kabul etmez?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Din bilimle ters düşmez. Çünkü bilimin gerçekçi olarak ifade ettiği konularda dinle tamamen ittifak etmektedir. Bu bakımdan dinimiz mutlak doğru olan bilimsel çalışmaları hiç bir zaman reddetmediği gibi aksine kabul etmektedir. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de geçen bir çok bilimsel ayetler mevcuttur ve bu gün bilim de bunu teyid etmektedir.

Bilimin her yaptığı çalışma doğru sonuçlar vermeyebilir. Mesela bu gün bilim tarafından doğru kabul edilen bir olgu yarın reddedilebilir ve ona zıt bir olgu kabul edilebilir. Ancak Kur'an-ı Kerim'de geçen ifadelerin hiç birisinin aksi isbat edilememektedir. Demek ki bilimsel çalışmalarımızda Kur'an-ı Kerimi kendimize klavuz edinmeliyiz ki doğru neticelere varabilelim. Aksi takdirde Kur'an-ı Kerim'e zıt düşen hiç bir çalışma bilim tarafından geçerlilik kazanamayacaktır.

Bilim, değişik yollarla elde ettiği bilgileri zamanla değiştirebilmektedir. Bu nedenle dini kaynakların verilerine uygun olan bilimsel gelişmelerden istifade etmek gerekli olmakla beraber, dini kaynaklara uymayan verilerin zamanla değişebileceğini düşünerek dikkatli olmak gerekir. Ancak kesinlike dini kaynaklarla uyum içinde olan bilgileri almanın bir sakıncası olmadığı gib, dinin de tavsiye ettiği unutulmamalıdır. Bu nedenle her bilimsel gelişmeye karşı çıkmak nasıl yanlış ise, yine her bilimsel gelişme denilen bilgileri almak da o derece yanlıştır. Bilgilerin dini kaynaklara uygunluğuna göre karar vermek en güzeldir. Dini kaynak dediğimizde Kur'an ve hadisten anlaşılabilirler değil, onların kendileridir. Kur'an ve hadisten anlaşılabilirler alimlerin içtihatlarıdır.

Açıkça belirtmeliyiz ki, din-ilim tenakuzunu iddia eden kişilerin bahsini ettiği şey, 'ilim' değil, 'bilim'dir. İlim, 'aydınlık' kokan 'din' kokan bir kelimedir; hakikat soluyan ve kişiyi Sırat-ı Müstakîm'e götüren bir ışık kaynağı, bir gerçekler manzumesidir. **'Bilim' denilen şey ise,** kendisine biçilen elbise, yüklenen fonksiyon ve kazandırılan manâ ile karanlıklar, kaos ve karadelikler manzumesidir. İlim, bizde doğup büyümüş, aslını ve çekirdeğini bizden almışken, bilim, rasyonalizmiyle, pozitivizmiyle Batı'nın mahsulüdür. Bu bilim, hakikatı ve bütün hakikatlerin kaynağı mutlak hakikatı inkârla işe başlar ve hatalar, yanlışlar, ihtimaller üzerinde gide gide güya doğruya varmaya çalışır. Oysa, elde bütün yanlışların vurulacağı, bütün gerçekdışların tartışacağı bir hakikat olmadan, doğruya nasıl varılabilir? *Her şeyi değiştir gören bilim, bir 'Değişmez'in varlığını kabul etmeden, değişmeler ve değişenler üzerinde nasıl çalışabilir?* Değişmez kaideler ve sabit hakikatler olmadan deneyin, tecrübenin ve gözlemin halledeceği hiçbir şey yoktur. Onlarla insanın dünyasını aydınlatmak mümkün değildir.

Bilimin el yordamıyla üzerinde çalıştığı kâinat, esasen Cenâb-ı Hakk'ın kudret ve irade'siyle yazdığı ve bir plân, program, ölçü ve dengeye göre tanzim ettiği eşya ve hâdiseler kitabı; gerçek ilimler ise, Allah'ın kâinattaki icraatından, kâinattaki İlâhî kanunlarla eşya ve hâdiselerin münasebetinden süzölmüş raporlardan ibarettir. Bundan başka, Allah'ın bir de Kelâm sıfatından gelen Kur'ân kitabı vardır ki, Allah (cc), bu Kitabı ile kâinatı anlatır, kâinattaki eşya ve hâdiselere ışık tutar. Kâinatı bir düzen ve ahenk içinde kuran Yaratıcı, kurduğu bu düzeni Kur'ân'la ifade eder. İnsan da, bu iki kitabın bir başka biçimde yazılmış şeklidir. **Kur'ân, kâinat ve insan,** bu şekilde Allah'ın isim ve sıfatlarının değişik şekillerde tecelligâhı olarak, birbirleriyle fevkalâde bir iç bağlantı halinde, birbirlerini şerh ve izah eden ve neticede Allah'ı tanıtan üç küllî muarrif, üç küllî kitaptır. Şimdi, bu üçü nasıl birbirine ters olabilir, nasıl birbirini nakzeder ve nasıl birbirinden ayrı düşünülebilir?

İnsan gerçek ilmi, kâinatı ve Kur'ân'ı okuyarak elde eder; elde ettiği bu ilim neticesinde kendini tanır veya değişik bir yolla önce kendini tanır, sonra da kâinatı ve Kur'ân'ı okur. Kâinat, ilimler ve Kur'ân, tıpkı bir insanın iki gözüyle bakışı gibi ilerde bir noktada birleşirler. Nasıl bir insanın iki gözü farklı bakmaz ve farklı bakışa sahip değilse, Kur'ân ve gerçek ilimler de, aynı şekilde birbirinden farklı değildir. Bu mevzûda ileri sürülen farklılık, sadece bunu ileri sürenin bakışındaki şaşılığın ele verir. Öyleyse ilk düzeltilmesi gereken, bu tür bakış çarpıklıklarıdır. Laboratuvarlarda kâinata, eşya ve hâdiselere Kur'ân'ın adesesıyla bakabilen manâ ve ışık insanları, ilimleri gerçek yerine oturtacak, ilimleri ve insanlığı 'bilim' in götürüp

biraktığı çıkmazdan kurtaracak ve Yahudi maddeciliğiyle, hristiyan spiritualizmine son vereceklerdir. Biz, sadece Kur'ân'ı okuyup kâinat kitabını bir yana bırakamayacağımız gibi, Kur'ân'ı bırakıp, akılları kâinatta boğarak kaba, katı ve soğuk materyalizme de yol açamayız.

İslâm'ın hayata hayat veren sentezi budur. Bir taraftan Cenâb-ı Hakk'ın isimlerinin tecellilerine birer tercüman olan bütün ilim dallarını kucaklamak, diğer taraftan da dünya ve ahiret saadetine götürücü bütün yolları hidayet tayflarıyla aydınlatan Kur'ân'a sarılmak,.. işte İslâm'ın insanlığa kazandırmak istediği yüce idealin en basit ve en kısa hülâsası bu terkiptir.

Batı'da din, hiç bir zaman bütünüyle hayatı kuşatamamış ve hayata hayat olamamıştır. Dün de bugün de kiliseden çıkan, yine kendi küfür, küfran ve bataklık dünyasına dalmaktadır. Üç asırlık safvet döneminden sonra Hristiyanlığın Konstantin tarafından kilisenin loş ve sevimsiz duvarları arasına hapsedilmesi ve esasen tahrife uğrayan İncil'in yanısıra yine muharref Tevrat'ın da '**Kitab-ı Mukaddes**' olarak kabul edilmesi neticesinde, günlük birkaç ahlâkî kaide dışında dinin Avrupa insanına vereceği bir şey kalmamıştır. Bu sebeple, Batılı ilmi bizden alırken, manâsından ve gerçek muhtevasından tecerrüd ettirerek almış ve Rönesans'la birlikte tamamen maddî bir dünyanın dar ve katı kalıpları içine hapsedmiştir. Evet, dün inkâr etmekle beraber, bugün **Maurice Bucaille, Alexis Carrel, Carlyle ve Garaudy** gibi mütefekkir ve ilim adamlarının da itirafıyla, ilmi bizden aldığını kabul eden batılı, onun gerçek yönünü, Allah'a götüren bir ışık oluş keyfiyetini bir yana bırakıp, bütünüyle maddî ve karanlık bir hayatı yaşamada soğuk bir vâsıta haline getirmiştir onu. *Dolayısıyla, gerçek manâ ve muhtevasından uzaklaştırılmış dinle, maddî tutkulara esir edilmiş bir ilmin, yani 'bilim' in çatışması gayet tabîi ve normaldir.*

Mes'elenin bir yönü daha var. Muharref Tevrat ve İncil, İlâhî Söz olma adına kendilerinde pek çok yanlış barındırmaktaydı. Daha çok kendi zamanlarındaki dinî mes'elelere çözüm getirmek ve 'dindar'lara hitap etmek için 'din adamları'nca kaleme alınan 'Kitab-ı Mukaddes', her zamana, her seviyeye ve her mekâna hitap edici vasfıyla İlâhî dilini kaybedince, kâinatta değişmekten ve tahriften masun İlâhî hakikatlerin keşfi karşısında şüphe gubarına ve inkâr rüzgârına maruz kaldı.

Meselâ, Kitab-ı Mukaddes, dünyanın yaratılışına ve insanın yeryüzüne gelişine belli ve kesin seneler biçiyor, kâinatın altı günde yaratılışını pazartesi, salı...larla ifade ediyor ve Allah-insan münasebetini Hz. Âdem (as)'in Cennet'ten çıkarılışı kıssasında -hâşâ- rakip iki kralın münasebeti gibi takdim ediyordu. Böyle bir kitabın esasen, kâinatın keşfine yönelen insana verebileceği fazla bir şey de yoktu. Sonra, batılı, ahlâkî bakımdan da olsa dinin hayatına müdahalesine fazla mütehammil değildi.

İşte, böylesi sebepler, batıda dinle ilmi birbirine hasım ve muhalif iki ayrı istikamete ve iki ayrı kutba çekti. Hristiyanlık, gelişen hayat şartları ve 'bilim' adına kaydedilen ilerlemeler karşısında, taşın altında kalıp solmaya ve çürümeğe yüz tutmuş ve ısı, ışık ve su gibi temel ihtiyaçlarını karşılamaktan mahrum bırakılmış bir yaprak misali kendi varlığını, kırık ve eksik mevcûdiyetini kabul ettirme imkânı bulamıyordu. Gün yüzüne çıkmak istediğinde ise, artık vakit çok geçti; bilim, almış başını gidiyor, eşya ve hâdiseler kendisini refüze ediyordu. Elinde kala kala tek bir kuvvet unsuru kalmıştı Hristiyanlığın: **Afaro!** Buna karşılık, zamanında yine kendi elleriyle taşın altına koyup hayattan tecrid ettiği ve neticede soldurduğu Hristiyanlığı, batılı bu defa reformuyla yine bizzat kendisi idam sehпасına çıkardı... Bu, afaroza bir misilleme idi.

Fakat, aynı sehпада İslâm'ı idam etme düşüncesi de neden? Hiç İslâm tarihinde, dünya dönüyor dediği için bir insan afaro edilmiş midir? İslâm'dan başka hayata nasıl hayat olduğunu 11-12 asır insanlığa gösteren bir ikinci sistem gelmiş midir? İlimler adına bütün dünyaya asırlarca muallimlik yapan İslâm'ı, ilme karşı ve gelişmeye mâni diye idam sehпасına çıkarmak, düşmanca bir garaz ve insafsızlık değildir de nedir? Yoksa bunun sebebi, İslâm'ı hayatımızdan tecridle, heva ve hevesimiz istikâmetinde bir hayat sürmek midir; veya, batının kendi menfaatleri uğruna kasden attığı bir çelmeye alet mi oluyoruz?

Evet, biz ilim adına hiç bir zaman imanımızdan, ibadetimizden, Allah'a (cc) ve Resûlü'ne (sav) olan bağlılığımızdan kıl kadar sapmadık; tam aksine ilim, îmanımıza, ibadetimize, Allah (cc) ve Resûlü'ne (sav) olan bağlılığımıza güç kattı. Aydınlik çıkış noktalarımız vardı; Cenâb-ı Hakk adına kâinatı keşfetme düşüncesiyle hareket ediyorduk. Her yeni keşif, ruhlarımızda yeni bir îman, aşk ve heyecan meydana getiriyor, hamle ruhumuzu yeniden kamçılıyor ve "*Daha yok mu?*" diyerek daldıkça dalıyorduk. İnci, mercandı hep çıkardığımız; hem secdeye varıyor, hem rasathaneye koşuyor; din ve ilim diyerek salih dâireler meydana getiriyorduk. Okumayı, yazmayı, çizmeyi ve araştırmayı ibâdet neşvesiyle yapıyorduk; kaos, karadelik ve tikanıklıklar yoktu ilim semâmızda. Bilim kurgunun çok ötesinde Mi'râc'a inanıyor, aynı yolda yolculuk yapmaya çalışıyor, namazı bunun esası sayıyor, mu'cizeleri bilip kabul ediyor ve hep Allah'a (cc) yaklaşıma gayesi güdüyorduk. Evet, bizde bu esaslar üzerinde gelişen ilimlerin gayesi Ma'rifet-i İlâhî, neticesi de Muhabbet-i İlâhî ve zevk-i ruhanî idi.

Kur'ân ve ilimler münasebeti mevzuunda düşülen vahim hatalardan birisi de, Kur'ân'ı mevcut ilimlerin peşinden koşturmak ve onlara tâbi kılmaktır. *İlimleri Kur'ân'dan, di'den ve îmandan ayrı ve müstakil görmek bir tefrit, Kur'ân'ı müspet ilimlerin peşinden koşturmak ve onu âdetâ bir fizik, kimya, tıp, matematik, astronomi kitabı saymak da bir ifrattır.*

Çok büyük ve enerji yüklü Güneş'i küçücük ve soluk bir meteora nasıl uydu yapabilirsiniz? Kâinat ve insanı, tâ başlangıçtan Kıyamet'e bütün yönleriyle ele alıp inceleyen ve haritasını çizen Kur'ân'ı nasıl küçük bir dünya haritasından, hatta bir dağ silsilesi resminden ibaret görebilirsiniz? Kıvrım kıvrım akıp geçtiği, akıp geçerken de suladığı vadileri, ovaları, hayat verdiği bağ ve bahçeleri, şelâleler hâlinde döküldüğü dağları, tepeleri ve deltalar meydana getirerek ulaştığı ummanları hiç hesaba katmadan, sadece çıktığı yere bakarak "işte nehir" demek ve o nehrin hikmetini, faydasını ve şümül sahasını, sulayıp geçtiği bir bahçeden veya yatağının bir yerindeki altın mâdeninden ibâret görmek ne derece yanlışsa, aynı şekilde Kur'ân'ı, değişip duran ilimlerin bugünkü seviyesiyle bir görmek, hatta henüz ispatlanamamış ilimleri, Kur'ân'a şahit yapmak ve Kur'ân âyetlerini bu ilmî buluş ve nazariyelere tatbik etmek aynı derecede, hatta daha büyük bir yanlıştır. Kur'ân âyetleri, yeni ilmî gelişme ve nazariyelerle te'lîfe çalışılmamalıdır.

Evet, Kur'ân'ın hakkaniyeti için hemen ilmî mesned ve takviyeler, payanda ve koltuk değnekleri aramaya kalkışmak, O'nu küçültmek olur. Yine, XX. asrın herhangi bir diliminde tespit edilen ilmî bir mes'eleye, "*Kur'ân bunu anlatıyordu.*" deyip Kur'ân'dan delil bulmaya çalışmak, ille de pozitif ilimlere Kur'ân'ı teyid ettirmek ve her yeni tespit karşısında "*Kur'ân'da bu da vardı; şu âyet bununla ilgiliydi.*" gibi iddialarda bulunmak, ilimler karşısında içine düşülen bir kompleksin ve Kur'ân'ı ikinci derecede görmenin ifâdesidir. İlim ve fenler devamlı değişmekte, bugün doğru kabul edilen çok şeyin, yarın yanlış olduğu ortaya çıkmakta.. sürekli yeni nazariyeler üretilmekte ve bir ilim adamının hakikat diye takdim ettiğini bir başkası pekâlâ çürütebilmektedir. Halbuki, Kur'ân'ın ifade ettiği hakikatler sabit, değişmez, yanılmaz ve ebedîdir...

Nâzil olduğu günden bu yana tam on dört asır geçmiş olmasına rağmen, Kur'ân'da öyle bâkir ve emsâlsiz mes'eleler vardır ki, bunların hakikatına henüz ilimlerin elleri ulaşamadığı gibi, ilmî seviye de fersah fersah onların gerisinde bulunmaktadır. Pozitif ilimler, Kur'ân'ın gösterdiği ufuklara ulaşınca kadar, kim bilir daha kaç defa sarsılacak, kaç defa değişecektir. Beşer tarihinde kendini kabul ettirmiş nice nazariyeler vardır ki, zamanla hepsi de unutulmuş ve onların yerlerini yenileri almıştır. Bir gün gelecek, mutlaka ilim yuvalarından kapı dışarı edilecek ve bu şekilde ilimler sarsıla sarsıla Allah'ın (cc) sarsılmaz ve değişmez Kelâmı'nın ihtiva ettiği hakikatlere ulaşacaktır. Bu sebeple, sürekli sarsılan ve değişen müsbet ilimlerin arkasından, sarsıntı ve değişme nedir bilmeyen o muallâ beyanı koşturmamalı ve onu ilimlere uydurmaya çalışmamalıyız. Nedir öyleyse yapılması gereken?

Kur'ân'ın ilmî gelişmelere değil, ilmî gelişmelerin Kur'ân'a tevfikini takip etmeliyiz. İlmî gelişme

ve buluşları Kur'ân'ın arkasından koşturmaliyiz.

İlmî gelişme ve buluşların karşısına Kur'ân'ı bir endam aynası olarak koymalıyız, yani: "Ey ilimler, işte bakın, siz esas ve özünüzü bu Kur'ân'da bulacaksınız. Zira, Kur'ân sizin nihaî şeklinizi ve varacağınız hakikatı haber vermekte ve kaderinizi çizmektedir. Bakın da, gerçek şekil ve mahiyetinizle bu Kur'ân'da kendinizi görün. Eğer, daha henüz bu seviyeye gelememişseniz, haydi çalışıp-çabalayın ve Kur'ân'daki nihaî şeklinizi ve gerçek mahiyetinizi kazanmaya bakın." demeliyiz.

Selam ve dua ile...

Bir gün kâinatın yaratılması fizik kuralları içerisinde açıklansa ve bütün sorular cevap bulsa, ateist olmamız mı gerekir? Bu durumda Yaratıcı'yı inkâr etmemiz gerekiyorsa, neden etmememiz gerekiyor?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Zaman ilerledikçe Kur'an gençleşiyor, bilim ilerledikçe Kur'an'ın hakikatleri ortaya çıkıyor, idrak ediliyor. Bundan dolayı bilimin ilerlemesi İslamiyet'in aleyhine olacağını düşünenler yanılığ içerisinde dirler. *Çünkü her şey bize O'nu (c.c) tanıtıyor.*

Bilimdeki kurallar, Allah'ın birer kanunudur ve Allah'ın varlığını ve birliğini isbatlayan birer tevhid delilidir.

Bilimle din birbiriyle çatışmaz. Çatışma, din olarak takdim edilen bir takım kabul ve değerlendirmelerle teori ve hipotezler arasındadır. Her şeyden evvel, bilim ve dinin tanımlarında ortak olmayan çok noktalar vardır. Çoğu zaman, evrim teorisinde olduğu gibi, bilimin tanım ve kıstaslarını taşımayan, ideolojik ve siyasî yaklaşımlar ya da bir takım ön kabuller ve metafizik değerlendirmeler, bilim olarak takdim edilmektedir.

Diğer taraftan, din olarak, Hristiyanlık esas alınmakta, zaman içinde o dine, din adına yapılmış bir takım katkılar, şahsî kanaat ve yorumlar, dinin esası olarak algılanmaktadır. Hristiyanlık'ta, bilhassa Allah kavramına Teslis akidesinin girmesinden sonra, İlâh anlayışı hususunda teologlar arasında dahi ortak bir kavramın dillendirilemediği görülmektedir.

- Bilimle din çatışır mı?

Çatışmanın esas sebeplerinden birisi de bilimsel verilerle elde edilen sonuçların, neden ve nasıllarının, bilimsel metotların dışına çıkılarak ve metafizik bir yaklaşımla tesadüf ve tabiatın kör kuvvetiyle ve gelişigüzele açıklanmasıdır.

Bir diğer sebep de bilimin tamamen materyalist bir felsefeyle izahı ve dolayısıyla materyalist düşüncenin gerçek bilim olarak yorumlanması ve bilim adına ateizmin müdafaasıdır.

En son din olan İslâmiyet'le bilimin çatışması söz konusu değildir. Çünkü, İslâm dini, kâinatın tamamını âdeta bir kitap gibi kabul eder. Allah'ın kudret sıfatının eseri olan ve

elementlerle yazılmış bir kitap. Yani, kâinat kitabı. Her bahar sanki bu kitabın bir sayfası, asırlar o kitabın formları hükmünde. İnsan da bu kitapta bir kelimedir. Bütün ilimlerin konusu, bu kâinat kitabıdır. Yani, taşıyla, toprağıyla, havasıyla ve suyuyla, bitkiler, hayvanlar ve insanlarıyla âlemi dolduran canlı ve cansız umum varlıkların yapısını, bağlı olduğu kanunları ortaya koyma görevi ilimlerindir. İlimler bir bakıma bu kâinat kitabını tefsir etmekte, yani açıklamaktadır. Atomdan galaksilere kadar her bir cismin yapısında ve tâbi olduğu kanunlarda; yüksek ve derin bir ilmin, geniş bir kavrayışın, engin ve sonsuz bir düşüncenin, son derece hassas bir ölçü ve plânlamanın, gayet merhametli ve sanatlı yapılışın varlığı görülmektedir. İşte, Allah'ın eseri ve sanatı olan bu kâinat kitabı, O'nu tanıttirmektedir.1

İslâm literatüründe, bilimde ne kadar çok terakki edilse, yani varlıklar hakkında ne kadar geniş bilgi sahibi olursa, Allah'ın kâinattaki tasarrufunun, hikmet ve hâkimiyetinin bilinmesini sağlayacağı, dolayısıyla Allah'ın o kadar daha iyi tanınmış olacağı vurgulanır. *Bu Allah'ı bilme ilmine "Marifetullah"denmektedir.* Allah'ın isimleri sonsuz olduğu için, Marifetullahta ilerlemenin de sınırı yoktur.2

Cisimlerdeki bu ölçülü, bir maksat ve gayeye göre plânlı yaratılışın düşünülmesi de "tefekür", fikir ve akıl yürütme, yorumlama olarak ifade edilir. Böyle bir saatlik akıl yürütme ve düşünmeyi, İslâmiyet bir sene nafîle ibadetten üstün görmektedir.

Kur'an;

"Düşünmüyor musunuz?"3,

"Aklınızı kullanmıyor musunuz?"4

diyerek akla havale eder.

Hadislerde de ilme teşvik vardır:

"İlim talebi için yola çıkan kimse, dönünceye kadar Allah yolundadır."5

"Kim ilim öğrenmeyi talep ederse, bu onun geçmişteki günahlarına kefarettir olur."6,

"Hikmetli söz mü'minin yitiğidir. Onu nerede bulursa, hemen almaya ehaktır."7

Peygamberimiz;

"Âlimler, arzın kandilleri (ışık kaynakları), nebilerin halifeleri, benim ve nebilerin varisleridirler."8

gibi hadisleriyle, insanları ilme ve okumaya teşvik etmektedir.

İslâmiyet'te âlimin mürekkebi, şehidin kanından üstün tutulmuştur.9

Böyle bir din, ilme karşı olabilir mi? Zaten bütün ilimler, Allah'ın kâinat kitabının tefsiri ve açıklaması değil midir? Kur'an da O'nun kitabı, kâinat da. Kur'an'a ters düşen, bilim değil, ancak bir takım teori ve hipotez veya felsefî görüşler olabilir.

Bilimsel veriler, dini argümanlarla yan yana omuz omuza da gelebilir, bazen farklı istikametlerde de seyredilebilirler. O zaman, hoşgörülü bir yaklaşım tarzı ile aradaki diyalog devam ettirilebilir. Her iki alana da saygı ve hoşgörülü yaklaşım, beşeriyetin saadetinin anahtarı olarak görülmektedir.

Bilimle din, diyalog ve tolerans ekseninde birlikte yol alabilirler. Din semavîdir. Onun, yeni bilimsel gelişmelerle her seferinde test edilmeye ya da bilimsel verilerle doğrulanmaya

ihiyacı olmamalıdır. Her şeyden evvel din, hem bu dünya hayatını ve hem de ahiret hayatını nazara alır ve metafizik bir düşünce tarzı ile ve bütüncül bir yaklaşım sunar. Halbuki, bilimin metot ve usulleri farklıdır ve tamamen bu dünya hayatını ve varlıkları anlamaya yöneliktir. Bu varlıkları anlamada bilimde ne kadar ileri gidilse, Allah da o kadar iyi bilinmiş olacaktır.

Dipnotlar:

1. Nursi, B. S. *Sözler*. Envar Neşriyat, İstanbul, 1996, s. 158. Aralık 1987, İstanbul.
2. Nursi, B. S. *Mektubat*. Envar Neşriyat, İstanbul, 1996, s. 222-223.
3. Bakara, 76.
4. Bakara, 44.
5. Tirmizî İlim 2, 2649; İbn Mâce, Mukaddime 17, 227.
6. Tirmizî İlim 2, 2650.
7. Tirmizî, İlim, 19, 2688.
8. Munavi., IV, 383. nr. 5703. Aktaran.; Murat Sarıçık. *Kendi Dilinden Peygamberimiz-2*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2007, s.138-142.
9. Ali el- Muttaki el-Hindi. *Kenzu'ul-Ümmâl*. Beyrut, 1985, X, 14:28714-5.

Selam ve dua ile...

Bilim adamlarının çoğu evrimi niçin kabul ediyor?

Bir okuyucumuz aşağıdaki soruları yöneltmiş:

"Bilim adamlarının neredeyse tamamı evrim teorisini kabul etmektedir. Sadece dine inananlar kabul etmemektedir. Evrimi kabul eden bu bilim adamları nasıl yanılıyor olabilir? Üstelik bu kişiler sıradan insanlar değil bilim adamlarıdır. Eğer inançsız oldukları

için bu teoriyi savunuyorlar dersiniz, o zaman bu adamlar niye inkar ederek cehennemi nasıl göze alıyorlar? Bir insan özellikle bilim adamıysa nasıl bile bile inkar edebilir ki? Bu akla ve mantığa sığar mı?

Önce neyin tartışmasının yapıldığını bilmek gerekir. Daha açık olarak, evrim tartışmasını iyi anlamaya ihtiyaç vardır.

Evrım kelimesi; başkalaşma, farklılaşma, kademeli olarak gelişme, değişme, ilerleme ve evölüsyon gibi aralarında değişik farklar bulunan pek çok kelime, tâbir ve deyim yerine kullanılmaktadır.

Materyalist evrimciler, bütün canlıların silsile halinde birbirinden tesadüfen meydana geldiğini ileri sürmektedirler.

Bugün için yapılabilen tespitlere göre; bitkilerin, hayvanların ve insanların, yani canlıların tamamının genetik yapısında dört temel molekül yer alır. Bunlar; Adenin, Guanin, Sitosin ve Timin'dir. Bu moleküllerin yapılarını da; karbon, hidrojen, oksijen, kükürt, fosfat ve azot atomları teşkil eder.

Canlıların genetik yapı bakımından hangi elementlerden meydana geldiğini ortaya koyma bilimin görevidir. Bunların neye işaret ettiğini yorumlama ise, bilimsel bilginin görevi değildir. Bunu yorumlama; insanın inancına, ideolojisine, felsefî görüşüne ve metafizik düşünce gibi kültür değerlerine bağlıdır.

Kütüphanelerimizi dolduran kitaplar, alfabenin 29 harfinden meydana gelmiştir. Bütün kitaplarda harflerin aynı oluşundan hareketle, kitapların birbirinden meydana geldiği düşüncesi bilimsel değildir. Aynı şekilde, kâinattaki bütün varlıkların da 114 elementten meydana gelmiş olmasının, onların hepsinin silsile halinde birbirinden hâsıl olduğu iddiası bilimsel bir yaklaşım olamaz.

Canlıların genetiğindeki elementlerin benzerliğini, onlar ideolojilerinin gereği, bütün varlıkların silsile halinde ve tesadüfen birbirinden meydana geldiğine gerekçe gösteriyorlar. Biz de bilimsel yoldan hiç ayrılmayarak, göğsümüzü gere gere diyoruz ki, canlılarda elementlerin benzerliği, onları yaratanın birliğine ve varlığına en büyük delildir. Biz nasıl ki, 29 harfle, istersek "Balık", istersek "At", ya da "İnsan" yazabiliyoruz. Allah da 114 elementten istediği zaman, istediği varlığı, arzu ettiği şekilde yazıyor.

Şu anda yeryüzünde, insan da dâhil, binlerce ve hatta milyonlarca bitki ve hayvan türü ayrı ayrı ve tek bir hücreden meydana geliyor. Canlıların genetik yapılarında, ufak tefek değişiklikler olsa da, o canlının vasfını ve özelliğini değiştirecek tarz farklılaşma ortaya çıkmıyor. Şayet bir canlının genetik yapısı büyük oranda değişecek veya değiştirilecek olsa, o canlı daha embriyo safhasında ölüyor. Şimdiye kadar, bir canlının genetik yapısının farklılaşarak tamamen farklı bir canlıyı hâsıl ettiğine bilim âlemi şahit olmadı. Vele ki, bir canlıdan bir başka canlı meydana gelmiş bile olsa, onu da Allah yaratmış olacaktır.

Yaratılışı savunanlar, çevredeki bütün varlıkların en ince ayrıntılarına kadar araştırılmasını ve incelenmesini, bu konuda her türlü değişik görüşe yer verilmesini bilimin bir gereği olarak kabul etmektedirler. Evrende hiçbir şey kararında değildir. Atomdan galaksilere kadar her şey, Allah'ın ilim ve iradesi dâhilinde her an değişmekte, başkalaşmakta ve farklılaşmaktadır.

Allah da, kâinattaki varlıklar hakkında düşünmemizi, akıl ve fikir yürütmemizi istemekte, bilenlerle bilmeyenlerin bir olmadığını bildirmektedir.

Kısaca ifade edersek, atom ve moleküllerin, bir halden bir başka hale geçerek, yani hal değiştirerek canlıların bünyesinde yer almaları, bir takım biyoloji ve fizik kanunları çerçevesinde olmaktadır. Dolayısıyla elementlerin hal değiştirmesi, teori değil, Allah'ın ilim, irade ve kudreti doğrultusunda meydana gelen bir kanundur.

Aslında kâinatta hiçbir şey sabit değildir. Atomdan galaksilere kadar her şey her an hareket ve faaliyettedir. Atomun etrafındaki elektronlar saniyede 50 bin devir yapmaktadır. Atomlardan meydana gelen moleküller de hareket halindedir. Katı moleküllerde hareket yavaş, ama sıvı ve havadaki moleküller daha hızlıdır.

Kâinatta 100 milyar galaksinin varlığı kabul edilmektedir. Bu galaksilerin bazıları ışık hızına yakın bir süratte birbirinden uzaklaşır. Bütün canlı varlıklar da her an değişim içerisindedir. İnsan yaklaşık yüz trilyon hücreden meydana gelmiştir. Her bir hücrede bir saniyede üç bin değişik reaksiyon olmaktadır. Bir saniye sonraki insan, madde cihetiyle bir saniye önceki insan değildir. Bünyesinde pek çok element değişim ve başkalaşıma uğramıştır. Bu ve benzeri bütün değişim ve başkalaşımın EVRİM olarak ifade ediliyor. Bu manadaki bütün değişim ve başkalaşımın teori değil bir kanundur.

Evrimi tartışmalı hale getiren nedir?

Evrimi esas tartışmalı hale getiren onun evolüsyon karşılığı olarak kullanılmasıdır. Yani, bir türden bir başka türün ve dolayısıyla bu yolla, insan da dâhil bütün canlıların, silsile halinde birbirinden tesadüfen ve tabiatın eseri olarak ortaya çıktığı görüşüdür.

Evrim tartışmasının altında yatan nedir?

Burada, bir yaratıcının kabulü veya reddi vardır. Meselâ elinizde bir gözlük var. Bunun hangi maddelerden yapıldığını, ne iş gördüğünü en ince ayrıntılarına kadar inceliyorsunuz. Böyle bir delilde herkes gözlüğün bir ustanın eseri olduğunda hemfikirdir. Gözlük yerine canlıların gözü dikkate alınınca, o da en ince yapısına kadar inceleniyor, ne işe yaradığı ve nasıl çalıştığı ortaya konulmaya çalışılıyor.

Buraya kadar evrimcilerle yaratılışçılar arasında problem yoktur. Bu gözün ustasının kim olduğuna sıra gelince, tartışma başlıyor. Yaratılışı savunanlar, nasıl ki eldeki gözlük; ilim, irade ve kudret sahibi bir ustanın eseri ise, ondan daha mükemmel olan gözün de ilim, irade ve kudret sahibi bir ustanın eseri olduğunu kabul ve iddia ediyorlar.

Ateist evrimciler ise, gözlüğün ustasını kabul ettikleri halde, gözün tesadüfen ortaya çıktığını ve bir ustasının bulunmadığını belirtiyorlar ve böyle bir iddianın bilimsel bir yaklaşım tarzı olduğunu ileri sürüyorlar. Kısacası, Allah'ı devreden çıkarıyorlar.

Yaratılışçılarla evrimcilerin kâinata bakış farkı

Materyalist evrimcilerle yaratılışçılar arasındaki tartışmanın en can alıcı noktalarından birisi de, evrimcilerin kâinata sebepler hesabına ve tabiat namına bakmaları ve her şeyi sebeplere vermeleridir.

Yaratılışçılar ise kâinata, Allah adına bakarlar. Kâinata Allah hesabına bakıldığı zaman, o sahadan elde edilen bütün bilgiler Marifetullah'a, yani Allah'ı bilmeye basamak olmaktadır. İslâmiyet, bilimde ne kadar çok terakki edilse, yani varlıklar hakkında ne kadar geniş bilgi sahibi olursa, Allah'ın kâinattaki tasarrufunun, hikmet ve hâkimiyetinin daha iyi bilineceğini nazara verir.

Bilim adamlarının genelde dine karşı oluşlarının sebebi nedir?

On dokuzuncu yüzyılda Fransız İhtilali ile hâkimiyeti ele alan materyalist felsefe, Hıristiyan dinine karşı duruş sergilemiş ve bundan sonra her türlü bilimsel gelişmenin karşıtı, ya da düşmanı, dini düşünce gösterilmiştir. Bu tarihten sonra bütün siyasi, sosyolojik ve bilimsel çalışmaların temeli ateizme dayandırılmıştır.

İslâmiyet'i bilmeyenler, Hıristiyanlıkla onu aynı kefeye koydular. Hıristiyanlığa karşı duruş, İslâmiyet'e karşı duruş şeklinde algılandı.

Hâlbuki İslâmiyet'le bilimin çatışması söz konusu değildir. Çünkü İslâm dini, kâinatın tamamını âdetâ bir kitap gibi kabul eder. Allah'ın kudret sıfatının eseri olan ve elementlerle yazılmış bir kitap. Yani, kâinat kitabı.

İslâmiyet'te, cisimlerdeki ölçülü, plânlı ve bir maksat ve gayeye göre yaratılışın düşünülmesi "TEFEKKÜR", fikir ve akıl yürütme, yorumlama olarak ifade edilir. Böyle bir saatlik akıl yürütme ve düşünmeyi, İslâmiyet bir sene nafîle ibadetten üstün görmektedir. **Kur'an;** "Düşünmüyor musunuz?"[Bakara, 76.], "Aklınızı kullanmıyor musunuz?"[Bakara, 44.] diyerek akla havale eder. Akıllı düşünmeye teşvik eder. "Bu inceliği, ancak akılı selim sahipleri düşünüp anlar" der [Âli İmran, 7.]. Allah'tan ilmimizin artırılmasını istememizi öğütler: "Rabbim, ilmimi arttır" de'[Tâhâ, 114]. Bilenlerle bilmeyenlerin bir olmadığına dikkat çekilir: "Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?"[Zümer, 9].

"Düşünesiniz diye gerçekten size âyetleri açıkladık"[Hadîd, 17.].

Bilinmeyen bir şeyin sorulup araştırılarak öğrenilmesi istenmektedir:

"Eğer bilmiyorsanız, bilenlerden sorun" denmektedir [Nahl, 43.].

Hadislerde de ilme teşvik vardır:

"İlim talebi için yola çıkan kimse, dönünceye kadar Allah yolundadır" [Tirmizî İlim 2, 2649; İbn Mâce, Mukaddime 17, 227].

"Kim ilim öğrenmeyi talep ederse, bu onun geçmişteki günahlarına kefarettir" [Tirmizî İlim 2, 2650].

"Hikmetli söz müminin yitiğidir. Onu nerede bulursa, hemen almaya ehaktır" [Tirmizî, İlim, 19, 2688].

"İlimin azalması, cehaletin artması" [Buhari, Kitabı'ı-İlim, 71-72.] dünyanın sonu olarak belirtilmiştir.

İslâmiyet'te âlimin mürekkebi, şehidin kanından üstün tutulmuştur. Böyle bir din, ilme karşı olabilir mi? Zaten bütün ilimler, Allah'ın kâinat kitabının tefsiri ve açıklaması değil midir? Kur'an da O'nun kitabı, kâinat da. Kur'an'a ters düşen, ilim değil, ancak bir takım teori ve hipotezler veya ideolojik yaklaşımlar olabilir.

Kısaca söylemek gerekirse; maddeyi ilahlaştıran pozitivist inanç savunucuları, evrim teorisini, bilimsel platformundan çıkararak kendi ateist ideolojilerine âlet etmişlerdir.

Bilim adamlarının çoğu evolüsyon manasında evrimi kabul etmemektedir.

Bilim adamlarının çoğu, canlıların kademe kademe birbirinden tesadüfen meydana geldiği şeklindeki evrim görüşünü kabul etmemektedirler. Zaten yaratılışçılarla evrimciler arasındaki tartışma bu tip bir evrim anlayışı sebebiyledir. Kaldı ki, Materyalist felsefecilerin ve ateist biyologların müdafaasını yaptığı böyle bir evrim görüşü bilimsel bir bilgi değil, felsefi ve metafiziğe dayanan bir görüş ve yorumdur. Dolayısıyla ateizme dayalı böyle felsefi bir görüşü bütün bilim adamlarının kabul ettiği yönündeki yaklaşım, tamamen ideolojik bir tutumdur.

Bir insan özellikle bilim adamıysa nasıl bile bile Allah'ı inkâr eder?

Okuyucumuz sorusunda böyle diyor. Haklıdır. Bilim adamı, kâinattaki son derece sanatlı, sonsuz bir ilmi ve kudreti gerektiren eserleri görüp, bunların sahibini nasıl inkâr edebilir. Bir harf kâtipsiz, bir iğne ustasız olmazken, şu koca kâinatın sahipsiz olması mümkün müdür? Elbette mümkün değildir.

Gözlük camına mürekkepli bir kalemle birkaç nokta konduğu zaman, bu noktalar bazen bir dağın görünmesine mani olur. Aynen bunun gibi, işlenen günahlar sebebiyle insanın manevî kalp gözüne konan noktalar, pek çok hakikatin görünmesine engel olur.

Güneş, nur ve ziyadır. Girdiği yeri aydınlatıp, nurlandırıp, gül ve reyhanların, nergis ve lalelerin teşekküle sebep olurken, aynı güneş, mahiyeti bozulmuş maddeleri kokuşturur ve çürütür. Bunun gibi, mana âlemi günahlar sebebiyle bozulmuş kimselerin kâinattan aldıkları marifet nurları âlemlerinde söner. Her bir varlık Allah'a açılan bir pencere iken, onun âleminde gelişigüze ve tesadüfe dönüşür. Onların artık hakikate nüfuz etmeleri mümkün değildir. Çünkü **Cenabı Hak öyleleri için; “Onların kulakları vardır işitmez, gözleri vardır görmez, akılları vardır fakat idrak etmez. Şeytan onların amellerine kendilerine hoş gösterir” buyuruyor.**

Bizim böylelerin avukatlığını yapmamıza gerek yok, Şeytanlar onu ziyadesiyle yapıyor. Biz, Allah'a inanmanın bir iman meselesi olduğunu gözden uzak tutmamalıyız. Allah'a inanmanın yolu, Allah'ı bilme ve anlama yönünde gayret sarf etmekten geçiyor. Ancak bu da yeterli değildir. Cenabı Hakk'da ona iman nurunu ihsan edecek. Siz ihtiyarınızı bu yönde kullanmazsanız, Allah iman nasip etmiyor. Siz cüzi iradenizi bu yönde kullanınca da, o iman nuru, yine Allah'ın lütuf ve merhametine bağlı. Biz başkasına Allah'ın bu ikramı niye yapmadığına değil, bize ihsan ve lütfettiği bu iman nimetine karşı şükürünü eda ve O'na minnettarlığımızı bildirmeye gayret etmeliyiz. Bilmeliyiz ki, dünya ve ahirette bu iman nimetinden daha büyük ve değerli bir ihsan ve lütuf olamaz. Dolayısıyla böyle bir nimete mazhar olmak, Allah'ın yanında ne kadar kıymetli, değerli ve sevgili olduğumuzu gösteriyor. Her halde bize düşen görev, bu sevgi ve lütfu mazhar olmaya çalışmaktır. Yoksa böyle bir nimetin elimizden alınması için, başta şeytan ve nefis ve kötü arkadaşlar her an çalışıyorlar. **Tabir caiz ise, bu nimeti kaybetmemek için ona dört elle değil, belki sekiz elle sarılmalı ve Allah'a, bu nimeti bizden almaması için yalvarmalıyız.** Çünkü iman nimeti insanın hem dünyasına ve hem de ahretini aydınlatıyor. Sahibine dünyada da Cennet hayatı yaşatıyor.

Evrin teorisi ispatlandı.” şeklinde yapılan açıklamaların doğruluk payı var mıdır?

Soru Detayı

- “Aldosteron hormonu”nun reseptör geninin evrimleşmesinin tespit edildiği ve Batı'da bütün bilim adamlarının evrimi destekledikleri doğru mudur?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Şayet evrim teorisi ispatlandı ise, o zaman bu teori değil kanun olur. Üzerinde tartışmaya gerek olmaz. İsterseniz soruyu şöyle soralım:

- Hangi çalışma yapılır ve başarılırsa evrim teorisi ispatlanmış olur?

Bu soruya cevap verebilmek için, evrim teorisinin neyi öngördüğünü, yani neleri iddia ettiğini bilmemiz gerekiyor. Evrim teorisiyle iddia edilen düşünceyi kısaca şöyle ifade edebiliriz:

"Kâinattaki bütün varlıkların temeli tek hücredir. Bu tek hücre tesadüfen ortaya çıkmış, ondan da bütün canlılar silsile hâlinde birbirinden türemiştir. Bu teoriye göre, âlem bir yaratıcının eseri değil, tesadüflerin ürünüdür."

Böyle bir iddia, ne bir diş veya kafatası bulmakla, ne bir genin teşekkül şeklini ortaya koymakla ispat edilebilir. Daha doğrusu bu, âlemin ve canlıların ortaya çıkışıyla ilgili **felsefi bir görüş**tür; ispatı da mümkün değildir.

Siz canlıları bir tarafa bırakın; cansız eşyadan bir tanesinin tesadüfen ortaya çıktığını ispat edebilir misiniz? Mesela, üzerinizdeki gömlek mi tesadüfen yapıldı ve gelip sizin üzerinize oturdu? Ya da ayakkabınız, bir usta eseri olmaksızın tesadüfen yapıldı, yine tesadüfen gelip sizin haberiniz olmadan ayağınıza girdi, öyle mi?

Şayet vicdanınızın sesini dinlerseniz, bu sorulara hiçbir zaman **"evet"** diyemeyeceksiniz. Ayakkabının yapılmasını değil, yapılmış hazır ayakkabının sizin ayağınıza tesadüfen gelip girdiğini iddia etseniz, ilköğretim öğrencilerini dahi inandıramazsınız. İsterseniz deneyiniz.

Cansızlar tesadüfen, bir ustası olmadan meydana gelmiyorsa, canlılar nasıl meydana gelecek?

Sorunun ikinci şıkkında **aldosteron hormonundan** söz ediliyor. Bu hormon, bedendeki elektrolit ve su dengesinin korunmasında rol alır. Böbrek üstü bezinin kabuk kısmından salgılır. Böyle bir hormonun, canlı varlık olmaksızın hormon olarak görev yapması mümkün değildir. Her bir oluşumun temelini elementler olduğu gibi, bu hormonun da neticede temel maddesi **karbon, hidrojen, oksijen ve azot** gibi elementlerdir.

Bunların belli türev ve bileşikleri canlılardan önce var edilmiş veya birleştirilmiş olabilir. Böyle hormonun veya molekülün yapısından hareketle, yukarıda ifade edilen evrim teorisinin ispatlandığını ileri sürmek, sağlıklı bir düşüncenin ürünü olamaz.

Şempanzenin genetik yapısına müdahale ederek, bundan bir insanın hâsil olacağı senaryosuna gelince, bunun iki yönü var.

Birincisi, varlıkları yaratmak ve onlara hayat vermek Allah'a mahsustur. İnsanın burada da yapacağı şey, genetik yapının işleyişini yönlendirmektir. Allah insana o iradeyi vermiştir. Her bir varlığın hücrelerine hayat ve rızık vermek, o hücrelerin bütün ihtiyaçlarını karşılamak, hücreleri çoğaltmak ve farklılaştırmak, ömrü bitenleri yenileri ile değiştirmek Allah'ın ilim, irade ve kudretiyle olmaktadır.

Bir canlıya müdahale ile ondan bir başka canlının meydana gelmesi ya da Allah'ın bir müdahale olmadan mesela, bir şempanzeden bir insan meydana getirmesi, bizi bütün insanlığın o yolda olduğu genellemesine götürmez. Böyle bir genelleme bilimsel düşünceye ve bilimin kurallarına uygun değildir. Çünkü böyle bir genelleme için gerek genetik, gerekse biyokimyasal ve gerekse biyolojik yönden sorduğunuz her soruya doğru cevap almanız icap eder. Yoksa hasbelkader, bir canlıdan bir başkasının ortaya çıkması, her denemede aynı sonucu elde edemediğiniz sürece, o canlı grubunun soyu ile ilgili bir genellemeye esas olamaz.

Batı dünyasında bütün bilim adamlarının evrimi desteklediği iddiası, hakikate uygun değildir. Orada pek çok bilim adamı evrimi felsefi bir düşünce tarzı olarak alır. Bir kısmı da doğrudan yaratılışı kabul eder.

Ancak, evrim karşıtı düşüncede olanlar akademik baskı altında oldukları için, bir kısmı açıktan evrime cephe almaktan çekinmektedirler. Bir kısmının da evrim karşıtı görüşlerine

bilimsel dergi ve kitaplarda yer verilmez. Çünkü dini dergilerin idarecileri dahi, insanın maymun soyundan geldiğine inanan evrimcilerin elindedir. Onlar, evrime gölge düşürecek en küçük bir evrim karşıtı düşünceye de müsaade etmezler. Onlar için bu konudaki fikrin bilimsel olması önemli değildir. Önemli olan, yazı veya makalenin bünyesinde evrime karşı bir görüş barındırmamasıdır.

Hâl böyle olunca, işin içinde olmayanlar, bütün bilim adamlarının evrimi desteklediğini düşünürler.

Evrimciler de zaten herkesin evrimi desteklediği yalanını yaymaktadırlar.

DNA'nın şifresini çözen adam Francis Collins'de evrimcidir; ama Allah'a iman ettiğini söylüyor? Neden evrimi kabul ediyor?

Soru Detayı

- Ve "İnsanın yaratılmasında Allah doğal seleksiyon ve mutasyonu seçtiğini görüyorum, biz kimiz ki buna karşı gelelim." diyor. - DNA'nın şifresini çözen adamın evrim konusunu en iyi bilmesi gerekmez mi? - Eğer evrim bir ön kabul ise, peki o neden evrim teorisinin bir bilimsel gerçek olduğunu söylüyor?

ahmedov.ceyhun tarafından Ct, 02/07/2011 - 08:29 tarihinde gönderildi

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Evrim konusunda kargaşaya ve çatışmaya sebep olan en büyük etken, evrimden neyin kastedildiğinin tam anlaşılmasındandır.

Evrim; tekâmül, tahavvül, tebeddül ve evolüsyon gibi pek çok farklı manalarda kullanılıyor. Yaratılışçılarla evrimcilerin anlaşamadığı nokta, evrimcilerin bir yaratıcıyı kabul etmeyişleri ve canlıların tesadüfen birbirinden silsile hâlinde meydana geldiğini ileri sürmeleridir. Yani, **evolüsyon** manasında bir değişimi ileri sürmeleridir.

Tekâmül manasında, yani bir canlının embriyodan başlayarak en mükemmel hâle gelinceye kadar geçirdiği safhaları ifade eden değişimi, Allah'ın ilim, irade ve kudretiyle olduğunu kabul şartıyla yaratılışçılar da tasdik ediyorlar.

Kâinatta atomdan galaksilere kadar hiçbir şey kararında değildir. Bütün varlıklar her an değişim ve başkalaşım içerisindedirler. İnsanda ortalama yüz trilyon hücre vardır. Her hücrede bir saat içerisinde yirmi bin reaksiyon olmaktadır. Yani insanda bir saat içerisinde; yüz trilyon x yirmi bin = ... Kadar değişiklik olmaktadır. Bu değişime evrim deniyor. Bu manada evrim, yani değişim, Allah'ın ilim, irade ve kudretinin eseridir. Böyle bir değişim, canlı ve cansız bütün evrende hâkimdir ve bütün bu değişim ve başkalaşımın Allah'ın eseridir.

Evrim konusunda daha fazla bilgi için: “Evrim ve Yaratılış”, “İnsanlık Tarihi Boyunca Evrim” adlı kitaplarımıza veya “sorularlaevrim” sitesinde “evrim terminolojisi” açıklamasına başvurulabilir...

Amerikan Ulusal Bilimler Akademisi’nin yayımladığı "Bilim ve Yaratılışçılık" kitabı hakkında bilgi verir misiniz?

Soru Detayı

- Bu kitabın evrimi tamamen ispatladığını söylüyorlar?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Bu Akademi’nin neşrettiği kitap sıradan bir kitaptan farklı değildir. Bu ve benzeri kuruluşlar, evrimi evolüsyon manasında anlayan ve bir yaratıcının varlığını inkâr eden bilim adamlarının kontrolündedir. **Bunlar, ateizme dayalı felsefi görüşlerini, bilimsel bilgi adı altında takdim ediyorlar.** Böylece bir kamuoyu meydana getirmek ve dinsizlik adına nüfuz elde etmek istiyorlar. Bunların esas gayesi, gençleri dinsiz yetiştirmektir.

Maalesef bilimi bu ideolojilerine alet ediyorlar. İstismara en uygun saha da evrim sahasıdır. O bakımdan devamlı evrimi gündemde tutuyorlar ve her şeyi buna bağlıyorlar. Onlar bir değil, yüz kitap da yayınlansalar, yaratılış hakikatini gizleyemeyeceklerdir. Bunların kastettiği manada bir evrimin ispatı söz konusu olamaz. Çünkü insanın geçmişi laboratuvarda denenemediği gibi, bütün canlıların evveliyatını tek bir hücreye indirgeyip diğerlerini bundan silsile halinde tesadüfle ortaya çıkarıp göstermek de mümkün değildir.

Böyle olunca, bu konuda ortaya attıkları bütün görüşler, **felsefi bir düşünceden ileriye geçmeyecektir.** Yani onların iddiaları hiçbir zaman bilimsel bir bilgi olmayacaktır.

Ama yaratılışı savunanlar, **her an her bir canlının yaratılışını örnek göstererek,** geçmişe bununla bir değil, binlerce pencere açmaktadırlar. Şimdi her an Allah, bir hücreden insanı yaratıyor, yine tek hücreden bitkileri ve hayvanları yaratıyor. Bugün yaratan dün de yaratmıştır. Bir kavun çekirdeğinden kavunu halk eden, elbette bütün kâinatı ve içindekileri halk edebilir ve halk etmiştir.

Canlıların tesadüfen ve kendiliğinden ortaya çıktığını iddia eden ateist evrimciler, değil bütün canlıların böyle tesadüfen meydana geldiğini, bir mercimek çorbasının tesadüfen ve kendiliğinden ortaya çıktığını ispatlasınlar, o zaman belki sözlerinde ve iddialarında bir hakikat payı olabilir.

Hâlbuki yaratılışı savunanların delilleri kâinatı doldurmuştur. Her bir varlık, Allah’ın sonsuz ilim, irade ve yüksek kudretinin eseri olduğunu gösteriyor ve akli olanlara ispat ediyor.

Evrimi sadece dine inananlar kabul etmemektedir. Evrimi kabul eden bu bilim adamları nasıl yanılıyor olabilir?

Soru Detayı

- *Evrime inanan bu adamlar, inkar ederek cehennemi nasıl göze alıyorlar?*

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Sorunuza farklı yönlerden cevap vermeye çalışacağız:

Cevap 1:

Aynı sorulara karşılık şu soruları da düşünelim lütfen:

Dünyada evrim teorisini kabul etmeyen binlerce ilim adamı da var... Bunların diğerlerinden tek farkı Allah'a iman etmeleridir. Peki bu adamlarının ilmin yanında, din-iman ilmine sahip olmaları, bunları daha cahil mi yoksa daha bilgili mi yapar? Birinci şıkkı savunmanın hiçbir dayanağı yoktur.

Evrimi kabul etmeyen bu bilim adamları nasıl yanılıyor olabilir? Diğer soruları da bunlara kıyas edebilirsiniz...

Şimdi diğer bir açıdan bakalım; bu koca ilim adamları bir bayan ile bir maymunun kafataslarının yarısını bir araya getirip bir yüz yaptılar ve bunun geçmişinin çok eskiye dayanan tarihî bir maymun kafatası olduğunu söyleyip maymunların insanlara çok benzediklerine bir delil olarak bilim dünyasına yutturmaya çalıştılar. Daha sonra bunun bir sahtekârlık olduğu yine insafılı batılı bilim adamları tarafından ifşa edildi. Bunu yıllar önce biz de okuduk. *Peki bu rezilliği yapan bilim adamlarından her şey beklenmez mi?*

Bu konu tamamen ideolojik bir malzeme haline getirildi. Materyalist bilim adamları evrim teorisi üzerinden dinlerin kökünü kazımayı amaçlıyorlar ve bu uğurda her yolu mubah görüyorlar. Zaten Allah'tan korkmayan başka ne korkusu olabilir ki...

"Eğer inançsız oldukları için bu teoriyi savunuyorlar dersiniz, o zaman bu adamlar niye inkar ederek cehennemi nasıl göze alıyorlar?" sorsunun cevabı bize göre çok açıktır; adamlar cehennemi göze almıyorlar, çünkü cehennemin varlığına inanmıyorlar ki... Bu sebeple denilebilir ki, Allah'a ve ahirete iman eden bilim adamları ile iman etmeyen bilim adamları arasında dürüstlük bakımından çok fark vardır. İman edenler bile bile yalan uydurdukları takdirde Allah'a karşı isyan etmiş olacaklarını ve *-affedilmedikleri takdirde-* cehenneme

gideceklerini düşünmek durumundadır. Diğerleri ise Allah'a veya ahirete imanları olmadığı için yaptıkları yanlışların bir cezasını düşünmezler...

Evrim teorisi bazıları için bir dinsizlik malzemesi olduğu halde, bazıları için bir tekamül prensibidir. Hangi düşünce olursa olsun, insanların gerçekten mutasyona uğradığını, maymun veya başka bir türden geldiğini bilimsel olarak ispat etmek mümkün değildir. Madem ki, modern fen ve bilim gözle gördüğüne inanır, bu konuda gözle görünür tek bir veri yoktur. Veri gibi gösterilenlerin hepsi de bu konudaki düşünce sahiplerinin varmak istedikleri sonuçlara ulaşmak için varsaydıkları teorileri birer kesin bilgiymiş gibi sunmalarından ibarettir.

Cevap 2:

Öncelikle neyin tartışmasının yapıldığını bilmek gerekir. Daha açık olarak, evrim tartışmasını iyi anlamaya ihtiyaç vardır.

- Evrim nedir?

Evrim kelimesi; başkalaşma, farklılaşma, kademeli olarak gelişme, değişme, ilerleme ve evölüsyon gibi aralarında değişik farklar bulunan pek çok kelime, tâbir ve deyim yerine kullanılmaktadır.

Materyalist evrimciler, bütün canlıların silsile halinde birbirinden tesadüfen meydana geldiğini ileri sürmektedirler.

Bugün için yapılabilen tespitlere göre; bitkilerin, hayvanların ve insanların, yani canlıların tamamının genetik yapısında dört temel molekül yer alır. Bunlar; **adenin, guanin, sitosin** ve **timin**'dir. Bu moleküllerin yapılarını da; **karbon, hidrojen, oksijen, kükürt, fosfat** ve **azot** atomları teşkil eder.

Canlıların genetik yapı bakımından hangi elementlerden meydana geldiğini ortaya koyma bilimin görevidir. Bunların neye işaret ettiğini yorumlama ise, bilimsel bilginin görevi değildir. Bunu yorumlama; insanın inancına, ideolojisine, felsefî görüşüne ve metafizik düşünce gibi kültür değerlerine bağlıdır.

Kütüphanelerimizi dolduran kitaplar, alfabenin yirmi dokuz harfinden meydana gelmiştir. Bütün kitaplarda harflerin aynı oluşundan hareketle, kitapların birbirinden meydana geldiği düşüncesi bilimsel değildir. Aynı şekilde, kâinattaki bütün varlıkların da 114 elementten meydana gelmiş olmasının, onların hepsinin silsile halinde birbirinden hâsıl olduğu iddiası bilimsel bir yaklaşım olamaz.

Canlıların genetiğindeki elementlerin benzerliğini, onlar ideolojilerinin gereği, bütün varlıkların silsile halinde ve tesadüfen birbirinden meydana geldiğine gerekçe gösteriyorlar. Biz de bilimsel yoldan hiç ayrılmayarak, göğsümüzü gere gere diyoruz ki, canlılarda elementlerin benzerliği, onları yaratanın birliğine ve varlığına en büyük delildir. Biz nasıl ki, yirmi dokuz harfle, istersek "**balık**", istersek "**at**" ya da "**insan**" yazabiliyoruz. Allah da **yüz on dört** elementten istediği zaman, istediği varlığı, dilediği şekilde yazıyor.

Şu anda yeryüzünde, insan da dâhil, binlerce ve hatta milyonlarca bitki ve hayvan türü ayrı ayrı ve tek bir hücreden meydana geliyor. Canlıların genetik yapılarında, ufak tefek değişiklikler olsa da, o canlının vasfını ve özelliğini değiştirecek tarz farklılaşma ortaya çıkmıyor. Şayet bir canlının genetik yapısı büyük oranda değişecek veya değiştirilecek olsa, o canlı daha embriyo safhasında ölüyor. Şimdiye kadar, bir canlının genetik yapısının farklılaşarak tamamen farklı bir canlıyı hâsıl ettiğine bilim âlemi şahit olmadı. Velew ki, bir canlıdan bir başka canlı meydana gelmiş bile olsa, onu da Allah yaratmış olacaktır.

Yaratılışı savunanlar, çevredeki bütün varlıkların en ince ayrıntılarına kadar araştırılmasını ve incelenmesini, bu konuda her türlü değişik görüşe yer verilmesini bilimin bir gereği olarak

kabul etmektedirler. Evrende hiçbir şey kararında değildir. Atomdan galaksilere kadar her şey, Allah'ın ilim ve iradesi dâhilinde her an değişmekte, başkalaşmakta ve farklılaşmaktadır. Allah da, kâinattaki varlıklar hakkında düşünmemizi, akıl ve fikir yürütmemizi istemekte, bilenlerle bilmeyenlerin bir olmadığını bildirmektedir.

Kısaca ifade edersek, atom ve moleküllerin, bir halden bir başka hale geçerek, yani hal değiştirerek canlıların bünyesinde yer almaları, bir takım biyoloji ve fizik kanunları çerçevesinde olmaktadır. Dolayısıyla elementlerin hal değiştirmesi, teori değil, Allah'ın ilim, irade ve kudreti doğrultusunda meydana gelen bir kanundur.

Aslında kâinatta hiçbir şey sabit değildir. Atomdan galaksilere kadar her şey her an hareket ve faaliyettedir. Atomun etrafındaki elektronlar saniyede elli bin devir yapmaktadır. Atomlardan meydana gelen moleküller de hareket halindedir. Katı moleküllerde hareket yavaş, ama sıvı ve havadaki moleküller daha hızlıdır.

Kâinatta yüz milyar galaksinin varlığı kabul edilmektedir. Bu galaksilerin bazıları ışık hızına yakın bir süratte birbirinden uzaklaşır. Bütün canlı varlıklar da her an değişim içerisinde. İnsan yaklaşık yüz trilyon hücreden meydana gelmiştir. Her bir hücrede bir saniyede üç bin değişik reaksiyon olmaktadır. Bir saniye sonraki insan, madde cihetiyle bir saniye önceki insan değildir. Bünyesinde pek çok element değişim ve başkalaşıma uğramıştır. Bu ve benzeri bütün değişim ve başkalaşımalar **EVİRİM** olarak ifade ediliyor. Bu manadaki bütün değişim ve başkalaşımalar teori değil bir kanundur.

- Evrimi tartışmalı hale getiren nedir?

Evrimi esas tartışmalı hale getiren onun **evolüsyon** karşılığı olarak kullanılmasıdır. Yani, bir türden bir başka türün ve dolayısıyla bu yolla, insan da dâhil bütün canlıların, silsile halinde birbirinden tesadüfen ve tabiatın eseri olarak ortaya çıktığı görüşüdür.

- Evrim tartışmasının altında yatan nedir?

Burada, bir yaratıcının kabulü veya reddi vardır. Meselâ elinizde bir gözlük var. Bunun hangi maddelerden yapıldığını, ne iş gördüğünü en ince ayrıntılarına kadar inceliyorsunuz. Böyle bir delilde herkes gözlüğün bir ustanın eseri olduğunda hemfikirdir. Gözlük yerine canlıların gözü dikkate alınınca, o da en ince yapısına kadar inceleniyor, ne işe yaradığı ve nasıl çalıştığı ortaya konulmaya çalışılıyor.

Buraya kadar evrimcilerle yaratılışçılar arasında problem yoktur. Bu gözün ustasının kim olduğuna sıra gelince, tartışma başlıyor. Yaratılışı savunanlar, nasıl ki eldeki gözlük; ilim, irade ve kudret sahibi bir ustanın eseri ise, ondan daha mükemmel olan gözün de ilim, irade ve kudret sahibi bir ustanın eseri olduğunu kabul ve iddia ediyorlar.

Ateist evrimciler ise, gözlüğün ustasını kabul ettikleri halde, gözün tesadüfen ortaya çıktığını ve bir ustasının bulunmadığını belirtiyorlar ve böyle bir iddianın bilimsel bir yaklaşım tarzı olduğunu ileri sürüyorlar. Kısacası, Allah'ı devreden çıkarıyorlar.

Yaratılışçılarla Evrimcilerin Kâinata Bakış Farkı

Materyalist evrimcilerle yaratılışçılar arasındaki tartışmanın en can alıcı noktalarından birisi de, evrimcilerin kâinata sebepler hesabına ve tabiat namına bakmaları ve her şeyi sebeplere vermeleridir.

Yaratılışçılar ise kâinata, Allah adına bakarlar. Kâinata Allah hesabına bakıldığı zaman, o sahadan elde edilen bütün bilgiler marifetullahı, yani Allah'ı bilmeye basamak olmaktadır. İslâmiyet, bilimde ne kadar çok terakki edilse, yani varlıklar hakkında ne kadar geniş bilgi sahibi olursa, Allah'ın kâinattaki tasarrufunun, hikmet ve hâkimiyetinin daha iyi bilineceğini nazara verir.

- Bilim adamlarının genelde dine karşı oluşlarının sebebi nedir?

On dokuzuncu yüzyılda Fransız İhtilali ile hâkimiyeti ele alan materyalist felsefe, Hristiyan dinine karşı duruş sergilemiş ve bundan sonra her türlü bilimsel gelişmenin karşıtı, ya da düşmanı, dini düşünce gösterilmiştir. Bu tarihten sonra bütün siyasi, sosyolojik ve bilimsel çalışmaların temeli ateizme dayandırılmıştır.

İslâmiyet'i bilmeyenler, Hristiyanlıkla onu aynı kefeye koydular. Hristiyanlığa karşı duruş, İslamiyet'e karşı duruş şeklinde algılandı.

Hâlbuki İslâmiyet'le bilimin çatışması söz konusu değildir. Çünkü İslâm dini, kâinatın tamamını âdeta bir kitap gibi kabul eder. Allah'ın kudret sıfatının eseri olan ve elementlerle yazılmış bir kitap; yani, kâinat kitabı.

İslâmiyet'te, cisimlerdeki ölçülü, plânlı ve bir maksat ve gayeye göre yaratılışın düşünülmesi "TEFEKKÜR", fikir ve akıl yürütme, yorumlama olarak ifade edilir. Böyle bir saatlik akıl yürütme ve düşünmeyi, İslâmiyet bir sene nafîle ibadetten üstün görmektedir.

Kur'an; "**Düşünmüyor musunuz?**" (*Bakara, 2/76*), "**Aklınızı kullanmıyor musunuz?**" (*Bakara, 2/44*) diyerek, akla havale eder. Akıllı düşünmeye teşvik eder. "**Bu inceliği, ancak akılı selim sahipleri düşünüp anlar.**" der (*Â-i İmran, 3/7*). Allah'tan ilmimizin arttırılmasını istememizi öğütler: "**'Rabbim, ilmimi arttır.' de.**" (*Tâhâ, 20/114*). Bilenlerle bilmeyenlerin bir olmadığına dikkat çekilir:

"Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?" (*Zümer, 39/9*).

"Düşünesiniz diye gerçekten size âyetleri açıkladık." (*Hadîd, 57/17*).

Bilinmeyen bir şeyin sorulup araştırılarak öğrenilmesi istenmektedir:

"Eğer bilmiyorsanız, bilenlerden sorun." denmektedir (*Nahl, 16/43*).

Hadislerde de ilme teşvik vardır:

"İlim talebi için yola çıkan kimse, dönünceye kadar Allah yolundadır." (*Tirmizî, İlim 2, 2649; İbn Mâce, Mukaddime 17, 227*).

"Kim ilim öğrenmeyi talep ederse, bu onun geçmişteki günahlarına kefarettir olur." (*Tirmizî, İlim 2, 2650*).

"Hikmetli söz müminin yitiğidir. Onu nerede bulursa, hemen almaya ehaktır." (*Tirmizî, İlim, 19, 2688*).

"İlmin azalması, cehaletin artması..." (*Buhari, Kitabu'l-İlim, 71-72*) dünyanın sonu olarak belirtilmiştir.

İslâmiyet'te âlimin mürekkebi, şehidin kanından üstün tutulmuştur. Böyle bir din, ilme karşı olabilir mi? Zaten bütün ilimler, Allah'ın kâinat kitabının tefsiri ve açıklaması değil midir? Kur'an da O'nun kitabı, kâinat da. Kur'an'a ters düşen, ilim değil, ancak bir takım teori ve hipotezler veya ideolojik yaklaşımlar olabilir.

Kısaca söylemek gerekirse; maddeyi ilahlaştıran pozitivist inanç savunucuları, evrim teorisini, bilimsel platformundan çıkararak kendi ateist ideolojilerine âlet etmişlerdir.

Evrım Teorisi Bilimsel Bir Teori Değildir.

- Bilimsel teorinin özelliği nedir?

Bilimsel teori; bilgi edinme süreci aşamasında ortaya atılan, geçerlilik ve güvenilirliği bilimsel yöntemlerle tespit edilmiş olan, iç tutarlılığı bulunan bilgiler ve açıklamalar bütünü olarak tarif edilir. (<http://www.canertaslaman.com/2012/03/evrim-teorisi-felsefe-ve-tanri/>)

Evrin Teorisi, bilimsel kıstasları taşımayan, yani laboratuarda denenemeyen, çoğunlukla metafiziğe dayalı görüşleri bünyesinde barındıran felsefi bir düşünce tarzıdır. **Metafizik ise;** sonuçların bilimsel bir biçimde ifade edilememesi ve bilimsel olarak doğrulanamaması anlamında her türlü felsefi düşünce olarak ifade edilir.

Evrime her ne kadar bilimsel bir şekil verilmeye çalışılsa da, metafiziksel varsayımlara yapıldığı görülmektedir. İstenirse de bu metafizik düşünceden kaçınmak mümkün değildir. Çünkü maddenin ve âlemin varlığı, canlılığın mahitelyi, Yaratıcı'nın kimliği ve vasıfları gibi konuların büyük bir kısmı Evrim Teorisi'nin gündeminde olduğu sürece, metafizik yaklaşımlar kaçınılmazdır.

Evrincilerin evrim teorisine güçlü bağlılıkları, onları her türlü metafiziksel tahminleri yürütmeye sevk etmiştir. Evrimin belli başlı delilleri ve bunların başarısı, onun bilimsel desteğinden değil, yaratılışa karşı oluşundan kaynaklanmaktadır. Evrimin eldeki en iyi açıklama olduğu sıkça ileri sürülür. Böyle bir iddia ise, bilimsel olmayan bir hükümdür. **Evrimin doğruluğunu başta kabul edip, onu destekleyecek deliller aramak, bilimsel olmayan maksatlı bir davranıştır.**

Meşhur antropolog Servier de evrimciliğin laik bir din dogması haline geldiğini belirtir ve şöyle der: **“Evrincilik, Batı'nın laik din dogması haline gelmiştir.”** (Servier, J. *Etnoloji. Tercüme M. Ali Kayabal. İletişim Yayınları, 1992, s. 113, 124*)

Kant, **Yargı Gücünün Eleştirisi** adlı eserinde, bir bilimin ancak matematiksel olduğu oranda gerçek bilim olduğunu ileri sürmektedir. Kant'a göre, Evrim Teorisi'nin içinde matematiksel argümanların çok az oluşu, onun bilimsel bir teori sayılmasını tartışmalı hale getirmektedir (Mayr, E. *The Growth of Biological Thought. The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge, 1982, s. 862*).

Ünlü felsefeci Bernard Russell de evrimin gerek metot ve gerekse ilgilendiği problemler bakımından bilimsel bilgi olmadığını dile getirerek şunu söyler:

“Evrincilik, şu ya da bu biçim altında çağımızın ağır basan bir inanç şeklidir. Evrimcilik, gerek metoduyla ve gerekse ele aldığı problemlerle, gerçek bir bilim değildir.”(Russell, B. *Dünya Üzerine Bildiğimiz. Terc. Vehbi Hacıkadiroğlu. Alaz Yayınları. İstanbul, 1980, s. 24-25*).

Çağımızın seçkin bilim felsefeci Karl Popper'e göre bilimselliğin ölçütü doğrulanmaya değil, yanlışlanmaya elverişliliktir. Ona göre bir bilgi veya sonucun özelliği, yanlışlanmaya müsait olmasıdır. Hâlbuki Darwinciliğin öyle bir teste elverdiği söylenemez. Darwinciliği doğrulayan bazı olgusal veriler gösterilebilir. Ama bilimselliğin ölçütü doğrulanmaya değil yanlışlanmaya elverişliliktir. Başka bir ifadeyle, Darwinciler teorilerinin hangi muhtemel gözlem sonuçlarıyla yanlışlanabileceğini ortaya koymuş değillerdir. Dolayısıyla Darwincilik bilimsel bir teori olmaktan çok metafiziksel bir yapıya sahiptir (Popper, K. *Unended Quest, Fontana-Collins, 1976, s. 171*).

Kısaca ifade etmek gerekirse, bu teori bilim kıstaslarına uymamaktadır. Bilimsel bilgi değil, metafizik yönü ağır basan felsefi bir düşünce tarzıdır.

Bilim adamlarının çoğu evolüsyon manasında evrimi kabul etmemektedir.

Bilim adamlarının çoğu, canlıların kademe kademe birbirinden tesadüfen meydana geldiği şeklindeki evrim görüşünü kabul etmemektedirler. Zaten yaratılışçılarla evrimciler arasındaki tartışma bu tip bir evrim anlayışı sebebiyledir. Kaldı ki, Materyalist felsefecilerin ve ateist biyologların müdafaasını yaptığı böyle bir evrim görüşü bilimsel bir bilgi değil, felsefi ve metafiziğe dayanan bir görüş ve yorumdur. Dolayısıyla ateizme dayalı böyle felsefi bir görüşü bütün bilim adamlarının kabul ettiği yönündeki yaklaşım, tamamen ideolojik bir tutumdur.

- Bir insan özellikle bilim adamıysa nasıl bile bile Allah'ı inkâr eder?

Okuyucumuz sorusunda böyle diyor. Haklıdır. Bilim adamı, kâinattaki son derece sanatlı, sonsuz bir ilmi ve kudreti gerektiren eserleri görüp, bunların sahibini nasıl inkâr edebilir. Bir harf kâtipsiz, bir iğne ustasız olmazken, şu koca kâinatın sahipsiz olması mümkün müdür? Elbette mümkün değildir.

Gözlük camına mürekkepli bir kalemle birkaç nokta konduğu zaman, bu noktalar bazen bir dağın görünmesine mani olur. Aynen bunun gibi, işlenilen günahlar sebebiyle insanın manevî kalp gözüne konan noktalar, pek çok hakikatin görünmesine engel olur.

Güneş, nur ve ziyadır. Girdiği yeri aydınlatıp, nurlandırıp, gül ve reyhanların, nergis ve lalelerin teşekküle sebep olurken, aynı güneş, mahiyeti bozulmuş maddeleri kokuşturur ve çürütür. Bunun gibi, mana âlemi günahlar sebebiyle bozulmuş kimselerin kâinattan aldıkları marifet nurları âlemlerinde söner. Her bir varlık Allah'a açılan bir pencere iken, onun âleminde gelişigüze ve tesadüfe dönüşür. Onların artık hakikate nüfuz etmeleri mümkün değildir. Çünkü Cenab-ı Hak öyleleri için;

"Onların kulakları vardır işitmez, gözleri vardır görmez, akılları vardır fakat idrak etmez."(A'raf, 7/179),

"Şeytan onların amellerine kendilerine hoş gösterir."(Enam, 6/43) buyuruyor...

Bizim böylelerin avukatlığını yapmamıza gerek yok, şeytanlar onu fazlasıyla yapıyor. Biz, Allah'a inanmanın bir iman meselesi olduğunu gözden uzak tutmamalıyız. Allah'a inanmanın yolu, Allah'ı bilme ve anlama yönünde gayret sarf etmekten geçiyor. Ancak bu da yeterli değildir. Cenabı Hakk'da ona iman nurunu ihsan edecek. Siz ihtiyarınızı bu yönde kullanmazsanız, Allah iman nasip etmiyor. Siz cüzi iradenizi bu yönde kullanınca da, o iman nuru, yine Allah'ın lütuf ve merhametine bağlı. Biz başkasına Allah'ın bu ikramı niye yapmadığına değil, bize ihsan ve lütfettiği bu iman nimetine karşı şükürünü eda ve O'na minnettarlığımızı bildirmeye gayret etmeliyiz.

Bilmeliyiz ki, dünya ve ahirette bu iman nimetinden daha büyük ve değerli bir ihsan ve lütuf olamaz. Dolayısıyla böyle bir nimete mazhar olmak, Allah'ın yanında ne kadar kıymetli, değerli ve sevgili olduğumuzu gösteriyor. Her halde bize düşen görev, bu sevgi ve lütufa mazhar olmaya çalışmaktır. Yoksa böyle bir nimetin elimizden alınması için, başta şeytan ve nefis ve kötü arkadaşlar her an çalışıyorlar. Tabir caiz ise, bu nimeti kaybetmemek için ona dört elle değil, belki sekiz elle sarılmalı ve Allah'a, bu nimeti bizden almaması için yalvarmalıyız. Çünkü **iman nimeti** insanın hem dünyasına ve hem de ahiretini aydınlatıyor. Sahibine dünyada da Cennet hayatı yaşatıyor.

Kur'an-ı Kerim Her Zaman Taze ve Gençtir

Kur'an-ı Kerim Her Zaman Taze ve Gençtir(1)

Kâinat zaman içinde bir değişim ve gelişim geçirerek, Hak Teâlâ'nın onun için belirlediği sona doğru akıp gitmektedir. İşte bu değişim ve gelişim her doğanı büyütüp geliştirmekte, olgunlaştırmakta ve öldürmekte ve soldurmakta; her tazeyi bayatlatmakta; bugün yeteni, yarın yetmez hale getirmektedir. Velhâsıl zaman her şeyi bir değirmen gibi öğütmekte ve un-ufak etmektedir. Bu değirmen de kendiliğinden dönmüyor, onu bir döndüren var. Bu yüzden Hz. Peygamber (a.s.), zamanın bu yokediciliğini görüp, ona kızıları uyararak, **"Zamana sövmeyin, kızmayın. Çünkü Allah, zamanın kendisidir."** (2) buyurmuş ve esas öğütücünün zaman olmadığına işaret etmiştir. Öte yandan Cenab-ı Allah da, kulağı ve kalbi mühürlü, gözü perdeli insanların "Bizi zamandan başka birşey helak etmez." diyerek, zamanı Tanrı sananların bilgisizliğine (Casiye, 23-24) işaret ederek aynı gerçeği anlatmış. Binaenaleyh zaman da, Allah'ın bir askeridir, vazifesi fani varlıkları öğütmektir.

Zaman, din, inanç ve düşünce sistemlerini de kuşatmakta ve öğütmeye çalışmaktadır.

"Bir düşünce sisteminin, bir inanç ve uygulamalar manzumesinin zamana hükmedip edememesi; dirilik ve tazeliğini devam ettirmesi, kısacası, onun zaman boyutu ile yakından alakalıdır. Her şeyi eskitici olan zaman içerisinde, bir düşünce, bir inanç, daha özel olarak da bir din ve onun mesajı, hâlâ taptaze ve yeni ise; bağlılarına, ebedî yeni ve taze iklim kokularını sunabiliyorsa, işte o, bütün insanlığın bir kızıl elması, dudaklarımızın özlediği bir ab-ı hayat tasıdır..." (3)

Zaman tüneline ilk insan olan Hz. Âdem, aynı zamanda ilk peygamberdi. O ve eşi Havva annemizden diğer insanlar üreyip çoğalmışlardı (A'raf, 189) Bir kişi ile başlayan insanlık tarihi bir aile, bir boy, bir soy, derken bir millet ve bir çok millet haline dönüşüp, bugün milyarlarca ulaştı. İşte bu yüzden Hz. Âdem ile başlayan peygamberlik ve âlim ve hâkim Allah'ın takdiri çerçevesinde bir değişim ve gelişim geçirmiş ilâhî hikmet ve yüce maksatlara müvafık olarak, bir tedricilik süreci içinde, en mükemmele doğru terakkî etmiş; nihai ve umumi, evrensel olan risalet gelinceye değin, olgunlaşa olgunlaşa devam etmiştir... (4) Meşîet-i ilâhiyye, en mükemmele ulaşıncaya kadar, insanları muvakkaten eğiten resulleri gönderdiği içindir ki, ebedî bir şeriat sahibi olmayan peygamberlerin kitapları, sayfeleri ve toplumlara örneklik görevi görmesi beklenen tutum ve davranışları, zaman karşısında yenik düşmüş; bu nedenle de ya tamamiyle unutulmuş, ya da katıksız ilâhîlik vasfının kaybolması anlamına gelen "tahrif" kazasına duçar olmuştur... Bu açıdan bakıldığında,

"Bugün, sizin için dininizi kemâle erdirdim ve size nimetimi tamamladım." (Maide, 5/3)

âyet-i kerimesi, tedriciliğin sona erdiğine, suların durulup sislerin dağıldığına, ilâhî risaletin zirvesine ve en olgun noktasına ulaştığına işaret etmektedir.(5) Bu iş son peygamber ve son kitaba kadar böyle devam etmiştir.

"Muhammed, sizin erkeklerinizden birinin babası değil, fakat Allah'ın elçisi ve peygamberlerin sonuncusudur." (Ahzab, 33/40)

âyeti artık peygamberler zincirinin son halkasına ulaştığımızı haber vermiştir. (6)

Gayesi fitrattaki hayır, fazilet ve hak duygusunu inkişaf ile insanı saadete ulaştırmak olan İslam dini böylece Hazret-i Muhammed'de kemalini bulmuş ve Kur'ân-ı Kerim'in de her türlü ziyade ve noksandan, tahrif ve tebdilden mahfuz kalacağı Cenab-ı Hak tarafından kat'i bir ifade ile,

"(Kur'ân'ı) Biz, evet Biz indirdik ve muhakkak ki Biz onu her halde muhafaza edeceğiz." (Hicr, 15/9)

diye beyan buyurulmuştur. Bu ifade ile O, Kur'ân'ı, herhangi bir surette bozulmaktan koruyacağını vaad etmektedir. Çünkü fıtratın artık kıyamet kopana dek ona bozulmamış olarak hep ihtiyacı olacaktır.

Bir dinin fıtrata dayanması demek, talimlerinin fıtrat ve tabiata muvafık bir şekilde olması, insanın fıtrî ve tabiî ihtiyaçları ile dinin hükümleri arasında bir uygunluk bulunması demektir. Binaenaley Kur'ân, akîde, ahlak ve şer'î hüküm alanlarında gerçek duruma, mahir bir terzi tarafından biçilip dikilmiş uygun bir elbise sunar. İnsanın yaratılışına tam gelir, ne dar, ne bol... Bu elbiseyi ne kadar incelersek inceleyelim onda beşer toplumlarından hiçbirine veya herhangi bir tarih dönemine mensubiyet özelliği bulamayız. Evet ne içerik ve konu bakımından ne de görünüm ve tarz bakımından onda bu tür bir mensûbiyet bulamayız. İslâm Dini, yaratılışı itibariyle tekamüle müstenid olan insanı, en kısa ve en sağlam bir yoldan hedefine ulaştıran bir kanunlar mecmuası, bir "vaz'ı ilâhî" dir ve islâmın bu âlemde son, ebedî, cihanşümül olması da bundandır." (7)

Cihanşumullük, bir diğer ifadesi ile **"Evrensellik**, bir dinin, bir siyasi doktrinin, hukukî veya iktisadî bir sistemin yada bir felsefî öğretinin, insanlığın beklentilerine çağlar üstü boyutta cevap verebilmesidir. Bir dinin evrenselliği hukuk ve ahlâk ilkelerinin, topyekün dünya görüşünün, insanın fizyolojik ve psikolojik yapısına tam anlamıyla uygun olması gerekir." (8)

Kur'ân-ı Kerimin dünyayı ilk şereflendirişinden bugüne geçen on dört asır, insanların doğru bildiği birçok şeyi yanlış, yanlış bildiği birçok şeyi de doğruya çevirmiş, düşünceleri altüst etmiş, nice devleri ve devletleri yutmuş; gelenekleri, görenekleri, elbiseleri, ahlâkları, bilgileri değiştirmiş. Özellikle son yarım asırdaki başdöndürücü ilmi keşif ve gelişmeler, önceki dinlerin felsefelerin ve düşünce sistemlerinin birçok yanlışını ortaya koymuş. Bu ondört asır aynı zamanda Kur'ân'ın, ilk günkü gibi dimdik ayakta durmakta olduğunu da göstermiştir. Çünkü son asırda hızla gelişen modern ilim, mesela Tevrat ve İncil'in tahrifatını ortaya koyarken, Kur'ân'ın gerçeklerini pekiştirmiş, hâlâ yeni ve taze olduğunu ispat etmiştir.

Bunun en güzel anlatımlarından birini, Hıristiyan iken araştırmaları neticesi Müslüman olan Maurice Bucaille'de görüyoruz. O diyor ki: "Kur'ân'ın çok bariz özelliği olan bu bilimsel tarafları, başlangıçta beni derin hayrete düşürdü. Zîra on üç asırdan fazla bir zaman önce kaleme alınan bir metinde, çağdaş bilimsel verilere tamamen uygun olarak, son derece çeşitli konulara ilişkin bilgilerin keşfedilebileceğine, o zaman kadar hiç inanmamıştım. İşe başlarken, İslâm'a hiç inanmıyordum. Her türlü peşin hükümden uzak olarak, tam bir tarafsızlıkla metinleri incelemeye giriştim. Beni etkileyen bir fikir var idiyse, o da gençliğimde almış olduğum eğitim idi. Bu eğitim, Müslümanlardan değil, Muhammedîlerden bahsederdi (yani Hıristiyan bir eğitim idi ve buna göre islâm Allah'ın dini değil, hâşâ Hz. Muhammed'in uydurduğu bir şey idi). (9)

"Kur'ân metninin çağdaş bilimin verileriyle uygunluk derecesini araştırırken, önce Kur'ân vahyinin üzerine eğildim... Arapça metnini çok dikkatli bir biçimde incelemek suretiyle, Kur'ân'ın modern dönemde ilmî bakımdan tenkid edilebilecek hiç bir taraf ihtiva etmediğini kesin olarak kabule mecbur kaldım. Aynı tarafsızlıkla, yine aynı incelemeyi Eski Ahit (Tevrat) ile İnciller üzerinde de yaptım. Eski Ahid'i incelemede, onun birinci kısmı olan "Tekvin" babından ileri geçmeye lüzum kalmadı. Zira çağımız biliminin sağlam bir şekilde ortaya koyduğu bilimsel sonuçlarla bağdaştırılması mümkün olmayan hususlar bu kısımda yeterince bulunmaktaydı..." (10)

"Bu araştırmamda Kur'ân'ı, çeşitli tabiî hadiselerle dair yaptığı tavsiflere, büsbütün özel bir dikkat atfederek ele alıyordum: Kitabın bu konuları ilgilendiren açıklamaları ve ancak aslî metinde nüfuz edilebilecek tarafları beni iyiden iyiye etkiledi. Zira bu bilgiler çağımızdaki telakkilere uygun olmakla birlikte, Hz. Muhammed'in zamanındaki bir insanın hakkında en

ufak bir fikir sahibi bile olamayacağı hususlar idi... Kitab-ı Mukaddes'te çok büyük bilimsel hatalar bulunduğu halde, burada tek bir yanlışa bile rastlayamıyordum. Bu da kendi kendime şu soruyu sormaya mecbur ediyordu: "Şâyet Kur'ân'ın müellifi bir insan ise, Hıristiyan takviminin yedinci yüzyılında, bütün çağdaş bilimsel sorulara uygunluğu ortaya çıkan hususları nasıl yazmıştı?" (11) Nasıl olur da başlangıçta ümmî olan şahıs, edebî kıymet bakımından, bütün Arap edebiyatının bir numaralı yazarı haline geldikten başka, o devirde hiçbir insanın bilemeyeceği bilimsel gerçekleri, hem de bu açıdan en ufak hatalı bir ifade kullanmaksızın anlatabilir?" (12)

Maurice Bucaille'in araştırmaları da ortaya koymuştur ki Kur'ân aynı zamanda İslâm'ın zuhurundan kıyamete kadar bütün ilim tarihinin temel bir mucizesidir. (13) Zaman ondan herhangi bir şeyi iptal etmede, yanlış olduğunu ortaya koymada aciz kalmıştır. (14) Bu araştırmaları neticesinde Müslüman olan Bucaille, Kur'ân'ı takdir eden tek Batılı değildir. Müslüman olmamış bir çok batılı da Kur'ân'ın gücünü ve asrımızdaki tazeliğini itiraf etmektedir. batılıların kendi eserlerinden alıntılar yaparak, onların Kur'ân'a olan hayranlıklarını ortaya koyan İsmail Hami Danişmend, onlar namına şu neticelere ulaşmıştır:

"Dünyada bütün beşeriyete hitab eden yegâne cihanşümûl din, Kur'ân-ı Kerim'in tebliğ ettiği İslâm Dinidir."

"Kur'ân, aynı zamanda bütün ilimlerle fikir hareketlerinin ilhâm kaynağıdır."

"Hiç bir ırk, renk ve milliyet farkı olmamak şartıyla insanlar arasında mutlak bir eşitlik esasını yalnız Kur'ân-ı Kerim ilan etmiştir."

"İşte bundan dolayı yeryüzünde beşeriyete şamil ictimaî ve beynelmilel inkılâbın kaynağı Kur'ân-ı Kerim'dir."

"Diğer dinlerin insanlar üzerindeki hakimiyetlerini gittikçe kaybedip zayıflamalarına mukabil, İslâmiyet'in bütün kuvvet ve kudretini devam ettirmesi de işte bundandır."

"İnsanlık için en mühim ideal kaynağı da Kur'ân-ı Kerim'dir."

"Bütün tarih boyunca Kur'ân'ın ekmeliyet seviyesine çıkılamamıştır ve bundan sonra da çıkılamayacaktır." (15)

Bütün bunlar insafılı batılıların itiraflarının neticelerinden bazılarıdır.

Kur'ân, artık kıyamete kadar yetecek bir kitap olduğuna göre, değişime ve zamana dayanması gerekiyordu ve âlemlerin rabbi, onu bu özellikte göndermişti. İlahîliği bir bakıma bu şekilde ispatlanmış olan bir kitabın, insanların müdahalelerinden korununca, ebediyen genç, taze, yeni ve parlak kalması da kaçınılmaz bir sonuç olacaktır. Hele bu kitap, son ilahî kitap olunca, kıyamete kadar savunulabilir ve en azından samimî inananlarınca mantıklı bulunabilir olması gerekir. Bu da yeni kalmasına bağlıdır. Aksi takdirde hiçbir yeni medeniyetin temeli olamaz. Çünkü temsil ettiği dünya görüşün artık savunulamaz bir hale gelen (16) bir kitap eskimiş ve bitmiş demektir...

Kur'ân'ın zaman karşısında eskimeyen yönlerinden biri de dil ve edebiyet yönünden mucize oluşudur. Bu bakımdan benzerini getirmeleri için bütün insan ve cinlere karşı yaptığı meydan okuyuş hâlâ bir cevap bulamamıştır "Zaten bu meydan okuyuş onların aczini tarihe kayd içindi. **"Ve len tef alû"** yani **"Bunu yapamayacaksınız."**(Bakara, 2/24) fermanı, asırlar boyunca silinmez bir az mührü olarak kalacaktı. Onun bu icazı sayesinde Kur'ân'ın sesi, kulaklarını tıkayanlara bile âhengini duyuruyor, bu fesahat ve belâgât onların ruhlarına tesir ediyor... Kur'ân'ın harfleri bile öyle sıralanmış ki her harfin sesi kalbe bir musikî nağmesi gibi geliyor. Bu musiki tesiridir ki katı kalpleri yumuşatıyor, ruhları incizapla coşturuyor. Onun için Kur'ân'ın sâdâsını her duyan ondan ayıramıyor. Onun tatlı âhengine doyum olmuyor...

Arapça bilmeyen birisi bile Kur'ân'ı dinleyince onun sâdâsına bayılıyor, şuuru titriyor, kalbinin derinlikleri çalkalanıyor..." (17)

Kur'ân'ın diğer özellikleri bir tarafa, okunuşundaki bu ahenk ve musikî (18) bile asırlardan beri, manasını anlayan-anlamayan milyarlarca insanı mestetmiş ve müzik zevkleri ve gelenekleri farklı insanı, aynı tazelikte etkileyen, eskimeyen ve etkisinden birşey kaybetmeyen başka bir ahenk destesi yoktur. Dört yaşında minik bir kız çocuğu, aynı mucizenin bir yansıması olarak o Kur'ân'ı baştan sona ezberleyebiliyor ve onun yanık sesiyle okuduğu Kur'ân, Müslüman olmasa da bir devlet başkanı olan Nelson Mandela'yı etkileyebiliyor. (19) Regis Blachere, "*Kur'ân'a Giriş*" adlı eserinde, Kur'ân dinleyenlerin ne büyük bir heyecan içinde kaldıklarından bahsettikten sonra "Bu heyecan, bu vecd hali, Kur'ân'ın diline münhasır bir hususiyetten başka ne ile izah edilebilir? Hatta Arapça bilmeyen Avrupalı bir dinleyici bile, bazı sûreler okunurken heyecana gelmektedir." diyor. Yine aynı yazar "**Kur'ân**" adlı eserinde de, "Vahyolunan bu Allah kelamının yüksek sesle okunması, dinleyenleri mucizevî bir tesir altında bırakır." diyor. (20) Kur'ân'ın ifadesinden, ses düzeninden ve lügavî güzelliğinden kaynaklanan büyüleyici ahengi (21) sayesinde, sanki şu anda gözlerimiz önünde yeni olarak nazil oluyor, kulaklarımız onu yeni duyuyor (22) gibidir.

Kur'ân'ın bu gücünden ve tazeliğinden uzun uzun bahseden islam alimlerinden biri de Bediüzzaman Said Nursî'dir. O, kitaplarında Kur'ân'ın i'câz yönlerini sayarken "**şebabeti**"ni de bu yönlerden biri olarak sayar(23) ve buna önem verir. Özellikle Sözler kitabının yirmibeşinci bölümünün, Mûcizât-ı Kur'âniyye Risalesi"; ana konusu Kur'ân'ın İ'câzı'dır. Bu kısmın hemen başında Bediüzzaman Kur'ân'ı tarif ederek işe başlar ve bu tariflerinde

"Kur'ân, şu kitab-ı kebir-i kâinatın bir tercüme-i ezeliyesi; ve âyât-ı tekviniyyeyi okuyan mütenevvi dillerinin tercüman-ı ebedisi; ve şu âlem-i gayb ve şehadet kitabının müfessiridir...; ve sutûr-u hâdisatın altında muzmer hakâikın miftahı...; ve şu âlem-i insaniyetin mürebbisi...; ve nev-i beşerin hikmet-i hakikiyesi ve insaniyeti saadete sevkeden hakiki mürşidi ve hâdisi; hem bütün insanların bütün hâcat-ı maneviyesine merci' olacak çok kitapları tazammun eden tek câmi' bir kitab-ı mukaddestir. Hem saltanat-ı âmme-i Sübhaniyye hesabına bir hutbe-i ezeliyedir." (24)

gibi ifadeler yer verir. Bu ifadeler çeşitli açılardan Kur'ân'ın ebedîliğine işaret ederken, eskimez bir kitap olduğunu da gösterir.

Yine o, "Benî Âdem'in en dâhî ediplerini, en hârîka hatiplerini, en mütebahhir ûlemasını muarazaya davet edip binüçyüz senedir (şu an itibarıyla da bindörtü yüz senedir) meydan okuyor. Onların damarlarına şiddetle dokunuyor Muarazaya davet ettiği halde, kibir ve gururlarından başı semâvata varan o dâhîler, ona muraza için ağız açamayıp kemal-i zilletle boyun eğdiler." (25); "Hiç kimse onu taklid edemiyor. Nasıl gelmiş ise öyle o üslûblar taravetini, gençliğini, garabetini daima muhafaza etmiş ve ediyor." (26) derken Kur'ân'ın benzerini getirmesi ve meydan okuyuşlarına cevap verilememesi bakımından da ilk günkü gibi taze ve güçlü olduğunu anlatıyor. "İ'câzın, Kur'ân üzerindeki ilahî tuğra ve sikke" olduğunu gösteriyor. (27)

Büyük Üstad Kur'ân-ı Kerimin fesahatinden bahsederken bir başka tazelik yönünü:

"Evet, binler defa tekrar edilse usandırmıyor, belki lezzet veriyor. Küçük, basit bir çocuğun hafızasına ağır gelmiyor... Az bir sözden müteazzi olan en hastalıklı bir kulağa bile nahoş gelmiyor, hoş geliyor. sekârâta olanın damağına şerbet gibi oluyor... Kulûbe kût ve gıda; ve ukûle kuvvet ve gınâ; ve ruha mâ ve ziya; ve nüfûsa deva ve şifa olduğundan usandırmıyor. Hergün ekmek yeriz, usanmayız. Fakat en güzel bir meyveyi her gün yesek, usandırır. Demek ki Kur'ân hak ve hakikat ve sıdk ve hidâyet ve harîka bir fesahat olduğu için usandırmıyor, daima gençliğini muhafaza ettiği gibi, taravetini, halvetini de muhafaza ediyor..." (28) diyerek anlatıyor.

Üstadın da dediği gibi, Kur'ân her devirde farklı kafa yapılarına ve değişik gönüllere hitap edebilmiştir. Bu esnek üslûbu yüzünden, aralarındaki farklılıklara rağmen herkes ondan haz almış ve onda huzur bulmuşlardır; her devirde insanlığa yeni şeyler verebilmiştir. Bundan dolayı çağımızda özellikle son elli yılda ilim alanında, her zamankinden fazla gelişme olmasına rağmen, bu Kur'ân'a bir zarar verememiş, onun kutsiyet ve doğruluğuna halel getirememiştir. (29) Çünkü Kur'ân, her zaman ve zeminde insanlığa doğruyu göstermek ve insanlığın problemlerini çözmek için gelmiştir (30) ve bu güce sahiptir. Nitekim Fransız ilim adamlarından Raymond Lerouge, bir Hıristiyan olmasına rağmen, insanlığı, bugün geçirmekte olduğu buhranlardan Kur'ân-ı Kerim'in kurtarma gücü olduğunu ve Hz. Muhammed'in zamanımızda da günün adamı olduğunu söylüyor. (31)

Bediüzzaman bunu şu veciz sözleri ile ifade eder:

"Evet, Kur'ân, bu kâinatın Halik-ı zü'l-celâlinin kelamı olarak, rububiyetinin mertebesi a'zamından çıkararak... fehm ve zekaca muhtelif binler tabaka muhataplara feyzini dağıtıp ve nurunu neşrederek, kabiliyetçe ayrı ayrı asırlar, karnlar üzerinde yaşamış ve bu kadar mebzuliyetle manalarını saçmış olduğu halde kemal-i şebabetinden, gençliğinden zerre kadar zayi etmeyerek gâyet taravette, nihâyet telafette kalarak, gâyet sühûletli bir tarzda, sehl-i mümtenî bir surette, her âmiye anlayışlı ders verdiği gibi, aynı derste aynı sözlerle, fehimleri muhtelif ve dereceleri mütebayin pek çok tabakalara dahi ders verip iknâ eden, işba' eden bir kitaptır..." (32)

O, "mazi ve müstakbelin, ezel ve ebedin mebahis-i külliyesini cemedin" (33) bir kitap olarak, onun gençliği eksilmemekte, âdetâ artmaktadır. Çünkü o, mazi ve müstakbele, ezel ve ebede, bir zaman-ı hazır gibi bakan (34) Allah Teâlâ'nın kitabıdır.

Binaenaleyh "Kur'ân-ı Azimüşşan, yalnız bir asra değil, bütün asırlara nazil olmuştur. Hem bir tabaka insanlara mahsus değil, bütün tabakat-ı beşere şümûlü vardır. Hem bir sınıf insanlara ait değil, bütün beşerin sınıflarına racidir. Binaenaleyh, herkes, her tabaka, her zaman fehmine, istidadına göre Kur'ân'ın hakâikından hisse alabilir ve hissedârdır. Halbuki nev-i beşer derece itibarıyla muhtelif ve zevk cihetiyle mütefavit ve keza meyl, istihsan, lezzet, tabiat itibarıyla birbirine uymuyor... Hülâsa: Kur'ân'ı Mu'cizü'l-Beyan, âyetlerini, cümlelerini öyle bir şekilde nazmetmiş ve vaz'etmiştir ki her cihetin ihtimal yolları bulunsun ki, muhtelif fehimler ve istidatlar, zevklerine göre hisselerini alabilsinler... Bu nükteden anlaşılıyor ki Kur'ân'ın icâz vecihlerinden biri de şudur: Nazmı öyle bir üslûptadır ki, bütün asırlara, tabakalara intibak edebilir." (35) Belâgatı gereği mukteza-yı hale mutabık olarak, her asırdaki farklı tabakalarda bulunan muhatablarına en uygun şekilde konuşur. (36) **"Murur-u zaman o üslûbu ihtiyarlatamaz, o daima genç ve tazedir."** (37)

Üstad'ın işaret ettiği gibi, medeniyet-i hazıra Kur'ân karşısında sadece ilmî ve amelî bakımdan değil, edebiyat ve belâgat bakımından da aciz kalmış, onun solmayan, pörsümeyen, eskimeyen söz gücü ve güzelliği önünde eğilmek mecburiyetinde kalmıştır. Kur'ân bu tazeliği ile, "her asırdaki tabakat-ı beşerin her bir tabakasına, sanki doğrudan doğruya özel olarak müteveccihdir, hitab ediyor..." (38) Bunun için hep genç ve dinç kalabilmiştir. Çünkü mukteza-yı hal, her asırda değiştiği halde, bu kitap parlaklığını sürdürmüş, hiçbir zaman çağın dışında kalmamıştır.

Üstad Bediüzzaman Said Nursî'nin güzel ve veciz ifadesi ile; "(Kur'ân) her asırda yeni nazil oluyor gibi tazeliğini ve gençliğini muhafaza ediyor. Evet Kur'ân bir hutbe-i ezeliyye olarak umum asırlardaki umum tabakat-ı beşeriyeye birden hitab ettiği için öyle daimî bir şebabeti bulunmak lazımdır. Hem de öyle görülmüş ve görünüyor. Hatta efkârca muhtelif ve istidatça mütebayin asırlardan her asra göre güyâ (sanki) o asra mahsus gibi bakar, bastırır ve ders verir. Beşerin âsâr ve kanunları, beşer gibi ihtiyar oluyor; değişiyor, tebdil ediliyor. Fakat Kur'ân'ın hükümleri ve kanunları, o kadar sabit ve râsihdir ki asırlar geçtikçe daha ziyade kuvvetini gösteriyor..." (39)

Kur'ân bu tazeliği ile her çağın olduğu gibi, bu çağın da ihtiyaçlarını karşılayacak güçte görünüyor. Onun böyle olması, ebediliğinin bir göstergesidir. İnsanın kendinde ve kâinatta keşfettiği her âyet, Kur'ân'ın sonsuzluğunun ve hakikatının görünen bir delilidir. Bilim, tabiat kanunları ve beşeri ilimlerde yapılan keşifler, Kur'ânî bakışın doğruluğuna daha fazla katkıda bulunmaktadır. (40)

Kur'ân'ın ondört asır öncesinden gelen meydan okuyuşu karşısında "bütün nev'-i beşerin ve belki cinnilerin de netice-i efkârları olan medeniyet-i hazıra..." (41)

"İnsanlar ve cinler şu Kur'ân'ın bir benzerini getirmek için toplansa, yine de bunun bir benzerini getiremeyeceklerdir." (İsrâ, 17/88)

âyetini doğrulamaktan başka bir şey yapamamışlardır. Kur'ân'ın hayat-ı ictimaiyye-i beşeriyye için ortaya koyduğu prensipler ve sahip olduğu hikmetler ile, medeniyet-i haziranın geliştirdiği prensipler felsefeler ve hikmet-i beşeriyye yanyana bulunduğu bile, Kur'ân'ın tazeliği, medeniyet-i haziranın her an eskiyecek aldaticılığı gün gibi ortaya çıkmaktadır. (42) "Evet, Kur'ân'ın düsturları, kanunları, ezelden geldiğinden, ebede gidecektir; medeniyetin kanunları gibi ihtiyar olup ölüme mahkûm değildir; daima gençtir, kuvvetlidir..." (43) Eğer bir kitap düsturları ile her asra, taze ve genç olarak cevap verebiliyorsa, çağın gerisinde kalmıyorsa, her türlü gelişme ile irtibatını koruyorsa ebedî bir mucizedir.

İşte bundan dolayı, Üstad'a göre, "Beşerin san'at ve fen cihetindeki terakkiyatının neticesi olan havârik-ı san'at ve garâib-i fen olarak tayyare, elektrik, şimendifer, telgraf gibi şeyler vücuda gelmiş ve beşerin hayat-ı maddiyesinde en büyük mevkii almışlardır... Elbette umum nev'-i beşere hitap eden Kur'ân-ı Hâkim, şunları mühmel bırakmaz. Evet bırakmamıştır. (rumuz ve işaretlerle ışık tutmuştur)." (44) Kur'ân bu açıdan da tazeliğini korumuş, keşifler ve icatlar karşısında afallayıp kalmamış, taraftarlarını çaresiz bırakmamıştır. "Elhasıl Kur'ân-ı Hâkim, hakîmdir. Her şeye kıymeti nisbetinde bir makam verir. İşte Kur'ân binüçyüz (bindörtü) sene evvel, istikbalin zulümâtında müstetir ve gaybî olan semerât ve terakkiyât-ı insaniyyeyi görüyor ve gördüğünüzden ve göreceğimizden daha güzel bir surette gösteriyor. Demek Kur'ân öyle bir zatın kelimeleridir ki, bütün zamanları ve içindeki bütün eşyayı bir anda görüyor." (45) "Demek oluyor ki, beyanat-ı Kur'âniyye, beşerin ilm-i cüz'îsine, bahusus bir ümmînin ilmüne müstenid olmayıp, bir ilm-i muhîta istinad ediyor ve cem'î eşyayı birden görebilen, ezel-ebed ortasında bütün hakâikı bir anda müşahede eden bir zatın kelimeleridir." (46) Tarifler karşısında ilâhî garanti altına alınmış böyle bir kelam, elbette hep taze kalacaktır.

Velhasıl "Kur'ân'ın her zaman yeni kalması, her asırda yeniden nazil oluyor gibi olması, yeniliğini koruyup, eskimeyip pörsümemesi, ezeli bir hutbe olarak Kur'ân'ın bütün zamanlara ve her seviyedeki insanlara hitap etmesi Üstad Nursî'nin i'câz sınırları içindedir. Evet Nursî'ye göre Kur'ân, fikir ve kabiliyet cihetiyle farklı olan asırlara bakar, her asra lüzumlu olan ihtiyacını verir. Her asır kendi hissesini alır, daha sonraki asırların hissesine dokunmaz. böylece Kur'ân eskimez." (47) Âdetâ zaman ihtiyarladıkça, Kur'ân gençleşir. (48) Dünyadaki muazzam değişimler, Kur'ân'ın kıymetli hakikatlerine, güzel üslûbuna hâlel getirmemiş, onu ihtiyarlatamamış ve kıymetten düşürüp güzelliklerini söndürmemiştir. (49)

Yazımı gelecekteki problemlere karşı sığınağın Kur'ân olduğunu haber veren ve hep genç kalacağına işaret eden şu hadis ile bitireyim. Resulullah buyurur ki: "O (Kur'ân)da, sizden önce olan ve sonra olacak şeylerin haberi ve aranızdaki meselelerin hükmü var. O (hak ile batılı, doğru ile yanlış) ayıran kitaptır, asla bir oyun değildir. O öyle bir kitaptır ki, (büyüklenme sebebiyle) onu terkeden zorbanın, Allah boynunu kırar; hidâyeti ondan başkasında arayan kimseyi Allah saptırır. İşte o, Allah'ın sağlam ipidir; o, hikmet dolu zikirdir; o dosdoğru yoldur; o, kendisinden dolayı arzuların sapmayacağı, dillerin güçlüğü düşmeyeceği; kendisine âlimlerin doyamayacağı, çok tekrar edilmekten dolayı eskimeyen, enteresanlıkları tükenmeyen bir kitaptır. O kendisini dinledikleri zaman cinlerin,

"Doğrusu biz, şaşırtıcı (olağanüstü güzel) bir Kur'ân diledik." (Cin, 72/1)

demekten kendilerini alamadıkları bir sözdür. O öyle bir kitaptır ki, kim ona uygun görüş açıklarsa, doğru söylemiş olur; kim onunla hükmederse, adaletli davranmış olur; kim onunla amel ederse, sevaba erer; kim onu çağırırsa, dosdoğru yola iletilir." 50 Binaenaleyh o hep taze ve genç kalacaktır.

Dipnotlar:

- 1 Prof. Dr. Lütfullah Cebeci, Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesidir.
- 2 Müsned, 5/299, 311 (Ayrıca bkz. Buhari, tefsir-i sûre 45, 1; tevhid, 35, edeb, 101; Müslim elfaz, 1-6; Ebu Davud, edeb, 169).
- 3 Sadık Kılıç, "Risaletin zaman Boyutu ve Kur'ân'ı Derinliğine Okumak", Ebedi risalet, 2/265, İzmir, 1993.
- 4 Ahmed Hamdi Akseki, İslâm, s.333, İrfan yayınevi, İstanbul, 1966
- 5 S.Kılıç, 2/271-272
- 6 M. Sait Ramazan el-Bûtî, "Hz. Muhammed'in Risaletinin Evrenselliği", Ebedi risalet, 2/314-315, İzmir, 1993
- 7 A.H.Aksek, s. 355-357
- 8 Mahmut Kaya, "İslâmın Evrenselliği Üzerine", "Ebedi risalet, 2/301, İzmir, 1993; Akseki, s.335.
- 9 Maurice Bucaille, Kitab-ı Mukaddes, Kur'ân ve Bilim, ter. Suat Yıldırım, s. 179-180, Töv yayınları, İzmir, 1981
- 10 M. Bucaille, s. 12
- 11 M. Bucaille, s. 181
- 12 M. Bucaille, s. 188
- 13 Mustafa Sadık er-Rafî'i, İ'cazu'l-Kur'ân, s. 114-129, Daru'l Kitabi'l-Arabî, Beyrut, 1973
- 14 Suphî es-Salih, mebahis fi Ulûmi'l-Kur'ân, s. 320 vd., Daru'l İlim, Beyrut, 1874.
- 15 İsmail Hami Darüşmend, Garp İliminin Kur'ân-ı Kerim Hayranlığı, s. 66-68, Hareket Yayınları, İstanbul, 1973.
- 16 Dücane Cündioğlu, Sözü'n Özü, s. 7-8 Tıbyan Yayınları, İstanbul, 1996
- 17 Osman Keskiöğlu, Nüzülünden Günümüze Kur'ân-ı Kerim Bilgileri, s. 198-199, T.Diyaret Vakfı yayınları, Ankara, 1987; M.S. er-Rafî'i, s. 166-188.
- 18 M.S. er-Rafî'i, İ'cazu'l-Kur'ân, s. 212-220, daur'l kitabî'l-Arabî, Beyrut, 1973; ses-Salih, 334-340
- 19 Yeni Şafak Gazetesi, "İslâm ve Toplum eki, s.12, Şubat, 1998
- 20 İ.H. danışmend, s. 55-56
- 21 Suat Yıldırım, Kur'ân-ı Kerim ve Kur'ân İlimlerine Giriş, s. 130-131, Ensar Neşriyat, İstanbul, 1983.
- 22 s.es-Salih, s. 342.
- 23 sözler, s. 404-407, Envâr Neşriyat, İstanbul, 1996.
- 24 Sözler, s.366-367; İşârâtü'l-İ'câz, s. 10-11, Envâr Neşriyat, İstanbul, 1996.
- 25 Sözler, s. 368.
- 26 Sözler, s. 374; İşârâtü'l-İ'câz, s. 34-35
- 27 Sözler, s. 382-384; Mehmet Kilerci, risale-i Nur'da Kur'ân Mucizesi, s. 37, İz yayınları, İstanbul 1997
- 28 Sözler, s. 378
- 29 M. Gazalî, Kur'ân'ı Anlamada Yöntem, s. 332, Sor yayıncılık, Ankara, 1993.
- 30 M. Gazalî, s. 131.
- 31 İ. H. Danışmend, s. 54-55, Vie de Mahomet, 1939, Paris, s. 21'den naklen.
- 32 Sözler, s. 390-395.
- 33 Sözler, s. 396
- 34 Sözler, s. 397
- 35 İşârâtü'l-İ'câz, s. 39-40
- 36 İşârâtü'l-İ'câz, s. 47; kilerci, s. 132-133
- 37 Mektubat, s. 181, Envâr Neşriyat, İstanbul, 1996
- 38 Sözler, s. 411-414
- 39 Sözler, s. 407

- 40 M. Gazalî, s. 330.
41 Sözlür, s. 407
42 Sözlür, s. 407-411, Ayrıca bkn. Kilerci, s. 261-266
43 Sözlür, s. 407 vd.
44 Sözlür, s. 252-253
45 Sözlür, s. 267
46 Sözlür, s. 141
47 Kilerci s. 39
48 Kilerci, s. 318 - 319
49 Kilerci, s. 319
50 Tirmîzî, fezâilip - Kur'ân, 14 (5/172)

Kur'an'da, bütün Müslümanların eşit olduğu yazıldığı halde, Nahl Suresi 75. ayette, köle ile efendisinin eşit olmadığına söylenmesi, bir çelişki değil midir?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

- Kur'an'da "**Müslümanların kardeş olduğu**"nın ifade edilmesi (Hucurat, 49/10), onların mutlak manada "**eşit**" oldukları anlamına gelmez. Kur'an'ın hiçbir yerinde "**insanların her yönden eşit olduğuna**" dair bir ifade yoktur. Böyle bir eşitlik anlayışı, zaten mevcut realiteye de aykırıdır.

- Kur'an'ın ve Hadislerin işaret ettiği eşitlik, hak-hukuk alanındadır. Yoksa, Peygamberimiz (a.sm.). "**Bir kavmin reisi geldiğinde ona ikramda bulunun.**" (Gazali, İhya 1/638) buyurmak suretiyle, insanlar arasında mevcut-insanî değerler hiyerarşisine dikkat çekmiştir. Kur'an'da "**“Ey inananlar! Allah'a itaat edin, Peygamber'e ve sizden olan buyruk sahiplerine (yöneticilere) itaat edin.**” (Nisa, 4/59) buyurulmuştur. Bir amirle bir memur protokolda bir olabilir mi? Bir askerle bir komutan bir olabilir mi?

- Ancak Kur'an'da, bu makam ve mevkilerin, -dünyevî işlerin tanzimi açısından zorunlu bir hiyerarşinin gerekli bir sonucu olmasına rağmen- mutlak insanlık onuru, üstünlük ve faziletin ölçüsü olmadığına işaret etmek üzere; "**üstünlüğün ancak takva ile/Allah karşı gösterilen saygıyla olduğuna**" (Hucurat 49/13) vurgu yapılmıştır.

- Buna göre, bir kölenin efendisiyle aynı statüye sahip olduğunu söylemek, elbette doğru olmaz. Kur'an'da, verilen "**efendi-köle misali**" insanlar tarafından kabul gören mevcut statüye göre değerlendirilmiştir. Bu misal penceresinden, **gerçek efendi olan Allah ile gerçek kul-köle olan insanlar arasındaki münasebetlere dikkat çekilmiştir.** Özellikle, İslam'a karşı düşmanlık yapanların büyük çoğunluğu, elit tabakası olan efendiler sınıfıydı. Bunların kölelerine karşı tavırları belliydi. İki efendinin aynı köleyi paylaşmaları imkânsız gibiydi. İşte bu çok bilinen gerçeği misal verip, "**Allah'a şirk koşan**" ve dolayısıyla "**aynı kula sahip iki ilah düşünenlerin**" yanlışları gösterilmiştir.

- Kadınların erkeklerle eşit olmaları söz konusu olmadığı gibi, erkeklerin de kadınlarla eşit olmadıkları bir gerçektir. Her birisi, kendi konumunda en birincidir. Ne erkek kadınsız, ne de kadın erkeksiz olabilir. “**Kadının aklının dun olması**”nın anlamı, kadınların daha duygusal, hislerinin daha ön plandan olduğuna bir işarettir.

İslam'da cariyelerin konumu nedir? Birden fazla cariye edinmek caiz midir?

Soru Detayı

- Kur'an'da "kişi istediği kadar cariyelerle evlenebilir" diye bir ibare var mı ve varsa hikmeti nedir?
- Yani normalde en fazla dört kadın alabilirken, niye istediği kadar cariye alabiliyor; cariyeler de kadın değil mi?
- Cariyelik ve kölelik hakkında bilgi verebilir misiniz?
- Kişi cariyesi ile eşi gibi cinsi münasebette bulunabilir mi?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Allah'a kul ve köle olmanın dışında, her insan hür olarak yaratılmıştır. Hürriyet, insanın vazgeçilmez bir hakkı, ayrılmaz bir hususiyetidir. Bununla beraber, insanın, insan olma itibarıyla haysiyet ve şerefinden gelen bir hürriyet hakkı, hemen hemen tarihin bütün devirlerinde elinden alınmıştır. Çeşitli harp ve baskınlar neticesinde insanlar hürriyetlerinden mahrum edilmiş, bir mal gibi alınıp satılır hale getirilmiştir. **Bilhassa Roma hukuku ve Yunan felsefesi, köleliği zarurî bir ihtiyaç haline getirmiş, insanları bir eşya gibi pazara dökmüştür.**

Diğer taraftan her millet, düşmanının kuvvetini azaltmak, nüfusunu eksiltmek ve kendi kuvvetini artırmak için esirlik müessesesini yaşatmayı zaruret hâlinde görmüştür.

İslâmiyet'ten önce Araplar arasında da kölelik bütün şiddet ve dehşetiyle devam ediyordu. Kabileler arasındaki çarpışmalar ve yağmalamalar aralıksız olarak sürüyordu. Düşman taraftan esir olarak alınan kadın, erkek ve çocuklar köleleştiriliyordu. Cahiliye Araplarının nazarında kölelik hayvanlıktan aşağı telâkki ediliyordu. Bunun için onları insanlık dışı işlerde çalıştırıyorlar, her türlü zulüm ve işkenceyi reva görüyorlardı. Bazan onları aç susuz bırakarak ölüme terk ediyorlar, bazan de öldürüyorlardı. Kadınları cariye olarak kullanıyorlardı. Öyle ki âdeta cariyelik teşvik edilen bir şey haline gelmişti. Sırf bunun için başka kavimlere baskınlar düzenliyorlar, erkekleri öldürerek kadınlarını esir alıyorlardı.

İşte İslâmiyet böyle bir zamanda zuhur etti. O devirde insanlığın yarası olan böyle bir meseleyi tamamen ortadan kaldırmak mümkün olmadığı gibi, o zamanki durum zaten buna müsait de değildi. Esaret müessesesinin kaldırılması henüz yeni kurulmakta olan İslâm devleti için birtakım güçlükler getirebilirdi. Şöyle ki:

Her hususta olduğu gibi dinimizin cihad anlayışı diğer milletlerin savaş anlayışından farklıdır. **Dinimizin cihaddan gayesi, zulmetmek, kan dökmek, kuru kuruya beldeler fethetmek değil, Cenab-ı Hakk'ın ismini duyurmak, İslama yöneltilen hücumları önlemek, insanlara dünya ve âhiret saadeti temin etmektir.** Bu sebeple düşman da olsa savaşa fiilen iştirak etmedikçe, kadınları, çocukları ve ihtiyarları öldürmek Peygamberimiz (asm) tarafından yasaklanmıştır.¹ Fakat bunları serbest bırakmanın İslâm devleti için bir tehlike olacağı da ortadadır. Çünkü birkaç yıl sonra nüfusları yeniden artacağından, Müslümanlar için bir tehlike teşkil etmeleri mümkündür. **Bu durumda bunların esir alınması artık bir zaruret hâline gelmişti.**

Diğer taraftan, karşı taraf, Müslümanları esir etmekten geri durmuyordu. Dengenin temin edilmesi için Müslümanların da onlardan esir almaları gerekiyordu. Böylece hem denge temin ediliyor, hem de karşı taraf kuvvetten düşürülüyordu. Ayrıca alınan esirlerle Müslüman esirler takas yapılarak, Müslümanlar esaretten kurtarılmış oluyordu. Yine esirler fidye karşılığı serbest bırakılmakla İslâmiyet'in yayılması için maddî destek temin ediliyordu.

Görüldüğü gibi, köleliği ve cariyeliği ilk defa İslâmiyet icat etmemiştir. Birtakım zaruretler sebebiyle her ne kadar ortadan kaldırmamışsa da, onu tamamen hürriyete yol açabilecek şekilde ıslâh etmiştir.

Tarihin her devrinde insanlık dışı işlerde kullanılan zulüm ve işkencenin her türlü reva görülen köleler, ancak İslâmiyet sayesinde rahat bir nefes alabilmişlerdir. Dinimiz kölelik müessesesini vahşi ve iptidâî suretten çıkarıp, insanî bir hayata kavuşturmuştur. Köleye birçok hak verilmiş ve bunlar devletin himayesi altına alınmıştır.

Hadis ve fıkıh kitaplarımızda **"İtk"** yani **"köle azadı"** başlığı altında bu hakların izah edildiği bir bölüm mevcuttur.

Dinimizde, hürriyet nimetinden mahrum kalanlara karşı büyük bir şefkat ve himaye gösterilmiş, hürriyetlerini kaybetmiş insanların tekrar hürriyetlerine kavuşabilmeleri için bazı hükümler getirilmiştir. Meselâ mü'minin bir hata ve kusuru sonunda, günahını affettirebilmek için kefaret ödemesi gerekmektedir. Ramazan orucunu bozan, yanlışlıkla adam öldüren, yeminini bozan kimseler, bu hatalarının affı için kefaret öderler. **İşte bu kefaretlerin başında köle ve cariyeye azat etmek ilk sırayı almaktadır.** Bu hususta birçok âyet-i kerime mevcuttur.

Savaşı müteakip hürriyetini kaybeden köle ve cariyeler, her ne kadar farklı statüye tâbi iseler de yine de birer insandırlar. Bunun için dinimizde köle ve cariyeyi hürriyetine kavuşturmak en büyük hayırlar arasında zikredilmiş, bir ibadet hükmünü taşımıştır. Buna teşvik eden birçok hadis-i şerif mevcuttur. Bu hadislerden birisi şu mealdedir:

"Bir kimse, erkek veya kadın mü'min bir köle azat ederse, Allah o kölenin her âzası karşılığında bir azasını cehennemden azat eder."²

Köle azadını teşvik eden bir diğer esas da **"mukâteb"**liktir. Bu da, efendisi tarafından bir kıymet takdir olunarak, kölenin bu parayı kazanıp ödemesi yoluyla azat olmasıdır. Cenab-ı Hak mü'minleri buna teşvik etmiş ve bu hususta şöyle buyurmuştur:

"Kölelerinizden mukâtebe olmak isteyenleri de eğer kendilerinde bir hayır biliyorsanız, hemen kitabete bağlayın ve onlara Allah'ın size verdiği maldan verin, size olan borçlarından düşürün."³

Ayrıca böyle bir kölenin hürriyetine kavuşması için Müslümanların verecekleri en sevaplı sadakaların böyle bir köleye verilen sadaka olduğu belirtilmiştir.

Diğer taraftan dinimiz, köle ile efendisi arasında eşit hayat ve geçim şartını da getirmiştir. Köle olan kişinin ailenin bir ferdi olarak görülmesi, efendi ile kölenin aynı sofrada yemek yemesi tavsiye edilmiştir. Dinimize göre; efendi, kölesine yediğinden yedirmeli, giydiğinden giydirmelidir. Efendi, kölesine eziyette bulunmamalıdır.4

Köleler hakkında bir diğer husus da; efendinin, kölesinin izzet-i nefsinin rencide edecek şekilde çağırmasının uygun olmadığıdır. Efendinin, kölesini, "**kölem, cariyem**" şeklinde değil; "**oğlum, kızım**" şeklinde çağırması tavsiye edilmiştir.5

Yine köle ve cariyeler umumiyetle eğitim ve öğretimden mahrum kimseler olduklarından, onların cahil bırakılmayıp, okutulması ve yetiştirilmesi efendinin vazifeleri arasındadır.

Görüldüğü gibi, kölesini azat etmeyen kimselerin bu şartlarda köle tutması ve beslemesi ağır bir mes'uliyet getirmektedir. **Ahmed Cevdet Paşa**, efendinin, mükellef olduğu vazifeleri yerine getirerek köle tutabilmesinin zorluğunu şu veciz cümle ile ifade eder:

"Müslümanlıkta köle almak, köle olmaktır."

Evet. İslâmiyet'in kölelik meselesini ıslâh ettiği, hukuk sisteminde ona geniş bir yer vererek hakkını müdafaa ettiği düşünülünce, bu hususta ne kadar büyük bir inkılâp gerçekleştirdiği görülmüş olur.

Dünyaya medeniyet dersi veren Batı'nın, asırlardır sömürge ve istilâ belasıyla insanları, bilhassa İslâm âlemini ezip sömürdüğü, hattâ Amerika'nın ve Güney Afrika'nın bugünlerde dahi zencilere ikinci sınıf vatandaş muâmelesi yaptığı gerçeği hatırlanırsa, köleliği hangi milletin devam ettirdiği anlaşılabilir mi? Yarım asırdan fazla olarak Demirperde ülkelerinde Rusya'nın zavallı insanlara reva gördüğü zulüm, canavarlara bile rahmet okutmuştu. İnsanları evlerinden, yurtlarından kovarak Sibiry'a'nın kamplarında insanlık dışı işkence ve zulümlere boğduğu inkâr edilemez.

Bu hususları dikkate alarak kölelik müessesesini İslâmiyet'in icat etmediği, bu müesseseyi ıslâh ettiği hususunda yanlış bir telâkkiye kapılmaya gerek yoktur. Bu ifadeler ışığında insanlığa gerçek hürriyet ve hidayeti İslâm'ın getirdiği bir defa daha görülmüş olur.

Cariye ve Statüsü

Savaş sırasında düşman tarafından esir edilen kız ve kadınlar "cariye" olarak alınır. Hukuk itibarıyla ganimet sayıldıklarından, İslâm devleti tarafından hizmetçiye ihtiyacı olan gazilere verilirdi. Azat edilmedikleri müddetçe de ticarî bir eşya gibi alınıp satılırdı. Artık o andan itibaren "cariye" ailenin bir parçası ve bir ferdi olarak kabul edilir, ona göre muamele görürdü. Cariyenin sahibi olan "**efendi**" onu şahsî hizmetlerinde ve ev işlerinde istihdam edebildiği gibi, isterse, ayrıca bir nikâh kıymaya ihtiyaç duymadan istifade edebilirdi. Bu durum her ne kadar ilk anda garip karşılanacak olsa da, tarihî şartları içinde bu gayet normal ve tabii karşılanırdı. Zâten ayrıca bu hususta Kur'ân'ın verdiği bir ruhsat da mevcuttur. Mü'minûn sûresinin 5 ve 6. âyetlerinde bu ruhsat şöyle ifade edilir:

"O mü'minler ki, ırzlarını korurlar; ancak hanımlarına ve sahip oldukları cariyelerine karşı münasebetleri müstesnadır. Bunlarla olan münasebetlerinden dolayı kınanmazlar."

Efendinin, cariyesinden cinsî yönden istifade etmesinin, cariyenin hesabına iki mühim hikmet ve faydası vardır. **Birincisi** ve en mühimi, esir düşen ve sahipsiz kalan bu kadınların bu

vesile ile ihmal edilmeleri önlenmiş olur. Çünkü, aksi takdirde, cariyelerin fuhşa düşmeleri, zinaya girmeleri ihtimali kaçınılmaz olduğu gibi, efendisinin evine de bağlı kalmış olur.

Diğer bir faydası, cariyenin efendisinden bir çocuğu olduğu takdirde "**çocuğun annesi**" mânâsına "**ümmü'l-veled**" sayılmaktadır. **Cariyeden doğan bu çocuk hür kabul edilir. Çocuğun doğumu ile annesi de efendisinin ölümünden sonra mirasçılara geçmeyip hürriyetine kavuşmaktadır.** Çocuk olmasaydı, efendisi de azat etmeseydi, diğer mallar gibi cariyeye de miras olarak kalacaktı.

Efendinin, cariyesi ile karı-koca olmaları da şart değildir. Efendi, onu sadece bir hizmetçi olarak istihdam edebilmektedir. **Ayrıca, cariyenin kocası esirler arasında ise, eşlerin nikâhları devam edeceğinden, efendinin bu cariyeye ile münasebette bulunması caiz değildir.** Hattâ erkek başka birisinin, kadın da bir başkasının yanında köle ise, yine efendi, yanında bulunan bu kadın köleden cinsî yönden faydalanamaz.⁶

Bu meselelerle birlikte, Kur'ân-ı Kerim, erkek ve kadın kölelerin birbirleriyle evlendirilmesini de teşvik etmiştir. Nur sûresinde meâlen şöyle buyrulur:

"Bir de içinizden bekârları ve kölelerinize cariyelerinizden sâlih olanları evlendiriniz. Eğer fakir iseler, Allah onları kendi lütfundan zengin eder."⁷

Böylece kölelerin kendi aralarında bir nevi eşitlik sağlanmış olur.

Her vesile ile kölenin hürriyetine kavuşturulmasını tavsiye eden dinimiz, cariyenin de nikahlanarak ev hanımı yapılmasını teşvik etmiştir. Bir hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz (asm) bu hususu şöyle ifade ederler:

"Sizden cariyesi olan biriniz, onu en güzel bir şekilde terbiye eder, yetiştirir de sonra azat edip onunla evlenirse, onun için iki sevap vardır."⁸

Bu açıklamalar göz önüne alınırsa, İslâm'ın köle ve cariyeleri ne kadar himaye ettiği, onların haklarını koruduğu açıkça görülecektir. Cariye sadece "**kadınlığından istifade edilen**" bir insan olarak da görülmemektedir. O aynı zamanda evin bir ferdi, ailenin bir parçasıdır. Ailenin, hanımından sonra evin en sorumlu kadınıdır.

Bir insan sahip olduğu cariyesini azat edip hürriyetine kavuşturabildiği gibi, onu bir başkasına hediye olarak da verebilirdi. İşte Mısır hükümdarı Mukavkıs'ın Peygamber Efendimize (a.s.m.) gönderdiği iki cariyeye de bu kabildendir. Zaten bu iki cariyeye Mısır'dan gelirken yolda Müslüman olmuşlardı. Bilindiği gibi Peygamberimiz (asm) bu cariyelerden Mâriye'yi kendi nikâhı altına almıştı. Daha sonra Hz. Mâriye'den Hz. İbrahim dünyaya gelmişti. Hz. İbrahim'in doğumundan sonra Peygamberimiz Hz. Mâriye'yi hürriyetine kavuşturdu. Böylece Mâriye, diğer Peygamber hanımlarının gıpta edeceği bir mevkie yükselmişti. Şîrin isimli diğer cariyeyi de Peygamberimiz, şâiri Hassan bin Sabit'e verdi.

Bu hadiseyi misal getirerek, bugün gayri müslim ülkelerden "cariye" olarak nikâhsız bir şekilde kadın alınamaz. Çünkü artık tarihî bir hadise olan cariyelik müessesesi günümüzde hiçbir şekilde tatbik edilmemektedir. Diğer taraftan Peygamberimize (asm) hediye edilen "cariye", Mukavkıs'ın yanında da cariyeye idi. Yoksa Mukavkıs kendi milletinden bir kadını Peygamberimize "**hediye**" olarak göndermiş değildi.

Dipnotlar:

1. Müslim , Cihad: 24; İbni Mâce , Cihad: 30.
2. Müslim , Itk: 21; Bı/tnn , Itk: 1.
3. Nur Sûresi, 33.
4. Buharı, Itk: 15.

5. a.g.e. 16.
6. *Istılâhat-ı Fıkhiyye Kamusu*, 3:402.
7. *Nur Sûresi*, 32.
8. *Buharı ,Itk*: 15.

Din, kadını köleleştiren, onu erkeğin hizmetine sunan bir sistem midir?

Soru Detayı

- Şöyle diyen ateistlere ne derdiniz?

- 1) "Dinde sana öğretilen kadın eksiktir, noksandır, kusurludur vs vs gibi tamamen bilim dışı inanışların gerçek olmadığını kanıtlayan devrimci bir kadın örneğini veriyorum: Celia Sanchez. Kadının erkekten eksik hiçbir yanı yoktur, zekasını kullanarak istediği amaca ulaşabilir, biyolojik faktörler engel değildir olamaz da. Kadın ne eksik ne de kusurludur. Kadının regli ya da hamileliği onun görevlerini yapmasına engel değildir, bilakis kadın hem bunları hem de dışarıdaki günlük yaşantısını başarılı bir şekilde yerine getirmektedir. Kadını köleleştiren onu evde çocuk bakıcısı olarak gören, erkeğin hizmetine sunan erkek egemen sistemdir ve dinler bu sistem üzerine inşa edilmiştir."
- 2) "Kadından Peygamber gönderilmemiştir."
- 3) "İşte bu da başka bir yalan. Kur'an gelmeden önce kız çocukları gömülüyorduydu Muhammed'in ilk eşi Hatice nasıl tüccarlık yapan ve Mekke'nin önde gelen kişilerinden biriydi?"

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Cevap 1:

İslam'da, **insanlığın erdemleri bakımından kadının erkekten daha aşağı bir konumda olduğuna dair hiçbir ifade yoktur.**

Bazı ifadeler, özellikle ön yargılı bazı kimseler tarafından yanlış anlaşıldığı için, eskiden beri bazı kimseler bunu istismar etmeye devam ediyorlar. Oysa İslam dini kadını erkekle bir elmanın iki yarısı gibi kabul etmiştir.

Nitekim, Kur'an'da erkek ile kadının aynı hamurdan yaratıldığı ifade edilmiş ve insan hakları bakımından eşit olduklarına işaret edilmiştir.

Bu konuda üzerinde durulması gereken bir ayet de şudur:

“Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan da eşini yaratıp o ikisinden birçok erkekler ve kadınlar türeten Rabbinize karşı gelmekten sakının...” (Nisa, 4/1)

Bazı alimler bu ayette meal olarak geçen **“bir tek nefis”**ten maksat Hz. Âdem olduğu görüşündedir. (bk. Razi, ilgili ayetin tefsiri)

- Buna mukabil, Ebu Müslim el-İsfahani gibi bazı tefsir alimlerine göre, ayette geçen **“bir tek nefis”**, Hz. Âdem’in de yaratıldığı aynı cinsten (aynı topraktan, aynı insan hamurundan) yaratılmış olduğu anlamına gelir. (bk. a.g.y)

- Muhammed Abduh gibi bazı alimler de ayette yer alan **“bir tek nefis”**ten maksat Hz. Adem olmadığını bildirmiştir. (bk. el-Menar, el-Merağî, ilgili ayetin tefsiri)

- **Hülasa:** Bu ayetten şunu anlamaya bir mani yoktur: **“Allah önce Hz. Âdem’i yarattı. Sonra Hz. Havva’yı da o nefisten / Hz. Âdem’in yaratıldığı çamurun / toprağın bakiyesinden yarattı.”** (bk. İbn Aşur, ilgili ayetin tefsiri)

“Ey insanlar! Biz sizi bir erkekle bir kadından yarattık. Birbirinizi tanıyıp sahip çıkmanız için milletlere, sülâlelere ayırdık. Şunu unutmayın ki Allah’ın nazarında en değerli, en üstün olanınız, takvâda (Allah’a saygı göstermede) en ileri olandır. Muhakkak ki Allah her şeyi mükemmelen bilir, her şeyden hakkıyla haberdardır.” (Hucurat, 49/ 13)

mealindeki ayette insanların bir tarağın dişleri gibi eşit olduğu, hiç bir ırkın diğer bir ırktan, erkek olsun kadın olsun, hiçbir insanın diğer bir insandan daha üstün olmadığı bildirilmiştir.

- Şu hadis-i şerifte de bu gerçeğe vurgu yapılmıştır:

“İnsanlar bir tarağın dişleri gibi eşittir. Üstünlük ancak ibadet ve Allah’a yapılan kullukla ölçülür. Senin kendisine gösterdiğin saygı kadar sana saygı göstermeyen kimseyle arkadaş olma.” (Kenzu’l-Ummal, h. no: 24822)

- Bununla beraber, kadınların erkelerden daha az duygusal, daha sabırlı, insan gücüne dayalı işlerde daha güçlü vs. olduğunu iddia eden bir bilim dalı var mı?

Elbette yoktur, olamaz da. Çünkü kadın ve erkeğin maddi, manevi, fiziki, hissi, her konuda ve her konumda eşit olduklarını söylemek mümkün değildir.

Konuyla ilgili bazı misalleri vermekte yarar vardır:

a) “Erkeklerin hanımları üzerinde bulunan hakları gibi, hanımların da kocaları üzerinde meşru çerçevede hakları vardır. Şu kadar ki erkeklerin onların üzerindeki hakları bir derece daha fazladır. Unutmayın ki Allah üstün kudret, tam hüküm ve hikmet sahibidir.” (Bakara, 2/228)

- Ayette prensip olarak emredilen bu karşılıklı haklar, bir ailenin huzur ve mutluluğunu sağlayan her türlü davranış, her türlü ödev ve görevlerle ilgilidir. Ahlaki açıdan, karşılıklı saygı ve sevgiden tutun, birbirinin insanlık gereği olacak kusurlarını görmezlikten gelmeye kadar, insan hakları bakımından tam eşit bir statüye işaret edilmiştir.

- İslam âlimleri ayetteki **“erkeklerin onların üzerindeki hakları bir derece daha fazladır”** mealindeki ifadeden *-çoğu kadının lehine olan-* farklı manalar anlamışlardır.

Mesela: Zeyd b. Eslem, bundan **“erkeğin emrine itaati”** anlamışken, Şa’bi bu ifadeden **“erkeğin kadına mehir vermekle yükümlülüğünü”** anlamıştır.

Mucahid’e göre, bu ifadeden maksat, **mirastaki farklılık ve cihatla mükellefiyettir.**

İbn Abbas ise, bundan “**erkeğin kadına karşı daha toleranslı davranmasını**; örneğin kendisinin kadına karşı sorumlu olduğu hakkını tastamam yerine getirmekle beraber, onun kadının üzerindeki hakkı kadın tarafından noksan bırakıldığı takdirde bunu müsamaha ile karşılmasını” emreden bir kriter olarak anlamıştır. (bk. *Maverdi, ilgili ayetin tefsiri*)

Razi, erkeğin değişik yönleri itibariyle kadından daha güçlü olduğunu, kadının Allah’ın ona bir emaneti olduğunu belirttikten sonra, bu ifadenin **erkekler için ciddi bir tehdit ve kadınlara haksızlık etmemeleri yönünden onlara ciddi bir uyarı** niteliğinde olduğunu ifade etmiştir. (bk. *Razi, ilgili ayetin tefsiri*)

Görüldüğü gibi, ilk etapta erkeğe farklı bir üstünlük derecesi, ayrıcalıklı bir hak gibi görünen bu ifadenin tamamen kadının lehinde, erkeğin aleyhinde bir kriter olarak kabul edildiği görülmektedir. Ayetin bu harika ifadelerinin anlamını yalnız dinsizler değil, dindarlarla da anlamıyor.

b) İslam öncesi devirde kadınlar dünyanın her tarafında olduğu gibi Arap kültüründe de bir eşyadan, erkeği eğlendiren bir hizmetçiden pek fazla bir farkı yoktu.

İslam gelince kadını hanımefendi, erkekle bir elmanın iki parçası gibi gördü ve gördürdü. İbn Aşur’un da ifade ettiği gibi, örneğin,

“Eğer karı-kocanın (eşlerin) birbirinden ayrılacaklarından endişe ederseniz, o vakit, kendilerine erkeğin ailesinden bir hakem, kadının ailesinden bir hakem gönderin. Eğer iki taraf (gerçekten) işi düzeltmek isterlerse, Allah onları uyuşmaya/uzlaşmaya muvaffak kılar. Şüphesiz Allah alim ve habîrdir/her şeyi bilir, bütün niyet ve maksatlardan haberdardır.” (Nisa, 4/35)

mealindeki ayette erkekle aynı konuma sahip bir kadın var ve ona verilen değer, o güne kadar hiç bir sistemde görülmemiştir. (İbn Aşur, *Bakara:228. ayetin tefsiri*)

c) İslam’ın kadına sağladığı haklar konusunda İslam aleminin değişik bölgelerinde pek çok müstakil eser yazılmıştır. Bunlardan Süleyman Ateş hocanın yazdığı “*İslam’da Kadın Hakları*” adlı eserinin kapağında da yer alan bu satırların önemli olduğunu düşünürüz:

“İslam, kadını toplumdan ayırıp dört duvar arasına kapatmamıştır. Peygamber devrinde müslüman kadın, hemen bütün toplumsal faaliyetlere etkin biçimde katılmıştır. Sonradan koyulaştırılan uygulamayı İslam’a mal edip kabahati İslam’a yüklemek büyük bir hatadır. Batı toplumlarında yakın zamana kadar evlenen kadının mülkiyeti kocasına geçirdi. En ileri ülke sayılan İsviçre’de bile kadınlara oy hakkı ancak birkaç yıl önce verilmiştir.”

“Oysa İslam, on beş asır önce kadına, bütün işlemleri yapma hakkı verdiği gibi, nikah esnasında konulacak bir şart ile kocasını boşama hakkı dahi vermiştir ki bunlar, o günkü dünya koşullarıyla karşılaştırılırsa kadın yararına büyük devrimlerdir.”

Sitemizde de bu konuyla ilgili epey malumat vardır. Oraya da bakılabilir.

d) Kur’an’da, “Nisa, Mümtahine, Mücadele, Talak” gibi kadınlarla ilgili sureler vardır. Fakat hiçbir erkekle ilgili hususi bir sure yoktur. Bu da Kur’an’da kadınlar için “**pozitif ayrımcılık**” yapıldığının göstergesidir.

e) Cahiliye döneminde kızlara hor bakan cahiller Kur’an’da şöyle kötülenmiştir:

“Birisine bir kız çocuğu müjdelenirse, üzüntüsünden yüzü simsiyah kesilir...” (Nahl, 16/58)

f) Hz. Peygamber (asm): "**Üç, iki, hatta bir kız çocuğunu, haklarını koruyarak yetiştiren babanın, Cennette kendisiyle beraber olacağını**" ifade buyurmuştur. (*Ibn Mâce, Edep 3*).

- Keza, "**Erkeğin en hayırlısı, eşine en iyi davranandır.**" buyurmuştur. (*bk. Buhari, Nikâh 43; Müslim, Fedâil 68*)

Bu gibi hadis-i şerif ve benzerlerini görmezlikten gelmek, ortada bir cehalet olduğu kadar bir nankörlük ve körlük olduğunun da göstergesidir.

g) İslam dininin kadınlara tanıdığı hakları defalarca bu sitede yazdık-çizdik.

İslam öncesi devirlerde kadın bir insan bile sayılmıyordu.

Fakat bugünkü cahiliyet devrinde de bu mimsiz medeniyetin, kadınları her türlü malın satışı için bile bir reklam olarak kullandıkları güzle görülen bir gerçektir. Bazı kadınlara, "**hayat kadını**" diyerek erkeklerin pis zevklerini okşamak için kullandıklarını bilmeyenler varsa onu kerhanecilerden sorsunlar.

Bu mu kadın hakları, kadına özgürlük, kadının şerefini kurtarma planları.

Bu şefkat kahramanı olan kadınları pis emellerine alet eden dinsizlik komiteleri kahrolsun!

Bu insanlığın anneleri olan bu kutsal insanların dünyalarını zindana, ahiretlerini cehenneme çeviren bu şer odakları kahrolsun!

Cevap 2:

Kadından peygamber gönderilmemesinin hikmetleri hususunda şunlar söylenebilir:

Peygamberlik ağır bir yük, güç bir vazifedir. Kadın ise yaratılışı itibarıyla nazik ve zayıf olduğundan, böyle ağır ve zor bir işin üstesinden gelemez. Çünkü peygamberlik devamlı bir şekilde sabır ve mücadele etmek ister. İstisnasız bütün peygamberler hak dini anlatırken, çeşitli belalara, zulümlere ve sıkıntılara maruz kalmışlardır.

Hz. Âdem (as)'den Peygamber Efendimize (asm) kadar bütün peygamberlere çeşitli **iftira ve hakaretler yapılmış, pek çoğu işkence görmüş**; başta Hz. Zekeriya, Hz. Yahya ve Hz. Cercis (aleyhimüsselam) olmak üzere, **yüzlercesi de şehid edilmiştir.**

Peygamberlerin hepsi de bütün bu zulüm ve eziyetlere karşı tam bir sabır ve tahammül göstermişlerdir.

Cenâb-ı Hak böyle zor ve ağır bir vazifeyi kadınlara yüklememiştir.

Ayrıca kadının biyolojik yapısı bir engeldir. Çünkü, kadın peygamber olsaydı, ayda on ya da on beş gün hayızdan dolayı nübüvvet vazifesini yapamayacak, imamete geçemeyecek, orucunu tutamayacaktı.

Bir de lohusalık durumu var ve hele hamileyken, işleri yürütmesi bütün bütün zorlaşacaktı. Zira çocuğu karnında veya kucağında taşıırken, insanları idare edecek ordu kumandanı olması; strateji tespitinde bulunması ve her zaman insanların en önde bulunması çok zordur.

Bütün bunlar, kadının peygamberliğini imkânsız kılan şeylerdir. Evet, bunların kadınlar tarafından, kadınlara has arızalarla birlikte yürütülmesinin imkânı yoktur..

- Ayrıca peygamberlere inanmayan düşmanlar tarafından peygamber olan kadına olmadık iftiralara atmaları, toplumdaki onurunu zedelemeleri çok daha kolaydır.

Bununla beraber, tarih boyunca, toplumdaki imaj bakımından erkekler en saygın konumda bulunduğu için, peygamberlik gibi saygın bir görevi onlara tevdi etmek ilahi hikmetin ön görüsüne de çok uygundur.

Son olarak şunu da belirtelim ki; İslam'ın hükümleri, Allah'ın sonsuz ilim ve hikmetinin bir yansımasıdır. Kişilerin heva ve heveslerine göre değildir.

Nice kimseler, içkinin, hırsızlığın, zinanın, kumarın, faizin yasaklanmasından da rahatsızdır. Çünkü, insanların düşünceleri, arzularına göre şekillenir. Arzuları ise, nefislerinin hoşlanması doğrultusunda oluşur. Nefislerin hoşlanması ise, içinde bulunduğu çevre, aile ve eğitim durumuna göre filizlenir.

Bu sebeptendir ki, Kur'an'ın terbiyesinden uzak bir konumda olan kimsenin nefs-i emmaresi özgürlüğü firavunlukla karıştırır. Kendi zevki için bütün dünyayı felakete sürükler. Beş kuruşluk bir menfaati için binlerce insanı zarara sokmaktan çekinmez.

Buna mukabil, İslam disiplini altında terbiye edilmiş bir nefis ise, “**nefs-i emmare**” derekesinden çıkıp, nefs-i levvame, mutamainne, raziye ve marziye mertebelerine kanat çırpar ve hakiki insanlık mertebesine yükselir.

- Şu da bir gerçektir ki, olgun bir insanın vakarlı tavrı, çocuk hevesli bir gevezenin hoşuna gitmez. Yüksek ruhanî zevkler, nefsanî arzuların esiri olmuş kimseleri tatmin etmez.

Cevap 3:

Cahiliye döneminde kız çocukların gömülmesi sorusuna gelince;

Cahiliye döneminde her kız çocuğu gömüldüğüne dair bir ifade ne ayet ne de hadislerde vardır. Toplumun bazı kesimleri, bazı insanları, kız çocuğunun varlığına vicdanı elvermeyenler gömüyorlardı kız çocuklarını. Bu kimseler kızı olduğu için toplumda boynu bükük geziyor, herkesten utanıyorlardı.

Onlar bunu, namuslarını korumak veya ar telakki ettikleri için, bazıları da sakat ve çirkin olarak doğduklarından yapıyorlardı.

İslam'dan önce putperest Arapların kız çocuklarını diri diri gömmeleri, daha çok kız çocuklarını utanç kaynağı olarak görme fikrinin bir tezahürüdür.

Kur'an, bu iğrenç uygulamanın varlığını açıkça bildirdiği gibi onu şiddetle yasaklar:

"Onlardan birine kız çocuğu olduğu müjdelendiği zaman içi öfkeyle dolarak yüzü kapkara kesilir. Kendisine verilen kötü müjde yüzünden, halktan gizlenmeye çalışır; onu utana utana tutsun mu, yoksa (diri diri) toprağa mı gömsün? Bak ne kötü hüküm veriyorlar!" (Nahl, 16/58-59).

Kur'an'a iman eden, bu olayların varlığına da iman etmek zorundadır.

Ve zerre kadar akli olanın, cahiliye devrinde bütün kız çocukların toprağa gömüldüğünü söylemesi mümkün değildir. Çünkü mevcut insanların varlığı bu iddianın doğru olmadığını en bariz kanıtıdır.

Şayet Kur'an'da veya hadislerde böyle bir ifade bulunsaydı, hiçbir Müslüman kalmazdı. Çünkü bu açık yalana yalancılar bile inanmaz.

Demek ki, İslam literatüründe böyle bir iddia varmış gibi seslendirmek, iftiraların en çirkinidir.

Kadın-erkek eşitliği söz konusu mudur?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Bu soruya hemen "**evet**" veya "**hayır**" demek çok zor. Çünkü, soru bu hâliyle yeterince açık değil. Onu bir başka soru ile açmak gerekiyor. "**Nerede? Hangi konuda? Ne yönden?**" gibi. Eğer, "**hukukî açıdan**" soruluyorsa, cevap olarak "**evet**" diyebiliriz.

Eğer, her hususta denilirse, o zaman, bu soruya cevap vermeye gerek kalmayacaktır. Zira, cevabı sorunun içindedir. Madem ki, iki ayrı cinsten söz ediliyor; öyleyse mutlak eşitlik nasıl düşünülebilir?

Kadınla erkeğin eşit oldukları sahalarda bulunduğu gibi, erkeğin kadını çok gerilerde bıraktığı, yahut onun çok gerisinde kaldığı sahalarda da mevcut. Onun için, meseleyi sadece bir tek madde çözümlenmek mümkün değil.

Şayet, "**Kadınla erkek arasında iyi insan, üstün insan olma noktasında bir fark var mıdır?**" diye sorulursa, o zaman şunu hemen belirtmek isteriz: **Hakimiyet başka, üstünlük ve fazilet daha başkadır.** Bu ikincisinde hemen çalakalem şu yahut bu üstündür, demek çok zordur. Çünkü, kadın olsun erkek olsun, her insan Allah ın kuludur. O, hangi kulunu üstün tutuyor, daha çok seviyorsa ve hangi kulundan razı ise üstünlük ancak onundur. İlahi ferman olan Kur'an'a baktığımızda, üstünlük ölçüsü olarak, karşımıza cinsiyetin değil **takvanın** çıktığını görüyoruz. **Evet, Allah indinde üstünlüğün ölçüsü takvadır.**

Nedir takva? En kısa ifadesiyle Allah'tan korkmak, günahlardan sakınmak, Onun razı olmadığı hareket, tavır, hâl ve sözlerden uzak durmak. Onun rızasına ermeyi en büyük maksat bilip, bunu kaybetmekten son derece korkmak. İşte, kim böyle yaparsa üstün insan, faziletli insan odur. Bu noktada cinsiyete itibar edilmemiştir.

Takva dendi mi hemen salih ameli hatırlıyoruz. **Salih amel**, yani, hayırlı, güzel işler görmek. Onda da cinsiyete itibar edilmiyor. Mesela, okunan her Kur'an harfine karşılık on sevap verilmişse, bu bütün insanlar için böyledir. Kadına daha az, erkeğe daha çok sevap söz konusu değil.

Soruyu bir de psikolojik yönden ele alabilir ve şöyle sorabiliriz: **Kadınla erkek arasında psikolojik yönden farklılık var mıdır?**

Bu soruya hiç tereddüt etmeden **"elbette"** diye cevap veririz. Kadınla erkek arasındaki psikolojik farklılık kendini çocukluk çağından itibaren göstermeye başlar. Erkek ve kız çocukların oyuncakları farklıdır. Bir kız çocuğu en çok oyuncak bebekleri sever. Henüz evlilik nedir bilmediği o yaşlarda, bebeklerini bağrına basar, öper, elbiselerini değiştirir, beşikte sallar ve uyutur. Günün büyük bir kısmını onlarla geçirir. Erkek çocuk ise, taksi, uçak, tabanca gibi oyuncaklara daha fazla rağbet gösterir.

Bu çocuklar büyüdüklerinde bu defa, sohbetleri değişir. Erkeklerin toplantılarında daha çok, iş hayatı yahut politika konuşulurken, kadınlarda ön sırayı ev eşyaları ve örgüler alır.

Kabiliyet yönünden de iki cins arasında bariz bir fark var. Erkek, terkip ve tahlilde, kadın ise taklit ve ezberde daha ileri. Bir misal ile anlatmak gerekirse; erkek bir mimari eseri ortaya koymakta, onun bütün bölümlerini güzelce yerleştirmekte, kadından daha ileri. Kadın ise, o eserin herhangi bir bölmesini ince nakışlarla süslemekte erkekten çok daha hassas.

Erkek dış aleme daha açık. Şefkatte kadından geri, ama teşebbüs kabiliyetinde ileri. Kadın ise erkeğe nispeten daha içe dönük. Bunun en büyük faydası, yavrusuna ve yuvasına göstereceği ihtimam.

Bu iki cinsin zafiyetleri de farklılık gösteriyor: Erkek, tahakküm ve baskı hastalığı mevcut. Kadında ise, gösteriş ve desinler belâsı.

Kadının en bariz bir özelliği de hassasiyetidir. Buna *"teessürilik"* deniliyor. Kadın, çevreden etkilenmekte erkekten daha hassas. Dolayısıyla, telkine kapılmaya, aldatılmaya ondan daha müsait.

Kadında sezgi gücü, erkekten çok kuvvetli. Değişikliğe ondan daha çok ihtiyaç duymakta, yenilik ve heyecana daha açık. Vücut büyüklüğü itibarıyla ve güç ile kuvvet yönünden, kadın erkekten genellikle daha geri. Bunun neticesi olarak, sığınma ihtiyacı kadında kendini daha fazla hissettiriyor. Ama bazılarında bu ihtiyaç, aşağılık kompleksine dönüşüyor; bu da erkeklik kompleksi olarak kendini gösteriyor.

Kadın, hayat arkadaşına (ona nispetle) daha çok bağlı. Ondan daha vefalı. Dünya sevgisinde erkekten çok ileri.

Kadını bu psikolojisi içinde değerlendirmek ve onun erkekleşmesine değil, ideal bir kadın olmasına çalışmak gerekir.

Etrafımıza şöyle bir göz atalım: Bütün canlılarda bedenler ve ruhlar arasında mükemmel bir uygunluk var. Ceylan ruhunu, aslan bedenine sokmak ve onu aslanca davranmaya zorlamak, en başta o sevimli ruha zarar verir. Her kükreğişte ruhundaki letafetten birazını kaybeder; her hamlede kendi öz güzelliğinden bir parçayı harap eder. Kadın ve erkek eşitliği diyerek kadını erkekçe davranışlara itmek de en başta kadına zarar verir.

Aslında, bu vadide gösterilen kasıtlı ve yoğun faaliyetler, bir bakıma hiçbir şeyi değiştirememiştir. **"Hüküm çoğunluğa göre verilir."** kaidelerinden hareketle şöyle diyebiliriz:

Kadınlar yine fabrikatör olmaktan çok işçi, hâkim olmaktan çok kâtip, amir olmaktan çok sekreter, pilot olmaktan çok hostes, patron olmaktan çok tezgâhtardır. Zira, yaratılışı değiştirmek mümkün değildir.

Maalesef, kadına lâıyk olduğu yeri bir türlü veremedik. Ya onun rızkı bize bağıymışçasına, kendisine aşırı derecede hükmetmeye kalktık, ona haksız muamelelerde bulunduk, yahut, kendisine çok fazla fırsat verdik, onu erkeklığe heveslendirdik ve mahvettik.

Selam ve dua ile...

Hücrelerin içinde, DNA'da birleşmeye yönelik bir emir var mıdır?

Soru Detayı

Var ise bu hücrelerin birleşip ilk balığı oluşturmasına delil olabilir mi?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Hücredeki bütün biyolojik olayları idare etme görevini **Cenab-ı Hak çekirdek içerisinde bulunan DNA'lara yüklemiştir.**

DNA'lar atomlardan meydana gelmiştir. Yoksa, **cansız, hayatsız ve şuursuz olan atomların şuurlu ve ilim ve kudrete dayalı işler yapması mümkün değildir.**

Esas perde arkasında doğrudan doğruya **Allah'ın sonsuz ilim, kudret ve iradesinin tecellisi vardır.** Yapan doğrudan Allah'tır. Varlıklar sebep olarak **O'nun kudretine birer perdedir.**

Selam ve dua ile...
Sorularla İslamiyet

Canlılar neden erken yaşta ölüyorlar? Eğer canlı dünya Allah'ın eseriye neden canlıların yüzde doksan dokuzu normal yaşamını sürdürmeden yok oluyor?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Canlı dünya da cansız dünya da Allah'ın eseridir. O'nun eseri olmayan hiçbir varlık yoktur. Bir eser varsa, mutlaka bir ustası olacaktır. Bu aklın ve mantığın gereğidir.

Canlılara belli bir ömür biçip, onlara hayat sürecini tayin eden Allah'tır. Ancak, herhangi bir canlı türüne takdir ettiği hayat süresi, o türün bütün fertleri için aynı değildir. Bir takım sebeplerle bazı fertlerin hayatı daha kısa sürmektedir.

Bunu daha sıhhatli değerlendirebilmek için bütün varlıklara kuş bakışı nazar etmek gerekmektedir. Bütün içinde her hangi bir ferdin hayatı değerlendirilirse, onun erken ölümü daha fazla anlam kazanmaktadır. Hayvanlar âleminde bunu daha açık olarak görmekteyiz. Mesela, bir bizon öküzü, hastalanmış veya ayağı kırılmış. Bunun hayatının devamı onun için bir ızdırap kaynağıdır. Böyle bir fert, yabani hayvanlar tarafından ortadan kaldırılır. Böylece o yabani hayvanların da rızkı temin edilmiş olur. Aynı şekilde hastalanmış veya yaralanmış bir balık, diğerleri tarafından ortadan kaldırılmazsa, o zaman hem o hayvan için ve hem de çevre için, bir takım olumsuzluklar ortaya çıkacak, çevredeki sağlam balıklar da hastalanacaktır.

Meseleye sadece o varlığın hayatta kalması yönünden bakmamak gerekir. Çevredeki besin zincirinin devamı için kâinattaki denge çok önemlidir. Bir anda bir balık bir milyon yumurta yapmaktadır. Bunların hepsi olgun hâle gelse ve hepsi de balık türüne tayin edilmiş olan ömür sonuna kadar yaşamış olsa, birkaç sene içerisinde bütün denizler balık dolar, her taraf balık kokusundan geçilmez hâle gelirdi.

Bir bakteri, yirmi dakikada çoğalmaktadır. Bunlar, kendilerine tayin edilen ömür kadar yaşamış olsalardı, bir sene içerisinde her taraf bakteri dolardı.

Bir çift karasinekten bir mevsimde milyarlarca sinek meydana gelmektedir. Bunların hepsi de karasineğe tayin edilen ömür kadar yaşasalardı, bir senede yeryüzünü birkaç metre kalınlığında karasinek doldururdu. Bütün varlıkları aynı şekilde düşününce, yeryüzü yaşanmaz hale gelirdi.

Bir hayvan türünün ortadan kalkması, onların yaşamalarına uygun çevrenin değişmesinden kaynaklanmaktadır. Mesela, balık su ortamında yaşar. Su çekilmişse, o balığın yaşaması onun için iyilik değil, bir ızdıraptır. Dolayısıyla geçmişte yaşayıp ortadan kalkmış canlılara böyle bakmak gerekir.

Bizdeki acıma ve şefkat hissi, Allah'ın Rahmet ve merhametinin bir tecellisidir. O'nun Rahmetinin bir tecellisi bütün mahlûkata taksim edilince, bize düşen bu his ve duygu ile varlıklara acıyor ve şefkat etmeye çalışıyoruz. Hâlbuki sonsuz rahmet ve şefkat sahibi olan Allah, yarattığı varlıklara kayıtsız kalabilir mi? Onlara acımayıp merhametsiz davranabilir mi?

Bizim yanlışlığımız, bizde tecelli eden merhamet ve şefkat hislerini yanlış yerde kullanmamızdan kaynaklanıyor.

Madem mülk Allah'ındır. O rahmet ve inayet sahibidir. O ne yaparsa en iyisini yapar. Bizim bu konuda yanlışlığa düşmemizin sebebi, kâinata bir bütün olarak nazar edemeyişimizdir.

Bize hayatı veren ve o hayatı rızkı ile devam ettiren, bizde tasarruf eden, bize rahmet ve merhametiyle muamele eden de odur. O'nun şefkati, rahmeti, inyeti ve yardımı olmazsa, bize kim yardım edebilir?

Sadece biz değil, bütün mahlûkat O'nun yardımına muhtaçtır. O ne yaparsa en iyisini yapar.

Yazar:

[Adem Tatlı \(Prof.Dr.\)](#)

Canlılık kendi kendine olabilir mi?

Soru Detayı

- Bir kaç sorum olacak. Benim anlayacağım bir şekilde cevaplarsanız memnun olurum.

Soru 1- Bir hücrenin görevini yerine getirmesi için tam donanımlı ve canlı olması lazım doğru mu? Peki hücrede herhangi bir eksiklik yoksa her şey tas tamam. Bu o hücrenin canlı olmasını gerektirir mi? Canlılık farklı bir şey değil mi?

Soru 2- Tam teşekküllü proteinler bir araya gelip DNA molekülü oluşturabilir mi?

Soru 3- Bazı karşılaştırmalar (benzetmeler) yapılıyor, mesela hücre için mega bir şehir gibi veya fabrika gibi deniliyor. Bunlar abartı mı yoksa hakikaten bu benzetmeler, tabirler doğru mu? Diyelim bir proteinin kendi kendine oluşması bir Selimiye Camisinin bir Ayasofya'nın bütün ihtişamıyla oluşmasından daha mı imkânsız?

Soru 4- Moleküllerin bir araya gelmesi ile veya etkileşmesi ile bir canlılık oluşur mu?

Soru 5- Bir proteinin kendi kendine oluşması ihtimali 10 üzeri bilmem kaç! Peki diyelim bu ihtimal kabul edildi –her ne kadar imkansız olsa da- bu bir canlıyı oluşturabilir mi? Veya canlılığı oluşturmaya doğru götürür mü?

Not: Allah rızası için soruları sorduğum şekliyle tek tek cevap belirterek ve benim anlayabileceğim bir şekilde cevaplar verirseniz çok memnun olurum.

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Sorularınıza tek tek cevap vermeye çalışacağız. Yalnız önce şunda anlaşmamız lazım. Bir eser varsa, mutlaka onun bir ustası olacaktır; ustasız bir eser mümkün değildir.

Şimdi burada sizin sorularınızın hepsi güzel de bunların faili nerede? Yani işi yapan Allah bu işin neresinde yer alıyor? Allah'ı düşünmeden ve O'nu yok sayarak hiçbir meseleyi çözemezsiniz. **Bir atomun yaratılması için sonsuz güç, ilim ve irade sahibi bir yaratıcıya ihtiyaç olduğu** gibi, atomlardan meydana gelen moleküllerin teşekkülü ve daha büyük organizasyonların meydana gelmesi için yine **ilim, irade ve kudreti sonsuz bir yaratıcıya ihtiyaç vardır.**

İşte sizin bütün sorularınızın temelinde yatan da budur. **Yani, bir yaratıcının varlığını kabul etmektir.**

İsterseniz sizinle menemen yemeğinin nasıl yapıldığına bakalım. Biliyorsunuz bu yemek içerisinde yumurta, domates, biber, yağ, soğan ve tuz bulunuyor. Tabii bir de bunları pişirecek ocak lazım. Şimdi bu yemeği teşkil eden malzemelerin oranı ne olacak? Mesela üç yumurta,

dört domates, bir kaşık yağ konan yemeğe yarım kile tuz atılabilir mi? Bu malzemelerden ne kadar alınacağı önemli olduğu gibi, ateşte ne kadar kalacağı da önemlidir. Mesela, bu yemek yüksek hararetli ateşte on beş dakika yerine on beş saat ateşte kalsa ne olur?

Şimdi gel seninle bu yemeğin bir ustası olmadan nasıl pişirilebileceğini araştıralım.

Yukarıda saydığımız malzemeler nasıl bir araya gelecek? **Tencere mi bunları toplayacak?** Hâlbuki onun hayatı ve aklı yoktur? Elbette ki o tencere bu işi yapamaz.

Peki domateslerde ve yumurtalarda hayat vardır. Onlardan birisi veya hepsi bir araya gelerek bu yemeğin malzemelerini toplayıp pişirebilir mi? Ya da bu yemek kendi kendine olamaz mı?

Kendisi olmayan bir şey, kendisi yok iken kendisini nasıl yapacak? Mesela sen hem akıllı, hem şuurlu ve hem de hayat sahibisin. Sen dünyaya kendi kendine mi geldin? Yani, kendini yokluk âleminden alıp bu dünyaya sen kendin mi getirdin? Sen de biliyorsun ki, iki yaşına kadar zor ayağa kalktın. Yemeni, içmeni ve altının temizliğini belli yaşa kadar başkaları yaptı.

Yetişkin bir insanın dahi kendi kudretinde olan yeme ve içmedeki iradesi sadece ağızdan yutuncaya kadardır. Yuttuktan sonra elementlerin nasıl ayrılacağı, hangilerinin başa, hangilerinin dişe, hangilerinin göze, hangilerinin kemiğe gideceği tamamen insanın iradesi dışında cereyan etmektedir.

Yeryüzünde varlıklar içerisinde en akıllı ve şuurlu olan insanın kendi vücudunda meydana gelen hadiselerle sözü geçmezse, diğer varlıkların kendi ihtiyaçlarını kendilerinin karşılaması mümkün müdür?

Sen bu kadar soru sordun. Müsaade et de bir soru da biz sana soralım. Yalnız lütfen samimi olarak ve vicdanının sesini dinleyerek sorumuza cevap ver.

Bu yumurtalı yemek, yani menemen, milyonda bir ihtimal de olsa bir ustası olmadan kendi kendine yapılabilir mi? Ya da senin verdiğin misali sana hatırlatalım. Milyonda bir de olsa Mimar Sinan olmadan, yani bir ustası bulunmadan Selimiye camii kendi kendine olabilir mi?

Görüyorsun ki, **“Evet, kendi kendine meydana gelebilir.” diyemiyorsun.**

İşte kâinatta atomdan galaksilere kadar her şey Allah'ın sonsuz emri, iradesi ve ilmi ile meydana gelmektedir. Kendi kendine olması imkânsızdır.

Soru 1- Bir hücrenin görevini yerine getirmesi için tam donanımlı ve canlı olması lazım doğru mu? Peki hücrede herhangi bir eksiklik yoksa her şey tas tamam. Bu o hücrenin canlı olmasını gerektirir mi? Canlılık farklı bir şey değil mi?

Cevap 1: Evet canlılık farklı bir şeydir. O farklılığı ve canlılığı veren sonsuz ilim sahibi **Allah**'tır.

Soru 2- Tam teşekküllü proteinler bir araya gelip DNA molekülünü oluşturabilir mi?

Cevap 2: Tam teşekküllü bir protein tabirini anlamadık. En küçük protein en az 300 amino asitten meydana gelir. Proteinlerin DNA molekülleri sadece proteinlerden değildir. Cenab-ı Hak DNA'nın yapısında başka kimyevî bileşikler de kullanmaktadır.

Soru 3- Bazı karşılaştırmalar (benzetmeler) yapılıyor, mesela hücre için mega bir şehir gibi veya fabrika gibi deniliyor. Bunlar abartı mı yoksa hakikaten bu benzetmeler, tabirler doğru mu? Diyelim bir proteinin kendi kendine oluşması bir Selimiye Camisinin bir Ayasofya'nın bütün ihtişamıyla oluşmasından daha mı imkânsız?

Cevap 3: Selimiye caminin ustasız yapılmasını kabul etmiyorsun. Doğrusu da budur. Bir eser varsa mutlaka bir ustası olacaktır.

Halbuki hücre canlıdır. Cansız taş yığınları kendiliğinden bir araya gelip bir binayı yapamadığına göre, cansız elementler canlı bir hücreyi nasıl yapacak? Canlılık, yani hayat, elementlerde bulunmayan bir özelliktir. Ne sodyum, ne potasyum, ne karbon ve ne de oksijende hayat yoktur.

Hücre mikroskopta görünen çok küçük bir yapıda olduğu halde, içerisinde binlerce hadise en hassas şekilde yapılmaktadır.

Mesela, bizim vücudumuzda ortalama yüz trilyon hücre vardır. Hücrelerimizin her birisinde bir saniye içerisinde Cenab-ı Hak üç bin değişik reaksiyon meydana getirmektedir. Bu bir kapta bir anda, birbirine karıştırılmadan üç bin değişik kimyevî hadisedir. Bir insanın yüz trilyon hücresi olduğuna göre, bir saniye insanın vücudunda meydana gelen değişiklik: yüz trilyon x üç bin= farklı olaydır ki, bu bizim vücudumuzda cereyan etmektedir. Fakat biz bunun farkında bile değiliz.

İşte bizim vücudumuzda tasarruf yapan Cenab-ı Hak olduğu gibi, bütün kâinattaki icraat da yine O'nun sonsuz ilim, kudret ve iradesiyle olmaktadır.

Soru 4- Moleküllerin bir araya gelmesi ile veya etkileşmesi ile bir canlılık oluşur mu?

Cevap 4: Hayır, kendiliğinden olmaz. Ama Cenab-ı Hak elementlere ve moleküllere hayat vererek canlı varlığı hâsıl eder.

Soru 5- Bir proteinin kendi kendine oluşması ihtimali 10 üzeri bilmem kaç! Peki diyelim bu ihtimal kabul edildi –her ne kadar imkânsız olsa da- bu bir canlıyı oluşturabilir mi? Veya canlılığı oluşturmaya doğru götürür mü?

Cevap 5: Değil bir protein, bir atom dahi bir ustası olmadan meydana gelmez. Nasıl bir resmin mutlaka bir yapanı, yani ressamı varsa, bahar manzarasının da gülün ve bülbülün de dağ ve bağların da mutlaka bir ustası, yaratıcısı vardır ve O da Allah'tır.

Allah bu dünyayı neden adalet üzerine yaratmadı, tam tersi savaş ve adaletsizlik üzerine yarattı?

Soru Detayı

- Neden insanları iyi huylu yaratmayı dilemedi? - Somali'deki kıtlıkta olduğu gibi, dünyanın tamamen adaletsizlik üzerine kurulduğuna inanıyorum.

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Adalet, genel kavramı itibariyle varlıkların muhtaç oldukları hak ve ödevlerini, konumlarına uygun bir şekilde verip tevzi etmektir. Karıncadan bir deve yükünü taşımasını, bir inekten kuş gibi uçmasını, bir insandan tavşan gibi koşmasını istemek adaletsizliktir.

Kâinat çapında var olan dengelerin hepsi Allah'ın sonsuz adaletinin birer yansımasıdır. Derin çukurlardan su içmesi, yüksek yerlerden otlaması için devenin boynunun uzun olması ve sıcak çöllerde uzun süre susuzluğa dayanacak şekilde bir donanımına sahip kılınması; inine rahatça girmesi için yılanın elsiz-kolsuz yaratılması; filin geçimini rahat temin etmesi için çok muhtaç olduğu uzun bir hortumun kendisine verilmesi ve benzeri binlerce konu, ilahî adaletin hikmet dolu bir tezahürüdür.

Keza, ekolojik dengeler, astronomik, jeolojik, biyolojik, ontolojik, bütün kozmik dengeler Allah'ın sonsuz adaletinin birer belgesidir.

Kopernik tarafından keşfedilen güneş sistemindeki milimetrik hesaplarla ortaya konan çok yönlü dengeler, Allah'ın sonsuz adaletini güneş gibi ortaya koymaktadır.

İnsanın görme, işitme, nefes alma, kirli kanı temizleme gibi hayatî önem taşıyan fonksiyonlarının yerine gelmesi için, güneşin ışığını, havanın frekansını, oksijen ve hidrojenin dozajını uygun bir dengede tutmak, sonsuz bir ilim, kudret, hikmet yanında mutlak bir adaletin göstergesi de değil mi?

Bu hakikatler gün gibi ortada olduğu halde, *“Dünyanın tamamen adaletsizlik üzerine kurulduğuna inanıyorum.”* diyen kimseye bütün dünyadan -ontolojik noter tasdikli- tekzipler, yalanlamalar gelmez mi?

Şimdi, merhum Mimar Sinan gibi harika bir mimarın çok harika nakışlarla yaptığı bir binanın bir köşesinde farklı bir nakış yaptığını gören bir kimsenin, bunu Mimar Sinan'ın hatası olarak mı, yoksa hikmetini bilmediği bir hikmete binaen yaptığını mı düşünmesi daha makuldür?

Bunun gibi, evrenin her tarafında güneş parlaklığında görünen ilahî adaleti gördüğümüz hâlde, imtihana tabi tutulduğu için özgür iradesiyle baş başa bırakılan insanların ikamet ettiği şu dünyamızdaki bazı yanlışları *-haşa-*Allah'a vermek mümkün mü?

Bilakis yeryüzündeki mevcut hataların, zulümlerin hepsinin yegâne müsebbibi insandır.

“Allah'ın buyruklarını umursamayan şu insanların kendi elleriyle/tercihleri ile yaptıkları işler yüzünden karada ve denizde (bütün dünyada) bozukluk ortaya çıktı, nizam bozuldu. Doğru yola ve isabetli tutuma dönme fırsatı vermek için, Allah, yaptıklarının bazı kötü neticelerini onlara tattırır.” (Rum, 30/41)

mealindeki ayette insanın bu hatalı durumuna vurgu yapılmıştır.

Dünyada ve -güncel olduğu için özellikle söz konusu olan- Afrika ve Somali'deki durumların da en büyük müsebbibi **insanların kendisidir**. Medya'da takip ettiğimiz gibi, **Emperyalist dış güçlerin zulümleri bir tarafa, Somali'deki insanların yıllardır takip ettikleri yanlış politikalar, iç savaşlara sebebiyet vermiştir. İç savaş sebebiyle de insanlar yerlerini yurtlarını terk etmek zorunda kalmıştır. Bu da sefaleti beraberinde getirmiştir.**

Şüphesiz, insanların ülke çapında *-iman kardeşliğini hiçe sayarak, Allah'ın emir ve yasaklarını çiğneyerek-* sebebiyet verdikleri bu sıkıntıların araksında kaderin de bir hikmeti vardır. Zira müminlerin cezaları genellikle dünyada verilir. Hem de çoğunluğun işlediği suçlardan dolayı gelen musibetler sadece zalimleri değil, mazlumları da yakar. Bu bir imtihan sırrıdır. **Ancak, insanların zulüm ettiği aynı yerde kader adalet eder...**

Şunu unutmayalım ki, Allah'ın en büyük isimlerinden biri **ADL/ÂDİL**'dir.

"Allah kullarına asla zulmedici değildir." (Âl-i İmrân, 3/182; Enfâl 8/51; Hac 22/10)

"... Hayır, Allah dilediğini temize çıkarır ve hiç kimse kıl payı kadar haksızlık görmez."(Nisa, 4/49)

gibi birçok ayette Allah'ın kullarına asla zulmetmeyeceği vurgulanmaktadır:

Bu sebeple, adaletsizlik kavramıyla Allah'a zulüm isnat etmek imanla bağdaşmaz. Bundan derhal tövbe etmek gerekir.

Allah Teala, kullarını yaratmadan önce cennet veya cehenneme gideceğini bildiği halde, cehennemlikleri neden yarattı?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Allah, her insanı temiz bir fitrat üzere özünde iyi olarak yaratmıştır. Her insanda iyiliğe olduğu gibi kötülüğüde meyil vardır. İnsanın sorumluluğu bunlardan hangisine ağırlık verdiğiyle ilgilidir. Allah her insanı potansiyel bir Ebu Bekir (ra) olarak yarattığı gibi potansiyel bir Ebu Cehil olarak ta yaratmıştır. Peygamberler istisna tutulursa genel olarak bu böyledir. Çünkü Allah adildir, zulmetmez.

Ama her insan kendisindeki iman filizini büyütememekte, bazılarıda tamamen bunu kurutmaktadır. Kötü meyillerin verilmesi veya nefis ve şeytanın musallat olması ise hayırdır. İnsan meleklerden farklı yüksek makamlarada çıkabilir, alçak mertebelere de inebilir. Kainatın kurulması ve hayatın devamında asıl amaç kamil insanı netice vermesidir. İnsanın yüksek mertebelere çıkıp kamil insan olması için, kötü meyillerine, nefisine ve şeytana muhalefet etmesi, gerekmektedir. Bu olmasaydı melekler gibi makamı sabit kalırdı. Halbuki sabit makamlı melekler çoktur.

Bu meyillerden dolayı bir kısım insanların cehennem girmesinde kıymeti yoktur. Cehenneme girenler iki seçenekten kötü olanı seçmişlerdir ve buna müstehak olmuşlardır. Allah bu meyilleri veya nefis ve şeytanın tasallutunu derecelerini yükseltip kamil insan olmaları için vermiştir, cehenneme girmeleri için değil.

Kemiyetin, keyfiyete nisbeten ehemmiyeti yok. Asıl ekseriyet, keyfiyete bakar. Meselâ, yüz hurma çekirdeği bulunsa, toprak altına konup su verilmezse ve muamele-i kimyeviye (kimyasal muamele) görmezse ve bir mücadele-i hayatiyeye mazhar olmazsa (Filizlenmeye başlamazsa), yüz para kıymetinde yüz çekirdek olur. Fakat su verildiği ve mücadele-i hayatiyeye maruz kaldığı vakit, sû-i mizacından sekseni bozulsa, yirmisi meyvedar yirmi hurma ağacı olsa, diyebilir misin ki, "*Suyu vermek şer oldu, ekserisini bozdu*"? Elbette diyemezsin. Çünkü o yirmi, yirmi bin hükmüne geçti. Sekseni kaybeden, yirmi bini kazanan zarar etmez, şer olmaz.

Hem meselâ, tavus kuşunun yüz yumurtası bulunsa, yumurta itibarıyla beş yüz kuruş eder. Fakat o yüz yumurta üstünde tavus oturtulsa, sekseni bozulsa, yirmisi yirmi tavus kuşu olsa, denilebilir mi ki, "Çok zarar oldu, bu muamele şer oldu, bu kuluçkaya kapanmak çirkin oldu, şer oldu"? Hayır, öyle değil, belki hayırdır. Çünkü o tavus milleti ve o yumurta taifesi, dört yüz kuruş fiyatında bulunan seksen yumurtayı kaybedip, seksen lira kıymetinde yirmi tavus kuşu kazandı.

İşte, nev-i beşer (insanlık), bi'set-i enbiya (peygamber gönderilmesi) ile, sırr-ı teklif (imtihana tabi tutulma) ile, mücahede (kötü isteklerine muhalefet) ile, şeytanlarla muharebe ile kazandıkları yüz binlerle enbiya ve milyonlarla evliya ve milyarlarla asfiya gibi âlem-i insaniyetin güneşleri, ayları ve yıldızları mukabilinde, kemiyetçe kesretli, keyfiyetçe ehemmiyetsiz hayvânât-ı muzırta (zararlı hayvanlar) nevinden olan küffârı ve münafıkları kaybetti. Bunu yerine böyle kamil insanları kazandı

Allah bazı insanları cehennem için yaratmamıştır; aksine cehennemi bazı insanlar için yaratmıştır. Mesela, bir devlet hapishane yapar, ama bu hapishaneyi falan falan insanlar içeriye tıkılsın diye yapmaz. Bu hapishaneyi kim hakkederse onu içine almak için yapar. Aynen bunun gibi, Allah hakkedenlere cehennemi inşa etmiştir. Yoksa "Falan insanlara cehennemi hazırladım." demek Cenab-ı Hakk'ın adaleti ve hikmetine uymaz. Çünkü bu gibi insanlar hiç cehennemi hak etmemişlerse itiraz hakları olur.

Bizim ne yapacağımız kaderimizde yazılmış ise, ne suçumuz var?

Soru Detayı

- Allah cennet veya cehenneme gideceğimizi biliyorsa, ne diye bizi bu dünyaya gönderdi?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Sorunuzu bazı soru ve cevaplarla açıklamaya çalışalım.

Kader, bir iman rüknüdür ve şöyle tarif edilir: "**Kader**, hak teâlâ'nın, ezelden ebede kadar olmuş ve olacak her şeyin, her şeyini ve her hâlini, zamanını ve mekânını, sıfatlarını ve özelliklerini ezelf ilmiyle bilip, ona göre, takdir etmesidir."

Kaza ise, kaderde planlanan bir şeyin yaratılması, varlık sahasına çıkarılmasıdır.

Kâinatın altı devrede yaratılışından, insanın ana rahminde dokuz ayda teşekkülüne kadar her hâdise kaderi gösteriyor!..

Güneş sisteminden atom sistemlerine kadar her hikmetli tanzim, kaderi ilan ediyor!.. Elementlerin sayıları ve özellikleri, kaderden haber veriyor!.. Bitkilerin ve hayvanların cinslere, türlere ayrılmış olması, her türe farklı kabiliyetler takılması, hep kader ile olmuş!..

Meleklerin, hayvanların ve cansızların sabit makamı kılınması, insanların ve cinlerin ise imtihana tâbi tutulması, kader ile plânlanmış!..

Cennet ve cehennem yaratılması, ilâhî ilim ile takdir edilmiş!... O menzillere hangi yollardan gidileceği de yine kader ile tespit edilmiş!..

Hangi güzel amele ne kadar sevap, hangi günaha ne kadar azap verileceği de kader ile tayin edilmiş!..

Bir bilim dergisinde, insan bedenindeki harika nizam anlatılıyor ve ilâhî takdir konusunda çok güzel misâller sıralanıyordu. Ve yazı şöyle bağlanıyordu:

“Bedenimizin tamamı bir yana, sadece baş parmağımız olmasaydı teknik ve medeniyet ortaya çıkmazdı.”

Gerçekten de, bütün buluşlar, keşifler, sanatlar bir yönüyle, baş parmağa bağlı. O da diğer parmaklarla yan yana gelseydi, ne kalem tutabilirdik, ne kaşık, ne de çekiç. İnsanoğlu, bütün varlık âlemi bir yana, sadece başparmağına ibret nazarıyla bakabilse, ilâhî takdiri en açık bir şekilde görecektir.

Kader konusunda ezberledikleri birkaç soruyu durmadan tekrarlayan adamlar, kaderin bu aslî manasını hiç düşünmezler. Şu haşmetli kâinatın bir ezeli ilim ve takdirle, safha safha yaratıldığı akıllarından bile geçmez. Kaderin bu haşmetli tecellilerini seyredemedikleri gibi, çekirdekleri, tohumları, yumurtaları, spermaları, genleri de bu açıdan değerlendiremezler. Halbuki, bu küçük yaratıklar sanki cisimleşmiş birer plan, birer program... Allah'ın hârika takdirini ve ince hikmetini akli başında olanlara ilan ediyor, ders veriyorlar.

Ve insan, yaratılışı icabı, kadere inanmakla mükellef!.. Çünkü, ölçüden, tartıdan anlıyor. Yapmaya karar verdiği bir evin odalarını bilerek takdir ediyor. Mutfağını, banyosunu, hep yerli yerine koyduruyor. Yarını hakkında planlar kuruyor, hedefler tespit ediyor, kararlar veriyor. İşte bu yaratılışı onu kadere imanla mükellef kılıyor.

Düşünelim bir kere: şu görünen varlıklar içerisinde bizden başka hangi fert kendi varlığından ve yaratılış safhalarından haberdar? Ne olduğunu, niçin yaratıldığını ve nereye gittiğini bilen hangisi?!.. Kuşlar mı, ağaçlar mı, güneş mi, ay mı?!.

Hayvanlar kendi organlarından habersiz. Bitkiler yapraklarını tanımaz. Deniz, içinde yüzen balıklardan gafil. Ay, neyin etrafında döndüğünü bilmez.

Ama insan öyle mi? Kendi bedenindeki nizam kadar, ruhundaki intizamı da biliyor. Elementlerin vazifelerini bildiği gibi, hayvan türlerini, sema sistemlerini de tanıyor. Her ferdin, her nevin ve her sistemin niçin yaratıldığını, ne gibi hikmetler taşıdığını, az da olsa, anlayabiliyor. Bu yaratılışı sayesinde, kaderin eşyadaki o sonsuz tecellilerine de bir derece muhatap olabiliyor.

Kadere iman huzur kaynağı

Kadere iman, insan için, en büyük huzur kaynağıdır. Mümin olan insan, gerek kendi nefsinde gerek dış âlemde gördüğü bütün tanzim ve takdirlerin nice hikmetlerle dolup taşıdığını ve hepsinin de rahmeti netice verdiğini düşünür. **“Kaderin her şeyi güzeldir.”** diyerek, başına gelen her türlü hâdisenin altında rahmet ve hikmeti arar.

Dünya ve âhiret saadeti için gerekli her teşebbüsü yapar ve sonunda Allah'ın rahmet ve keremine itimat eder, huzur bulur!.. Kaybettiğine gam çekmez. Geçmişte kaçırdığı fırsatlara "ah!" etmez. **"Şöyle olsaydı böyle olmazdı!"**yahut, **"Böyle olmasaydı şöyle olurdu!"** gibi lâfların ruha sıkıntı vermekten öte bir fayda sağlamadığını bilir. Mazinin yükünü sırtından atar. Allah'a güvenerek istikbale doğru yol almaya koyulur, huzur bulur!..

Allah'ın kendisine lütfettiği nimetlerle, servetlerle, kabiliyetlerle övünmez, gururlanmaz. Her hayrı ondan bilir, huzur bulur!..

Kadere inanmayanlar insanlığa neyi takdim ediyorlar?

Çalışmayıp, tembelce oturmayı mı? Yoksa, sebeplere teşebbüs etmekle birlikte sonra neticeyi rıza ile karşılamayıp üzülme, dövünme mi?.. Bunda insanlığı ıstıraba sürüklemenin ötesinde ne fayda umuyorlar?!. Hassas ruhu ve tahammülsüz bedeni ile şu aciz insanı, nasıl bu ağır yükün altına sokuyorlar!?. Yoksa huzursuz, asabi ve isyankâr ruhlardan, kendi yıkıcı emelleri hesabına bekledikleri bir şeyler mi var?

Suçlarımızı kadere yükleyebilir miyiz?

Kaderi ikiye ayırabiliriz; ızdırari kader, ihtiyari kader.

"Izdirari kader"de bizim hiçbir tesirimiz yok. O, tamamen irademiz dışında yazılmış. Dünyaya geleceğimiz yer, annemiz, babamız, şeklimiz, kabiliyetlerimiz ızdırari kaderimizin konusu. Bunlara kendimiz karar veremeyiz. Bu nevi kaderimizden dolayı mesuliyetimiz de yok.

İkinci kısım kader ise, irademize bağlıdır. Biz neye karar vereceksek ve ne yapacaksak, Allah ezeli ilmiyle bilmiş, öyle takdir etmiştir.

Kalbimiz çarpıyor, kanımız temizleniyor, hücrelerimiz büyüyor, çoğalıyor, ölüyor. Vücudumuzda, bizim bilmediğimiz birçok işler yapılıyor. Bunların hiçbirini yapan biz değiliz. Uyuduğumuz zaman bile bu tür faaliyetler devam ediyor.

Ama şunu da çok iyi biliyoruz ki, kendi isteğimizle yaptığımız işler de var. Yemek, içmek, konuşmak, yürümek gibi fiillerde karar veren biziz. Zayıf da olsa bir irademiz, az da olsa bir ilmimiz, cılız da olsa bir gücümüz var.

Yol kavşağında, hangi yoldan gideceğimize kendimiz karar veriyoruz. Hayat ise, yol kavşaklarıyla dolu.

Şu halde, bilerek tercih ettiğimiz, hiçbir zorlamaya maruz kalmaksızın karar verip işlediğimiz bir suç kendimizden başka kime yükleyebiliriz?

Yaptıklarımızı Allah yarattığına göre bizim suçumuz ne?

İnsanın cüz-i ihtiyari adı verilen iradesi, önemsiz gibi görülmekle beraber, kainatta geçerli olan kanunlardan istifade ederek büyük işlerin meydana gelmesine sebep olmaktadır.

Bir apartmanın üst katının lütuflarla, bodrum katının ise işkence aletleriyle dolu olduğunu ve bir şahsın bu apartmanın asansörü içerisinde bulunduğunu farz ediniz. Kendisine, apartmanın bu keyfiyeti daha önce anlatılmış bulunan bu zat, üst katın düğmesine bastığında lütfu mazhar olacak, alt katın düğmesine bastığında ise azaba duçar olacaktır.

Burada iradenin yaptığı tek şey, sadece hangi düğmeye basılacağına karar vermesi ve teşebbüse geçmesidir. Asansör ise, o zatın kudret ve iradesiyle değil, belirli fizik ve mekanik kanunlarla hareket etmektedir. Yani, insan üst kata kendi iktidarıyla çıkmadığı gibi, alt kata da

kendi iktidarıyla inmemektedir. Bununla beraber asansörün nereye gideceğinin tayini, içindeki şahsın iradesine bırakılmıştır.

İnsanın kendi iradesiyle yaptığı bütün işler, bu ölçüyle değerlendirilebilir. Mesela; Cenab-ı Hak, meyhaneye gitmenin haram, camiye gitmenin ise faziletli olduğunu insanlara bildirmiş bulunmaktadır. İnsan bedeni ise kendi iradesiyle, misaldeki asansör gibi her iki yere de gitmeye müsait bir yapıdadır.

Kainattaki faaliyetlerde olduğu gibi, beden içindeki faaliyetlerde de insanın iradesi söz konusu olmamakta ve insan bedeni, kanun-u külli adı verilen ilahi kanunlarla hareket etmektedir. Fakat onun nereye gideceğinin tayini, insanın irade ve ihtiyarına bırakılmıştır. O hangi düğmeye basarsa, yani nereye gitmek isterse, beden oraya doğru hareket etmekte, dolayısıyla da gideceği yerin mükafatı veya cezası o insana ait olmaktadır.

Kader zulüm eder mi?

Bazı insanlar zengin, güzel ve sıhhatli doğarlar; bazıları da fakir, çirkin ve sakat. Bunlar, insan iradesinin karışmadığı **“ızdırari kader”**in konusudur. Bu farkı bahane ederek zulümden söz edenler duyarız. Halbuki, zulüm bir hakkın çiğnenmesidir. Kulun ise, Allah'ta hiçbir hakkı yoktur. O, ne vermişse sırf lütfundan dolayıdır.

Bize düşen, verilmeyen nimetleri düşünüp isyana yeltenmek değil, verileni hatırlayıp şükretmektir. Eksiklikler, kulun denenmesi içindir. Dünyayı bir imtihan salonuna benzetirsek, hoşla gitmeyen durumlar birer imtihan sorusudur. Kul isyan mı edecek, yoksa verilen nimetlere şükürle, mahrum kaldığına sabır ile mi karşılık verecek?

Zengin bir tüccar düşünelim. Dükkanına gelen iki fakire, sırf merhametinden dolayı iyilik etmek istiyor. Birine gömlek ve pantolon giydirdi, diğerine ise, bunlara ilaveten ceket ile palto hediye etti. Sadece gömlek ve pantolon alan adam, **“Tüccar bana zulmetti, öbür adama fazla verdi.”** diyebilir mi? Derse, bu sözü edepsizlik olmaz mı?

Biz insanlar da bu fakirlere benziyoruz. Allah, sonsuz merhameti sebebiyle, tükenmez hazinesinden nimetler veriyor. Vücudumuzu, aklımızı, hayalimizi, soluduğumuz havayı, içtiğimiz suyu, yediğimiz gıdayı yaratan o. Çalışmadık, kazanmadık, hak etmedik. O, sırf lütfundan dolayı ikram ediyor. Eksik alan sabrederse ebedi nimetler kazanacak.

Dünya hayatı kısa bir imtihandan ibaret... Az nimetlenen kul, birinci adam gibi asi olur, “zulüm” derse, edepsizlik eder. Vazifesi, verilene şükretmektir. Aksi halde azaba davetiye çıkarır.

Allah, her işinde adildir, asla zulmetmez. Musibetlere de bu açıdan bakmak gerekir. Belalar ya işlediğimiz bir hatanın sonucudur veya imtihanın ürünüdür.

Evi yanan kişi, kadere dil uzatmadan önce, bildiği bir sebep yoksa bile, yine suçu kendisinde arasın. Belki bir insanın kalbini kırmıştır! Ev yakan suç işler, ama kader adalet eder!

Rüzgarın önünde bir yaprak mıyız?

Dikkat edilirse, kaderi bahane ederek, **“Benim ne suçum var.”** diyen kişinin, iradeyi yok saydığı görülür.

Eğer insan, **“rüzgarın önünde sürüklenen bir yaprak”** ise, seçme kabiliyeti yoksa, yaptığından mesul değilse, o zaman suçun ne manası kalır? Böyle diyen kişi, bir haksızlığa uğradığı zaman mahkemeye müracaat etmiyor mu?

Halbuki, anlayışına göre şöyle düşünmesi gerekirdi: “Bu adam benim evimi yaktı, namusuma dil uzattı, çocuğumu öldürdü, ama mazurdur. Kaderinde bu fiilleri işlemek varmış, ne yapsın, başka türlü davranmak elinden gelmezdi ki.”

Hakkı çiğnemenler gerçekten böyle mi düşünüyorlar?

İnsan yaptığından sorumlu olmasaydı, “iyi” ve “kötü” kelimeleri manasız olurdu. Kahramanları takdire, hainleri aşağılamaya gerek kalmazdı. Çünkü, her ikisi de yaptığı isteyerek yapmamış olurlardı. Halbuki hiç kimse böyle iddialarda bulunmaz. Vicdanen her insan, yaptıklarından sorumlu olduğunu ve rüzgarın önünde bir yaprak gibi olmadığını kabul eder.

Allah’ın ne yapacağımızı bilmesi, bizi sorumluluktan kurtarır mı?

Bir film senaryosu tasarlayalım: dedektif, soygun planı hazırlayan üç adamı gizlice dinliyor. Zamanı gelince, soyulacak yere gidiyor. Maksudı suçüstü yakalamak. Fakat soyguna başlarken, adamlar planı değiştiriyorlar. Biri vazgeçiyor, ikisi başka türlü hareket ediyorlar. Eğer bir başkasının bilmesi soyguncuların hareketlerini engelleseydi, planın değişmemesi gerekirdi. Polisin önceden bilmesi olaya hiç tesir etmedi.

Plan değişirse yine etmeyecekti. Çünkü onlar, bu işi polis öyle biliyor diye yapmayacaklardı. Zaten polisin neler bildiğini de bilmiyorlardı.

Eğer planı uygulasalar, yakalansalar ve polis, yaptıklarını önceden bildiğini söyleseydi, “*Sen böyle bildiğin için, biz bu suçu işledik. Gerçek suçlu sensin. Biz masumuz.*” mu diyeceklerdi?

Günah işleyip de suçu kadere, yani “**o işi önceden bilen ilahi ilme**” yüklemek isteyen günahkârın bunlardan ne farkı var?

“Kaderimden kaçamam, yazılan başa gelir, olacak denen olur. Öyleyse günahımdan dolayı niçin suçlu sayılıyorum?” diye düşünenler hiç de az değil.

Bu mantığın, mesuliyetten kurtulmak isteyen bir suçluya ait olduğu gün gibi ortada. İşte formül: suçu kadere yükle ve rahatla! Adil bir hakem olan vicdanın, bu düşünüş biçimiyle huzura kavuşacağını sanmıyorum. Çünkü, yapıp ettiklerimizin dikkatli bir şahididir o. Şüphesiz bir “kader kanunu” vardır ve hükmünü yürütür, ama “**irade**” de bir kanundur. Her günahı isteyip dileyerek işlediğimizi nasıl unutabiliriz? Alinyazımızı okuyamıyoruz, kaderde olanı bilmiyoruz. Bizim bildiğimiz, önümüzde biri iyi, diğeri kötü iki yol bulunduğu. Asla inkar edemeyeceğimiz irademizle birinden gidiyoruz. Giderken de nefsimizden başka bir zorlayıcı olmadığını pekala hissediyoruz. Önce değil, ancak her şey olup bittikten sonra öğreniyoruz alın yazımızı.

Şu misalin meselemize ışık tutacağına inanıyorum. Harika bir kameraman düşünelim. Diyelim ki, bu adam, bizim gelecekteki on günlük hayatımızı gizlice filme aldı. Yani o, on günlük yaşantımızı önceden bildi. Biz de film olayını öğrendik, ama bantta neler olduğunu bilmiyoruz. On birinci gün filmi bize gösterdi. İşlediğimiz hataları, günahları ve suçları seyrettik. Kameramana, “**Sen bizim on günlük geleceğimizi bilmesen, görüntülemesen, biz bu suçları işlemezdik.**” diyebiliriz miyiz?

Bilmekle yapmanın çok farklı şeyler olduğunu vurgulamak gerekir. Bir misal vermiştik. Bizlerin bir çekirdeğin ağaç olacağını bilmemiz onun ağaç olmasına gerek olmadığı anlamına gelmez.

Ayrıca bir makine veya bina için bir plan yapılırsa, madem ki plan var, öyleyse binaya ve makinaya ne gerek var denilebilir mi?..

Yarın bir yere gideceğimizi ve şunları yiyeceğimizi planlıyalım. Buna göre madem ne yapacağımız belli öyleyse ne gerek var gitmeye ve yemek yemeye diyor muyuz?..

Biz bile gündelik basit şeyler için bunu diyemezsek, Allah'ın sayısız hikmetlerle yarattığı insanı, madem ne yapacağını biliyordu öyleyse neden imtihan ediyor denilemez.

Kaderin esas anlamı, "Allah'ın, olmuş olacak her şeyi bilmesi" demektir. Dikkat edersek insan iradesini yok saymıyor. **Bilmek ayrı yapmak ayrıdır.** Bilen Allah'tır, yapan kuldür. Bu konuya bir misal verelim:

Peygamberimiz (asm) İstanbul'un fethini ve komutanını yüz yıllar önce müjdelemiş ve haber vermiştir. Zamanı gelince de dediği gibi çıkmış. Şimdi, İstanbul Peygamberimiz (asm) dediği için mi fethedildi, yoksa fethedileceğini bildiği için mi söyledi. O zaman Sultan Fatih yatsaydı, çalışmasaydı, ordular hazırlatıp savaşmasaydı yine olacak mıydı? Demek ki Allah Fatih'in çalışıp İstanbul'u fethedeceğini biliyordu ve bunu elçisi Hz. Peygamber (asm)'e bildirdi.

Buradaki ince nokta: Allah bildiği için yapmıyoruz; biz yapacağımız için Allah biliyor. Zaten Allah'ın geleceği bilmemesi düşünülemez. Bilmese veya bilemese yaratıcı olamaz.

Buna bir örnek verelim; Allah dostu evliyadan bir öğretmen düşünelim. Öğrencilerinden birisine **"Yarın seni şu kitaptan imtihan edeceğim."** diyor. Fakat öğretmen Allah'ın izniyle onun film, maç, oyun, eğlence, derken sabah okula çalışmadan geleceğini bilerek, akşamdan karnesine **"0"** yazıyor. Ertesi sabah öğrenci sorulan sorulara cevap veremiyor ve sıfırı hak ettiğini bildiği anda, öğretmen cebinden not defterini çıkarıp **"Senin çalışmayıp sıfır alacağını bildiğim için önceden deftere sıfır yazmıştım."** diyor. Buna karşı öğrenci **"Hocam sen sıfır yazdığın için ben sıfır aldım. Yoksa geçer puan yazsaydın geçerdim."** diyebilir mi?

Demek ki Allah yazdığı için biz yapmıyoruz, bizim yapacağımız şeyleri bilerek Allah yazıyor. İşte buna kader diyoruz.

Teşbihte hata olmasın, Allah da, bizim ömrümüz boyunca yapacaklarımızı "ezeli kamerasıyla "Levh-i Mahfuz" denilen bir banda alıyor. Fakat biz o filmde neler bulunduğunu asla bilmiyoruz. Bu tespit hareketimize, niçin tesir etsin! Gerçek bu olunca, mesuliyet elbette bizimdir. Hür irademizle kötüyü seçip, günah işlediğimiz için suçlanıyoruz, başka şey için değil. **"Kaderimde yazılıysa suçum ne?"** demeye hiç hakkımız yok. İsteyerek suç işlemek **"suç"** değilse, suç ne peki?

Bize düşen, günahımıza tövbe etmek, affı için yalvarmak ve güzel ameller işleyip cezadan kurtulmaya çalışmak. Suçu kadere yüklemeye çalışmakla ancak kendimizi aldatabiliriz, Allah'ı, asla!..

Allah Teala, kullarını yaratmadan önce cennet veya cehenneme gideceğini bildiği halde, cehennemlikleri neden yarattı?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Allah, her insanı temiz bir fitrat üzere özünde iyi olarak yaratmıştır. Her insanda iyiliğe olduğu gibi kötülüğünde meyil vardır. İnsanın sorumluluğu bunlardan hangisine ağırlık verdiğiyle ilgilidir. Allah her insanı potansiyel bir Ebu Bekir (ra) olarak yarattığı gibi potansiyel bir Ebu Cehil olarak ta yaratmıştır. Peygamberler istisna tutulursa genel olarak bu böyledir. Çünkü Allah adildir, zulmetmez.

Ama her insan kendisindeki iman filizini büyütememekte, bazılarıda tamamen bunu kurutmaktadır. Kötü meyillerin verilmesi veya nefis ve şeytanın musallat olması ise hayırdır. İnsan meleklerden farklı yüksek makamlarada çıkabilir, alçak mertebelerede inebilir. Kainatın kurulması ve hayatın devamında asıl amaç kamil insanı netice vermesidir. İnsanın yüksek mertebelere çıkıp kamil insan olması için, kötü meyillerine, nefsine ve şeytana muhalefet etmesi, gerekmektedir. Bu olmasaydı melekler gibi makamı sabit kalırdı. Halbuki sabit makamlı melekler çoktur.

Bu meyillerden dolayı bir kısım insanların cehennem girmesinde kıymeti yoktur. Cehenneme girenler iki seçenekten kötü olanı seçmişlerdir ve buna müstehak olmuşlardır. Allah bu meyilleri veya nefis ve şeytanın tasallutunu derecelerini yükseltip kamil insan olmaları için vermiştir, cehenneme girmeleri için değil.

Kemiyetin, keyfiyete nisbeten ehemmiyeti yok. Asıl ekseriyet, keyfiyete bakar. Meselâ, yüz hurma çekirdeği bulursa, toprak altına konup su verilmezse ve muamele-i kimyeviye (kimyasal muamele) görmezse ve bir mücadele-i hayatiyeye mazhar olmazsa (Filizlenmeye başlamazsa), yüz para kıymetinde yüz çekirdek olur. Fakat su verildiği ve mücadele-i hayatiyeye maruz kaldığı vakit, sû-i mizacından sekseni bozulsa, yirmisi meyvedar yirmi hurma ağacı olsa, diyebilir misin ki, "*Suyu vermek şer oldu, ekserisini bozdu*"? Elbette diyemezsin. Çünkü o yirmi, yirmi bin hükmüne geçti. Sekseni kaybeden, yirmi bini kazanan zarar etmez, şer olmaz.

Hem meselâ, tavus kuşunun yüz yumurtası bulursa, yumurta itibarıyla beş yüz kuruş eder. Fakat o yüz yumurta üstünde tavus oturtulsa, sekseni bozulsa, yirmisi yirmi tavus kuşu olsa, denilebilir mi ki, "*Çok zarar oldu, bu muamele şer oldu, bu kuluçkaya kapanmak çirkin oldu, şer oldu*"? Hayır, öyle değil, belki hayırdır. Çünkü o tavus milleti ve o yumurta taifesi, dört yüz kuruş fiyatında bulunan seksen yumurtayı kaybedip, seksen lira kıymetinde yirmi tavus kuşu kazandı.

İşte, nev-i beşer (insanlık), bi'set-i enbiya (peygamber gönderilmesi) ile, sırr-ı teklif (imtihana tabi tutulma) ile, mücadele (kötü isteklerine muhalefet) ile, şeytanlarla muharebe ile kazandıkları yüz binlerle enbiya ve milyonlarla evliya ve milyarlarla asfiya gibi âlem-i insaniyetin güneşleri, ayları ve yıldızları mukabilinde, kemiyetçe kesretli, keyfiyetçe ehemmiyetsiz hayvânât-ı muzırta (zararlı hayvanlar) nevinden olan küffârı ve münafıkları kaybetti. Bunu yerine böyle kamil insanları kazandı

Allah bazı insanları cehennem için yaratmamıştır; aksine cehennemi bazı insanlar için yaratmıştır. Mesela, bir devlet hapishane yapar, ama bu hapishaneyi falan falan insanlar içeriye tıksın diye yapmaz. Bu hapishaneyi kim hakkederse onu içine almak için yapar. Aynen bunun gibi, Allah hakkedenlere cehennemi inşa etmiştir. Yoksa "Falan insanlara cehennemi hazırladım." demek Cenab-ı Hakk'ın adaleti ve hikmetine uymaz. Çünkü bu gibi insanlar hiç cehennemi hak etmemişlerse itiraz hakları olur.

Toplumdaki sosyal çöküntü ve huzursuzluğun sebebi nedir?

Soru Detayı

Dikkatimi çeken bir şey var, insanlar sanki bir sosyal çöküntü içerisinde. Yani ufak bir kendine gelen ezadan cefadan, çok farklı durumlara giriyorlar, hayatta cereyan eden olayları çok farklı yorumluyorlar, her bir olayda farklı şeyler arıyorlar. - Bu insanların böyle bir durumda bulunmalarının sebebi nedir?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Huzursuzluğun, bunalımın, stresin en önemli bir kaynağı da şu güzel ifadelerle nazarımıza sunulmuş:

*“Bir şey ‘ma vudîa leh’inde istihdam edilmezse atalete uğrar, matlup eseri göstermez.”
(Sünuhat)*

“Ma vudîa leh”, bir şeyin yapılış gayesi mânâsına geliyor. Gözün vazediliş, yâni yaratılış gayesi: görme... Onu tatların kontrolünde kullanmaya kalkarsanız, o âlete zarar verir ve rahatsız olursunuz.

Her duygusunu ve hissini rıza dairesinde ve istikamet çizgisinde kullanan insanlar dünyada da bir nevi cennet hayatı yaşarlar.

Kendilerini ebed ülkesinin sonsuz saadetine hazırlayan ve Kur’an’dan aldıkları ders ile bu geçici dünya hayatını bir oyun ve eğlence olarak değerlendiren insanların ruhları, her türlü musibet karşısında dipdiri, sapaşağlamdır. Onlar bu dünya sahnesinde fakir rolünü oynayacaklarsa, bunu en güzel şekilde başarırlar. Hastalandıklarında kıvrınmayı çok iyi becerirler. Trajedide gözlerinden yaşlar boşalır. Ama onlar oyunda olduklarını unutmadıkları için, sevinmeleri de üzölmeleri de çok sınırlıdır; oyunun icap ettiği kadardır.

Dünyayı oyun ve eğlence bilenlerin nazarları âhiretedir. Gayretleri o belde içindir. O beldenin saadeti de azabı da ebedî... Bunun şuurunda olan ve “innalillah” yâni “biz Allah’ın kuluyuz, hayatımız ölümümüz, bedenimiz, ruhumuz, mevkiimiz, makamımız, kısacası her şeyimiz, onun için, onun rızası içindir” sırrına eren insan, fâni dünyanın geçici sıkıntılarında boğulmaz.

Her şeyiyle sınırlı olduğunu bilir ve sınırsız elemelerin altına girmez, onları ruhuna yüklemey. Dostlarını sonsuz rahmet ve ihsan sahibi Allah’a emanet, düşmanlarını da yine onun sonsuz adaletine havale eder.

Ruhunu da bedenini de emanet bilir; onları ne ezer, ne de başkasına ezdirir. Ama gücünü ve kuvvetini aşan sahalarda, bu ağır imtihanı kolayca verebilmek için Rabbine iltica eder. Ve neticede o’nun takdirine rıza ile rahat bulur. Dünyadan, dünya ehlinden ve bu âlemin sıkıntılarında korkacağına onların hâlikından korkar, o’na iltica eder.

“Allah’tan havf eden (korkan) başkaların kasavetli, belâlı havfından kurtulur.” (Sözler)

Her hayır gibi, kalp huzuru da o'nun elindedir. Buna lâayıkıyla iman etsek başkalarının kapılarında dolaşmaktan kurtulacak, aradığımız her güzelliğı Rabbimizin rahmet kapısında bulacağız.

Ve Üstad Bediüzzaman'dan bir Kur'anî reçete:

“Hem (Kur'an) mü'mine der: İhtiyarın cüz'î ise, kendi malikinin irade-i külliyesine işini bırak. İktidarın küçük ise, kadîr-i mutlakın kudretine itimad et. Hayatın az ise hayat-ı bâkiyeyi düşün. Ömrün kısa ise ebedî bir ömrün var, merak etme. Fikrin sönük ise Kur'an'ın güneşini altına gir. İmanın nuruyla bak ki, yıldız böceğı olan fikrin yerine her bir âyet-i Kur'an birer yıldız misüllü sana ışık verir. Hem hadsiz emellerin, elemelerin varsa, nihayetsiz bir sevap ve hadsiz bir rahmet seni bekliyor. Hem hadsiz arzuların, makasından varsa, onları düşünüp muzdarip olma. Onlar bu dünyaya sığışmaz, onların yerleri başka diyardır ve onları veren de başkadır.” (Sözler, Otuz İkinci Söz)

Erzurum'un itibarlı alimlerinden biri de Mehmet KIRKINCI Hocaefendidir. Eserlerinden de anlaşılacağı üzere Hocaefendi hoş sohbet, yumuşak yaklaşımlı, nüktedan bir irşad üslubuna sahiptir. Kimseyi itham etmez, ayıplayıp suçlamaya yönelmez. Mutlaka bir nükte, bir fıkra ile konuyu rahatlatır, tatlı bir yaklaşımla irşadını etkili kılar.

Nitekim günün birinde oldukça zengin biri müracaat eder Hocaefendiye.

- Her şeyim var; fakat huzurum yoktur. Bana bir çare bul, der.

Sözlerine şunu da ilave eder: Doktorlar muayene ediyorlar, hiçbir rahatsızlığın yok diyorlar. Hatta vücudumda vitamin eksikliği dahi olmadığını söylüyorlar.

İşte burada Hocaefendi öze karışır:

- Dur bakalım dur, der. Birde biz bakalım şu vitamin eksikliğine. Eğer dedikleri gibi vitamin bolluğı olsaydı, sende bu rahatsızlık olmayacaktı, mutlaka işin içinde bir eksiklik söz konusu...

Sorusunu şöyle sorar:

- Saçlarda yaşlanma belirtisi olan beyazlanma başlamış. Namazlarını kılıyor musun? İbadetle aran nasıl?

Adam zorlada olsa gerçeğı itiraf eder:

- Hayır, henüz namaz kılmaya başlamadım.

Hocaefendi:

- Bak der, sende manevi vitaminlerden (A) vitamini yok, gördün mü?

Sonra tekrar sorar:

- Oruçla aran nasıl? Tutuyor musun?

Adam yine zorlanır:

- Hayır, der, henüz oruç tutmaya başlamadım.

Oooo, der Hocaefendi, sende (B) vitamini de yok.

Sormaya devam eder: **Zengin olduğunı söyledin, zekatını nasıl hesap ediyorsun?**

- Şey, der, yani henüz zekat filan da vermiyorum.

Hocaefendi büsbütün hayrettedir:

- *Bak hele, der, sende (C) vitamini de yoktur. Nasıl huzur bulacaksın bu kadar vitamin eksikliğiyle?*

Aralarındaki diyalog şu şekilde sürer gider:

- *Hacca gittin mi?*

- Henüz hacca gidecek vaktim olmadı.

- *Neler söylüyorsun sen. Demek sende (D) vitamini de yok.*

- *Peki, bir de aldığıın gıdalara bakalım. Kazancına haram karışıyor mu?*

- Evet, azda olsa karışıyor.

- *Gördün mü, der Hocaefendi. Sen mikroplu gıdalar da almışsın. Elbette huzurun olmaz, rahattan mahrum kalırsın.*

Hocaefendi sözlerine şunları da ekler:

Bütün bunlara rağmen senin kurtulman yine de mümkün. Çare vardır. Yeter ki sen bu vitamin eksiklerini tamamlas. Bir de mikroplu gıda alma. Allah'ın izniyle sende en küçük bir rahatsızlık, huzursuzluk kalmayacak, turp gibi olacaksın.

Kur'an mucizeleri nelerdir; örnekler verir misiniz?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Kur'an-ı Kerim'in her ayeti birer mucizedir. Bu bakımdan Kur'an'daki bütün mucizeleri burada anlatmak mümkün değildir. Bazıları şöyledir:

1. **“Allah O’dur ki, gökleri dayanak olmaksızın yükseltti.”** (Ra’d, 13/2) ayeti, göklerin dağlar sayesinde ayakta duruyor hırafesini ortadan kaldırmıştır.

2. Kur'an-ı Kerim'de evrenin yaratılışı şöyle açıklanır. **“O gökleri ve yeri yoktan var edendir.”** (En’am, 6/101) Bu ayet şimdiki ilim dünyasının ulaştığı son nokta olan -tüm evrenin zaman ve mekân boyutlarıyla bir sıfırdan, büyük bir patlamayla ortaya çıktığı- gerçeğini 1.400 sene evvel haber vermiştir.

3. Kâinatın daima genişlediği gerçeği artık ilim ve bilim dünyasının kabul ettiği bir ilmi buluştur. Buna Kur'an şu ayetiyle işaret etmektedir:

“Biz göğü büyük bir kudretle bina ettik. Ve şüphesiz biz onu genişleticiyiz.” (Zariyat, 51/47)

4. XX. asrın bir buluşu da her yıldız ve gök cisimlerin bir yörüngede durduğu gerçeğidir. Bu duruma Kur'an şu ayetle işaret ediyor:

“Geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı yaratan O’dur. Her biri bir yörüngede yüzüp gidiyor.” (Enbiya, 21/33)

5. Güneşin sabit olarak durduğu zannedilirdi. Oysa Kur'an güneşin sabit değil aksine daima hareket eden ve belirli bir hızla ilerleyen bir gök cismi olduğunu söylüyordu. Ve asırlar sonra da ilim onu tasdik edecekti. Şöyle ki:

“Güneş de kendisi için tespit edilen bir karar yerine doğru akıp gitmektedir. Bu üstün ve güçlü olan bilenin takdiridir.” (Yasin, 36/38)

Kur'an'daki Jeolojik Mucizeler:

Karaların Azalması:

Yüce Allah on dört asır önce indirdiği Kur'an-ı Kerim'de kendi yaratışıyla ilgili bazı sırları haber vermektedir. Bu sırlar hem Kur'an'ın Allah sözü olduğunu kanıtlamakta hem de doğa bilimlerindeki gelişmenin önünü açmaktadır.

“Onlar görmüyorlar mı ki, gerçekten biz arza geliyor ve onu çevresinden eksiltiyoruz...” (Ra’d, 13/41)

“... Fakat şimdi, bizim gerçekten yere gelip onu etrafından eksiltmekte olduğumuzu görmüyorlar mı?..” (Enbiya, 21/44)

Küresel ısınmayla birlikte kutuplardaki buz tabakaları erimekte ve okyanuslardaki deniz suyu seviyesi yükselmektedir. Artan su miktarı da daha fazla karayı kaplamaktadır. Deniz kıyıları sular altında kaldıkça, yeryüzünün toplam yüz ölçümü veya kara miktarı da azalmaktadır. (Dr. Mazhar U. Kazi, 130 Evident Miracles in the Qur'an, Crescent Publishing House, New York, USA, 1998, s. 115) Âyetlerde geçen **“onu çevresinden eksiltiyoruz”, “etrafından eksiltmekte olduğumuz”** ifadelerinin de, deniz kıyılarının sularla kaplanmasına işaret ediyor olması muhtemeldir.

New York Times gazetesinde bu konu ile ilgili yer alan bir haber şöyledir:

Geçen yüzyıl boyunca, yeryüzünün ortalama yüzey ısı bir fahrenheit kadar yükseldi, ısınma oranı da son çeyrek yüzyılda artış gösterdi. Bilim adamları, 1950 ve 1960'ların denizaltı verilerini 1990'ların gözlemleri ile karşılaştırdılar ve Kuzey Kutbu havzasındaki buz tabakasının % 45 oranında incelendiğini ispatladılar. Uydu görüntüleri, bölgeyi kaplayan buzların boyutlarının geçtiğimiz yıllarda önemli ölçüde azaldığını göstermektedir. (New York Times, August 19, 2000)

XX. yüzyıl sonlarında elde edilen bulgular, Enbiya suresi'nin 44. ve Rad suresi'nin 41. ayetlerindeki hikmetleri anlamamıza yardımcı olmuştur.

Kıtaların Sürüklenmesi

Yer kabuğu kendisinden daha yoğun olan manto tabakası zeminde âdeta yüzer gibi hareket etmektedir. İlk olarak XX. yüzyılın başlarında Alfred Wegener isimli Alman bir bilim adamı, yeryüzündeki kıtaların dünyanın ilk dönemlerinde bir arada bulduklarını, daha sonra farklı yönlerde sürüklenerek birbirlerinden ayrılıp uzaklaştıklarını keşfetmiştir.

Yeryüzündeki kara parçaları yaklaşık 500.000.000 yıl önce birbirlerine bağlılardı ve "**Pangaea**" ismi verilen bu büyük kara parçası Güney Kutbu'nda bulunuyordu. Yaklaşık 180.000.000 yıl önce Pangaea ikiye ayrıldı. Farklı yönlerde sürüklenen bu iki dev kıtanın birincisinden Afrika, Avustralya, Antarktika ve Hindistan; ikincisinden ise, Avrupa, Kuzey Amerika ve Asya'nın Hindistan dışındaki kısımları oluştu.

Kıtasal hareketin yılda 1 ile 5 cm civarında olduğu hesaplanmıştır. Tabakalar bu şekilde hareket ettikçe Dünya coğrafyasında değişiklikler meydana gelir. Örneğin, Atlantik Okyanusu her sene biraz daha genişlemektedir. (Carolyn Sheets, Robert Gardner, Samuel F. Howe, General Science, Allyn and Bacon Inc. Newton, Massachusetts, 1985, s. 305)

Allah dağların hareketini ayette "*sürüklenme*" olarak bildirmiştir. Bilim adamlarının bugün bu hareket için kullandıkları İngilizce terim de "**continental drift**" yani "*kıtasal sürüklenme*"dir.

"Dağları görürsün de donmuş sanırsın; oysa onlar bulutların sürüklenmesi gibi sürüklenirler..." (Neml, 27/88)

Yerin Yedi Katmandan Oluşması:

Allah'ın Kur'an'da yeryüzü ile ilgili bilgilerden biri, yeryüzünün, yedi kat olan gökyüzüne benzerliğidir:

"Allah, yedi göğü ve yerden de onların benzerini yarattı..." (Talak, 65/12)

Rabbimiz asırlar önce yerin ve göğün yedişer kat olduğunu bildirmiştir. Asırlar sonra uzun jeolojik araştırmalar sonucunda varılan netice de aynı olmuştur. Bilim adamlarının sıraladığı bu katmanlar şöyledir: **Hidrosfer, Litosfer, Astenosfer, Üst manto, Alt Manto, Dış Çekirdek ve İç Çekirdek:**

Hidrosfer okyanus ve denizlerin en üst kısmı ile bunlardan etkilenen karaların kıyılarıdır. **Litosfer**, Dünya'nın en üst katmanını oluşturan katı kaya tabakadır. Diğer katmanlarla kıyaslandığında oldukça ince, daha soğuk ve daha katıdır; bu bakımdan yeryüzünde kabuk görevi görür.

Litosferin altında **Astenosfer** katmanı bulunur. Bu katman yüksek ısı ve basınca maruz kaldığında yumuşayıp eriyebilen, sıcak, yarı-katı maddelerden oluşmuştur. Katı Litosfer tabakasının, yavaşça hareket eden Astenosfer tabakası üzerinde yüzdüğü ya da hareket

ettiği düşünölmektedir. Bu katmanın altında yüksek sıcaklıkta, yarı-katı kayalardan oluşan yaklaşık 2.900 km kalınlığında manto denilen bir tabaka vardır. Kabuktan daha fazla demir, magnezyum ve kalsiyum içeren manto daha sıcak ve yoğundur; çünkü Dünya'nın içindeki ısı ve basınç derinlikle birlikte artar.

Dünya'nın merkezinde de neredeyse mantonun iki katı yoğunlukta olan çekirdek yer alır. Bu yoğunluğun sebebi içeriğinde kayalardan çok metaller (demir-nikelalasımi) bulunmasıdır. Dünya'nın çekirdeği ise iki ayrı parçadan oluşur: Biri 2.200 km kalınlığında olan sıvı dış çekirdek, diğeri de 1.250 km kalınlığındaki katı bir iç çekirdek. Dünya döndükçe sıvı dış çekirdek Dünya'nın manyetik alanını oluşturur.

Her şeyden önemlisi, XX. yüzyıldaki teknoloji ile tespit edilebilen bu bilimsel gerçeklerin Kur'an'da yerelması, Kur'an'ın çok sayıdaki mucizesinden sadece birkaçıdır.

Yarılan Yeryüzü:

"Dönüşlü olan göğö and olsun. Yarılan yere de." (Tarık, 86/11-12)

Yukarıdaki ayette geçen Arapça "**sada**" kelimesi Türkçe'de "*çatlama, yarıma, ayrılma*" anlamlarına gelmektedir. Allah'ın yerin yarıması üzerine yemin etmesi, başka bir Kur'an mucizesidir.

1945-1946 yıllarında, bilim adamları mineral kaynaklarını araştırmak için ilk kez deniz ve okyanusların diplerine indiler. Araştırmaların da dikkati çeken en önemli noktalardan biri Dünya'nın kırıklı yapısı oldu. Dünya'nın dış yüzeyindeki kayalık tabaka; kuzey-güney ve doğu-batı doğrultulu olup, on binlerce kilometre uzunluğunda çok sayıda geniş çatlak(fay) ile yarılmıştı. Yeryüzünün bu kırıklı yapısı sayesinde, önemli miktarda ısı dışarı atılır ve erimiş kayaların büyük bir kısmı okyanuslardaki tepeleri oluşturur. Eğer yeryüzünün, kabuğundan yüksek miktarda ısının dışarı çıkmasına olanak veren bu yapısı olmasaydı Dünya üzerinde hayat imkansız olurdu. Çünkü bu durumda yer kabuğunun altından çıkış noktası bulamayan ısı, çok büyük miktarlarda olumsuz nükleer etki meydana getirecekti.

Hız. Muhammed'in peygamberlik delilleri ve Kur'an'ın Allah kelamı olması hakkında bilgi verir misiniz?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

PEYGAMBER EFENDİMİZ'İN (ALEYHİSSALATU VESSELÂM) PEYGAMBERLİĞİNİN DELİLLERİ

a. Geçmiş İlahî Kitaplarda Geleceğinin Müjdelenmesi

Geçmiş ilahî kitaplarda Peygamber Efendimiz'in (aleyhissalatu vesselâm) peygamberliğini müjdeleyen ve onun bir peygamber olarak insanlara gönderileceğini haber veren ifadeler mevcuttur. Birçok değişikliğe maruz kalmalarına rağmen elimizdeki mevcut Tevrat ve İncil nüshalarında, pek çok işaret bulunmaktadır.

Tevrat'tan bunlardan sadece dört tanesini arz etmekle iktifa edeceğiz:

"...Musa demiştir: 'Rab size kardeşlerinizin arasından benim gibi bir peygamber çıkaracak, her ne söylese onu dinleyeceksiniz. Ve bütün peygamberler, Semuel (İsmail) ve sıra ile gelenler, hep söylenen bu günleri ilan ettiler.'" (Yeni ahit Resullerin İşleri, Bâb: 3, Ayet 22)

"...Ve Rabbin... Musa gibi bir peygamber daha İsrail'de çıkarmadı." (Tesniye, Bab: 34, ayet: 12)

"Onlar için kardeşleri arasından, senin gibi bir peygamber çıkaracağım ve sözlerimi onun ağzına koyacağım ve ona emredeceğim, her şeyi onlara söyleyecek." (Kitab-ı Mukaddes, Tesniye Bâb 18, Ayet 18)

"Rab Sina'dan geldi ve onlara Sâir'den doğdu; Paran dağlarında parladı ve mukaddeslerin on binleri içinden geldi. Onlar için sağında ateşli ferman vardı." (Tesniye, Bâb 33, Ayet: 2)

Ahd-i Atik'in (Tevrat'ın) ilgili yerlerinden yapılan iktibaslardan hareketle şu tespitleri yapabiliriz:

Hiz. İbrahim'in oğlu Hiz. İşhak'ın soyundan gelen İsrail Oğullarına Hiz. Musa'nın, 'kardeşleriniz' şeklindeki hitabı, İşhak'ın kardeşi Hiz. İsmail'in soyuna, yani İsmail Oğullarına işarettir. İsmail Oğullarından gelecek peygamber ise, ancak Peygamber Efendimiz olabilir; çünkü İsmail soyundan yalnızca Efendimiz (aleyhissalatu vesselâm) gelmiştir. Burada sonradan gelen birer peygamber olmaları yönüyle akla Hiz. Yûşa ve Hiz. İsa da gelebilir, ne var ki her ikisi de Hiz. İsmail'den değil İsrail Oğullarındandır. Nitekim Hiz. Musa, ikinci ayette kendisi gibi bir nebini İsrail Oğullarından bir daha çıkmayacağını açıkça ifade etmektedir.

Hiz. Musa 'benim gibi' sözüyle Peygamberimizi (aleyhissalatu vesselâm) kastetmektedir; çünkü, cihad, getirdiği hükümler, koyduğu cezalar, cemaati arasında sözünün dinlenir olması.. gibi pek çok hususta Hiz. Musa'ya benzeyen, Hiz. Yuşa ve İsa değil, Peygamber Efendimiz'dir (aleyhissalatu vesselâm).

"Sözlerimi ağzına koyacağım." ifadesi, Peygamber Efendimizin (aleyhissalatu vesselâm) ümmî olup, okuma yazması bulunmadığı halde Kur'ân'ı ezbere okumasıdır. Yüce Allah, vahyi peygamberine inzal etmiş o da şifahen başkalarına aktarmıştır ki, bu konuda o sadece bir aracı durumundadır. Kur'ân'ın şu ayeti bu hususa dikkat çeker:

"(Ey Nebi,) muhakkak ki bu (Kur'ân) âlemlerin Rabbinin indirdiği bir kitaptır. Onu ruhu'l-emin, (Cibril) uyarılardan olman için, senin kalbine gayet açık bir Arapça ile indirmiştir. Bu, (Kur'ân'ın indirileceği) şüphesiz öncekilerin kitaplarında da vardır. İsrailoğulları âlimlerinin, bunu bilmeleri, onlar için bir delil değil midir?" (Şuarâ, 26/192-197)

'Sina'dan gelme' ifadesi, Hiz. Musa'ya Tur-ı Sina'da ilahî hükümlerin verilmesini; 'Sair'den doğma' Hiz. İsa'ya İncil'in verilmesini; 'Paran dağlarında parlama' ise, Peygamber Efendimizin (aleyhissalatu vesselâm) Mekke'den çıkacağını ifade eder. **Paran**, -Arapça okunuşuyla Faran- Mekke'nin eski isimlerinden olduğu gibi, Kitab-ı Mukaddes'in Tekvin bölümünde de , Hiz. İsmail'in Paran çölünde oturduğu anlatılmaktadır. Bu ayette 'mukaddesler' ifadesiyle de, Peygamberimizin (aleyhissalatu vesselâm) her türlü ayıptan uzak bulunan âline ve ashabına işaret olunmaktadır. Keza bu son ayette geçen '**sağda ateşli ferman**' ifadesi İslâm dinindeki Cihad'a işaret etmektedir.

Eldeki İncil metinlerinde de bu işaretleri görmek mümkündür:

“Taş köşenin başı oldu... ve o, gözlerimizde şaşılacak iştir... Allah’ın melekûtu sizden alınacak ve O’nun meyvelerini yetiştirecek bir millete verilecek ve bu taşın üzerine düşen parçalanacak; o da kimin üzerine düşerse onu toz gibi dağıtacaktır.” (Matta, Bab: 21, ayet: 42)

“Rab size başka bir Faraklit verecektir; ta ki, daima sizinle beraber olsun.” (Yuhanna, Bab: 14, ayet: 15)

“O, size her şeyi öğretecek ve size söylediğim her şeyi hatırlınıza getirecektir.” (Yuhanna, Bab: 14 ayet: 26)

“...ben gitmezsem Faraklit gelmez... ve O geldiği zaman günah, salah ve hüküm için dünyayı ilzam edecektir.” (Yuhanna, Bab: 14, ayet: 7-8)

Birinci ayette geçen "**köşe taşı**" Hz. İsa olamaz; çünkü Hz. İsa ve getirdikleri altında parçalanma ve toz gibi dağılma meydana gelmemiş, bu, Peygamber Efendimizle (aleyhissalatu vesselâm) olmuştur. Zaten hükmeden Hz. İsa değil, Peygamber Efendimiz (aleyhissalatu vesselâm) idi. Nitekim, hükmetmek için gelmediğini söyleyen de bizzat Hz. İsa'nın kendisidir. Diğer taraftan hadis-i şeriflerde, Peygamberimiz, kendisinin peygamberlik binasının köşe taşı olduğunu bizzat ifade etmektedir, yani, peygamberimizle peygamberlik tamamlanmış olmaktadır.

Müteakip ayetlerde ise, Faraklit olarak geçen kelimenin aslı Yunanca'da 'Piriklitos' olup Arapça'da 'Ahmed' kelimesinin karşılığıdır. Zaten Kur'ân'da Peygamberimizin (aleyhissalatu vesselâm) İncil'deki isminin 'Ahmed' olduğu zikredilir. Esasında Peygamberimizin (aleyhissalatu vesselâm) geleceğini ve vasıflarını anlatan pek çok İncil bugün elimizde mevcut değildir.

b. Üstün ve Eşsiz Ahlâkı

Gerek peygamberliğinin gerekse peygamberlikten önceki hayatının her bir döneminde, O'nun (sallallahu aleyhi ve sellem) herkese iyilik yapan, ihtiyaç sahiplerinin ihtiyacını gideren, sade bir hayat yaşayan, asla yalan söylemeyen, kendisine kötülük yapanları bağışlayabilen, her konuda güvenilebilen "**üstün ve yüce Ahlâk sahibi**" mükemmel bir insan olduğu, tarihle ilişkili bütün kaynaklarca tespit edilen bir gerçektir. Kur'ân Peygamber Efendimizin (aleyhissalatu vesselâm) eşsiz ahlâkını şöyle ifade etmektedir:

“Her hâlde sen, ahlâkın -Kur'ân buudlu, ulûhiyet aksenli olması itibarıyla- ihâtası imkânsız, idrâki nâkabil en yücresi üzeresin.” (Kalem, 68/4.)

Hayatın her safhasında her türlü hâl, durum ve engellemeler karşısında, ahlâkî değerlerin tamamını yaşayıp bunların canlı bir örneğini verebilmek, ancak doğrudan doğruya ilahî bir terbiyeye tâbi tutulan bir peygamber için mümkün olabilir.

O, bütün güzel hasletleri en yüce şahsiyet oluşturacak şekilde kendinde toplamıştır. Son derece cesur ve celadetliydi, ama, aynı zamanda son derece mütevazı, halim ve selimdi. Daha da önemlisi, cesaret ve celadeti kalpleri kırıp dökme noktasına varmadığı gibi, tevazuu ve affediciliği de hiçbir zaman zillet ve korkaklık seviyesine düşmemiştir. Vakar ve ciddiyetinin yanında mütebessim ve huzur veren bir insan olan Peygamber Efendimiz (aleyhissalatu vesselâm), metin ve çetin oluşunun yanı sıra, insanları alabildiğine seven ve onlara merhamet eden birisiydi. Sevenlerinin kendisine en derin hislerle teveccüh ettiği manevî bir mevkide olmasına rağmen, o bir çocukla dahi sohbet edebilecek kadar mütevazı idi. Ve yine O, son derece cömert idi, ama bunu israf derecesine vardırılmayacak kadar da iktisatlı idi. Bunlar gibi daha pek çok güzel ahlâkî şahsında toplayan, yaşayan ve örnek olan bir insanın durumu ancak onun özel ve görevli bir insan oluşuyla (peygamberliğiyle) izah edilebilir.

Hayatı boyunca sade bir hayat yaşamayı tercih eden Peygamber Efendimiz (aleyhissalatu vesselâm), Mekke döneminde kendisine defalarca yapılan makam ve servet gibi dünyevî vaatleri her seferinde reddetmiştir. Uzak kaldığı bu hususlardan, ailesinin ve çocuklarının da beri olmasını sağlamıştır. Gerek zekât ve sadakanın yasak olduğu aile efradına bakıldığında, gerekse, kendisine bir kolye takma izni bile verilmeyen kızı Fatıma'ya bakıldığında onun bu hassasiyeti daha iyi anlaşılacaktır. Medine döneminde de elde ettiği çeşitli muvaffakiyetler, zaferler ve malî imkânlardan sonra hiç değişmemesi, O'nun yüce ve yüksek ahlâkının doğruluk derecesini gösterir. Büyük zafer ve fetihlerden sonra bile, bakışının bulanmaması, başının dönmemesi, vazifesini başladığı gibi bitirmesi, peygamberliğinin en parlak bir delilidir.

Hasılı, O'nun *-faraza-* söz ve davranışlarında yalan ve samimiyetsizlik olsaydı, gerek peygamberlik öncesi gerekse peygamberliği döneminde mutlaka bir açık verecek, ve neticede fırsat kollayıp duran hasımları, kılıca sarılma lüzumu duymadan *-bu durumu değerlendirmek suretiyle-* maksatlarına ulaşacaklardı.

Şu halde şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki, O'nun hiçbir mucizesi olmasa bile bizzat kendisi, kendi doğruluğuna ve peygamberliğine büyük bir delil ve şahittir.

c. İnsanlık Tarihinde Gerçekleştirdiği İnkılaplar

Beşer tarihinde, kompleks bir varlık olan insan unsurunu, Peygamber Efendimiz (aleyhissalatu vesselâm)'den daha iyi anlayan daha iyi yoğurup yetiştiren, tarihe mal edip numune kılan ve de yetiştirdiği kimseleri medenî milletlere yol gösterici mürşid ve muallimler haline getiren ikinci bir insan göstermek mümkün değildir.

O, Hak'tan, hak olan mesajlarla gelmiş hak bir peygamberdir. Ortaya koymuş olduğu pâk hayat ve gerçekleştirmiş olduğu eşsiz inkılap, onun Allah adına konuştuğunun cerhedilemez (*ibtal edilemez*) delilleridir.

Bu cümleden olarak, birkaç hususu hatırlatmakta fayda mülâhaza ediyoruz:

Hayatı bütün yönleriyle kucaklayan ve zaman aşımına uğrama, yetersiz kalma ve yeniden düzenleme gibi noksanlıklardan uzak evrensel bir nizamı, bir adam, bir çocuk, bir köle ve bir kadınla başlatıp yirmi üç yıl gibi çok kısa denilebilecek bir zamanda yerleştiren bir Zat'ın peygamberliğinden nasıl şüphe duyulabilir? Hiçbir pedagoji eğitimi görmeyen, hiçbir askerî okul bitirmeyen, hiçbir ictimaî mektepten çıkış almayan, teleskop ve mikroskopla hiçbir tanışıklığı bulunmayan, hele hele okuma-yazması olmayan o Zat'ın her sahada bir uzman gibi şaşmaz ve eskimez sözler söylemesi başka nasıl izah edilebilir?

Peygamber Efendimiz (aleyhissalatu vesselâm), güçsüzlerin ve fakirlerin alabildiğine ezildiği, kabile ve soylarına göre insanların değer gördüğü, piyasayı faiz ve karaborsanın teslim aldığı ve kuvvetin kanun haline geldiği bir ortamdan, diğer bir ifadeyle, çölün inatçı, zulümkâr ve kendini beğenmiş insanların, insanlığın en önemli rehberlerini çıkarmıştır. Bu durum onun peygamberliğinin dışında ne ile izah edilebilir?

Kalbe ve kafaya yerleşmiş inançları ve hele saplantı derecesindeki huyları değiştirmenin ne derece zor olduğu ortadadır; hususiyle, belli bir yaşı aşmış insanlara yanlış ve batıl inançlarını terk ettirmek çok daha zordur. Bugün, bırakın içki, kumar, fuhuş, rüşvet, dolandırıcılık, hırsızlık gibi alışkanlıkları- bir sigarayı bile insanlara bıraktırmak çok büyük bir başarı sayılmaktadır. İlim adamları zararlarını anlata anlata bitiremedikleri halde, sigara gibi içki de, kumar da terk ettirilememektedir.

Şimdi **Peygamber Efendimizin** (aleyhi ekmelüttehaya) çehresini değiştirdiği asra uzanalım. Kendisi hükümdar olmadığı, yani hiçbir tahakküm ve zorlamayla işini yürütmediği *-ve zaten tahakküm ve zora başvurma imkânına sahip bulunmadığı-* halde, âdet ve alışkanlıkları damarlarına kadar işlemiş, inatçı, mutaassıp ve geleneklerine son derece bağlı muhtelif

kabile ve topluluklardan küçük bir imkânla ve gayet kısa bir zamanda, o Zat'ın, bir değil, onlarca, belki yüzlerce âdet ve alışkanlığı kaldırdığına şahit oluyoruz. Bunun da ötesinde, bu alışkanlıkları kaldırmakla kalmayıp onların yerine insanı insan yapan hasletleri yerleştirdiğini görüyoruz. Bunları bilen her bir insana 'Sen Allah'ın resûlüsün.' demek düşmez mi?

O (aleyhissalatu vesselâm), bütün bu işleri yaparken, korkutma ve zorlamaya başvurmadan sevdirmeye dayalı ikna yoluyla kalplere girmiştir. Zaten, tehdit ve zorlamaya başvurmuş olsaydı, getirdiği dinin asırları aşım bugüne gelmesi de asla mümkün olamazdı. O, muhabbeti, müsamahası, şefkati, merhameti ve affediciliği ile yalnızca dostlarının değil, kendisine kılıç çekmiş **-Halid, Vahşi, Ebu Süfyan, Hind, İkrime ve Safvan gibi-** düşmanlarının bile kalplerini bir bir fethetmiştir.

Tebliğ ettiği Kur'ân ve onun canlı tefsiri olan sünnetiyle dünya nüfusunun dörtte birinin ferdi ve ictimaî hayatına modellik yapan, her gün en az beş defa yeryüzünün dört bir yanında ismi ilan edilen ikinci bir insan göstermek mümkün değilse, -ki, değildir- o zaman o Zat için, 'Böyle birisi ancak gücünü Allah'tan alan bir peygamber olabilir.' diye düşünülmesi gerekmez mi?

d. Mazî ve İstikballe Alâkalı Verdiği Haberler

Gaybı bilmek tamamen Allah'a aittir. Kur'ân, birçok ayetiyle bu gerçeğe dikkat çeker. Bu itibarla Peygamber Efendimiz (aleyhissalatu vesselâm) bir beşer olarak gaybı bilemezdi; ancak o Allah'ın bildirmesiyle biliyordu. Nitekim bir ayette bu husus şöyle ifade edilir:

"Gaybı bilen O'dur. Gayba kimseyi muttali kılmaz, ancak(bildirmeyi) dilediği resûl bunun dışındadır..." (Cin, 72/26-27.)

O kendiliğinden bir şey söylemiyordu, söyledikleri, yalnızca Allah'ın bildirdikleriydi. Bu cümleden olarak, Peygamber Efendimizin (aleyhissalatu vesselâm) gaybla ilgili haberlerini, geçmiş ve geleceğe ait olmak üzere iki grupta değerlendireceğiz.

1. Kur'ân vasıtasıyla, onun gerek fert gerekse, Ad, Semud ve İrem kavimleri gibi geçmiş toplumlara ait verdiği haber ve bilgilerin hiçbirisi, on dört asırdır yapılan ilmî araştırmalar ve arkeolojik kazılarla yalanlanamamış; hatta, tam tersine her geçen gün yeni buluş ve gelişmelerle doğrulanmıştır. Ayrıca o, anlattıklarını, sadece tarihte kalmış hikâyeler olarak değil, yaşanmış bu hadiseleri ders çıkarılması gereken birer ibret sahnesi olarak takdim etmiştir. Acaba, okuma yazması olmayan Peygamber Efendimiz'in (aleyhissalatu vesselâm), -hem kendi zamanındaki hem de gelecekteki ilim adamları ve mahfilleri karşısında- Tevrat ve İncil gibi ilahî kaynaklı mukaddes kitapları kendinden emin bir şekilde kritiğe tâbi tutup, doğrularını tasdik, yanlış ve muharref yanlarını tashih etmesi, O'nun bir peygamber olmasından başka ne ile izah edilebilir?

2. Onun -Kur'ân'da bildirilenler hariç- ileride vuku bulacağını söylediği gaybî haberlerden birkaçını burada zikredebiliriz: Bedirde Peygamber Efendimizin (aleyhissalatu vesselâm) savaş öncesinde **-Ebu Cehil, Utbe, Şeybe ve Velid gibi-** inkârcıların ileri gelenlerinin öleceklerini yerleriyle birlikte haber vermesi ve bu durumun aynen gerçekleşmesi; vefatından sonra ailesi içinde kendisine ilk kavuşacak olanın Fatıma (r.a.) olacağını haber verilmesi ve altı ay sonra kızının babasına kavuşması; Hz. Hasan daha küçük bir yaşta iken, ona işaretlerle

"Bu benim evladım Hasan, o seyyiddir, Allah onunla iki azim topluluğu birbiriyle sulh ettirecektir." (Buhari, Fiten 20, Sulh 9, Menakib 25)

buyurması ve bu durumun ileride aynıyla tahakkuk etmesi; Ammar b. Yasir'in vuku bulacak bir fitne içinde şehid edileceğinin haber verilmesi; annesi tarafından akrabası olan Ümmü Haram'ın ileride bir sefere iştirak edeceğini haber vermesi ve bu haberin Kıbrıs seferiyle gerçekleşmesi...

Peygamber Efendimizin (aleyhissalatu vesselâm) uzak istikbale ait verdiği haberler de söz konusudur ki, bu haberler yorum isteyen haberler olması yönüyle bu çalışmanın hacmini aşmaktadır.

Hasılı, kendisinden asırlar önce vuku bulmuş ve bulacak olan olayları tam bir doğruluk ve mükemmel bir üslup ile nakleden bu ümmî Zat'ın önünde bir kere daha eğilip "**Sen Allah'ın Rasûlüsün.**" demekten öte, önümüzde başka bir yol kalmıyor.

Göstermiş Olduğu Mucizeler

Mucize, Allah'ın, gerek vahyin doğruluk ve sıhhatini desteklemek için gerekse, müminlerin imanını kuvvetlendirip, inkârcıların inadını kırmak için peygamberleri vasıtasıyla göstermiş olduğu harikulade durum ve hallerdir. Peygamberimizin (aleyhissalatu vesselâm) mucizelerini **Kur'ân** ve diğer **kevnî mucizeler** olmak üzere iki grupta inceleyebiliriz:

a. Ebedî Mucize: Kur'ân

Hiç şüphesiz ki O'nun en büyük mucizesi Kur'ân'dır. Çağlar üstü bir gerçekliğe sahip bulunan özelliğiyle Kur'ân her şeyden önce, Peygamber Efendimizin (aleyhissalatu vesselâm) peygamberliğini destekleyen bir delil olarak karşımızda durur.

Kur'ân, ümmî bir insanın elinde ortaya çıkışı, ihtiva ettiği hakikatlerin birbiriyle çelişmeyişi, geçmiş ve geleceğe dair haberler verişi ve asırlar öncesinden kevnî bilgilere temas edişi gibi mucizevî yönleriyle, hem Allah kelâmı olduğuna apaçık bir delildir, hem de Peygamber Efendimizin (aleyhissalatu vesselâm) peygamberliğini ispat eden bir delildir.

Her peygamber, kendi zamanında revaçta olan meselelerle alâkalı mucize göstermiştir. Meselâ, Hz. Musa (a.s.) zamanında, Mısır'da "**sihir**" revaçta olduğundan O, bütün sihirleri yutup iptal eden ve bütün sihirbazları dize getiren "**asa**" mucizesiyle gelmiştir; Hz. İsa (a.s.) zamanında ise 'tıp' revaçta olduğundan o, onulmaz hastalıkları iyi etme ve ölüleri diriltme mucizesiyle gelmiştir; Peygamber Efendimiz (aleyhissalatu vesselâm) zamanında ise, şiir, güzel söz söyleme sanatı (belağat) el üstünde tutulduğundan ve belki ondan sonraki zamanların dahi en tesirli ve güçlü silahı 'söz söyleme sanatı' olacağından, O da, en büyük mucize olarak bütün şairleri, hatipleri, edipleri susturan Kur'ân mucizesiyle gelmiştir.

b. Diğer Mucizeler ve Bu Mucizelerle Alâkalı Olarak Vurgulanması Gereken Hususlar

Peygamber Efendimize (aleyhissalatu vesselâm) ait mucizeler tabiatıyla sadece Kur'ân'dan ibaret değildir. O, "**bütün âlemlere rahmet olarak gönderildiği**" için her türden mahluk ile alâkalı mucizeler göstermiştir. Nasıl ki büyük bir hükümdar bir yaverini/elçisini çok çeşitli milletlerin ve toplulukların bulunduğu bir diyara gönderse, orada bulunan her millet, her kabile ve her sınıf, kendi milleti, kabilesi, sınıfı adına o elçiyi karşılayıp 'hoş geldin' der, ona şükranlarını arz eder ve alkış tutar; aynen öyle de, varlığın yegâne Sahibi ve Yaratıcısı olan Allah tarafından âlemlere gönderilen bir elçi olarak Peygamber Efendimiz (aleyhissalatu vesselâm), insanoğluna bir memur ve meb'us olarak geldiği gibi, diğer mahlûkata da rahmet olarak gelmiştir. **Şöyle ki;**

Varlıklar, peygamberlerin, hususiyle en son ve en kapsamlı mesajın sahibi Peygamber Efendimizin (aleyhissalatu vesselâm) verdiği '**tevhid**' dersiyle, abes, boş ve manasız görülmekten kurtulup bir anlam ve değer kazanmışlardır. Bu münasebetle de, meleklerden cinlere, yıldızlardan ağaç ve taşlara, hayvanattan bitkilere kadar her taife, her sınıf - *kendilerine has bir dille*- O'na şükranlarını arz edip O'nun elinden sadır olacak mucizelere birer vasıta olmuşlardır. Böylece bütün bir varlık, kendisine rahmet olarak gönderilen Elçi'nin doğruluğuna şahitlik yapıp peygamberliğini âleme ilan etmişlerdir.

Vurgulamaya çalıştığımız bu husus mübalâğalı ifadeler olarak algılanabilir. Bu noktada şunu hatırlatmakla iktifa edeceğiz: Unutulmamalıdır ki, Peygamber Efendimizin (aleyhissalatu vesselâm) getirdiği mesaj, vesile kılındığı rahmet, bütün âlemlerle alâkadardır, buna göre, kâinatın her bir âleminin O'nun risaletini/peygamberliğini tasdik eden mucizelere sahne olması gayet makul bir durumdur.

Mucizeyi, imkânı yönünden inkâra imkân yoktur. Çünkü mucizeler peygamberlerin elinde görülmüş olsalar da onları varlık sahasına çıkararak, kendisi için zor ve kolay diye bir şey olmayan, Kur'ân'ın ifadesiyle 'dilediğini yapan' yüce Allah'tır. Allah (c.c.), ilahî âdetinin gereği olarak sebepler ve kanunlar çerçevesinde icraatta bulunur. Ama, O, sebepler dâhilinde icraatta bulunmak mecburiyetinde de değildir. Allah için herhangi bir mecburiyet söz konusu olamaz. Bu yüzden O, gerek hiçbir şeye mecbur olmadığını göstermek, gerekse akılların sebep ve kanunlar ağına takılıp kalmasını önlemek için, zaman zaman farklı icraatta bulunur, böylece bize irade ve kudretinin sebep ve kanunları aşan sınırsız ve sonsuz bir keyfiyette olduğunu hatırlatır.

Mucizelerin tamamı her yerde, herkesin açıkça göreceği bir şekilde cereyan etmemiştir. Şayet böyle olmuş olsaydı, o zaman, aklın varlığının bir hikmeti kalmazdı. Zira böyle bir durumda, insanlar, iradeleri ellerinden alınmış olduğu için cebren imana zorlanmış olurlardı ki, bu, onların içinde bulunduğu imtihanın sırrıyla bağdaşmaz.

Mucizelerin çoğunu, yalan üzerinde birleşmeye tenezzül etmeleri mümkün olmayan bir topluluk nakletmiştir. Bazıları ise, bu seviyede bir cemaat tarafından nakledilmese de diğer şahitlerin/sahabilerin buna itiraz etmemesiyle, onlara yakın bir rivayet kuvveti kazanmışlardır.

Kur'an-ı Kerim'in mucizeliği konusunda şimdiye kadar, hiçbir tereddüde, hiçbir şüpheye meydan bırakmayacak şekilde, pek çok şey söylenmiş ve pek çok şey yazılmıştır. Biz, sual-cevap sütununun müsaadesi ölçüsünde ve hülâsa mahiyetinde birkaç ana başlığı zikretmekle yetineceğiz.

Kur'ân-ı Kerim'in, Efendimiz (asm) veya başka biri tarafından tertib edildiği iddiası birkaç gözü dönmüş cahiliye insanıyla, günümüzün, Kur'ân düşmanı müsteşrikleri tarafından sık sık ortaya atılan bir mevzudur ve bununla bilgisiz, görgüsüz kimselerin zihinlerinin bulandırılması hedeflenmektedir. Kanaatimce, dünün müşrikleri gibi, bugünün müşrikleri de, bu mevzuda düşünmeden garazlı davranıyor ve garazlı konuşuyorlar. Zira Kur'ân, kim tarafından olursa olsun, insafla ele alındığı zaman bir beşere mal edilemeyecek kadar muallâ ve ilâhî olduğu anlaşılacaktır.

Şimdi bu ciddî mevzuun derinlemesine tahlilini dev adamların devâsâ kitaplarına havale edip sadece birkaç ana başlığı hatırlatacağız:

1. Bir kere Kur'ân'ın üslubuyla hadislerin üslubu birbirlerinden o kadar farklıdır ki; Araplar, Efendimizin (asm) Kur'ân dışı beyanlarını, kendi muhavere ve konuşma tarzlarına uygun buluyorlardı ama, Kur'ân karşısında hayret ve hayranlıktan kendilerini alamıyorlardı.

2. Hadisleri okurken, arkasında düşünen, konuşan, Allah haşyetiyle iki büklüm olan bir insan imajı sezilir. Oysa ki, Kur'ân'ın sesinde yüksek bir celâdet, heybetli bir edâ ve cebbar bir şive hissedilir. Bir insan beyanında, birbirinden öyle çok farklı iki üslubu birden tasavvur etmek ne makuldür ne de mümkün.

3. Mektep-medrese görmemiş **Ümmî Bir İnsanın -O ümmîye ruhlar feda olsun-** eksiksiz, kusursuz; ferdî, ailevî, içtimâî, iktisâdî ve hukukî bir sistem getirip vaz' etmesi, her şeyden evvel düşünce ve aklın bedâhetine terstir. Hele bu sistem, asırlar boyu, dost-düşman bir sürü millet tarafından tatbik edilecek kadar harika ve bugüne kadar tazeliğini korumuşsa.

4. Kur'ân'da varlık, hayat ve bunlarla alâkalı ibadet, hukuk ve iktisad gibi mevzular birbiriyle öyle dengeli ve yerli yerince ele alınmıştır ki; bunları görmemezlikten gelerek onu beşer kelâmı farzetmek, bir bakıma onun mübelliğini beşer kabul etmemek demektir. Zira, yukarıdaki meselelerin bir teki bile, süreklilik ve zaman üstü olma gibi, hususiyetleriyle en büyük dâhilerin dahi altından kalkamayacağı ağır meselelerdir. Böyle, yüzlerce meselesinden herbiri, birkaç dâhinin üstesinden gelemeyeceği zengin muhtevalı bir kitabı, mektep-medrese görmemiş bir ümmîye isnad etmek mücerred bir iddiadır.

5. Kur'ân, geçmişe-geleceğe dair verdiği haberler itibariyle de hârikadır ve katiyyen beşer kelâmı olamaz. Bugün, yeni yeni keşiflerle ortaya çıkarılan, geçmiş kavimlerin yaşayış tarzları, iyi veya kötü akıbetleri kelimesi kelimesine asırlarca evvel Kur'ân-ı Kerim'in haber verdiği gibi çıkmıştır. İşte, Hz. Sâlih (as), Hz. Lut (as) ve Hz. Musa (as) gibi peygamberler, işte onların kavimleri ve işte herbiri başlı başına birer ibret meşheri olan meskenleri!..

Kur'ân'ın, geçmişe dair verdiği haberlerin katiyyet ve doğruluğu kadar, geleceğe aid ihbarâtı da o ölçüde önemli ve başlı başına bir mucizedir. Mesela, senelerce evvel Mekke'nin fethedileceğini ve Kâbe'ye emniyet içinde girileceğini,

"Allah dilediğinde, güven içinde başlarınızı traş ederek ve saçlarınızı kısaltarak korkmadan Mescid-i Haram'â gireceksiniz." (Fetih, 48/27)

ayetiyle haber verdiği gibi, İslâm'ın bütün bâtil sistemlere galebe çalacağını da

"O, Resûlünü, hidayet ve hak dinle gönderdi ki bütün dinlere galebe çalsın. Şâhid olarak.Allah yeter." (Fetih, 48/28)

beyanıyla ilân etti. Kezâ, o gün Romalılar karşısında savaş galibi görünen Sâsânilerin yenileceğini ve aynı zamanda, Bedir gâlibiyetiyle Müslümanların da sevineceğini,

"Rum yenildi (bölgenize) en yakın bir yerde. Onlar bu mağlubiyetden sonra (yeniden) galebe çalacaklar. Birkaç yıl içinde. Bundan önce de sonra da iş Allah'a aiddir. O gün mü'minler de sevinirler." (Rum, 30/2-4)

müjdesiyle duyurmuşdu; vakti gelince Kur'ân'ın haber verdiği gibi çıktı. Bunun gibi,

"Ey Resûl, Rabbinden sana indirileni duyur; eğer bunu yapmazsan O'nun elçiliğini yapmamış olursun. Allah seni (insanlardan gelen kötülüklerden) koruyacaktır." (Maide, 5/67)

ayetiyle de, en yakınındaki amcasından, düşman millet ve düşman devletlere kadar çevresi düşmanlıklarla sarılı olduğu halde, hayatını emniyet içinde geçireceği va'dolunmuşdu ve öyle de oldu.

Değişik ilim dallarının inkişâfıyla, âfâk ve enfüsün yâni insan mâhiyeti ve mekânların didik didik edileceğini, ilmî buluş ve tesbitlerin, yeni yeni keşiflerin insanoğlunu inanmaya zorlayacağını,

"Biz onlara, ufuklarda ve kendi nefislerinde mucizelerimizi göstereceğiz ki, o (Kur'ân ve Kur'ân'ın getirdikleri)nin gerçek olduğu onlara iyice belli olsun. Rabbinin her şeye şâhid olması yetmez mi?" (Fussilet, 41/53)

mucizevî beyanıyla ifâde etmişti ki, günümüzde süratle o noktaya doğru gidilmektedir. Ayrıca, Kur'ân, nazil olduğu günden bu yana,

"Deki: And olsun, eğer insanlar ve cinler şu Kur'ân'ın bir benzerini getirmek için toplansalar, yine O'nun benzerini getiremezler. Birbirlerine arka verseler de." (İsra, 17/88)

deyip, hasımlarının damarlarına dokundurduğu halde, bir-iki küçük hezeyanın dışında, kimsenin ona nazire yapmaya teşebbüs etmemesi ve edememesi, onun verdiği haberi doğrulamakta ve mucize olduğunu ilan etmektedir.

Kur'ân-ı Kerim'in nâzil olduğu ilk yıllarda, Müslümanlar az, zayıf, iktidarsız ve geleceğe aid hiçbir düşünceleri yoktu. Ne bir devlet, ne dünya hakimiyeti ne de yeryüzündeki sistemleri altüst edecek dinamikleri hâvi yeni dinin güç kaynağı adına hiçbir şey bilmiyorlardı. Oysa ki, Kur'ân

"Allah sizden, inanıp iyi işler yapanlara va'deti ki; onlardan öncekilerini nasıl hükümrân kıldıysa, onları da yeyüzünde hükümran kılacak ve kendileri için seçip beğendiği dinlerini sağlama bağlayacak ve korkularının ardından da onları güvene erdirecektir." (Nur, 24/55)

ayetiyle onlara, bu yüksek hedefleri gösteriyor ve cihanın hakimi olacakları müjdesini veriyordu. Daha bunlar gibi, Müslümanlığın ve Müslümanların geleceği, zafer ve hezimetleri, terakkî ve tedennîleriyle alâkalı pekçok ayetler varki, hepsini burada zikretmemiz mümkün değil. Kur'ân-ı Kerim'in gelecekle alâkalı verdiği haberlerin büyük bir bölümünü, değişik ilim dallarının varacakları nihâi hudutlarla ilgili olan ayetler teşkil eder. İlmî tesbitlerle alâkalı, kısa fezlekeler halinde, Kur'ân'ın verdiği haberler o kadar hârika ve o kadar erişilmezdir ki, onun bu mevzudaki beyanlarını kulak ardı etmek mümkün olmayacağı gibi, bu mevzudaki beyanlarıyla ona beşer kelâmı demek de mümkün değildir. **Yüzlerce âyetin sarâhat, delâlet ve işaret yoluyla ifâde ettikleri harikalara** dair pekçok eser yazıldığından, bu meselenin tafsilâtını o eserlere havale ederek, misâl teşkil edecek birkaç ayetin işaret ve delâlet ettikleri hususları kaydedip geçeceğiz:

1. Kâinatın Yaratılışı

Kâinatın yaratılışıyla alâkalı olarak,

"İnkâr edenler, gökler ve yer bitişik bir durumdayken, onları birbirinden ayırdığımızı, sonra da bütün canlıları sudan yarattığımızı görüp düşünmüyorlar mı? Halâ imân etmeyecekler mi?" (Enbiya, 21/30)

ayetin anlattığı yüksek hakikat, teferruatına dair farklı mütalâalar ileri sürülse bile ilk hilkatla alâkalı değişmeyen en sabit bir prensiptir. Ayette anlatılan, bitişik olma ve ayrılma, ister gazlardan müteşekkil kitlenin, nebülolara ayrılması, ister güneş sistemi gibi sistemlere bölünüp şekillenmesi ve manzumelerin ortaya çıkması, isterse bir sehâbiye ve bir dumanın bölünüp, parçalanıp, zabt-ü rabt altına alınması şeklinde olsun netîce değişmez. Âyet, kullandığı malzeme ve seçtiği üslup itibariyle, ilmî araştırmalar için hep bir ışık kaynağı olmuş, bütün faraziye ve nazariyelerin eskiyip atılmasına karşılık o, tazeliğini korumuş, bugünlere gelmiş ulaşmış ve yarınlara hakim olmaya da namzed görünmektedir.

2. Astronomi

Kur'ân-ı Kerim'de astronomiye esas teşkil edecek o kadar çok âyet vardır ki, bunların biraraya getirilerek teker teker tahlil edilmeleri, cildler ister. Biz bir-iki âyetin işaretleriyle iktifâ edeceğiz.

"Allah o zattır ki, gökleri, görebildiğiniz bir direk olmaksızın yükseltti; sonra da iradesini (tekvin) arşına yöneltti. Artık hepsi belli bir süreyle kayıtlı olarak akıp gitmektedir." (Ra'd, 13/2)

Âyet, göklerin yükseltilmesini, genişleyip büyümesini hatırlattığı gibi, her şeyin nizam içinde baş başa, omuz omuza olmasını da (bilebileceğimiz cinsten bir direk olmaksızın) sözüyle ifade etmektedir. Evet, kubbe-ı âsumânî tutup, dağılmasına meydan vermeyen, görebileceğimiz cinsten bir direk yok ama, yine de bütün bütün direksiz değil. Zira, kütlelerin dağılmaması ve gelip birbirine çarpıp çarpılmaması için, görülsün görülmesin mevcut nizama esas teşkil edebilecek kanun, kaide, prensip mânâsında böyle bir direğin vücudu zarurîdir. Kur'ân bu ifadesiyle bizlere, kütlelerarası ile'1-merkez (merkez çek) an'il-merkez (merkez kaç) prensibini düşündürmektedir ki, bunun, Newton'un çekim kanununa veya Einstein'in (hayyiz)'ine* uyup uymaması bir şey ifade etmez. Hele âyetin, Güneş ve Ay'ın akıp gittiğini ifade etmesi çok enteresandır ve üzerinde durulmaya değer. Rahmân suresindeki **"Güneş ve Ay'ın hareketleri. tamamen bir hesaba bağlıdır."** (Rahman, 55/5), Enbiya suresindeki **"Geceyi, gündüzü, Güneşi, Ay'ı yaratan O'dur. Bunların herbiri bir yörüngede yüzmektedirler."** (Enbiya, 21/33), Yâsin suresindeki **"Güneş kendine mahsus yörüngede akıp gitmektedir."** dedikten sonra **"Bunların herbiri belli bir yörüngede döner dururlar."** (Yasin, 36/38-40) diyerek, Güneş, Ay ve sair gezegenlerin bir nizama göre yaratıldıklarını, bir âhengi temsil ettiklerini ve riyazî bir gerçeğe dayalı bulduklarını apaçık dile getirmektedir. Yerin Yuvarlaklığı **"Geceyi gündüzün üstüne, gündüzü de gecenin üstüne doluyor."** (Zümer, 39/5) ayeti, kullandığı malzeme itibariyle, gece ve gündüzün birbirini takip etmesini, sarığin başa sarılması gibi, ışık ve karanlığın, Yerküre'nin başına **"sarık gibi dolanması"** sözüyle anlatıyor.

Bir diğer âyette ise,

"Arkasından da yeryüzünü mücessem kat-ı nâkıs (yâni yerküreyi elips şeklinde), söbüleştirdi." (Naziat, 79/30)

diyerek müşahidlere peygamberlik buudunda varılmış en nihâi noktayı göstermektedir. Mekân genişlemesi hususunda:

"Semâyı biz kendi elimizle kurduk ve sürekli genişletmekteyiz." (Zariyat, 51/47)

Bu genişleme ister Einsteine'nin anladığı mânâda, ister Edwin Hubble'in Güneş sisteminin dahil olduğu galaksiden, nebulozların uzaklaşması şeklinde olsun fark etmez. Önemli olan Kur'ân'ın, ana teme parmak basıp, tecrübî ilimlerin çok önünde zirveleri tutup onlara ışık neşretmesidir.

3. Meteoroloji

Hava akımları, bulutların kesâfet kazanması, havanın elektriklenmesi, şimşeklerin çakması ve yıldırımların meydana gelmesi Kur'ân-ı Kerim'de, yer yer ilâhî nimetleri hatırlatma ve yer yer de insanları tehdid etme sadedinde çokça zikredilen hususlardan biri. Meselâ,

"Baksana, Allah bulutları sürüyor, sonra toparlayıp birleştiriyor, sonra da üstüste yığıyor... Bir de bakıyorsun bunun arkasından yağmur ortaya çıkıyor. Doluyu da yukarıda dağlar gibi olanlardan indiriyor; onunla dilediğini vuruyor, dilediğinden de onu öteye çeviriyor." (Nur, 24/43)

Her yerde olduğu gibi, burada da Kur'ân yağmur vak'asının nihâî durumunu ihtâr ederek, fezâyı velveleye veren, bulut, yağmur, şimşek ve yıldırımlar gibi ürperten, haşyet veren hadiselerin arkasındaki in'amperver eli göstermek ve ruhları ona karşı uyanık olmaya çağırmakta aynı anda, belli disiplinlere bağlı olarak yağmur ve dolunun meydana geliş keyfiyetlerini ve sonra da yeryüzüne inmelerini öyle garib bir biçimde anlatmaktadır ki; böyle bir anlatış tarzından hemen herkes bugün bilinene ters düşmeyecek şekilde yağmur ve dolunun meydana geliş keyfiyetlerini anlar ve Kur'ân'ın beyanına hayranlık duyar. Kur'ân, iki ayrı çeşit elektriğin birbirini çekmesi, aynı cinsten elektrik yükünün birbirini itmesi, rüzgârların devreye girerek birbirini iten bu bulutları birleştirmesi; yerden yukarıya yükselen pozitif yüklü

akımların fezadaki mevcut elektrikle birleşmesi neticesinde elektriklenmenin meydana gelmesi ve bu noktada buharın su damlaları halinde yere inmesi gibi teferruâtla meşgul olmaz.

O ana vak'a ve asıl tema üzerinde durur; teferruata ait diğer meselelerin izah ve isimlendirilmelerini zamanın tefsirine bırakır. Hicr suresindeki,

"Aşılایıcı rüzgârları gönderip onunla gökyüzünden su indirip size takdim ettik, (yoksa) siz o suyu depo edemezsiniz." (Hicr, 15/22)

ayeti, bu hususa ayrı bir buud ilâve ederek ağaçların ve çiçeklerin aşılınmasında rüzgârların fonksiyonuna dikkati çektiği gibi onların bilhassa, bulutları aşılama vazifesini de ihtar etmektedir. Oysa ki, Kur'ân nâzil olduğu zaman, ne otun, ağacın, çiçeğin ne de bulutların aşılama ihtiyaçları bilinmediği gibi, rüzgârların çelik-çavak bu önemli vazifeyi gördüklerinden de hiç kimse haberdar değildi...

4. Fizik

Varlığın ana unsuru madde ve onun çift ve tek olma gibi hususiyetleri de Kur'ân-ı Kerim'in ele alıp anlattığı mevzulardandır. Meselâ, Zâriyat suresinde

"İyice düşünesiniz diye biz herşeyi çift olarak yarattık." (Zariyat, 51/49)

her şeyin çift olarak yaratıldığı ve Kur'ân'ın kullandığı malzeme itibariyle, bunun önemli bir esas ve âlem-şümul bir prensip olduğu anlaşılmakta. Şuarâ suresindeki ayette ise

"Yeryüzüne bakmıyorlar mı? Biz onda nice içaçıcı çiftler yaratıp yetiştirdik." (Şuara, 26/7)

denilerek, her sene gözümüzün önünde haşr-ü neşr olan yüzbinlerce çifte dikkat çekilmekte ve Allâh'ın nimetleri hatırlatılmakta. Yâsin suresindeki ayet ise, daha şümüllü ve daha enteresan:

"Ne yücedir o Allah ki toprağın bitirdiklerinden, (onların) kendilerinden ve daha bilmedikleri nice şeylerden hep çiftler yaratmıştır." (Yasin, 36/36)

şeklindeki beyanıyla, bugün bilip tesbit edebildiğimiz çift yaratıkların yanında, henüz bilemediğimiz birçok çiftlerin varlığı da, ihtar edilmektedir.

Evet, Allah, insanlardaki erkeklik ve dişilikten, otların, ağaçların çift olma esasına; atomlar, atomlardaki elektron ve çekirdek ikiliğinden, madde -anti madde zıd eşliliğine kadar, canlı-cansız, yerde-gökte değişik keyfiyet ve buudda ne kadar çift varsa, umum nimetlerini tâdâd sadedinde, kendinden başka her şeyin çift olduğunu zikredip bizleri düşünmeye davet ediyor. Sırf birer misal teşkil etsin diye, yukarıda zikrettiğimiz âyetlerden başka, pekçok ilâhî beyan var ki, herbirisi başlı başına birer mucize olması itibariyle, hem Kur'ân'ın Allah kelâmı olduğuna hem de Peygamberimizin (asm) O'nun elçisi bulunduğuna apaçık delâlet etmektedir.

Evet, Kur'ân yeryüzünde hayatın ortaya çıkışından, bitkilerin aşılama ve üremelerine, hayvan topluluklarının yaratılmasından hayatlarını onlarla devam ettirdikleri bir kısım sırlı düsturlara, bal arısı ve karıncanın esrarlı dünyalarından kuşların uçuş keyfiyetine, hayvan sütünün hasil olma yollarından insanın anne karnında geçirdiği safhalara kadar pekçok mevzuda, kendine has ifade tarzıyla, öyle veciz, öyle muhtevâlî, öyle hâkim bir üslupla ele aldığı şeyleri takib etmektedir ki; bizim yorumlarımız bir yana, ne zaman onlara müracaat edilse hep taze, genç ve ilimlerin varabilecekleri en son hedefleri tutmuş oldukları görülecektir. Şimdi, bir kitap, binlerce insanın, bilmem kaç asırlık çalışmaları neticesinde

varabildikleri noktaların dahi ötesine parmak basıyor, mevzua hakim bir üslupla o mevzuun hülâsasını veriyorsa, o kitabı, değil on dört asır evvelki bir insana, günümüzün mütefennin yüzlerce, binlerce dâhisinin mesâisine vermek dahi mümkün değildir. Hele o kitap, Kur'ân gibi muhtevası zengin, ifadeleri çarpıcı, üslubu âli, şivesi de ilâhi olursa...

Şimdi dönüp muhatabımıza şunları soralım:

- Ümmîliği mucize o Zât, mektebin, medresenin, kitabın bilinmediği o cahilî vasatta, canlılarda sütun meydana geliş keyfiyetini kimden öğrendi?
- Rüzgârların aşılacağı olduğunu, nebatât ve bulutları telkih ettiğini, yağmur ve dolunun meydana gelme noktalarını nasıl bilebildi?
- Yerkürenin elipsî olduğunu O'na kim ta'lim etti?
- Mekân genişlemesini hangi rasathanede ve hangi dev teleskoplarla tesbit edebildi?
- Atmosferin yapı taşlarını ve yukarılara doğru çıktıkça oksijenin azlığını hangi laboratuvarında öğrendi?
- Hangi röntgen şualarıyla cenînin anne karnında geçirdiği safhaları aynı aynıya tesbit etti?
- Sonra da bütün bu bilgilerin teferruâtına vâkif, mütehassıs bir ilim adamı edasıyla, tereddüdsüz, fütursuz ve kendinden gayet emin bir tarzda muhatablarına anlattı?..

5. Kur'ân-ı Kerim Efendimizin (asm) vazife, mes'uliyet ve selâhiyetlerini anlatıp O'na yol gösterdiği gibi, yer yer de seviyesine uygun olarak O'na itâbda bulunmakta ve ikaz edip ırgalamaktadır.

Meselâ: Bir defa münafıklara, izin vermemesi gerekirken izin verdiği için dolayı,

"Allah seni affetsin, doğru söyleyenler sana iyice belli olup ve yalan söyleyenleri bilmezden önce, niçin onlara izin verdin?" (Tevbe, 9/43)

şeklinde tenbihde bulunduğu gibi, Bedir esirleri hakkındaki tatbikatından dolayı da

"Yeryüzünde tam yerleşip istikrar kazanıncaya kadar hiçbir peygambere esirler sahibi olmak yakışmaz. Siz geçici dünya malını istiyorsunuz, Allah ise (sizin için) ahireti istiyor. Allah daima üstün ve hikmet sahibidir..." (Enfâl, 8/67)

"Eğer Allah'tan (affınıza dair) bir yazı ve takdir geçmemiş olsaydı, aldığınız fidyeden dolayı size mutlaka büyük bir azab dokunurdu." (Enfal, 8/68)

mahiyetinde itabda bulunmuştu. Bir keresinde, Allah'ın dilemesine havale etmeden, **"Yarın bu işi yaparım!.." dediği için,**

"Hiçbir şey için, bunu yarın yapacağım, deme. Ancak, Allah dilerse(de). Unuttuğun zaman Rabbini an ve 'Umarım Rabbim beni bundan daha doğru bir bilgiye ulaştırır.' de." (Kehf, 18/23-24)

emir ve tenbihinde bulunmuş, bir başka sefer

"İnsanlardan korkup çekiniyordun; oysa asıl çekinmeye lâyık olan Allah idi." (Ahzab, 33/37)

itab işmâm eder mahiyette sadece Allah'tan korkulması lâzım geldiğini ihtar etmişti. Zevcelerini bir meseledeki tavırlarına karşı bal şerbeti içmemeye yemin edince,

"Ey Peygamber! Eşlerinin rızasını arıyarak Allah'ın sana helâl kıldığı şeyi niçin haram kılıyorsun? Allah çok gafûr ve rahimdir." (Tahrim, 66/1)

diyerek sertçe ikaz ediyordu.

Daha bunlar gibi, pekçok âyetle, bir taraftan O'nun vazife, mes'uliyet ve selâhiyetlerinin sınırları belirlenirken, diğer taraftan az dahi olsa bu sınırlara riâyet edilmediği, vazife ve mesuliyetin mukarrabine göre yerine getirilmediği zamanlarda O'na itab edilmiş, tenbihde bulunmuş ve yeryer sertçe uyarılar yapılmıştır. Şimdi hiç akıl kabul eder mi ki, bir insan bir kitap telif etsin, sonra da o kitabın muhtelif yerlerine kendi hakkında, itab, kınama, ikaz ve ihtar ifade eden âyetler yerleştirsin. Hâşâ!.. O kitap Allah kitabı, O Zât (asm) da O'nun şerefli mübelliğidir...

6. Kur'ân-ı Kerim, bir belâğat harikasıdır ve bu sahada eşi menendi yoktur.

Bu itibarla da onu bir beşere maletmek mümkün değildir. Efendimiz (sav) peygamberlikle ortaya çıktığı zaman, kitleleri arkasından sürükleyen bir sürü şâir, edib ve söz üstâdı vardı. Bunlar pekçoğu itibariyle de O'na muâriz idiler. Yeryer kafa kafaya verip düşünüyor; Kur'ân'ı bir kalıba yerleştirmek, bir şeye benzetmek ve ne olursa olsun mutlaka hakkından gelmek istiyorlardı. Hatta, zaman zaman Hristiyan ve Yahudi âlimleriyle de görüşüyor, onların düşüncelerini alıyorlardı. Ne pahasına olursa olsun Kur'ân çağlayanını durdurmak ve kurutmak için akıllarına gelen her şeyi yapma kararındaydılar. Bütün bu engellere ve engellemelere, akla hayâle gelmedik karşı koymalara aldırmadan yoluna devam eden Hz. Muhammed (sav), bilumum inkârlara, ilhadlara karşı sadece ve sadece Kur'ân'la muâraza ediyor ve mücadelesini de zaferle noktalyordu. Hem de bunca hasıma rağmen.

Evet, o gün, Hristiyan ve Yahudi ulemasıyla beraber, belâğatın dev temsilcileri, tek cebhe olup etrafı velveleye verdikleri bir dönemde, Kur'ân o üstün ifade gücü, o büyüleyici beyanı, o başdöndürücü üslûbu, o insanın içini ürperten ledünniliği ve ruhâniliğiyle muhatablarının gönlüne girdi; arşı, ferşi çınlatacak bir ses, bir soluk oldu yükseldi... Bir mübâriz gibi hasımlarını muârazaya çağırdı, tehdit etti, meydan okudu **"Siz de Kur'ân'a benzer bir kitap, hiç olmazsa onun bir suresine denk bir şey, daha da olmazsa aynı ağırlıkta bir âyet ortaya koyun; yoksa savulun gidin!.."** dediği ve o günden bugüne de

"Eğer kulumuz Muhammed (asm)'e indirdiğimizden şüphe içindeyseniz, haydi onun gibi bir sûre getiriniz ve eğer doğru iseniz; Allah'tan başka bütün yardımcılarınızı da çağırınız." (Bakara, 2/23)

"De ki: and olsun, eğer insanlar ve cinler şu Kur'ân'ın bir benzerini getirmek için toplansalar, yine onun benzerini getiremezler. Birbirlerine arka çıkıp yardım etseler de." (İsra, 17/88)

"Yoksa onu uydurdu mu diyorlar? De ki: Öyle ise siz de onun benzeri on uydurulmuş (dahi olsa) sure getiriniz. (Hatta) eğer doğru iseniz, Allah'dan başka çağırabildiklerinizi de çağırınız." (Hud, 11/13)

ayetleriyle aynı şeyleri tekrar edip durduğu halde, bir-iki hezeyanın dışında, Kur'ân'ın bu meydan okuyuşuna cevap verilmemesi, onun kaynağının beşerî olmadığını gösterir. Zira, tarih şahittir ki, Kur'ân'ın muârizları O'na ve O'nun mübelliğine her türlü kötülük yapmayı denedikleri halde, Kur'ân'a nazire yapmayı akıllarından bile geçirmediler. Böyle bir şeye güçleri yetseydi, nazire ile Kur'ân'ın sesini kesecek, tehlikelerle dolu muharebe yoluna girmeyeceklerdi.

Evet, o koca belâğat üstadları, şeref, haysiyet hatta ırz, namus gibi en değerli şeylerini tehlikeye atıp muharebe yolunu seçmeleri, Kur'ân'a nazire yapılamamasının en açık delîlidir. Eğer nazire yapmak mümkün olsaydı, münazara yolunu muharebe yoluna tercîh edecek ve geleceklerini katiyyen tehlikeye atmayacaklardı. Arap şâir ve nâşirlerinin, Kur'ân'ın benzerini getirememeleri tahakkuk edince, ona Hristiyan ve Yahudiler arasında menşe' aramak beyhude ve bir çaresizlik ifadesidir.

Hem, Hristiyan ve Yahudiler bu muhteva ve bu ifade zenginliğinde bir kitap hazırlayıp ortaya koymaya güçleri yetseydi, ne diye onu başkasına nisbet edeceklerdi. **"Biz yaptık"** der ve onunla övünürlerdi...

Kaldı ki, dünden bugüne, dikkatsiz veya garazlı bir iki müsteşrik ve müşrike bedel, bir sürü ilim adamı, araştırmacı ve mütefekkir Kur'ân'ın muhteva zenginliği, ifade gücü karşısında hayranlıklarını gizleyememiş ve onu alkışlamışlardır.

Charles Milles; Kur'ân'ın üslubundaki zenginlik itibariyle tanzîr ve tercüme edilmeyecek kadar yüksek bir edâya sahip olduğunu...

Victor İmberdes; Kur'an'ın, bütün hukuk esaslarına kaynak olabilecek zengin bir muhtevaya sahip bulunduğunu...

Ernest Renan; Kur'ân'ın dînî bir inkılâb kadar edebî bir inkılâb da yaptığını...

Gustave Le Bon; Kur'ân'la gelen İslâm'ın en saf, en hâlis bir tevhid anlayışını dünyaya tebliğ ettiğini...

Cl. Huart; Kur'ân'ın Allah kelâmı olup, vahiy yoluyla Hz. Muhammed'e (sav) tebliğ edildiğini...

H. Holman; Hz. Muhammed (sav)'in Allah'ın son peygamberi, İslâmiyetin de vahyedilmiş dinlerin en sonuncusu bulunduğunu...

Emile Dermenyhem; Kur'an'ın, Peygamber (asm)'in birinci mucizesi olduğunu, edebî güzelliği itibariyle de erişilmez bir muamma olduğunu...

Arthur Bellegrı; Hz. Muhammed'in (sav) tebliğ ettiği Kur'ân'ın bizzat Allah'ın eseri olduğunu...

Jean Paul Roux; Peygamberimizin en güçlü mucizesinin melek vasıtasıyla gönderilen Kur'ân-ı Kerim olduğunu...

Raymond Charles; Kur'ân'ın, hükmü hâlâ devam eden ve Allah'ın bir elçi vasıtasıyla müminlere tebliğ ettiği beyanların en canlısı olduğunu...

Dr. Maurice; Kur'an'ın her türlü tenkîdin fevkinde bir mucize, bir harika olduğunu hatta daha da ileri giderek, edebiyatla ilgilenenler için Kur'ân'ın bir edebî kaynak, lisan mütehassısları için lâfızlar hazinesi ve şairler için bir ilham menbaı bulunduğunu...

Manuel King; Kur'ân'ın, peygamberimizin peygamberliği süresince Allah'dan aldığı emirlerin mecmuu bulunduğunu...

Mr. Rodwell; İnsanın Kur'ân'ı okudukça hayretler içinde kaldığını ifâde eder ve onu takdirlerle alkışlarlar.

Sadece birer cümleciklerini alıp naklettiğimiz bu seçkin ilim adamı ve mütefekkirler gibi, daha yüzlerce düşünür ve araştırmacı bilgilerinin vüs'ati nisbetinde, aynı hakikatlara parmak basmış ve Kur'ân karşısında takdirle iki büklüm olmuşlardır. Binlerce mütehassıs ve üstad kalemlerden çıkmış çok ciddi eserlerin yanında, Kur'ân hakkında söz söylemek bize

düşmezdi ama, başta sâhib-i Kur'ân'ın, sonra da kalem erbâbının bağışlayacağı mülâhazasıyla, yaptıkları hizmete iştirak arzusuyla bu cür'ette bulunduk.

Tevrat ve İncil Peygamberimiz'in (s.a.v.) Nübüvvetine Delildir

Geçmiş peygamberlerle birlikte, geçmiş mukaddes kitaplardan Tevrat ve İncil, Hâtem-i Enbiyânın peygamberliğine birer delil ve şâhiddir. Tahrif edilmiş olmalarına rağmen, Hüseyin Cisrî gibi allâmeler, elimizdeki Tevrat ve İncil nüshalarında, bu mevzû ile alâkalı pek çok işaretler bulmuşlardır. Bunlardan sadece dört tanesini vermekle iktifâ edeceğiz:

1. “Onlar için kardeşleri arasından, senin gibi bir peygamber çıkaracağım ve sözlerimi onun ağzına koyacağım” (*Kitab-ı Mukaddes, Tesniye Bâbı, âyet: 18*).

“Gerçek, Mûsa demiştir: “Rab size kardeşleriniz arasından benim gibi bir peygamber çıkaracak, her ne söylerse onu dinleyeceksiniz. Ve bütün peygamberler, Semuel (İsmail) ve sıra ile gelenler, hep söylenen bu günleri ilân ettiler” (*Rasullerin İşleri, Bâb: 3, âyet: 22*).

“... ve Rabbin... Mûsa gibi bir peygamber daha İsrailde çıkarmadı.” (*Tesniye, Bâb: 34, âyet: 12*).

Kitab-ı Mukaddesin Ahd-i Atik (Tevrat) ve Ahd-i Cedid (İncil) bölümlerinden alınan yukarıdaki âyetlerde:

a) Hz. İbrahim'in oğlu Hz. İshak'ın soyundan gelen İsrail Oğullarına Hz. Mûsanın “kardeşleriniz” şeklindeki hitabı, Hz. İshak'ın kardeşi Hz. İsmail'in soyuna, yani İsmail Oğullarına işaretler. İsmail Oğullarından gelecek olan peygamber ise ancak Hz. Muhammed (sav) olabilir; çünkü İsmail soyundan yalnızca Efendimiz (sav) gelmiştir. Hz. Yûşa ve Hz. İsa, Hz. İsmailden değil, İsrail Oğullarındandır.

b) Hz. Mûsa, “benim gibi” sözüyle Peygamberimizi kassetmektedir; çünkü, cihad, getirdiği kanun ve hükümler, koyduğu cezalar, cemaati arasında sözünün dinlenir olması.. gibi yirmi kadar hususta Hz. Mûsaya benzeyen, Hz. Yûşa ve İsa değil, Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav)dir.

c) Hz. Mûsa gibi bir nebînin İsrail Oğullarından bir daha çıkmayacağı açıkça ifade olunmaktadır.

d) “Sözlerimi ağzına koyacağım” ifadesi, Efendimizin ümmî olup, okuma-yazması bulunmadığı halde Allahın Kelâmını kolayca hıfzedip insanlara okuyacağına işaretler.

2. “Rab, Sinadan geldi ve onlara Sâirden doğdu; Paran dağlarında parladı ve mukaddeslerin onbinleri içinden geldi. Onlar için sağında ateşli ferman vardı” (*Tesniye, Bab: 33, âyet: 2*).

a) “Sinadan gelme”, Hz. Mûsaya Tûr-ı Sînada ilâhî hükümlerin verilmesini; “Sâirden doğma”, Hz. İsaya İncilin verilmesini ve “Paran dağlarında parlama” ise, Efendimizin Mekke'de çıkacağını ifade eder. Paran, Arapça okunuşuyla Faran, Mekkenin eski isimlerinden olduğu

gibi, Kitab-ı Mukaddesin Tekvin Bölümünde de Hz. İsmailin Paran çölünde oturduğu anlatılmaktadır (*Bâb: 21, âyet: 21*).

b) İçinden geldiği belirtilen mukaddeslerle, Peygamberimizin her türlü ayıptan uzak bulunan Âline, Ehl-i Beytine ve Ashâbına işaret olunmaktadır.

c) “Sağda ateşli ferman”, İslâm Dininde Cihada işarettir.

3. “Taş, köşenin başı oldu... ve o, gözlerimizde şaşılacak iştir... Allahın melekûtu sizden alınacak ve Onun meyvelerini yetiştirecek bir millete verilecek ve bu taşın üzerine düşen parçalanacak; o da kimin üzerine düşerse onu toz gibi dağıtacaktır” (*Matta, Bâb: 21, âyet: 42*).

a) Yukarıdaki âyette geçen “köşe taşı” Hz. İsa (as) olamaz; çünkü, Hz. İsa ve getirdikleri altında parçalanma, toz gibi olma meydana gelmemiş, bu Peygamberimizle olmuştur. Zâten, hükmeden Hz. İsa değil, Efendimiz (sav)di; hükmetmek için gelmediğini söyleyen de bizzat Hz. İsa (as)nın kendisidir. (*Yuhanna, Bâb: 12, âyet: 47*).

b) Buharî ve Müslîmin rivâyetlerinde, Peygamberimiz (sav), kendisinin Peygamberlik binasının köşe taşı olduğunu bizzat ifade etmekte ve dolayısıyla köşe taşı konmakla, yani Peygamberimiz (sav)le Peygamberlik tamamlanmış olmaktadır.

4. “Rab, size başka bir Faraklit verecektir; ta ki, daima sizinle beraber olsun” (*Yuhanna, Bâb: 14, âyet: 15*).

“... O, size her şeyi öğretecek ve size söylediğim herşeyi hatırlınıza getirecektir.” (*Yuhanna, bab: 14, ayet: 26*).

“... Benim için o şehâdet edecektir...” (*Yuhanna, Bâb: 15, âyet: 26*).

“... gitmezsem, Faraklit gelmez... ve O geldiği zaman günah, salâh ve hüküm için dünyayı ilzâm edecektir.” (*Yuhanna, Bâb: 15, âyet: 7-8*).

Yukardaki âyetlerde Faraklit olarak geçen kelimenin aslı Yunancada Piriklitos olup, Arapça Ahmed kelimesinin karşılığıdır. Ahmed, Efendimiz (sav)in ismi olduğu gibi, Kurân-ı Kerimde de Onun İncilde Ahmed olarak geçtiği açıkça ifade edilir. Ve, burada sayılan bütün vasıflar sadece Efendimiz (sav)de vardır. Kaldı ki, Efendimiz (sav)in geleceğini ve vasıflarını açıkça anlatan pek çok İncil bugün elimizde mevcut değildir.

Mürtedin öldürülmesi faydasız ve imkansız değil mi?

Soru Detayı

- Mürtedin öldürülmesi gerektiğini söylüyorsunuz. Akli başında hiçbir insan öldürüleceğini bile bile mürted olduğunu insanlara bildirmez. O kişi en iyi ihtimalle kendi halinde bir münafık olacaktır, daha kötü durumlardaysa kendisinin fikir ve irade özgürlüğünü kısıtlayan müslümanlara kinlenecek ve onların kötülüğü için elinden geleni yapan azılı bir münafık olacaktır. Kendisi beyan etmedikçe kimsenin içini görüp mürted olduğuna karar verilemeyeceğine göre, bu mürtedin öldürülmesi de imkansızdır.

- Mürtedin öldürülmesi gerektiğine dair hüküm hiç yoktan topluma gizli zararlar verecek bir münafık ortaya çıkaracaktır.

- Kendi halinde yaşayan bir mürted kafir içi kin dolu bir münafıktan daha iyi değil midir toplum için?

- Mürtedin öldürülmesi hükmünün ne gibi bir faydası olabilir?

Cevap

Değerli kardeşimiz,

Uluslararası veya bir arada barış içinde yaşamaları mümkün olmayan gruplar arasındaki dengeler itibariyle, din değiştirmek demek, bir anlamda "karşı tarafa geçmek ve Müslümanlara savaş açmak" demektir. Veya Müslüman topluma yönelik propagandalar yaparak zehir kusan, özellikle gençleri zehirleyen bir yılan, bir akrep demektir.

Bu sebeple, bir kimse dinini değiştirdiği için değil, buna ek olarak Müslümanlara savaş açtığı, onları manen zehirlemeye çalıştığı için öldürülür.

Kuşkusuz, bu öldürme işini, devlet uygun görürse yapar. Ve devlet de ona her türlü düşünme payını verdikten ve yanlışlarını düzeltmeye yönelik bilimsel yardımları sunduktan sonra -yine de olumsuz cevap aldığı takdirde- bunu gerçekleştirebilir.

Sorunuza gelince:

Önce şunu belirtelim ki, bir hükmün illeti, hükmün hikmetinden önce gelir. Allah ve Resulünün emirleri hükmün illetidir; o hükmü terettüp eden faydalar ise onun hikmetidir. İlet olduktan sonra, hikmetin var olup olmaması ikinci derecede kalır.

Nitekim, namazın kısaltılmasının illeti seferiliktir, çünkü bu hüküm Kuranla sabittir. Bunun hikmeti ise meşakkattir. Şayet illet olan seferilik gerçekleşmişse, meşakkat olan hikmet olsun veya olmasın "dört rekatlı farz namazları iki rekate" kılmak söz konusu olur.

- Mürteddin öldürüleceğine dair hükmün önemli bir kaynağı şu hadis-i şeriftir:

"Müslüman bir kimsenin kanının dökülmesi ancak şu üç şeyle helal olur: Evli olup zina eden, haksız yere bir kimseyi öldüren ve dinini terk edip cemaatten (İslam camiasından) ayrılan kimse." (Müslim, Kasame, 25,26; Tirmizi, Hudud,15; Ebu Davud, Hudud,1; Nesaî, Kasame, 5, 14)

- İslam alimleri, bu hadis ile Buhari dışında bütün kütübü sittede yer alan "Dinini değiştiren kimseyi öldürün." (Neylu'l-Evtar, 7/190) manasındaki hadise dayanarak, mürteddin öldürüleceği konusunda ittifak halindedir. (bk. V. Zuhaylî, el-Fıkhu'-İslamî, 6/186)

- Hanefi mezhebine göre, Mürted olan bir erkeğe tövbe etme fırsatını vermek ve tövbe etmesini istemek müstehaptır. Ancak diğer üç mezhebe / cumhura göre, mürtedin tövbe etmesini talep etmek ve ona bu fırsatı tanımak ve (en az üç gün gözetim altında tutarak) bunu tahakkuk ettirmeye çalışmak vaciptir. (Zuhaylî, 6/187-188)

Bundan da anlaşılıyor ki, mürted açıkça belli olduktan sonra muamele görür.

Mürteddin açıkça çıkıp meydanlarda “Ben mürted oldum.” demesini beklemek elbette biraz safdillik olur. Fakat, irtidat sözlü olduğu gibi, eylemle de olur. Bir tek ayetin veya namaz oruç gibi açıkça bilinen bir İslam hükmünü inkâr etmekle mürted olunduğu gibi, İslam dinine aykırı başka bir dinin ritüellerini icra etmek, küfrün bir alametini taşımakla da mürted olunur.

Bunların tespiti bazen kişi tarafından -bilmeden de olsa- seslendirilir, bazen de görgü şahitlerinin şahitliğiyle ortaya çıkar.

Başka cezai müeyyideler gerektiren hırsızlık, adam öldürmek, zina yapmak gibi ağır suçlar gizli kaldığı sürece faillerine bir ceza verilemeyeceği gibi, mürteddin durumu da gizli kaldığı sürece kendisine ceza verilmez.

Sebebi ne olursa olsun, konu mahkemeye intikal ettikten sonra, yaptığı yanlışından vazgeçip tövbe etmesi için üç gün fırsat verilir. Varsa tereddütleri giderilir... Buna rağmen vazgeçmezse cezasını çeker. Şayet yalandan da olsa, “Tövbe ettim.” dese sözü doğru kabul edilir.

- Önemli bir noktada şudur ki: Mürtedin cezasını -fertler değil- ancak devlet başkanı veya naibi (bugün için söylemek gerekirse, resmi devlet mahkemeleri) tespit edip infaz ederler.

- Mürtedin öldürülmesinin hikmetini şöyle açıklayabiliriz:

a) Mürted dininden ve mensubu olduğu İslam ümmetinden ayrıldığı için, masumiyetini yitirmiş ve hain statüsüne girmiştir. Hainin cezası ise ölümdür.

b) Dinini terk eden, dinine karşı hainlik yapmış olur. Dinine karşı hainlik yapan, İslam dininin yürürlükte olduğu vatanına karşı da hainlik yapmış olur. Bu sebeple, mürtedin işlediği suç bir nevi “hıyanet-i vataniye”dir. Bunun cezası ise ölümdür.

c) Mürted olan kimse, aslî kâfirlerle kıyaslanamaz. Çünkü, İslam dini gibi hem akla, hem kalbe, hem ulvi duygulara hitap eden bir dinden dönen kimsenin artık insanlık erdemine dair bir meziyeti kalmamış olur.

Bu açıdan bakıldığında, mürted olan kimse İslam’dan çıkmakla âdeta insanlıktan da çıkmış olur. İnsanlık yönünü kaybeden bir kimse kelimenin tam anlamıyla anarşist olur. Başka hiçbir dine veya doktrine samimi olarak bağlı kalması düşünülemez. Akı olduğu için masum bir hayvan değil, yırtıcı bir canavar olduğundan hayat hakkını kaybeder.

d) Bediüzzaman’ın ifade ettiği gibi;

“Hem İslâmiyet, sair dinlere kıyas edilmez. Bir Müslüman İslâmiyetten çıksa ve dinini terk etse, daha hiçbir peygamberi kabul edemez; belki Cenab-ı Hakk’ı dahi ikrar edemez ve belki hiçbir mukaddes şeyi tanımaz; belki kendinde kemalâta medar olacak bir vicdan bulunmaz, tefessüh eder. Onun için İslâmiyet nazarında, harbî kâfirin hakk-ı hayatı var. Hariçte olsa musalaha etse, dâhilde olsa cizye verse; İslâmiyetçe hayatı mahfuzdur. Fakat mürtedin hakk-ı hayatı yoktur. Çünkü vicdanı tefessüh eder, hayat-ı içtimaiyeye bir zehir hükmüne geçer. Halbuki

Hristiyanın bir dinsizi, yine hayat-ı içtimaiyeye nâfi' bir vaziyette kalabilir. Bazı mukaddesatı kabul eder ve bazı peygamberlere inanabilir ve Cenab-ı Hakk'ı bir cihette tasdik edebilir." (bk. Mektubat, s. 438)

- Bütün açıklamalar gösteriyor ki, mürteddin öldürülmesi, başka insanların mürted olmalarını engelleyen bir uyarı olduğu gibi, bozuk vicdanıyla, hain kalbiyle, anarşist aklıyla maddi-manevi yönden toplumun barış ve huzurunu bozmaktan lezzet alan insan bozuntusu bir canavar olur.

İslam'da kötülüğü ve zararı defetmek, iyiliği ve faydayı elde etmekten daha önemlidir. "Sedd-i zerayi" prensibi de bunu ön görmektedir. Onun için mürtedlikte direnen kimsenin hakk-ı hayatı yoktur.

Demek ki, İslam'da harbi kâfirin bile hayat hakkı olduğuna göre, mürtede idam cezasının verilmesi, onun küfründen ziyade, topluma vereceği zararlar nedeniyledir...

Diğer ilahi kitapların tahriften korunmamasının sebebi nedir?

Diğer ilahi kitapların tahriften korunmamasının sebebi nedir?

Paylaş Facebook'ta Paylaş Twitter'da Paylaş LinkedIn'de Paylaş Pinterest'te Paylaş Whatsup'da Paylaş

Soru Detayı

- İncil, Tevrat ve Zebur da Kur'an gibi Allah tarafından gönderilmiş ilahi kitaplar olduğuna göre, onlar neden korunmamış ve zamanımıza kadar tahrif edilerek gelmiştir?

Sorularlaislami... tarafından Sa, 10/04/2012 - 10:57 tarihinde gönderildi

Cevap

Değerli kardeşimiz,

1. İnsanoğlunun yaratılması, Allah'a kulluk etmeleri içindir. Bu kulluğun nasıl yapılacağını göstermek için de birer rehber olarak elçiler ve kitaplar gönderilmiştir.

Kitapların, peygamberlerin gönderilmesi, insanların âdil bir imtihan

geçirmelerinin olmazsa olmaz şartıdır.

Gerçeği anlamak için insanlara akıl, şuur verildiği gibi, imtihanın âdil ve eşit şartlarda geçmesi için de onların her birisine özgür irade verilmiştir. Özgür iradesini kullanamayan, akli olmayan çocuk, deli ve icbar altında olanlar bu imtihandan muaftır.

Bu tablo karşısında yer alan insanlar, bu gelen peygamberlere ve kitaplara iman edenler ve etmeyenler olarak iki gruba ayrılır.

“Dinde zorlama yoktur..”(Bakara, 2/256)

mealindeki ayetten iki şey anlıyoruz: Birincisi; dine girmelerini sağlama adına, insanlara hiçbir surette baskı yapılamaz. İkincisi; dine girmemelerini engelleme adına hiçbir surette baskı yapılamaz. Bu prensibi bize öğreten Allah, kendisi de aynı prensibe uygun hareket ediyor.

Buna göre Allah, peygamberlere iman edenleri engellemediği gibi, iman etmeyenleri, hatta onları öldürenleri de engellemiyor. Kitaplara iman edip sahip çıkanları engellemediği gibi, onları tahrif edenleri de engellemiyor.

Eğer Allah, bütün katillerin, canilerin, hırsızların, dinsizlerin, tahrifçilerin ellerinden tutup onları yaptıklarından alıkoysa, bu takdirde dünyada kötülük namına bir şey kalmaz ve tabii ki, bu durumda imtihandan da söz edilemez.

2. Daha önceki peygamberler, belli kavimlere ve belli bir süre için gönderilmişlerdir. Onların kitapları da sadece o kavimler ve belli bir süre için geçerlidir. Onun için Allah onları koruma altına almamıştır. Çünkü o peygamberin gönderildiği süre dolunca veya kitabı tahrife maruz kalınca Allah peşinden başka bir peygamber ve başka bir kitap göndermiştir. Ama bizim Peygamberimiz (asm), bütün zamanlar ve mekanlar için gönderilmiş son peygamberdir. Ondan sonra peygamber gelmeyeceğine göre, eğer Allah O'na (asm) verdiği Kur'an'ı korumasaydı, daha sonraki asırlarda gelen/gelecek insanların doğru yolu bulmaları mümkün olmazdı.

3. Allah'ın yeryüzünde yarattığı şeylerin hepsi bir değildir. Kimini sebeplere bağlar, kimini sebepsiz vasitasız yaratır. Mesela insanların hepsi anne ve babadan

gelirken Hz. Ademi (as) hem anne hem babasız, Hz. İsa (as)'ı babasız, Hz. Hava'yı da annesiz yaratmıştır. Demek ki umumi kanunların dışında bazen hususi olarak muamele etmektedir.

Ayrıca ateş yakar, ay ikiye yarılmaz, ağaç yürümez, asa yılan olamaz. Sebepler açısından böyledir. Ancak, Hz. İbrahim (as) yanmamış, Ay ikiye ayrılmış, ağaç Peygamberimizin (asm) emriyle yürümüş, Hz. Musa (as)'ın asası da yılan olmuştur. Allah'ın izniyle ve muradıyla bunlarda değişiklik olmuştur.

Yine bazı peygamberler gelmiş, gönderildiği ümmetleri tarafından öldürülmüştür. Ama Hz. Musa (as), Hz. İbrahim (as), Hz. Muhammed (asm) gibi bazı peygamberlerini de muhafaza ederek korumuştur.

İşte aynı durum kitaplar için de geçerli olabilir. Diğer kitapların değiştirilmesine müsaade eden Allah, hususi olarak lütfuyla Kur'an-ı Kerim'in değiştirilmesini engellemiştir. Bu sebepten dolayı Kur'an'ın özel koruması altında olduğunu belirtmiştir. Hz İbrahim (as)'i ateşten yakmayıp koruyan Allah, Kur'an-ı Kerimi de değişiklikten muhafaza etmiştir.

Şimdi nefis ve şeytanımız, neden diğer peygamberlerini öldürülmekten korumadı da Hz. İbrahim (as)'i korudu, diyemeyeceği gibi, bu konuda da fikir beyan edemeyecektir inşallah.

4. Kur'an'dan önce gelen ve bugün elde mevcut bulunan İlâhî Kitapların hiçbiri, Allah'ın peygamberlerine indirdiği semavî kitapların orijinali değildir. Bunların zamanla asıl nüshaları kaybolmuş, insanlar tarafından yeniden yazılmışlardır. Bu yüzden de içlerine hurafeler ve bâtil inançlar karışmıştır.

Meselâ Tevrat'ın, Hz. Musa (as)'dan sonra uzun asırlar esir ve sürgün hayatı yaşayan, hattâ bir ara inançlarını bile kaybedip putperestliğe düşen Yahudiler tarafından muhafaza edilemediği; bugün elde olan nüshanın Hz. Musa (as)'dan çok sonra bâzı din adamları tarafından yazıldığı, fakat Tevrat'ın aslı imiş gibi yeniden din kitabı olarak kabul edildiği bilinen tarihî gerçeklerdendir. Böyle uzun ve karışık bir devreden sonra ortaya çıkarılan bir kitabın Hz. Musa (as)'a indirilen Tevrat'ın aynısı olamayacağı açıktır. Bu yüzdendir ki, içinde peygamberlere yakışmayacak isnad ve iftiralar yer almakta; tevhid dîninin ruhuna aykırı düşen hükümler bulunmaktadır.

Davud (as)'a gelen Zebur da Tevrat'ın mâruz kaldığı akıbetten kurtulamamıştır.

İncil'e gelince, Hz. İsa (as) kendisine gelen vahiyleri yazdırmamıştı. Çünkü otuz yaşında peygamber olmuş, otuz üç yaşında da peygamberlik vazifesi son bulmuştu. Üç sene gibi kısa bir süre içinde de köyden köye, şehirden şehire dolaşp, halkı irşâd için uğraşmıştı. Son zamanlarında ise, zaten Yahudilerin kışkırtmasıyla Romalı idareciler tarafından sürekli takip altında idi. Bu durumda İncil'i yazdırmak için ne zaman, ne de imkân bulabilmişti. Nitekim bugün elde mevcut olan İnciller, müelliflerinin adıyla anılmakta ve içinde Hz. İsa (as)'ın havarilerine verdiği vaazlarını, ders ve irşadlarını ihtiva eden bir siyer kitabı görüntüsünü taşımaktadırlar. Üstelik de bunları yazanlar Hz. İsa (as)'ın havarileri olan ilk mü'minler değil, onları görüp Hz. İsa (as)'a gelen İlâhî sözleri onlardan dinleyenlerdir.

Eldeki mevcut İncillerde bir takım muhteva ve anlatış farkları görülmektedir. Aslında bu İnciller, M.S. 325 tarihinde İznik'te toplanan bin kişilik bir ruhanî konsülün kararı ile kabul edilmiştir. Bu hey'et, yüzlerce İncil'i incelemişler, 318 üyenin ittifakı ile aralarından Hz. İsa (as)'ın ulûhiyet tarafı olduğunu ileri süren bugünkü dört İncil'i kabul edip diğerlerini yakıp imha etmişlerdir.

Görüldüğü gibi, Hz. İsa (as)'ın -hâşâ- Allah'ın oğlu olduğu prensibi, Hz. İsa (as)'dan yıllar sonra bir meclis kararı ile kabul edilmiştir. Hattâ bu karara bâzı Hristiyan kiliseleri uymamışlardır. Bu bakımdan bugünkü dört İncil'in, Hz. İsa (as)'a indirilen İncil'in aslına uygun olduğunu söylemek mümkün değildir.

Kur'an'ın Dışındaki İlâhî Kitaplar Tahrif Edildiklerine Göre, Bunlara İman Nasıl Olur?

Biz Müslümanlar, Hz. Musa, Hz. Dâvud ve Hz. İsa Aleyhimüsselâm'a Tevrat, Zebur ve İncil adını taşıyan İlâhî kitaplar gönderildiğine ve bu kitapların hak ve tevhid dînine aykırı hiçbir hüküm taşımadığına inanırız. Fakat ne var ki, bu kitaplar sonradan muhafaza edilemeyerek asılları kaybolmuştur.

Bugün Yahudi ve Hristiyanların ellerinde bulunan kitapların içinde, peygamberlere indirilmiş olan vahiylerden hiçbir şey yoktur diyemeyiz. Fakat, içine hurafe ve bâtil itikadların karıştığı da bir vakiadır. Bu sebeple, bu kitaplara karşı ihtiyatlı davranırız. İçinde bulunan Kur'an'a uygun hükümlerin, vahiy mahsulü olduğunu kabul ederiz. Kur'an'a zıd düşen hükümlerin ise, sonradan o kitaplara ilâve edildiğine ihtimal veririz. O kitapların Kur'an'a uygunluk veya zıd düşme durumu söz konusu olmayan haberlerinde ise, sükût ederiz. Ne kabul, ne de reddederiz. Çünkü onların vahiy eseri olma ihtimali olduğu kadar, olmama ihtimali de vardır.

Bu hususta Ebû Hüreyre (ra) şöyle demiştir:

«Ehl-i Kitab, Tevrat'ı İbranice (metni) ile okurlar, Arab diliyle de Müslümanlara tefsir ederlerdi. Bu hususta Resûlüllah (asm) ashabına şöyle buyurdu:

"Siz Ehl-i kitabın sözlerini ne tasdik, ne de tekzib ediniz. Ancak deyiniz ki: 'Biz Allah'a, bize indirilen Kur'an'a; İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yâkub ve torunlarına indirilenlere; Musa'ya ve İsa'ya verilenlere ve (bütün) peygamberlere Rabları katından gönderilen (kitap ve âyetler)'e îman ettik. Onlardan hiçbirini (kimine inanmak, kimini inkâr etmek suretiyle) diğerlerinden ayırt etmeyiz. Biz (Allah'a) teslim olmuş Müslümanlarız.' " (Bakara, 2/136)."

Kur'an Tahriften Nasıl Uzak Kalmıştır?

Allah'ın son mukaddes kitabı, bütün insanlığa İlâhi fermanı olan Kur'an, yirmi üç senede âyet âyet, sûre sûre nazil olmuştur. Peygamber Efendimiz (asm) kendisine nazil olan âyet ve sûreleri yanında bulunan sahabelerine okur, sahabeler de onu ezber ederler, bir kısmı da yazardı. Bundan ayrı olarak, Peygamber Efendimizin (asm) vahiy kâtipleri vardı. Bunlar nazil olan âyetleri ve sûreleri özel olarak yazmakla vazifeli idiler. Gelen âyet ve sûrenin nerede yer alacağı, Kur'an'ın neresine gireceği de bizzat Peygamberimize (asm) Cebrail (as) vasıtasıyla bildiriliyor, o da vahiy kâtiplerine tarif ederek, gerekeni yaptırıyordu. Böylece Hz. Peygamber (asm)'in sağlığında Kur'an'ın tamamı yazılmış, nereye neyin gireceği belli olmuştur. Ayrıca Cebrail (as) her Ramazanda gelir, o güne kadar nazil olmuş âyet ve sûreleri Peygamberimize (asm) yeni baştan okurdu. Efendimizin (asm) vefatından evvelki son Ramazanda Hz. Cibril (as) yine gelmiş, ancak bu sefer Kur'an'ı Peygamberimiz (asm) ile iki sefer okumuşlardı. Birinci sefer Hz. Cibril (as) okumuş, Peygamberimiz (asm) dinlemiş; ikinci seferde ise Peygamberimiz (asm) okumuş, Hz. Cibril (as) dinlemişti. Böylece Kur'an son şeklini almıştı.

Bununla beraber, Hz. Peygamber (asm)'in sağlığında Kur'an, henüz müstakil bir cilt hâlinde bir araya toplanmış da değildi. Sayfalar halinde sahabeler arasında dağınık olarak bulunuyor, hafızalarda ezberlenmiş halde duruyordu. Fakat neyin nereye gireceği gayet kesin ve net şekilde bilinmekteydi.

Nihayet Hz. Ebû Bekir (ra)'in hilâfeti zamanında görülen lüzum üzerine Zeyd bin Sâbit'in başkanlığında vahiy kâtiplerinden ve kuvvetli hafızlardan müteşekkil bir komisyon kuruldu. Kur'an'ın bir cilt hâlinde bir araya toplanma işi, bu komisyona havale edildi. Ashabdan herkes, elinde yazılı bulunan Kur'an sayfalarını getirip bu komisyona teslim ettiler. Hafızların ve vahiy kâtiplerinin elbirliği ile çalışmaları

sonunda sayfalar, sûre ve âyetler Peygamberimizin (as) tarif ettiği şekilde yerli yerine kondu. Böylece Kur'an, Mushaf adıyla tek kitab hâline getirilmiş oldu.

Artık Kur'an için unutulma, kaybolma, tahrif ve tebdile uğrama diye bir şey söz konusu olamazdı. Zira aslı, Hz. Peygamber (asm)'e gelen şekliyle eksiksiz ve noksansız şekilde tesbit edilmişti.

Hz. Osman (ra) zamanında görülen lüzum üzerine, bu Mushaf'tan yeni nüshalar çoğaltılıp çeşitli memleketlere gönderildi.

Bugün elde mevcut olan Kur'anlar, işte bu Kur'an'dan çoğaltılmıştır.

Kur'an tesbit edilişindeki sağlamlık itibariyle, diğer ilâhi Kitaplardan farklı olarak, hiçbir tahrifat ve değişikliğe uğramadan vahiy mahsulü olan şekliyle tesbit edilip ortaya konmuş; 1400 senedir de muhafaza edilerek gelmiştir. Bunda, Kur'an'ın edebî icaz ve i'câzının, yani, ezberleme kolaylığının hiçbir insan sözüne benzememesinin ve söz olarak hiçbir taklidinin yapılamamasının, edebiyatve belagatına erişilememesinin ve zaptında a'zamî titizlik gösterilmesinin büyük rolü olduğu kesindir. Fakat asıl sebep, Kur'an'ı Cenâb-ı Hakk'ın hıfz ve himayesine alması, onu kıyamete kadar lâfızve mânâ bakımından bir mu'cize olarak devam ettirmeyi taahhüd etmesidir. Nitekim Kur'an'da şöyle buyrulur:

"Muhakkak ki bu Kur'an'ı biz indirdik ve onu koruyacak, muhafaza edecek, devam ettirecek de biziz..." (Hicr, 15/9).

Bugün yeryüzündeki bütün Kur' anlar aynıdır; hiçbir farklılık ve değişiklik yoktur. Ayrıca milyonlarca hafızın ezberinde bulunmakta, her an milyonlarca dil ile kırâet edilip okunmaktadır. Bu özellik, Kur'an'dan başka herhangi bir beşeri kitaba nasib olmadığı gibi, semavi kitablardan hiçbirine dahi nasib olmamıştır. Allah'ın son kelâmı, hükmü kıyamete kadar baki ezelî fermanı olan Kur'an'ın, böyle eşsiz bir makam ve ulvi bir şerefe nail olması da, elbette zaruri ve lüzumludur.

(bk. Mehmed Dikmen, İslam İlmihali, Cihan Yayınları, İstanbul, 1991, s. 94-97)